

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เมื่อกะเหรี่ยงสวนผึ้งถูกขังพุด

โครงการวิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคกลาง

วุฒิ บุญเลิศ และ คณะ

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

โครงการวิจัย ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคกลาง

เมื่อกะเหรี่ยงสวนผึ้งถูกจับพุด

“...หนทางเดินถ้าไม่มีคนใช้อีกหน่อยหนึ่งก็จะลบเลือน
ญาติพี่น้องถ้าไม่ไปมาหาสู่กันอีกหน่อยก็จะไม่รู้จักกัน
เรื่องเก่าๆถ้าไม่นำมาบันทึกไว้อีกหน่อยคนก็จะลืม...”

วุฒิ บุญเลิศ

เสรี คลังนาค สุรเศรษฐ์ บุญเกตุ

อมรรัตน์ ดีเพ็ญ สันติ พะจี

ตุลาคม 2546

เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ภาคตะวันตก

189 ม.1 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี 70180

โทร/สาร (032) 395231, 01-0150075

W_boonlert @ yahoo.com

คำบอกกล่าว

ความเป็นมา ความในใจ

งานวิจัยประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น “ เมื่อกะเหรี่ยงสวนผึ้งลุกขึ้นพูด ” เกิดขึ้นในช่วงเวลาและเหตุการณ์ที่ทั่วโลกและสังคมไทยรู้จักกะเหรี่ยงสวนผึ้ง โดยผ่านทางเหตุการณ์ที่นักศึกษาพม่าและนักรบกะเหรี่ยงฝ่ายต่อต้านรัฐบาลทหารพม่า ที่เรียกกลุ่มตนเองว่า กลุ่มกองทัพของพระเจ้าหรือ ก๊อดอาร์มี บุกเข้ายึดโรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี เมื่อวันที่ 24-25 มกราคม 2543 ชื่อกะเหรี่ยงและพื้นที่สวนผึ้ง ที่ถูกนำเสนอโดยสื่อต่างๆ ทำให้สังคมไทยรู้จักและกล่าวถึงกะเหรี่ยงสวนผึ้ง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบในทางลบต่อคนกะเหรี่ยงไม่เฉพาะแต่ในสวนผึ้งเท่านั้น แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นถูกส่งต่อไปยังคนกะเหรี่ยงทั่วทั้งประเทศ คนกะเหรี่ยงถูกมองว่าเป็นคนโหดเหี้ยมอำเภอสวนผึ้งถูกมองว่าเป็นพื้นที่อันตราย อีกเหตุผลหนึ่งที่ผู้ศึกษาตั้งชื่องานศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นว่า “เมื่อกะเหรี่ยงสวนผึ้งลุกขึ้นพูด “ มาจากความในใจที่อยากจะบอกกับผู้คนในสังคมว่า กะเหรี่ยงคือใคร มีเหตุการณ์อะไรที่เกิดขึ้นกับกะเหรี่ยงสวนผึ้งเมื่อครั้งอดีต ที่ส่งผลกระทบมายังชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ในปัจจุบัน และในอนาคต

ผู้วิจัยเคยพบเห็น รับรู้ เรื่องราวที่ “คนนอก” เดินทางเข้ามาในท้องถิ่นเพื่อศึกษาและวิจัยเรื่องราวของคนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง จากนั้นก็ก้าวเท้าออกไป ทิ้งไว้แต่เพียงรอยเท้าและความทรงจำของคนในท้องถิ่น ความในใจของ “คนใน” ก็คือ คนเหล่านั้นเข้ามาเก็บเรื่องราวของคนในท้องถิ่นไปทำอะไร คนท้องถิ่นจะได้อะไรจากงานศึกษาของ คนนอกเหล่านั้น ในวันนี้ดูเหมือนว่า ไฟเริ่มต่ำลง แผ่นดินเริ่มสูงขึ้น เป็นวันฟ้าหลังฝนที่ท้องฟ้ามีสีเรืองรอง เมื่อนักวิชาการและผู้สนับสนุนการวิจัยได้เปิดโอกาสให้คนรากหญ้าได้มีพื้นที่ที่จะลุกขึ้นยืนเคียงข้างกับนักวิชาการซึ่งเป็นคนภายนอกบนเวทีงานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทำให้ทั้งสองฝ่ายค้นพบองค์ความรู้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น รวมทั้งร่วมกันสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นโอกาสในการคืนองค์ความรู้สู่ท้องถิ่น

ผู้ศึกษาวิจัยเป็นเพียงชาวบ้าน คนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง ที่เกิดและเติบโตในอำเภอสวนผึ้ง มีบรรพบุรุษที่มี “รักและรัก” ในชุมชนสวนผึ้งมากกว่า 100 ปี ต้องขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) อาจารย์ ชูพินิจ เกษมณี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒผู้ประสานงานโครงการวิจัยประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคกลาง ที่ได้เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ “ลุกขึ้นพูด”

...หนทางเดินถ้าไม่มีคนใช้อีกหน้อยหนึ่งก็จะลบลือน ญาติพี่น้องถ้าไม่ไปมาหาสู่กันอีกหน้อยก็จะไม่รู้จักกัน เรื่องเก่าๆถ้าไม่นำมาบันทึกไว้อีกหน้อยคนก็จะลืม... เป็นความจริงที่เดียวที่สังคมกะเหรี่ยง เป็นสังคมที่ไม่มีการใช้หนังสือกันอย่างแพร่หลาย การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญา

ต่างๆจึงปรากฏใน ทา หรือ คำกลอน บทเพลง นิทาน ตำนาน ต่างๆ ประวัติศาสตร์ของกะเหรี่ยงที่ผ่านมาจึงเป็นประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า จากอดีตจนถึงปัจจุบันกาลเวลาได้กลืนกินปราชญ์ผู้รู้ท้องถิ่นคนแล้วคนเล่า ในวันนี้ถ้าไม่มีบันทึกประวัติศาสตร์จากคนในต่อไปภายหน้าก็จะไม่มีประวัติศาสตร์ของคนท้องถิ่น

ศ.นายแพทย์ ประเวท วะสี ได้เขียนไว้ในคำนำหนังสือ ปุ่มประวัติศาสตร์มหิดลเพื่อประชาธิปไตยกล่าวว่า

“.....สังคมไทยเป็นสังคมพูดไม่ใช่สังคมเขียนและอ่าน สังคมจึงมีความจำสั่นและผิดเพี้ยน เพราะการบอกเล่าจะได้เฉพาะบางแง่มุมอันสอดคล้องกับความคิดเห็นอารมณ์เป็นอันมาก แต่บันทึกประวัติศาสตร์จะทำให้สังคมมีความจำยาวนานและมีฐานข้อเท็จจริง ก่อให้เกิดปัญญาของสังคม และปัญญาของสังคมเท่านั้นที่จะทำให้เราหลุดพ้นจากความติดขัดทางประวัติศาสตร์...”

อย่างไรก็ตามคงต้องยอมรับว่าในการศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ผ่านมานั้น คนในที่เป็นชาวบ้าน มีข้อจำกัดและความคาดหวังที่อาจจะต่างจาก คนนอกหรือนักวิชาการดังนี้

ความคาดหวังของนักวิชาการ (คนนอก) ความคาดหวังของคนท้องถิ่น (คนใน)*

* มุ่งวิชาการและวิธีการที่ถูกต้อง	* อยากได้ข้อเท็จจริง แต่ขาดแหล่งความรู้และวิธีสืบค้น
* ได้ข้อเท็จจริง	* ยอมรับข้อเท็จจริงไม่ได้ในบางครั้ง
* มีความรู้เป็นวิทยาศาสตร์แต่ขาดมิติสังคม	* ขาดความรู้ทางวิทยาศาสตร์
* มีทัศนคติเป็นผู้ถ่ายทอดมากกว่า เป็นผู้เรียนรู้	* มีภูมิปัญญาท้องถิ่น/มีความรู้สืบทอด
เข้ามาแบบผู้รู้	
* ไม่ชอบซึ่งกับกระบวนการมีส่วนร่วม	* ไม่มีโอกาสมีส่วนร่วม
* ใช้ภาษาวิชาการ	* ไม่เข้าใจภาษาวิชาการ
* ได้ผลงาน	* ต้องการได้ใช้ข้อมูล

วุฒิ บุญเลิศ

และคณะ

กรกฎาคม 2546

* รศ.สุชาดา ชิตะจิตร วิจัยเพื่อคืนความรู้สู่ท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

กิตติกรรมประกาศ

งานศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นเรื่อง เมื่อกะเหรี่ยงสวนผึ้งลุกขึ้นพูด โดยคนภายในที่เป็นคนท้องถิ่นนั้นมีข้อจำกัดในองค์ความรู้และประสบการณ์ งานศึกษาวิจัยจะไม่สามารถดำเนินการใดๆได้เลยถ้าขาดคณะผู้ร่วมงาน อาทิ อาจารย์ สุรเศรษฐ์ บุญเกตุ อาจารย์ เสรี คลังนาค นางสาว อมรรัตน์ ลิ้มเพ็ญ ผู้ทรงคุณวุฒิและวิทยากรท้องถิ่น หลายๆ ท่าน อาทิ ลุง บุญธรรม กิ่งลึง กำนัน จี๊บ จะนุ กำนัน สกกล ก้าวฟู อีกทั้งเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเขต ราชบุรี ที่ช่วยสนับสนุนด้านเครื่องใช้คือคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้คำปรึกษา ที่ช่วยชี้แนะ ซึ่งทำให้นักวิจัยท้องถิ่นนั้นได้รับองค์ความรู้และประสบการณ์อย่างที่ไม่มีโอกาสมาก่อน จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งต่อท่านซึ่งจะขออนุญาตเอ่ยนามดังนี้ อาจารย์ ชูพิณิจ เกษมณี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้ประสานงานโครงการวิจัยประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคกลาง ที่ได้เปิดพื้นที่และให้โอกาสแก่คณะวิจัยได้เข้าร่วมโครงการ อาจารย์ กุลวดี เจริญศรี ผู้ช่วยผู้ประสานงานโครงการฯ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งสำหรับท่านอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีใจกรุณาถ่ายทอดความรู้อันมากมายแก่นักวิจัยท้องถิ่นทางตรงผ่านทางเวทีเสนอแนะที่ฝ่ายผู้ประสานงานจัดขึ้น และทางอ้อมที่ผ่านทางงานเขียน อาทิ ดร.ชยันต์ วรรณภุติ ดร.อานันท์ กาญจนพันธ์ รศ.ดร.ฉลอง สุนทรวาณิชย์ ผศ.ดร.สุเทพ สุนทรเกสัช อาจารย์ อรรถจักร์ ัตถยานุรักษ์ อาจารย์ ยงยุทธ ชูแว่น อาจารย์ สามารดี อาจารย์ วารุณี โอสธารมย์ และผู้เป็นแรงใจอีกท่านหนึ่งคือ บาทหลวง ประสิทธิ์ รุจิรัตน์ คุณพ่อเจ้าวัดฟาดิมา ห้วยคลุม รวมถึง ผศ.อาภรณ์ สุทรวาท ที่ให้บริการแหล่งข้อมูลจากศูนย์วัฒนธรรมสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี

งานศึกษาวิจัยนี้จะสำเร็จและเกิดขึ้นไม่ได้เลยถ้าไม่มีนักวิชาการและผู้ที่ได้เอ่ยนามมาแต่ต้น และโดยเฉพาะการสนับสนุนด้านงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)ที่มีดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ทั้งในฐานะที่เป็นอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และเป็นผู้แทนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งเป็นฝ่ายสนับสนุน ที่ได้ประทับประคอง คอยกระตุ้น ติดตาม พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนักวิจัยท้องถิ่นสวนผึ้งมีความตั้งใจที่จะนำเอาความรู้ ประสบการณ์ทั้งปวงที่ได้รับจากโครงการวิจัยถ่ายทอดและกลับคืนสู่ท้องถิ่น อย่างไรก็ตามข้อผิดพลาดหรือความไม่สมบูรณ์ในงานศึกษาวิจัย ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น “เมื่อกะเหรี่ยงสวนผึ้งลุกขึ้นพูด” ที่เกิดขึ้นจะด้วยเหตุประการใดก็แล้วแต่ ไม่ได้มาจากหรือ เกี่ยวข้องกับท่านที่ได้เอ่ยนามมาแต่ต้น ผู้วิจัยและคณะท่านนั้นเป็นผู้รับผิดชอบแต่ฝ่ายเดียว

วุฒิ บุญเลิศ

สวนผึ้ง กรกฎาคม 2546

บทคัดย่อ

กะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในดินแดนสุวรรณภูมิร่วมกับชนชาติมอญ พม่า และชนชาวสยาม กะเหรี่ยงได้เข้ามามีส่วนร่วมในประวัติศาสตร์ชาติสยาม ทำหน้าที่ลาดตระเวนสืบข่าว และเข้าร่วมเป็นกองกำลังในกองทัพอยุธยา ในต้นรัชสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ กะเหรี่ยงสวนผึ้งถูกมอบหน้าที่ให้เป็นกองกำลังรักษาชายแดนไทย ทำหน้าที่ดูแลด่านชายแดนด้านตะวันตกของเมืองราชบุรี หลังจากที่ยกทัพเข้ายึดครองดินแดนพม่า สยามและอังกฤษทำสนธิสัญญาทางการค้า กะเหรี่ยงสวนผึ้งได้ทำหน้าที่ในการขึ้นแนวเขตแดนไทย - พม่า ระหว่างสยามกับอังกฤษ การปฏิรูประบบราชการในรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทำให้กะเหรี่ยงสวนผึ้งถูกดึงเข้ามาใกล้ชิดกับอำนาจรัฐ การค้นพบแหล่งแร่ดีบุกในชุมชนสวนผึ้ง ทำให้ดินแดนสวนผึ้งเป็นที่รู้จักและคนต่างถิ่นเริ่มเข้ามาตัดกวตงทรัพยากรแร่ดีบุก แรงงานข้ามชาติจากจีนเข้ามาเป็นแรงงานในเหมืองแร่ดีบุก พ่อค้า คนพม่าและสยามใช้เส้นทางผ่านสวนผึ้ง ในการค้าขาย สินค้าของป่าจากผืนป่าตะนาวศรีเป็นที่ต้องการของพ่อค้าคนจีนในเมืองราชบุรี กลุ่มคนลาวยวนเข้ามาค้าขายและเป็นเช่นสะพานวัฒนธรรมที่นำคนกะเหรี่ยงเรียนรู้วิถีสังคมไทย นับแต่ปี พ.ศ.2474 การศึกษาได้สร้างสำนึกให้กะเหรี่ยงสวนผึ้งมีสำนึกในความเป็นคนไทย ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 กะเหรี่ยงในเขตมะริดทวายได้ลี้ภัยเข้ามายังสวนผึ้ง ภายหลังได้จัดตั้งกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง เมื่อถูกรัฐบาลพม่าปราบปรามจึงได้ถอยร่นประชิดชายแดนไทยด้านตรงข้ามกับชุมชนสวนผึ้ง รัฐไทยได้กลับมาให้ความสำคัญกับพื้นที่และกลุ่มชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง จึงสร้างความสัมพันธ์กับกะเหรี่ยงในพม่าเพื่อให้กองกำลังกะเหรี่ยงเป็นรัฐกันชน พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้อาศัยผืนป่าตะวันตกเป็นบ้านและป้อมปราการ อาศัยกะเหรี่ยงในพื้นที่เป็นแนวร่วม รัฐจึงตัดสินใจส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เข้ามาช่วงชิงมวลชนโดยการ พัฒนาด้าน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การเพิ่มขึ้นของประชากรที่เข้ามาเพื่อบุกเบิกขยายพื้นที่การเกษตร และอาณาเขตที่กว้างไกล เป็นเหตุผลที่รัฐประกาศจัดตั้งอำเภอสวนผึ้ง สภาพทางสังคม ระบบการผลิต วิถีชุมชนดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงจึงเริ่มเปลี่ยนไป เมื่อรัฐบาลไทยเปลี่ยนนโยบายและปรับความสัมพันธ์กับรัฐบาลทหารพม่า เพื่อความเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้รับผลกระทบจากนโยบายดังกล่าว เมื่อรัฐบาลทหารพม่าเข้ากวาดล้างกองกำลังและประชาชนกะเหรี่ยงในเขตมะริดทวาย ชาวกะเหรี่ยงสัญชาติพม่าได้อพยพเข้ามาอยู่ในศูนย์อพยพในเขตไทย เหตุการณ์นักศึกษาพม่าและกลุ่มก่อการกำเริบเข้ายึดโรงพยาบาลราชบุรี ส่งผลกระทบในทางลบต่อภาพลักษณ์ของคนกะเหรี่ยงท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ทางสังคม เศรษฐกิจ และการสูญเสียพื้นที่ทางการเมืองการปกครองในท้องถิ่น กะเหรี่ยงสวนผึ้ง ได้แสวงหาและสร้างพื้นที่ใหม่ทางสังคม ด้วยการสร้างเครือข่ายในท้องถิ่น ในการรื้อฟื้น สืบสาน วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของตน

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำบอกกล่าว	
ความเป็นมา ความในใจ	(๑)
กิตติกรรมประกาศ	(๓)
บทคัดย่อ	(๔)
สารบัญ สารบัญภาพ / แผนผังและตาราง	(๕-๘)
บทนำ	
การศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น	(๑-๑๔)
บทที่ 1 กะเหรี่ยงคือใคร	
ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม กะเหรี่ยง	1
กะเหรี่ยงความสัมพันธ์กับพม่า	21
ถิ่นที่อยู่ของ กะเหรี่ยงในพม่า	27
กะเหรี่ยงความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์กับรัฐไทย	28
ความสัมพันธ์กะเหรี่ยงกับล้านนา	33
ความสัมพันธ์กะเหรี่ยงกับ อโยธยา	38
ถิ่นที่อยู่ของกะเหรี่ยงในไทย	43
บทที่ 2 กะเหรี่ยงสวนผึ้ง	
สภาพทางภูมิศาสตร์	63
ภูมิหลังกะเหรี่ยงสวนผึ้ง การตั้งถิ่นฐานและการเคลื่อนย้าย	73
สังคมวัฒนธรรมกะเหรี่ยงสวนผึ้ง	
ความสัมพันธ์กะเหรี่ยงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	82
ความสัมพันธ์กะเหรี่ยงกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ขวัญ ผี พุทธ	101
บทที่ 3 กะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุค คนชายขอบ พ.ศ. 2325 -2444	
ความสัมพันธ์กับรัฐไทย	116
สถานการณ์ชายแดนไทย – พม่า ด้าน สวนผึ้ง ในยุค คนชายขอบ	118
เศรษฐกิจกะเหรี่ยงสวนผึ้งยุคคนชายขอบ	124
ความสัมพันธ์กับรัฐพม่าภายใต้การปกครองของอังกฤษ	127
บทที่ 4 กะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุค กรอบสังคมไทย พ.ศ. 2444 - 2511	
ความสัมพันธ์กับรัฐไทย	128

เศรษฐกิจสวนผึ้งในต้นยุคกรอบสังคมไทย	132
ความสัมพันธ์ ด้าน สังคม กลุ่มชาติพันธุ์ ศาสนา การศึกษา	138
ความสัมพันธ์กะเหรี่ยงในพม่า	152
ความสัมพันธ์กะเหรี่ยง (K.N.U) กับรัฐไทย	155
บทที่ 5 กะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุค ไทยตะนาวศรี พ.ศ. 2511 - ปัจจุบัน	
ความสัมพันธ์กับอำนาจรัฐ	161
เสียงปืนแตกที่บ้านทุ่งกระดิน	166
เสียงปืนดับ ที่เทือกเขาตะนาวศรี	178
สถาบันพระมหากษัตริย์กับความมั่นคงในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง	180
การปรับตัวและการดิ้นรนของชาวกะเหรี่ยง	183
การตั้งอำเภอ สวนผึ้ง	194
เศรษฐกิจยุค ไทยตะนาวศรี	196
ผลกระทบจากการเติบโตทางเศรษฐกิจต่อชุมชนสวนผึ้ง	202
การจัดการทรัพยากรป่าไม้ ในสวนผึ้ง	205
ความสัมพันธ์กับรัฐพม่า	213
สถานการณ์ชายแดนไทย-พม่า ผลกระทบต่อชาวสวนผึ้ง	220
บทที่ 6 อนาคตกะเหรี่ยงสวนผึ้ง	
ผู้นำและเครือข่ายกะเหรี่ยงสวนผึ้ง	230
กะเหรี่ยงสวนผึ้งสำนักของความเป็นไทย	236
ภาคผนวก	
บทสรุป	238
ลำดับ เหตุการณ์ ชายแดนด้านตะวันตก และ ท้องถิ่น สวนผึ้ง	242
ลำดับ เหตุการณ์ กะเหรี่ยงใน พม่า	247
รายนาม กำนัน ตำบลสวนผึ้ง ปี พ.ศ.2507 – 2546	249
รายนามข้าราชการที่รับตำแหน่งปลัดอำเภอหัวหน้ากิ่งและนายอำเภอสวนผึ้ง	252
การเผยแพร่ / ประชาสัมพันธ์ และใช้ข้อมูลจากการศึกษาวิจัย	253
บรรณานุกรม / วิทยากร	260-269

บรรณานุกรม	260
สารบัญภาพ/ แผนผังและตาราง	
1.กะเหรี่ยง จกอว์ เชียงใหม่	1
2.หญิงสาว กะเหรี่ยงโพลั่ว ลำพูน	2
3.หญิงสาวกะเหรี่ยง กะยาห์	2
4.กะเหรี่ยง ปะโอหรือ ต่่องซู้	4
5.ดร.ชานซีโพ ปัญญาชนชาวกะเหรี่ยงจกอว์ในพม่า	23
6.ผู้นำกะเหรี่ยงในพม่าเดินทางไปอังกฤษ เจรจาเรื่องสถานะ	25
7.ชอบา อุจี Saw Ba U Gyi อดีตผู้นำของสหภาพกะเหรี่ยง	26
8.เจ้าดารารัศมีพระชายาในพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทายาทกะเหรี่ยงกะยาห์	35
9.พะวอ นายด่านกะเหรี่ยง แม่ละเมา เมืองระแหง	38
10.พระแก้วพระคู่บ้านคู่เมืองสังขละบุรีที่ ร.3 พระราชทานให้เจ้าเมืองกะเหรี่ยง	40
11.พระศรีสุวรรณคีรี ทะเจียงโปรย เสดะพันธุ เจ้าเมืองสังขละบุรี	40
12.เจ้าน้อย กุศลวงศ์ ณ.เชียงใหม่ (ณ.ลำพูน)	45
13.นักบุญแห่งล้านนา ครุบาศรีชัย วัดบ้านปาง อำเภอสี จังหัดลำพูน	48
14.ภาพกะเหรี่ยงจิตรกรรมอุโบสถวัดประตูลสาร จ.สุพรรณบุรี	53
15.ภาพวาดกะเหรี่ยง จังหวัด เพชรบุรี สมัย ร.5	60
16.ผู้หญิงกะเหรี่ยงสวนผึ้ง	73
17.ภาพกะเหรี่ยง จากหนังสือ สมุद्रาชนบุรี	82
18.ไร่ข้าว ไร่หมุนเวียน	84
19.ทุ่งนากะเหรี่ยงโพลั่ว บ้าน ทุ่งแฝก	90
20.นวดข้าวโดยรถนวดข้าว	93
21.นายพรานกะเหรี่ยง ขายนอแรด ร้านคนจีน ขุนพรรคพานิช ที่ราชบุรี	96
22.พิธีเรียกขวัญผูกแขนใน เดือน หล้าค่อก (เดือนเก้า)	101
23.เครื่อง ใช้ในการเรียกขวัญเดือนหล้า ค่อก	102
24.ทับพีไม้ เครื่องหมายแทนลันที่ใช้เรียกขวัญ	104
25.การจัดทำทะเล่หรือฉัตร	112
26.พระเจดีย์ทราย	112
27.หลวงพ่อนวม วัดแจ้งเจริญ	113
28. ภาพจิตรกรรมฝาผนังกะเหรี่ยงคนชายขอบ	116

29.ศาลเจ้าพ่อบ้านด่าน (ด้านเจ้าขว้าว)	117
30.เศษถ้วยชาม ที่บ้านบังกะม่า	118
31.หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ นายกแองด่านผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้ง	129
32.พันเอก พระยาสุรพันธเสนี (อิน บุนนาค) เทศาภิบาลมณฑลราชบุรี	130
33.พระพุทธรูปหินอ่อน	131
34.เครื่องมือขวานหิน ยุคหินใหม่ก่อนประวัติศาสตร์	137
35.สล่า กะลีปอ มิชชันนารีกะเหรี่ยงโพลั่ว จากพม่า	147
36.โรงเรียนประชาบาลวัดบ้านบ่อ	148
37.ช่างกะเหรี่ยงจากพม่าขายให้กะเหรี่ยงสวนผึ้ง	154
38.ครู ระเอน เสรีไทยกะเหรี่ยงสวนผึ้ง	158
39.ผู้เฒ่า เหล็ก บุญชูเจ็ด กะเหรี่ยงโพลั่ว แกนนำพรรคคอมฯ	164
40.ถนนสาย หมู่บ้านชัยป่าห้วยพัฒนา - บ้านบ่อ ในปี พ.ศ.2513	172
41.ภาพถ่ายทางอากาศหมู่บ้านกะเหรี่ยง ปี 2511-2514	172 ,173
42.จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีทักษาย ผู้นำกะเหรี่ยง	174
43.กะเหรี่ยงสวนผึ้ง เข้าเยี่ยม ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช รัฐนายกรัฐมนตรีย	175
44.คน กะเหรี่ยงเยี่ยมชมพระบรมมหาราชวัง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	177
45.เสลี่ยงคอบเตอร์ส่งคนป่วยไปโรงพยาบาลจังหวัดราชบุรี	178
46.อนุสรณ์สถานวีรชนภาคกลางของนักรบกองทัพลดแอกแห่งประเทศไทย	179
47.พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรม ราชนินาถ และสมเด็จพระย่า เสด็จเยี่ยมชาว กะเหรี่ยงระหว่างปี 2509 – 2521	180-181
48.กำนัน ระเอน บุญเลิศ	182
49.เอมมีลี บาร์ลาคมิชชันนารี คณะอเมริกันแบพติส ชาวอเมริกัน	186
50.บาทหลวง ซาวิโอ กับกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ภายในโบสถ์ที่ราชบุรี	191
51.วัดคาทอลิกแม่พระฟาติมา ที่บ้านห้วยคลุม	192
52.เหมืองแร่ดีบุกในอำเภอสวนผึ้ง	199
53.รถยนต์บรรทุกแร่ เหมืองบ่อคลึง	200
54.กะเหรี่ยงสวนผึ้ง ไปทอดผ้าป่าที่วัดกะเหรี่ยงในเขตกะเหรี่ยงอิสระ KNU	214
55.รถบรรทุกไม้ท่อน จากพม่าเข้ามาทางสวนผึ้ง พ.ศ.2535-2537	216
56.เส้นทางรถไฟสาย เย –ทวาย ระหว่างการก่อสร้าง ปี 2536 -2538	220
57.พลจัตวา โอลิเวอร์ ผบ.กองพลน้อยที่ 4 ของ กะเหรี่ยง(KNU)เขตมะริด -ทวาย	221
58.วันที่ฟ้าสีหม่นที่ศูนย์อพยพบ้านถ้ำหิน	221
69. ลูกเสือชาวบ้านกะเหรี่ยง	236

แผนผัง / ตาราง / แผนที่

60. แผนภูมิ กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง	6
61. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ.เชียงราย	44
62. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ.แพร่ , ลำปาง ,	45
63. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน ลำพูน	46
64. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ. แม่ฮ่องสอน	47
65. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ. เชียงใหม่	49
66. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ. ตาก	51
67. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ. กำแพงเพชร , สุโขทัย	51-52
68. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ. อุทัยธานี	53
69. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ. สุพรรณบุรี	54
70. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ. กาญจนบุรี	58
71. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ. ราชบุรี	59
72. ตารางแสดง ประชากรกะเหรี่ยงใน จ. เพชรบุรี, ประจวบคีรีขันธ์	60-61
73. ตารางกลุ่มบุคคลที่ทางการจัดให้เป็นผู้ที่ต้องพิสูจน์สถานะ เพื่อลงรายการสัญชาติ ในอำเภอสวนผึ้ง	72
74. ตารางรายชื่อหมู่บ้าน ตำบล อำเภอสวนผึ้ง ในปี 2525	195
75. ตารางแหล่งเงินทุนในท้องถิ่นในอำเภอสวนผึ้ง ปี 2524- 2525	198
76. ตารางรายชื่อเหมืองแร่ในอำเภอสวนผึ้ง ปี พ.ศ.2525	201
77. ตารางรายชื่อบริษัททำไม้ชายแดนไทย - พม่าจังหวัด กาญจนบุรี - ราชบุรี	217
78. แผนที่เส้นทางเคลื่อนย้ายของกะเหรี่ยง	21
79. แผนที่แสดงถิ่นที่อยู่ของกะเหรี่ยงในพม่า	27
80. แผนที่ ถิ่นที่อยู่กะเหรี่ยงในไทย	43
81. แผนที่ภูมิศาสตร์กลุ่มชาติพันธุ์ จ.ราชบุรี	64
82. แผนที่ พื้นที่สัมปทานไม้ในพม่า	215
83. แผนที่แนว ท่อก๊าซไทย – พม่า	218

บทนำ

การศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น

การศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ที่เน้นสำนึกและการแสดงออกของกลุ่มคนในท้องถิ่นเป็นหลัก เป็นประวัติศาสตร์สะท้อนทัศนคติของกลุ่มคนเกี่ยวกับอดีตของตนเอง ปฏิกริยาต่อสภาพแวดล้อม และผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และพัฒนาการทางวัฒนธรรม การศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น จึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้คนในชุมชนรู้จักตนเอง เข้าใจถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต ที่ส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ และตระหนักถึงความสำคัญของประวัติความเป็นมาของบรรพบุรุษ เกิดความรักหวงแหนท้องถิ่นซึ่งเป็นมาตุภูมิของตน เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาที่บรรพชนได้ก่อเกิดสั่งสมและสืบทอดกันมาอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่จะต้องระดมมาใช้ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองและยืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลางกระแสของความทันสมัย จากผลกระทบของการพัฒนาที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงและรวดเร็วในปัจจุบัน

ความสำคัญของการศึกษาวิจัย

เพื่อต้องการศึกษาค้นคว้าภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์คนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในท้องถิ่นอำเภอสวนผึ้งที่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มายาวนาน ในกระบวนการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาชุมชนท้องถิ่นยังขาดการมีส่วนร่วมในการวิจัย งานวิจัยที่ผ่านมายังไม่สามารถตอบสนองหรือหาทางออกในการนำเสนอปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นที่คาดหวังว่าในการวิจัยประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นโดยคนที่เกิดและเติบโตในท้องถิ่นโดยเฉพาะผู้วิจัยที่เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยง น่าจะทำให้งานวิจัยนั้นสามารถนำเสนอเนื้อหาและให้คุณค่าต่อสังคม เพื่อสังคมจะได้รับรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยราชการ ทั้งฝ่ายปกครอง ฝ่ายความมั่นคง รวมทั้งองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ที่จะกำหนดนโยบาย ในการบริหารจัดการผู้คนในท้องถิ่นอย่างสอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมของท้องถิ่น ที่จะทำให้ท้องถิ่นซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐ มีทางเลือกในการกำหนดทิศทางและอนาคตของตนเอง

การศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นในกรณีศึกษาชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง จึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นได้มองย้อนกลับไปในอดีต เพื่อที่จะเข้าใจสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในชุมชนในปัจจุบัน ตระหนักถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์ชุมชน เพื่อค้นหาคำตอบหรือแนวทางในการก้าวไปสู่อนาคตของชุมชนอย่างมีทิศทาง และ เป็นโอกาสที่ชุมชนจะระดมทรัพยากรในท้องถิ่นที่เหลืออยู่ในการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมเก็บข้อมูล ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น

กระบวนการเปลี่ยนแปลงของชุมชนและวิถีชีวิตของผู้คนในอดีตของชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

2. เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และสำนึกร่วมกันของท้องถิ่นต่อประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม อีกทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับชุมชนท้องถิ่นสวนผึ้ง ว่าได้สร้างหรือเปลี่ยนแปลงต่อความสัมพันธ์ทางอำนาจทั้งภายในและระหว่างชุมชนกับรัฐอย่างไร

4. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากสถานการณ์ด้านความมั่นคงตามแนวชายแดนไทยพม่าด้านอำเภอสวนผึ้งที่มีต่อชุมชนท้องถิ่น

5. เพื่อเป็นการเผยแพร่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกะเหรี่ยงสวนผึ้งต่อสาธารณชน ในการสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์กับอำนาจรัฐ

6. เพื่อให้สถานศึกษาในท้องถิ่นมีเอกสารและข้อมูลของประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การบรรจุเนื้อหาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น ในหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา

7. เพื่อให้หน่วยงานของรัฐและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นนำผลงานการวิจัยไปกำหนดนโยบายเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นอย่างสอดคล้องกับวิถีชุมชน

คำถามหลักในการวิจัยเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์คือคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในท้องถิ่นสวนผึ้ง
2. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานและปัจจัยที่ก่อให้เกิดชุมชน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมภายในท้องถิ่นและระหว่างชุมชนใกล้เคียง

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของอำนาจรัฐ และระบบเศรษฐกิจภายนอกที่มีผลกระทบกับท้องถิ่น

5. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากปัญหาสถานการณ์ชายแดนไทย-พม่าต่อท้องถิ่นสวนผึ้ง

7. เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

8. เพื่อศึกษาบทบาทของสถาบันต่าง ๆ ในท้องถิ่น

กรอบความคิด/ฐานความคิดที่ใช้ในการวิจัย

รศ.ศรีศักดิ์ วลธิโกดม เมธีวิจัยอาวุโสของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ได้ให้แนวคิดและทิศทางของการศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นว่า

....กระบวนการและทิศทางของการศึกษาวิจัย “ท้องถิ่นศึกษา(Locality based study)คือการเน้นในเรื่อง”พื้นที่(space)”แต่เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรม(cultural space) ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนที่ทำให้เกิดสำนึกในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมกัน การศึกษาประวัติศาสตร์

ท้องถิ่นอันเป็นประวัติศาสตร์จากภายใน มีสิ่งที่ต้องค้นคว้าและวิจัยอยู่สองอย่างด้วยกัน อย่างแรกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของท้องถิ่น อันเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์เรียกในที่นี้ว่าประวัติศาสตร์โบราณคดี เพราะเป็นการศึกษาให้เห็นถึงความเก่าแก่ของท้องถิ่นจากหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ทั้งด้วยเอกสารและโบราณวัตถุ อย่างที่สองเป็นประวัติศาสตร์สังคมของกลุ่มชนในชุมชนต่างๆที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน โดยเน้นจากกลุ่มชนในปัจจุบันย้อนกลับไปยังคนรุ่นเก่า ว่าเคลื่อนย้ายมาจากไหน เข้ามาตั้งถิ่นฐานและมีความสัมพันธ์กันทางสังคมอย่างไร ข้อมูลทางสังคมดังกล่าวนี้มีความสำคัญมาก...

การฟื้นฟูสำนึกร่วมของผู้คนในสังคมท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้ ก็ด้วยอาศัยความรู้ความเข้าใจในเรื่องประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น อันเป็นสิ่งที่คนภายในท้องถิ่นมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรมที่ออกมาในรูปของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกิดขึ้นมาแล้วหลายแห่ง.... รศ.ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม “ การวิจัยท้องถิ่นที่ควรเป็น” (ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ราชบุรี สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี 2546)

“ การลงไปศึกษาประวัติศาสตร์ของสังคมท้องถิ่นที่มีพลชนเป็นตัวเคลื่อนไหว คือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หรืออีกนัยหนึ่ง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคือกระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เน้นพลชน..เป็นประวัติศาสตร์ที่คนภายในท้องถิ่นเชื่อว่าเป็นจริง ซึ่งในที่นี้จะใช้คำว่า “ ประวัติศาสตร์จากภายใน” (*History from the Inside*)...ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นประวัติศาสตร์ที่มีชีวิตและ dynamic เสมอ...ประวัติศาสตร์จากภายในมิได้คัดลอกหาข้อเท็จจริงจากข้อมูล แต่เป็นประวัติศาสตร์ที่ถูกเชื่อว่าเป็นเช่นนั้น ประวัติศาสตร์แบบนี้จึงเกิดจากแรงสะท้อนทางความคิดของคนในสังคมซึ่งปรากฏในรูปของตำนาน นิทานพื้นบ้าน เรื่องปรัมปราแล้วแต่อดีต และโดยการสัมภาษณ์สืบสวนในปัจจุบัน...” (ธิดา สารยา 2529:25,29-30)

“....การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคเหนือ:ประวัติศาสตร์เพื่อชุมชน ในที่นี้จะศึกษาสองระดับด้วยกัน ระดับแรก การศึกษาประวัติศาสตร์ความเปลี่ยนแปลงหรือการดำรงอยู่ของชุมชน (ความสัมพันธ์ภายในชุมชนและระหว่างชุมชนกับภายนอก) ที่มีผลต่อความเปลี่ยนแปลงสมบัติของชุมชน ระดับที่สอง ศึกษาความเปลี่ยนแปลง การสืบทอด การหลงลืม ของความทรงจำร่วมกันทางประวัติศาสตร์ของชุมชนนั้นๆ กล่าวคือ ศึกษาการอธิบายประวัติศาสตร์ของชุมชน จากเดิมที่เคยมีประวัติศาสตร์ของตนเองแล้วถูกครอบงำจากประวัติศาสตร์ชาตินิยมจนกระทั่งเปลี่ยนมาสู่ความพยายามที่จะรื้อฟื้นประวัติศาสตร์ชุมชนจากมุมมองของคนในชุมชนเองขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งในปัจจุบัน ” (อรรถจักร สัตยานุรักษ์,2545:3)

เมธีวิจัยอาวุโสอีกท่านหนึ่ง คือ ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ ได้กล่าวถึง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นว่า

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคือการหาพื้นที่ยืนของชุมชนที่อยู่บนอธิปไตย เพราะรัฐชาติทำให้เราอยู่ภายใต้กรอบที่เขากำหนดให้ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นคือการศึกษาที่ยอมรับว่าผู้คนในชาติยืนอยู่ใน

พื้นที่รัฐชาติทั้งหมดหรือ หรือมีพื้นที่อื่นที่เขาสร้างได้เองบ้าง โดยการแสวงหาผ่านการศึกษาทางประวัติศาสตร์ว่าในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาผู้คนที่หลากหลายในสังคมไทยเขายืนอยู่ในพื้นที่ที่ไม่ใช่ของรัฐชาติตรงไหนบ้าง มีบางพื้นที่ที่ยอยู่นอกรัฐชาติ พื้นที่เหล่านี้คือพื้นที่ของความเป็นคน เพราะพื้นที่ของรัฐชาติคือพื้นที่ของการเป็นประชากร ทุกคนไม่อยากจะกลายเป็นแค่ราษฎรธรรมดา อยากมีความเป็นมนุษย์เถิดรอดออกมาได้บ้าง เป็นคำถามหนึ่งที่เรายากเรียนรู้ ฉะนั้นทุกคนเวลารัฐบอกว่า ตรงนี้ควรทำอย่างนี้น้ำเสีย โรงไฟฟ้า ก็ไม่มีใครว่าอะไรเพราะว่ารัฐบอกมา แต่ถ้าสิ่งที่รัฐสั่งให้ทำมันทำในพื้นที่ที่เขาไม่อยากจะอยู่ภายใต้พื้นที่ที่รัฐชาติกำหนด เขาก็แสดงพื้นที่ของเขา และที่น่าสนใจคือเขาอาจจะบอกคนอื่นว่า “เราจะอยู่อย่างเป็นคนอย่างที่เราต้องการไม่ได้หรือ “

ประวัติศาสตร์จะช่วยให้เราถึงความเคลื่อนไหวเหล่านี้ ประวัติศาสตร์ของการอยู่เป็นผู้เป็นคนอยู่กันอย่างไร ซึ่งความเป็นคนมีหลากหลายแบบมาก ต่างวัฒนธรรม ประเพณี ชาติพันธุ์ เพศวัย ความต่างก็นำมาซึ่งความหลากหลาย จำลองเป็นรูปแบบของการศึกษาได้หลายแบบ

“.....การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไม่อาจสมบูรณ์ในตัวเอง แต่ต้องศึกษาจากด้านของการติดต่อสัมพันธ์กับท้องถิ่นและสังคมอื่นด้วย เพราะประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของความเคลื่อนไหวทางความคิดที่มีการขัดแย้ง การต่อสู้ การครอบงำ การแลกเปลี่ยนและการผสมผสานกันอยู่ตลอดเวลา ปัญหาอยู่ที่ว่า การเคลื่อนไหวดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานของอะไร และมีเงื่อนไขและบริบทอย่างไร หากทำความเข้าใจในประเด็นนี้ได้ก็จะช่วยให้การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมีพลังต่อการผลักดันการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ยอมรับศักยภาพของท้องถิ่นมากขึ้น โดยผู้เขียนเสนอว่า น่าจะเริ่มต้นด้วยการสังเคราะห์แนวคิดต่างๆข้างต้น และประมวลขึ้นมาเป็นแนวการศึกษาที่เรียกว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในมิติวัฒนธรรมซึ่งมีวิธีการที่หลากหลาย ”(อานันท์ กาญจนพันธุ์ 2538 :11)

อาจารย์ อานันท์ กาญจนพันธุ์ ได้จัดแบ่งรูปแบบการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น(Local History) 5 รูปแบบคือ

- 1.ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากภายใน
2. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของการปรับตัวกับระบบนิเวศน์
3. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของความสัมพันธ์ภายใน
4. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของความสัมพันธ์กับภายนอก
5. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกระบวนการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

ในการศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งนั้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวทาง ที่ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ ได้แบ่งไว้ คือการศึกษา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของความสัมพันธ์กับภายนอก และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกระบวนการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งมีแนวคิดดังนี้

1. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของความสัมพันธ์กับภายนอก

ในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของความสัมพัธ์กับภายนอก ต้องแยกให้เห็นว่าในความสัมพันธ์กับภายนอก *เวลา* ที่ใช้เป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลง พูดถึงเวลาเปลี่ยนผ่าน คือเปลี่ยนจากช่วงหนึ่งไปอีกช่วงหนึ่ง เรื่องมิติของเวลาต้องให้ความสำคัญว่าเป็นกระบวนการที่กำลังเปลี่ยน การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ภายในภายนอกเป็นเรื่องของกระบวนการเปลี่ยนผ่าน ไม่ใช่ยุคสมัยตายตัว ในเรื่องของ *หน่วย* จะมองการตอบโต้ของสองชุมชนคือชุมชนกับเมืองไม่ได้ ต้องมองข้ามความเป็นชุมชนกับเมืองไป เป็นความสัมพันธ์ข้ามหน่วยไม่ติดยึดอยู่ในหน่วยเพราะหน่วยไม่ใช่องค์กรที่ตายตัวบางหน่วยมีการซ้อนไปซ้อนมา แต่ต้องเน้นความสัมพันธ์ ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์มากขึ้น ซึ่งความสัมพันธ์มีหลายแบบ *แนวคิด* ต้องเอาความคิดเชิงซ้อนมาใส่และใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถามว่าความสัมพันธ์ที่มีอยู่เป็นอย่างไร อาจไม่ได้หมายถึงความขัดแย้ง อาจเป็นการเรียนรู้จากกันและกัน เป็นการแลกเปลี่ยนก็ได้ ถ้าขัดแย้งในการมีพื้นที่ที่จำกัดคอยมองในความสัมพันธ์ว่า ขัดแย้ง มันอาจจะเป็นความสัมพันธ์ทางเลือก เช่น การเลือกใช้ เลือกที่จะเรียนรู้

2. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกระบวนการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของกระบวนการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างพื้นที่ต่างๆ ของพื้นที่ท้องถิ่นกับพื้นที่ชนิดอื่นๆ ที่ท้องถิ่นเหล่านั้นดำรงอยู่ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ในแง่ของ *เวลา* เป็นการเปลี่ยนแปลงยุคสมัย การเปลี่ยนผ่านที่มียุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป ในแง่ของ *หน่วย* เป็นการมองแบบข้ามหน่วย การมองข้ามหน่วยอาศัยความสัมพันธ์อะไรเป็นตัวอธิบาย และในแง่ของ *แนวคิด* เป็นเรื่องของการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจมากขึ้น การผสมผสานทางชาติพันธุ์ การสร้างความหมายใหม่ การแสดงอัตลักษณ์ใหม่ มีการควบคุม การกำหนด การถูกครอบงำจากภายนอกสูง และความสัมพันธ์นี้ไม่ใช่แค่รัฐชาติอย่างเดียว แต่รวมไปถึงระบบโลก ซึ่งมีการครอบงำทางวัฒนธรรมออกมาในรูปของระบบ ดังนั้นกระบวนการเคลื่อนไหวของคนในท้องถิ่นจึงเกี่ยวข้องกับการสร้างอัตลักษณ์ การแสดงตน

ดร.อนันท์ กาญจนพันธุ์ ข้อเสนอแนะในการประชุมเสริมสมรรถนะ นักวิจัย กลุ่มโครงการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น 7-8 ก.ค. 44 อ. นครชัยศรี จ. นครปฐม (กุลวดี เจริญศรี ถอดจากแถบเสียง)

การศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่เน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในขบวนการวิจัย การกำหนดเป้าหมาย การวางแผนวิธีการดำเนินงานร่วมกัน เน้นให้ได้เรียนรู้จากกระบวนการค้นหาข้อมูลในอดีตของคนเองให้ได้มากที่สุดจากการสัมภาษณ์ มีกระบวนการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลภายนอกโดยนักวิจัยท้องถิ่นและนักวิชาการจากภายนอก เพื่อให้มีกระบวนการในการทบทวนวิเคราะห์เรื่องราวในอดีตของท้องถิ่น และได้บันทึกตรงจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง กระบวนการวิเคราะห์เรื่องราวใน

อดีตของท้องถิ่นจะศึกษาปัจจัยต่างๆที่มีผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงของชุมชน รวมทั้งสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นความเชื่อ ศาสนา ภูมิปัญญา ความรู้ เทคโนโลยีพื้นบ้าน และวัฒนธรรมต่าง ๆ และปัจจัยภายนอกได้แก่คน หรือองค์กรภายนอก ทั้งรัฐ และเอกชน นโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งค่านิยมของสังคม

กระบวนการศึกษาวิจัย ขอบเขต/ พื้นที่ศึกษา

ขอบเขตช่วงเวลา 105 ปี โดยเริ่มจากปี พ.ศ. 2438 - 2543 โดยแบ่งช่วงระยะเวลาออกเป็น 2 ช่วง คือระหว่างปี พ.ศ 2438 - 2500 เป็นช่วงศึกษาในประเด็นการตั้งชุมชนและวิถีชุมชนในอดีต พ.ศ.2500-2543 เป็นช่วงที่รัฐเริ่มมีนโยบายในการพัฒนาแนวใหม่ซึ่งมีผลต่อชุมชนทั้งประเทศ

การเลือกพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมาย ได้เลือกชุมชนคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง 5 หมู่บ้านหลักที่มีอายุ ไม่น้อยกว่า 100 ปี 3 หมู่บ้านคือ บ้านสวนผึ้งที่อยู่ใกล้กับหมู่บ้านคนลาววน หมู่บ้านบ้านบ่อ ที่เป็นศูนย์กลางการปกครองของกะเหรี่ยงสวนผึ้งในอดีต เป็นที่ตั้งของตำบลสวนผึ้ง อยู่ในเขตเทศบาลตำบลสวนผึ้งที่ตั้งของท่าเรืออำเภอสวนผึ้งในปัจจุบัน บ้านทุ่งแฝก หมู่บ้านที่ชาวกะเหรี่ยงยังมีคนทำนาในปัจจุบัน และอีก 2 หมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ของกรมป่าไม้ ตั้งอยู่ประชิดติดชายแดนไทย-พม่า คือหมู่บ้าน บ่อหวี และบ้านห้วยน้ำหนัก ที่มีทั้งกะเหรี่ยงโผล่วและกะเหรี่ยงจกอว์ ทั้งสองหมู่บ้านได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการสู้รบระหว่างชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงกับฝ่ายรัฐบาลทหารพม่าในพื้นที่ชายแดน รวมทั้งหมู่บ้านอื่นๆในพื้นที่เขตวัฒนธรรมกะเหรี่ยงในกิ่งอำเภอ บ้านคา คือบ้านโป่งกระตัง บ้านยางหักในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

คณะศึกษาวิจัย

ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และนักวิชาการจากนอกชุมชน เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ จากการวิเคราะห์ศึกษางาน ซึ่งจะนำไปสู่จิตสำนึกร่วมของชุมชนให้เห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของอนาคตชุมชนจึงได้กำหนดคณะวิจัยดังนี้

คณะศึกษาวิจัยจากคนภายในพื้นที่ 4 คน นอกพื้นที่ 1 คน

1. นาย วุฒิ บุญเลิศ หัวหน้าโครงการ เป็นผู้ที่เกิดและอยู่ในพื้นที่ 48 ปี เชื้อสายไทยกะเหรี่ยง มีอาชีพทำนา

2. นาย เสรี คลังนาค อาจารย์ 3 ระดับ 8 อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ เป็นเขยของกะเหรี่ยงสวนผึ้งเป็นผู้ที่เห็นเหตุการณ์และอยู่ในโมฆยามของความเปลี่ยนแปลงในชุมชนมากกว่า 41 ปี

3. นาย สุรเศรษฐ บุญเกตุ ปริญญาโท สิ่งแวดล้อม อาจารย์ 2 ระดับ 7 ข้าราชการครูเป็นอาจารย์สอนวิชาสังคมศึกษาโรงเรียนสวนผึ้งวิทยา อยู่ในพื้นที่ วิจัย 20 ปี ความคาดหวังก็เพื่อจะ

เป็นแกนนำในการนำข้อค้นพบจากการวิจัยไปสู่สถานศึกษา เพื่อขยายผลไปสู่การกำหนดและจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน

4. นาย สันติ พะจี ปริญญาตรี คริสตศาสนศาสตร์ เป็น เยาวชน ผู้นำศาสนาคริสต์ในท้องถิ่น

5.นางสาว อมรรัตน์ ลิ้เพ็ญ ปริญญาโท ประวัติศาสตร์ นักวิชาการที่เป็นคนภายนอกเป็นผู้ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากภายนอกชุมชนกลับมาสู่ชุมชน

การสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ในการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลเบื้องต้นจากส่วนกลาง เป็นบทบาทของนักวิจัยจากภายนอกคือนางสาว อมรรัตน์ ลิ้เพ็ญ ได้รวบรวมเอกสารจากหอพระสมุดวชิรญาณ ข้อมูลจากหอสมุดวชิรญาณเป็นเอกสารที่บันทึกขึ้นระหว่างรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3 ไม่พบหัวข้อหรือประเด็นที่ระบุถึงกะเหรี่ยงสวนผึ้งโดยตรง แต่จะมีเหตุการณ์ที่กล่าวถึง “ด่านชายแดน” และ “ชาวด่าน” ด้านตะวันตกของเมืองราชบุรี ซึ่งเป็นการบ่งชี้ให้เห็นว่าด่านชายแดนด้านนี้มีผู้คนอาศัยอยู่ ภาพของ “ชาวด่านชายแดน” เริ่มปรากฏชัดเจนขึ้นเมื่อมีการจัดตั้งหัวเมืองชายแดนด้านตะวันตก 7 หัวเมือง ที่เกี่ยวข้องกับชาวกะเหรี่ยง ละว้า ในสมัยรัชกาลที่ 3 – 4 เมื่อถึงรัชสมัยรัชกาลที่ 3- 5จึงพบหลักฐานที่ทำให้ทราบว่า ชาวด่านชายแดนด้านตะวันตกนั้นคือ ชาวกะเหรี่ยง ที่ถูกแต่งตั้งเป็น นายกองด่าน มีตำแหน่งเป็น หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์

เอกสารจากกองหอจดหมายเหตุ หอสมุดกระทรวงมหาดไทย หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรมโละหะกิจ กระทรวงอุตสาหกรรม ประเด็นที่พบที่เกี่ยวข้องกับกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมานั้นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ การกำหนดเขตแดนไทยกับพม่า ความมั่นคงหลังปี พ.ศ. 2475 ในประเด็นการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์ และการจัดการทรัพยากรป่าไม้และที่ดิน พ.ศ.2481 ปัญหาที่พบคือการห้ามใช้เอกสารที่เกี่ยวกับปัญหาชายแดนระหว่างไทยกับพม่าและเอกสารเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์

เอกสารที่นักวิจัยจากภายนอกค้นพบที่กล่าวถึงชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง จากกองหอจดหมายเหตุคือ บันทึกการตรวจราชการของของพระยาวรเดชศักดิ์ดาฐ ที่กล่าวถึงการแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้งในปี พ.ศ.2444 การค้นพบเอกสารและข้อมูลบันทึกการตรวจราชการของของพระยาวรเดชศักดิ์ดาฐ ของนักวิจัยจากภายนอกเปรียบเสมือนกับการค้นพบลายแทง ที่จะนำพาคณะผู้วิจัยท้องถิ่นได้กลับไปขุดค้นทรัพย์สมบัติทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่บรรพบุรุษชาวกะเหรี่ยงได้ฝังไว้ นำความยินดีแก่คนในท้องถิ่น นี่คือการมีส่วนร่วมระหว่างคนในและคนนอกและเป็นการคืนความรู้สู่ท้องถิ่น ของนักวิจัยจากภายนอก

ผู้วิจัยท้องถิ่นขอขอบพระคุณที่ได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี ให้ถ่ายเอกสารสำเนา สมุดราชบุรี ซึ่งเป็นเอกสารที่มีผู้ศึกษาและวิจัยกะเหรี่ยงใช้อ้างอิงมาช้านาน และข้อมูลจากเอกสารของหอสมุดโรงเรียนสวนผึ้งวิทยา เอกสารสมุดทะเบียนนักเรียนเล่มแรกของโรงเรียนวัดบ้านบ่อ ปี พ.ศ.2499 นอกนั้นจะเป็นเอกสารบันทึกการเดินทางที่ มิสเตอร์ เอช วารังตันสมิธ ชาวอังกฤษ ที่ได้ไปยังบางจังหวัดทางตะวันตกเฉียงใต้

ของสยาม ,ห้าปีในสยาม ในสมัยรัชกาลที่ 5 ปี พ.ศ.2438 ที่เป็นบันทึกการเดินทางเข้ามาสำรวจการ
ทำเหมืองแร่ในสวนผึ้งของชาวต่างชาติคนแรก ที่กล่าวถึง สภาพภูมิประเทศ กลุ่มชาติพันธุ์
กะเหรี่ยง และลาวยวน รวมทั้งกิจการเหมืองแร่ดีบุกในตำบลสวนผึ้ง

นอกจาก ข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูล เบื้องต้น และเอกสารชั้นรอง นักวิจัยยังได้ศึกษาภาพ
กะเหรี่ยงจากแผ่นไม้แกะสลัก ที่วัดแจ้งเจริญ ต.จอมประทัด อ.วัดเพลง จ.ราชบุรี และภาพจิตรกรรม
ฝาผนัง วัดบางแคใหญ่ ตำบลแควอ้อม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เอกสารสำนักพิมพ์
เมืองโบราณเพื่อหาร่องรอยของชาวกะเหรี่ยงในภาพจิตรกรรม ซึ่งภาพจิตรกรรมฝาผนังเปรียบเหมือน
เป็นหน้าต่างอีกบานหนึ่งที่ทำให้เห็นร่องรอยความเคลื่อนไหวของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในตะวัน
ตกชัดเจนมากขึ้น

แหล่งข้อมูลจากเอกสารที่เป็นวรรณกรรม ที่กวีตันรัตนโกสินทร์ เช่นสุนทรภู่ ในโคลง
นิราศสุพรรณของสุนทรภู่ บทเสภา ขุนช้างขุนแผน ที่กล่าวถึงคนกะเหรี่ยงในภาคกลาง เป็น
เหมือน ภาพต่อ อีกชิ้นหนึ่ง เมื่อนำมาเชื่อมต่อกับหลักฐานที่เป็นภาพจิตรกรรมฝาผนัง และ เอกสาร
ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทำให้เห็นภาพของคนกะเหรี่ยงภาคกลางอันรวมถึงกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ช่วยให้
เข้าใจเรื่องราวของชาวกะเหรี่ยง ทำให้การศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นมีชีวิตชีวา

ในการสำรวจเอกสารและงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกะเหรี่ยงสวนผึ้งพบว่าเอกสารที่กล่าวถึง
กะเหรี่ยงสวนผึ้งดังนี้

1. โคลงนิราศ เมืองกาญจนบุรี ขุนวรกิจ กาญจนบุรีศึกษา 2542 ศูนย์ ศิลปวัฒนธรรม
กาญจนบุรี และโคลงนิราศ ท้าวสุภักดีกาลกัคดี (นาก) พระนามแฝงของพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ที่ได้เสด็จประพาสไทรโยคครั้งแรก ในปี พ.ศ.2416 โดยใช้เส้น
ทางจากเมืองราชบุรีผ่านมายังชุมชนกะเหรี่ยงที่บ้านด่านทับตะโก โคลงนิราศทั้งสองได้บรรยายถึง
สถานที่ที่ชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่คือบริเวณที่ลุ่มลำน้ําภาชี วิถีชีวิตของคนกะเหรี่ยงราชบุรี และผู้นำ
นายกองค์ด่านชาวกะเหรี่ยงได้เข้าเฝ้าพร้อมกับการถวายของป่าแด่พระองค์ ความสัมพันธ์ระหว่าง
กะเหรี่ยงสวนผึ้งกับรัฐไทย

2. บันทึกการเดินทางไปยังบางจังหวัดทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสยาม Notes on a Journey
to some of the South-Western Provinces of siam, และ ห้าปีในสยาม (FIVE YEARS IN
SIAM) โดยมิสเตอร์ เอช วาริงตันสมิธ เป็นบันทึกการเดินทาง เพื่อการสำรวจธรณีวิทยาและหา
สายแร่ของนาย H .Warington Smyth ซึ่งเข้ามารับราชการในสมัยรัชกาลที่ 5 ในตำแหน่งรองเจ้า
กรมโลหกิจและภูมิวิทยา กระทรวงเกษตรธิการ ในปี พ.ศ. 2438 (ค.ศ.1895) H .Warington Smyth
ได้เข้ามาสำรวจการทำแร่ในสวนผึ้ง ได้บรรยายถึงลักษณะภูมิประเทศ สัตว์ป่า การทำแร่ และ
แหล่งแร่ บรรยายถึง วิถีชีวิตความเชื่อของชนชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง สัมพันธ์ระหว่างประชากรชาย
แดนไทยพม่า และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เช่นคนลาว และคนจีน ที่เข้ามาทำแร่ ได้ระบุชื่อหมู่บ้านและ
สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์คือ พระเจดีย์ หรือด่านพระเจดีย์สามองค์ได้ นาย H .Warington

Smyth กล่าวว่าคนกะเหรี่ยงที่สวนผึ้งทำแร่ดิบมานานแล้ว จึงกล่าวได้ว่าบันทึกการเดินทางของมิสเตอร์ เอชวาร์ตันสมิธ เป็นเอกสารที่ชาวต่างชาติได้บันทึกถึงเรื่องราวของท้องถิ่นสวนผึ้งเป็นครั้งแรกที่มีการค้นพบ

3.บันทึกการตรวจราชการของของพระยาวรเดชศักดิ์ราช ปี พ.ศ.2443- 2444 (ร.ศ.119-120) เป็นเอกสารที่บันทึกเหตุการณ์การตรวจราชการของข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลราชบุรี พระยาวรเดชศักดิ์ราช (เจ๊ก) จารุจินดา ที่เข้ามาสำรวจประชากรชาวกะเหรี่ยงในมณฑลราชบุรี ในจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี เพื่อสนองต่อนโยบายปฏิรูประบอบราชการในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑล ราชบุรี ต้องการทราบจำนวนพลเมืองที่เป็นคนกะเหรี่ยง ยังได้จัดให้มีการเลือกตั้ง ผู้นำท้องถิ่น จากการเคยเป็นนายด่านนายกอง มาเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน บันทึกดังกล่าวยังได้บรรยายถึงสภาพวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงในมณฑลราชบุรี ผู้วิจัยท้องถิ่นได้นำบันทึกการตรวจราชการของของพระยาวรเดชศักดิ์ราช กลับมาให้ชุมชนได้ตรวจสอบ โดยการสอบถามถึงชื่อผู้นำท้องถิ่นและชื่อหมู่บ้านที่เอกสารได้กล่าวถึง ปรากฏว่าชื่อผู้นำท้องถิ่นที่มีการระบุชื่อในเอกสารในครั้งนั้นมีตัวตนจริง

4.สมุดราชบุรี 2468 กล่าวถึง ชาวกะเหรี่ยงในมณฑลราชบุรี ว่าด้วยเรื่อง วิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี การแต่งกาย ลักษณะบ้านเรือน ภาษา และ การอพยพเข้ามาของชาวกะเหรี่ยงกาญจนบุรี ความสัมพันธ์กับรัฐไทย ภูมิหลังและที่มาของผู้นำชาวกะเหรี่ยงใน ตำแหน่ง พระยาศรีสุวรรณคีรีเจ้าเมืองสังขละบุรี จากการศึกษาเอกสารสมุดราชบุรี พบว่า เรื่องราวของกะเหรี่ยงใน สมุด ราชบุรี นั้น เป็นข้อมูลที่ได้จากกะเหรี่ยงในเขตกาญจนบุรีซึ่งวิเคราะห์ได้จากคำศัพท์ที่เป็นภาษากะเหรี่ยงโพลั่วในสมุดราชบุรี จึงสันนิษฐานว่าก่อนที่ สมุดราชบุรีจะพิมพ์ออกมาในปี 2468 พระศรีสุวรรณ ทะเจียงโปราย ที่มีเชื้อสายกะเหรี่ยงและเป็นเจ้าเมืองสังขละคนสุดท้ายที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายอำเภอสังขละบุรี เรื่องราวของชาวกะเหรี่ยง, ประวัติสายตระกูลพระศรีสุวรรณคีรี, เรื่องราวเกี่ยวกับพระเจดีย์สามองค์, ที่สมุดราชบุรีได้กล่าวถึงพระศรีสุวรรณ ทะเจียงโปราย พาชาวกะเหรี่ยงไปจัดสร้างในหังดงามขึ้นกว่าของเดิมในปี พ.ศ.2432 จึงคาดว่าพระศรีสุวรรณคีรี เป็นแหล่งข้อมูลให้แก่ “สมุดราชบุรี” และบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ “ชาวเขาในไทย” ผู้บุกเบิกงานเขียนเรื่องชาวเขาในประเทศไทยยังได้อ้างถึงกะเหรี่ยงในสมุดราชบุรี จากการศึกษา กะเหรี่ยง ในเอกสารสมุดราชบุรี พบว่ากะเหรี่ยงสวนผึ้งไม่ได้เลื่อนไหลย้ายลงมาจากสังขละบุรี ผู้วิจัยท้องถิ่นขอขอบพระคุณ ผศ. อารณ สุทรวาท สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี ที่ให้ถ่ายสำเนาสมุดราชบุรี อันเป็นเอกสารที่ผู้ศึกษาและวิจัยเรื่อง กะเหรี่ยงใช้อ้างอิงมาช้านาน

งานศึกษาและเอกสารที่กล่าวถึงกะเหรี่ยงสวนผึ้งในปัจจุบัน

1.กะเหรี่ยง สารานุกรม เสฐียรโกเศศ 2516 เสฐียรโกเศศ ได้รวบรวมเรื่องของกะเหรี่ยงในสารานุกรมเล่มนี้ โดยมี นาย พูน สันธุเสก อดีตศึกษาธิการอำเภอ จอมบึงเป็นผู้บันทึก โดยมีครู

ระเณิน บุญเลิศ เป็นผู้ส่งผ่านเรื่องราวของกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ให้แก่นาย พูน ลินธุเสก ศึกษาธิการอำเภอ ที่เป็นผู้บังคับบัญชา พบว่าภาพถ่ายชาวกะเหรี่ยงในสารานุกรม เป็นกะเหรี่ยงโผล่สวนผึ้ง บางคนยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ในบทลำนานในสารานุกรม เสฐียรโกเศศ เป็นภาษากะเหรี่ยงโผล่สวนผึ้ง ในสารานุกรม เสฐียร โกเศศ ได้มีการเรียกชื่อ กะเหรี่ยง โผล่ ว่า ปโว, สโจ (Scho) ซึ่งเป็นคำเดียวกับคำว่า ชูว ที่กะเหรี่ยงโผล่เรียกตนเอง สารานุกรม เสฐียร โกเศศ ยังกล่าวถึงตระกูลของกะเหรี่ยงที่แยกออกเป็นสองฝ่ายคือตระกูลฝ่ายแม่คือโผล่ และตระกูลฝ่ายพ่อคือกะหร่างหรือจกอว์ สอดคล้องกับข้อมูลในงานวิจัยเมื่อกะเหรี่ยงสวนผึ้งลุกขึ้นพูด ที่เป็นบันทึกของ นาย ระเณิน บุญเลิศ กะเหรี่ยง ในสารานุกรม เสฐียรโกเศศ จึง เป็นงานศึกษาเรื่องราวของกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ที่คนภายใน มีส่วนร่วมในการส่งผ่านข้อมูลให้แก่ เสฐียร โกเศศ

2. ฝันร้ายในชีวิตจริงของข้าพเจ้า บันทึกความทรงจำของ พระยาสุรพันธเสนี ที่ มนัส จรรยงค์ ลูกเขยของพระยาสุรพันธ เสนี (อ้น บุนนาค) ได้เรียบเรียงบันทึกของพระยาสุรพันธผู้ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนพัวพันกับกรณีกบฏในปี พ.ศ.2476 ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงสวนผึ้งกับรัฐไทยโดยผ่านทางสายสัมพันธ์ของครอบครัวผู้นำท้องถิ่นกับเทศบาลมณฑลราชบุรี ที่ให้ภาพความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ การปรับตัวของกะเหรี่ยงสวนผึ้งต่อสังคมไทยผ่านทางครอบครัวของผู้นำท้องถิ่น

3. การรวบรวมและศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านของชาวกะเหรี่ยงจอมบึงและเขมรราชบุรี วิชา (เสนานาญ) กองกษัตริย์และ วรรณกรรมกะเหรี่ยงสวนผึ้งวิระวัชร ปิ่นเขียน 2524 เป็นงานศึกษาวิจัยวรรณกรรมกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่ทำให้เข้าใจถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม ทั้งสองท่าน เป็นผู้บุกเบิกงานศึกษาทางคติชนวิทยาในท้องถิ่นสวนผึ้ง

4. วิวัฒนาการของการบุกเบิกที่ดินทำกินในเขตป่า เจริญศักดิ์ ปิ่นทอง 2535 เป็นงานวิจัยโครงการร่วมกันระหว่าง กรมป่าไม้ ธนาคารโลก รัฐบาลญี่ปุ่น MIDAS AGRONOMICS CO., LTD และคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งมีเจริญศักดิ์ ปิ่นทอง เป็นหัวหน้าโครงการ ในกรณีศึกษา วิวัฒนาการของการบุกเบิกที่ดินทำกินในเขตป่า ภาคกลาง โดย อนุญญา ภูซงคกุล นิพนธ์ พัวพงศกร ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษาบ้านสวนผึ้งหนึ่งใน 3 หมู่บ้านของภาคกลาง ศึกษาลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชน พัฒนาการและกระบวนการเปลี่ยนแปลงของป่า เศรษฐกิจของหมู่บ้านและผลกระทบต่อป่า รัฐกับชุมชน เป็นงานวิจัยที่เสนอปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ผลกระทบจากนโยบายในการจัดการทรัพยากรของรัฐ และระบบเศรษฐกิจการเกษตรเพื่อการส่งออก

5. สภาพสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปของชาวกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้งจังหวัดราชบุรี โกศล มีคุณ 2537 เป็นการศึกษาสภาพสังคมวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปของชาวกะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง ระหว่างปี 2535 – 2536 โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กรอบเวลาในการ

ศึกษาใช้ช่วงเวลาก่อนปี พ.ศ.2533- 2536 เป็นการศึกษาความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในสถาบันครอบครัว การศึกษา สาธารณะสุข ความเชื่อประเพณีท้องถิ่น ผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลง

6.กะเหรี่ยงโพล่ง เขตวัฒนธรรมราชบุรี สภาวัฒนธรรมอำเภอบ้านคาราชบุรี 2544 สุรินทร์ เหลือลัมย์ บรรณาธิการกิจ เป็นงานรวบรวมเรื่องราวของกะเหรี่ยงราชบุรี กล่าวถึงภูมิหลังของกะเหรี่ยงสวนผึ้ง การอพยพเคลื่อนย้าย วิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น สุรินทร์ เหลือลัมย์เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีความสนใจศึกษาชาวกะเหรี่ยง ได้ลงพื้นที่และเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนกะเหรี่ยงอย่างต่อเนื่อง

7.งานศึกษานิทานพื้นบ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้ง บุญทอด อมรมุต โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา 2539 โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2539 เป็นงานศึกษาในทางคติชนวิทยาเป็นการสานต่องานศึกษาของวิภา (เสนานาญ) กองก้านทน์วีระวัชร ปิ่นเขียน

8.ภูมิปัญญาท้องถิ่น พิษณุไพรชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง สุรเศรษฐ์ บุญเกตุ 2541 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นงานศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องสมุนไพรที่ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งใช้ในการรักษาตนเองในยามเจ็บป่วย

ในกระบวนการศึกษาตรวจสอบเอกสารและการใช้หลักฐานในการวิจัยคณะผู้วิจัยยังได้ศึกษาและใช้หลักฐานที่เป็น เอกสารในท้องถิ่น เช่น สมุดทะเบียนนักเรียนเล่มแรกของโรงเรียนวัดบ้านบ่อ ปี พ.ศ.2499 เป็นเอกสารของโรงเรียนประชาบาลวัดบ้านบ่อ ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2474 ที่บันทึกข้อมูลนักเรียน อาชีพ สถานภาพทางครอบครัว และชาติพันธุ์ของนักเรียน ในท้องถิ่น รวมทั้งเอกสารทางราชการของกรมที่ดิน คือแบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ใบ ส.ค.1)เป็นเอกสารทางราชการที่จัดทำขึ้นมาเพื่อให้ราษฎรได้ขึ้นทะเบียนการใช้ประโยชน์จากที่ดิน จากการรวบรวมเอกสารใบ ส.ค.1 พบว่ากะเหรี่ยงสวนผึ้งได้เริ่มแจ้งการครอบครองที่ดินนับแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2498 เป็นต้นมา ภายหลังจากพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.2497 ใช้บังคับ ซึ่งในขณะนั้นมี นาย ตาไม้ บุญเลิศ เป็นกำนันตำบลสวนผึ้ง

การสำรวจพื้นที่ เพื่อค้นหาหลักฐานทางทางโบราณคดีและโบราณวัตถุ จากคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ในพื้นที่ ทำให้ทราบถึงสาเหตุการเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่ของชาวกะเหรี่ยงในท้องถิ่นเนื่องจากการหนีโรคระบาดจนเกิดเป็นหมู่บ้านร้างหลายแห่ง ยังพบร่องรอยและเนินดินที่เป็นเจดีย์บริเวณอันเป็นที่ตั้งของด่านเจ้าขว้าว ด่านชายแดนด้านตะวันตกของเมืองราชบุรีซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่ภาชี ที่บ้านด่านตำบลป่าหวาย อำเภอสวนผึ้ง ที่มีการกล่าวถึงในประวัติศาสตร์ชาติในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ พบขวานหินขัดของมนุษย์ยุคโบราณ พบกล้องยาสูบดินเผาที่เชื่อว่าเป็นของชาวละว้าที่ชาวบ้านเก็บรักษาไว้ พบเศษขามกระเบื้องเคลือบจำนวนมาก บริเวณหุบเขาที่บ้านบึงกะ

มา บ้านโป่งกระทิง กิ่งอำเภอบ้านคา ที่ชาวบ้านเล่าว่าในอดีตเคยมีแม่ทัพไทยชื่อพระยาสุรได้ขึ้นมาหลบซ่อนอยู่บนหุบเขาที่บ้านบึงกะมา ผู้วิจัยยังได้พบแผ่นไม้แกะสลักเป็นภาพคนกะเหรี่ยงเดินแถวแบกหน้าไม้ที่วัดแจ้งเจริญ อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดราชบุรี

เก็บรวบรวมภาพเก่า เป็น ภาพพระสงฆ์ ผู้นำท้องถิ่น สถานที่สำคัญในอดีต เช่น โรงเรียน วัด เจดีย์ทราย เสาหงส์ ภาพพยานกะเหรี่ยงนำออแรดไปขายให้กับพ่อจีนในเมืองราชบุรี ภาพช้างที่กะเหรี่ยงในพม่านำมาขายให้แก่กะเหรี่ยงสวนผึ้งเพื่อนำเงินไปซื้ออาวุธต่อสู้กับพม่า ฯลฯ รวมทั้งภาพเหตุการณ์และกิจกรรมที่รัฐบาลส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เข้ามายังชุมชนสวนผึ้งระหว่างปี 2511 – 2514 ต่างๆ ภาพเก่าเหล่านี้มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่งในการขุดค้นเพื่อหาร่องรอยของอดีต ในการรื้อฟื้นความทรงจำของผู้คนในท้องถิ่น และสร้างสำนึกร่วมของผู้คนในชุมชน

การจัดทำแผนภูมิต้นไม้ตระกูล เพื่อที่จะขุดค้นหา โคตรและเหง้า คือ วงศ์, ตระกูล, เผ่าพันธุ์ ของคนในท้องถิ่น เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของกลุ่มสายเครือญาติของคนในชุมชน ทำให้ทราบว่ากะเหรี่ยงสวนผึ้งมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกันระหว่างกะเหรี่ยงโผล่กับจกอว์ และกะเหรี่ยงในกลุ่มน้ำตะนาวศรี ในพม่า มีการติดต่อสัมพันธ์กับกะเหรี่ยงเพชรบุรี มีความสัมพันธ์ กับพี่น้องคนลาววน คนจีน และไทย มาช้านาน

การจัดทำแผนผังต้นไม้ตระกูลได้นำไปสู่งานจัดงานทำบุญระลึกถึงบรรพบุรุษที่ล่วงลับของชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านบ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2546 บรรดาลูกหลานที่มีชีวิตอยู่ได้นำภาพถ่ายเก่าของบรรพบุรุษมาตั้งไว้ในงาน ลูกหลานที่อยู่กระจัดกระจายได้มีโอกาสมาพบกัน ผู้หลักผู้ใหญ่ของแต่ละครอบครัวได้ฟื้นอดีตเล่าให้ลูกหลานฟัง

การจัดทำแผนที่ชุมชน เพื่อต้องการทราบการตั้งชุมชน การเคลื่อนย้าย ชุมชนของชาวกะเหรี่ยงในสวนผึ้ง ได้สำรวจแผนที่ที่หน่วยราชการทำไว้ และเปรียบเทียบกับแผนที่ชุมชน ที่เยาวชนจัดทำขึ้น

การตรวจสอบและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เนื่องจากคณะวิจัยเป็นคนในพื้นที่จึงมองเห็นกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าสัมภาษณ์ และทราบว่ากลุ่มเป้าหมายแต่ละคนมีจิตความจำกัดในการรับรู้ที่จะเลือกจำและที่จะลืม กลุ่มเป้าหมายบางคนมีบทบาทต่อชุมชนทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีบางเหตุการณ์ที่ต้องการที่จะเปิด และมีบางเรื่องที่ไม่ต้องการที่จะปิด บางเรื่องเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบกับผู้เล่าและความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ในการสัมภาษณ์นั้นจึงเป็นทั้งที่เป็นทางการและเป็นการพูดคุยตามธรรมชาติโดยที่ผู้พูดคุยอาจจะไม่รู้ตัวว่ากำลังถูกสัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์เพื่อที่จะได้ข้อมูลนั้นวิธีที่พูดคุยส่วนบุคคลและกลุ่มย่อยๆ ในวงสนทนา 3-5 คน จะได้บรรยากาศของความเป็นกันเองได้เนื้อหา ดีกว่าที่จัดแบบเวทีใหญ่ ที่เป็นทางการ เพราะในเวทีใหญ่นั้นกลุ่มพูดคุยจะมีความเกรงใจกัน พบว่าคนกะเหรี่ยงสวนผึ้งจะหลีกเลี่ยงในการแสดงความคิดที่ขัดแย้งกันในที่ชุมชน ผู้น้อยยังมีความนับถือผู้ใหญ่

กลุ่มผู้ถูกสัมภาษณ์ และผู้เข้าร่วมเวทีพูดคุย คือกลุ่มที่เป็นคนกะเหรี่ยงที่เกิดและอาศัยอยู่ในพื้นที่ ที่มีอายุระหว่าง 34 ปี – 86 ปี จำนวน 21 คน และยังสามารถออกไปสัมภาษณ์ นอกพื้นที่ เพื่อเก็บข้อมูล เรื่องเสื้อแก้วเสื้อหอมที่บ้านเก่า อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี เรื่องความเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์ในชุมชนกะเหรี่ยง ที่ อำเภอ หนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

การเก็บข้อมูลโดยการเข้าร่วมกิจกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่นเป็นการศึกษาและเก็บข้อมูลโดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้คนในชุมชน ในกิจกรรมที่คนในชุมชนออกมาแสดงบทบาทของตนเองในพื้นที่สาธารณะ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่น ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมนอกพื้นที่ ในงานพิธีเปิดคอนเสิร์ตสถานวิรัชน ภาคกลางด้านตะวันตกของเหล่าบรรดาสหายนักรบของพรรคคอมมิวนิสต์ ที่อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2545 เข้าร่วมกิจกรรมงานประเพณี ลักการะหลวงพ่อนวม ที่ชาวกะเหรี่ยงให้ความเคารพนับถือ ที่ วัดแจ้งเจริญ ที่ อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี และยังได้จัดกลุ่มพูดคุย ที่เป็นทางการ ในพื้นที่ จำนวน 6 ครั้ง

การจัดเวทีชุมชน

คณะวิจัยได้จัดเวทีชุมชน “ผู้เฒ่าเล่าขานลูกหลานจดจำ” ที่ บ้านทุ่งแฝกหมู่ที่ 2 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี วัตถุประสงค์ในการจัด เพื่อนำเสนอข้อค้นพบจากการวิจัยคืนสู่ชุมชน ให้ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงรู้จักประวัติศาสตร์ความเป็นมาของตนเอง ให้เข้าใจสาเหตุ ปัจจัย ของความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน ให้เยาวชนในสถานศึกษาได้เข้าใจถึงความเป็นมาของประเพณีท้องถิ่นและเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในชุมชน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก ประธานบริหาร สมาชิกสภาเทศบาลตำบลสวนผึ้ง ข้าราชการตำรวจภูธร ตำรวจ ต.ช.ค. ผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำเยาวชน รวมทั้งสิ้น 47 คน กิจกรรมที่จัดในเวทีชุมชนตั้งหัวข้อว่า “สำนึกของความเป็นชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง” ประกอบด้วย กิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม ในภาคกลางคืนมีการร้องเพลงและเป่าแคนกะเหรี่ยง เล่า นิทานกะเหรี่ยง การจัดแสดงภาพเก่าเล่าอดีต

เป้าหมายของการจัดเวทีใหญ่ที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมากนั้น ผู้จัดมีเป้าหมายที่จะเปิดพื้นที่ให้คนในชุมชนในวัยต่างๆได้เข้ามาร่วมกิจกรรม ต้องการให้มีบรรยากาศของความใกล้ชิดกันระหว่างคน 2 วัยคือ ผู้เฒ่า และเยาวชน เพื่อเยาวชนจะได้เห็นคุณค่าของผู้เฒ่าที่เป็นผู้รู้ในประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นนอกเหนือจากความรู้ที่ได้จากครูประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา เปิดเวทีให้สตรีได้มีพื้นที่แสดงบทบาทในการแลกเปลี่ยน ให้สตรีที่สูงอายุได้เล่านิทาน ร้องเพลงกะเหรี่ยง นักวิจัยได้นำข้อค้นพบในการวิจัยกลับมาให้ชุมชนร่วมวิเคราะห์ เช่น ในสมุทรราชบุรีกล่าวว่าคนกะเหรี่ยงอพยพมาจากด่านเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี ในเวทีพูดคุยได้ข้อสรุปว่า กะเหรี่ยงสวนผึ้งมาจาก ฤๅ (ทวาย) โดยเปรียบเทียบกับ สำเนียงภาษา เครื่องแต่งกาย และศาสนาความเชื่อ ท้องถิ่น และ

เส้นทางเคลื่อนย้ายของชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ได้วิเคราะห์เนื้อหาการสำรวจตรวจราชการและการแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านกะเหรี่ยงของพระยาราชสุภาวดีในปี พ.ศ.2444 พบว่า รายชื่อของผู้นำกะเหรี่ยงที่ระบุในเอกสารของทางการนั้นมีตัวตนจริง แต่ทางการเขียนชื่อไม่ตรงกับสำเนียงภาษาท้องถิ่นของกะเหรี่ยงสวนผึ้งเหล่านี้เป็นต้น ได้นำภาพเก่ามาเล่าอดีต ในการจัดเวทีผู้จัดได้กำหนดให้ผู้เข้าร่วมเวทีใช้ภาษากะเหรี่ยงในการสื่อสาร เพื่อให้เยาวชนมีสำนึกและกล้าที่จะพูดภาษากะเหรี่ยงกล้าที่จะแสดงตนว่าเป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยง พบว่าร้อยละ 95 ของเยาวชนกะเหรี่ยง ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

ในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงต้องใช้องค์ความรู้ หรือ มีนักวิชาการจาก สหศาสตร์ เข้ามาเสริมหรือมีส่วนร่วมกับนักวิจัยในท้องถิ่น

บทที่ 1

กะเหรี่ยงคือใคร

ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม กะเหรี่ยง

ในประเทศไทยคนกะเหรี่ยงถูกจัดให้เป็น ชาวไทยภูเขา ซึ่งมีความหมายว่ากลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมที่อาศัยทำกินหรือมีบรรพชนอาศัยอยู่บนพื้นที่สูงในราชอาณาจักร ซึ่งมีวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ภาษาและการดำเนินชีวิต ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว²

เซอร์ จอห์น เบาริง (Sir John Bowring) อัครราชทูตอังกฤษที่เข้ามาเจรจาและทำสนธิสัญญากับประเทศสยาม ในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้อ้างถึงบันทึกของพระสังฆราช ปาล เด กัวซ์ บาทหลวงในคริสตศาสนานิกายคาทอลิกชาวฝรั่งเศสที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ที่กล่าวถึงชาวกะเหรี่ยงว่า

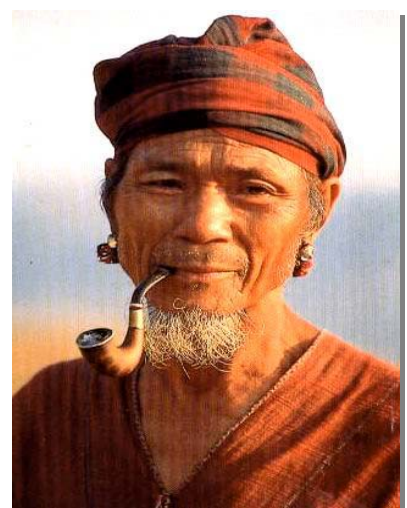
“ชาวกะเหรี่ยง เป็นชาติที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในสยาม ก่อนที่คนไทยจะถอยร่นลงมาจากทางเหนือ มาสร้างบ้านแปลงเมืองอยู่ชานนั้น ชาวกะเหรี่ยงต้องยอมเสียพื้นที่ และร่นเข้าไปอยู่ตามภูเขา ทางทิศตะวันออก กับ ทิศตะวันตก และตั้งถิ่นฐานอยู่จนทุกวันนี้¹

การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

ตามลักษณะสรีระวิทยาของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงจัดอยู่ในกลุ่มมองโกลอยด์ใต้(Southern Mongoloids) ในการจำแนกกลุ่มกะเหรี่ยงออกเป็นแต่ละสาขานั้น เข้าใจว่าผู้จัดแบ่งใช้หลักเกณฑ์ของกลุ่มที่ใช้ฐานของภาษากะเหรี่ยงเป็นหลัก กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงมีอยู่ 4 เผ่าใหญ่คือ

1.กะเหรี่ยงเผ่า ที่เรียกตนเองว่า จกอว์ หรือ ปกา เกอะ ญอ

Pgaz K nyau ชาวต่างชาติดอกเสียงเป็น สกอว์ (Sgaw Karen) นักภาษาศาสตร์เรียกกะเหรี่ยง จกอว์หรือ ปกา เกอะ ญอ ว่า บามาเกะยีนหรือกะเหรี่ยงพม่า กะเหรี่ยงจกอว์มีความใกล้ชิดและสัมพันธ์กับพม่า เคยอยู่ในที่ราบแถบเมืองพุกามทางภาคเหนือของพม่า และเมืองตองอูในภาคกลางของประเทศพม่าตั้งแต่จังหวัด กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กะเหรี่ยงจกอว์ ถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า กะหร่าง การเรียกชื่อ กะเหรี่ยงจกอว์ ว่า กะหร่าง ปรากฏครั้งแรกในเอกสาร สมุดราชบุรี (พ.ศ.2468) ภาพ กะเหรี่ยง จกอว์ เชียงใหม่

² คู่มือการกำหนดสถานะของบุคคลบนพื้นที่สูง ส่วนการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง 2544

¹ เมืองประเทศราชของสยาม ในสมัยรัตนโกสินทร์ น.66 นันทนา ดันติเวสส กรมศิลปากร 2542

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ เรียกกะเหรี่ยงเผ่านี้ว่า **ยางขาว** เพื่อให้เข้าใจว่า เป็นคนละเผ่ากับกลุ่ม กะยาห์ หรือ ยางแดง ♥

2.กะเหรี่ยงกลุ่ม ที่เรียกตนเองว่า ชูว หรือ โพล่ว (Phlow)

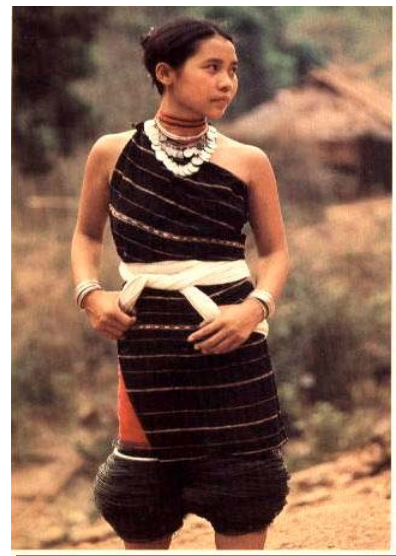
ชื่อ“ชูว”^๕ เป็นชื่อดั้งเดิมที่กะเหรี่ยงโพล่ว เรียกชื่อเผ่าตนเอง คำว่า โพล่ว มีความหมายว่า คน หรือมนุษยชาติ พม่าเรียกกะเหรี่ยง ชูว หรือ กะเหรี่ยงโพล่ว ว่า เกอะเหยย์โป่ว คนโย หรือ ขวน อันหมายถึงคนลี้ภัยเรียก คน ชูว ว่า ยางส่วย กะบาง บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ เรียกกะเหรี่ยงเผ่านี้ว่า ยางกะเลอ ♦ กะเหรี่ยง จกอว์เรียกกะเหรี่ยงโพล่วว่า โป่ว นักภาษาศาสตร์ยังเรียกกะเหรี่ยงโพล่วว่าตะเลงกะยีน หรือกะเหรี่ยงมอญเนื่องจากกะเหรี่ยงโพล่ว มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนมอญซึ่งอยู่ในที่ราบลุ่มทางภาคใต้ของพม่า โพล่วจึงได้รับอิทธิพลทางพุทธศาสนาและภาษาบาลีสันสกฤตจากชนชาติมอญ

หญิงสาว กะเหรี่ยงโพล่ว ลำพูน

3. กะเหรี่ยงกลุ่มที่เรียกตนเองว่า กะยาห์ Kayah

กะเหรี่ยงโพล่วและจกอว์ เรียก กะเหรี่ยงกะยาห์ว่า บะแะ Bwe คนลี้ภัยเรียกกะยาห์ว่ายางแดง พม่าเรียกว่า กะยีนี ซึ่งแปลว่า คนแดง ³ กะยาห์มีรัฐเป็นของตนเองเรียกว่ารัฐกะยาห์มีเนื้อที่ 4,820 ตารางไมล์ เนื้อที่ใกล้เคียงกับจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีประชากรประมาณ สองแสนกว่าคน มีเมืองคอกกอ หรือ กันตรวดีเป็นเมืองหลวง ทิศตะวันออกของรัฐกะยาห์ ติดกับไทยด้านจังหวัดแม่ฮ่องสอน ทิศเหนือติดรัฐไทใหญ่ ทิศใต้ติดรัฐกะเหรี่ยง Gordon Young(1974) กล่าวว่ามียะยาห์จำนวน 15 หมู่บ้าน ประชากรประมาณ 1,000 คน อาศัยอยู่ใน พื้นที่อำเภอเมือง

หญิงสาวกะเหรี่ยง กะยาห์

♥ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ 30 ชาตินในเชียงราย น.190 ส.น.พ. สยาม 2547

๕ กะเหรี่ยง โพล่ว อ.ลี จ.ลำพูน อ.ฮอด จ.เชียงใหม่ ออกเสียง ชูว เป็นเสียง ชิว

♦ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ 30 ชาตินในเชียงราย น.217 ส.น.พ.สยาม ม.ค.2547

³ เพลงในถ้ำ “กะเรนนิ เพื่อนบ้านฝั่งตะวันตก” บทความโดย เพื่อนไร่พรมแดน น. 1-12 อัมรินทร์ บุค เซ็นเตอร์ จำกัด กรุงเทพฯ 2545

อำเภอ ขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในประเทศพม่ากะเหรี่ยงกะยาห์ ยังมีกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยย่อยลงไปอีกหลายกลุ่มเช่น

1.เผ่า กะยาห์ ลีย พยู คนทั่วไปรู้จักในชื่อของ กะยาห์ กะเหรี่ยงโพลั่วและจกอว์เรียก บเว Byhwe , Bwe

2.เผ่า ปูญู พม่าเรียก มะนูนมะนอ,เป็นกลุ่มย่อยของ บเว Byhwe อยู่บนคอยสูงทางตะวันตกของรัฐกะเรนนี่

3. เผ่า เกญ หรือ กะยานพม่าเรียก ยินบอว์,

4. เผ่า กะยัน (kayan) ไทยใหญ่ เรียก ปะด่อง หรือ กะเหรี่ยงคอยาว ได้อพยพมาจากรัฐกะยาห์ในพม่าเข้ามาอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเมื่อปี พ.ศ.2527 ในสถานะของผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบระหว่างทหารรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงกะยาห์ กลุ่มนักธุรกิจท่องเที่ยวร่วมกับเจ้าหน้าที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้นำปะด่อง หรือ กะเหรี่ยงคอยาว เข้ามาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ผู้ศึกษา(วุฒิ บุญเลิศ)ได้เปรียบเทียบภาษากะเหรี่ยงกะยัน กับกะเหรี่ยงจกอว์และกะเหรี่ยงโพลั่วในประเทศไทย พบว่ามีคำศัพท์หลายคำที่ใช้ตรงกัน เช่น คำเรียก สุกร ไก่ พ่อ แม่ ทำ ลูก มาก ใหญ่ เล็ก ไป เป็น คำ दिन ♦ ผู้ศึกษาจึงเห็นด้วยว่า กะยันเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงสาขาหนึ่งตามที่นักภาษาศาสตร์ได้ จัดทำแผนภูมิให้อยู่ในกลุ่มภาษากะเหรี่ยง

5.เผ่า ปะญู เรียกและมองตนเองว่าเป็นกะเรนนี่

6.เผ่า เกบา พม่าเรียก กะเหรี่ยงพยูอยู่ระหว่างรัฐกะเรนนี่กับรัฐฉาน

7.เผ่า ตาละยา ไทยใหญ่เรียกยางตลาาย พม่าเรียกยินเตเล

8.เผ่า ลาห์ตา หรือ ชาเยน

จิตร ภูมิศักดิ์ กล่าวถึงกะเหรี่ยงยางแดงที่ถูกชนชาติอื่นที่ถือตัวว่าเจริญกว่า ดูถูกเหยียดหยามมาชั่วระยะเวลาอันยาวนานในประวัติศาสตร์ ดังปรากฏในคำจุ่มของพญาพรหมซึ่งกล่าวคัดค้านการที่ตนเองถูกดูถูกดูแคลนว่า

แต่มัวข้าไพร่น้อย ก็หากใจคน บ่ไ้สัตว์หน้าขน กินหญ้า บ่ไ้ข้าหมูยางแดงบ่ได้แดงจับยับ มาจากตับ(ทัพ)เวียงจันทน์

เมื่อพม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษ พวกยางแดงได้แสดงวิญญาณมนุษย์ของเขาออกมาตั้งรัฐเป็นรัฐหนึ่งในสหภาพพม่าคือรัฐกะยาห์ ชนชาติที่ไม่เคยถูกเหยียดหยามและถูกกีดกันมิให้เป็นคนนั้น ไม่สามารถรู้ซึ่งได้ดอกว่าคำว่า “คน” มีความหมายสักเพียงใด

“คน” คำนี้กังวานสร้างทรงนง คนต้องคงคุณค่านั้นนิรันดร์การ⁴

♦ สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยงกะยัน สมทรง บุรุษพัฒน์, ศรีนิยา คำเมือง 2542

⁴ ความเป็นมาของ คำ สยาม ไทย ลาว และขอม น.318 จิตร ภูมิศักดิ์ ส.น.พ.สยาม 2535

4. กะเหรี่ยงกลุ่มที่เรียกตนเองว่า เผ่า ปะโอ (Pa-O) ต้องชู้

กะเหรี่ยงโพลั่ว และกะเหรี่ยงจกอว์ รวมทั้ง คนพม่า และไทใหญ่ เรียก ปะโอว่า ต้องชู้(Taung su) ซึ่งเป็นภาษาพม่าที่แปลว่า คนภูเขา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 อธิบายว่า ต้องชู้ เป็นชนชาติกะเหรี่ยงหรือยางพวกหนึ่ง และกล่าวถึงคำว่า กุลา หรือ กุหล่า หมายถึง ชนชาติ ต้องชู้ และไทใหญ่ นักภาษาศาสตร์ได้รวมเอา ปะโอ เป็น กะเหรี่ยงอีกสาขาหนึ่ง โดยยึดถือเอาการใช้ภาษาร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ปะโออาศัยอยู่ในพม่า บริเวณรัฐ คาเร็นนี เมืองตองอู สะเทิม เมาะลำเลิง ผาอ่าง รัฐกะเหรี่ยง เมื่อพระเจ้ามุนหะกะตริย์มอญได้เสียเมืองแก่พระเจ้าอนรธาแห่งเมืองพุกาม พวกปะโอได้อพยพขึ้นไปอยู่ตามเมืองเขาเงิน

ในพงศาวดารพม่า กล่าวถึง ต้องชู้ ว่าเป็นกะเหรี่ยงเผ่าปะโอ อาศัยอยู่เมืองสะเทิม(จังหวัดสะโดง) ด้านตะวันออกสุดของพม่าระหว่างอ่าวเบงกอล และประเทศไทย นับถือศาสนาพุทธ ใช้ภาษากะเหรี่ยงผสมพม่า ลักษณะผิวสีของคนปะโอ มีผิวคล้ำ ขนคิ้วดก ภาษาปะโอผสมทั้งกะเหรี่ยงและพม่า มีภาษากะเหรี่ยงเป็นพื้น ปะโอเป็นกลุ่มชนที่ชอบค้าขายได้เร่ร่อนค้าขายไปในดินแดนต่างๆ จึงเป็นที่เป็นที่รู้จักของคนสยาม ลาว เขมร สินค้าที่ปะโอนำมาขายเป็นสินค้าจำพวก เครื่องทอง เงิน ผ้าไหม เครื่องประดับ สินค้าที่ปะโอซื้อกลับไปพม่าคือ ข้าว งา ข้าว กล้วย เหตุที่การค้าขายของปะโอเฟื่องฟูเนื่องจากได้รับอภิสิทธิ์ด้านการค้า

กะเหรี่ยง ปะโอหรือ ต้องชู้

ตามสนธิสัญญาบราวริง พ.ศ.2398 เนื่องจากกุลาหรือ ปะโอเป็นคนในบังคับของอังกฤษ เมื่อทำความผิดไม่ต้องขึ้นกับศาลไทย รัฐบาลไทยจึงให้ความสะดวกในการค้าขายตามพันธสัญญาบราวริง⁵

ชื่อและความหมายของ กะเหรี่ยง

ปกา แปลว่า เรา, พวกเรา, เกอะ ญอ แปลว่า คน, มนุษย์, มนุษย์ชาติ, และ ยังแปลได้อีกว่า เรียบง่าย, สมถะ, ปกาเกอะญอ จึงมีความหมายว่า เราเป็นคน, เป็นมนุษย์ชาติ, เป็นคนที่เรียบง่าย, เป็นคนสมถะ โพลั่ว แปลว่า คน, มนุษย์ชาติ, เห่งโพลั่ว จึงมีความหมาย เหมือนกับคำว่า ปกาเกอะญอ คือ เราเป็นคน เราเป็นมนุษย์ชาติ กะยา กับ เกอะญอ มีหมายความว่า คน, มนุษย์

* พระราชพงศาวดารพม่า น.137 พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์

⁵ ขนกุล คณินิตย์ จันทบุตร วัฒนธรรมกับการพัฒนา ทางเลือกของสังคมไทย น.28-31 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มี.ย.2541

การเรียกชื่อกะเหรี่ยงโดยกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ

คน เกอว่า, วา, หรือ คน ละว้า ในภาษากะเหรี่ยง มีความใกล้ชิดและอยู่ร่วมกับคนปกากะญอมาแต่ครั้งอดีตกาลในดินแดนล้านนา และในภาคตะวันตกของดินแดนสยาม ละว้า เรียกปกากะญอ ว่า ยาง คนล้านนา จึงเรียกคนปกากะญอว่า ยาง ตามอย่างคนละว้า คนพม่า เรียก กะเหรี่ยงว่า เกะเหย่ย หรือกะยีน เป็นคำเดียวกับคำว่า คะยา หรือ เกะญอ คนมอญ เรียก เกรียง ใน นิราศ สุพรรณ ของสุนทรภู่ และจดหมายเหตุ บางกอกกรีกอเคอ ของ หมอบรัดเลย์ เขียนกะเหรี่ยง ว่า “เกรียง” ชาวตะวันตกที่เข้ามามีความสัมพันธ์กับชนชาติมอญ ที่อยู่ทางใต้ของพม่าได้เรียกชื่อชนชาติกะเหรี่ยงตามคนมอญ ว่า Karen ส่วนคนจีน กล่าวถึงกะเหรี่ยงว่า มีเชื้อสายมาจากชนชาติ โจว ใกล้เคียงว่าชนชาติจีนเป็นพวกแรกที่รู้จักและคุ้นเคยกับชื่อดั้งเดิมของคนกะเหรี่ยงในชื่อของ “โจว” เสถียร โกเศศ ยังกล่าวถึง แม่น้ำ ยางซีเกียง ว่าเป็นแม่น้ำของพวกยาง พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 ได้ให้ความหมายของคำว่า “โซ” ว่าเป็นกะเหรี่ยง เสถียร โกเศศ เรียกกะเหรี่ยง โพล่ว ว่า ปโว (Pwo) หรือ ปัว (Pwo) สโจ (Scho)

ที่มาของชื่อชนชาติ โจว ที่ ชาวจีนใช้เรียก กะเหรี่ยง รวมทั้ง คำว่า โซ และ สโจว (Scho) ที่ เสถียร โกเศศ กล่าวอ้างนั้น ก็คือชื่อ ชูว และจกอว์ อันเป็นชื่อดั้งเดิมของ กะเหรี่ยงโพล่วและกะเหรี่ยงจกอว์ นั่นเอง แต่คนนอกเผ่า ออกเสียงสำเนียงไม่ชัดไม่ตรงกับสำเนียงของคนกะเหรี่ยง ออกเสียงและเขียนผิดเพี้ยนไป เฉกเช่นเดียวกับ คำว่า สยาม ที่ออกเสียงในภาษาต่างชาติ ว่า เสียม แซม เซียม ฉาน อาสัม ดังนี้ เป็นต้น

การยอมรับและใช้ ชื่อ กะเหรี่ยง ที่ใช้เรียกกันมาจนถึงในปัจจุบัน เริ่มต้นจาก ชนชาติมอญ ที่คนมอญมีความสัมพันธ์กับกะเหรี่ยง ชูว/โพล่ว เคยอยู่ร่วมกันในดินแดนที่เป็นประเทศพม่ามาแต่อดีตกาล เมื่อคนมอญและกะเหรี่ยงชูว/โพล่ว อพยพเข้ามาอยู่ในแผ่นดินสยาม คนกะเหรี่ยงถูกกำหนดให้อยู่ในพื้นที่ป่าเขาเพื่อคอยดูแลปกป้องชายแดนไทย-พม่า ส่วนคนมอญนั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ เป็นปราชญ์เคยเป็นข้าราชการในราชสำนักมอญ จึงได้รับเลือกให้เข้ารับราชการในราชสำนักอยุธยา เมื่อมอญเรียกกะเหรี่ยงว่า “เกรียง” คนสยามในอยุธยาจึงเรียก “กะเหรี่ยง” ตามคนมอญมาจวบจนถึงวันนี้

กลุ่มตระกูลภาษากะเหรี่ยง

นักมานุษยวิทยาหลงความเห็นว่าภาษากะเหรี่ยงจัดอยู่ในกลุ่มตระกูล ชิบต – พม่า สุริยา รัตนกุล ผู้ที่ศึกษาภาษาและวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ตลอดจนนิทานและนิยายปรัมปราของกะเหรี่ยงจกอว์ทางภาคเหนือของประเทศไทย ลงความเห็นว่าเช่นเดียวกับ Benedict นักภาษาศาสตร์ ที่ศึกษาภาษาตระกูลจีนทิเบต ว่า กะเหรี่ยงเป็นสาขาหนึ่งของภาษาตระกูลใหญ่จีน - ทิเบต⁶

⁶ หนังสือจดหมายเหตุ THE BANGKOK RECORDER Nov.3 1865 No.17

⁷ ชาวเขาในไทยบุญช่วย ศรีสวัสดิ์

⁸ พจนานุกรม ภาษาไทย-กะเหรี่ยงสะกอ สุริยา รัตนกุล บัณฑิตวิทยาลัย และสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อชนบท

การจัดให้ภาษากะเหรี่ยงเป็นสาขาใหญ่ของตระกูล ภาษาจีน – ทิเบต โดยแยกต่างหากออกมาจากภาษาสาขาทิเบต – พม่า ทั้งปวง และแยกออกจากโลโลด้วยนี้ นักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาภาษากะเหรี่ยงอย่างละเอียด เช่น Robert B. Jones ก็สนับสนุน โดย Jones ใน ค.ศ. 1975 ได้เขียนบทความอ้างอิงข้อมูลที่ปรากฏในงานของ Gordon H. Luce กล่าวว่าเมื่อศึกษาคำภาษากะเหรี่ยงโบราณ 367 คำ จะพบว่า 63 คำ เป็นคำภาษาตระกูล ออสโตริก 130 คำ เป็นคำของภาษาตระกูลจีน – ทิเบต และมีอีก 174 คำ ที่เป็นคำภาษากะเหรี่ยงแท้ ที่ไม่เหมือนกับคำที่อยู่ในภาษาตระกูลจีน – ทิเบต อื่นๆ

การจัดกลุ่มภาษากะเหรี่ยง ในพม่าของ Matisoff (1973) และ Banedict (1972) *

Karenic

Southern Karen

Pow

Sgaw

Central Karen

Kayah

Paduang/Kayan

Bwe

Northern Karen

Pa-O

ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

ความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงเผ่าต่างๆ ปรากฏอยู่ในตำนานของกะเหรี่ยงแต่ละเผ่าที่สะท้อนให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ที่เป็นสายใยระหว่างชนเผ่ากะเหรี่ยงด้วยกัน ความสัมพันธ์เกิดจากการที่ได้อยู่ในดินแดนเดียวกันอย่างสมานฉันท์ มีพิธีกรรมความเชื่อ และอยู่ในตระกูลภาษาเดียวกัน และต่างก็อยู่ในสถานการณ์ที่ถูกเบียดเบียนจากชนชาติใหญ่เหมือนกัน จึงนำไปสู่การยอมรับในการเป็นพี่น้องร่วมกลุ่มเผ่าพันธุ์ ส่งผลให้เกิดความผูกพันนำไปสู่กิจกรรมด้านวัฒนธรรมและการร่วมต่อสู้ทางการเมืองในดินแดนพม่าในปัจจุบัน

ตำนานกะเหรี่ยงกะยาห์ ชาวกะยาห์กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงจกอว์ กะเหรี่ยงโพลั่วและ กะเหรี่ยงกะยาห์ดังนี้

กะเหรี่ยงกะยาห์หรือบางคนนั้นถือว่าตนเองเป็นชาติใหญ่ ไม่ยอมรับกะเหรี่ยงชาวคือ กะเหรี่ยงเผ่าจกอว์และกะเหรี่ยงโพลั่วว่าเป็นพวกที่มีเลือดกะเหรี่ยงอย่างแท้จริง ดังปรากฏในตำนานของชาวกะยาห์ดังนี้

นานมาแล้วมีพี่น้องสองคน พี่ชายชื่อลาเนียน น้องสาวชื่อ อาหม่อง อาศัยอยู่ที่เมือง ปินมะนา ทางใต้ของเมืองมณฑลพะโล่ พี่น้องทั้งสองมีความซื่อสัตย์ต่อผิวกุหลาบหลวง เมื่อหาสิ่งใดมาได้ก็จะนำไปเช่นผิวกุหลาบก่อน ผิวกุหลาบชอบใจจึงได้มอบกลองยาวให้และบอกว่าเมื่อต้องการสิ่งใดก็ให้ตีกลองก็จะได้สิ่งของสมความปรารถนา

วันหนึ่งพี่ชายได้ตีกลองแรมมิตได้เม่นมาตัวหนึ่งจึงผ่าออกแบ่งให้น้องสาว บังเอิญน้องสาวไม่ได้ระวังในขณะที่ผ่าเม่นทำให้ขนเม่นแทงลูกมือของตนเองบาดเจ็บสาหัส น้องสาวโกรธพี่ชายหาว่าพี่ชายเอาสัตว์ที่มีขนแหลมมาให้ จึงได้เปลี่ยนหนังกลองเสียใหม่ส่วนหนังกลองอันเก่าได้โยนทิ้งน้ำ เมื่อพี่ชายตีกลองและขอสิ่งใดก็ไม่ได้ผลจึงรู้ว่าหนังกลองได้ถูกเปลี่ยนไปจึงโกรธน้องสาว จึงออกอุบายหนีไปตามลำพังทางทิศเหนือ ส่วนน้องสาวเมื่อถูกพี่ชายทอดทิ้งก็ได้ซัดเซพเนจรติดตามพี่ชายไปจนพลัดหลงไปยังเมืองลา ได้แต่งงานกับชายต่างเผ่า มีบุตรหลานที่เกิดมาจากคนต่างเผ่าเป็นต้นตระกูลของกะเหรี่ยงเผ่าจกอว์และกะเหรี่ยงโพล่งทุกวันนี้⁹

ตำนานชาติพันธุ์กะเหรี่ยงปะโอ ต้องรู้

ในตำนานของกะเหรี่ยงปะโอกล่าวถึงพ่อของปะโอเป็น ซอจี • เป็นเทวดาบนฟ้า หายตัวได้ บางครั้งก็อยู่ในถ้ำ แม่ปะโอเป็นนางพญานาค แต่งงานกันมีลูกออกมาเป็นไข่ 3 ฟอง ฟองแรกห่อด้วยผ้าแดง ฟองที่สองห่อด้วยผ้าขาว ฟองที่สามใส่ไว้ในถ้วยด้วยความถนอม เมื่อถึงเวลาไข่สองใบแรกก็เจาะเปลือกไข่ออกมาเองได้ ไข่ใบแรกห่อด้วยผ้าสีแดงเป็นต้นกำเนิดของกะเหรี่ยงแดง หรือคะยา หรือคาเรนนี้ ปะโอเรียก จ็อกกะเนีย ไข่ใบที่สองห่อด้วยผ้าขาว ออกมาเป็นต้นกำเนิดของกะเหรี่ยง หรือ ยาง ปะโอเรียกว่าจ็อกกัว ไข่ใบที่สามได้รับการดูแลอนุถนอมอย่างดีที่สุดรักษาไว้ในถ้วยไม่สามารถเจาะเปลือกไข่ออกมาได้ ต้องมีคนแกะออกจากเปลือกไข่ การแกะเปลือกออกนั้น ในภาษาปะโอ คำว่า ปะโอ แปลว่า “แกะออก, เปิดออก” • ไข่ใบที่สาม นั้นจึงเป็นต้นกำเนิดของ กะเหรี่ยงปะโอ

เพราะการได้รับการดูแลเป็นอย่างดีถนอมทำให้ปะโอกลายเป็นคนอ่อนแอ ไม่รู้เท่าทัน ถูกเอาเปรียบ นับแต่คนกะเหรี่ยงทั้งสามได้พ้นจากอกพ่อแม่ ต่างก็สร้างบ้านเรือนตามลุ่มน้ำสามสายคือแม่น้ำโขง อีรวดี สาละวิน แรกๆนั้นต่างก็มีความเอื้อเฟื้อต่อกันมีอะไรก็แบ่งกันช่วยเหลือกัน เมื่อพี่น้องล่าสัตว์มาได้ก็จะแบ่งกัน คราวหนึ่งปะโอล่าสัตว์ชนิดหนึ่งมีขนน้อยแต่ตัวใหญ่ปะโอก็แบ่งเนื้อให้พี่น้องอย่างทั่วถึง วันหนึ่ง โพล่งและจกอว์ออกล่าสัตว์ได้สัตว์ที่ขนใหญ่แต่ตัวเล็กคือเม่น การแบ่งปันไม่ทั่วถึง ปะโอโกรธ คิดว่ากะเหรี่ยงพี่คนโตทั้งสองเอาเปรียบ จึงหนีออกไปยังดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทองคำนั่นคือสุวรรณภูมิ ณ.ดินแดนสุวรรณภูมิปะโอออกลูกหลานสร้างเมือง มีกษัตริย์ชื่อ สุริยัน จันทรา ผู้รับเอาศาสนาพุทธจากอินเดียเข้ามาก่อนชนชาติอื่นๆ ปะโอเชื่อว่าตนเองเป็นชนชาติ ผีว (พยู) ชนชาติที่อยู่มาแต่ก่อนที่มอญและพม่าจะเข้าครอบครองพวกเขาบอกว่าคำว่า ปะโอนั้น เป็นคำเดียวกับคำว่า ผีว หรือ พยู¹⁰

⁹ ชาวเขาในไทย บุญช่วย ศรีสวัสดิ์

• ซอจี ในภาษากะเหรี่ยง จกอว์ แปลว่า บริสุทธิ์

• คำว่า แกะออก, เปิดออก ในภาษากะเหรี่ยง จกอว์ภาคเหนือใช้คำว่า อ้อ ถ่อ, ในภาษาโพล่งสวนผึ้ง ใช้คำว่า อุพะ ซึ่งคำว่า อ้อ ถ่อ, อุ พะ, ตรงกับคำว่า โอ ในภาษาของกะเหรี่ยง ปะโอ

¹⁰ สวรรค์ พิภูณานนท์ ปนุต มรุพจน์ น.ส.พ.สยามโพสต์ อาทิตย์ 10 เมษายน 2537

นิทานหรือตำนานการแตกแยกระหว่างปะโอกับกะเหรี่ยง ยังถูกเล่าขานในกลุ่มของกะเหรี่ยงทางภาคเหนือ กะเหรี่ยงโพลั่ว ในเขตป่าทุ่งใหญ่นเรศวร อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี กล่าวว่าดินแดนที่คนปะโอกับกะเหรี่ยงเคยอยู่ด้วยกันก่อนที่จะแยกจากกันนั้นเป็นบริเวณที่เรียกว่า เวียจ่าที่โพ (ทุ่งใหญ่ เชซาโว่, ทุ่งใหญ่นเรศวร)

ตำนานกะเหรี่ยง โพลั่ว และจกอร์¹¹

ในตำนานของกะเหรี่ยงจกอร์กล่าวว่าเมื่อครั้งที่กะเหรี่ยงอยู่ในเมืองจีนมีคนอยู่หลายกลุ่มที่เรียกตนเองว่า ปกาเกอญอ มีครอบครัวหนึ่งมีแม่ชื่อ หน่อ โพลั่ว พ่อชื่อ จกอร์ ทั้งคู่มีลูกอยู่ 7 คน เป็นหญิง 3 คนชื่อ หน่อ บอ กลอ , หน่อ เปอะแด, หน่อ เปอะอะ , ลูกชายมี 4 คน ชื่อ จอ เปอญู, จอ ปอเนปวา, จอ เหว่อ, จอ แควะ อยู่มาวันหนึ่งหน่อโพลั่วและจกอร์เกิดทะเลาะกัน หน่อโพลั่วกล่าวหาจกอร์ว่าไม่รับผิดชอบครอบครัวชอบแต่ดื่มสุรา ชอบออกนอกบ้าน ไปคบกับหญิงอื่น หน่อโพลั่วก็นิทาสามีให้ลูกๆที่อยู่กับแม่ฟังอยู่บ่อยๆ ลูกที่อยู่กับแม่ก็มีใจรักเกียจผู้เป็นพ่อ ส่วนจกอร์ก็กล่าวหาหน่อโพลั่วว่าในขณะที่ตนเองไม่อยู่บ้านเข้าป่าล่าสัตว์ หาเงินทอง มาเลี้ยงดูครอบครัวนั้นหน่อโพลั่วที่อยู่ทางบ้านได้คบหากับชายคนอื่นๆ จึงนิทาภรรยาของตนให้ลูกๆที่ติดตามตนเองได้รับฟัง เป็นเหตุให้ลูกชายที่ชอบไปกับพ่อเกิดใจรักเกียจผู้เป็นแม่ เมื่อถึงเวลากลางคืนสามีและภรรยาคุ้งกันนอนหันหลังให้แก่กัน ลูกๆก็แตกความสามัคคี จนในที่สุดทั้งคู่ได้ทะเลาะวิวาทกันจนต้องแยกจากกัน โดยได้ แบ่งลูกๆ ลูกสาว 3 คนที่อยู่บ้านใกล้ชิดกับแม่บอกว่าตนเองเป็นเชื้อสายของแม่ ลูกชาย 4 คนที่ชอบติดตามพ่อบอกว่าตนเองเป็นเชื้อสายของพ่อ ทั้งสองตระกูลเป็นตระกูลใหญ่ ก่อนที่จะแยกจากกันพ่อและแม่ได้ผ่ากระบอกน้ำไม้ไผ่และหม้อข้าวออกเป็น 7 ซีกมอบให้กับลูกๆทั้ง 7 คนๆละซีก และบอกว่าในวันนี้ลูกแตกแยกกันแต่สักวันหนึ่งพวกลูกๆจะได้กลับมาอยู่ร่วมกัน ในวันนั้นให้เอาซีกกระบอกไม้ไผ่และหม้อข้าว มาประกอบกันลูกๆก็จะเป็นตระกูลใหญ่และชนชาติใหญ่

ลำนํ้าเกี่ยวกับกะเหรี่ยงสายตระกูลฝ่ายแม่ (โพลั่ว) และฝ่ายพ่อ (จกอร์)

แต่ก่อนพ่อแม่มีลูกเจ็ดคน

สายพ่อแม่แต่ก่อนมีเจ็ดสาย

แผ่นดินไม่สงบจึงแตกสลาย

สายโพลั่วฝ่ายหนึ่งสายปกาเกอญอฝ่ายหนึ่ง

เตรียมเก็บซีกกระบอกน้ำไม้ไผ่

เตรียมเก็บเศษไหหม้อข้าว เจ็ดซีกเราก็นับซีกเดียว

เจ็ดซีกเราก็นับซีกเดียว

แต่ก่อนนั้นมีเจ็ดตระกูล

แต่ก็เป็นตระกูลเดียวกัน

เตรียมเก็บซีกกระบอกไม้ไผ่ เมื่อนำเศษไหหม้อข้าวมารวมกันให้สนิทแล้ว

เจ็ดชั่วคนดันไทรจะขึ้นพัน *

ในคัมภีร์“เหมียวใจจูงยู” คัมภีร์ของชาวกะเหรี่ยงที่นับถือลัทธิญาฮี กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงโพลั่ว ชว กับ กะเหรี่ยง จกอร์ ผู้เขียนคัมภีร์กล่าวถึงบทบาท ของกะเหรี่ยงทั้งสองเผ่า

¹¹ แสงชัย ประภาสตันต์ เรื่องราวเกี่ยวกับภูเขาใหญ่และทหารพระเจ้า (2542) ผู้แปล วันที่ 1 กรกฎาคม 1999

* ดันไทร จะขึ้นพัน เป็นภาพเปรียบเทียบ ดันไทรที่โอบกอด ร้อยรัด ดันไม้ จนเป็นหนึ่งเดียวกัน

ในการที่จะสืบทอดวัฒนธรรมและชาติพันธุ์กะเหรี่ยง คัมภีร์“เหมียวใจจูงยู” กล่าวถึง ถ้ายี่จูงยู ได้มอบ กลองมโหระทึก ให้เป็นมรดกแก่ลูกทั้งสองเผ่า มอบไม้ตีกลองให้กับ ส่อง หรือ จกอว์ ไม้ตีกลอง มโหระทึกเป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ แสดงถึง อำนาจ การปกครอง การต่อสู้ เป็นมิติทางการเมือง ส่วน ตัวกลองที่มอบให้ ชูว หรือโพล่ว เป็นเครื่องหมายแสดงถึง ความเชื่อ ศาสนา พิธีกรรม ประเพณี จาริต เป็นมิติทางด้านวัฒนธรรม การที่ชาติพันธุ์กะเหรี่ยงจะดำรงอยู่คู่ฟ้าดิน จึงเป็นบทบาทของกะเหรี่ยงทั้งสองเผ่าที่จะต้องรักษาสิ่งที่ตนเองได้รับไว้เพื่อเป็นมรดกสืบทอดแก่ชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

ในคัมภีร์“เหมียวใจจูงยู” ได้กล่าวถึงกะเหรี่ยงทั้งสองเผ่านี้จะผลัดเปลี่ยนกันขึ้นมารุ่งเรือง จากตำนานการแบ่งแยกสายตระกูลฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่ ของกะเหรี่ยงโพล่ว และกะเหรี่ยงจกอว์และในคัมภีร์ “เหมียวใจจูงยู”¹² และจากการศึกษาประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและข้อเปรียบเทียบของกะเหรี่ยงทั้งสองเผ่านี้พบลักษณะที่แตกต่างกันของกะเหรี่ยงสองเผ่าดังนี้

โพล่ว กะเหรี่ยงสายตระกูลฝ่ายแม่ (มุทิ)^{*} ด้วยความเป็นกะเหรี่ยงสายตระกูลฝ่ายแม่หรือเป็นฝ่ายผู้หญิง ซึ่งธรรมชาติของผู้หญิงจะเป็นคนอยู่กับเหย้าเฝ้าเรือน รักสวยรักงาม กะเหรี่ยงโพล่วจึงมีลักษณะเด่นในเรื่อง การถือยึดถือจาริต ประเพณี บรรพบุรุษ มีนิสัยรักการถักทอ มีใจรักในดนตรีและการรำรำที่เรียกว่า “เท็งลียดง” หรือรำดง จนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นศิลปประจำชาติของกะเหรี่ยงในพม่า คนกะเหรี่ยงทุกเผ่า มีความเชื่อ เรื่อง ผี ขวัญ วิญญาณ สิ่งลี้ลับในธรรมชาติอันเป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับ ธรรมชาติ ให้ความนับถือผีวิญญาณของบรรพบุรุษ นับถือผีบรรพบุรุษสายมารดาอย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นระบบโครงสร้างในการจัดความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนภายในสังคมคนกะเหรี่ยง ในพม่ากะเหรี่ยงโพล่วอยู่ในพื้นที่ราบใกล้ชิดกับ มอญ พม่า จึงนับถือศาสนาพุทธ พุทธศาสนาจึงเปรียบดั่งเช่นเกราะและกำแพงที่แข็งแกร่งสำหรับกะเหรี่ยงโพล่วที่นับถือพุทธ จึงไม่ยากนักที่มิชชันนารีจะเจาะกำแพงความเชื่อศรัทธาอันมั่นคงเพื่อให้คนโพล่วกลับใจมานับถือศาสนาคริสต์

ทั้งในพม่าและประเทศไทยพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติได้สร้างพื้นที่ทางสังคมให้กะเหรี่ยงโพล่วซึ่งอยู่ในพื้นที่ราบได้มีความสัมพันธ์กับชนชาติส่วนใหญ่เจ้าของประเทศ วัฒนธรรมประเพณีชาวพุทธมีส่วนที่ทำให้กะเหรี่ยงโพล่วซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย เรียนรู้ที่จะ ปรับตัว และเป็นส่วนหนึ่งในสังคมของชนส่วนใหญ่ ในประเทศพม่ากะเหรี่ยงโพล่วได้ใช้มิติทางศาสนาและวัฒนธรรมโดยการรื้อฟื้น ประเพณี เช่น วันปีไหมกะเหรี่ยง ประเพณี ไค จู๊ง หล่า ค่อก (ผูกแขนเรียกขวัญเดือน 9) ในการสร้างความเป็นเอกภาพและสำนึกร่วมทางชาติพันธุ์

¹² ค้นหาที่มาของเผ่าพันธุ์ น.29 จุลสาร เสียงนกกระเจิบ คณะกรรมการเพื่อการศึกษาและวัฒนธรรมของชุมชนกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่นเรศวร

* บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ 30 ชาติในเชียงราย น.189 อ้างว่า ยางแดงเรียก ยาง สวยกะบาน(กะเหรี่ยงโพล่ว) ว่า มุทิ

จกอว์ กะเหรี่ยงสายตระกูลฝ่ายพ่อ (ปาติ) หรือฝ่ายผู้ชาย โดยธรรมชาติของผู้ชายมักจะชอบออกนอกบ้าน ออกล่าสัตว์ ค้าขาย เดินทางไกล หาความรู้ ชอบสมาคม เรียนรู้สังคมภายนอก ผู้ชายกะเหรี่ยงจึงเป็นคน เจ้าบท เจ้ากลอน ก่อนนั้นกะเหรี่ยงจกอว์ในพม่าอาศัยอยู่ทางแถบเมืองตองอู ลุ่มน้ำสาละวิน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชนชาติพม่าซึ่งเป็นชนชาตินักรบที่ยิ่งในเกียรติและศักดิ์ศรี เมื่อถูกพม่ารุกรานกะเหรี่ยงจกอว์ก็ถอยร่นจากพื้นที่ราบเข้าไปในเขตป่าเขาอยู่อย่างเรียบง่าย ยึดถือในประเพณีและวิถีความเชื่อตามบรรพบุรุษเหมือนกับกะเหรี่ยงโพล่ว พื้นฐานความเชื่อในศาสนาพุทธของกะเหรี่ยงจกอว์จึงไม่หยิ่งรากรลึกลับเหมือนดังเช่นกะเหรี่ยงโพล่ว ในกลุ่มกะเหรี่ยงจกอว์ที่นับถือศาสนาคริสต์ มีขงันนารีได้ส่งเสริม การศึกษา และพัฒนาชีวิต ทั้งในประเทศพม่าและประเทศไทย องค์การคริสตศาสนาได้สร้างผู้นำและปัญญาชนให้แก่กะเหรี่ยงจกอว์ ในองค์กรสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) จึงมีกะเหรี่ยงจกอว์ที่นับถือศาสนาคริสต์เป็นผู้นำในการบริหาร การปกครอง และการทหาร ตรงข้ามกับกะเหรี่ยงโพล่วที่นับถือศาสนาพุทธที่อยู่ภายใต้การปกครองของกะเหรี่ยงจกอว์ตลอดมา ไม่ได้รับการส่งเสริมที่จะขึ้นมาเป็นผู้นำด้านการปกครองและการทหาร ผู้นำรัฐบาลทหารพม่าเห็นข้อแตกต่างในภูมิหลังทางศาสนาและลักษณะนิสัยในคอ ของกะเหรี่ยงทั้งสองเผ่า เห็นถึงข้อแตกต่างในองค์กรสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยงที่กะเหรี่ยงโพล่วต้องเป็นชนกลุ่มน้อยและเป็นทหารระดับล่าง จึงได้ใช้ข้อแตกต่างของศาสนามาเป็นเงื่อนไขสร้างความระแวงให้กะเหรี่ยงแตกความสามัคคี ด้วยการสนับสนุนกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งส่วนมากเป็นกะเหรี่ยงโพล่ว ให้แยกตนเองออกจากกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง(KNU) มาตั้งกลุ่มใหม่ที่เรียกว่าองค์กรกะเหรี่ยงพุทธศาสนาประชาธิปไตย (The Democetic Kayin Buddhist Organizaion – DKBO) ในความขัดแย้งระหว่างกลุ่มกะเหรี่ยง (KNU)และกะเหรี่ยง (DKBO) จึงมี 2 มิติ คือมิติทางศาสนาระหว่างพุทธกับคริสต์ และมิติทางเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ระหว่างกะเหรี่ยงโพล่วและกะเหรี่ยงจกอว์ ผู้นำทหารพม่าย่อมพึงพอใจเพราะ “**ยิงนกทีเดียวได้นกถึง2ตัว**”

นิสัยใจคอของคนกะเหรี่ยง

ลักษณะอุปนิสัยของกลุ่มคนแต่ละชาติพันธุ์นั้นย่อมมีลักษณะที่ต่างกัน ความต่างกันเกิดขึ้นจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ระบบการผลิต การปกครองและลักษณะทางกายภาพที่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นตั้งถิ่นฐาน ในการกล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนกะเหรี่ยง ในที่นี้จะใช้ข้อสังเกตของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับคนกะเหรี่ยงว่ากลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นมองคนกะเหรี่ยงอย่างไร ซึ่งคนภายนอกได้มองคนกะเหรี่ยงดังนี้

เซอร์ จอห์น เบาริง (Sir John Bowring) นักการทูตชาวอังกฤษที่เข้ามาทำข้อตกลงในสัญญาการค้ากับสยาม ในสมัยรัชกาลที่ 4 พูดถึงคนกะเหรี่ยงว่า

.....ชาวกะเหรี่ยงมีศีลธรรมดีเยี่ยมหลายประการ พวกเขามีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ น่าเชื่อถือ และมีความศรัทธาเชื่อมั่นในบุคคลอื่น การมีเมียหลายคนเป็นสิ่งที่ชาวกะเหรี่ยงไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น ความเอื้อเฟื้ออารีรอบในฐานะเจ้าบ้านเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันโดยทั่วไปอย่างไม่ลังเลและอย่างไม้อั่น.....

ดร.จัดสัน หมอสอนศาสนา มีขงันนารีชาวอเมริกันที่ทำงานเผยแผ่คริสตศาสนาในพม่า ได้กล่าวถึง

คนกะเหรี่ยงว่า

.....พวกกะเหรี่ยงเป็นคนหัวอ่อน รักสงบ เชื้อคนง่าย มีคุณธรรมหลายอย่างที่เห็นไม่ชัด และความชั่วร้ายชนิดโจ่งแจ้งนั้นก็ปรากฏให้เห็นน้อยมาก ถึงแม้พวกเขาจะขี้เมา สกปรกโสम्म และเกียจคร้าน แต่ศีลธรรมของพวกเขาในด้านอื่นๆก็สูงกว่าศีลธรรมของพวกที่เจริญกว่า...

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ กล่าวถึงลักษณะ รูปร่างกิริยา และนิสัย ของกะเหรี่ยง ในพงศาวดารพม่า

“ กะเหรี่ยงขำนั้นรูปร่างลำสันแข็งแรงกว่าพม่า แต่โง่เขลากว่าพม่ามาก ผิวงามกว่า และคู่ด้วยตาใกล้พิมพ์ม่นุชย์ชาติมองโคกว่า เชื่อกันว่ากะเหรี่ยงเป็นคนขี้ และทำอะไรที่ๆตรงๆแต่โสโครกเป็นที่สุด ทั้งคลังไคล้ในการดื่มน้ำเามาามากที่สุด อาการกิริยานั้นทำอะไรต้งต้ง น้ำใจขี้กินแหวง และไม่มีใครรู้จักว่าเรียมหัวสนุกสนานกับใครเป็น¹⁴

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ นักประวัติศาสตร์ ได้สำรวจแนวเขตแดนไทยพม่าได้พบกับคนกะเหรี่ยงในจังหวัดตาก อาจารย์ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ กล่าวเปรียบเทียบลักษณะนิสัยของกะเหรี่ยงกับม้ง ในบันทึกการเดินทางสำรวจพนมแดน ไทย-พม่า-ลาว กัมพูชา

กะเหรี่ยงรักสงบ ไม่ทะเลาะทะเลยาน ไม่มีหัวการค้าเหมือนม้ง¹⁵

ในหนังสือรวมเรื่องเมือง กาญจน์ ไม่ทราบชื่อผู้แต่ง ได้พูดถึงลักษณะอุปนิสัยของชาวกะเหรี่ยงดังนี้

“ อุปนิสัยของชาวกะเหรี่ยง รักความสงบ รักชีวิตในป่าเขา ไม่ชอบความซุกมุ่นวุ่นวายและการแย่งการทำการหากิน มีนิสัยเยือกเย็นสุขุม รักลูก รักหลาน ไม่ชอบลักขโมย ไม่ทุบตี สามี-ภรรยา ไม่คบชู้ ปัจจุบันนับถือศาสนาพุทธ ชอบกินหมากและสุบยาเส้นทั้งหญิงและชายสูบกันตั้งแต่เด็ก เรียกได้ว่าพอเริ่มเดินได้ก็เริ่มสูบกันเลย เห็นหน้าตาเป็นต้องคาบมวนยาเส้นใดๆ หรือไม่ก็คาบกล้องไม้ไผ่พันคว้น โขมเหมือนฝรั่งตลอดเวลา

โรนัน ดี. รีนาครด์ (Ronald D. Renard) นักวิชาการ อิสระ กล่าวถึงคนกะเหรี่ยงดังนี้

...ชาวกะเหรี่ยงเป็น คนที่รักสงบ เป็นคนสนุกสนานอยู่กับธรรมชาติที่เป็นป่า เป็นคนไม่ชอบสงคราม ไม่มีความทะเลาะทะเลยาน....ชาวกะเหรี่ยงถ้ามีเรื่องพูดคุยกันหรือต้องการอะไรเขาจะไม่พูดตรงๆจะพูดกันอ้อมๆมากกว่า วัฒนธรรมของกะเหรี่ยงจะไม่พูดกันตรงถ้าพูดตรงเขาถือว่าไม่สุภาพ อย่างเช่น ชาวกะเหรี่ยงชอบทำเหล้าใส่ไหไว้เยอะๆ ถ้าเขาอยากจะกินเหล้า เขาก็จะพูดว่า “ บนไหนั้นมีไก่โต้งแล้ว” ไม่พูดว่าอยากกินเหล้า¹⁶

¹³ Sir John Bowring เมืองประเทศราชของสยามในรัชสมัยต้นโกสินทร์ น.70

¹⁴ พงศาวดารพม่า น.125 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ พงศาวดารพม่า น.125

¹⁵ บันทึกการเดินทางสำรวจพนมแดน ไทย-พม่า-ลาว กัมพูชา ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ส.น.พ.ม.ธรรมศาสตร์ 2540 น.38

¹⁶ ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับชนชาวกะเหรี่ยงและดนตรี โรนัน ดี.รีนาครด์ วน.26 มกราคม 1991

ประวิตร โพธิาศน์ นักวิจัยสาขาสังคมศาสตร์ สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ ผู้คุ้นเคยกับกะเหรี่ยงจกอร์ทางภาคเหนือของไทยได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยใจคอของชาวกะเหรี่ยงทุกเผ่าว่า

“ชาวกะเหรี่ยงทุกเผ่ามีนิสัยใจคออ่อนน้อม อ่อนโยน เป็นคนที่ชอบความสุภาพ นุ่มนวล”¹⁷

ก้านัน มานพ สุขุมวัฒนะ อายุ 80 ปี ก้านันตำบลอุ้มผาง ผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ จังหวัดตาก เกิดที่อำเภออุ้มผางกล่าวถึงคนกะเหรี่ยง¹⁸

“กับกะเหรี่ยง ผมชอบพวกเขาตรงที่ยึดมั่นในคำพูดมาก เป็นคนซื่อสัตย์ และพูดคำไหนคำนั้น”

นาย จเร เสาวีสุวรรณ นายอำเภอ อุ้มผาง กล่าวถึงคนกะเหรี่ยง

.....ชาวปกากะญออยู่กันมาเป็นร้อยๆปีพวกเขาผูกพันกับป่ามาตลอด ความเชื่อว่าสรรพสิ่งทั้งปวงในธรรมชาติล้วนมีจิตวิญญาณทั้งสิ้น ทั้งยังเป็นจิตวิญญาณที่พึงได้รับความยำเกรงจากมนุษย์ การล่วงล้ำย่ำยีจิตวิญญาณ ธรรมชาติ จะส่งผลให้เกิดความเจ็บป่วยหรือสูญเสียของผู้คนและเสียชีวิตภัยในครอบครัว¹⁹

สุจิตลักษณ์ ดีผดุง , สรินยา คำเมือง “ สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยงโป” 2540 สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัย มหิดลได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยของคนกะเหรี่ยงดังนี้

....ชาวกะเหรี่ยงโดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นกะเหรี่ยงโปหรือสกอว์จะมีนิสัยดี เป็นกันเองและเป็นมิตรกับคนทั่วไป ไม่ว่าคนรู้จักหรือคนแปลกหน้า ชอบการพูดคุย แต่ฝ่ายหญิงค่อนข้างขี้อายและไม่กล้าแสดงออกกับคนแปลกหน้า ชาวกะเหรี่ยงรักความสงบ รักและผูกพันกับถิ่นที่อยู่ ไม่ชอบการเคลื่อนย้าย ซึ่งส่งผลไปถึงการมีความรักและหวงแหนสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่อยู่ของตนเอง... ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่มีอุปนิสัยรักความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ไม่ว่าเรื่องอาหารการกินหรือทรัพย์สมบัติ

บทสรุป ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง... สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด

..... กะเหรี่ยงเป็นคนขี้อายไม่ว่างใจคนต่างเผ่า และพยายามรักษาวัฒนธรรมของตนไว้ ภายในครอบครัวบิดาเป็นผู้มีอำนาจสูงและเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องราวของครอบครัว หัวหน้าหมู่บ้านเป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุดในหมู่บ้านและเป็นผู้ที่ลูกบ้านให้ความเคารพยกย่อง²⁰

บุญทอด อรมุต อาจารย์โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ที่ใช้ชีวิตคลุกคลีกับลูกศิษย์ที่เป็นเด็กเชื้อสายกะเหรี่ยง มีความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างยาวนาน ได้ศึกษาถึงวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง จากการศึกษาเรื่อง เพลงกะเหรี่ยง ตำบลสวนผึ้ง บุญทอด อรมุต ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยของกะเหรี่ยงสวนผึ้งดังนี้

“จะพบว่า ชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้ที่รักสันโดษ รักความสงบสุข อยู่ด้วยกันด้วยความปรองดอง มี

¹⁷ กะเหรี่ยงสะกอว์ชาวเขา ความเข้าใจกับชนเผ่าต่างวัฒนธรรม น.32 ประวิตร โพธิาศน์ สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่ 2541

¹⁸ Trips MAGAZINE น. 8-9 ฉบับพิเศษ อุ้มผาง

¹⁹ Trips MAGAZINE น. 8-9 ฉบับพิเศษ อุ้มผาง

²⁰ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง บทสรุป สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด 2518 น.86

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความกตัญญู ใช้ชีวิตเรียบง่าย เป็นคนถ่อมตน²¹

นานาชาติและมุมมองของผู้คนต่างชาติพันธุ์ นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ที่เป็นชาวตะวันตกเป็นนักการทูต มิชชันนารี นักวิชาการ รวมทั้งคนไทย ที่เป็น นักประวัติศาสตร์ เป็นผู้นำชุมชน นักปกครอง นักวิจัยทางสังคมศาสตร์ รวมทั้งองค์กรฝ่ายความมั่นคงของรัฐสำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด และครูในท้องถิ่น ที่ได้ใกล้ชิดและสัมพันธ์กับชนชาวกะเหรี่ยง ต่างก็กล่าวในทำนองและแนวทางเดียวกัน ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีของชาวกะเหรี่ยงที่ได้ก่อเกิดนั้น ได้ผ่านกระบวนการทางประวัติศาสตร์และความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมทางสังคม ที่ชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงได้ปะทะสังสรรค์กับชนชาติพี่น้อง ผองเพื่อนที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

กัญญา ลีลาชัย ได้ตั้งข้อสังเกตถึงกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่ยังดำรงเผ่าพันธุ์ของตนเองได้จนถึงวันนี้ ไว้ดังนี้

“ท่ามกลางสงครามบางชนชาติสูญหายไปบางชนชาติหดเล็กลง ขณะที่บางชนชาติอย่างกะเหรี่ยงที่ไม่เคยสร้างอาณาจักรและราชวงศ์ กลับดำรงและขยายเผ่าพันธุ์ไว้ได้จำนวนมาก โดยมีศีลธรรมความซื่อตรง เอื้อเฟื้อต่อกัน ต่อคนอื่นและเผ่าพันธุ์อื่นอย่างสูง จนมีสมญาว่า“ปราชญ์แห่งขุนเขา”²²

ค่านิยมของคนกะเหรี่ยงต่อผู้ยากไร้และผู้อ่อนแอทางสังคม

ชนเผ่ากะเหรี่ยงเป็นชนเผ่าที่ให้การยอมรับและให้เกียรติกับ สตรี หญิงม่าย และ เด็กกำพร้า หรือผู้ที่ด้อยกว่าทางสังคม ซึ่งเห็นได้จากการที่ชาวกะเหรี่ยงนับถือผีฝ่ายมารดา ลูกๆที่เกิดมาในครอบครัวต้องกลับไปนับถือผีฝ่ายมารดา ในนิทานของชนเผ่ากะเหรี่ยงมักจะกล่าวถึงชีวิตของเด็กกำพร้า ที่ต้องพบกับความทุกข์ยากลำบาก ถูกเอาเปรียบ เด็กกำพร้าในนิทานกะเหรี่ยงจึงเป็นผู้ที่มีความอดทน ขยัน ล้ายซื่อ มีคุณธรรม ชีวิตปั่นปลายของเด็กกำพร้าในนิทานกะเหรี่ยงลงเอยด้วยการได้ดี เช่นได้เป็นลูกเขยของเศรษฐีหรือพระเจ้าแผ่นดิน สังคมกะเหรี่ยงใช้ตัวอย่างชีวิตของลูกกำพร้าในนิทานเพื่อเป็นเตือนสติให้คนทุกข์ยากมีกำลังใจ และไม่ให้อดถูกคนด้อยโอกาสทางสังคม ในการเรียงลำดับในการเรียกบุคคลในครอบครัวนั้น สังคมคนกะเหรี่ยงจะให้เกียรติผู้หญิง และผู้ที่อ่อนแอก่อน เช่นเรียกแม่ก่อนแล้วจึงเป็นพ่อ เรียกผู้ที่ป็น น้องก่อนแล้วจึงเป็นพี่ เช่น แม่ พ่อ , น้อง พี่, ซึ่งต่างจากสังคมอื่นๆที่ ยกย่องผู้ชายและผู้ที่มีมาก่อน ดังเช่นที่สังคมไทย จะเรียก พ่อ แม่ , พี่ น้อง ดังนี้เป็นต้น

ชนต่างชาติในทัศนะของกะเหรี่ยง

กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงเป็นชนชาติส่วนน้อยที่อยู่ภายใต้การปกครองของชาติใหญ่ ในดินแดนที่เป็นประเทศ จีน ไทยใหญ่ ล้านนา สยาม มอญ พม่า นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ภายใต้การปกครองของชาติใหญ่ที่มองชาวกะเหรี่ยงว่าเป็นกลุ่มชนที่ ล้าหลัง เป็นคนป่า ชาวกะเหรี่ยงจึงถูกดูถูกเหยียดหยามและถูกกดขี่ จากชนชาติที่เป็นผู้ปกครองโดยเฉพาะจากชาวพม่า ภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติ

²¹ เพลงกะเหรี่ยง ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 2540 บุญเทอด อรุณน.49

²² ประวัติศาสตร์ชนชาติไทย น.150 กัญญา ลีลาชัย 2544

พันธุ์อื่นๆในมุมมองของชาวกะเหรี่ยงเป็นดังนี้ ลุงบุญธรรม กิ่งลึง วัย 75 ปี กะเหรี่ยงโพลั่ว สวนผึ้ง อดีตสารวัตรกำนัน รู้จัก ไกล่ชิด คู่้นเคยกับข้าราชการที่เป็นคนไทยมาโดยตลอด กล่าวถึงคนไทยดังนี้

“คนไทยนั้นเป็นคนทีฉลาด มีเล่ห์เหลี่ยม ปากอย่างหนึ่งใจอย่างหนึ่ง ปากหวาน ก้นเปรี้ยว กว่าจจะรู้ตัวว่าถูกคนไทยหลอกก็สายเกินไป เมื่อรู้สึกตัวก็ไม่มีอะไรเหลือ...” (คูดำนานเมืองเชียงใหม่ โดย ชอว์ อ่องละ)

“ในท้องของคนพม่า คนมอญ และคนไทยมีเคียวถึงเจ็ดเล่ม ที่จะเกี่ยวลำไส้ของ ผู้ที่คบหากับคนเชื้อชาติเหล่านี้...คนพม่านั้นเป็นคนจิตใจโหดร้าย หยิ่งยะโส ถือตัว ไร้ ใจไม่ได้”²³

นาย ระเอน บุญเลิศ อดีตครูประชาบาลและกำนันตำบลสวนผึ้งผู้ที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคนนอกชาติพันธุ์ เคยอยู่กับเทศบาลมณฑลราชบุรีเมื่อยังเด็ก เมื่อเป็นหนุ่มเคยบวชเป็นพระสงฆ์อยู่ในเมือง เคยมีภรรยาเป็นคนลาววน ได้กล่าวถึงคนไทยไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

“คนไทยนั้นเหมือนกับต้นไทร หรือกาฝาก ที่ขึ้นโอบรัดต้นไม้ที่ตนเองอาศัยอยู่ แรกๆก็เป็นเพียงผู้อาศัยที่ดี อยู่ต่อไปนานๆเข้าก็โอบรัดต้นไม้ที่ตนเอง พึ่งพา อาศัยจนไม้ต้นนั้นแห้งตาย....การจะคบหากับคนไทยหรือให้คนไทยมาอยู่ร่วมด้วย นั้นต้องระวังให้ดี ..”²⁴

จากทัศนะของ กะเหรี่ยงสวนผึ้งทั้งสองสอดคล้องกับบทสรุปของสำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด ที่ว่า “กะเหรี่ยงเป็นคนที่ไม่วิใจคนต่างเผ่า”

นาย หม่อง เอ หมี่ กะเหรี่ยง จกอว์ สาวกของลัทธิธำมัญญ์ใหญ่บ้าน บ้านเลตองคุ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ได้สะท้อนมุมมองต่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่มีความสัมพันธ์กับชาวกะเหรี่ยงดังนี้

“เมื่อคนเป้อยอ*ได้เป็นใหญ่ ได้กวาดต้อนคนกะเหรี่ยงกระจายไปอยู่ถึงเจ็ดแสนน้ำ เมื่อคนโยได้เป็นได้เป็นใหญ่ ได้กวาดต้อนคนกะเหรี่ยงกระจัดกระจายไปถึงเจ็ดหัวเมือง เมื่อขุหล่าอัวได้เป็นใหญ่ได้ขนคนกะเหรี่ยงไปถึงเจ็ดลำเรือ”²⁵

พม่า – ไทย ในทัศนะของคนกะเหรี่ยงในสถานการณ์ปัจจุบัน

ทัศนะของชาวกะเหรี่ยงที่มีต่อคนพม่าและคนไทยในสถานการณ์ปัจจุบันอาจจะไม่ต่างจากอดีตมากนัก ถึงแม้กาลเวลาและเงื่อนไขที่ชนต่างชาติได้กระทำต่อคนกะเหรี่ยงได้เปลี่ยนไป จากการที่ได้

²³ ลุง บุญธรรม กิ่งลึง วัย 75 ปี คนกะเหรี่ยงโพลั่ว บ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง

²⁴ นาย ระเอน บุญเลิศ

* คนเป้อยอ พม่า, คนโย ขวน, โยนก, คนขุหล่าอัว ฝรั่งเศส, เมื่อฝรั่งเศสเป็นใหญ่ ได้ขนชาวกะเหรี่ยง เจ็ดลำเรือ เปรียบได้กับการที่องค์การสหประชาชาติ(UN)ได้นำผู้อพยพชาวกะเหรี่ยงในศูนย์อพยพไปอยู่ในประเทศต่างๆ

²⁵ นาย หม่องเอหมี่

สัมพันธ์กับกะเหรี่ยง ไผ่ลั่วและจกอว์ในพม่า พบว่ากะเหรี่ยงทั้งไผ่ลั่วและจกอว์ในพม่าทั้งที่นับถือศาสนาพุทธและคริสตศาสนา ต่างมองคนพม่าด้วยสายตาที่หวาดระแวงไม่มีความเชื่อถือหรือวางใจคนพม่า เป็นระยะเวลากว่า 54 ปี ที่ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลพม่าและกะเหรี่ยงยังไม่มีข้อยุติ กล่าวได้ว่าไม่มีครัวเรือนใดของคนกะเหรี่ยงที่อยู่ในพื้นที่ภายใต้การยึดครองของกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) ที่ไม่ได้รับผลกระทบจากสงครามล้างเผ่าพันธุ์ ความ คับแค้น และเจ็บปวด เป็นมรดกที่ครอบครัวยุคหนึ่งส่งต่อมายังคนในครอบครัวจากรุ่นหนึ่งมาสู่อีกรุ่นหนึ่ง เป็นสิ่งที่ยากเชื่อในการที่จะลบล้างความรู้สึกเช่นนี้ให้หายไปจากจิตใจของคนกะเหรี่ยงในพม่า

ในสยามประเทศสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันสูงสุดที่เป็นศูนย์กลางทางจิตใจของคนสยามทั้งประเทศ สถาบันพระมหากษัตริย์ได้สร้างพื้นที่ทางสังคม ให้ชาวไทยภูเขาทุกเผ่าพันธุ์ ในสยามประเทศได้ เป็นที่รู้จักและเกิดการยอมรับในสังคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชนิและพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ มีพระราชกรณียกิจที่แสดงถึงการเอาพระทัยต่อคนไทยภูเขา ในสยามประเทศยังไม่มีเคยมีผู้นำรัฐบาลที่เป็นนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีท่านใดที่สนใจเอาใจใส่และต้องเห็นดินเหนียวในการดูแลทุกข์สุขของชาวไทยภูเขาเท่ากับสถาบันเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน และยังไม่เคยมีเหตุการณ์ใดๆ ที่แสดงให้เห็นว่าชาวไทยภูเขาในประเทศไทยต้องการที่จะแยกตนเองออกจากสยามประเทศ ต่างจากชนกลุ่มน้อยในประเทศข้างเคียง ที่ลุกขึ้นต่อสู้และต่อต้านผู้ปกครองประเทศเพื่อต้องการแยกตนเองออกจากการปกครองของผู้กุมอำนาจรัฐ

จากประสบการณ์ที่ได้ใกล้ชิดและสัมพันธ์กับคนเชื้อสายกะเหรี่ยงทั้งที่เป็นไผ่ลั่วและจกอว์ที่นับถือศาสนาคริสต์ ศาสนาพุทธ กลุ่มนับถือลัทธิฤๅษี และที่ยังยึดถือจารีตดั้งเดิมของบรรพบุรุษในพื้นที่ 14 จังหวัด พบว่าคนไทยส่วนมากมองกะเหรี่ยงเป็น “พวก ชาว เขา” มากกว่าที่จะมองเห็น กะเหรี่ยงเป็น “ชาว ไทย ภูเขา ” ถึงแม้สังคมไทยจะประกาศตนเองว่า คนไทยมีศาสนานับถือพุทธศาสนา คนไทยมีฐานะดี ทางเศรษฐกิจ มีการศึกษาสูง มีความเจริญกว่า และพัฒนามากว่าคนกะเหรี่ยงในทุกๆ ด้าน แต่ในด้านศีลธรรมนั้น คนกะเหรี่ยงกลับมองเห็นว่าศีลธรรมของคนไทยนั้นต่ำกว่าคนกะเหรี่ยง มองคนไทยว่าเป็นคนที่ชอบเอาเปรียบ เป็นคนที่ฉลาดแกมโกง มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่ต่างกับคนพม่า ในประเทศไทยนั้นครั้งหนึ่งคนไทยเคยให้ความสำคัญกับกะเหรี่ยงให้คู่เลขาชายแดนไทยพม่า อนุญาตให้กะเหรี่ยงใช้ป่าและอยู่ในป่าได้ เมื่อไทยกับพม่าจับมือกัน ไทยจึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับคนกะเหรี่ยง คิดจะเอาคนกะเหรี่ยงออกมาจากป่า เพราะเข้าใจผิดว่าคนกะเหรี่ยงทำลายป่าทำไร่เลื่อนลอย” เมื่อเอากะเหรี่ยงออกจากป่าไม่ได้เพราะกะเหรี่ยงอยู่ในป่ามานาน จึงควบคุมคนกะเหรี่ยงไม่ให้ทำไร่หมุนเวียน การควบคุมไม่ให้กะเหรี่ยงทำไร่ หมุนเวียน จึงเป็นการทำลายรากฐานชีวิตวิถีวัฒนธรรมทั้งระบบของชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ด้วยวิธีการดังกล่าวกะเหรี่ยงมองว่าคนไทยนั้น สุขุม ลุ่มลึก และ เยือกเย็น ตรงกันข้ามกับพม่าถ้าไม่พอใจกะเหรี่ยงก็กระทำการ อย่าง เปิดเผย ด้วยวิธีการที่รุนแรง ถึงกับฆ่าฟันให้ตายเพื่อไม่ให้เหลือกะเหรี่ยงอยู่ในดินแดนพม่า ด้วยนโยบายที่รัฐดำเนินการกับชาวเขาและคนกะเหรี่ยงได้รับผลกระทบ ทำให้คนกะเหรี่ยงมีความรู้สึกเหมือนกับว่ารัฐไทยเห็นกะเหรี่ยงเป็น “พวก ชาว เขา” เมื่อรัฐ

ไทยมองและมีท่าทีเช่นนั้น กะเหรี่ยงในภาคเหนือจึงได้ตอบโต้ โดยการไม่ยอมรับกับคำซึ่งรัฐเป็นผู้ใช้เรียกพวกเขาว่า “กะเหรี่ยง” แต่ได้เรียกและประกาศตนเองว่า “ข้าคือ คน ปกา เกอะ ญอ ” ตอบโต้ด้วยการนำภูมิปัญญามาอธิบายว่าคนปกาเกอะญอไม่ได้ทำลายป่า หรือทำไร่เลื่อนลอย แต่คน ปกา เกอะ ญอทำไร่หมุนเวียน เป็นนักอนุรักษ์ ตอบโต้นโยบายรัฐในการเพิ่มพื้นที่ป่าด้วยการปลูกป่า ว่าป่านั้นไม่ต้องจำเป็นต้องปลูก เพียงแต่ปล่อยให้ฟื้นตัว และดูแลรักษา ด้วย “ พิธีกรรม บวชป่า ” ป่าก็จะกลับคืนสภาพดังเดิม “ ไร่หมุนเวียน, การบวชป่า, คนปกาเกอะญอ, ” คือวาทะกรรม ที่ คนปกาเกอะญอ ใช้มิติทางวัฒนธรรม ตอบโต้ เพื่อเรียกร้องสิทธิ และอธิบายให้รัฐรวมทั้งสังคมไทยให้ยอมรับและปฏิบัติกับคนปกาเกอะญอในฐานะที่เป็น ชาวไทย ภูเขา ไม่ใช่เป็น ชาว เขา การตอบโต้ด้วยมิติทางวัฒนธรรมนั้นสอดคล้องกับลักษณะอุปนิสัยของคนกะเหรี่ยงซึ่งคนนอกชาติพันธุ์มองคนกะเหรี่ยงว่าเป็นคน “ รักสงบ ” และเป็น “ ปราชญ์แห่งขุนเขา ”

ประวัติศาสตร์และตำนาน คนเผ่ากะเหรี่ยง

ในตำนานหรือประวัติศาสตร์ของกะเหรี่ยงนั้น ไม่มีการกล่าวถึงกษัตริย์ของกะเหรี่ยง* ที่เป็นนักรบที่ยิ่งใหญ่เหมือนดังกษัตริย์ของชนชาติอื่นๆดังเช่น พม่า และไทย จึงกล่าวได้ว่ากะเหรี่ยงไม่ใช่ชนชาติที่ชอบรุกรานผู้อื่น ด้วยลักษณะการปกครองของคนกะเหรี่ยงในอดีตอยู่ในระดับกลุ่มชนเผ่า ระบบความเชื่อทางศาสนาดั้งเดิมที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กับธรรมชาติไม่เอื้อให้ชาวกะเหรี่ยงมีแนวคิดในเรื่องธรรมราชา หรือราชาธิราช เหมือนดังกษัตริย์ชนชาติอื่นๆที่ชูธงศาสนาในการอ้างความชอบธรรมในการ ขยายดินแดนของตน คนกะเหรี่ยงจึงไม่มีอาณาจักรที่กว้างใหญ่เหมือนชนชาติอื่นๆ ความเจริญทางศิลปสถาปัตยกรรมก็ไม่เทียบเท่าชนชาติใหญ่ ชนชาวกะเหรี่ยงอยู่ภายใต้การปกครองของชนชาติอื่นมาตลอด ประวัติศาสตร์ภายในของชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยงจึงถูกถ่ายทอดโดยผ่านกระบวนการบอกเล่าที่ปรากฏใน ตำนาน ท้องถิ่น ใน ทา หรือบทเพลงต่างๆ จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จึงไม่ปรากฏหลักฐานการบันทึกเรื่องราวของชาวกะเหรี่ยงโดยคนกะเหรี่ยงให้เห็นอย่างแพร่หลาย

ในการศึกษาประวัติศาสตร์และเรื่องราวของชาวกะเหรี่ยง จึงมีความจำเป็นที่จะต้อง ศึกษาประวัติศาสตร์ วรรณกรรม ศิลปะภาพจิตรกรรม ประเพณีพิธีกรรมและความเชื่อ ของชนชาติ ไทยใหญ่ ล้านนา พม่า มอญ และ ไทย จึงจะเห็นความสัมพันธ์การเคลื่อนไหวทางประวัติศาสตร์ของชาวกะเหรี่ยงชัดเจนยิ่งขึ้น

กะเหรี่ยงในวรรณกรรมไทย

วรรณกรรมไทยในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ได้กล่าวถึง ชนชาวกะเหรี่ยงดังที่ปรากฏใน บทเสภาขุนช้างขุนแผน พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2

..... ขุนช้างหันมาสั่งบ่าวไพร่
จงบอกพวกชาวคงพงไพร่ ที่เราได้กล่าวแต่ก่อนมา

* ในภาษากะเหรี่ยงจกอว์ เรียก กษัตริย์ ว่า จอปา เป็นคำเดียวกับคำว่า ซอพวา, หรือ เจ้าฟ้า ในภาษาไทยใหญ่

กะเหรี่ยงละว้าอยู่ป่าใหญ่ ที่เคยมาซังเนื้อไม้กฤษณา
ไปบอกข่าวป่าร้องเรียกกันมา ห้าร้อยคอยท่าจะยกไป²⁶

สุนทรภู่ได้บรรยายสถานที่ที่พลายงามถูกชายของขุนแผน เดินทางมาจากเมืองสุพรรณบุรีเพื่อมา
หาย่าคือนางทองประศรีที่เมืองกาญจนบุรี ในบทเสภาขุนช้างขุนแผนตอน กำเนิดพลายงาม ดังนี้

ถึงโคกพ้องหนองสะพาน บ้านกะเหรี่ยง เห็นโรงเรียงไร้ฟ้ายทั้งซ้ายขวา

พริกมะเขือเหลืองงามอร่ามตา สาลิกาแก้วกินแล้วบินฮือ

สุนทรภู่ เป็นผู้ที่รู้จักและใกล้ชิดกับกะเหรี่ยงเมืองสุพรรณบุรีเป็นอย่างดี สุนทรภู่กล่าวถึงกะเหรี่ยง
เมืองสุพรรณบุรีที่ลงมาขายฝ้ายที่สามชุก ในโคลงนิราศสุพรรณ

ถึงนามสามชุกถ้ำ ป่าดง
เกรียงไร้ได้ฟ้ายลง แลกถ้ำ
เรือค้าทำนนั้นคง คอยเกรียงเรียงเอย
รายจอดทอดทำน้ำ นับฟ้ายขายของ²⁷

กะเหรี่ยงในภาพจิตรกรรมฝาผนัง

ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถวัดตามต่างๆ ในภาคกลาง เช่น วัดประตูลำธาร อำเภอเมือง จังหวัด
สุพรรณบุรี ให้ภาพสะท้อนถึง วิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง เมืองสุพรรณบุรี ภาพแกะสลัก ที่วัดแจ้งเจริญ
ตำบล จอมประทัด อำเภอวัดเพลง จังหวัด ราชบุรี ที่สะท้อนภาพวิถีชาวกะเหรี่ยงราชบุรี เพชรบุรี และ
ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดบางแคใหญ่ ตำบลแควอ้อม อำเภออัมพวา จังหวัด สมุทรสงคราม ที่ได้บันทึก
เหตุการณ์ในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ที่เผยให้เห็นถึงบทบาท ของกะเหรี่ยงคนชายขอบเขตแดนไทย –
พม่า ที่ทำหน้าที่คอยดูแลปกป้องผืนแผ่นดินไทยอันเป็นดินแดนมาตุภูมิของตน ภาพกะเหรี่ยงบนบาน
หน้าต่างในพระวิหารวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาวาส (วัดโพธิ์) วัดพระอารามหลวงในรัชกาลที่ 3 มีภาพ
ชนชาติต่างๆ 32 ชาติ กะเหรี่ยงซึ่งเป็นกลุ่มชนชายแดนอยู่ชายขอบห่างไกลสังคมเมือง เริ่มเป็นที่รู้จัก
ของคนไทยกรุงเทพฯ รวมทั้งชนชาติที่ต่างๆ ที่เข้ามามีความสัมพันธ์กับประเทศไทยนับแต่ยุคต้นรัตน
โกสินทร์ โคลงบันทึกกล่าวถึงชนชาติกะเหรี่ยงความว่า

ใส่เสื้อเสมียนละว้าปิด กายสกนธ์
เมลิคปักกรองสวมสอ สุธรร้อย
แรมไร้ระไวหน ทางจรอก
เดินคัตคูด้อยด้อย ค่านผลูฯ
เยี่ยเหย้าอยู่ทรอกห้วย หุบดง

²⁶ บทเสภาขุนช้างขุนแผน ตอน กำเนิดพลายงาม กรมศิลปากร น.413

• นิราศสุพรรณ หนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา ชีวิตผลงานของสุนทรภู่ น.201 กรมศิลปากร 2538

²⁷ นิราศสุพรรณ หนังสือชุดภาษาไทยของคุรุสภา ชีวิตผลงานของสุนทรภู่ น.201 กรมศิลปากร 2538

นามชื่อกะเหรี่ยง	เพศนี้
ไปเห็นกะเหรี่ยง	จำภาพ ไว้พอ
กับกะเหรี่ยงจำกั้ง	เช่นกันฯ ²⁸

กะเหรี่ยงในตำนานของชนต่างเผ่า

สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 ทรงสร้างเมืองสาครบุรี (เมืองแปะ) ว่า เมื่อครั้งที่ดินดอนปากน้ำอิรวดียังเป็นทะเล ต่อมาเกิดเป็นสันดอนปากน้ำจนกลายเป็นพื้นแผ่นดิน มีมนุษย์ 3 จำพวกที่ลงมาอาศัยอยู่คือพวกที่เรียกว่า กะรัน **Karan**, พวก เสด Thet และ พยู Pyu ได้เกิดการแย่งชิงดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ พวก กะรัน **Karan** พวก เสด สู้ไม่ได้จึงร่นถอยหนีไปทางเมืองยะไข่ อันเป็นเขตเทือกเขา กลุ่มผู้ชนะคือ พยูจึงได้ครอบครองเป็นเจ้าของดินแดนแต่นั้นมา²⁹

ชื่อ กะรัน **Karan** ในพงศาวดาร ตำนานเมืองสาครบุรีและชื่อชาวเผ่า **karyan** ที่พบที่พระเจดีย์ชเวดวินชา ที่เมืองพะโค เป็นชื่อที่ต้องนำมาศึกษาวิเคราะห์ทางวิชาการด้านภาษาศาสตร์ ในการออกเสียง ของพม่า นั้น พม่าจะออกเสียง ร เป็นเสียง ย ดังนั้นชื่อของ ชาวเผ่า **karyan** ใน ศิลาจารึกที่พบที่พระเจดีย์ชเวดวินชา ที่เมืองพะโค กับชื่อชาว กะรัน **Karan**, ในตำนานเมืองสาครบุรีหรือเมืองแปะอาจจะ เป็นชนเผ่าเดียวกันก็เป็นได้ว่า กะรัน **Karan** และ **karyan** คือชนชาว กะยีน หรือ กะเหรี่ยง

พระธาตุอินทแขวน (Kyai ti yo ไย ตี โย) เป็นเจดีย์พระธาตุที่ชาวพุทธถือว่าศักดิ์สิทธิ์ ชาวพุทธใน พม่า และในล้านนาให้ความเชื่อถือเคารพกราบไหว้ ตั้งอยู่ที่เมือง Kyaito ห่างจากย่างกุ้ง 100 ไมล์ เจดีย์ที่ตั้งอยู่บนหน้าผา บนภูเขา ตามตำนานพม่ากล่าวว่าเจดีย์นี้สร้างขึ้นเมื่อประมาณ 2500 ปี โดย พระเจ้าติสสะ ที่เป็นลูกของ พิตยธรรมา ศิษย์ของฤาษี มีแม่เป็นนาคในตำนานยังได้กล่าวถึงมเหสีของพระเจ้าติสสะว่าเป็นหญิงกะเหรี่ยงชื่อ เซนวนจิน ต่อมาได้เสียชีวิตกลับกลายเป็นหิน อยู่ใกล้เจดีย์ที่สามีของตนคือพระเจ้า พระยาติสสะสร้างไว้³⁰

ในตำนานของชาวไทยใหญ่เมืองเชียงตุงกล่าวถึงการกำเนิดของมนุษย์ว่าเกิดมาจากน้ำเต้าใบเดียวกัน พวกละว้านั้นมาก่อน ยางหรือกะเหรี่ยงออกมาเป็นพวกที่สอง ต่อมาเป็นไต และชนชาติอื่นๆ คนไตจึงเป็นน้องของละว้าและยาง³¹ ในตำนานพงศาวดารไทยใหญ่ ได้กล่าวถึงการขยายอาณาเขตของอาณาจักรเมืองมวหลวง พ.ศ.1854-1907 ในสมัยของเจ้าหลวงเสื่อข่านฟ้า ที่ได้ขยายเขตอาณาจักรเมืองมวครอบคลุมดินแดนไทยใหญ่ อัมสัม พุกาม เชียงแสน ล้านช้าง อโยธยา จนถึง ทะแคว (ทวาย)

28 กะเหรี่ยง กะหร่างในจิตรกรรมไทย วินัย ศิริสิริวรรณ วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร 2527

คนแปลกหน้าในตำนานชาตินิยมสยาม ทวีศักดิ์ เผือกสม น.32 ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ 2546

29 เที้ยวเมืองพม่า สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 น.198-100 ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ 2545

30 ตำนานพระธาตุอินทแขวนของพม่า สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์ ศิลปวัฒนธรรม ตุลาคม 2534 น.76-77

31 ความเป็นมาของ สยาม เขมร ไทย จิตร ภูมิศักดิ์ น.138

และมะริด ในจำนวนเมืองเหล่านั้นมีเมืองยาง และเมืองกะเหรี่ยงด้วย³²

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในทางประวัติศาสตร์จากหลักฐานวัตถุ ตำนาน และถิ่นที่อยู่ของชนพื้นเมืองดั้งเดิม ในดินแดนแถบนี้ พบว่า ทั้ง มอญ พม่า ไทยใหญ่ กะเหรี่ยง ต่างก็มีความสัมพันธ์กันมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ถิ่นฐานดั้งเดิมและการอพยพของกะเหรี่ยง

เสถียร โกเศศ อ้างถึงนักปราชญ์ชาวตะวันตกสันนิษฐานว่า ชนชาติกะเหรี่ยงหรือยางในสมัย ดึกดำบรรพ์ มีภูมิลำเนาอยู่ทางตอนใต้ของจีน โดยอาศัยอยู่ในบริเวณแม่น้ำแยงซีเกียง หรือ เอี้ยงจื่อกั๋ง แปลว่าแม่น้ำชาตียง ชื่อแม่น้ำแยงซีเกียงอาจตั้งมาจากชื่อของชาตียง ต่อมาถูกชนชาติจีนและไทยใน ประเทศจีนรบกวน พวกยางจึงถอยร่นลงมาอยู่ในแหลมอินโดจีน และยังคงกล่าวว่ากะเหรี่ยงหรือยางเคยมี ประเทศใหญ่อยู่ในแคว้นสิบสองปันนา³³

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ กล่าวถึงชนชาติกะเหรี่ยงว่า เป็นมนุษยชาติหนึ่งในกรุงจีน เกิดจากเชื้อเจ๊กหรือ มิใช่ไม่ปรากฏ ถูกพวกไทยไล่ต้อนตะเปดลงมาจากใต้ ภายหลังถูกมอญและพม่าไล่กลับคืนถอยหลัง ขึ้นไปบนเขาอีก กะเหรี่ยงถือว่าพวกตนเป็นมนุษยชาติแรกที่ตั้งอยู่ในหัวเมืองแถบอังวะ ในราวกลาง พุทธศักราชที่ 11 หรือที่ 12 จึงผ่านไปข้างใต้ และแผ่ออกไปตั้งตามลำเนาเขาเงิน ระหว่างลำน้ำอิระวดี แม่สาละวิน และแม่น้ำเจ้าพระยา จนกระทั่งชายฝั่งทะเล³⁴

วิลเลียม กลิฟตัน ค็อคเคอร์ มิชชันนารีชาวอเมริกันได้สำรวจชนเชื้อชาติไทในยูนนาน กล่าวถึง ตำนานของแคว้นยวนหรือกะเหรี่ยงว่า ตีงก่อน ค.ศ.543 ชนชาติอ้ายลาวได้ต่อสู้กับกะเหรี่ยงที่อยู่ใน ดินแดนแถบนี้มาก่อน จนได้รับชัยชนะและขับไล่กะเหรี่ยงออกไป ...คำว่า“เชียงใหม่”ต้นเดิมมาจาก ภาษากะเหรี่ยงดังที่มีกล่าวไว้ในตำนานว่า“ตังชิงใหม่(Tsching-mai)เป็นชื่อเมืองของกะเหรี่ยงแต่ครั้ง โบราณ กล่าวถึงเมืองสุวรรณโคมคำว่ามีชาวเมือง เป็น ขอม ไทยอ้ายลาว และกะเหรี่ยงปะปน เมื่อ พระเจ้าสิงหนวัติอพยพครอบครัวลงมาได้พบกับคนพื้นเมืองเดิมคือ พวกลาว และพวกกะเหรี่ยงหรือ ยาง

ซอว์อ่องละ ชาวกะเหรี่ยงจกอว์ ในพม่า ได้รวบรวมประวัติศาสตร์กะเหรี่ยง³⁵ อ้างว่าดินแดนดั้งเดิม ที่คนกะเหรี่ยงอาศัยอยู่นั้นมีชื่อว่า “ที และ แม่ะ หยั่ว มีความหมายว่า “ ดินแดนน้ำซัดทรายไหล” ซอว์ อ่องละ อ้างว่า ที และ แม่ะ หยั่ว คือดินแดนที่เป็นทะเลทรายโกบี คนกะเหรี่ยงได้ออกจากดินแดน ที และ แม่ะ หยั่ว เข้าไปยังธิเบตจากนั้นก็เคลื่อนย้ายเข้าไปในแผ่นดินจีนในลุ่มน้ำแยงซีเกียง

ลุนบุญธรรม กิ่งลึง กะเหรี่ยงโพลั่วสวนผึ้ง ได้กล่าวถึงถิ่นที่อยู่ของคนกะเหรี่ยงว่า

³² ประวัติศาสตร์ไทยใหญ่ สมพงษ์ วิทาศักดิ์พันธุ์ น.121

³³ สารานุกรม เสถียร โกเศศ น.90

³⁴ ชาวเขาในไทย บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ น.50 ส.นพ.มติชน 2545

³⁵ The Karen History ฉบับภาษากะเหรี่ยง ซอว์อ่องละ SAW AUNG HLA พฤษภาคม 1939 (2482) ย่างกุ้ง

...พ่อแม่คนเก่าก่อน บอกว่าคนกะเหรี่ยงนั้นเดิมทีมาจากทิศ ฉากะซัง³⁶ จากนั้นก็ลงมาอยู่ทางใต้ ลงมาถึงที่เราอยู่ทุกวันนี้

ระเณิน บุญเลิศ กะเหรี่ยงโพล่ว สวนผึ้ง บ้านทีก ถึงถิ่นที่อยู่ของคนกะเหรี่ยงแต่ดั้งเดิมและสาเหตุของการแตกแยกกันระหว่างกะเหรี่ยง โพล่ว กับกะเหรี่ยงจกอว์

...“... แต่ก่อนนั้นคนกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ระหว่างเมืองจีนกับเมืองแขก ต่อมาพ่อเมียคนหนึ่งได้ทะเลาะกัน เพราะ มีการทำผิดในเรื่องผู้สาว พ่อเมียกะเหรี่ยงจึงได้แบ่งลูก ลูกที่อยู่กับพ่อคือกะเหรี่ยงสายตระกูลพ่อ คือ กะเหรี่ยงสกอร์ พวกนี้ไปอยู่ที่ต้นน้ำ ที่เรียกว่า กะเหรี่ยงคอยหรือยางคอย ลูกที่อยู่กับแม่คือ กะเหรี่ยงโพล่วคือสายตระกูลฝ่ายแม่ พวกนี้ไปอยู่ที่ราบปลายน้ำ ที่เรียกว่า ยางน้ำ”³⁶

ทั้งสองไม่ได้ระบุว่าถิ่นเดิมของกะเหรี่ยงนั้นอยู่ ณ.ที่ใด คำกล่าวอ้างจากกะเหรี่ยงในพื้นที่ทั้งสอง สรุปร่วมกันได้ว่า คนกะเหรี่ยงนั้นมาจากทางภาคเหนือจากนั้นจึงเคลื่อนย้ายลงมาทางใต้ ซึ่งสอดคล้องกับ แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ที่ระบุว่า คนกะเหรี่ยงได้อาศัยอยู่ใน ดินแดน “ ที่ และ เมะ หยั่ว “ดินแดน”น้ำ ชัด ทราย ไหล” แล้วจึงเคลื่อนย้ายลงมาอยู่ในจีนตามลุ่มน้ำยางซีเกียง และถอยร่นลงมาอยู่ในลุ่มน้ำ อีรวดี สาละวิน เจ้าพระยา ตามที่ชอว์ อ่องละอ้างถึง

เส้นทางการเคลื่อนย้ายของชนชาติกะเหรี่ยง

การเคลื่อนย้ายของชนชาติกะเหรี่ยง ชอว์ อ่องละ ได้เสนอว่าคนกะเหรี่ยงได้เคลื่อนย้ายจากบริเวณแม่น้ำยางซีเกียงในมณฑลยูนนานทางใต้ของจีน ลงมาตามแม่น้ำสายหลักที่สำคัญในอินโดจีน 3 เส้นทางคือ

เส้นทางที่ 1

ลงมาตาม แม่น้ำอีรวดี อาศัยอยู่ในที่ราบพุกาม ส่วนหนึ่งเคลื่อนย้ายลงมายังดินแดนปากแม่น้ำ อีรวดี เมือง แปร์ เฮนชะคะ เมือง บะเส่ง (พะสิม)และกระจายไปอยู่ตามเทือกเขาติดดินแดนยะไข่

เส้นทางที่ 2

ลงมาตาม แม่น้ำคง (สาละวิน) ผ่านดินแดนไทใหญ่ กระจายกันอยู่ระหว่างที่ราบและบริเวณเทือกเขาของแม่น้ำสะโตง และสาละวิน บริเวณเขตรอยต่อของรัฐบาล(ไทใหญ่) รัฐบาลยะไข่ เมืองตองอู เมืองสะเทิม ปากแม่น้ำสะโตง และแม่น้ำ สาละวิน เมะละเหม่ง ลงมายังภาคใต้ เมือง ทวาย มะริด

• ฉากะซัง หรือ ดาซัง ในภาษากะเหรี่ยงโพล่ว สวนผึ้ง คือดาวเหนือ ที่ขึ้นทางทิศเหนือ

³⁶ นาย ระเณิน บุญเลิศ บ้านทีก

เส้นทางที่ 3 บริเวณเทือกเขาและที่ลุ่มของ ลุ่มน้ำปิง แม่น้ำเจ้าพระยา น้ำแม่โขง ลาว และกัมพูชา

กะเหรี่ยงความสัมพันธ์กับพม่า

Gordon H. Luce (ค.ศ. 1985) กล่าวว่าพบคำว่า **karyan** ซึ่งเป็นภาษาพม่าเก่าที่ใช้เรียกกะเหรี่ยงในศิลาจารึกที่มีอายุราว ค.ศ. 1240 ร่วมสมัยเดียวกับศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหง ราว 700 ปีมาแล้ว จารึกนี้พบที่พระเจดีย์ชเวทวินชา ที่เมืองพะโค กล่าวถึงชาวเผ่า **karyan** ซึ่งใส่เสื้อทรงกระสอบมีแขนในตัว เวลาใส่ใช้วิธีสวมหัวลงมา ซึ่งตรงกับที่สาวกะเหรี่ยงยังสวมอยู่ในปัจจุบันนี้ ยังมีจารึกอีกหลายหลักที่กล่าวถึงกะเหรี่ยง เช่น หลักที่ระบุว่าจารึกใน ค.ศ. 1276 บอกรายชื่อข้าพระที่มีผู้ใจบุญกล่าวนาถวายวัดว่า มีข้าพระที่เป็นเผ่า Kadu เผ่าสะกอ และเผ่า ดองตู จารึกที่เมืองพะโคใน ค.ศ. 1242 ก็กล่าวถึงข้าพระซึ่งเป็นชาวกะเหรี่ยงจกอว์อีก และกล่าวถึงเมืองชื่อ Sagu หรือสะกาย ว่าเป็นเมืองที่พวกจกอว์อยู่ ปัจจุบันนี้เมืองนี้คือบริเวณเมือง Minbu บนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำอิรวดี แสดงว่าพวกกะเหรี่ยงจกอว์อพยพลงมาจากภูเขามาตั้งอยู่ในเมืองที่ราบลุ่มแม่น้ำอิรวดีเป็นเวลานานแล้ว ศิลาจารึกที่เมืองพะโคอีกสองหลักคือจารึกที่ Minnathu ก็กล่าวถึงพวกสะกอตั้งเป็นปึกแผ่นอยู่ทางด้านตะวันตกของเมืองแปร (Prome) ใน ค.ศ. 1342⁶⁰

ลุง หม่องเป่ กนกรกุล ผู้เผ่ากะเหรี่ยงโพล้อบ้านทิไ่ป่าหมู่บ้านดิดชายแดนไทยพม่า ในผืนป่าทุ่งใหญ่นเรศวร ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ได้เล่าตำนานเกี่ยวกับการครอบครองดินแดนของชนชาติต่างๆ ในพม่าเรื่องเป็นดังนี้

นานมาแล้วได้มีผิวเผยชาวกะเหรี่ยงคู่หนึ่งล่องเรือมาตามแม่น้ำเพื่อตกปลา ทั้งคู่ได้มาถึงปากแม่น้ำพบเกาะปริ่มพื้นน้ำแห่งหนึ่ง เห็นว่าพื้นดินแห่งนี้ดีมากเหมาะสมที่จะสร้างบ้านแปงเมืองในภายภาค

หน้า ทั้งคู่จึงได้ทำเครื่องหมายโดยเอาคันเบ็ดปักไว้แล้วเอาเสื้อกะเหรี่ยงแขวนไว้ เพื่อเป็นหลักฐานว่า
ตัวเมียคู่นี้ได้มาพบเกาะแห่งนี้ก่อนผู้อื่น

กาลเวลาล่วงเลยมาได้มีชนชาติมอญมาเห็นเกาะแห่งนี้และจับจองไว้เหมือนกันโดยใช้เถี่ยวเก่า
เล่มฝังไว้ได้แผ่นดิน ต่อมาชนชาติพม่าได้มาเห็นและจับจองเช่นเดียวกัน โดยได้นำถั่วลิสงเก่าตะกร้าฝัง
ไว้ในดิน เวลาต่อมาฝรั่งได้มาเห็นอีกและได้นำถาดทองคำเก่าไปฝังไว้ในดิน

อยู่มาวันหนึ่งชนชาติทั้งหมดได้มาพบหน้าพร้อมกัน และอ้างสิทธิในการที่ดินเองได้จับจองเพื่อ
จะครอบครองและสร้างบ้านแปงเมือง ปรากฏว่าคันเบ็ดและเสื้อผ้ากะเหรี่ยงได้หายไปไม่มีหลักฐาน
เหลืออยู่ เมื่อขุดลงไปใต้ดินก็พบเถี่ยวเก่าเล่ม พบถั่วลิสงเก่าเมล็ดและถาดทองคำเก่าไป ชนชาติทั้งหมด
ต่างก็ทะเลาะกันต่างฝ่ายต่างยืนยันว่าได้จับจองดินแดนนี้มาก่อน จนกลายเป็นคดีความกัน

เมื่อตกลงกันไม่ได้ร้อนถึงพระอินทร์ต้องลงมาช่วยแก้ไขปัญหา พระอินทร์ได้เรียกพระยานาคได้
บาดาลขึ้นมาเป็นสักขีพยานในครั้งนี้ พระยานาคยืนยันว่าคนกะเหรี่ยงได้จับจองพื้นที่นี้มาก่อน ต่อมา
เป็นมอญ พม่า และฝรั่ง ดังนั้นกะเหรี่ยงจะต้องเป็นผู้สร้างบ้านแปงเมืองก่อนชนชาติอื่นๆ คนมอญ
พม่า และฝรั่งจึงถามกะเหรี่ยงว่าจะครอบครองเกาะดินแดนแห่งนี้นานสักเท่าใด กะเหรี่ยงตอบว่านาน
จนกว่าดินแดนแห่งนี้จะล่มสลาย ชนชาติ มอญ พม่า และฝรั่งก็ขอแผ่นนี้ครอบครองไปก่อน เมื่อถึง
กำหนดก็จะคืนให้ คนกะเหรี่ยงบอกว่าพวกตนนั้นไม่ต้องทำอะไรพวกชนชาติอื่นๆจะสร้างให้ การตกลง
ได้ทำสัญญาด้วยการดื่มน้ำสาบาน พระอินทร์ พระยานาคเป็นสักขีพยาน เมื่อถึงกำหนดแล้วถ้าไม่ทำ
ตามสัญญา ไฟจะผ่าหัวเมืองท้ายเมือง ทั้งสี่ทิศสามครั้ง ถ้ายังไม่ยอมทำตามสัญญาอีก ไฟจะไหม้บ้าน
เมืองเป็นถ้ำถ่าน มนุษย์จะอยู่ไม่ได้อีก ทุกชนชาติจะพบกับความทุกข์ยาก

มีบททา หรือบทกลอนของชาวกะเหรี่ยงที่ทำนายถึงยุคสมัยที่ชนชาติพม่าได้ขึ้นเป็นผู้ปกครอง
พม่าจะเป็นผู้ที่มีอำนาจและรุ่งเรืองพม่าได้สร้างรูปเคารพทางศาสนาที่ยิ่งใหญ่ ในที่สุดแล้วอำนาจที่ยิ่ง
ใหญ่นั้นก็จะสิ้นสุดไม่ยั่งยืน คงเหลือแต่รูปเคารพและศาสนสถาน ก่อนถึงยุคสุดท้ายที่ชนกะเหรี่ยงได้
ขึ้นปกครอง ในยุคนั้นทุกคนจะ สะพายย่ามกะเหรี่ยง และโดยการปกครองที่ทุกคนสะพายย่าม
กะเหรี่ยง จะทำให้ชนกะเหรี่ยงยิ่งใหญ่ ซึ่งมีทาหรือบทลำน่า กล่าวถึงดังนี้

1.เมื่อพม่าได้มีอำนาจก็สร้างรูปเคารพ

สร้างด้วย หิน ไม้ และทองเหลือง

เมื่อ สิ้นยุคของพม่า

คงเหลือแต่เพียงรูปเคารพ

2.สัญญาณสุดท้ายของการปกครอง

เมื่อใกล้ถึงเวลาคนจะสะพายย่าม

เมื่อได้สะพายย่ามกะเหรี่ยง*

คราวนั้นกะเหรี่ยงจะรุ่งเรือง

3. เมื่อยุคของคนอื่นผ่านพ้นไป

ยุคของกะเหรี่ยงจะมาถึง

เป็นยุคที่คนกะเหรี่ยงจะยิ่งใหญ่

ความยิ่งใหญ่ของกะเหรี่ยงมาจากพระเจ้า (ธรรม, ศาสนา)

ถ้าความยิ่งใหญ่ของกะเหรี่ยงสิ้นไป (ยุคที่ศาสนา หรือ ศิลธรรม เสื่อม)

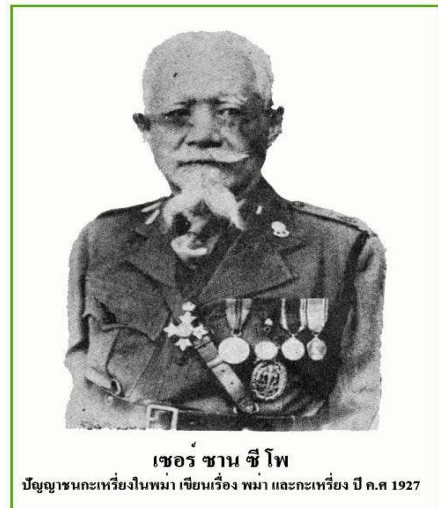
ก็จะถึงยุคอาวसान ♦

จากตำนานเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชนชาติต่างๆ ในพม่า มีนัยยะทางการเมืองการปกครอง ความขัดแย้งระหว่างชาติพันธุ์ ตำนานเรื่องนี้ยังได้ถูกรวบรวมไว้ในประวัติศาสตร์กะเหรี่ยงโดยซอว์อ่องละกะเหรี่ยง⁶⁰ อ้างว่าดินแดนที่ผิวเมียกะเหรี่ยงมาจับจองนั้นอยู่ในตำนานเมือง เหว่ ตะกู (เมืองย่างกุ้ง) ที่คนกะเหรี่ยงได้อาศัยอยู่มาก่อน แต่การครอบครองนั้นชนชาติต่างๆ จะผัดเปลี่ยนกันครอบครอง สุดท้ายหลังจากยุคฝรั่งแล้วจะมาถึงยุคที่กะเหรี่ยงจะปกครอง คนกะเหรี่ยงเชื่อว่าการที่ชนชาติต่างๆ ไม่ทำตามข้อตกลงตามที่ได้สัญญาไว้ ความวุ่นวายจึงเกิดขึ้นทั่วดินแดนตราบจนถึงวันนี้

ดร.ชานซีโพ ปัญญาชนชาวกะเหรี่ยงจกอว์ในพม่า ในสมัยที่อังกฤษยังปกครองพม่า ผู้เขียนหนังสือเรื่อง กะเหรี่ยงและพม่าได้กล่าวถึงคนพม่าไว้ดังนี้

“สถานภาพของคนกะเหรี่ยงในดินแดนพม่าก่อนที่อังกฤษจะเข้ามานั้นกะเหรี่ยงถูกดูถูกยิ่งกว่าทาส พวกเขาต้องหลบหนีไปอยู่ตามภูเขาค้างไกลจากหมู่บ้านของชาวพม่า เรื่องราวของชาวกะเหรี่ยงที่ถูกชาวพม่ากระทำการทารุณนั้นมีมากมาย คนกะเหรี่ยงนั้นรักอิสระ,

คนพมามองว่าคนกะเหรี่ยงเป็นคนตรงไปตรงมา แต่ไม่รู้จักการถนอมหาโอกาส ลักษณะการสอนในครอบครัวชาวกะเหรี่ยงกับครอบครัวชาวพม่านั้นต่างกันอย่างสิ้นเชิง คนกะเหรี่ยงถูกสอนให้พูดแต่ความจริง ส่วนคนพม่าสอน

เชอร์ ชาน ซี โพ
ปัญญาชนกะเหรี่ยงในพม่า เขียนเรื่อง พม่า และกะเหรี่ยง ปี ค.ศ. 1927

* สะพายย่ามกะเหรี่ยง ย่ามเป็นเครื่องใช้ติดตัวประจำกายของคนกะเหรี่ยง ย่ามจึงเป็นสัญลักษณ์ ของศาสนา, หรือ ธรรม ที่ทุกคนจะต้องยึดถือธรรมดัดตัว เหมือนกับย่ามที่ของใช้ติดตัวของชาวกะเหรี่ยง

♦ แสงชัย ประพาสสันต์ แปล ก๊อดดาร์มี 1 ก.ค.1999

⁶⁰ The Karen History SAW AUNG HLA ตำนานเมือง เวตะกู (ย่างกุ้ง) น.187

เด็กๆให้พูดจ่าน่าฟัง แต่ไม่คิดว่าจะต้องเป็นจริงเสมอไป

ในอดีตคนกะเหรี่ยงแยกตัวเองอยู่โดดเดี่ยวจากคนชาติอื่น โดยหลีกเลี่ยงการแต่งงานข้ามเชื้อชาติ คนกะเหรี่ยงเป็นคนขี้อาย ล้าหลัง และไม่ชอบการแข่งขัน ในขณะที่ตรงข้ามกับคนพม่า ที่ชอบการต่อสู้ นิสัยก้าวร้าว จึงทำให้รู้สึกว่าคุณพม่ามีการพัฒนามากกว่ากะเหรี่ยง

มีผู้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพม่ากับกะเหรี่ยงเกิดขึ้นไม่ได้ เพราะคนพม่าไม่มีทางเป็นชาติที่ยิ่งใหญ่ได้ ไม่มีทางที่จะให้คนชาติอื่นมาร่วมมือได้ด้วยความเต็มใจ จนกว่าพวกคนพม่าจะทำลายความคิดของพวกตนที่คิดว่าพวกตนเป็นชาติที่เลอเลิศกว่าชนชาติอื่นๆ....

กะเหรี่ยงภายใต้การปกครองของอังกฤษ

ฮารี มาร์แชลล์ นักเขียนอังกฤษเขียนหนังสือชื่อ The Karens of Burma กล่าวว่าเมื่ออังกฤษทำสงครามกับพม่าครั้งแรก พ.ศ.2369 (ค.ศ. 1826) ชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้นำทางพาทหารอังกฤษเข้าตีเมืองอังวะจนได้รับชัยชนะ สงครามครั้งที่ 2 พ.ศ.2395 (ค.ศ.1852) ชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้นำพาทหารอังกฤษเข้าโจมตีย่างกุ้งจนได้ชัยชนะ และสงครามครั้งที่ 3 พ.ศ.2428 (ค.ศ.1885) ที่อังกฤษรบชนะพม่าได้ทั้งประเทศ ส่วนหนึ่งเพราะความช่วยเหลือจากชนชาวกะเหรี่ยง เมื่อสงครามสงบอังกฤษจึงได้ยกฐานะกะเหรี่ยงมอบหน้าที่และสนับสนุนให้ทำงานใหญ่ การสนับสนุนกะเหรี่ยงของอังกฤษแสดงว่าอังกฤษต้องการหล่อเลี้ยงกะเหรี่ยงเพื่อเป็นเครื่องมือของตนในอนาคต ความจงรักภักดีของกะเหรี่ยงต่ออังกฤษแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 คนกะเหรี่ยงพร้อมใจกันเป็นทหารสังกัดในกองทัพอังกฤษ สมัครออกรบเพื่ออังกฤษในดินแดนต่างๆ นอกประเทศ เช่น เมโสโปเตเมีย อียิปต์ อินเดีย มลายู จนอังกฤษมีชัยชนะในคราวนั้น⁶⁵

ในปี พ.ศ.2372 (ค.ศ. 1829) มิชชันนารีได้ไถ่ตัว ซอว์ โคตาบิว กะเหรี่ยงจกอร์จากความเป็นทาสของชาวพม่า ให้เป็นอิสระ ซอว์ โคตาบิว ได้กลับใจมาเป็นคริสเตียนในเวลาต่อมา จึงเป็นคริสเตียนกะเหรี่ยงคนแรกในประวัติศาสตร์คริสตจักรกะเหรี่ยงแบปติสในพม่า ในปี พ.ศ. 2375 (ค.ศ.1832) ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 โจนาธาน เวคมิชชันนารี ในพม่าได้คิดอักษรกะเหรี่ยงเพื่อแปลพระคัมภีร์ พระคริสตธรรมคัมภีร์ถูกแปลออกมาเป็นภาษากะเหรี่ยงและได้ถูกนำมาใช้กับกะเหรี่ยงจกอร์ ได้ตีพิมพ์ในปี.พ.ศ.2396 (ค.ศ.1854) ทำให้กะเหรี่ยงจกอร์เป็นกลุ่มที่ได้รับการศึกษา พระคริสตธรรมคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิมซึ่งส่วนหนึ่งเป็นบันทึกประวัติศาสตร์การสร้างชาติของชนชาติยิว เป็นวรรณกรรมที่สร้างกระแสสำนึกความเป็น ชนชาติ ให้กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง พระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่ ที่แสดงให้เห็นว่าพระเยซูคริสต์เป็นพระเจ้าที่สำแดงความรักต่อมนุษย์ พระองค์ใส่ใจต่อ ผู้ยากไร้ คนต่ำต้อยในสังคม ต่อต้านอำนาจผู้ปกครองที่กดขี่ พระเยซูคริสต์ยังพูดถึงอาณาจักรของพระเจ้า พระคัมภีร์และคำสอนรวมทั้งวิถีทางของพระเยซูคริสต์จึงโดนใจ และเข้าถึงจิตใจ ชาวกะเหรี่ยง ในพม่า ที่ถูกชาวพม่ากดขี่ข่มเหง มาแต่ครั้งอดีต

⁶⁵ แลหลังเมืองพม่า เสถียร พันธรัณย์ น. 142 ส.นพ.สุภาพไพจิ

ในปี พ.ศ.2396 (ค.ศ.1863) ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ข้าราชการอังกฤษได้ทำการสำรวจประชากร ใน 17 หัวเมือง จากการสำรวจในครั้งนั้นพบว่า มีจำนวนประชากรกะเหรี่ยงในพม่าที่อยู่ในร่มธงอังกฤษ มีจำนวน 364,756 คน⁶¹ ในปี พ.ศ.2444 มีประชากรกะเหรี่ยง 727,235[•] คน มีการสำรวจประชากรกะเหรี่ยงในพม่าอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ.2474 ปรากฏว่ามีกะเหรี่ยงอยู่ในประเทศพม่าจำนวน 1,340,000 คน เป็นกะเหรี่ยงจกอว์จำนวน 500,000 คน กะเหรี่ยงโพลั่ว 473,000 คน กะเหรี่ยงปะโอ 223,000 คน กะเหรี่ยงกะยา 32,000 คน⁶²

ในปี พ.ศ.2473 (ค.ศ.1930) เกิดการจลาจลเรียกว่า Saya San Rebellion (กบฏอาจารย์ซาน) เป็นการก่อการจลาจลต่อต้านอังกฤษของชาวพม่า อังกฤษได้ใช้คนกะเหรี่ยงเข้าปราบจลาจลจนเหตุการณ์สงบการยอมเสียเลือดเนื้อ “เพื่อนาย” เป็นที่มาให้อังกฤษตอบแทนกะเหรี่ยง โดยมอบตำแหน่งนายทหารชั้นผู้ใหญ่เป็นรางวัล และทุกครั้งที่มีเหตุการณ์ไม่สงบอังกฤษได้กะเหรี่ยงเป็นเครื่องมือ ในการสอดส่องและนำความลับมาบอก

การที่กะเหรี่ยงเอนเอียงไปทางอังกฤษนอกจากเป็นกลการเมืองของอังกฤษแล้ว เป็นเพราะความผิดพลาดในการปกครองของพม่าแต่ครั้งทีปกครองแบบกษัตริย์ ที่กษัตริย์พม่าทุกพระองค์ไม่เคยเอาใจใส่กะเหรี่ยงเท่าที่ควร ไม่เคยยอมรับและยกย่องกะเหรี่ยงพม่าชอบเรียกพวกกะเหรี่ยงว่า “สัตว์ป่าแห่งขุนเขา ,ควายภูเขา ” เป็นทาสรับใช้พวกผิวขาว มองกะเหรี่ยงว่าเป็นผู้ไม่มีปัญญา เวลากะเหรี่ยงกระทำความผิดใดๆ ก็ลงโทษอย่างป่าเถื่อนเพราะฉะนั้นกะเหรี่ยงจึงไม่มีจิตใจเข้าข้างทางพม่าตลอดชาติ เมื่ออังกฤษมาทำดีกับตนก็เห็นเป็นโอกาสที่จะเปลี่ยนนาย เพื่อแสวงหาความปลอดภัย

ชอบา อูจี (ซ้าย) และ ซอทาติน (คนที่ 3) เดินทางไปอังกฤษ เจรจาเรื่องสถานะของกะเหรี่ยงในพม่า (ปี 1946)

⁶⁶ชอบา อูจี Saw Ba U Gyi นักปฏิวัติชนชาติกะเหรี่ยง อดีตผู้นำสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง(KNU) และคณะได้เป็นผู้แทนของชาวกะเหรี่ยงเดินทางไปประเทศอังกฤษเพื่อเจรจาดำเนินเรื่องสถานะภาพและเขตปกครองของชาวกะเหรี่ยงในพม่ากับอังกฤษ แต่ก็ล้มเหลวภายหลังจึงได้ประกาศการต่อสู้กับ

⁶¹ หนังสือ จดหมายเหตุ (The Bangkok Recorder) น. 220

• พงศาวดารพม่า น.123 อ้างมาแล้ว

⁶² ชาวเขา ขจัดภัย บรูซพัตน์ น. 69 แพร์พิทยา 2538

แลหลังเมืองพม่า เสถียร พันธรัณย์ น. 216-220

ฝ่ายรัฐบาลพม่าด้วยการก่อตั้งองค์กร Karen National Defence Organization (KNDO) ซอบา อูจี ได้ประกาศเป็นอมตะวาจาที่ผู้นำชาวกะเหรี่ยงยืนยันว่า “เสรีภาพมีไว้สำหรับผู้กล้าหาญและตายในสนามรบยังดีเสียกว่าที่จะมีชีวิตอยู่อย่างทาส” ด้วยวาจาแห่งชาตินี้ทำให้นักรบสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) ไม่ยอมวางอาวุธต่อรัฐบาลทหารพม่าและยืนหยัดต่อสู้มากกว่า 50 ปี ซอบา อูจีได้ให้คำขวัญ 4 ข้อแก่คนกะเหรี่ยงอีกว่า

1.เพื่อชนชาติ กะเหรี่ยงเราจะไม่ยอมวางอาวุธให้แก่ศัตรู

For us surrender is out of question

2.นานาชาติจะต้องยอมรับประเทศกะเหรี่ยงอย่างสมบูรณ์

The recognition of the Karen State must be completed

3.อาวุธของเรจะต้องอยู่ในมือของเรา

We shall retain our arms

4.กะเหรี่ยงจะต้องมีกฎหมายและนโยบายเป็นของตนเอง

We shall decide our own political destiny

ในด้านการศึกษาและวัฒนธรรม ซอบา อูจี ได้วางแนวทาง 4 ข้อแก่ชาวกะเหรี่ยง ดังนี้

1.การศึกษาคือแสงสว่างของชนชาติกะเหรี่ยง

2.ต้องยกระดับมาตรฐานการศึกษา

3.ต้องให้ความเคารพผู้อาวุโสและผู้นำ

4.ต้องรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาชาติกะเหรี่ยง *

เซอร์ ดี ทรีท แบรนดส์ หลังจากได้อ่านบทรายงานบันทึกการเดินทางของ นายวริงตันสมิธ ที่ออกจากกรุงเทพฯ ไปสำรวจการทำแร่ดีบุกในตำบลสวนผึ้งและได้เข้าไปในทวยของพม่า ได้แสดงความคิดเห็นถึงความสัมพันธ์ที่ชาวกะเหรี่ยงในพม่ามีต่อชาวอังกฤษในบันทึกการเดินทางครั้งนั้นต่อที่ประชุมของสมาคมดังนี้

...ข้าพเจ้าได้ใจที่ได้เห็นผลการปกครองของอังกฤษในทางตอนใต้ของพม่า และมันทำให้ข้าพเจ้าเข้าใจอย่างมากที่ได้ยินมิสเตอร์สมิธพูดด้วยความพอใจเกี่ยวกับกะเหรี่ยง และนั่นเป็นอีกเรื่องที่อยู่ห่างไกลจนรู้จักกันเพียงเล็กน้อยในตอนนี้ มันเป็นการยากที่จะรู้ว่าชาวกะเหรี่ยงอาจจะเข้าที่ซื้อสัตย์ที่สุดของสมเด็จพระนางเจ้าในจักรวรรดิอังกฤษที่อยู่นอกประเทศอังกฤษและสก๊อตแลนด์นั้นเป็นเรื่องสำคัญและในหมู่ชาวกะเหรี่ยงที่เป็นคริสตชนได้มีความเจริญก้าวหน้ามาก⁶⁷

ซอบาอูจี

*นาย กวยพู ผู้ว่าราชการจังหวัด มะริด-ทวาย สหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) ,สงครามสร้างชาติชนกะเหรี่ยง น.92 “รุ่งฟ้า” 2530

ถิ่นที่อยู่ของ กะเหรี่ยงในพม่า

บริเวณที่เป็นที่ราบปากแม่น้ำอิรวดีมีเมือง พะสิม เป็นศูนย์กลางของ กะเหรี่ยงในภาคตะวันตก มีทั้งกะเหรี่ยงโพลว และ จกอว์ พวกเขาได้อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณนี้นานมาแล้ว โดยอพยพลงมาจากแม่น้ำอิรวดี ชาวกะเหรี่ยงภาคตะวันตกที่นับถือศาสนาคริสต์เป็นกะเหรี่ยงกลุ่มแรกๆที่ได้รับการศึกษาสูง ได้รับราชการ มีหน้าที่ตำแหน่งในรัฐบาลเมื่อครั้งที่อังกฤษปกครองพม่า

กะเหรี่ยงในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออาศัยอยู่ในพื้นที่ราบและเขตภูเขา ซึ่งอาจแบ่งพื้นที่ออกได้ 2 ส่วนคือ เขตตะวันออกเฉียงเหนือ นับแต่เขตรัฐกะเหรี่ยง มีเมืองโค่งยัง แกวเก๋อบ้าง เป็นเมืองศูนย์กลางของ กะเหรี่ยงโพลั่วมาแต่ครั้งอดีต เมาะละแหม่ง ทวาย และในหมู่เกาะทวาย มะริด ตะนาวศรี อยู่ตรงข้าม

จังหวัดตาก

ព្រាហ្មណ៍ រាជ្យ

๑. ปรากฏการณ์จันทรุปราคา และ

จนพร ^๒พิน ^๒หว่า ^๒บิ ^๒ทั้ง

อะหรีย์เย โยลัว จอดัว

জাতিসংঘের

សេចក្តីណែនាំទី១៖

1. 2. 3.

32-3300e

၇၇၇

2 2 1 1

2-1-2

- ୧ -

10 22 2-

សេចក្តីសម្រេច ១២៩៩

ឆ្នាំ ២០១១ ឧបទ្វីបកាស៊ីមី

THEORY **PROB.** **D.E.**

បើ ពេលពេលនោះពេលវេលា

ពិធីបិទ ពិធីបិទបង្គោលដីសាងសង់

1. กระดาษยางแผ่นแข็ง

เนื้อหาสาระ ทราบลุ่มป่า

ตะมะ ทวาย หมูเกาะ

⁶⁷ บันทึกการเดินทางไปยั

[illegible]

กะยา กะเหรี่ยงแต่ละกลุ่มกระจายกันอยู่ในพื้นที่ดังต่อไปนี้

1.กะเหรี่ยงเผ่าจกอว์ อาศัยอยู่ในเมืองตองอู เลงบอย แปร พะโค (หงสาวดี) สะเทิม(สุพรรณบุรี) เสนาะคะ ที่ราบลุ่มปากแม่น้ำอิรวดีที่เมือง พะสิม บริเวณเทือกเขาติดเขตชายแดนยะไข่ อย่างกว้าง เมาะตะมะ ทวาย หมู่เกาะ ทวายในทะเลอันดามัน มะริด ตะนาวศรี กะเหรี่ยงจกอว์มีเมืองฟาปูน เป็นดังเช่น

⁶⁷ บันทึกการเดินทางไปยังบางจังหวัดทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสยาม มิสเตอร์ เอช วาริงตัน น. 2

เมืองหลวงของกะเหรี่ยงจกอว์

2. กะเหรี่ยงโพลั่ว อยู่กระจายและอยู่ร่วมกับกะเหรี่ยงจกอว์ ใน เมือง ผาอัง แกวเกอบ่าง มะยองเมีย มะอุป็น สะเทิม(สุธรรมวดี) เมาะละเหม่ง แครง ปากแม่น้ำ สะโดง เกาะกริต ปากน้ำอิรวดี เมืองพะ ลิม เสนชาตะ บริเวณเทือกเขาตึกเขตชายแดนยะไข่ และที่ราบชายฝั่งทะเลอันดามัน ทวาย มะริด ตะนาวศรี ในกรุงย่างกุ้งของพม่ายังมีชุมชนที่กะเหรี่ยงจกอว์และกะเหรี่ยงโพลั่วอยู่หนาแน่นแถบหมู่บ้าน ทาไมย ใกล้กับ อินเส่ง ชานเมืองย่างกุ้ง เมือง แกวเกอบ่าง จังหวัดผาอังรัฐกะเหรี่ยง เป็นเมืองศูนย์กลางของกะเหรี่ยงโพลั่วในพม่า

3. กะเหรี่ยงปะโอ (ต่องซู) (Taungthu)อยู่บริเวณ เมือง สะเทิม เมาะละเหม่ง เมืองแครง เกาะกริต ผาอัง ชาวปะโอจะอาศัยอยู่ บริเวณใกล้ชุมชนกะเหรี่ยงโพลั่ว มอญ และทาง รัฐฉานแถบเมืองตองอู

4.กะเหรี่ยงกะยา (Kayah) Bre ตั้งถิ่นฐานอยู่หนาแน่นในรัฐกะยา มีเมือง เมืองปาย คอยก่อ หรือ กันตรวดีเป็นเมืองหลวง อยู่ตรงข้ามจังหวัดแม่ฮ่องสอน

5.กะเหรี่ยงเผ่าปะด่อง อาศัยอยู่ในเขต มินมะนา ตองอู รัฐฉาน รัฐกะยา

6. กะเหรี่ยงยินตะเล (Yintale)อาศัยอยู่ในเขตเมืองตองอู ทางใต้ของรัฐกะยา

7.กะเหรี่ยง ยินบ่อ (Yinbaw)อาศัยอยู่ในเขต รัฐกะยา เมืองตองอู

8. กะเหรี่ยงปะแร (Pale) อาศัยอยู่ในเขตรัฐกะยา เมืองตอง

9. กะเหรี่ยงแกโคแกบา อาศัยอยู่ในเขตรัฐกะยา รัฐฉานทางใต้

10. กะเหรี่ยงเผ่า ผั่ว อาศัยอยู่ในเขต รัฐกะยา เมืองตองอู เมือง มินมะนา

11.กะเหรี่ยงเผ่าสะแย อาศัยอยู่ในเขต รัฐฉานทางใต้ คอยโหลว

12.กะเหรี่ยงเผ่า ยินจา อาศัยอยู่ในเขต รัฐฉานทางใต้ คอยโหลว

13.กะเหรี่ยง ยางดำ (Black Karen) อาศัยอยู่ในเขต รัฐฉานทางใต้ คอยโหลว

ความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ระหว่างกะเหรี่ยงกับรัฐไทย

การเข้ามาอยู่ในดินแดนสยามของชาวกะเหรี่ยง

สาเหตุที่คนกะเหรี่ยงในดินแดนพม่าจำนวนหนึ่ง ต้องเข้ามาอยู่ในดินแดนสยามนั้นมาจากความต้องการสำแดงอำนาจ บุญญาบารมี ความต้องการเป็นผู้ยิ่งใหญ่ หรือเป็นจอมกษัตริย์ของบรรดาผู้นำชาว สยาม พม่า มอญ ผู้นำของชนชาติที่เจริญเหล่านั้นจึงได้แผ่ขยายอาณาจักรด้วยการทำสงครามหลายครั้งที่ผู้นำเหล่านี้ อ้างว่าเพื่อการชำระพุทธศาสนาให้บริสุทธิ์อาทิเช่น ตะเบงซะเวตี้ พระเจ้าบุเรงนอง ที่ยกกองทัพมาตีอยุธยา ผลพวงจากสงครามของบรรดาซังसारทำให้หมู่บ้านแพรคือกะเหรี่ยงได้รับผลกระทบต้องหนีภัยสงครามจากพม่าเข้ามายังดินแดนสยาม และบางครั้งก็ถูกกองทัพสยามกวาดต้อนเข้ามายังดินแดนของตน ตามที่มีการบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ดังนี้

หนีพม่า เข้ามาในดินแดนของชาวละว้า

ชอว์อ่องละกล่าวถึงการอพยพเข้ามาในเมืองไทยครั้งใหญ่ของชาวกะเหรี่ยงครั้งนั้นเป็นเหตุการณ์

เมื่อครั้งที่ พระเจ้าอนรธาภักตร์ย้ายมาจากพุกาม เพื่อต้องการพระไตรปิฎก จากพระเจ้ามनुหะ กษัตริย์มอญซึ่งครองเมืองสะเทิม (สะตุง) พระเจ้ามनुหะพาแพะแก่กองทัพพระเจ้าอนรธา ชาว กะเหรี่ยงโพลั่วซึ่งอยู่ร่วมกับมอญได้อพยพหลบหนีกษัตริย์อนรธาขึ้นไปอยู่ตามป่าเขาในเมืองตองอู เข้ามาอยู่ในล้านนา และตามเทือกเขาชายแดนไทยพม่า เข้ามาอยู่ในดินแดน ละว้า ซึ่งเป็นแผ่นดิน สยามในเวลาต่อมา

สอดคล้องกับประวัติศาสตร์บอกเล่าของชาวกะเหรี่ยงโพลั่วตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ที่กล่าวถึงสงครามแย่งชิงพระไตรปิฎก หลังจากที่ชาวกะเหรี่ยงเชื้อ พูได้โก่ได้แปล พระไตรปิฎกเป็นภาษากะเหรี่ยง โพลั่ว ในปี พ.ศ.1601 พระเจ้าอนรธา ยกมาตีเมืองสะเทิม พูได้โก่ซึ่งเป็นอำมาตย์หลวงของกษัตริย์มอญ ได้วางแผนรวบรวมกำลังผู้คนเป็นชาย 40 คน นำพระไตรปิฎกฉบับ ที่ได้แปลออกมาเป็นภาษากะเหรี่ยงโพลั่วหนีออกมาในเวลากลางคืน มาจนถึง เมืองท่งวะเผอ³⁷คือเมือง สยามในปัจจุบัน มีบทกลอนที่ชาวกะเหรี่ยงกล่าวถึงการอพยพเข้ามาในชว้างคัง(สยาม)ครั้งใหญ่ บท กลอนมีเนื้อความดังนี้

กาลา เลื่อ หญ่พู้ ป่งก้อง ทัย มะ อ้อเลอ ชว้างคัง หละ หน่า
 กาลครั้งเมื่อ มอญขึ้นปกครองเมือง ได้ไหลเทไปอยู่ เมืองสยามส่วนหนึ่ง
 มัย เก่ มิง หน่า มิ ทัย หล่าง นั้ง ถ่าย กล่องเลอ เกว เกอ บ่าง
 นอนกลางคืน สะอื้นให้น้ำตาไหล คิด ถึง เจดีย ที่เมือง เกว เกอ บ่าง^{*}

บทกลอนนี้กล่าวถึงเมืองดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงคือ “เกวเกอบ่าง” ที่คนล้านนาเรียกว่าส่วยกะบ่าง เป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์เพราะอยู่ในที่ราบลุ่มใกล้กับแม่น้ำสาละวิน มีภูเขาที่มีลักษณะสูงขลุ่ยอยู่ลูกหนึ่ง บนยอดเขาเป็นที่ตั้งของเจดีย์ที่คนกะเหรี่ยงเลื่อมใสศรัทธา

ถูกสยามกวาดต้อนเข้ามา สมัยกรุงศรีอยุธยา

กะเหรี่ยงโพลั่วตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี กล่าวถึงกษัตริย์ไทยคือสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เมื่อครั้งยกทัพไปตีเมืองหงสาวดีกับเมือง โมวเลอเมีย (เมาะละหม่ง) ได้กวาด ต้อนชาวเมืองรวมทั้งชาวกะเหรี่ยงโพลั่วจากเมือง ไค้ของ เกวเกอบ่าง โดยการใช้เชือกร้อยที่ใบหูและฝ่า มือกลับมายังประเทศไทย เรื่องเล่าของชาวกะเหรี่ยงสังขละบุรี นั้นสอดคล้องกับเอกสารที่นาย เชมมีย์

³⁷ ประวัติศาสตร์ชนเผ่าชน น. 71 เมืองท่ง วะ เผอ (วะ เผอ แปลว่า ในเมือง ของชาว วะ หรือ ละว้า)

หญ่พู้ ในบางครั้ง หมายถึง ชนชาติมอญ และ รวมทั้ง พม่า,

* เมืองไค้ยัง เกวเกอบ่าง เป็นถิ่นที่อยู่ของกะเหรี่ยงโพลั่ว อยู่ริมแม่น้ำสาละวิน อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ของ จังหวัดพม่า รัฐกะเหรี่ยง ที่ถูกต้อนนั้นเจดีย์เจดีย์ เกวเกอบ่าง เป็นคนละแห่งกับเจดีย์พระธาตุนันทแขวน ซึ่งอยู่ที่เมือง สะเทิม (สุธรรมวดี) ตามที่ กัญญา ลีลาลัย คนเผ่าไทย น.144 และไพฑูรย์ พรหมวิจิตร เสียงเพรียกจากชาติพันธุ์ น.110-114 ศูนย์ชาติพันธุ์วิทยาสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2540 ที่สันนิษฐานว่าเจดีย์เกวเกอบ่าง คือ พระเจดีย์นันทแขวน

วันวลิต ชาวสอตันดา ที่ได้เข้ามาในกรุงศรีอยุธยาได้บันทึกไว้ใน พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับวันวลิต พ.ศ.2182 นาย เยรเมีย วันวลิต กล่าวถึงเมืองที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ได้นั้นรวมถึงเมืองของชาว กะเหรี่ยงด้วย³⁸

หนี พม่าเข้ามา สมัยกรุงธนบุรี

เมื่อ อองไจยะ อดีตนายพราน บ้าน มุกโซโบ ได้ขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดินพม่ามีพระนามว่า พระ เจ้าอลองพญา ได้ถูกปราบมอญที่เป็นกบฏ พวกมอญสู้ไม่ได้จึงหนีเข้ามายังประเทศไทย คนโผล่ ที่มี ความสัมพันธ์อันดีกับมอญก็หนีตามมาด้วย ครั้นเมื่อพระเจ้ามังระขึ้นครองราชชาวมอญก็ยังก่อการกบฏ เพื่อเรียกร้องเอกราชจากพม่า จึงถูกเข่นฆ่าและปราบอย่างหนักคนมอญจึงอพยพเข้ามาในประเทศไทย เหตุการณ์ครั้งนี้ตรงกับรัชสมัยของพระเจ้ากรุงธนบุรี พ.ศ. 2516 - 2517

หนี ฝรั่งเศสเข้ามาในสมัยรัตนโกสินทร์

ในปี พ.ศ.2428 เป็นปีที่ 17 ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทรงครองราช อังกฤษยึดพม่าตอนเหนือได้แล้ว ได้เกิดข้อพิพาทระหว่างอังกฤษกับ กะเหรี่ยงกะยาห์ เมื่อจ่อละพอ (Sawlapow) เจ้าเมืองกันตรวดีไม่ยอมให้อังกฤษใช้ดินแดนกะเหรี่ยงเพื่อที่จะผ่านเข้าไปยังดินแดนของ ไทใหญ่ ชาวกะยาห์จึงได้ลุกขึ้นต่อต้านกองทหารอังกฤษ ต่อมาอังกฤษได้เรียกร้องค่าชดเชยจากการ โจมตีของชาวกะยาห์เป็นเงิน สองแสนรูปี ปืน 500 กระบอก และภาษีปีละ 5,000 รูปี เมื่อจ่อละพอ (Sawlapow) ไม่ยอมทำตามข้อเรียกร้องของอังกฤษที่เป็นฝ่ายบุกรุกดินแดนของตน อังกฤษจึงนำกอง ทหารเข้าโจมตีดินแดนชาวกะเหรี่ยงกะยาห์จนประสบชัยชนะและได้ผนวกเอาดินแดนของกะเหรี่ยงเข้า ไปอยู่ในการปกครองของตน จ่อละพอจึงได้นำคนกะเหรี่ยงกะยาอพยพหนีเข้ามาอยู่ในเขตไทยที่ แม่ฮ่องสอน⁴⁰ จึงมีกะเหรี่ยงกะยาอาศัยอยู่ในเขต อำเภอเมือง อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอนมาจน ถึงทุกวันนี้

การอพยพเข้ามาของกะเหรี่ยงในปัจจุบัน

การอพยพเข้ามาในประเทศไทยของชาวกะเหรี่ยงจากพม่าในปัจจุบัน มาจากปัญหาทางด้านการ เมืองและเชื้อชาติระหว่าง ชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงกับรัฐบาลทหารพม่า ที่นำไปสู่การสู้รบทำให้มีผู้อพยพ หนีภัยสงครามเข้ามาอยู่ในศูนย์อพยพในประเทศไทย ตามจังหวัดชายแดน ในพื้นที่จังหวัด แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี การอพยพเริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ.2527 เมื่อรัฐบาลทหารพม่าเริ่มบุกโจมตีกองกำลัง กะเหรี่ยง (KNU) ระหว่างปี พ.ศ.2532 – 2535 การอพยพเข้ามามีจำนวนเพิ่มมากขึ้นหลังจากที่นายทุน ไทยเริ่มเข้าไปทำธุรกิจไม้ในพม่า การตัดเส้นทางลำเลียงไม้ซุงได้เอื้อต่อการเข้าโจมตีกองกำลังกะเหรี่ยง ของทหารรัฐบาลพม่า และการจัดระเบียบชายแดนของพม่าเพื่อโครงการวางท่อแก๊สไทย-พม่า มายังโรง

38. พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับวันวลิต พ.ศ.2182 น.91 ศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ พ.ศ.2546

⁴⁰ พม่า กับการต่อต้านจักรวรรดินิยมอังกฤษ น.258 ฉลอง สุนทราวาณิช 2546 แปล , ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง น.2 สำนัก งานสารสนเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด พ.ศ.2518

ไฟฟ้าจังหวัดราชบุรี ในปี พ.ศ.2538 เมื่อฝ่ายกะเหรี่ยงต้องเสีย มาเนอปลอว์ ค่าย คอมมูร่า และฐานที่มั่นสำคัญให้แก่พม่าตลอดแนวชายแดนไทย-พม่า ทำให้มีผู้พลัดถิ่นที่ลี้ภัยจากการสู้รบอยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราว 14 แห่ง จำนวนผู้พลัดถิ่นในเดือน พฤศจิกายน 2542 มีจำนวนทั้งสิ้น 97,700 คน สถานะของผู้อพยพเหล่านี้เป็นคนสัญชาติพม่า เชื้อชาติ กะเหรี่ยง ไพล่ จกอว์ รวมทั้งกะยา⁴¹ แต่รัฐบาลทหารพม่าไม่ยอมรับการเป็นพลเมืองพม่าของผู้อพยพเหล่านี้ ผู้อพยพชาวกะยาห์เข้ามาในปี พ.ศ.2539-2540 เป็นต้นมา องค์กรเอกชนด้านมนุษยธรรมได้ให้ความช่วยเหลือผู้อพยพเหล่านี้ ด้านอุปกรณ์สร้างที่พักอาศัย และเครื่องครัว เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม มุ้ง และเสื้อ ปิละครั้ง ถ่านขี้เลื่อยแทนฟืนหุงต้มสำหรับหุงอาหาร คนละ 7 กิโลกรัมต่อเดือน ข้าวสารหักท่อน 16 กิโลกรัม ปลาแร่ 1 กิโลกรัมเกลือ 330 กรัม ถั่วชิก 1.5 กิโลกรัม น้ำมันพืช 1 ลิตร สำหรับผู้ใหญ่ 1 คน

จำนวนผู้ลี้ภัยชาวกะเหรี่ยงในศูนย์อพยพในประเทศไทย * เมื่อเดือน ธันวาคม 2546

1.ค่ายอพยพ บ้านถ้ำหิน อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	9,431 คน
2.บ้านต้นยาง อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี	3,946 คน
3.บ้านนุโพ อ.อุ้มผาง จ.ตาก	12,481 คน
4.บ้านอุ้มเปี้ยมใหม่ จ.ตาก	19,041 คน
5.บ้านแม่หละ จ.ตาก	45,878 คน
6.บ้านแม่กองคา จ.ตาก	15,112 คน
7.บ้านบ้านแม่ลามาหลวง จ.ตาก	11,880 คน
8.บ้านแม่สุริน จ.แม่ฮ่องสอน	3,413 คน กะเหรี่ยง กะเรนนี่ (กะยาห์)
9.บ้านปางควายในสอย จ.แม่ฮ่องสอน	18,466 คน กะเหรี่ยง กะเรนนี่ (กะยาห์)
รวมทั้งสิ้นจำนวน	139,648 คน

กะเหรี่ยงความสัมพันธ์กับรัฐไทย

ซอว์ อองละ ได้บันทึกถึงตำนานเรื่องการล่มสลายของเมืองเชียงใหม่ ที่กะเหรี่ยงเคยปกครอง เมื่อครั้งที่ตนเองได้พบกับข้าราชการไทยผู้หนึ่งที่เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยงคือ พระสุวรรณ ครั้งที่พระสุวรรณไปนมัสการพระเจดีย์ที่อ่างกึ่งของพม่า พระสุวรรณได้เล่าถึงตำนานเรื่องการล่มสลายของเมืองเชียงใหม่ที่กะเหรี่ยงเคยปกครองให้ ซอว์อองละ ดังนี้

กษัตริย์เมืองเชียงใหม่ของชาวกะเหรี่ยงไม่มีพระโอรสที่จะสืบราชสมบัติ มีแต่พระธิดาเพียงพระ

⁴¹ ปัญหาการจัดการผู้อพยพจากพม่า ไทยกับพม่า-ข้อควรทำและไม่ควรทำ ,กฤตยา อาชวนิกุล น.136 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย พ.ศ. 2544

* ข้อมูลจาก Burmese Border Consortium ธันวาคม 2546 ระหกระเหิน ยี่สิบปีค่ายผู้ลี้ภัยชนเผ่าจากพม่าในประเทศไทย โครงการเพื่อนไร้พรมแดน

องค์เดียว ฝ่ายกษัตริย์ของ จอแตะ * รู้ว่าถ้ากษัตริย์ของชาวกะเหรี่ยงสิ้นพระชนม์จะไม่มีพระโอรสสืบราชสมบัติ จึงคิดที่จะมีไมตรีกับกะเหรี่ยง กษัตริย์ “จอแตะ” จึงวางแผนที่จะขอพระธิดาจากกษัตริย์กะเหรี่ยง แต่กษัตริย์กะเหรี่ยงไม่ยอมให้ กษัตริย์ จอแตะ จึงได้ทำการปิดเส้นทางการค้าไม่ขายเกลือแก่คนกะเหรี่ยง เป็นเวลา 3 ปี ปรากฏว่าประชาชนกะเหรี่ยงได้เกิดเจ็บป่วยล้มตายจำนวนมากเพราะไม่ได้กินเกลือ บรรดาข้าราชการกะเหรี่ยงจึงขอร้องให้กษัตริย์ยอมยกพระธิดาให้แก่กษัตริย์จอแตะ

16 ปีต่อมา กษัตริย์กะเหรี่ยงสิ้นพระชนม์ไม่มีพระโอรสที่จะสืบราชสมบัติ ข้าราชการกะเหรี่ยงจึงได้มาติดต่อขอรัชทายาทที่จะสืบราชสมบัติแทนกษัตริย์ที่สิ้นพระชนม์ แต่พระโอรสของพระธิดากษัตริย์กะเหรี่ยงมีพระชนม์เพียง 15 พรรษา กษัตริย์ จอแตะแจ้งว่าขอให้พระโอรสมีพระชนม์ครบ 20 พรรษาเสียก่อน แล้วให้ข้าราชการกะเหรี่ยงมารับไปเป็นกษัตริย์

เมื่อพระโอรสมีพระชันษาครบ 20 ปี ข้าราชการกะเหรี่ยงก็มาทวงสัญญา ข้าราชการกะเหรี่ยงได้เข้าเฝ้าโดยไม่ได้แต่งกายด้วยชุดกะเหรี่ยง พวกข้าราชการไทยกล่าวว่า พวกท่านไม่ใช่คนกะเหรี่ยงเพราะไม่ได้สวมชุดกะเหรี่ยง ให้ท่านกลับไปแต่งชุดกะเหรี่ยงก่อนแล้วจึงมาเจรจา พวกข้าราชการกะเหรี่ยงก็กลับไปสวมชุดกะเหรี่ยง ข้าราชการไทยได้บอกกับกษัตริย์ว่า ก่อนที่ข้าราชการกะเหรี่ยงจะเข้ามาถึงพระราชวัง ขอให้พวกผู้ชายหลบออกไปนอกพระราชวังทั้งหมดเหลือไว้แต่เพียงพวกผู้หญิงและเด็ก และให้แยกข้าราชการกะเหรี่ยงออกเป็นเป็นกลุ่มๆ ส่วนพวกผู้หญิงให้แสดงใบหน้าที่น่ารัก ร้องเพลงและเต้นรำให้สนุกสนาน จัดเตรียมสุราอาหารที่อร่อยที่สุด เลี้ยงดูข้าราชการกะเหรี่ยงให้มากมายเมื่อข้าราชการกะเหรี่ยงมาไม่รู้สีกตัวก็ให้ฆ่าเสียทุกคน เมื่อถึงเวลาทุกคนก็ปฏิบัติตาม ข้าราชการกะเหรี่ยงจึงถูกฆ่าเสียสิ้น

ยังมีตำนานหรือนิทานอีกเรื่องหนึ่งที่ชาวกะเหรี่ยงในภาคเหนือของประเทศไทยและกะเหรี่ยงในพม่าได้เล่าสืบทอดกันมาเป็นตำนานเรื่อง “หน่อหมี่แยแพ” ที่กล่าวถึงกษัตริย์เมืองเชียงใหม่นำไปขอพระธิดาของกษัตริย์กะเหรี่ยง ที่ชื่อ หน่อหมี่แยแพ และนำกลับมาเป็นมเหสีที่เชียงใหม่ หมื่อแยแพเป็นหญิงสาวที่สวยงามมาก ฝ่ายกษัตริย์เชียงใหม่ต้องการที่จะหลับนอนด้วย แต่ก็ไม่สามารถแตะต้องตัวได้ เมื่อกษัตริย์เชียงใหม่มาสัมผัสตัวของหมื่อแยแพครั้งใดร่างกายของเธอก็จะร้อนทันที ฝ่ายพระมเหสีองค์อื่นๆของเจ้าเชียงใหม่เห็นว่าพระเจ้าเชียงใหม่สนใจแต่ หมื่อแยแพ จึงได้อิจฉาริษยา โดยไปบอกกับโหรของเจ้าเชียงใหม่ว่าหมื่อแยแพ เป็นหญิงกาลกิณี ที่จะนำความวิบัติมาสู่นครเชียงใหม่ พระเจ้าเชียงใหม่เชื่อตามที่โหรกล่าว จึงนำหมื่อแยแพไปฆ่า โดยการชุบหลุมฝังทั้งเป็น ในคราวที่สร้างเมืองเชียงใหม่ เมื่อเสาหลักเมืองได้พุ่งลงไปที่กร่างของหมื่อแยแพที่อยู่ในหลุม เลือดของนางได้พุ่งกระชูดกระเซ็นไปถูกร่างของพวกผู้หญิงที่มาดูทำให้หญิงสาวชาวเชียงใหม่นั้นมีหน้าตาและผิวพรรณที่สวยงามเหมือน หน่อ หมื่อแยแพ

* จอแตะ ในภาษากะเหรี่ยงจกอว์ มาจากคำว่า โจเดีย ตามพม่าที่เรียก คนไทยภาคกลางว่า คน โจเดีย หรือ อโยธยา, อโยธยา

ปาดี้ มอฉ่วย ทู คนปกาเกอะญอ บ้าน ปอมี อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ เล่าว่าคนปกาเกอะญออยู่ในที่ราบมาก่อน เมืองที่อาศัยอยู่นั้นชื่อ เกอะเม แปลว่าเมืองแม่ม่าย คือเมืองเชียงใหม่ ชาวเมืองได้สร้างกำแพงเมืองไว้สี่ด้าน ต่อมาคนโย มาตี เวกิเม ปกาเกอะญอสู้โยไม่ได้จึงพากันหนีขึ้นไปอยู่บนดอย ในตำนานพระเจ้าวิบุตุมปอน(วิบุตุมพร) ได้กล่าวว่าคนปกาเกอะญอได้ครองเมืองมาก่อนแต่ด้วยความเคร่งครัดในจารีตประเพณีและข้อห้ามตามความเชื่อของตน จึงไม่สามารถอยู่ร่วมกับพี่น้องคนอื่นๆได้ จึงเปลี่ยนมาให้คนอื่นเข้าปกครอง คนเหล่านั้นปกครองด้วยการใช้อำนาจ ยศฐาบรรดาศักดิ์ ลาภยศเงินทอง ปกาเกอะญอยอมรับไม่ได้จึงได้หนีขึ้นไปอยู่บนดอยใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย สมถะ ยึดถือฮีตฮอย* เป็นใหญ่ดังคำกล่าวที่ว่า “นกยางอยู่กำหอบ อีวอกอยู่กำเมือง” นกกระยางอยู่ตามหุบเขา ลิงอยู่ในเมือง” ความหมายคือ คนมีศีลธรรม จะปลีกตัวอยู่ในที่สงบ สันโดษ คนฉลาดมีไหวพริบและเอาตัวรอด จะอยู่ในเมืองที่เจริญ⁴⁷ ตำนานของเมืองเชียงใหม่ได้บันทึกไว้ในบทกล่าวนาของชาวกะเหรี่ยงจกอว์ดังนี้

พอ เจ โปะ พระเลอ กี่แม ดอกไม้บานที่เมืองเชียงใหม่
พระ ลอ หล่า แก เลอ ปวา เหว บานสะพรั่งจนกลายเป็นเมืองของคนอื่น
เหว เล กี่แม อะ หน้าบอ เมืองหน้าผาแลดูเหลืออร่าม (กำแพงเมือง)
เลอ เปลลอ เหม่ ยว หล่อ เล่นอ เมืองที่ประทับของพระเจ้าในอดีต⁴⁸

สร้อยดี อ่องสกุล กล่าวถึงกำเนิดนครรัฐเขลางค์ (ลำปาง) ว่าหลังจากพระฤาษีได้สร้างเขลางคนครให้พญานันทยศพระโอรสของพระนางจามเทวีแล้ว ก็มีพวกคนชาวป่าคือพวกละว้ากะเหรี่ยงทั้งหลายที่อยู่โดยรอบในตำบลนั้น พากันมาอยู่โดยมากเอกสารคัมภีร์โบราณและพับหนังสือ เกี่ยวกับวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร กล่าวถึงเมื่อพม่าปกครองเชียงใหม่ได้บำรุงวัดพระสิงห์อย่างดี มีการหยาดน้ำหรือ กัดปนาและถวายข้าพระแก้ววัดพระสิงห์โดยเฉพาะพวกยางหรือกะเหรี่ยงจำนวนหนึ่งทำหน้าที่จัดหาน้ำมันมาจุดไฟบูชาพระพุทธรูปสิ่งศักดิ์ โดยไม่ต้องเกณฑ์ไปรับราชการอย่างอื่น⁴⁹

ความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงกับล้านนาในสมัยต้นรัตนโกสินทร์

สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ พลเมืองล้านนามีจำนวนน้อยเหตุมาจากการรบพุ่งกันระหว่างไทยกับพม่า ผู้คนจึงหลบหนีออกจากเมืองใหญ่ ไปอยู่ในที่ซึ่งปลอดภัย บ้างก็หลบไปอยู่ในเขตป่าเขาและเข้าไปอาศัยอยู่ในดินแดนของกะเหรี่ยงทางฝากตะวันตกของแม่น้ำ คง (สาละวิน) เมื่อคนสยามจากกรุงเทพฯกับคนเมืองล้านนาขับไล่พม่าออกไปจากราชอาณาจักร บ้านเมืองยังอยู่ในภาวะบอบช้ำจากพิษ

* ฮีตฮอย คือ จารีต ประเพณี

⁴⁷ • กีนพอ้อม นุ่นพอลุ่น ชีวิตบนเส้นด้ายของ 13 เผ่าไทย” น.51 มี.ค 2537

⁴⁸ ร่าง โครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในระดับประถมศึกษา ชนเผ่า ปกา เกอะ ญอ น.3 ผู้เฒ่าลำนำ ลุง มอมมอ ฉ่วย ทู บ้าน ปอมี อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

⁴⁹ ประวัติศาสตร์ล้านนา สร้อยดี อ่องสกุล 2539 (เมืองโบราณ ก.ค-ก.ย.36)

ของสงคราม เมืองเชียงใหม่ในเวลานั้นประชากรมีน้อย มีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มจำนวนประชากรในแผ่นดินเพื่อการบูรณะบ้านเมือง ต้องการกำลังไพร่พลในการปกป้องประเทศชาติ และเพาะปลูกเพื่อสะสมเสบียงอาหาร ให้แก่กองทัพ พระเจ้าเชียงใหม่จึงได้ใช้ นโยบาย “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” (เก็บผักใส่ตะกร้าเก็บข้าใส่เมือง) ทำการกวาดต้อนผู้คนจากเมืองต่างๆในดินแดนไทใหญ่ รวมทั้งคนกะเหรี่ยงมาสร้าง เวียงป่าซางและทำการบูรณะเมืองเชียงใหม่³⁹ เมื่อประชากรและเจ้าเมืองเหล่านั้นไม่ยอมเป็นไมตรีด้วยก็ใช้กำลังเข้ากวาดต้อน ถ้าเมืองไหนยอมเป็นไมตรีด้วยก็ผูกไมตรีเพื่อหวังเป็นพันธมิตร กะเหรี่ยงโพล้จำนวนหนึ่งได้ถูกกวาดต้อนมาในครั้งนี้ด้วย ปัจจุบันคนเหล่านี้อาศัยอยู่ในอำเภอบ้านโฮ่ง ทุกหัวช้าง ถี่ แม่ทา จังหวัดลำพูน อำเภอ ลอง วังขึ้น จังหวัดแพร่ อำเภอ สันป่าตอง บ้านช่างคำ ทุกแห่ง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ในปี พ.ศ.2326 ปีที่ 2 ที่กรุงเทพฯได้รับการสถาปนาเป็นเมืองหลวง พระเจ้ากาวิละพระเจ้าเชียงใหม่เห็นว่าเมืองยางแดงปากตะวันตกแม่น้ำสาละวินไม่ได้ขึ้นกับพม่า จึงได้ให้พลสามล้าน นำด้วยขาม 60 ใบ ผ้าแพร และหนังสือ ไปเกลี้ยกล่อมและชักจูงให้เจ้าเจ้าแสนตาดคำเมืองยางแดงเป็นไมตรีต่อกัน จุดประสงค์เพื่อจะช่วยให้ช่วยดูแลชายแดนด้านตะวันตกของเชียงใหม่ เพื่อหวังให้กะเหรี่ยงเป็นดังเช่นรัฐกันชนระหว่างไทยกับพม่า ยังได้ขอชาวล้านนาที่หนีภัยสงครามระหว่างล้านนากับพม่าที่เข้ามาอาศัยอยู่ในดินแดนกะเหรี่ยงได้อพยพกลับ โดยกลับมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านป่าซาง ในปีเดียวกันเจ้าอุปราช น้อยธรรมลังกา กับเจ้ารัตนเมืองแก้วคำฝั้นได้ไปเจริญไมตรีกับเจ้าแสนหลวงซึ่งเป็นเจ้าเมืองกะเหรี่ยงขาว เจ้าแสนหลวงเป็นผู้ที่มีอำนาจและควบคุมชาวกะเหรี่ยงขาวและกะเหรี่ยงแดง เจ้าแสนหลวงได้ชักชวนให้เจ้าอุปราชธรรมลังกาไปพบกับเจ้าฟ้าน้อย ระภาผ่อ เจ้าเมืองกะยาเพื่อขอการสนับสนุนในการผูกสัมพันธ์ระหว่างล้านนากับเจ้าเมืองกะเหรี่ยง⁵⁰ ทั้งสองฝ่ายได้ประกอบพิธีตั้งสัตย์สาบานตามจาริตยางแดง ที่ท่าสะยา ริมแม่น้ำสาละวินปากตะวันตก ทั้งสองฝ่ายได้ทำพิธีโดยการล้มกระบือตัวหนึ่งแล้วเลี้ยงกัน แล้วจึงเอาขากระบือผ่าออกเป็นสองซีก ซีกหนึ่งให้เมืองยางแดงรักษาไว้ อีกซีกหนึ่งให้เมืองเชียงใหม่รักษาไว้ ได้ตั้งสัตย์ปฏิญาณต่อกันว่า ให้เอากลางน้ำแม่คงเป็นเขตแดนแม้สรรพสิ่งใดๆไหลน้ำลงมาปากตะวันตก ก็ให้เชียงใหม่เอาเป็นประโยชน์ ถ้าไหลน้ำแม่คงมาทางปากตะวันตกก็ให้ยางแดงเอาประโยชน์ ถ้าไหลมาตรงกลางก็ให้แบ่งฝ่ายละกึ่ง ดังคำกล่าวสัตย์ปฏิญาณของกะเหรี่ยงและล้านนาว่า

ตราบได้น้ำแม่คงบ่หาย เขาควยบ่อลื้อ ถ้าช้างเผือกบ่ยุบ
เมืองเชียงใหม่กับเมืองยางแดงทั้งสองฝ่ายก็ไม่ขาดไมตรีต่อกัน⁵¹

³⁹ เพชรลานนา เล่ม 1 น.47-48 ปราณี ศิริธร พ.ศ.2538

⁵⁰ เหนือแคว้นแดนสยาม น.450-454 ปราณี ศิริธร พ.ศ.2528

⁵¹ ปัญหาชายแดนไทย-พม่า นคร พันธุ์ณรงค์ น. 23 โครงการหนังสือชุด “ประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2540

เจ้ารัตนเมืองแก้วคำฝั้นต่อมาได้เป็นเจ้านครเชียงใหม่องค์ที่ 3 ซึ่งเป็นอนุชาของเจ้าอุปราชน้อยธรรมลังกา ได้เกิดใจสมัครรักใคร่กับ เจ้านางตาเวยบุตรตรีของเจ้าฟ้าน้อยระภาผ่อ จึงได้แต่งงานกันและนำเจ้านางตาเวยกลับมายังนครเชียงใหม่ นับเป็นครั้งแรกที่ปรากฏหลักฐานว่าเจ้านายฝ่ายเหนือของเชียงใหม่ได้ทำการสมรสกับเจ้าหญิงกะเหรี่ยงบุตรตรีเจ้าเมืองกะยา(ยางแดง) ซึ่งมีศักดิ์และฐานะเป็น

เจ้าเช่นเดียวกัน เจ้านางตาเวยนี้ต่อมาได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชว่า เนตรนรีไวย⁵² เมื่อพระเจ้าช้างเผือกธรรมลังกาได้เป็นเจ้านครเชียงใหม่ได้มอบหมายให้เจ้าหนานมawangซึ่งต่อมาคือพระเจ้าเชียงใหม่มหิธรประเทศออกตรวจราชการชายแดนและผูกสัมพันธ์กับชาวกะเหรี่ยง ในครั้งนี้เจ้าหนานมawangโดยการสนับสนุนของเจ้าแสนตาดคำผู้นำกะเหรี่ยงได้รับแม่เจ้าคำแผ่น บุตรตรีคนสุดท้ายของเจ้าแสนตาดคำมาเป็นภรรยาเจ้านางคำแผ่นคือเจ้ามารดาของแม่เจ้าอุษามหาเทวี พระชายาของพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์เจ้าชีวิตอ้าวเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ 6 แม่เจ้าอุษาคือเจ้ามารดาของ เจ้าแม่ทิพย์ไกรสร มหาเทวีของพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าผู้ครองนคร

เจ้าดารารัศมี(นั่งกลาง) แต่งกายด้วยชุดกะเหรี่ยง พระราชชายาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5^{*}

เชียงใหม่องค์ที่ 7 และแม่เจ้าทิพย์ไกรสรเป็นพระมารดาของเจ้าดารารัศมีพระราชชายาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5⁵³ ความสัมพันธ์ระหว่าง เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่กับเจ้าเมืองกะเหรี่ยงยังคงความต่อเนื่อง ในปี พ.ศ.2372 พระเจ้าเชียงใหม่ได้ให้เจ้าราชวงศ์ ไป ตรวจดูเขตแดนและทำสัญญาอยู่กับเจ้าเมืองกะเหรี่ยงกะยา ที่ตำบล บ้านอ่อง ในปี พ.ศ.2414 พระเจ้าเชียงใหม่ อินทวิชยา

⁵² เหนือแคว้นแดนสยาม น.455 ปรานี ศิริธร

^{*} ภาพจาก เพ็ชรล้านนา 2 ปรานี ศิริธร ณ.พัสดุหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ สำนักงานภาคเหนือ 2538

⁵³ เหนือแคว้นแดนสยาม น.456 ปรานี ศิริธร และ เพ็ชรล้านนา (1) น.69,น.85-86

นนท์ ได้จัดให้ น้อยปัญญา นายโปลิศเมืองขวมน หนานชื่น น้อยมหวางษ์ หนานมหวางค์ พระยาเกียรติ พระยาขันธคำ ออกไปทำสัญญา กับเมืองกะเหรี่ยงยางแดง ที่บ้านอ่อง และเมืองขุนขวมน และ พ.ศ.2425 พระเจ้าเชียงใหม่อินทวิชยานนท์ ได้ให้เจ้าราชสัมพันธ์วงษ์ออกไปทำหนังสือสัญญาปักปัน เขตแดนกับเมืองกะเหรี่ยงกะยา จนถึงเมืองแม่ฮ่องสอน⁵⁴

สายสัมพันธ์ระหว่างสายเจ้าล้านนา กับสายกะเหรี่ยง

1. เจ้าเศรษฐีคำฝั้น สมรสกับ แม่เจ้า* ตาเวย (พระธิดาเจ้าเมืองกะเหรี่ยง)
(เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ที่ 3) และเป็น (เจ้าผู้ครองนครลำพูนองค์ที่ 1)

มีราชบุตรและธิดาด้วยกันดังนี้

1. เจ้าราชวงศ์มหาพรหมคำคง
2. เจ้าหญิงบุญนำ สมรสกับเจ้าหนานมหวางค์ โอรสพระเจ้ากาวิละ
3. เจ้าหญิงคำเกี้ยว สมรสกับอุปราชลำพูน
4. เจ้าหญิงเขียวก้อม สมรสกับเจ้าเมืองตาก
5. เจ้าหญิงฟองสมุทร สมรสกับเจ้าหนานไชยวงศ์ มีทายาทคือ
เจ้าน้อยมหวางค์ เศรษฐีบ้านสันทรายมหวางค์ ต.สันทราย อ.สารภี และ เจ้าน้อยคำคง(คำคน)
6. เจ้าหญิงเปาพิมาลย์

2. พระเจ้ามโหตรประเทศ สมรสกับ แม่เจ้าคำแผ่น (พระธิดาเจ้าเมืองกะเหรี่ยง)
(เจ้านครเชียงใหม่องค์ที่ 5)

มีราชบุตรธิดาด้วยกัน 3 พระองค์ดังนี้

1. เจ้าแม่อุษา ธิดาคนที่ 13 อภิเษกสมรสกับพระเจ้ากาวิโรสุริยวงศ์ เจ้านครเชียงใหม่องค์ที่ 6
มีธิดาด้วยกัน 2 องค์คือ

1. แม่เจ้าทิพย์ไกรสร ชายาพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้านครเชียงใหม่องค์ที่ 7 มีพระธิดาคือ
เจ้าดารารัศมี พระราชชายา ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5
2. เจ้าแม่อุบลวรรณ
2. แม่เจ้าบัวทิพย์ ธิดาองค์ที่ 15 สมรสกับเจ้าน้อยมหวางค์ ซึ่งเป็นบุตรเจ้าราชวงศ์คำมูล
3. แม่เจ้าคำหลอ ธิดาองค์ที่ 16 สมรสกับเจ้าน้อยมหวาน ซึ่งเป็นบุตรอุปราชพินพิสาร

⁵⁴ ปัญหาชายแดนไทย-พม่า น. 23 นคร พันธุ์รงค์ โครงการหนังสือชุด “ประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2540

* ที่เรียกว่า แม่เจ้า สืบเนื่องจาก เจ้าหญิงองค์ใดมีศักดิ์เป็นเอกภรรยาเจ้าผู้ครองนคร หรือพระเจ้าผู้ครองนครก็ดี เรียก และยกย่องเป็นแม่เจ้า กับผู้ที่ป็นน้องนางก็ได้เป็นแม่เจ้าไปด้วย น.86 ปรานี ศิริธร และ เพ็ชรล้านนา

ความสัมพันธ์ระหว่างล้านนากับกะเหรี่ยงเป็นความสัมพันธ์ภายใต้ผลประโยชน์ร่วมกันโดยล้านนาหวังพึ่งกะเหรี่ยงเป็นรัฐกันชนระหว่างพม่ากับล้านนา นอกจากกะเหรี่ยงจะทำหน้าที่เป็นรัฐกันชนให้แก่ล้านนาและไทยกรุงเทพฯแล้ว ทรัพยากรอันมีค่าคือป่าไม้สักที่อุดมสมบูรณ์ในดินแดนกะเหรี่ยงได้สร้างความมั่งคั่งให้แก่บรรดาเจ้าเชียงใหม่เมื่อครั้งที่อังกฤษเข้ามาทำสัมปทานป่าไม้ในดินแดนล้านนาเมื่อเจ้าเชียงใหม่อ้างว่าเมืองยางแดงขึ้นกับเชียงใหม่ จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่และเชื้อพระวงศ์ให้ความสำคัญอย่างใกล้ชิดกับเจ้าเมืองกะเหรี่ยง ทั้งสองฝ่ายจึงได้ทำสัญญาเป็นไมตรีต่อกันอย่างต่อเนื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยง กับ อูยรยา

ในสมัยอูยรยา ชาวกะเหรี่ยงมีส่วนร่วมกับไทยในการทำสงครามกับพม่า สันนิษฐานว่าคนกะเหรี่ยงในกองทัพอูยรยาคือคนกะเหรี่ยงที่ถูกกองทัพไทยกวาดต้อนมาจากเมืองแควก่อนแบ่งเมื่อครั้งที่กองทัพอูยรยาไปตีพม่า คนกะเหรี่ยงเป็นผู้รู้เส้นทางและภูมิประเทศ มีความสัมพันธ์กับชาวกะเหรี่ยงตามพื้นที่ชายแดนไทย จึงได้เลี้ยคูเพื่อหวังพึ่งพาในยามสงครามเมื่อครั้งที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชยกทัพไปตีเมืองหงสาวดีและเมืองตองอู ในปี พ.ศ. 2142 พระองค์ได้ให้ผู้นำกะเหรี่ยงกะเหรี่ยงเข้าร่วมรบมีตำแหน่งในกองทัพ ชื่อว่า แสน ภูมิโลกาเพชร⁴² สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงทำสงครามกับเมืองเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2205 กองทัพอูยรยามีชัยชนะต่อเชียงใหม่ได้เมือง อินทศิรี และเมือง อุมลุก⁴³ ของ กะเหรี่ยง ละว้า ที่ขึ้นกับเชียงใหม่ ในคำให้การของชาวกรุงเก่า เมืองศรีสวัสดิ์ เป็นหัวเมืองทางตะวันตกอยู่ในกองอาทมาต มีหน้าที่ส่งส่วยคินุก แก่อยุธยาเมืองศรีสวัสดิ์มีเจ้าเมืองชื่อพระพิชัยชนะสงคราม มีพลเมืองเป็นกะเหรี่ยง ละว้า⁴⁴

ในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี จุลศักราช 1137 (พ.ศ. 2318) กษัตริย์พม่า พระเจ้าอังวะ (มังระ) ได้ให้หุ่นยิมหาสีหะสุร (อะแซหวุ่นกี้) จัดกองทัพมาตีอยุธยา (กรุงธนบุรี) ในบันทึกของฝ่ายพม่ากล่าวถึง กะเหรี่ยงและละว้าเมืองศรีสวัสดิ์ที่ทำหน้าที่คอยหาข่าวแก่ฝ่ายไทยดังนี้

“ขณะนั้นฝ่ายอยุธยาได้รับทราบข่าวจาก กะเหรี่ยง ละว้า บอกว่าพม่ายกมาทาง ท้าไร่ เป็นอันมาก พวกอยุธยาจึงได้ชุมพลทหารไว้ที่ตำบลท่ากระดาน”⁴⁴

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ภายหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ได้สถาปนากรุงเทพฯเมืองหลวงแห่งใหม่ได้ 4 ปี พระเจ้า ปดุง กษัตริย์พม่าได้ ยกทัพมาทำสงครามกับ

⁴² ไทยรบพม่า ครั้งที่ 14 น. 133 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

• ชื่อ อุมลุก ปรากฏในตำนานการเดินทางของพระนางจามเทวี ที่เดินทางผ่านเมืองอุมลุกขึ้นมายังลำพูน มีชาวละว้ากะเหรี่ยง ออกมาต้อนรับ อุมลุก อยู่ริมแม่น้ำปิง ปัจจุบันอยู่ในอำเภอ บ้านตาก จังหวัดตาก

⁴³ ไทยรบพม่า ครั้งที่ 19 น. 181 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

⁴⁴ มหาราชวงศ์ พงศาวดารพม่า น. 280 ศิลปวัฒนธรรม พิมพ์ที่ บริษัทพิมพ์ ประพันธ์ ตั้ง เซ็นเตอร์ กรุงเทพฯ 2545

ไทยในคราวศึกสงคราม 9 ทศในปี พ.ศ.2328 ในพงศาวดารพม่า กล่าวถึงบทบาทของชาวกะเหรี่ยงสังขละบุรีดังนี้

....จะกันซึ่งเป็นมหาดเล็กพระเจ้าอังวะถูกจับตกเป็นเชลยของฝ่ายไทยในคราวเมื่อศึกอะแหว่นก็ได้อือหนังสือจากพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าเกล้าเจ้าอยู่หัว พระเจ้าปดุงทรงรับสั่งถามจะกันถึงการจัดการป้องกันบ้านเมืองของฝ่ายไทยว่าเป็นอย่างไร จะกันทูลว่า“ก่อนพระองค์มิได้ยกกองทัพมาเมืองอยุธยา นั้น ชาวกะเหรี่ยงแขวงเมืองสังขละจับตัวพม่า 3 คนส่งไปยังพระเจ้าอยุธยาถามกับพม่า 3 คนนั้นๆ ให้การว่าพระเจ้ากรุงอังวะทรงใช้ให้ไปตีทางเชียงใหม่ทางหนึ่ง ทางมณฑลทาง 1 ทางระแหงทาง 1 ทางทวายทาง 1 กองทัพ 4 กองทัพนี้กองหนึ่งพลทหาร 300,000 คนเศษ”⁴⁵

บันทึกฝ่ายพม่ายังได้กล่าวถึงชาวกะเหรี่ยงสังขละบุรี ทำหน้าที่ดูแลชายแดนไทยด้านตะวันตกว่า

ชาวกะเหรี่ยงตำบลสังขละบุรี มีใบบอกไปยังกรุงศรีอยุธยาว่า พม่ายกกองทัพมาและขนเสบียงอาหารไว้ที่ตำบล อะลันเด* ครั้นพระเจ้ากรุงศรีอยุธยาทรงทราบดังนั้นพระเจ้ากรุงศรีอยุธยาทรงตรัสว่า บัดนี้พม่ายกกองทัพมาเป็นอันมาก จะทอดทิ้งไว้นานไม่ได้พม่าจะมีกำลังมากขึ้นแล้วจะลำบาก แล้วพระองค์ทรงจัดทัพให้พระยาพิษณุโลกยกคุมกองทัพยกไปตีพม่าจนได้รับชัยชนะพม่าหนีกลับไปเมาะตะมะ⁴⁶

ผู้นำกะเหรี่ยง ในประวัติศาสตร์ไทย

พะวอ นายด่านแม่ละเมา

ตามคำบอกเล่าของชาวกะเหรี่ยงแม่สอดและแม่ละเมา พะวอ* เป็นหัวหน้าหมู่บ้าน หรือนายบ้าน ที่มีหน้าที่ดูแลชายแดนสืบข่าวให้แก่เจ้าเมือง ระแหง อยู่ที่ห้วยแม่ละเมา หรือด่านแม่ละเมา พะวอ เป็นความรู้อันมีความสามารถในการจับช้างป่า ต่อสู้บนหลังช้าง สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงแต่งตั้งให้เป็นนายด่านอยู่ที่ด่านแม่ละเมา⁵⁶ เพื่อคอยปกป้องเขตแดนไทยมิให้ข้าศึก

เจ้าพ่อพะวอนายด่านชาวกะเหรี่ยงแม่ละเมา
อ.แม่สอด จ.ตาก

⁴⁵ มหาราชวงศ์พงศาวดารพม่า ศิลปวัฒนธรรม นายต่อแปล น. 291

* อะลันเด คือแม่น้ำรันตีหนึ่งในจำนวน แม่น้ำสามสายที่ไหลมาบรรจบกันที่ สามสบ อำเภอสังขละบุรี กาญจนบุรี

⁴⁶ มหาราชวงศ์พงศาวดารพม่า ศิลปวัฒนธรรม นายต่อแปล น. 296

* พะวอ ในภาษากะเหรี่ยง จกอว์ การเรียกค่าน้ำหน้าของชายกะเหรี่ยงจกอว์ ใช้ค่าน้ำหน้าว่า พะ หรือ ชอว์ เช่น ชอว์ปะดี ชอว์อ่องละ ส่วนการใช้ค่าน้ำหน้าชายของกะเหรี่ยงโผล่วนั้น จะมีคำขึ้นต้นด้วยคำว่า “พะ” หรือ “ฟ้า” เช่น พะเจ็ง ฟ้าโผ่ว คำว่า “ชอว์” และ “พะ” ในภาษากะเหรี่ยงตรงกับคำว่า “นาย” คำว่า “วอ” ในภาษากะเหรี่ยงจกอว์ และ “โหว” ในภาษากะเหรี่ยงโผล่ว มีความหมายว่า แดง หรือ สีแดง ชื่อ พะวอ จึงมีความหมายว่า นายแดง

⁵⁶ เทียวทั่วไทยไปกับนายรอบรู้ ศาลเจ้าพ่อพะวอ น. 82 นิติสารในเครือ สารคดี 2542

พม่าเข้ายังเมืองตาก ครั้งหนึ่งเมื่อเกิดศึกไทย - พม่า^{*} พระอนาชาwb้านกะเหรี่ยงแม่ละเมา ต่อกับทหารพม่า ชาวบ้านแม่ละเมามีจำนวนน้อยสู้พม่าไม่ได้เสียที่ฝ่ายพม่า พระอพาชาwb้านถอยกลับมาถึงเทือกเขาลูกหนึ่งบริเวณที่เรียกว่าเขาพะวอในปัจจุบัน ถูกแม่ทัพพม่าฆ่าตายพร้อมกับชาวบ้านกะเหรี่ยงในเทือกเขาบริเวณแถบนั้น พลโท รวมศักดิ์ ไชโยมินทร์ อดีตแม่ทัพกองทัพบกที่ 3 ประธานชมรมประวัติศาสตร์เมืองกาญจนบุรี กล่าวถึง พะวอดังนี้

.....ที่พื้นที่อำเภอแม่สอดมีอนุสาวรีย์พระวอ ชาวกะเหรี่ยงอยู่ริมทาง ตาก-แม่สอด ซึ่งมีช่องทางที่จะไปทางด้านแม่ละเมา...

ลักษณะรูปหล่อของพะวอ เป็นรูปหล่อสำริด มีขนาดเท่าคนจริง อยู่ในท่ายืนหันหน้าทางทิศตะวันออก มือขวาถือง้าวซึ่งเป็นอาวุธที่ใช้ต่อสู้บนหลังช้าง มีใบหน้าคุดันคั้งนกรบผู้กล้า ปัจจุบันได้มีการสร้างศาลให้แก่ พะวอ บริเวณเชิงเขาริมถนนสาย ตาก – แม่สอด กิโลเมตรที่ 62-63 มีการจัดงานประจำปีระหว่างวันที่ 1-10 ธันวาคม ทุกๆปี โดยชาวอำเภอแม่สอดจะอัญเชิญเจ้าพ่อพะวอไปที่อำเภอแม่สอด เพื่อให้ประชาชนได้สักการะ

พระยาศรีสุวรรณ คิริ เจ้าเมืองสังขละบุรี นายด่านพระเจดีย์สามองค์

พระศรีสุวรรณเป็นชื่อตำแหน่งของเจ้าเมืองสังขละบุรี กาญจนบุรี เมืองสังขละบุรีมีเจ้าเมืองสืบต่อกันมาหลายคน ชื่อสังขละบุรีปรากฏครั้งแรกเมื่อครั้งที่พระนเรศวรและพระอนุชานำกองทัพไปตีเมืองหงสาวดี ในปี พ.ศ.2126 กองทัพของพระองค์ได้หยุดพักที่สังขละบุรี ในปี พ.ศ.2365 ขุนพิณิจ ลูกชายขุนสุวรรณนำกองกำลังกะเหรี่ยง 38 คน มอญ 74 คน เข้าไปหาข่าว ได้ซุ่มไล่จับทหารพม่า 8 คน จับได้ 2 คน รัชกาลที่ 2 พระองค์ได้ให้ตำแหน่งกับผู้นำ⁵⁷ กะเหรี่ยงสังขละบุรีว่า ขุนสุวรรณตามระเบียบราชการ สังขละบุรีถูกจัดให้เป็นหัวเมืองแขวงชั้นสามของเขตการปกครองเช่นเดียวกับศรีสวัสดิ์ มีคณะกรรมการปกครอง 52 คน ที่มาของชื่อพระศรีสุวรรณคิริ

ตำแหน่งพระสุวรรณเป็นตำแหน่งที่รัชกาลที่ 3 มอบให้แก่ผู้นำชาวกะเหรี่ยงเมื่อพระองค์ยกฐานะเมืองสังขละบุรีเทียบเท่าหัวเมือง พระศรีสุวรรณ หรือ ขุนสุวรรณ ท่านแรกมีชื่อกะเหรี่ยงว่า ภาวะโพ

* แผ่นจารึกด้านทิศใต้ภายในศาลพะวอ กล่าวถึงพะวอสู้รบกับทัพพม่าและเสียชีวิต ตรงกับเหตุการณ์ที่ เอกสารพม่าระบุว่า เดือน 11 จ.ศ.1137จ.ศ. พระเจ้า ผ่องกาจาหม่องหม่อง โอรสพระเจ้ามังระ พี่ชายพระเจ้าปดุง ได้ให้(อะแซหวุ่นกี้) ยกทัพ 60 กองทัพ ไปทางระแหง สุโขทัย พิษณุโลก (มหาราชวงศ์พงสาวดารพม่า นายต่อ แปล น.284),เอกสารไทยระบุว่ารัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชว่า เดือน 11 แม่ทัพพม่าอะแซหวุ่นกี้เมื่ออายุได้ 72 ปี ได้ยกทัพมาจากมะตะมะ เข้ามาทางด้านเมืองตาก ในคราวที่อะแซหวุ่นกี้ขอตัวแม่ทัพไทยคือพระยาจักรีที่อายุได้ 30 เศษ ในคราวล้อมเมืองพิษณุโลก (พระราชพงสาวดาร ฉบับพระราชหัดเลขา กรมศิลปากร 2542 น.203)

♦ ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านบ้องตี้ เอกสารโรเนียว พลโท รวมศักดิ์ ไชโยมินทร์ อดีตแม่ทัพกองทัพบกที่ 3 ประธานชมรมประวัติศาสตร์เมืองกาญจนบุรี 9 ธ.ค.45

⁵⁷ ความเป็นมาของกะเหรี่ยง พ.ศ.2393-2475 เอกสาร โรเนียว สมภพ ลาจรซ์ แปล

ได้ปกครองอาณาเขตที่มีแหล่งแร่ทองคำ กระจายกันอยู่มากมาย กษัตริย์ไทยจึงได้ตั้งชื่อตำแหน่งตามชื่อ
เท็จจริง ของทรัพยากรที่มีค่าคือแร่ทองคำที่มีอยู่ในพื้นที่เขตปกครองของเมืองสังขละบุรี พระบาท
สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ยังได้พระราช
ทาน ลูกประคำทองคำและ พระแก้ว ให้แก่พระยาศรี
สุวรรณ คิริ เจ้าเมือง สังขละบุรี พระแก้ว เป็นพระบ้าน
คูเมืองสังขละบุรี ปัจจุบันได้ถูกเก็บรักษาไว้อย่างปลอดภัยที่วัดสนิผ้อง หมู่บ้านกะเหรี่ยงที่เคยเป็นที่ตั้งของเมือง
สังขละบุรีในอดีต

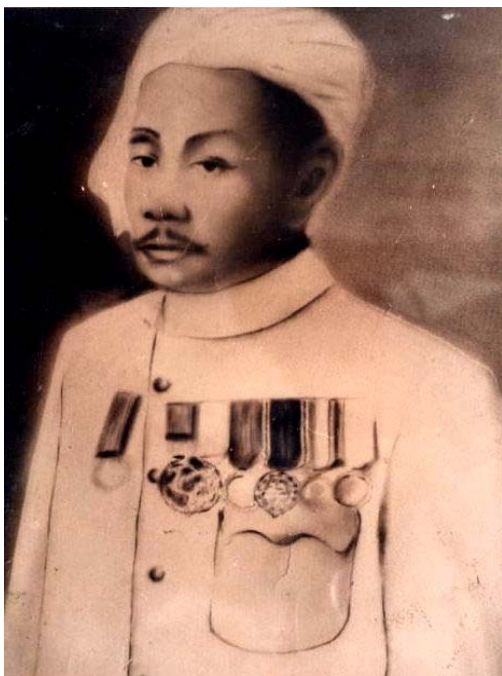

พระแก้ว เป็นพระบ้านคูเมืองสังขละบุรี

ลำดับพระศรีสุวรรณเจ้าเมืองสังขละบุรี

ตำแหน่งพระศรีสุวรรณ เจ้าเมืองสังขละบุรี ได้รับการสืบทอดกันโดยผ่านสายตระกูลของผู้นำชาวกะเหรี่ยง
โพลั่ว จากเอกสาร สมุตราชนบุรี และจากปากคำบอกเล่า
ของชาวกะเหรี่ยงสังขละบุรี พระศรีสุวรรณ เจ้าเมือง
สังขละบุรี มี 5 ท่าน ดังนี้

- 1.พระยาศรีสุวรรณคิริ(ขุนสุวรรณ) ภูวะโพ
- 2.พระศรีสุวรรณคิริ กรมเมจะ เป็นลูกของ ภูวะโพ
- 3.พระศรีสุวรรณคิริ ยังมะตุ เป็นลูกของ ภูวะโพ

4.พระศรีสุวรรณคิริ ปวยดองญ เป็นหลานของ กรม
เมจะ

5. พระศรีสุวรรณคิริ ทะเจียงโปรย เลื่อนขึ้นมาจาก
หลวงวิเศษสงคราม⁵⁸ ลูกของปวยดองญ

พระยาศรีสุวรรณคิริ เจ้าเมืองสังขละบุรีได้รับได้รับ
พระราชทานเบี้ยหวัดเงินปีปีละ 60 บาท ต้องลงไปถือ
น้ำพิพัฒน์สัตยา ที่เมืองกาญจนบุรี 3 ปีต่อครั้ง นำเครื่อง
ราชบรรณาการเช่นต้นไม้ม้าด้วยเงิน 2 ต้น มีผ้าขาว ผ้า
แดง ที่ที่กะเหรี่ยงทำเอง 20 ผืน ที่เรียกว่าผ้าเสมียนละว้า
เครื่องยาและของป่า รวมทั้งแร่ทองคำ แร่ดีบุก ที่เรียกว่า
ส่วยทอง ส่วยดีบุก ไปถวายพระเจ้าแผ่นดินที่กรุงเทพฯ
โดยมีพระยาพลเทพปลัดทูลฉลองกระทรวงกลาโหม

พระศรีสุวรรณทะเจียงโปรยเจ้าเมืองสังขละบุรี คนสุดท้าย

⁵⁸ สมุตราชนบุรี 2468 น. 24

เป็นผู้นำเข้าเฝ้า

พระศรีสุวรรณคีรี ทะเจียงโปรย เสดะพันธุ ได้สร้างบ้านอยู่ที่บ้านสะนีผ่องต.ไล่โว่ อ.สังขละบุรี ต่อมาได้ย้ายออกมาอยู่ที่บริเวณอำเภอสังขละบุรี ที่เรียกว่า สามสบ การย้ายจากบ้านสะนีผ่องออกมาอยู่ที่บริเวณ บ้านนี้เถะ(บ้านต้นผึ้ง) นั้นเนื่องจากบ้านนี้เถะ อยู่ริมน้ำสามสบ⁵⁹ สะดวกในการติดต่อกับภายนอก ชาวบ้านกะเหรี่ยงโผล่บ้านสะนีผ่องเล่าสืบต่อกันมาว่า เหตุที่พระศรีสุวรรณต้องย้ายบ้านออกมาอยู่ที่บ้านนี้เถะ (ต้นผึ้ง) เพราะพระศรีสุวรรณกระทำผิดจารีตประเพณีของชาวกะเหรี่ยงที่พระศรีสุวรรณไปมีภรรยาอีกสองคนคือภรรยาที่เป็นคนมอญ และคนไทย ความผิดเช่นนี้เป็นความผิดที่ร้ายแรงมากในสังคมของชาวกะเหรี่ยง แม้แต่แม่พระธรณีก็ไม่พอใจ จึงทำให้พื้นดินที่พระศรีสุวรรณสร้างบ้านอยู่ถึงกับทรุดตัวยุบลงมา พระศรีสุวรรณถูกห้ามจากญาติบ้านเลตองไม่ให้ขึ้นมากราบนมัสการเพื่อจะถวายเทียนจี๊ผึ้งที่มีน้ำหนักเท่ากับน้ำหนักของตัวเจ้าเมือง ตามประเพณีในลัทธิตะละคง* ที่เจ้าเมืองสังขละบุรีทุกท่านได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาในทุกๆ 3 ปี * เมื่อพระยาราชเสนาเจ้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลราชบุรี ได้เดินทางเข้าไปยังบ้านสะนีผ่อง เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2443 บ้านสะนีผ่องอันเป็นเมืองสังขละบุรีที่พระศรีสุวรรณตั้งบ้านอยู่ มีบ้านกะเหรี่ยง 33 หลัง ประชากร 160 คน พระยาราชเสนาเจ้าหลวงเห็นว่าราษฎรหน้าตาเป็นสุขพระยาราชเสนาได้แนะนำให้พระศรีสุวรรณหาไม้สักมาปลูกและให้ถือว่าป่าไม้สักเป็นของหลวง พระศรีสุวรรณคีรีได้รับการแต่งตั้งเป็นนายอำเภอสังขละบุรีก่อนหน้านั้น พระยาราชเสนาเจ้าหลวงพร้อมด้วยพระยาประสิทธิเจ้าเมืองกาญจนบุรีได้ให้พระศรีสุวรรณหาคนกะเหรี่ยงจำนวน 7 คนเพื่อฝึกหัดให้เป็นตำรวจ ภูธร ให้คนกะเหรี่ยงช่วยกันสร้างโรงตำรวสเงินจำนวน 447 บาทให้ราษฎรปลูกต้นสักจำนวน 300 ต้น พระยาราชเสนาเห็นว่าพระศรีสุวรรณมีบุตรหลานกำลังรุ่นหนุ่มสาวหลายคนแต่ยังไม่รู้หนังสือไทยจึงแนะนำให้ส่งลูกหลานไปเรียนฝึกหัดที่เมืองกาญจนบุรี เมื่อจบแล้วจะได้ส่งไปเรียนต่อที่โรงเรียนฝึกหัดราชการกระทรวงมหาดไทยกรุงเทพฯ พระศรีสุวรรณรับปากว่าจะส่งไปให้เรียน

ภายหลังจากเสร็จภาระกิจการสำรวจตรวจราชการพระยาราชเสนา ได้สรุปรายงานและกราบทูลต่อ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ว่าให้เก็บเงินค่าราชการต่อชาวกะเหรี่ยงที่อยู่ในถิ่นกันดาร โปรดเกล้าให้เก็บคนละกึ่งตำลึงตามสมควรแก่ภูมิประเทศ ยังได้เสนอแนะแก่พระยาประสิทธิ์และพระศรีสุวรรณว่า ให้นำคนกะเหรี่ยงที่อยู่กระจัดกระจายกันในที่ห่างไกล ตามภูเขา ให้มาอยู่รวมกันเป็นชุมชนตามริมน้ำ เพื่อจะได้ไม่ต้องอพยพโยกย้ายตามธรรมเนียมของชาวกะเหรี่ยง และเป็นสิ่งที่จะชักนำให้เรือสินค้านำสินค้ามาขาย และเพื่อให้อำเภอ ไทรโยค อำเภอวัง

⁵⁹ บันทึกการตรวจราชการพระยาราชเสนาเจ้าหลวง 2443 หอจดหมายเหตุ

* ตะละคง เป็นภาษามอญ เป็นชื่อของลัทธิหนึ่งของพุทธศาสนาบางครั้งก็เรียกว่าลัทธิฤๅษี ที่มีฤๅษีเป็นผู้นำ

* ผู้เล่า มหาสุชาติ เสดะพันธุ ทายาทพระศรีสุวรรณ ปัจจุบันเป็นครู ก.ศ.น.บ้านกองมั่งต.ไล่โว่ อ.สังขละบุรี และผู้ใหญ่ หม่อเอหมี่ บ้านเลตองต.แม่จัน อ.อุ้มผาง จ.ตาก

กะ และอำเภอศรีสวัสดิ์ ซึ่งมีประชากรส่วนมากเป็นชาวกะเหรี่ยง มีความเจริญนั้นสมควรให้ราษฎรทำการค้าขาย ตัดไม้ ฟืนเสา หรือปลูกพืชที่จะเป็นสินค้า จะทำให้ราษฎรมีรายได้อันจะเป็นประโยชน์กับรัฐบาล

ครอบครัวพระศรีสุวรรณคีรี

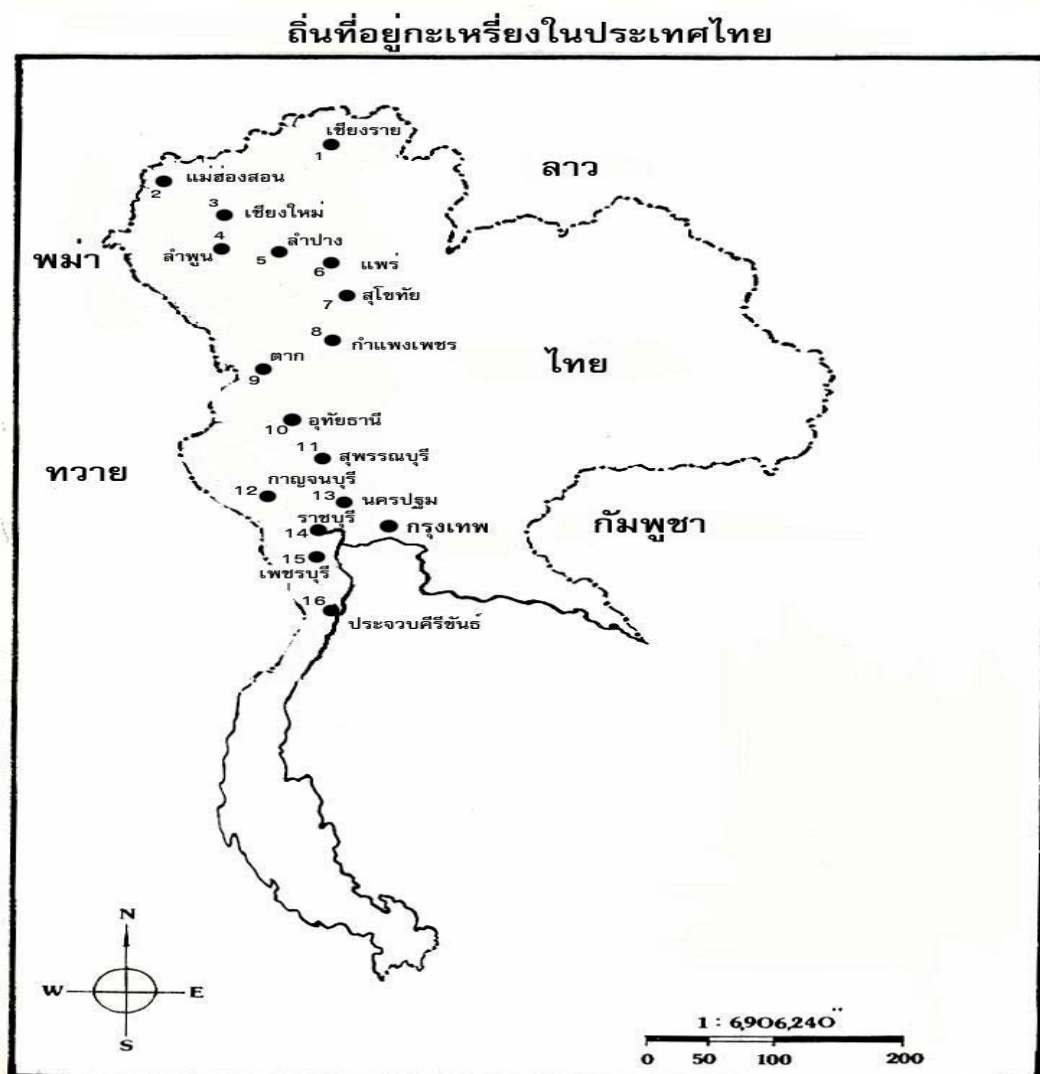
ชาวกะเหรี่ยงกาญจนบุรีให้ความยกย่องสถานะของเจ้าเมืองสังขละบุรีเป็นดั่งเช่นเมืองประเทศราช พระศรีสุวรรณคีรีจึงมีสถานะดั่งเช่นกษัตริย์ของชาวกะเหรี่ยง เมืองสังขละบุรีมีพลเมืองที่เป็นทั้งมอญ พม่า ละว้า ลาว จีน และคนไทย พระศรีสุวรรณคีรีมีภรรยาที่เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยงชื่อว่า นางด้วง มีลูกด้วยกัน 6 คน ลูกชายคนโตที่เกิดกับภรรยากะเหรี่ยงพระศรีสุวรรณคีรีคาดหวังให้เป็นผู้ที่สืบตำแหน่งแทนตน ท่านได้ส่งลูกชายคนโตไปเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ ตามที่พระยาวรเดชศักดิ์ฯ ได้แนะนำ ปรากฏว่าบุตรชายคนโตผู้นี้ได้หายสาบสูญไปไม่มีผู้ใดพบเห็น บ้างก็ว่าเป็นเรื่องการเมืองที่พวกอังกฤษได้ลักตัวไปที่ประเทศอังกฤษ บ้างก็ว่าฝรั่งขอตัวไปเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม* บ้างก็ว่าเสียชีวิตเพราะเจ็บป่วย บ้างก็สงสัยว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว เนื่องจากการมีภรรยาหลายคน การหายสาบสูญไปของลูกชายพระศรีสุวรรณคีรีที่เป็นลูกที่เกิดจากภรรยากะเหรี่ยงยังคงเป็นปริศนามาจนถึงวันนี้ ลูกสาวคนเล็กที่ชื่อ กอเปี้ยะ เสดะพันธุ ได้แต่งงานกับ ร.ต.ท.ขุนปรีดิ์ ประชาบาล ผบ.กอง.ตร.ภูธร สังขละบุรี พระศรีสุวรรณคีรีมีภรรยาเป็นคนมอญชื่อ “นางอึ้ง” หรือ เอ็ม มีลูกด้วยกัน 4 คน ปัจจุบันยังมีทายาทสายมอญอยู่ทางบ้านห้วยมาลัย ต.หนองลู อำเภอสังขละบุรี พระศรีสุวรรณคีรีต้องลงมาถือน้ำพิพัฒน์สัตยาที่เมืองกาญจนบุรี ทุกๆ 3 ปี โดยการเดินทางจากสังขละบุรี ต้องล่องเรือลงตามลำน้ำแควน้อยมาขึ้นฝั่งที่หน้าเมืองกาญจนบุรี บริเวณทำน่าน้ำเมืองเป็นย่านธุรกิจการค้าของคนเมืองกาญจนบุรี พระศรีสุวรรณคีรีได้รู้จักคุ้นเคยกับครอบครัวพ่อค้าที่ทำการค้ากับคนกะเหรี่ยง ในปี พ.ศ.2444 จึงได้ภรรยาคนไทยอีก 1 คน ชื่อว่าแม่โยง หรือ (หยุ่น) ขณะที่ยังอายุ 19 ปี เป็นลูกสาวของแม่ทองคำ คนบ้านหนองขาว ทั้งคู่ได้ทำการค้ามีดีกแลอยู่ตรงข้ามกับประตูหน้าเมืองกาญจนบุรี ซึ่งยังอยู่จนถึงวันนี้ มีบุตรด้วยกัน 1 คน ชื่อ ร้อยตรี สมจิตร เสดะพันธุ มีโอกาสเรียนหนังสือที่โรงเรียนสวนกุหลาบ แต่ต้องออกจากโรงเรียนเพราะบิดาคือพระศรีสุวรรณคีรีเสียชีวิต ได้เข้าร่วมรบในสงครามอินโดจีนจนได้เลื่อนยศเป็น ร้อยตรี สมจิตร เสดะพันธุ ได้ทำธุรกิจเหมืองแร่ในเขต ปิไลค ทองผาภูมิ สร้างความมั่งคั่งแก่ตระกูล เสดะพันธุ ร้อยตรี สมจิตร ยังได้รับเลือกให้เป็นนายกเทศมนตรีเมืองกาญจนบุรีในสมัยต่อมา⁵⁹

* สมชาย ศรีสุข 2544 บทบาทหน้าที่ผู้บริหารกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวรรณกรรมท้องถิ่น อำเภอสังขละบุรี น.214 ประวัติพระศรีสุวรรณคีรี ที่สัมภาษณ์ ส.ต.ท.ชาญชัย เสดะพันธุ ทายาทรุ่นที่ 8

⁵⁹ สมุด กาญจนบุรี 2492 น.228

ในปี พ.ศ.2467 พระศรีสุวรรรคีรี ทะเจียงโปรย เสดะพันธุ นายอำเภอสังขละบุรี ได้ลาออกจากราชการเพราะความชรา ได้รับพระราชทานบำนาญเดือนละ 156 บาท 25 สตางค์ ได้รับพระราชทานนามสกุล “เสตะพันธุ” จากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6

กะเหรี่ยงในประเทศไทย

กะเหรี่ยงในประเทศไทยตั้งถิ่นฐานนับแต่จังหวัดเหนือสุดคือจังหวัดเชียงราย ตามหุบเขาในลุ่มน้ำแม่ปิง บริเวณเทือกเขาถนนธงชัย ชายแดนไทยพม่า กระจายตัวลงมายังจุดเชื่อมต่อเทือกเขาตะนาวศรี ในพื้นที่ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก และ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี จรดแนวชายแดนไทยพม่าถึงต้นแม่น้ำปรางบุรี อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมแล้วนับได้ถึง 16 จังหวัด 68 อำเภอ

กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในประเทศไทยกระจายอยู่ตามจังหวัดต่างๆดังนี้

ภาคเหนือ 6 จังหวัด เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ลำปาง ลำพูน

ภาคตะวันตก 5 จังหวัด ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์

ภาคกลาง 5 จังหวัด สุโขทัย กำแพงเพชร อุทัยธานี สุพรรณบุรี และ จังหวัด นครปฐม

กะเหรี่ยงในภาคเหนือ

1.กะเหรี่ยง เชียงราย

ในจังหวัดเชียงรามีกะเหรี่ยงทั้งจกอว์ และโพล่ว จกอว์อพยพมาจาก จังหวัด แม่ฮ่องสอน จังหวัด เชียงใหม่ ลำปาง กะเหรี่ยงจกอว์ที่ไปอาศัยอยู่ริมน้ำแม่กกมาจากต่างถิ่นต่างแดน เมื่อมารวมกันจึงเรียกว่ากะเหรี่ยงบ้านรวมมิตร กะเหรี่ยง จกอว์ในจังหวัดเชียงรายยัง พบได้ใน อำเภอเมือง แม่สรวย เวียงป่าเป้า ส่วนกะเหรี่ยงโพล่ว ในจังหวัดเชียงราย เคลื่อนย้ายมาขึ้นมาจาก จังหวัด ลำพูน และลำปาง มีหมู่บ้านโพล่ว ที่บ้านน้ำตกโป่งพระบาท บ้านน้ำลัด อำเภอเชียงราย นับถือศาสนาคริสต์นิกายทั้งหมด บ้าน อุปนิสัย และการทำมาหากินไม่ต่างจากคนเมือง ที่อำเภอ ดอยหลวง ที่แยกมาจากอำเภอแม่จัน คนโพล่ว ย้ายมาจากจังหวัดลำพูน และยังมีคนจกอว์ อีก หนึ่งหมู่บ้านที่อำเภอเวียงชัย การเคลื่อนย้ายของชาวกะเหรี่ยงนั้นมาจากการหาพื้นที่ เพาะปลูก และหนีโรคระบาด

จังหวัด เชียงราย	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครอบครัว	ชาย	หญิง	รวม
1.อำเภอ ดอย หลวง โพล่ว	4	0	460	939	897	1,836
2.อำเภอ เมือง เชียงราย โพล่ว จกอว์	4	3	340	967	865	1,832
3.อำเภอ แม่สรวย จกอว์	6	5	234	688	657	1,345
4.อำเภอ เวียงป่าเป้า จกอว์	1	14	227	711	616	1,327
5.อำเภอ เวียงชัย โพล่ว	1	0	93	225	156	381

2.กะเหรี่ยง เมืองแพร่

มีแต่กะเหรี่ยงโพล่วอาศัยอยู่มานานกว่า 200 ปี เคลื่อนย้ายมาจากลำพูน ลักษณะสภาพบ้านเรือนมีความมั่นคงถาวร การทำมาหากิน ไม่ต่างจากคนเมืองในภาคเหนือ มีอาชีพทำนา ทำไร่ นับถือศาสนาพุทธผสมผสานเป็นความเชื่อดั้งเดิม ผู้หญิงกะเหรี่ยงโพล่วบ้านแม่สิน ตำบลแม่ประ อำเภอ วังชิ้น นิยมเจาะรูหูกว้าง คล้ายกับผู้หญิงกะเหรี่ยงเผ่ากะยาซึ่งแตกต่างจากผู้หญิงกะเหรี่ยงในท้องถิ่นอื่นๆ ในปัจจุบันยังพบได้ในหญิงกะเหรี่ยงที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป หมู่บ้านกะเหรี่ยงโพล่วเมืองแพร่ ที่อยู่ติดถนนหลวงแผ่นดินหมายเลข 11สาย เด่นชัย ลำปางคือหมู่บ้าน ค้างตะนะ ไม่มีหมู่บ้านกะเหรี่ยง จกอว์ในจังหวัดแพร่

กะเหรี่ยง เมืองแพร์

จังหวัด แพร์	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครอบครัว	ชาย	หญิง	รวม
1.อำเภอ วังจีน โพลั่ว	11	0	1,683	3,637	3,906	7,543
2.อำเภอ ทอง โพลั่ว	3	0	243	569	488	1,057

3.กะเหรี่ยง ลำปาง

ในจังหวัดลำปางมี โพลั่ว อยู่ในอำเภอ งาว มี จกอว์อยู่ในอำเภอ เสรimbang แม่มาะ เมืองปาน และ อำเภอ แจ้ห่ม รวมทั้งอำเภอ แม่ทะ (บ้านด่าน) อ.แม่พริก

จังหวัด ลำปาง	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครอบครัว	ชาย	หญิง	รวม
1.อำเภอ เสรimbang จกอว์	2	1	291	665	614	1,279
2.อำเภอ งาว โพลั่ว	1	5	159	453	400	853
3.อำเภอ แม่มาะ โพลั่ว	2	1	133	377	316	693
4.อำเภอ เมืองปาน โพลั่ว	2	8	136	361	317	678
5.อำเภอ แจ้ห่ม โพลั่ว	0	1	33	76	83	159

4.กะเหรี่ยง ลำพูน (หัวแหล่ ปู, เวียง ลำพูน)

จังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดที่มีโพลั่ว อาศัยอยู่หลายหมู่บ้าน โพลั่ว ที่หมู่บ้านหัวขัว อำเภอ ห้วยช้างยังคงยึดถือประเพณี ความเชื่อแบบดั้งเดิมอย่างเหนียวแน่น สมาชิกสภาจังหวัดอำเภอห้วยช้างเป็นกะเหรี่ยงโพลั่วมีการศึกษาจบระดับปริญญาตรี อยู่ที่บ้านหนองหลัก คนโพลั่วและจกอว์ที่ละทิ้งความเชื่อแบบดั้งเดิมจากจังหวัดและอำเภอใกล้เคียงได้ย้ายเข้ามาอยู่ที่หมู่บ้านพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอฝาง ดำเนินชีวิตถือเคร่งในพุทธศาสนา กินเจ ไม่เลี้ยงสัตว์ จำพวก ไก่ และสุกร หมู่บ้านพระบาทห้วยต้มจึงเป็นชุมชนชาวพุทธกะเหรี่ยงที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยในวันนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงลำพูนกับเจ้านายฝ่ายเหนือ

กะเหรี่ยงโพลั่ว บ้านห้วยหละ อำเภอบ้านโฮ่ง จ.ลำพูน ได้ขอเชิญตัวเจ้าน้อย กุศลวงศ์ ณ.เชียงใหม่ (ณ.ลำพูน) บุตรคนเล็ก ของเจ้าราชสัมพันธ์วงศ์ (ธรรมลังกา) กับเจ้าหญิงคำย่น ณ.ลำพูน ไปเป็นเจ้าหลักเจ้าตอ แทนเจ้าพ่อของท่านคือ เจ้าราชสัมพันธ์(ธรรมลังกา) ได้ปลูกบ้าน 2 ชั้นอยู่ที่บ้านห้วยหละ เจ้าน้อย กุศลวงศ์ เป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องกาพย์กลอนบทกวี เป็นผู้ที่มี

เจ้าน้อย กุศลวงศ์ ณ.เชียงใหม่ (ณ.ลำพูน)

ความใกล้ชิดกับ พลตรีเจ้าจักรคำจรศักดิ์ ผู้ครองนครลำพูนคนสุดท้าย เป็นพี่ชายของเจ้าหญิงส่วนบุญ ชายาเจ้าหลวงลำพูน เจ้าน้อย กุศลวงศ์ ได้แต่งงานกับ เจ้าหญิงคำกิ่ง ณ เชียงใหม่ ธิดาเจ้าราชบุตรคำต้อ ซึ่งเป็นราชบุตร เจ้าอุปราชบุญทวงศ์*

จังหวัด ลำพูน	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครอบครัว	ชาย	หญิง	รวม
1.อำเภอทุ่งหัวช้าง โสโล่ จกอร์	17	4	2,153	4,955	5,009	9,964
2.อำเภอ ลี้ โสโล่ จกอร์	18	2	1,718	4,503	4,241	8,744
3.อำเภอ แม่ทา โสโล่,จกอร์	12	8	1,200	2,594	2,398	4,992
4.อำเภอบ้านโฮ่ง โสโล่,จกอร์	4	3	545	1,152	1,118	2,270

5.กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน

ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีกะเหรี่ยงอยู่ 4 เผ่าจำแนกแบ่งได้ดังนี้

จกอร์ กะเหรี่ยงจกอร์ มีจำนวนมากเป็นอันดับที่ 1 อยู่กระจายขึ้นมาจากอำเภอสบเมยขึ้นไปทางเหนือของจังหวัดแม่ฮ่องสอน จนถึงอำเภอ ปางมะผ้าและอำเภอปาย กะเหรี่ยงจกอร์ที่ขุนยวม ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคไทยรักไทย คือ นาย สมบูรณ์ ไพรวัลย์ กะเหรี่ยงจกอร์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนมากนับถือคริสตศาสนา ทั้งคริสเตียนและคาทอลิก ในกลุ่มชาวกะเหรี่ยงคาทอลิกจะมีนักบวชหรือบาทหลวงพื้นเมืองชาวกะเหรี่ยงจกอร์คอยให้ดูแลด้านจิตวิญญาณ

โสลัว กะเหรี่ยงโสลัวมีมากที่สุดในพื้นที่กิ่งอำเภอสบเมย ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับอำเภอ อมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอท่าสองยางจังหวัด ตาก และมีบางส่วนอยู่ในพื้นที่อำเภอ แม่สะเรียง การตั้งถิ่นฐานของโสลัว และจกอร์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นตั้งบ้านเรือนอยู่บนภูคอย และที่ราบเชิงเขาไม่ต่างกัน คนโสลัวยังคงยึดถือความเชื่อจารีตประเพณีแบบดั้งเดิมและนับถือศาสนาพุทธ มีจำนวนน้อยที่หันกลับมา นับถือศาสนาคริสต์ มีฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษาและสังคมด้อยกว่ากะเหรี่ยงจกอร์

กะยาห์ หรือที่กะเหรี่ยงจกอร์และกะเหรี่ยงโสลัวเรียก บแว ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีภูมิลำเนาจากพม่า กะยาจึงได้หนีภัยการสู้รบหนีร้อนมาพึ่งเย็นเข้ามาพึ่งแผ่นดินไทย มีกะยาประมาณ 19,000 คน อยู่ในค่าย บ้านปางควาย ค่ายบ้านนายสอย ค่ายแม่สุรินทร์ Gordon Young(1974)กล่าวว่ามีกะยาดั้งเดิมในจังหวัดแม่ฮ่องสอนจำนวน 15 หมู่บ้าน ประชากรประมาณ 1,000 คน อาศัยอยู่ใน พื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอขุนยวม กะยากลุ่มนี้เข้ามา ในปี พ.ศ.2428 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ที่เกิดข้อพิพาทระหว่างอังกฤษกับ กะเหรี่ยงกะยา

กะยัน (Kayan)หรือ ปาดอง,กะเหรี่ยงคอยาว เข้ามาในจังหวัดแม่ฮ่องสอนในปี พ.ศ.2527 ในสถานะ

* เพ็ชรลำนนา (1) น. 162-163 ปรานี ศิริธร ณ.พทลุง 2538

ผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบระหว่างทหารรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงกะยาห์ ตรงข้ามตำบลผา บ่อง อำเภอเมือง และเข้าไปอยู่ที่บ้านในสอย ในปี พ.ศ.2528 ผู้ว่าราชการจังหวัดมโนไพรบายให้จังหวัด แม่ฮ่องสอนเป็นเมืองท่องเที่ยว จึงได้นำชาว กะยันเข้ามาเพื่อเปิด หมู่บ้านวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยงคอยาว ประชากรชาวกะยันในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มี 3 หมู่บ้าน ที่บ้าน ห้วยบุเก 45 ครอบครัว หญิงชาย 100 คน หญิงใส่ห้วงคอ 20 คน เด็กใส่ห้วงคอ 2 คน หมู่บ้านห้วยเสือเฒ่า มี 15 ครอบครัวหญิงชาย 56 คน หญิงใส่ห้วงคอ 16 คน เด็กใส่ห้วงคอ 4 คน ที่บ้านในสอย จำนวน 38 ครอบครัวหญิงชาย 165 คน หญิงใส่ห้วงคอ 56 คน เด็กใส่ห้วงคอ 17 คน^{*}

จังหวัด แม่ฮ่องสอน	ห มู่ บ้าน	ก ลู่ ม บ้าน	ค ร ว เรือน	ประชากร ชาย	ประชากร หญิง	ประชากร รวม
1.อำเภอ สบเมย โสโล่ว จกอว์	36	83	4,484	11,613	11,384	22,997
2.อำเภอ แม่สะเรียง โสโล่ว จกอว์	46	99	3,706	9,342	8,953	18,295
3.อำเภอ แม่ลาน้อย จกอว์	53	35	3,141	9,204	8,538	17,742
4.อำเภอ เมือง กะยัน,กะยาห์, จกอว์	29	43	1,946	5,187	4,748	9,935
5.อำเภอ ขุนยวม กะยา จกอว์	28	39	1,611	5,008	4,527	9,535
6.อำเภอ ปาย จกอว์	14	13	795	2,054	2,003	4,057
7.อำเภอ ปางมะผ้า จกอว์	4	0	117	350	349	699

6.กะเหรี่ยง เชียงใหม่ (เห่ว ก็แม , เวียง เชียงใหม่)

กะเหรี่ยง จังหวัดเชียงใหม่ มีทั้งคน โสโล่ว และ จกอว์ คนโสโล่ว ในจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ราบ ต่ำกว่าปากกะเถอ ยกเว้นในอำเภอมก๋อยที่กะเหรี่ยงโสโล่วอยู่บนภูเขา เมื่อรัฐบาลสร้างเขื่อนภูมิพล ระดับน้ำในเขื่อนได้เอ่อล้นขึ้นมาตามแม่น้ำปิง ท่วมหมู่บ้านกะเหรี่ยงโสโล่วที่อยู่ตามราบริมแม่น้ำ รัฐบาลได้อพยพชาวกะเหรี่ยงโสโล่วมาอยู่ในที่จัดสรรที่รัฐบาลจัดให้อำเภอ คอยเต่า อำเภอฮอด เคยมีโสโล่ว ที่บ้านช่างคำ อำเภอหางดง และที่บ้านทุ่งแพ่ง อำเภอสันป่าตอง ในเวลานี้คนโสโล่ว ทั้งสองหมู่บ้านได้ผสมกลมกลืนกลายเป็นคนเมืองจน พูดภาษา โสโล่ว ไม่ได้แล้ว โสโล่ว ในอำเภอจอมทองตั้งบ้านอยู่ริมแม่น้ำปิงฝากตะวันออก และอยู่หนาแน่นใน อำเภอ คอยเต่า อำเภอฮอด อำเภอ มก๋อย ส่วนจกอว์จะอาศัยอยู่บนที่สูงกว่า ที่เป็นแหล่งต้นน้ำ เช่น ต้นน้ำแม่แจ่ม แม่วาง คอยอินทนนท์ ทั้งกะเหรี่ยงจกอว์ และกะเหรี่ยงโสโล่ว เชื่อว่า คุรบาศรีวิชัย มีบรรพบุรุษเป็นคนเชื้อสาย

* สมทรง บุษพัฒน์ สรินยา คำเมือง สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงกะยัน 2542 น.8

กะเหรี่ยงเป็นคนเลี้ยงช้างให้เจ้าเมืองลำพูน ที่บ้านปาง อำเภอลี้⁶⁸ บ้านปางอยู่ใกล้กับหมู่บ้าน แม่หละ อำเภอบ้านโฮ่ง ซึ่งเป็นกะเหรี่ยงโพลั่วในปัจจุบัน บริเวณรอยต่อ บ้านโฮ่ง, แม่ต๋ั้น, ลี้ เป็นชุมชนกะเหรี่ยงโพลั่วมาแต่อดีต พวกกะเหรี่ยงเป็นคนกลุ่มแรกๆที่ติดตาม คุ่มครอง ครอบาสริวิชัย จึง ได้รับการเคารพยกย่องอย่างสูงจากคนกะเหรี่ยงให้เป็น “*เก๋อชา บ่าง*” * และยกย่อง ครอบาสริวิชัยชาวปี ศิษย์ครอบาสริวิชัยให้เป็น “*เก๋อชา อว่า*” ครอบาสริวิชัยชาวปี ถูกกล่าวหาว่ามีความผิดทางวินัยสงฆ์จึงถูกบังคับให้ลาสิกขา แต่ครอบาสริวิชัยชาวปี ไม่ยอมสึกจากพระ ได้สวมชุดขาว จนกระทั่งมรณะภาพ พระสงฆ์สายครอบาสริวิชัย เป็นพระสงฆ์ที่ชาวกะเหรี่ยงให้ความเคารพเลื่อมใส วัดพระธาตุคอกยสุเทพ อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็น วัดและสำนักการศึกษา ที่ได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของ เยาวชนกะเหรี่ยง ที่ได้เข้ามา บวชเป็น พระสงฆ์ สามเณร ทำให้เกิดเครือข่ายพระสงฆ์ กะเหรี่ยงทั่วประเทศ

กะเหรี่ยงจากอ่าวเชียงใหม่ ที่มีบทบาทและได้รับการยอมรับจากสังคมอาทิ พ่อหลวงหรือผู้ใหญ่ จอนิโอะโคเซาปราชญ์ชาวกะเหรี่ยงที่ได้รับการประกาศเกียรติคุณให้เป็นคนดีศรีสังคมเป็นสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนาย ประเสริฐ ตระการสุกกร(ปะดี่) ที่ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ด้านฐานทรัพยากรเช่นกัน ทั้งคู่เป็นคริสตชนคาทอลิก

นักบุญแห่งล้านนา ครอบาสริวิชัย วัดบ้านปาง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

⁶⁸ เจ้าหลวงศิริฤทธิ์ เจ้าเมืองลำพูนองค์ที่ 7 หรือเจ้าน้อยดาวเรือง ให้ นาย มาต่าน้อยชายเจ้าเมืองยางแดง มาช่วยฝึกการคล้องช้างเพื่อใช้ทำศึก ต่อมาได้ตั้งนาย มาต่าได้ เป็นหมื่นผาบ หมื่นผาบจึงพาพรรคพวกที่เป็นคนกะเหรี่ยงด้วยกันมาเลี้ยงช้างให้เจ้าเมืองลำพูนที่บ้านปาง เมือง ลี้ ลูกสาวหมื่นผาบแต่งงานกับนาย อ้าย มีลูกชื่อ ควายนายควาย ได้แต่งงานกับ ลูกสาวของ หนนานใจยาแห่ง เมืองลี้ ชื่อ อุษา ได้เปลี่ยนชื่อจากนายควายเป็นหนานผาย เกิดลูกด้วยกัน 3 คน คนที่ 3 ชื่อ อินตาเพื่อน คือ ครอบาสริวิชัย “*ครอบาสริวิชัย จอมทัพธรรมแห่งล้านนาไทย*” น.18 – 45 ธรรมชาติ ประภาศิริ ส.น.พ.ธารบัวแก้ว มิถุนายน 2543 , หมื่นผาบเป็นคนสันป่ายางลำพูน คนบ้านปางสืบเชื้อสายมาจาก คนลำพูน หมู่บ้านกะเหรี่ยง มาจากเมืองม่าน (พม่า) หมื่นผาบมานุกเบิก สมัยนั้น มีคน 20 หลังคาเรือน กะเหรี่ยงบ้านปาง เดียวนี้ย้ายไปอยู่ที่ห้วยบง คนทั้งหลายเข้าใจกันว่าครอบาสเป็นยาง *ตนบุญล้านนา ประวัติครอบาส ฉบับอ่านม่วน วิสัยลักษณ์ ศรีป่าขวาง พ.ศ.2545 น.9*

* ภาษาโพลั่ว *เก๋อชา* แปลว่าพระเจ้า, บ่าง แปลว่า เหลือง (พระเจ้าในชุดเหลือง) อว่า แปลว่า ขาว (พระเจ้าในชุดขาว)

จังหวัด เชียงใหม่	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครัวเรือน	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	ประชากรรวม
1.อำเภอ อมก๋อย โป่หลวง, จกอวี	73	151	6,517	16,911	16,979	33,890
2.อำเภอ แม่แจ่ม จกอวี	45	177	4,888	15,016	14,207	29,223
3.อำเภอ สอด โป่หลวง, จกอวี	14	44	2,143	5,257	5,367	10,624
4.อำเภอ จอมทอง จกอวี, โป่หลวง	21	50	1,944	5,491	4,972	10,463
5.อำเภอ สะเมิง จกอวี	19	43	1,263	3,413	3,342	6,755
6.อำเภอ ดอยเต่า โป่หลวง	8	7	1,347	2,937	2,832	5,769
7.อำเภอ แม่ว่าง จกอวี	14	18	1,005	2,822	2,639	5,461
8.อำเภอ แม่แตง จกอวี	5	23	497	1,344	1,230	2,574
9.อำเภอ เชียงดาว จกอวี	1	14	285	792	789	1,576
10.อำเภอ แม่ฮอน จกอวี	2	5	216	477	501	978
11.อำเภอ พร้าวก จกอวี	2	9	194	491	476	967
12.อำเภอไชยปราการ จกอวี	2	2	114	375	382	757
13.อำเภอ แม่ฮาย จกอวี	1	3	139	351	318	669
14.อำเภอ แม่ริม จกอวี	4	0	187	318	271	598
15.อำเภอ เวียงแหง จกอวี	2	0	89	261	226	487
16.อำเภอ ดอยสะเก็ด จกอวี	0	5	103	245	234	479
17.อำเภอ ฝาง จกอวี	1	1	18	71	83	154
18.อำเภอ หางดง ? 19. อำเภอสันป่าตอง โป่หลวง ที่บ้านทุ่งแพ่ง บ้านสันป่ายาง ผสมกลมกลืน กลายพันธุ์เป็นคน เมืองไปหมดแล้ว	0	1	1	3	2	5

7.กะเหรี่ยง ดาก (เวียงระแหง)

คนกะเหรี่ยงดั้งเดิมเรียกเมืองดากว่า เหว่ ระเห่ (เวียงระแหง) กะเหรี่ยงจกอวีมีอยู่ใน อำเภอท่า

สองยาง อำเภอ แม่ระมาด อำเภอสามเงา อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง โผล่มาอาศัยอยู่มากในอำเภอ ท่าสองยาง และ อำเภออุ้มผาง ที่ติดต่อกับจังหวัดกาญจนบุรี กะเหรี่ยงโผล่และจกอร์ อยู่ร่วมกันที่หมู่บ้าน เลตองคุ ตำบลแม่จัน อำเภอ อุ้มผาง ดิดชายแดนไทย-พม่า เป็นกลุ่มที่มีความเชื่อในลัทธิ ตะลาง ซึ่งเป็นนิกายหนึ่งของพุทธศาสนา มีผู้นำทางด้านความเชื่อ เป็น ฤาษี สืบต่อเนื่องกันมา ถึง องค์ที่ 9 ในเวลานี้ ผู้ที่นับถือลัทธิ ตะลางจะไม่ เลี้ยงสัตว์เช่น ไก่ สุกร ไข่เพื่อฆ่ากิน ไม่ดื่มของมึนเมา กลุ่มกะเหรี่ยงที่นับถือลัทธิฤาษี ที่บ้านเลตองคุ เคยยกทัพไปโจมตีค่ายทหารพม่าที่เมืองไจ้ยโคง เขตเมืองเมะละแหม่งจนได้รับชัยชนะ เป็นการตอบโต้ที่ในครั้งอดีตทหารพม่าเข้ามาฆ่าพระฤาษีบ้านเลตองคุ การเดินทางเข้าหมู่บ้านเลตองคุ ต้องเดินเท้าเข้าไป หรืออาศัยเฮลิคอปเตอร์ของตำรวจชายแดน

กะเหรี่ยงอุ้มผาง

“อุ้มผาง” เคยเป็นอำเภอชายแดนตะวันตกของเมืองอุทัยธานี ขึ้นกับจังหวัดกำแพงเพชรในปี พ.ศ.2469 ครั้นล่วงมาถึง ปี พ.ศ.2499 ทางกรมได้ย้ายที่ว่าการอำเภอแม่กลอง ที่เป็นชุมชนกะเหรี่ยง มาอยู่ที่บ้านอุ้มผาง เปลี่ยนชื่อมาเป็นอำเภออุ้มผางจนถึงปัจจุบันนี้มีผู้ให้ความหมายของ “อุ้มผาง” ว่า

คำว่า อุ้มผาง เป็นคำกะเหรี่ยงมาจากคำว่า “อุ้มพะ” ที่เป็นกระบอกไม้ไผ่สำหรับใส่ใบอนุญาตผ่านแดน ภายหลังคนไทยเราเรียก อุ้มผาง เป็นชื่อที่มาของอำเภออุ้มผางในปัจจุบันนี้⁶⁹

บ้านแม่กลองหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่ตั้งชื่อตามชื่อลำน้ำแม่กลอง เคยเป็นเมืองด่านชายแดนมีนายด่านทำหน้าที่ดูแลชายแดนและคอยตรวจตราหนังสือเดินทางจะถูกเก็บไว้ในกระบอกไม้ไผ่ที่สานโดยรอบด้วยหวาย เพื่อกันการแตกร้าว ทาด้วยยางไม้ กันน้ำที่จะซึมเข้าไปในกระบอกไม้ มีฝาครอบสานด้วยหวายมีเชือกผูกสำหรับสะพายในภาษากะเหรี่ยงโผล่เรียกกระบอกไม้ไผ่ว่า “ว้าผ่อง” ไม่ได้เรียกว่า อุ้มพะหรือ อุพะที่แปลว่า บิออก หรืออ้อออก จากการที่ได้ลงพื้นที่ อำเภอ อุ้มผาง และศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่ตามแนวเทือกเขาถนนธงชัยนับจากจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลงมายังอำเภออุ้มผางจังหวัดตาก ในเขตจังหวัด อุทัยธานี สุพรรณบุรี กาญจนบุรีพบว่าคนที่ถิ่นแต่ดั้งเดิมในแถบตะวันตกคือคนกะเหรี่ยงและละว้า ถิ่นที่คนละว้าอาศัยอยู่จะมีคำว่า อุม,อง, อม, นำหน้า เช่น หมู่บ้านลั่ว อุมซุด แม่ อมลาน ใน อำเภอแม่แจ่ม อำเภอ อมก้อย จังหวัด เชียงใหม่ และ หมู่บ้าน องหลู องจุองทั้ง องสิต องเพาะ ในอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัด กาญจนบุรี หมู่บ้าน อุมเปียม ในอำเภอ อุ้มผาง และชื่อเมือง อุมลุก ที่ปรากฏ เมื่อครั้งที่กองทัพอยุธยาให้ชัยชนะต่อเชียงใหม่ในปี พ.ศ.2205 จึงเชื่อว่าชื่อ อุ้มผาง เป็นชื่อที่เรียก ถิ่นฐาน ดั้งเดิม ของคน ละว้า เห็นจะไม่ใช่ มาจากคำว่า “อุพะ” ในภาษา กะเหรี่ยง โผล่ ที่แปลว่า อ้อออก,หรือ บิออก, ตามที่มีการให้ความหมายมาแต่ดั้งเดิม

⁶⁹ TRIPS ฉบับพิเศษ อุ้มผาง , การสำรวจแนวพรมแดน ชาญวิทย์ เกษตรศิริ น.37 , ฝ่าแก่งต้นน้ำแม่กลองที่ตาก ศิลปวัฒนธรรม น.125 ตุลาคม 2546

เมื่อครั้งที่อังกฤษได้ มะริด ตะวาย ตะนาวศรีของพม่า ในรัชสมัยกาลที่ 3 พระองค์ ตระหนักถึงอิทธิพลของอังกฤษที่จะเป็นภัยแก่ประเทศสยาม ในปี พ.ศ.2380 พระองค์ได้แต่งตั้งให้ชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้รักษาชายแดนสยามด้านตะวันตก นับแต่เมืองตาก อุทัยธานี กาญจนบุรี จนถึง ราชบุรี คาดว่านายด่านชาวกะเหรี่ยงบ้านแม่กลองคงจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพระแม่กลอง ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับที่แต่งตั้งพระศรีสุวรรณให้เป็นเจ้าเมืองสังขละบุรี พระแม่กลองคนสุดท้ายได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายอำเภอแม่กลองคนแรก คราวเดียวกับที่พระศรีสุวรรณ ทะเจียงโปรย เสด็จพันธู์ ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นนายอำเภอสังขละบุรี พระแม่กลองและพระศรีสุวรรณได้กำหนดเขตพื้นที่ปกครองระหว่างเมืองสังขละบุรี กับเมืองแม่กลองที่ยอดเขาภู ก่องก้อง ในเขตทุ่งใหญ่นเรศวร โดยปลูกต้นไม้ จำปา เป็นเครื่องหมายแนวเขต

จังหวัด ตาก	หมู่ บ้าน	กลุ่ม บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร ชาย	ประชากร หญิง	ประชากร รวม
1.อำเภอ ท่าสองยาง โพลั่ว จกอร์	118	115	7,201	17,910	17,938	35,848
2.อำเภอ แม่ระมาด จกอร์	52	61	2,723	6,845	6,786	13,633
3. อำเภอ อุ้มผาง โพลั่ว จกอร์	36	16	2,416	6,099	5,914	12,013
4.อำเภอ แม่สอด จกอร์	18	10	1,071	2,692	2,828	5,520
5.อำเภอ พบพระ จกอร์	14	0	1,387	2,680	2,527	5,207
6.อำเภอ สามเงา จกอร์	2	3	161	361	380	741

8.กะเหรี่ยง กำแพงเพชร

มีกะเหรี่ยงในจังหวัดกำแพงเพชร ในพื้นที่ 2 อำเภอคือ อำเภอ คลองลาน และอำเภอเมือง เป็นพื้นที่ติดต่อกับอำเภออุ้มผางจังหวัดตากอำเภออุ้มผาง ในอดีตเคยอยู่ในพื้นที่ปกครองของเมืองกำแพงเพชร นายด่านชาวกะเหรี่ยงบ้าน แม่กลอง ของอุ้มผาง ใช้เส้นทาง อุ้มผาง คลองลานในการติดต่อระหว่างกัน กะเหรี่ยงบ้าน น้ำตกคลองลาน บ้านโล๊ะ โล๊ะ ในจังหวัดกำแพงเพชร เป็นกะเหรี่ยงจกอร์ที่มีความสัมพันธ์กับกะเหรี่ยงเมืองแม่กลองอุ้มผาง

กำแพงเพชร	หมู่ บ้าน	กลุ่ม บ้าน	ครัวเรือน	ประชากร ชาย	ประชากร หญิง	ประชากร รวม
1.อำเภอคลองลาน จกอร์	1	4	174	487	416	903
2.อำเภอ เมือง จกอร์	1	0	45	125	108	233

9.กะเหรี่ยง สุโขทัย

จังหวัดสุโขทัย มีคนกะเหรี่ยง อยู่ 2 หมู่บ้าน ในอำเภอ ศรีสัชนาลัย เป็นกะเหรี่ยงโพลั่ว และกะเหรี่ยงจกอว์ แต่เดิมได้อพยพมาจากจากอำเภอ ลี้ จ.ลำพูน

สุโขทัย	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครัวเรือน	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	ประชากรรวม
1.อ. ศรีสัชนาลัย จกอว์	2	0	154	321	267	588

กะเหรี่ยงในภาคตะวันตก/ภาคกลาง

ภาคตะวันตกและภาคกลาง ในที่นี้คือพื้นที่นับแต่จังหวัด อุทัยธานี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งจะขอรวมเอา จังหวัดนครปฐมเข้าไปด้วยเพราะมีกะเหรี่ยงจกอว์อาศัยอยู่ในอำเภอ กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม กะเหรี่ยงภาคกลางมีความสัมพันธ์กับรัฐไทย นับแต่สมัยอยุธยาจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เรื่องราวของกะเหรี่ยงภาคกลาง ถูกกล่าวถึง ในวรรณกรรม ขุนช้างขุนแผน โคลงนิราศสุพรรณของสุนทรภู่ ถูกบันทึกไว้เป็นภาพ จิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถวัดประดู่สาร อำเภอเมือง สุพรรณบุรี วัด บางแคใหญ่ อำเภออัมพวา สมุทรสงคราม วัดไพรอารีที่เป็นรักษ อำเภอโพธาราม ภาพไม้แกะสลัก ที่วัด แจ่งเจริญ อำเภอ วัดเพลง จังหวัดราชบุรี เป็นต้น

อาจารย์ ศรีศักร วัลลิโภดม กล่าวถึงกะเหรี่ยงที่อาศัยอยู่บริเวณแม่น้ำแควใหญ่ ลุ่มน้ำแม่กลอง ตอนบนว่าภายหลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาในปี พ.ศ.2310 ได้มีกะเหรี่ยงและมอญอพยพเคลื่อนย้ายมาจากพม่าเข้ามาอยู่บริเวณแควใหญ่หรือลุ่มน้ำศรีสวัสดิ์จึงเกิดชุมชนกะเหรี่ยงหลายแห่ง กลุ่มมอญและกะเหรี่ยงมีความชำนาญรอบรู้ภูมิประเทศจึงได้รับการสนับสนุนจากทางธนบุรี และต่อมาคือกรุงเทพฯ ทำหน้าที่เป็นหน่วยรบในลักษณะกองโจร มอญและกะเหรี่ยงจึงเป็นพลเมืองของเมืองด่านชายแดนเป็นกำลังสำคัญให้แก่ฝ่ายไทย เข้ามามีบทบาทแทนกลุ่มละว้าซึ่งเป็นชนดั้งเดิมนับแต่ช่วงปลายอยุธยาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์⁷⁰ ในภาคตะวันตกและภาคกลาง มีทั้งกะเหรี่ยงโพลั่ว และจกอว์ อาศัยอยู่บริเวณลุ่มน้ำ ห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี ลำตะเพิน อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี แม่น้ำ ศรีสวัสดิ์ หรือแควใหญ่ แม่น้ำแควน้อย จังหวัดกาญจนบุรี น้ำแม่ประชี (ภาชี) คือกะเหรี่ยงสวนผึ้ง จังหวัด ราชบุรี แม่น้ำพิบพรี แม่ประจัน น้ำบางกลอย จังหวัดเพชรบุรี และแม่น้ำปราง ใน อำเภอ ห้วยหินและ อำเภอ สามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.กะเหรี่ยงโพลั่ว อุทัยธานี

เมืองอุทัยธานีมีพลเมืองที่เป็นคนดั้งเดิม คือ คนละว้า และกะเหรี่ยงโพลั่ว ลาว ในสมัยอยุธยา ผู้นำกะเหรี่ยงโพลั่ว อุทัยธานีชื่อ พระตะเบิด⁷¹ ได้อพยพกะเหรี่ยงโพลั่วเข้ามาสร้างเมือง และได้สร้างศาสนสถานสำคัญตามทิศต่างๆ และขุดบึงใหญ่ทางด้านทิศใต้ของเมือง ที่บ้าน อุทัย

⁷⁰ ศรีศักร วัลลิโภดม ลุ่มน้ำแม่กลอง พัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม น.32,50 มหาวิทยาลัยศิลปากร 2536

⁷¹ คู่มือท่องเที่ยว อุทัยธานี น.4 ธเนศ งามสม อนุสาร อ.ส.อ. 2545

คนโผล่เมืองอุทัยธานีมีภูมิลำเนาจาก เมือง อุเว (ทวาย) เข้ามายัง เมือง สยาม โดยข้ามเทือกเขา ตะนาวศรี ลงมาอยู่ในลุ่มน้ำแควน้อย จากนั้นก็ล่องลงมาตามลำน้ำแควน้อยถึงปากแพรก แล้วก็ ทวน น้ำแควใหญ่ ลำตะเพิน ขึ้นไปอยู่ในป่าห้วยขาแข้ง เกรียงไกร ได้อาศัยอยู่ในผืนป่าห้วยขาแข้ง⁷² ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยรัชกาลที่ 2 ปี พ.ศ.2366 ที่พมามีข้อขัดแย้งกับอังกฤษ กองลาดตระเวนชาวกะเหรี่ยงโผล่เมืองอุทัยธานี ได้ทำหน้าที่ออกหาข่าวและจับชาวพม่าที่ชายแดนได้ 9 คน

เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์เข้าไปเคลื่อนไหวในป่าห้วยขาแข้ง พื้นที่ที่คน โผล่อาศัยอยู่ ฝ่ายรัฐบาลจึง นำคนโผล่ออกมาอยู่นอกป่าห้วยขาแข้งจัดสรรพื้นที่ดินทำกินที่ตำบล แก่นมะกรูดอำเภอบ้านไร่ โผล่ที่อยู่นอกผืนป่าห้วยขาแข้ง ด้านตะวันออก อาศัยอยู่ที่ตำบล คอกควาย อำเภอบ้านไร่ บ้านภูหมื่น ตำบล ห้วยคต อำเภอห้วยคต และ อีก 2 หมู่บ้านที่ตำบล ระบุว่า อำเภอ ลานสัก

โผล่เมืองอุทัย มีความสัมพันธ์กับ โผล่อำเภอ ด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นกลุ่มที่ใช้ด้ายเหลืองในการประกอบพิธีทางศาสนา

อุทัยธานี	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครัวเรือน	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	ประชากรรวม
1.อำเภอ บ้านไร่ โผล่	7	5	360	907	834	1,741
2.อำเภอ ห้วยคต โผล่	3	8	203	501	483	984
3 อำเภอ ลานสัก โผล่	2	-	34	75	87	163

2. กะเหรี่ยงสุพรรณบุรี

สุนทรภู่เคยเมื่อครั้งที่บวชเป็นพระภิกษุอยู่ที่วัดเทพธิดาราม ประมาณปี พ.ศ.2384 สุนทรภู่ได้เดินทางไปหาแร่ปรอทอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่เคยค้นค้นไปหาครั้งแรกในบ้านป่ากะเหรี่ยงที่ปลายด่านเมืองกาญจนบุรี ในปี พ.ศ. 2367 ในการเดินทางไปสุพรรณบุรีในปี พ.ศ.2384 สุนทรภู่ได้พบกับกะเหรี่ยง ที่ลงมาขายฝ้ายที่ ทำน้ำบ้านสามชุก เมื่อมาถึงบ้านช่อง พบชุมชนกะเหรี่ยง สุนทรภู่กล่าวถึงบ้านช่องว่าเป็นที่ช่องสุ่มของผู้คนจากภายนอกที่มาอาศัยอยู่กับชาวกะเหรี่ยง ในแผนที่

⁷² คนโผล่ กะเหรี่ยงเมืองสุพรรณ น.107 พยงค์ ศรีทอง ศิลปวัฒนธรรม กุมภาพันธ์ 2537

เส้นทางเดินของสุนทรภู่^{๑๑} บ้านช่องซึ่งเป็นชุมชนกะเหรี่ยงเมืองสุพรรณอยู่ไม่ไกลจากบ้าน โพธิ์พระยา ในอำเภอเมืองสุพรรณบุรีในปัจจุบัน จากโคลงนิราศสุพรรณ ทำให้ทราบว่า คนโผล่เมืองสุพรรณบุรีนั้น เคยอยู่ในที่ราบตั้งบ้านเรือนไม่ไกลจากคนไทยที่เมืองสุพรรณบุรีสันนิษฐานว่า กะเหรี่ยงที่สุนทรภู์ไปพบเพื่อให้เป็นผู้นำทางไปหาแร่เหล็กไหล คือคนโผล่ที่อาศัยอยู่บริเวณรอยต่อ พื้นที่ สามจังหวัด คือโผล่ อำเภอด่านช้าง

เรื่องราวของโผล่เมืองสุพรรณยังได้ถูกบันทึกไว้เป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังที่อุโบสถวัดประตูลำท่าเรือ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี เป็นภาพคนกะเหรี่ยงเมืองสุพรรณบุรีเป่าแคนและรำอย่างสนุกสนาน ครั้นเครง

โผล่ที่บ้านตะเพินคี ที่อำเภอด่านช้าง มีข้อห้ามไม่ เลี้ยง หมู ไก่ ไม่มีการขายสุราในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่ ชาวพุทธกะเหรี่ยงในกลุ่มด้ายเหลืองยึดมั่น มีผู้นำศาสนา เรียกว่า โป้งกู๋ หรือเจ้าวัด เป็นผู้หญิงมีอายุ 102 ปี ปัจจุบันยังมีชีวิตอยู่

สุพรรณบุรี	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครัวเรือน	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	ประชากรรวม
1.อำเภอด่านช้าง โผล่	6	5	264	757	244	501

3.กะเหรี่ยง กาญจนบุรี

ชาวกะเหรี่ยงเมืองกาญจนบุรีได้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในกองลาดตระเวน ตามแนวชายแดนด้านตะวันตก ในปี พ.ศ.2365 ขุนสุวรรณ กะเหรี่ยงโผล่เมืองสังขละบุรี นายด่านเจดีย์สามองค์ได้จับพม่า ได้ 36 คน เพื่อที่จะสืบหาข่าวความเคลื่อนไหวของฝ่ายพม่าราชมัญ

สุนทรภู่ได้ตระเวนไพรจากบางกอกไปถึงกาญจนบุรี เพื่อหาแร่ปรอท (เล่นแร่แปรธาตุ) ในปี ออก พ.ศ.2367 ปีที่เปลี่ยนรัชกาล ที่ 2 มาเป็นรัชกาลที่ 3 สุนทรภู่ได้พบกับกะเหรี่ยงที่ปลายด่านเมืองกาญจนบุรีจึงได้เขียนไว้ในรำพันพิลาป

...ครั้นไปด่านกาญจน์บุรีที่กะเหรี่ยง ฟังแต่เสียงเสื่อสีหะนี้หาว...

กะเหรี่ยงโผล่เมืองกาญจนบุรีแต่ดั้งเดิมได้ อาศัยอยู่ในดินแดนที่เรียกว่า เวียจ้ายีผิง หรือทุ่งใหญ่เซซาโว เคยอยู่ร่วมกับพวก ตองซู้ และ วา (ละว้า) โผล่สังขละบุรีเล่าว่าในทุ่งใหญ่เซซาโว แต่เดิมนั้นเป็นบ้านเมืองของคนกะเหรี่ยงมีกะเหรี่ยงอยู่ถึง 99 เมืองตามที่ราบหุบเขา 99 หุบเขา* ในอดีตที่ใจกลางทุ่งใหญ่เซซาโว ระหว่างห้วยแม่กะสะ กับทุ่งพระฤๅษี มีชุมชนกะเหรี่ยงตั้งอยู่เรียกว่า ผีเส่ง

* 99 เมืองตามที่ราบหุบเขา 99 หุบเขา เป็นสัญลักษณ์ในการกล่าวถึง สภาพพื้นที่ในป่าทุ่งใหญ่ที่มีที่ราบตามหุบเขา ที่มีชาวกะเหรี่ยงอยู่กระจายกันจำนวนมาก ด้วยลักษณะสภาพภูมิประเทศ ที่เป็นป้อมปราการที่ปลอดภัย และเป็นที่ราบที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้ชาวกะเหรี่ยงโผล่ ตองซู้ ละว้า ได้อาศัยอยู่ในป่าทุ่งใหญ่ด้วยความปลอดภัย ทั้งจาก ฝ่าย พม่าและฝ่ายไทย มาแต่ครั้งอดีต “เวียจ้ายีผิง” ภาษาโผล่ แปลได้ดังนี้ เวีย – ทุ่ง, จ้า-สัจจะ, ยีผิง – บ่อน้ำ

“เวียจ้ายีผิง” ทุ่งที่มีบ่อน้ำแห่งสัจจะ บ่อน้ำนี้อยู่ทางทิศเหนือของทุ่งพระฤๅษีในป่าทุ่งใหญ่

โป่ง♦ กะเหรี่ยงในทุ่งใหญ่นเรศวรเชซาโว์นับถือ อีลี หรือพระฤๅษี ที่บำเพ็ญศีลภาวนาอยู่ริมลำน้ำ ท้ายเชซาโว์ตามตำนานของกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่ เชื่อว่าพระฤๅษีมีชีวิตอยู่ได้เพราะกินผลไม้ชนิดหนึ่งที่สีสีแดงสดเมื่อกินเข้าไปแล้วจะารู้สึกหิวจะเป็นอมตะ เมื่อถึงฤดูกาลที่ผลไม้ชนิดนี้สุกจะร่วงหล่นลงมาบนสายน้ำจั่นลำน้ำทั้งสายดูเป็นสีแดงสดจึงเรียกลำน้ำสายนี้ว่า **ท๊ายเชซาโหว่**•

กะเหรี่ยงโพลั่วในเขตทุ่งใหญ่ เชซาโว์ คำบาลีได้โหว่ อำเภอสังขละบุรียังคงดำเนินวิถีชุมชนอย่างเรียบง่าย พึ่งพาและอยู่ร่วมกับผืนป่าทุ่งใหญ่ รัฐได้ทำการจัดระเบียบชุมชนเพื่อให้อยู่ภายใต้กรอบและเงื่อนไขของกฎหมายป่าไม้ ผืนป่าทุ่งใหญ่ เชซาโหว่ อันเป็นที่อยู่แต่ดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงโพลั่วได้ถูกประกาศให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และยังถูกประกาศให้เป็นมรดกทางธรรมชาติของโลก ในการจัดสัมมนาเรื่องทุ่งใหญ่นเรศวรบนเส้นทางมรดกโลกที่โรงแรมริเวอร์แควจังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 27-28 มีนาคม พ.ศ.2535 ผู้วิจัยได้เข้าร่วมด้วยในครั้งนั้นด้วย ยังจำได้ว่ามีผู้เฒ่ากะเหรี่ยงจากป่าทุ่งใหญ่ผู้หนึ่งได้เดินออกมาและนั่งลงกับพื้นกล่าวต่อที่ประชุมในวงสัมมนาว่า

...คนกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่นั้นเปรียบเสมือนกับตัวหนอนตัวเล็กๆที่กินใบไม้เป็นอาหาร เพื่อประทังชีวิต เมื่อใบไม้ใบหนึ่งหมดไปใบใหม่ก็จะเกิดขึ้นมาทดแทน แต่ถ้าเอากะเหรี่ยงออกจากป่า พวกเราก็คงจะมีแมลงที่ใหญ่กว่าหนอนจะเข้ามา มันจะไม่กินแต่ใบไม้เท่านั้นแต่มันจะกินทุกอย่างที่อยู่ในป่า และอยากจะถามทุกคนในห้องนี้ว่า เมื่อป่าทุ่งใหญ่ได้เป็นมรดกของโลก คนกะเหรี่ยงที่อยู่ในป่าทุ่งใหญ่มานานแล้วนั้นเป็นมรดกของโลกด้วยหรือเปล่า ...

มาบัดนี้วิถีชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่ถูกระทบจากนโยบายของรัฐบาลทำไร่หมุนเวียนซึ่งเป็นหัวใจของชนชาวกะเหรี่ยง ถูกควบคุมและจำกัดพื้นที่

ปัจจุบันชาวกะเหรี่ยงกาญจนบุรีมีผู้นำที่เป็นพระสงฆ์เชื้อสายกะเหรี่ยงอาทิ พระครูกาญจนชัยสิทธิ์ หรือ พระมหา ทอมสัน ที่จบการศึกษา น.ธ.เอก ปธ.4 พ.ธ.บ. MA ปรียญโท จากมหาวิทยาลัยนาลันทา ประเทศอินเดีย เป็นกะเหรี่ยงจกอร์ สายสกุล ทองเปราะ ภูมิลำเนาเดิมที่บ้านบึงดี อำเภอไทรโยค เจ้าคณะอำเภอเมือง คณะมหานิกาย ประจำอยู่ที่ วัดไชยชุมพลชนะสงคราม (วัดไค้) อำเภอเมืองกาญจนบุรี หลวงพ่อ โจละ กะเหรี่ยงโพลั่ว เจ้าอาวาสวัดศรีสุวรรณ เจ้าคณะตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี และหลวงพ่อ คำพูน กะเหรี่ยงโพลั่วเจ้าอาวาสวัดถ้ำอึ้ง เจ้าคณะตำบลนาสวน อำเภอศรีสวัสดิ์ ได้ทำหน้าที่สร้างความสามัคคี ประองคอง ระหว่างชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ที่

♦ **ผีสิงโป่ง** ผี หมายถึง แกลบ, เสิง แปลว่า สาม, โป่ง แปลว่า กอง, ผีสิงโป่ง แปลว่า แกลบสามกอง ชาวกะเหรี่ยงตำบลไล่โว่ เล่าว่าสมัยก่อนคนกะเหรี่ยงถูกเกณฑ์ให้ทำไร่ข้าว และค้าข้าวสารเพื่อเป็นเสบียงให้แก่คนไทยไปทำสงครามกับพม่า จนเกิดกองแกลบมหึมาถึง 3 กอง

• **ท๊าย เชย ซา โหว่** แปลความได้ว่า ท๊าย ลำน้ำ, เชยซา ผลไม้, โหว่ สีแดง, หรือ ลำน้ำผลไม้สีแดง คือลำห้วยเชซาโหว่ในป่าทุ่งใหญ่ ชื่อ ทุ่งใหญ่นเรศวร ภายหลังถูกเปลี่ยนชื่อเป็น ทุ่งใหญ่นเรศวร เพื่อระลึกถึงการที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเคยเดินทัพผ่านเส้นทางสายนี้ ที่ลำห้วยเชซาโหว่นี้อีกและที่เหล่าพราหมณ์กองทหาร /ตำรวจ/ นายพล ดารา ตั้งแคมป์ล่ากระทิง ค่อมสุรา ซึ่ง คนกะเหรี่ยงเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่พอใจเป็นเหตุให้เฮลิคอปเตอร์ตก

อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย พม่า ทั้งหมดเป็นพระสงฆ์ผู้ใหญ่ที่เป็นที่เคารพนับถือของชาวกะเหรี่ยงกาญจนบุรี

กลุ่มเครือข่ายกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรียังคงมีกิจกรรมเคลื่อนไหวทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง เช่น ครู สมชาย ศรีสุข ครูใหญ่เชื้อสายกะเหรี่ยงโรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา อำเภอ สังขละบุรี ได้รื้อฟื้นและถ่ายทอดศิลปการรำกะเหรี่ยงจนเกิดคณะรำวงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงหลายหมู่บ้าน กลุ่มเพื่อนนาสวนในอำเภอศรีสวัสดิ์ที่มีกิจกรรมด้านอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านป่าสะมะแก ชุมชนชาวกะเหรี่ยงสังขละบุรี สภาวัฒนธรรมตำบลบ้องตี้อำเภอไทรโยค เครือข่ายกะเหรี่ยงเหล่านี้ได้ร่วมมือกับพระสงฆ์ ให้การสนับสนุนกิจกรรมด้านวัฒนธรรมประเพณี สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่ผู้นำกะเหรี่ยงในชุมชน ความเป็นเอกภาพของกะเหรี่ยงกาญจนบุรีมาจากบทบาทของผู้นำในท้องถิ่นกลุ่มเครือข่ายต่างๆรวมทั้งกลุ่มพระสงฆ์กะเหรี่ยง

กะเหรี่ยงลุ่มน้ำศรีสวัสดิ์

ในลุ่มน้ำศรีสวัสดิ์ หรือแม่น้ำแควใหญ่อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี มีทั้งกะเหรี่ยงอยู่ในตำบลเขาโจด ตำบลด่านแม่ละเมา ตำบลแม่กระbung ตำบลนาสวน กะเหรี่ยงจกอว์อยู่ร่วมกันกับโพลั่ว ที่หมู่บ้านต้นมะพร้าว ตำบลแม่กระbung กะเหรี่ยงจกอว์ย้ายมาจากบ้านดงพง อำเภอ ไทรโยค บ้าน ลิ่น ถิ่น บ้านพุตอง อำเภอทองผาภูมิ ในอดีตในชุมชนกะเหรี่ยงไม่มีพระผู้ใหญ่ที่สามารถบวชพระให้แก่ชาวกะเหรี่ยง กะเหรี่ยงบ้านนาสวนต้องลงมาบวชเป็นพระภิกษุ ที่วัดในชุมชนคนมอญในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เมื่อได้บวชแล้วจึงกลับมาอยู่ในหมู่บ้าน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวกะเหรี่ยงศรีสวัสดิ์ ให้ความเคารพสักการะคือ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ภายในถ้ำ องจุก บ้านนาสวน ภูมิ * ผู้นำกะเหรี่ยงลุ่มน้ำศรีสวัสดิ์คือ พระพิทักษ์พลจันทร์ ต้นตระกูล พัทธกัศิรี กรรมการเมืองศรีสวัสดิ์ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกำนันตำบลนาสวน ในปี พ.ศ. 2443 มีประชากรกะเหรี่ยงที่ บ้านนาสวน 19 หลังคาเรือน ประชากร 161 คน ในขณะที่เมืองศรีสวัสดิ์(ด่านแม่ละเมา)มีประชากรเพียง 12 หลังคาเรือน จำนวน 71 คน ประกอบด้วย คนไทย ข่า ละว้า และคนจีนหนึ่งคน

โพลั่ว ในตำบล นาสวน อำเภอ ศรีสวัสดิ์ ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนเจ้าแฉก (เขื่อนศรีนครินทร์) ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ชุมชนดั้งเดิมของกะเหรี่ยงโพลั่วหลายหมู่บ้านต้องจมอยู่ใต้ท้องน้ำเหนือเขื่อนศรีนครินทร์

กะเหรี่ยงลุ่มน้ำแควน้อย

กะเหรี่ยงสวนผึ้งเรียกกะเหรี่ยงลุ่มน้ำแควน้อยว่า “โพลั่ว ทึย โลว โห่ว คลู” แปลว่า กะเหรี่ยงลำน้ำ หินสีแดง กะเหรี่ยงลุ่มน้ำแควน้อยมีอยู่ใน 4 อำเภอคือ สังขละบุรี ทองผาภูมิ ไทรโยค และอำเภอเมืองจำแนกกะเหรี่ยงลุ่มน้ำแควน้อยได้ดังนี้

* บันทึกการตรวจราชการ มณฑล ราชบุรี พ.ศ.2443 น.10 พระยาวรเดชศักดิ์ราช หอจดหมายเหตุฯ

กะเหรี่ยงสังขละบุรี มีอยู่ใน 3 ตำบล ในตำบลไล่โว่ ตำบล หนองลู ตำบล ปรางค์พล กะเหรี่ยงโพล่วเป็นคนดั้งเดิมของเมืองสังขละบุรี ส่วนกะเหรี่ยงจกอร์ที่เข้ามาอยู่ในอำเภอสังขละบุรีนั้นมีภูมิลำเนาจากจากพม่า เริ่มจากครอบครัวของนาย ทาดิน*ที่เป็นคริสเตียน เข้ามาเป็นล่ามแปลภาษากะเหรี่ยงให้แก่มิชชันนารีที่มาตั้งสถานีมิชชันที่สังขละบุรี ที่มีเป้าหมายหลักครั้งแรกที่จะเข้าไปเผยแผ่คริสต์ศาสนากับกะเหรี่ยงที่นับถือลัทธิฤๅษีที่บ้านเลตองคู อำเภอ อุ้มผาง จังหวัดตาก ต่อมาเมื่อคริสเตียน โพล่วตระกูล ธรรมอยู่ และ เสดวงชัย มาจากบ้านน้ำลาด อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย เข้ามาสมทบเพื่อสนับสนุนการเผยแผ่คริสต์ศาสนา เมื่อโพล่วคริสเตียนจากจังหวัดเชียงรายได้มาเห็นดินค้ำน้ำชุ่ม ความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าเมืองสังขละบุรี ที่มีสัตว์ป่านานาชนิดให้ล่า ผูกปลาหลากหลายในแม่น้ำ แควน้อยและลำน้ำบีจี จึงได้พาครอบครัวและญาติพี่น้องลงมาอยู่กันมากขึ้น คนโพล่วดั้งเดิมในอำเภอสังขละบุรีกลับมามองโพล่วที่ลงมาจากเชียงรายว่าเป็นกะเหรี่ยงจกอร์ เพราะว่าพูดภาษาโพล่วกันคนละสำเนียงไม่เข้าใจกัน เหมือนกับคนไทยล้านนา กับไทยปักษ์ใต้ ที่เป็นไทยด้วยกัน แต่ภาษาพูดไม่เหมือนกัน

คนโพล่วเมืองสังขละบุรี เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีวัดศรีสุวรรณที่ตั้งขึ้นตามชื่อของเจ้าเมืองสังขละบุรีและเจ้าคณะตำบลไล่โว่พระสงฆ์เชื้อสายกะเหรี่ยงโพล่วเป็นศูนย์รวมจิตใจคนกะเหรี่ยง กะเหรี่ยงโพล่วสังขละบุรียังมีบทบาทเป็นผู้นำในท้องถิ่น เป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ใน 2 ตำบล คือตำบล หนองลู ตำบลไล่โว่ เป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี เมื่อการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ได้เริ่มสร้างเขื่อนเขาแหลมที่อำเภอ ทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ในปี พ.ศ.2521 ทำให้หมู่บ้านกะเหรี่ยงโพล่วในตำบลปรางค์พล ตำบลหนองลู ต้องจมอยู่ใต้น้ำในปี พ.ศ.2528 รัฐบาลจึงได้จัดสรรที่ให้อยู่ใหม่ที่บ้านห้วยมัลลย์ บ้านใหม่ บ้านห้วยกบ และบ้านช่องกาเลีย ในอำเภอสังขละปัจจุบัน

กะเหรี่ยงทองผาภูมิ มีโพล่ว 6 ตำบล คือ ตำบล ชะแล ตำบลท่าขนุน ตำบลหินลาด ตำบล ห้วยเขย่ง ตำบล ปีลือก และ ตำบล สหกรณ์นิคม ภูมิลำเนาของกะเหรี่ยงทองผาภูมิอพยพมาจากทวาย ในปี พ.ศ.2443 ผู้นำชาวกะเหรี่ยงทองผาภูมิ คือ หลวงอักษรศิริ ได้รับเลือกให้เป็นกำนัน ตำบล ปรางค์สี เมืองทองผาภูมิในเวลานั้นมี บ้าน 8 หลังคาเรือน ประชากรจำนวน 66 คนเป็นตำบลขึ้นกับอำเภอสังขละบุรี เมื่อครั้งที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอรประพันธ์ราไพ และพระองค์เจ้าอดิสรุริยาภา ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เสด็จไทรโยค และหมู่บ้านกะเหรี่ยงปรางค์สี เมืองทองผาภูมิ ได้รับเอาหญิงสาวกะเหรี่ยง 2 คน คือ นัง มัย ก่ง และ นัง เคย์ เข้าย เข้าไปอยู่ในวังเพื่อจะได้ฝึกหัดให้เรียนรู้ชีวิตชาววัง สาวกะเหรี่ยงทั้งสองคนได้เป็นครูสอนการรำกะเหรี่ยงให้บรรดาสาว ๆ ในวัง

* นาย ทาดิน เคยร่วมเดินทางไปประเทศอังกฤษกับ ซอ บา อุ จี ผู้นำกะเหรี่ยงเพื่อขอการปกครองตนเองของกะเหรี่ยงในประเทศพม่า ภายหลังได้ลี้ภัยการเมืองเข้ามาอยู่ในประเทศไทย นาย ทาดิน มีลูกชายคือ พลจัตวาโอลิเวอร์ผบ.พลน้อยที่ 4 เขตมหาริด ทวาย ของสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (K.N.U)

กะเหรี่ยงโพลั่วในตำบล ห้วยเขย่ง และตำบล ปีลือก อำเภอบางแพ ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนเขาแหลม จึงต้องย้ายถิ่นฐานด้วยสาเหตุเดียวกัน เช่นเดียวกับกะเหรี่ยงโพลั่วที่ อำเภอสองพี่น้อง

กะเหรี่ยงไทรโยค กะเหรี่ยงจกอว์เป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิม อยู่ในตำบล บ้องตี้ ต.ไทรโยค ต.หนองศรีมงคล ตำบล วังกะเจ๊ะ ไม่มีหมู่บ้านโพลั่วในอำเภไทรโยค บ้านบ้องตี้ เป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยงจกอว์ที่มีช่องทางออกไป พม่าโดยใช้เส้นทางผ่าน บ้านหลักช้างเผือก บ้านมิตตา เข้าสู่เมืองทวายของพม่า ในอดีตผู้นำกะเหรี่ยงจกอว์ในอำเภไทรโยคได้รับการแต่งตั้งให้มีตำแหน่งเป็นนายด่านนายกองเช่น หลวงพิทักษ์บรรพต⁷³ ขุนพิทักษ์ไพรวัลย์ นายกองบ้านยางโทน หลวง ประเทศเชื่อนจันทร์ นายกองด่านบ้านบ้องตี้ ต้นตระกูลทองเปราะ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยในชีวิตของคนกะเหรี่ยงไทรโยค เมื่อพระองค์เสด็จประพาสไทรโยคระหว่างปี พ.ศ.2416 2420 2431 2452 ชาวกะเหรี่ยงได้มีโอกาสเข้าเฝ้า และได้ร้องรำ เป่าแคน และแสดงมวยปล้ำ ถวายให้แก่พระองค์ พระองค์ได้แจกจ่ายเสื้อ แพรสี และเงินทองแก่ชาวกะเหรี่ยง ชาวกะเหรี่ยงได้ถวาย เครื่องยาสมุนไพร เสื้อเสมียนละว้า และข้าวไร่ พระองค์กล่าวถึงข้าวไร่ของกะเหรี่ยงไทรโยคดังนี้

...อนึ่งลองกินข้าวไร่กะเหรี่ยงที่เอามาให้ ให้คุณท้าวแพนง บอกว่าหุงถึงสามหม้อจึงได้การ
แรกหุงข้าวตามธรรมเนียมเปียกเลอะไป ครั้นหุงอย่างข้าวเหนียวสวยกินไป ต้องหุงอย่าง
กลาง กินก็เป็นข้าวเหนียว ครั้งหนึ่ง ข้าวจ้าวครึ่งหนึ่ง...

พระองค์ทรงเป็นห่วงใยเรื่องสุขภาพของชาวกะเหรี่ยงที่มักจะเจ็บป่วยด้วยโรคฝีดาษอยู่เสมอจึงโปรดให้พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ซึ่งเป็นแพทย์ประจำพระองค์ที่ตามเสด็จไปด้วยทำการปลูกฝีให้ชาวกะเหรี่ยง ทรงให้กรมหมื่นสมมตอมรินทร์ ทำการศึกษาและบันทึกวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงถวายแด่พระองค์ เรื่อง”กะเหรี่ยงเมืองไทรโยค” พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์พระองค์แรกที่ทรงสนพระทัยวิถีชีวิตพลนิกรชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงซึ่งเป็นชาวป่าชาวดง

กะเหรี่ยง อำเภอ เมืองกาญจนบุรี

กะเหรี่ยงในอำเภอเมืองกาญจนบุรี มีโพลั่วและจกอว์ที่ บ้านห้วยน้ำขาว ตำบล บ้านเก่า อยู่กันมาเนิ่นนาน กะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำขาว อำเภอเมืองกาญจนบุรี มีสายสัมพันธ์ทางเครือญาติกับกะเหรี่ยงสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และกะเหรี่ยงในกลุ่มน้ำตะนาวศรีของพม่า

⁷³ ชาลี เอี่ยมกระสินธุ์ เมื่อพระพุทธเจ้าหลวงนิมไพร น.162-163 ส.น.พ.ต้นไม้ ธ.ค.2538

• พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จไทรโยค มกราคม พ.ศ.2420 เอกสารโรเนียว พลโท รวมศักดิ์ ไชยโกมินทร์ อดีตแม่ทัพกองทัพอากาศที่ 3 ประธานชมรมประวัติศาสตร์เมืองกาญจนบุรี 9 ธ.ค.45

จังหวัด อำเภอ กาญจนบุรี	หมู่ บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครัวเรือน	ประชากร ชาย	ประชากร หญิง	ประชากร รวม
1.อ.สังขละบุรี โพล่ว จกอว์	21	7	1,720	3,617	3,416	7,033
2 อ. ไทรโยค จกอว์	6	3	1,915	3,471	3,274	6,745
3. อ.ทองผาภูมิ โพล่ว จกอว์	27	7	1,260	2,866	2,563	5,429
4.อ. ศรีสวัสดิ์ โพล่วจกอว์	19	15	1,330	2,579	2,449	5,028
5.อ. เมือง โพล่ว จกอว์	2	0	35	52	43	95
6.อ. หนองปรือ โพล่ว	0	1	30	51	39	90

4.กะเหรี่ยงราชบุรี

กะเหรี่ยงราชบุรี อาศัยอยู่ใน 3 อำเภอ คือ อำเภอ สวนผึ้ง อำเภอ ปากท่อ กิ่งอำเภอบ้านคา ราชบุรี มีทั้ง โพล่วที่อาศัยอยู่ในที่ราบริมน้ำ จกอว์อาศัยอยู่บริเวณต้นน้ำแม่ประชี จกอว์และโพล่วเมือง ราชบุรี เดิมมาจากเมืองทวาย ในอดีตบทบาทของกะเหรี่ยงสวนผึ้งมีหน้าที่คอยดูแลชายแดนไทยด้าน ตะวันตกของเมืองราชบุรี มีผู้นำเป็นนายกองค์ำนที่สวนผึ้ง คือหลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ และ หลวง วิเศษ ศิริรักษ์⁷⁴ เป็นนายกองค์ำนที่บ้านยางหัก อำเภอปากท่อ

ราชบุรี	หมู่ บ้าน	กลุ่ม บ้าน	ครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม
1.อำเภอ สวนผึ้ง โพล่ว จกอว์	21	8	810	2,239	1,941	4,180
2 อำเภอ บ้านคา โพล่ว	8	0	293	963	605	1,568
3.อำเภอ ปากท่อ โพล่ว	2	2	99	257	244	501

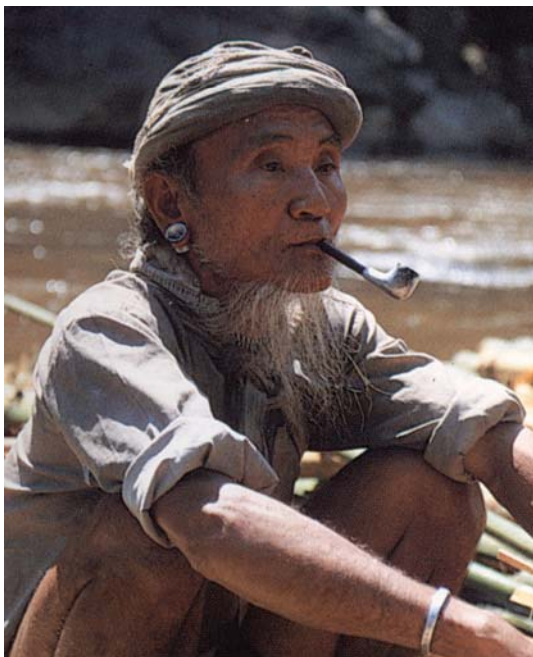
5.กะเหรี่ยงเพชรบุรี

เพชรบุรีมีกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในอำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอ แก่งกระจาน กะเหรี่ยงโพล่วอาศัย อยู่ในบริเวณที่ลุ่มน้ำเพชรบุรี กะเหรี่ยงจกอว์กระจายกันอยู่บริเวณต้นน้ำเพชรบุรี แม่น้ำปราง ตามแนว ชายแดนไทย-พม่า บ้านใจแผ่นดินเป็นหมู่บ้านดั้งเดิมที่อยู่ระหว่างพรมแดนไทยพม่า ที่กะเหรี่ยงจกอว์ อยู่มากกว่า 150 ปี ก่อนที่ทางการจะประกาศให้ผืนป่าแก่งกระจานเป็นเขตอุทยานแห่งชาติ ต่อมาทางการ ได้อพยพชาวกะเหรี่ยงจกอว์ลงมาอยู่ที่บ้านบางกลอย บ้านโป่งลึก ตำบล แม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน

⁷⁴ บันทึกการตรวจราชการ รศ.120 น. 21,25 พระยาราชเสนา (เจ๊ก) จารุจินดา ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑล, ราชบุรี

กะเหรี่ยงราชบุรี เพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ นั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเป็นเครือญาติ ผู้นำกะเหรี่ยงเพชรบุรีในอดีตคือ หลวงศรีรักษา เป็นนายกองค์ตำบลบ้านลิ้นช้าง ด้านด้านตะวันตกของเมืองเพชรบุรีระหว่างปี พ.ศ.2407 – 2408 กะเหรี่ยงเพชรบุรี เป็นผู้ชี้แนวเขตชายแดนเมื่อมีการสำรวจเพื่อกำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับอังกฤษ ในสมัยรัชกาลที่ 4 กะเหรี่ยงโพลวเมืองพริบพรีมีโอกาสดำเนินใกล้ชิดกับเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินมากกว่ากะเหรี่ยงเมืองอื่นๆ เพราะเพชรบุรีนั้นมีพระราชวัง พระนครคีรีและ พระราชวังไกลกังวล ที่เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินมักเสด็จมาประทับเนืองๆ อีกทั้งเจ้าเมืองเพชรบุรีในอดีต คือพันเอกพระยาสุรพันธ์ (อิน บุนนาค) เป็นคนเมืองเพชร ชอบล่องไพร เข้าป่าล่าสัตว์ ได้เชิญชวนบรรดาเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินและเชื้อพระวงศ์เข้าบ้านป่ากะเหรี่ยงเพื่อล่าสัตว์ ในปี พ.ศ.2476 โพลวเมืองเพชรบุรี บ้านสองพี่น้อง อำเภอแก่งกระจานมีโอกาสน้ำที่ประชุมรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ที่เสด็จต้นน้ำเพชรบุรี รับเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถครั้งแรกในปี พ.ศ. 2497

ลักษณะนิสัยของโพลวเมืองเพชรบุรีคล้ายๆกับคนไทยเมืองเพชร ที่สังคมมองคนเมืองเพชรว่าเป็นคนดูใจถึง ใจนักเลง โพลวเพชรบุรีเป็นกะเหรี่ยงในภาคตะวันตกกลุ่มแรกที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ

กะเหรี่ยงจกอร์ เพชรบุรี

ภาพวาดกะเหรี่ยงเพชรบุรี สมัย ร.5 โดย คาร์ล บอิก

การสร้างเขื่อนแก่งกระจานเพื่อการชลประทานในในปี พ.ศ.2509 หลายหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเพชรบุรีในพื้นที่สร้างเขื่อนเพชรต้องอพยพออกจากถิ่นเดิม เพราะน้ำได้เอ่อท่วมหมู่บ้าน

เพชรบุรี	หมู่บ้าน	กลุ่มบ้าน	ครัวเรือน	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	ประชากรรวม
----------	----------	-----------	-----------	------------	-------------	------------

1.อำเภอหนองหญ้าปล้อง โพลั่ว จกอว์	7	2	439	1,127	1,131	2,558
2.อำเภอ แก่งกระจาน โพลั่ว จกอว์	7	2	259	698	363	1,361

6.กะเหรี่ยงประจวบคีรีขันธ์

กะเหรี่ยงเมืองประจวบฯอยู่ใน อำเภอหัวหิน ตำบล ห้วยสัตว์ใหญ่ 2 หมู่บ้าน ตำบลแพรก
ตะคร้อ 1 หมู่บ้าน อำเภอ สามร้อยยอด ที่ตำบล ศาลาชัย 1 หมู่บ้าน เป็นกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ตามลำ
น้ำปราง ที่มีต้นน้ำในเขตจังหวัดเพชรบุรี กะเหรี่ยงจกอว์เมืองประจวบเป็นคนดั้งเดิมติดแผ่นดินไทย
มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ กับกะเหรี่ยงจกอว์ใน จังหวัด ราชบุรี เพชรบุรี และจกอว์บริเวณชายแดน
ไทย-พม่า เมื่อครั้งที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเข้าไปเคลื่อนไหวในพื้นที่ที่กะเหรี่ยงจกอว์อาศัย
อยู่ และถูกรัฐบาลปราบปรามพวกเขาซึ่งเป็นมวลชนชาวบ้านจึงได้ อพยพข้ามเทือกเขาตะนาวศรีเข้า
ไปอยู่ในลุ่มน้ำห้วย ตะแก หรือ หมู่บ้าน สวรรค์ พื้นที่ของพรรคคอมมิวนิสต์พม่า ทางด้านตะวันออก
ของแม่น้ำตะนาวศรี ติดชายแดนไทย เขตจังหวัด มะริดพม่า และได้ข้ามไปมาหาสู่ญาติพี่น้องใน
ประเทศไทยอยู่เนืองๆ เมื่อทหารพม่ารุกเข้าตีกองกำลังชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงในเขตพม่าใกล้บริเวณ
ชายแดนไทย กะเหรี่ยงจกอว์กลุ่มนี้จึงได้อพยพกลับเข้ามาอยู่ในฝั่งประเทศไทย จึงกลับกลายเป็น
คนพลัดถิ่นหนีภัยการสู้รบ มีสถานะเป็นผู้ไร้สัญชาติในแผ่นดินของตนเอง ดังกรณีครอบครัว ของ
นาย จอปี มี.ย.2545 ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ไปยกรถนักเรียนโรงเรียนบ้านควายวิทยา ที่มีพ่อเป็นกะเหรี่ยง
จกอว์ในประเทศไทย เป็นผู้นำทางศาสนาดั้งเดิมที่เกิดที่ลุ่มน้ำปราง ได้อพยพไปอยู่ฝั่งพม่า ปัจจุบันเจ้า
หน้าที่ฝ่ายทะเบียนราษฎรกำลัง สืบหาและคืนสถานะความเป็นคนไทยให้แก่กะเหรี่ยงจกอว์เหล่านี้รัฐ
ได้จัดสรรที่ดินทำกินครอบครัวละ 3 ไร่ ที่บ้าน ป่าหมาก สวนทุเรียน แพรกตะคร้อ ซึ่งไม่เพียงพอต่อการ
เพาะปลูกเพื่อยังชีพ

ประจวบคีรีขันธ์	หมู่ บ้าน	กลุ่ม บ้าน	ครัว เรือน	ประชา กรชาย	ประชากร หญิง	ประชากร รวม
1.อำเภอ หัวหิน โพลั่ว จกอว์	1	1	82	221	214	435
2.อำเภอ สามร้อยยอด จกอว์	0	1	29	82	80	162

7.กะเหรี่ยง นครปฐม

จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯมากที่สุดแต่ก็ยังมีชุมชนคนกะเหรี่ยงเมื่อได้ลงไป
สำรวจชาวกะเหรี่ยงในจังหวัดนครปฐมพบว่า เป็นกะเหรี่ยงจกอว์ อยู่ที่บ้านหนองตากลาน และหมู่บ้าน
ใกล้เคียง ในตำบลทุ่งลูกนก อำเภอ กำแพงแสน ที่มีพื้นที่ติดกับอำเภอ สองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี กะเหรี่ยงจกอว์ที่นี้กลายเป็นคนชาวทุ่ง มีอาชีพทำนา ปลูก
หน่อไม้ฝรั่ง เพาะเห็ด คนที่มีอายุมากกว่า 50 ปี พูดภาษากะเหรี่ยงจกอว์ได้กระต่อนกระแท่น เรียงคำ

ศัพท์ไม่เป็นประโยค จากการสอบถามชาวกะเหรี่ยง บ้านหนองตากลานพวกเขาบอกว่า วัด
กำแพงแสนสร้างโดยอดีตเจ้าอาวาสที่เป็นชาวกะเหรี่ยง ลูกหลานกะเหรี่ยงบ้านหนองตากลานยังจดจำ
คำพูดของบรรพบุรุษที่ได้สั่งเสียไว้ว่า

“ ปู่ย่าตายายเคยสั่งลูกหลานไว้ว่า ต่อไปภายภาคหน้าถ้าลูกหลานลำบากและอยู่ที่นี้ต่อไปไม่ได้
ให้ลูกหลานเดินทางกลับไปทางทิศตะวันตกที่น้องของเราอยู่ทางโน้น”

กะเหรี่ยงในอำเภอกำแพงแสนจังหวัดนครปฐมจำนวนหนึ่งได้อพยพมาอยู่ในอำเภอสวนผึ้งใน
ตำบลหนองพันจัน เพื่อหาพื้นที่ทำกินภายหลังจากที่ได้รับเงินจากการเวนคืนที่ดินในการสร้างสนาม
บินกำแพงแสนเมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จไทรโยคและเสด็จกลับมาพักที่
พลับพลา ห้วยกระบอก • ได้มีกะเหรี่ยง จากแขวงเมืองสุพรรณบุรี มาเข้าเฝ้า และนำสิ่งของมาถวาย
กะเหรี่ยงที่มาเข้าเฝ้าบอกว่ามีอยู่ด้วยกัน 5 – 6 หลัง ชาวกะเหรี่ยงมักจะโยกย้ายที่อยู่บ่อยครั้งเพราะเหตุ
หนีโรคระบาด พระองค์จึงได้ให้ พระองค์ เจ้าสายสนิทวงศ์ทำการปลูกฝ้ายให้ และได้นัดหมายให้มา
ปลูกฝ้ายที่ พระแท่นดงรัง⁷⁵ จากนั้นก็การเสด็จประพาสครั้งนี้ พอจะให้ภาพได้ว่าในอดีตนั้นชาวกะเหรี่ยง
จกอร์ ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่รอยเชื่อมต่อระหว่างอำเภอ กำแพงแสน จ.นครปฐม อำเภอสองพี่น้อง จ.
สุพรรณบุรี และ อำเภอดำรงวิทย จ.กาญจนบุรีมานานแล้ว ในทุกๆปีกะเหรี่ยงบ้านหนองตากลานจะมี
พิธีเลี้ยงผีหรือเจ้าพ่อประจำหมู่บ้านที่ต้นกร่าง ต้นไม้ประจำหมู่บ้าน เชื้อสายตระกูลหลักดั้งเดิมของ
กะเหรี่ยงกำแพงแสนประกอบด้วย ตระกูล จ้อยร้อย และตระกูล รุฝักชี

• บ้านห้วยกระบอก อยู่ในอำเภอดำรงวิทย จ.กาญจนบุรี อยู่ติดกับ บ้านหนองตากลาน อำเภอกำแพงแสน จ.นครปฐม

⁷⁵ เมื่อพระพุทธเจ้าหลวงนิคมไพร น. 79 ชาลี เข้มกระสินธุ์

บทที่ 2

กะเหรี่ยงสวนผึ้ง

วิถีสังคม วัฒนธรรม ของกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

กะเหรี่ยงสวนผึ้งเป็นกลุ่มประชากรดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่การปกครองของจังหวัดราชบุรี มีพื้นที่ทางวัฒนธรรมครอบคลุมไปถึงกลุ่มกะเหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งอยู่ห่างจากกรุงเทพ 160 กิโลเมตร

ที่ตั้งลักษณะภูมิประเทศและอาณาเขต

ทิศเหนือ ติดกับกิ่งอำเภอ ด่านมะขามเตี้ย จ.กาญจนบุรี ทิศใต้ ติดกับพื้นที่ตำบล ยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ทิศตะวันออก ติดกับพื้นที่เขตการปกครองของตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี มีเทือกเขาขนาดย่อมชาวบ้านเรียกว่า เขาสนและเขาชนแอ่ง เป็นแนวเขตตามธรรมชาติ ทิศตะวันตก อยู่ตรงข้ามกับ ตำบล บางกะยู อำเภอ เมตดา เขตจังหวัดทะวาย ของพม่า มีเทือกเขาตะนาวศรีที่เป็นแนวเขตกันตามธรรมชาติ

สภาพภูมิอากาศ

ฤดูร้อน อากาศร้อนจัดและอบอ้าวในเดือน มีนาคมและเมษายน อุณหภูมิประมาณ 13-3(c) ฤดูฝน ฝนจะเริ่มตกในกลางเดือนเมษายน - พฤษภาคม ฝนจะทิ้งช่วงระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม เมื่อถึงเดือนสิงหาคม จะมีฝนประปรายเป็นบางช่วง ฝนเริ่มตกถี่ขึ้นในเดือน กันยายน - เดือนตุลาคม ปริมาณฝนทั้งปีตกเฉลี่ย 176.18 มม. ฤดูหนาว ในฤดูหนาวอากาศจะหนาวเย็นเพราะอยู่ใกล้ภูเขา อากาศเริ่มหนาวเย็น ในเดือน ธันวาคม - มกราคม อุณหภูมิเฉลี่ย 13-36

สภาพภูมิประเทศ และ สถานที่สำคัญ

สภาพพื้นเป็นป่าเขา มีระดับความสูงของพื้นที่ลดหลั่นลงมาตามซอกเขาแนวเขาทำให้เกิดหุบห้วย และสายธารขนาดเล็กหลายสาย สภาพป่าไม้เป็นป่าเบญจพรรณ มีลำห้วยที่ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งใช้ประโยชน์หลายสาย ประกอบด้วย

ลำห้วยห้วยบ่อ

ลำห้วยห้วยบ่อ คนกะเหรี่ยงเรียกห้วยบ่อว่า คีบ็อกคลู แปลว่า ลำห้วยตึก ที่มาของชื่อ ห้วยบ่อ มาจาก

10 ราชบุรี : จุดเด่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น

การคำว่า “บ่อริง” ที่มีการขุดบ่อแร่ เพื่อสำรวจแร่ดีบุก ห้วยบ่อมีต้นน้ำบริเวณเทือกเขาตะนาวศรี ไหลมาทางตะวันออก ผ่านบ้านทุ่งเจดีย์ บ้านทุ่งไม้แดง บ้านทุ่งแฝก บ้านบ่อ เป็นที่ตั้งของตัวอำเภอสวนผึ้ง ลำห้วยบ่อไหลมาบรรจบกับลำน้ำแม่ภาชี บริเวณสะพานข้ามลำน้ำภาชี รัฐบาลได้ให้สัมปทานเหมืองแร่ดีบุกบริเวณต้นน้ำห้วยบ่อนับแต่ปี พ.ศ.2456 เป็นต้นมา เมื่อเหมืองแร่ได้หยุดกิจการลง ลำน้ำห้วยบ่อกลับฟื้นคืนชีพ น้ำในลำห้วยบ้านบ่อเริ่มกลับมาไหลตลอดทั้งปี พืชน้ำริมฝั่งห้วยเริ่มกลับมาขยายพันธุ์ ท้องน้ำบางแห่งเริ่มมีวังน้ำ สัตว์น้ำเริ่มแพร่พันธุ์ แต่ก็ไม่ได้เติบโตไม่ทันเพราะชาวบ้านได้ใช้ไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ไปซื้อปลาในลำห้วย บริเวณต้นน้ำห้วยบ่อในพื้นที่ หมู่ที่ 3 บ้านผาปกตำบลสวนผึ้ง รัฐบาลได้จัดสร้างฝายทดน้ำเพื่อการเกษตร ในฤดูแล้งปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำไม่เพียงพอต่อการใช้เพื่ออุปโภคและบริโภค เนื่องจากการใช้น้ำในสวนส้มของกลุ่มผู้มิทุน ผลกระทบจากการทำสวนส้มคือสารเคมีที่ใช้ในการเกษตรได้ปนเปื้อนและไหลลงตามลำห้วย

ลำห้วย.ห้วยคลุม

คนกะเหรี่ยงเรียกห้วยคลุมว่า โคล่งไหน เป็นลำห้วยที่มีต้นน้ำบริเวณผืนป่าที่ติดกับเทือกเขาตะนาวศรี ห้วยคลุม ไหลและเลียบตามหุบเขาผ่านบ้าน ลำหินบ้าน บ้านห้วยคลุมกะเหรี่ยง บ้านวังส้มป่อย บ้านห้วยคลุมลาววน ไหลมาบรรจบกับลำน้ำแม่ภาชีที่บ้านกล้วย

ลำห้วย.ห้วยน้ำหนัก

กะเหรี่ยง จกอร์ เรียกลำห้วยนี้ว่า “อะหนะคลุ” ห้วยน้ำหนักมีต้นน้ำจากผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ในพื้นที่เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภาชี กะเหรี่ยงดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ตามลำน้ำสายนี้เป็นกะเหรี่ยงจกอร์ ห้วย น้ำหนักไหลมาบรรจบกับลำน้ำแม่ภาชีที่บ้านห้วยน้ำหนัก บริเวณที่ราบริมลำห้วยอะหนะมีเนื้อดินที่อุดมสมบูรณ์ คนไทยได้มาเช่าที่ ชาวกะเหรี่ยงเพื่อ ปลูกพืชผักล้มลุก

ลำห้วย.ท่าเคย

คนกะเหรี่ยงเรียกลำห้วยท่าเคยว่า “ละคี” ลำห้วยท่าเคยเป็นลำห้วยสายรองลงมาจากลำน้ำแม่ภาชี ห้วยท่าเคย มีจุดกำเนิดมาจากผืนป่าในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภาชี สายน้ำท่าเคยไหลจากทิศใต้ขึ้นไปยังทิศเหนือ ผ่านหมู่บ้านกะเหรี่ยง บ้านลำพะ บ้านคา บ้านบึง กิ่งอำเภอบ้านคา มาบรรจบกับลำน้ำแม่ภาชีที่บ้านสวนผึ้ง

ลำน้ำ.แม่ภาชี

แม่ภาชีเป็นลำน้ำที่มีต้นกำเนิดจากลำห้วยสาขาต่างๆ 24 สาย ต้นน้ำภาชีอยู่ในเขตประเทศไทย บริเวณรอยต่อระหว่างจังหวัดราชบุรีกับเพชรบุรี ที่เป็นถิ่นที่อยู่ของกะเหรี่ยงจกอร์มาช้านาน แม่ภาชีมีความยาวที่ไหลผาดผ่านพื้นที่ในเขตปกครองของจังหวัดราชบุรีด้วยความยาว 50 กิโลเมตร ไหลจากทิศใต้ขึ้นไปทางทิศเหนือ มาบรรจบกับแม่น้ำแควน้อยที่บ้านท่าเสด็จ อำเภอ ด่านมะขามเตี้ย จ.กาญจนบุรี

ชาวกะเหรี่ยง เรียกลำน้ำภาชีว่า “แม่ประชี” พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยรัชกาลที่ 2 ได้รับสั่งให้มีการสำรวจเส้นทางเพื่อการเตรียมรับศึกพม่าที่จะยกมาในปี พ.ศ.2363 ได้มีการสำรวจเส้นทางจากแควน้อยถึงเมืองท่าขนุน มีการกล่าวถึงชื่อ ลำน้ำภาชีดังนี้ “ระยะทางจาก ลุ่มกลางถึง แม่ประชี มีระยะทาง 59 เส้น”⁷⁶ ในปี พ.ศ.2438รองเจ้ากรมโละหะกิจ ได้เข้ามาสำรวจการทำเหมืองแร่ดีบุกที่สวนผึ้ง เรียกลำน้ำภาชีว่า “แม่ประชี”เช่นกัน ลุงบุญธรรม กุ้งลิ่ง พูดถึงความเชื่อของคนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ว่าแม่น้ำภาชี เป็นแม่น้ำ ผู้ชาย แม่น้ำเพชรบุรี ที่ไหล ลงอ่าวไทยในอำเภอเมืองเพชรบุรีเป็นแม่น้ำผู้หญิง พระเจ้าแผ่นดินจะไม่ข้ามแม่น้ำภาชี ถ้าพระเจ้าแผ่นดินหรือ พระโอรสข้ามลำน้ำสายนี้ จะเกิดอาเพศแก่แผ่นดิน จะเกิดเหตุการณ์ ที่ไม่ดีกับเชื้อพระวงศ์ พระราชินีหรือเชื้อพระวงศ์ที่เป็นผู้หญิงข้ามได้ไม่เป็นไร นาย ประกิต ใจบำเพ็ญ อดีตกำนันตำบลสวนผึ้ง เล่าว่า ทางราชการได้นำน้ำจากแม่น้ำภาชีไป

⁷⁶ ประวัติศาสตร์เมืองกาญจนบุรี น.96 วรวิทย์ สุวรรณฤทธิ์ 2543

ใช้ประกอบพระราชพิธีที่สำคัญอีกด้วย ก่อนปี.พ.ศ.2507 น้ำแม่ภาชีไหลตลอดทั้งปี มีสัตว์น้ำหลากหลาย เมื่อเหมืองแร่ห้วยม่วง ซึ่งอยู่ต้นน้ำปล่อยน้ำเสียลงลำน้ำทำให้สัตว์น้ำมีจำนวนลดลง วังน้ำที่แหล่งเพาะพันธุ์ปลาตามธรรมชาติขึ้นเงิน ระบบนิเวศน์ทั้งสองฝั่งได้รับผลกระทบ ในหน้าแล้งน้ำแม่ภาชีไหลช้า ผู้คนริมฝั่ง รวมทั้งฝูงสัตว์ได้ดื่มกิน เมื่อถึงกลางฤดูฝนระหว่างกลางเดือนตุลาคม ถึงต้นเดือนพฤศจิกายน แม่ภาชีจะไหลแรงและเชี่ยวกราก น้ำจะเปลี่ยนสีขุ่นขึ้นที่เกิดจากตะกอนของดินทราย และโคลน ที่ตกค้างมาจากเหมืองร้าง และหน้าดินในพื้นที่ปลูกสับปรดในพื้นที่กิ่งอำเภอบ้านคา ที่ไหลลงมาตามลำห้วยท่าเคย ลำน้ำแม่ภาชีไม่กว้าง ระดับน้ำตื้น จึงใช้เป็นเส้นทางเดินเรือไม่ได้ ในอดีตน้ำแม่ภาชีทำหน้าที่เหมือนคลองธรรมชาติในฤดูฝน ที่ขวางกั้นมิให้ผู้คนจากภายนอกเข้ายังชุมชนสวนผึ้ง ลำน้ำแม่ภาชียังมีแก่งน้ำธรรมชาติคือ แก่งส้มแมว ที่นักท่องเที่ยวนิยมมาพักผ่อน และศึกษาพรรณไม้บริเวณสวนป่าสิริกิติ์

ในเขตสวนผึ้งมีเทือกเขาที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนสวนผึ้ง ภูเขาที่เป็นที่รู้จักของคนท้องถิ่นคือ

เทือกเขาตะนาวศรี

คนพม่าเรียกเขาตะนาวศรีว่า ตะนินตะยี่ ฝรั่งออกเสียงเป็น เทนิสเซริม กะเหรี่ยงสวนผึ้งเรียกว่า คูหล่องคังเซ็ง มีความหมายว่า ภูเขาที่กั้นเขตแดน เทือกเขาตะนาวศรีมีความยาว 834 กิโลเมตร เชื่อมต่อจากเทือกเขาถนนธงชัยระหว่างรอยต่ออำเภออุ้มผางจังหวัดตาก กับอำเภอศรีสวัสดิ์จังหวัดกาญจนบุรี ไปสิ้นสุดที่อำเภอปากแจ่มจังหวัดระนอง เทือกเขาตะนาวศรีพาดผ่านพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง เป็นแหล่งของต้นน้ำ ที่ก่อให้เกิดน้ำตก แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ในอำเภอสวนผึ้ง เทือกเขาตะนาวศรีอยู่ห่างจากที่ตั้งว่าการอำเภอสวนผึ้งไปทางทิศตะวันตก 15 กิโลเมตร อยู่ห่างจากแม่น้ำตะนาวศรี^{*} ซึ่งอยู่ในเขตประเทศพม่า 15 กิโลเมตร เทือกเขาตะนาวศรีที่ทอดผ่านพรมแดนไทย-พม่าด้านอำเภอสวนผึ้ง มีความยาวกว่า 73 กิโลเมตร ยอดเขาที่สูงที่สุดคือเขาพุน้ำร้อน สูง 1,062 เมตร ยอดเขาใหญ่ สูง 1,055 เมตร เทือกเขาตะนาวศรีในเขตอำเภอสวนผึ้งและกิ่งอำเภอบ้านคาเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำหลายสายเช่น แม่น้ำภาชี ห้วยต้อกะจ้ำ (ตองกินเจ้า) ห้วยพระกำ ห้วยพุน้ำร้อน ห้วยท่าเคย ห้วยสวนพลู ห้วยลำบัวทอง ห้วยน้ำใส ห้วยคลุม ลำห้วยทุกสายไหลมารวมกับลำน้ำภาชี ในต้นฤดูฝนระหว่างปลายเดือนเมษายน ถึงเดือน กันยายน เทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวกันฝนที่มาจากทะเลอันดามัน ทำให้เกษตรกรในอำเภอสวนผึ้งได้รับปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอ เมฆฝนพัดผ่านอำเภอสวนผึ้ง ไปตกในพื้นที่อำเภอเมือง ราชบุรี โพธาราม และจังหวัดนครปฐม

ลักษณะภูมิประเทศของป่าบริเวณเทือกเขาตะนาวศรีด้านอำเภอสวนผึ้ง เป็นป่าที่มีระดับความสูงตั้งแต่ 200 เมตร ถึง 1,062 เมตร จากระดับน้ำทะเล สภาพป่าเป็นป่าดิบชื้น ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง

* แม่น้ำตะนาวศรี มีชื่อท้องถิ่นเรียกหลายชื่อ โดยเรียกตามชื่อสถานที่ที่แม่น้ำไหลผ่านเช่นแม่น้ำ บางกะยู,แม่น้ำอมลา, (Amla) เหมือนดังแม่น้ำ สุพรรณ ที่เรียกได้หลายชื่อ แม่น้ำ นครชัยศรี แม่น้ำท่าจีน

และป่าเต็งรัง ในป่าเบญจพรรณมีพันธุ์ไม้ที่มีค่าเช่น ตะแบก เสลา ประดู่ มะค่าโมง ขี้ยาย ไม้แดง ไม้รวก ไม้ไผ่ พันธุ์ไม้เหล่านี้เคยมีอย่างอุดมสมบูรณ์ แต่ในปัจจุบันมีจำนวนลดลงเนื่องจากถูกตัดโค่น โดยผู้มีอิทธิพลรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐในท้องถิ่น ทรัพยากรป่าไม้ในตำบลสวนผึ้งนับวันจะมีจำนวนลดลง เทือกเขาตะนาวศรีในอำเภอสวนผึ้ง ยังมีแหล่งแร่ เช่น แร่ดีบุก ฟลูออไรด์ ฟอสเฟต ควอตซ์ เฟลสปาร์ ในอดีตสินแร่เหล่านี้เคยเป็นฐานเศรษฐกิจหลักที่ นำรายได้มาสู่ชาวอำเภอสวนผึ้ง เมื่อครั้งที่รัฐเปิดให้สัมปทานเหมืองแร่

เทือกเขาตะนาวศรีเป็นกำแพงธรรมชาติที่ป้องกันภัยจากกองทัพพม่าที่ยกมาจากเมืองทวาย กองทัพพม่าจากเมืองทวายที่ยกมาตีเมืองราชบุรีในเหตุการณ์สงคราม 9 ท้า ต้องเคลื่อนทัพยกมาอย่างล่าช้า และพ่ายแพ้กลับไปทางด่านนี้

ในวันนี้กองทัพพม่าได้มาตั้งฐานที่มั่นบริเวณเทือกเขาตะนาวศรี มีฐานที่มั่นถึง 4 จุด ที่ เมืองแร่ ตะโกปิตทอง เขาระโจอม บ้านบ่อหวี บ้านโป่งแห้ง ช่องทางเดินเท้าที่ผู้คนทั้งสองฝักฝั่งไทย – พม่า ที่เคยติดต่อไปมา ไม่มีความปลอดภัย เพราะมีกับระเบิดที่ทหารพม่า ทหารชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยง และ ฝ่ายไทยฝังไว้ นี่คือผลกระทบจากสถานการณ์ความขัดแย้งตามแนวชายแดนไทยพม่า ที่เกิดขึ้นกับคนสวนผึ้ง

เขาระโจอม หรือ เขาลันดา

เมื่อเดินทางเข้ามายังอำเภอสวนผึ้ง และหันหน้ามองไปยังภูเขาทางทิศตะวันตกจะมองเห็นยอดเขาระโจอมสูงเด่น เดิมเขาระโจอมมีชื่อเรียกว่า เขาลันดามาจากคำว่า หลั่งคำในภาษากะเหรี่ยงแปลว่า หมายถึง ที่ราบโล่ง ยอดเขาลันดามีความสูง 1030 เมตร จากระดับน้ำทะเล มีฐานที่มั่นของตำรวจตระเวนชายแดนตั้งเผชิญหน้ากับฐานของทหารพม่า เมื่ออยู่บนฐานตำรวจตระเวนชายแดนและหันหน้าไปทางทิศตะวันตกมองลงไป จะเป็นที่ราบระหว่างเนินเขา ที่เคยเป็นฐานของกองกำลังกะเหรี่ยง ก๊อดอาร์มี ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัฒน์ อดีตรัฐมนตรีต่างประเทศของไทยนั่งเฮลิคอปเตอร์มาส่งนักศึกษาพม่าที่ยึดสถานทูตพม่าในปี พ.ศ.2543 ณ.บริเวณนี้ บริษัทยิบอินซอยเคยมาเปิดเหมืองแร่ดีบุกบริเวณที่ราบหุบเขาลันดา วันนี้อยอดเขาลันดา เป็นจุดท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมขึ้นไปพิชิตความสูงของยอดเขา มาชมน้ำตกผาแดงที่อยู่ใกล้กับฐานตำรวจตระเวนชายแดน จังหวัดราชบุรีได้ปรับปรุงเส้นทางเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และตำรวจตระเวนชายแดนทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองอธิปไตยของไทย บนเนิน 1030

เขาดกน้ำ

เป็นภูเขาขนาดเล็กที่มีความสูงประมาณ 372 เมตร เขาดกน้ำถูกโอบล้อมด้วยหมู่บ้านกะเหรี่ยง 3 หมู่บ้าน คือบ้านทุ่งแฝก บ้านห้วยแห้ง และบ้านท่ามะขาม พระอาจารย์บุญเลิศ สำนักสงฆ์บ้านมะขามและชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านร่วมกันดูแล ฝืนปรารถนาบริเวณเขาดกน้ำ จัดตั้งกลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ป่า ทำแนวเขตกันไฟ จัดชุดออกสำรวจตรวจป่า นำจิ๋วพระมาผูกต้นไม้ ติดป้ายประกาศห้ามตัดไม้

แต่ยังมีการลักลอบตัดไม้รวกในเขตบริเวณป่าเพื่อนำไปขายนอกพื้นที่ กลุ่มผู้ลักลอบตัดไม้คือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ ผู้ลักลอบตัดไม้รวกได้ยอมรับว่าต้องเสียค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้นำท้องถิ่น ข้าราชการอำเภอ และตำรวจ * รวมทั้งเจ้าหน้าที่ป่าไม้ “ทุกกลุ่มเอาหมด ไม่อย่างนั้นพวกเราจะทำกันมาตั้งนานได้อย่างไร ยกเว้นพวกทหารเขาไม่ยุ่ง” ♦

เมื่อกว่า 100 ปี ที่ผ่านมา พระอาจารย์ทิมได้ชักชวนชาวบ้านกะเหรี่ยง ช่วยกันขนทรายจากลำห้วยบ่อ นำขึ้นไปสร้างรอยพระพุทธรูปจำลองบนยอดเขาตนกน้ำ และปลูกต้นลำทมบไว้บริเวณรอยพระพุทธรูป ชาวบ้านกะเหรี่ยงบ้านทุ่งแฝกเล่าลือกันว่าในวันดีคืนดี จะได้ เสียงกลอง เสียงฆ้อง และมีลำแสงสีขาวพุ่งออกมาจากยอดเขาตนกน้ำ

เขา ผ้าลาย และเมืองลับแล

ในแผนที่ทหารเรียก เขา ผ้าลาย ว่าเขาปลาไหล คนกะเหรี่ยงเรียก เขาผ้าไฉย เป็นเทือกเขาที่อยู่ระหว่างหมู่บ้านท่ามะขาม บ้านบ่อหวี ตำบลตะนาวศรี ทางด้านหัวเขาผ้าลายทิศใต้ เป็นช่องเขาที่คนเดินทางจะต้องเดินผ่านเข้าป่าล่าสัตว์ เป็นเส้นทางที่จะออกไปพม่า บริเวณดังกล่าวจึงเปรียบเหมือนเป็น “ประตูป่า” ชาวบ้านจะนำก้อนหินมาวางไว้เพื่อเป็นการบอกเจ้าป่าเจ้าเขาเจ้าที่เจ้าทาง เป็นการขออนุญาตผ่านเส้นทาง และเพื่อให้เจ้าที่ปกป้องคุ้มครองเพราะในป่ามีอันตรายจากสัตว์ป่า กะเหรี่ยงโผล่สวนผึ้งเรียกบริเวณที่มีการนำหินมากองว่า “ลงคุ” แปลว่า “หินกอง” กำนัน จีบ จะนุ เล่าว่า บนเขาผ้าลายมีถ้ำอยู่แห่งหนึ่ง ในสมัยก่อนมีคนนำอาวุธโบราณและทรัพย์สินสมบัติไปเก็บไว้ในถ้ำ มีพระธิดาของพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่ง ได้สละชีวิตโดยยอมให้ผ้าร่าง เพื่อเอาร่างกายปกคลุมสมบัติภายในถ้ำ คนสมัยก่อนเวลาจะไปเที่ยวป่าก็เข้าไปเอาปืนในถ้ำไปล่าสัตว์ มีชาวบ้านที่ไปเอาปืนไปแล้วไม่ยอมคืน ตั้งแต่นั้นมาปากถ้ำก็ปิดสนิท ชาวบ้านหาปากถ้ำไม่พบอีกเลย เมื่อพม่ายกทัพมาทำสงครามกับไทยได้ตากฟ้าไว้บนภูเขาตลกตาไปทั้งหมดชาวบ้านจึงเรียกเขาตลกนี้ว่าเขาผ้าลาย กำนันจีบ จะนุ ยังเล่าว่า ที่เขาผ้าลายยังเป็นที่อยู่ของ “เหง่อโผล่เหมย” หรือ คนลับแล คนที่นี้มีแต่พวกผู้หญิง เป็นคนซื่อสัตย์ เมื่อก่อนคนลับแล เคยลงมาดูชาวกะเหรี่ยงเล่นสะบ้าในวันสงกรานต์ ชาวบ้านได้เห็นด้วยตา ต่อมาคนลับแลก็ได้หายไปหาไม่เจออีกเลย

เรื่องเล่าที่ชาวกะเหรี่ยงเล่าสืบต่อกันมานั้นเป็นวาทกรรมที่ผู้เล่าต้องการตอกย้ำให้ผู้ฟังดำเนินชีวิตอยู่ในศีลธรรม มี สัจจะ และความ ซื่อสัตย์ เพื่อความสงบสุขในชุมชน

สาธารณูปโภค / สุขภาพอนามัย

ปัจจุบันในหมู่บ้านชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งทุกหมู่บ้านมี ถนน และไฟฟ้าเข้าถึง การรับรู้ข่าวสารผ่านทางสื่อ โทรทัศน์ เข้าถึงทุกครัวเรือน หนังสือพิมพ์รายวันหาอ่านได้ทุกวันตามร้านค้าในหมู่บ้าน พ่อค้า

* กำนัน จีบ จะนุ ต.ตะนาวศรี และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ห้วยแห้ง นำพาตำรวจจากสำนักงานตำรวจภูธรภาค 7 จ.นครปฐม พร้อมผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ เข้าจับกุมสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ต.สวนผึ้ง ลักลอบตัดไม้รวก 16 พ.ย.2546

♦ ยุทธนา วาญ ประธานบริหาร อ.บ.ต.ตะนาวศรี

แม่ขายนำสินค้าอุปโภคบริโภคมาเร่ขายตามตลาดนัดถึงในหมู่บ้าน การเดินทางติดต่อระหว่างหมู่บ้านและอำเภอมีความสะดวก ร้อยละ 90 ของครัวเรือนมีรถมอเตอร์ไซด์ใช้เป็นพาหนะ ทุกหมู่บ้านมีระบบน้ำประปาหมู่บ้านที่สะอาด ไม่ต้องดื่มน้ำจากบ่อและลำห้วย ทำให้โรคท้องร่วงที่เคยระบาดในหน้าแล้งลดความรุนแรงลง มีสถานีนม้ายและเจ้าหน้าที่หน่วยมาเลเรียที่ติดตามดูแลสุขภาพของชาวบ้าน คนกะเหรี่ยงได้เปลี่ยนพฤติกรรมมานอนกางมุ้ง เปลี่ยนอาชีพ ไม่ได้เข้าป่าไปจกร่อนหาแร่ หรือไปนอนในไร่ ทำให้โรคมาเลเรียถูกควบคุมไม่ให้แพร่ระบาดรุนแรงเหมือนในอดีต เมื่อเจ็บป่วยสามารถส่งคนไข้ไปยังโรงพยาบาลประจำอำเภอได้ทันเวลา เพราะเส้นทางคมนาคม เข้าถึงทุกหมู่บ้าน ครอบครัวกะเหรี่ยงมีการวางแผนครอบครัวมีลูกเฉลี่ยครอบครัวละไม่เกิน 3 คนเป็นอย่างมาก

กลุ่มชาติพันธุ์ในสวนผึ้ง

1. กะเหรี่ยง อยู่ที่นี่มานาน คือกะเหรี่ยงโพลั่ว และจกอวอยู่ติดแผ่นดินมานานกว่า 200 ปี มีความกลมกลืนกับวิถีไทย มีสำนึกและจิตวิญญาณเป็นพลเมืองไทย เป็นกะเหรี่ยงดั้งเดิมรุ่นที่ 1 ในสวนผึ้ง

กะเหรี่ยงรุ่นที่ 2 ได้หนีการเข่นฆ่าจากชาวพม่าเข้ามายังประเทศไทย ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และระหว่างปี พ.ศ.2491-2493 มาจาก มะริด ทวาย กะเหรี่ยงที่อพยพเข้ามาในรุ่นนี้มีความกลมกลืนกับวิถีไทย มีสำนึกและจิตวิญญาณเป็นคนไทย เหมือนกับกะเหรี่ยงกลุ่มดั้งเดิม

กะเหรี่ยงรุ่นที่ 3 เข้ามาหาทำงานในประเทศไทย ในยุคแรกๆเข้ามาเป็นแรงงานในเหมืองแร่ดีบุก ระหว่างปี พ.ศ.2500-2526 เข้ามาเพิ่มขึ้นเมื่อมีการตื่นการขุดพลอยที่ อ.บ่อไร่ จังหวัด ตรัง และระหว่างปี 2535- 2538 ที่เศรษฐกิจประเทศไทยกำลังเติบโต กะเหรี่ยงกลุ่มนี้ยังไม่มีทะเบียนราษฎรเป็นคนไทยทั้งหมด รัฐบาลออกหลักฐานทะเบียนบุคคลเป็นบัตรบุคคลบนพื้นที่สูงบัตรสีฟ้า บัตรผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าบัตรสีชมพู และบัตรชุมชนบนพื้นที่สูง บัตรสีเขียวขอบแดง

กะเหรี่ยงรุ่นที่ 4 กะเหรี่ยงกลุ่มนี้เข้ามาเพราะหนีการถูกเกณฑ์เป็นแรงงานจากทหารพม่าในการสร้างทางรถไฟสาย เย - ทวาย ระหว่างปี 2537 – 2539 เมื่อกะเหรี่ยงฝ่ายต่อต้านรัฐบาลพม่า เสียพื้นที่ให้แก่ฝ่ายรัฐบาลพม่า ชาวกะเหรี่ยงได้หนีภัยจากการสู้รบเข้ามา ในดินแดนไทย กว่า 8,200 คน อยู่ในศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านถ้ำหิน ตำบลสวนผึ้ง อีกส่วนหนึ่งอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องและคนที่รู้จักตามหมู่บ้านนอกศูนย์ฯ บางส่วนหลบซ่อนอยู่ตามชายขอบป่าตามหมู่บ้านกะเหรี่ยงตามแนวชายแดนไทย – พม่า

2. ลาวยวน เข้ามาซื้อของป่าเป็นพ่อค้าเร่ ลาวยวน เข้ามาอยู่ในพื้นที่สวนผึ้งในช่วงระยะเวลา 120 ปี เข้ามาหาของป่า เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย มาทำไร่ ตัดไม้ และ หาพื้นที่ทำกิน คนลาวยวนย้ายมาจากอำเภอ จอมบึง อำเภอเมืองราชบุรี หมู่บ้านคนลาวยวนมี บ้านนาขุนแสน บ้านด่าน บ้านท่าเคย บ้านกล้วย บ้านทุ่งแหลม บ้านทุ่งศาลา

3. มอญ เข้ามาทำแร่ กะเหรี่ยงโพล่งสวนผึ้งเรียกคนมอญว่า ตะเลิง คนมอญในสวนผึ้ง มาจาก พม่าเข้ามาในประเทศไทยทาง อำเภอ สังขละบุรี และอำเภอ ทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เข้ามาทำงานใน เมืองแร่ลุมพุก และแร่ดิบุกที่เมืองอิตอง อำเภอทองผาภูมิ เมื่อเมืองแร่ได้เลิกกิจการ ในปี พ.ศ. 2500 คนงานชาวมอญจึงได้ย้ายติดตามเจ้าของเมืองเข้ามาอยู่ในสวนผึ้ง หลังปี พ.ศ. 2526 เมืองแร่ดิบุกในสวนผึ้งได้เลิกกิจการ คนมอญที่เป็นคนงานเมืองแร่จำนวนหนึ่งยังอยู่ในพื้นที่ที่เคยเป็นเมืองเก่า อยู่ที่ บ้านผาปก บ้านห้วยน้ำใส บ้านห้วยสุด บ้านตะโกกลาง ตำบลสวนผึ้ง รัฐได้ออก บัตรประจำตัวให้แก่คนมอญเป็นบัตรผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า บัตรสีชมพู จึงกล่าวได้ว่า “คนมอญไหล มาตามสายแร่”

4. ลาวโซ่ง เข้ามาทำไร่ กล่าวได้ว่าไม่มีชุมชนดั้งเดิมของลาวโซ่ง ในอำเภอสวนผึ้ง ลาวโซ่งเป็น กลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาอยู่ในอำเภอสวนผึ้งกลุ่มล่าสุดมาจากอำเภอคอนตูม จังหวัดนครปฐม เข้ามา ระหว่างปี พ.ศ.2510- 2514 เข้ามาซื้อที่ดินทำกิน กระจายกันอยู่ตามหมู่บ้าน ในตำบลหนองพันจันทร์ เช่นที่ บ้านช่องลาก พุ่มมะลิคร้อ ตำบลหนองพันจันทร์ ลาวโซ่งในสวนผึ้ง เป็นผู้ที่ใช้นามสกุล สระทองแก้ว สระทองอ่อน สระทองมอญ ทองคอนเหมือน

สถานะของกลุ่มบุคคลต่างๆในสวนผึ้ง

อำเภอสวนผึ้ง เป็นพื้นที่ชายแดน มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ต่างสถานะตามระเบียบ และกฎหมายที่รัฐได้กำหนด จึงเปิดช่องทางให้เจ้าหน้าที่ของรัฐประพฤติมิชอบต่อกลุ่มพันธุ์เหล่านี้เช่น มีการละเมิดสิทธิ ริดไถ จับกุม กลุ่มบุคคลต่างๆ เพื่อเอาทรัพย์สินเงินทอง และมักถูกเรียกเงินจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเมื่อมาติดต่อในการยื่นเรื่องเพื่อขอสถานะบุคคล ด้วยเหตุที่คนเหล่านี้อ่านหนังสือไม่ออก และพูดไทยไม่ชัด เหตุการณ์เช่นนี้เป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในอำเภอสวนผึ้งโดยเฉพาะเมื่อทางราชการประกาศให้มีการดำเนินการลงรายการสถานะบุคคล กล่าวได้ว่าถ้าไม่มีเหตุอันจำเป็นผู้คนเหล่านี้จะไม่ไปติดต่อราชการที่อำเภอ สถานะของกลุ่มบุคคลต่างๆถูกจำแนกด้วยบัตรประจำตัวที่เป็นสีต่างๆที่รัฐเป็นผู้กำหนดดังนี้

1.บุคคลบนพื้นที่สูง (มีบัตรประจำตัวสีฟ้า) หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นชาวไทยภูเขา คนไทยหรือกลุ่มชนอื่นๆ ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ซึ่งรัฐบาลไม่ได้มีนโยบายดูแลดำเนินการเป็นการเฉพาะ และให้หมายรวมความถึง บุคคลบนพื้นที่สูงที่อพยพลงมาอาศัยอยู่บนพื้นที่ราบด้วย ซึ่งยังจำแนกถึงที่มาดังนี้

1.1เป็นชาวเขาหรือกะเหรี่ยงดั้งเดิมที่เกิดในประเทศไทยแต่ตกจากการสำรวจไม่มีชื่อในทะเบียนบ้านคนไทย (ท.ร.14) โดยมากจะเป็นชาวกะเหรี่ยงเผ่าจกอร์ ที่เคยอาศัยอยู่ในผืนป่าดงน้ำภาชี เคยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล กะเหรี่ยง หรือชาวเขาดั้งเดิมเหล่านี้อยู่ใน หมู่บ้าน ห้วยน้ำหนัก ตำบลตะนาวศรี

1.2.กลุ่มชาวเขาอพยพจากนอกประเทศคือกะเหรี่ยงสัญชาติพม่าเข้ามาทำงานในเหมืองแร่ระหว่าง ปี พ.ศ.2517 – 2524 ที่เป็นยุคทองของเหมืองแร่ในตำบลสวนผึ้ง และเข้ามาขายแรงงานในยุคเศรษฐกิจไทยกำลังเติบโต ระหว่าง พ.ศ.2530 – 2538

1.3. กลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงยังรวมทั้งบุคคลที่เป็นคน มอญ และพม่า ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนอยู่ในกลุ่มผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า แต่ได้ขึ้นทะเบียนอยู่ในกลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงซึ่งจะมีบัตรประจำตัวสีฟ้าเช่นเดียวกับ ชาวเขากะเหรี่ยง

2. ชุมชนบนพื้นที่สูง มีบัตรประจำตัว(สีเขียวขอบบัตรสีแดง) ที่มาของบุคคลที่ขึ้นทะเบียน ชุมชนบนพื้นที่สูง ในอำเภอสวนผึ้ง ในปี พ.ศ.2541 นาย สมดี คชายั่งยืน เป็นนายอำเภอสวนผึ้ง มีการสำรวจและขึ้นทะเบียนบุคคลที่ไม่ได้รับการสำรวจและขึ้นทะเบียนเป็นบุคคลบนพื้นที่สูง(บัตรสีฟ้า) อำเภอสวนผึ้ง ได้ทำการสำรวจและจัดทำทะเบียนประวัติให้แก่ผู้ตกสำรวจในเดือน สิงหาคม 2541 ขณะที่มีการสำรวจและจัดทำประวัติให้แก่บุคคลที่ตกสำรวจในพื้นที่ มีการนำบุคคลนอกพื้นที่จำนวนมาก เป็นคน สัญชาติพม่า เช่น กะเหรี่ยง มอญ แยก คนจีนจากญวน เข้ามาขึ้นทะเบียน โดยมีนายหน้า นำพาเข้ามาได้ร่วมมือกับผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ ในท้องถิ่น บุคคลเหล่านี้ยินยอมจ่ายเงินให้แก่ผู้ที่จะได้รับรองว่าตนเองเป็นคนในพื้นที่ นี่คือการแสวงหาผลประโยชน์จากคนต่างด้าวในการจัดทำทะเบียนราษฎรในอำเภอสวนผึ้ง เป็นจุดเริ่มต้นของความไม่โปร่งใสในการจัดทำทะเบียนบัตรประชาชนให้แก่กลุ่มบุคคลที่มีบัตรสีต่างๆในอำเภอสวนผึ้ง

ในปี พ.ศ.2544 คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2544 เรื่องการพิจารณาการให้สถานะบุคคลแก่ผู้ที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายก่อนวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ.2528 ให้เป็นผู้ที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย บุตรของชนกลุ่มน้อย ที่เกิดในประเทศไทย ที่เกิดระหว่าง วันที่ 14 ธันวาคม 2515 ถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2535 ให้สัญชาติไทย และผู้ที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หลังวันที่ 3 ตุลาคม 2 ผ่อนผันให้อยู่ชั่วคราวได้อีก 1 ปี เพื่อพิสูจน์สถานะ

จากมติของคณะรัฐมนตรีดังกล่าวในการปฏิบัติงานในการพิสูจน์สถานะของบุคคล ในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง มีการแก้ไขเอกสารสถานที่เกิด จากที่เกิดในพม่า มาเป็นเกิดในประเทศไทย แก้ไขวันเวลาที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์คือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำในท้องถิ่น

3. ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า (สี ชมพู) หมายถึงบุคคลหลายเชื้อชาติ เช่น มอญ กะเหรี่ยง ไทใหญ่ พม่า ฯลฯ จากประเทศพม่าที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยก่อน 9 มีนาคม 2519 เนื่องจากการสู้รบระหว่างรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อย ประกอบกับสถานะทางเศรษฐกิจในพม่าฝืดเคือง รัฐบาลออกบัตรประจำตัวกำหนดเป็นสี ชมพู

4. ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า (สีส้ม) หมายถึงผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า หลังวันที่ 9 มีนาคม 2519 มีบัตรประจำตัวสีส้ม ผู้ที่ถือบัตรสีต่างๆมักจะถูกตำรวจในท้องถิ่นรีดไถทรัพย์สินเงินทองอยู่เสมอ ล่าสุดเมื่อเดือน กุมภาพันธ์ 2547 เมื่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เสด็จเยี่ยมและเปิดโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยามีห้วยงาช้างกะเหรี่ยงที่ถูกกระทำจากเจ้าหน้าที่ได้กราบทูลรายงานความเดือดร้อน

5. ผู้หนีภัยในร่มป่า (คนไม่มีสี) คนกลุ่มนี้เป็นชาวกะเหรี่ยงที่หนีภัยการสู้รบ อาศัยอยู่ในชายขอบป่าเขาในเขตชายแดนไทย-พม่า เป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย เข้ามาภายหลังจากที่ทหารพม่าเข้ายึดพื้นที่ของชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงระหว่างปี พ.ศ.2538-2541 คนกลุ่มนี้ไม่ได้รับความช่วยเหลือใดๆจาก

ภาคเอกชนและรัฐ ตลอดจนนายแดนไทยจากเขตอำเภอ ทองผาภูมิ ไทรโยค อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี และในพื้นที่สวนผึ้ง มีผู้หนีภัยในร่มป่า จำนวนทั้งสิ้นประมาณ กว่า 3,000 คน ในสวนผึ้งมีจำนวน ประมาณ 1,500 คน คนเหล่านี้อยู่ได้โดยที่ฝ่ายความมั่นคงใช้หลักมนุษยธรรม^{*} เน้นนอนที่เดียวคนเหล่านี้คือแหล่งข่าวเพื่อความมั่นคงตามแนวชายแดนไทยที่ฝ่ายไทยต้องพึ่งพา

กลุ่มบุคคลที่ทางการจัดให้เป็นผู้ที่ต้องพิสูจน์สถานะเพื่อลงรายการสัญชาติ

ตำบลสวนผึ้ง	บุคคลบนพื้นที่สูง (สีฟ้า)	ผู้พลัดถิ่นพม่า (สีชมพู)	ผู้หลบหนีเข้าเมืองพม่า (สีส้ม)	ชุมชนบนที่สูง (สีเขียว ขอบสีแดง)	รวม
บ้านผาปก	647	204	54	357	1,262 คน
บ้านห้วยผาก	342	18	-	344	704 คน
บ้านตะโกล่าง	53	311	-	360	447 คน
บ้านบ่อ ม.1	203	3	3	149	358 คน
บ้านห้วยคลุม	26	61	-	33	120 คน
บ้านทุ่งแฝก	42	8	-	47	97 คน
บ้านถ้ำหิน	7	-	-	51	85 คน
บ้านนาขุนแสน	5	5	-	-	10 คน
รวม 8 หมู่บ้าน	1,325	330	57	1,341	3,056 คน
ต.ตะนาวศรี สวนผึ้ง/บ่อ เถา	บุคคลบนพื้นที่สูง	ผู้พลัดถิ่นพม่า	ผู้หลบหนีเข้าเมืองพม่า	ชุมชนบนที่สูง	รวม
	173	5	-	366	544 คน
ห้วยม่วง	391	-	-	58	449 คน
บ่อห้วย	172	43	-	277	442 คน
ห้วยน้ำหนัก	129	8	-	129	266 คน
ห้วยแห้ง	299	-	-	59	160 คน
ท่ามะขาม	77	-	-	76	153 คน
รวม 7 หมู่บ้าน	1,241	56	-	915	2,014 คน

^{*} ข้อมูล กำนันจิบ จະນຸ , นาย กวยงู ผู้ว่าราชการเขตมรดก - ทวาย ของกะเหรี่ยง อิสระ KNU วันที่ 29 ม.ค.4547

ภูมิหลังของกะเหรี่ยงสวนผึ้ง การตั้งถิ่นฐานและการเคลื่อนย้าย

คนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงสวนผึ้ง อพยพมาจากเมือง ดูเว (ทวาย) ในพม่า มีบทกลอนที่ชาวกะเหรี่ยง
โพลั่ว กล่าวถึงการเดินทางเข้ามาใน
ประเทศไทยในครั้งนั้นว่า

“เหยื่อ ไอ้ คัง ดูเว เหย่ เ่ง ถ่อง คู้หล่อง
ผ้าคู่เหยื่อ เ่ง ไอ้ ชร่าย คัง”

เราอยู่ ประเทศ ทวาย เรามาถึง ภูเขา
ใหญ่ เรามา อยู่ สยาม ประเทศ

กะเหรี่ยงสวนผึ้งไม่ได้อพยพเข้า
มาทางด้านพระเจดีย์สามองค์ อำเภอ
สังขละบุรี กาญจนบุรี ตามที่มีการ
กล่าวอ้างในหนังสือ สมุद्रาชนบุรี ซึ่ง
วิเคราะห์ได้ดังนี้

สาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง - ราชบุรี

การแต่งกาย ลวดลายเสื้อผ้า ของหญิงกะเหรี่ยงโพลั่ว กาญจนบุรี ต่างจากกะเหรี่ยงโพลั่ว ราชบุรี
เพชรบุรี สำเนียงภาษา ถึงจะเป็นกะเหรี่ยงโพลั่วด้วยกันแต่สำเนียงทางเสียงต่างกัน เช่น คำว่า กิน
ข้าว กะเหรี่ยงสวนผึ้ง ออกเสียงว่า อังหมี กะเหรี่ยงสังขละ ออกเสียง อ้องหมี ความเชื่อและ
ศาสนา กะเหรี่ยงสังขละบุรี นับถือพระพุทธศาสนาและลัทธิยาผี กะเหรี่ยงสวนผึ้งนับถือพระพุทธ
ศาสนาแต่ไม่มีลัทธิยาผี ทั้งสองเป็นกะเหรี่ยงที่ใช้ด้ายขาวในการผูกข้อมือ ยกเว้นในพิธีเรียกขวัญเดือน
9 ที่กะเหรี่ยงราชบุรี เพชรบุรีใช้ด้ายสีแดง เส้นทางอพยพ จากบ้านเมกะวะแขวงเมืองมะละแหม่งใน
พม่า ผ่านเข้ามายังด่านเจดีย์สามองค์ ที่จะเคลื่อนย้ายมายังสวนผึ้งนั้นเป็นเส้นทางที่ไกลเกินความจำเป็น
แต่เส้นทางจากทวายที่เข้ามายังสวนผึ้งมีระยะทางที่สั้นและใกล้กว่า ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งตั้งชุมชนอยู่
ตามที่ราบเชิงเขาริมลำน้ำแม่ภาชีและลำน้ำสาขา เรียกพื้นที่ ๆ พวกเราตั้งหลักแหล่งอยู่ซึ่งครอบคลุมชุม
ชนกะเหรี่ยงทั้งหมดในจังหวัดราชบุรีว่า “โพลั่วท่าตะเก” สันนิฐานว่า “ท่าตะเก” มาจากคำว่า “ท่าสะแก”
บ้านกะเหรี่ยงท่าตะเกเป็นหมู่บ้านดั้งเดิมอยู่ริมแม่น้ำภาชีใกล้บ้านด่านเจ้าขว้าว ในพื้นที่ ต.ป่าหวาย
อำเภอสวนผึ้งในปัจจุบัน

พื้นที่ที่ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งอาศัยอยู่เคยเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวละว้ามาก่อน โดยวิเคราะห์จากชื่อ
หนองน้ำ ที่คนกะเหรี่ยงเรียกว่า “หนองละว้า” อยู่ในบริเวณค่ายตำรวจตระเวนชายแดนอำเภอสวนผึ้ง
และยังมีพบกลีงยาสูบดินเผาลายกลีบดอกบัว ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับกลีงยาสูบที่พบในเขตตะวันตก
ตั้งแต่ อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภออุ้มผาง และครอบคลุมพื้นที่ทางภาคเหนือของไทย ที่เคยเป็นถิ่นที่อยู่ของ
ชาวละว้า

การอพยพเคลื่อนย้ายของชาวกะเหรี่ยง

จากการศึกษาและสำรวจการตั้งถิ่นฐานของชาวกะเหรี่ยงที่อยู่ในแถบตะวันตกของเมืองราชบุรี พบว่าเคยมีชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ตามแนวชายแดนในพื้นที่รอยต่อ จากบ้านห้วยน้ำขาว ตำบลจรเข้มเหือก อำเภอเมืองกาญจนบุรี บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำภาษีในพื้นที่กิ่งอำเภอ ด่านมะขามเตี้ย จังหวัด กาญจนบุรี ในอดีตชาวกะเหรี่ยงมักเคลื่อนย้ายถิ่นฐานอยู่เสมอจากสาเหตุต่อไปนี้

หนีโรคระบาด โรคที่คนกะเหรี่ยงกลัวกันมากคือ โรคฝีดาษ ไข้ทรพิษ โรคห่า หรือ กาฬโรค เชื่อว่าเกิดจากการกระทำของผี (เซอฮ็อก) เมื่อเกิดโรคระบาด คนกะเหรี่ยงจะอพยพหนีออกไปตั้งหมู่บ้านใหม่ มีหลายหมู่บ้านที่คนกะเหรี่ยงเคยอาศัยอยู่ เมื่อเกิดโรคคนกะเหรี่ยงก็ละทิ้งหมู่บ้านเช่น บ้านยางห้าหลุม บ้านต้นมะค่า บ้านทุ่งหงส์ บ้านหนองไธ้ บ้านทุ่งเรือ บ้านท่าสะแก ในตำบลด่านทับตะโก อำเภอจอมบึงมี บ้าน ทุ่งแฝก บ้านหินแท่น บ้านเก่ากะเหรี่ยง บ้านหนองนกกระเรียน⁷⁷ **ความเชื่อในสิ่งลี้ลับในธรรมชาติ** นาย นังกะตัง เฉยา อายุ 60 ปี เล่าว่าเมื่อก่อนมีคนกะเหรี่ยงที่บ้าน ว้าบางกล้า ใกล้กับบ้านด่านเจ้าขว้าวได้ไปยิง ทุ๋ไถ่ (ไก่ฟ้า) เมื่อกลับมาถึงหมู่บ้านปรากฏว่าชายคนนั้นได้ล้มลงและเสียชีวิต ชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านเกิดความหวาดกลัวจึงได้อพยพออกจากหมู่บ้าน⁷⁸ กรณีหมู่บ้านกะเหรี่ยงลำพะที่กลายเป็นหมู่บ้านร้าง มีเรื่องเล่าว่าวันหนึ่งมีพระธุดงค์เข้ามาในหมู่บ้านลำพะ คนกะเหรี่ยงได้นิมนต์พระมาฉันอาหารบนบ้าน เมื่อพระฉันอาหารเสร็จแล้วก็ได้สวดมนต์ให้สัตว์ให้พรแก่เจ้าของบ้าน ปรากฏว่าขวดน้ำมัน ที่คนกะเหรี่ยงเลี้ยง“เซอฮ็อก” (ผี) ได้ตกลงมา เจ้าของได้ใช้คาถาเรียกผีให้กลับมา แต่ผีไม่ยอมกลับ ผีได้ออกอาละวาดไปกินชาวบ้าน ชาวบ้านอยู่ไม่ได้ต้องพากันหนีไปอยู่ที่ บ้านคา บ้านท่าบุญจันทร์ บ้านลำห้วยท่าเคย กิ่ง อำเภอบ้านคา **ลักษณะนิสัย** คนกะเหรี่ยงเป็นคนไม่ชอบ ความขัดแย้ง ความ รุนแรง ชอบความสงบ อยู่อย่างเรียบง่าย ไม่ชอบสมาคมกับคนต่างเชื้อชาติ เมื่อมีคนต่างถิ่นต่างเชื้อชาติเข้ามาอยู่จำนวนมากขึ้น คนเหล่านั้นชอบ ขโมย สัตว์เลี้ยง ชอบเอาเปรียบแย่งพื้นที่เลี้ยงสัตว์ คนกะเหรี่ยงจึงย้ายไปอยู่ที่อื่น มีคำกล่าวถึงการเคลื่อนย้ายของคนกะเหรี่ยงที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆดังนี้

“คนเจ๊กไล่ไทย คนไทยไล่ลาว คนลาวไล่กะเหรี่ยง คนกะเหรี่ยงก็หนีเข้าป่า”⁸⁰

นโยบายของรัฐ ในการจัดระเบียบชุมชนเพื่อความมั่นคง รัฐได้อพยพคนกะเหรี่ยงจกอว์ บริเวณต้นน้ำภาษีลงมาอยู่ในพื้นที่จัดสรรที่บ้านห้วยน้ำหนักและบ้านพระกำ การสูญเสียที่ดิน เมื่อคนกะเหรี่ยงขายที่ดินให้กับผู้อื่นจึงย้ายออกจากหมู่บ้านไปหาที่ทำกินแห่งใหม่เช่นย้ายจาก บ้านสวนผึ้ง บ้านท่า

⁷⁷ นาย ปอ๊ก บุญทิน นาง ไค่หู่ จะนู ม.1 บ้านสวนผึ้ง ต.ตะนาวศรี เวทีพูดคุย บ้ายสวนผึ้ง

⁷⁸ นาย นังกะตัง เฉยา อายุ 60 ปี บ้านบ่อ หมู่1 ต. สวนผึ้ง เวที พูดคุย บ้าน ลุงบุญธรรม 18 ธันวาคม 2544

⁸⁰ บุญธรรม กิ่งสิงบ้านบ่อ 18 สิงหาคม 44

มะขามไปทำไร่ ที่บ้านบ่อเก่า ย้ายจากบ้านทุ่งแฝก บ้านบ่อ ไปอยู่ ที่บ้านห้วยน้ำหนักในพื้นที่ที่
ทางการจัดสรรให้ บ้างก็ย้ายไปหาทำงานในเมือง

ลักษณะที่อยู่อาศัยของคนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

บ้านคนกะเหรี่ยงดั้งเดิมเป็นบ้านที่สร้างขึ้นด้วยไม้ไผ่เป็นเรือนสูง หลังคามุงหญ้าคา ฝาบ้าน
เป็นไม้ไผ่สับฝักตีเป็นแผ่น มีชานบ้านสำหรับตากข้าวเปลือก กะเหรี่ยงโพลั่วเรียกชานบ้านว่า “ บั้ง
ลั้งคู่ ” แปลว่า พื้นที่ตากข้าว มีห้องนอนสำหรับลูกสาว หนึ่งห้อง มีพื้นที่โล่งบนบ้านสำหรับแขกได้
นอนพัก ในปัจจุบันบ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้เปลี่ยนไปคนกะเหรี่ยงไม่ได้ทำอะไรข้าว ไม่มีข้าวเปลือกที่
จะตาก “ บั้งลั้งคู่ ” ก็หายไป ไม้สำหรับสร้างบ้านก็หายาก ลักษณะบ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้งในปัจจุบันจึง
เหมือนบ้านคนไทยพื้นราบตามชนบทที่ก่อด้วยอิฐและซีเมนต์

หมู่บ้านกะเหรี่ยงในพื้นที่ศึกษา ได้เลือกหมู่บ้านกะเหรี่ยงในการศึกษาวิจัยจำนวน 5 หมู่บ้าน
ในตำบลสวนผึ้ง และตำบลตะนาวศรี

1. บ้านบ่อ

หมู่บ้านกะเหรี่ยง บ้านบ่อเป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอ สวนผึ้ง อยู่ในเขตเทศบาลตำบลสวนผึ้ง
คนกะเหรี่ยงเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “ นื่องคู่เสี้ย ” มีความหมายว่า “หนองชะอม “เป็นหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นกว่า
100 ปี เคยเป็นศูนย์กลางในการปกครองของผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้ง นาง โสภา เนตึก อายุ 85 ปี เล่า
ว่า หลวงพิทักษ์ศรีมาตย์ทุ่งเลี้ยงเง่ ได้พาครอบครัวมาทำไร่ และเลี้ยงช้างที่ริมห้วยบ่อ มีชาวกะเหรี่ยง
จาก บ้านสวนผึ้ง บ้านท่าสะแก หนีโรคระบาดพากันมาสร้างบ้านเรือนเพิ่มขึ้น มีนายถึก เป็นผู้
ใหญ่บ้านคนแรก มีคนลาวยวนอยู่ที่บ้านโคกสนั่นทางตะวันออกของหมู่บ้าน ที่เรียกว่าบ้านโคกสนั่น
เพราะว่าเวลาคนลาวยวนที่บ้านโคกสนั่นทะเลาะกันก็จะร้องอะอะอ้ออ้อเสียงดังสนั่นไม่เกรงใจผู้อื่น
ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งมีหลวงพ่อดะนาวศรีพระพุทธรูปหล่อปางสมาธิที่มีลวดลายจิตรลายดอกพิกุล ที่
หลวงพ่อให้วัดนาหนอง อำเภอเมือง ราชบุรี มอบให้แก่ชาวกะเหรี่ยง และพระพุทธรูปหินอ่อนสีขาว ที่
ชาวบ้านนำเงินทั้งหมดที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมอบให้แก่ชาวบ้านที่พาดำรวจไปตามจับพระยาสุรพันธ์ฯ ใน
ข้อหาหลบหนี ไปซื้อพระพุทธรูปหินอ่อนเพื่อเป็นการทำบุญและขอขมาพระยาสุรพันธ์ หลวงพ่อดะนาวศรี
และพระพุทธรูปหินอ่อน เป็นพระพุทธรูปคู่วัดคู่บ้านของชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งมาจนถึงปัจจุบัน

ศาลเจ้าพ่อไทยตะนาวศรีเป็น ศาลเจ้าพ่อ ประจำหมู่บ้าน ตั้งอยู่บริเวณประตูทางเข้าวัดบ้าน
บ่อทางด้านทิศเหนือของวัด ในเดือน 6 มีพิธีเลี้ยงเจ้าพ่อ ในหมู่บ้านยังมีโบสถ์คริสต์ศาสนา 1 แห่ง
สังกัดสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย มีคริสตสมาชิกจำนวน 182 คน

ร้านค้าและสถานบริการในหมู่บ้าน

มีโรงงาน ตัดเย็บเสื้อผ้า	1 โรง	ร้านขายผลิตภัณฑ์การเกษตร	2 ร้าน
ร้านขายอุปกรณ์ก่อสร้างสร้าง	2 ร้าน	ร้านบริการคอมพิวเตอร์	1 ร้าน
ร้านขายหนังสือพิมพ์	2 ร้าน	โรงสีข้าวขนาดเล็ก	1 โรง

โต๊ะสนุ๊กเกอร์ 2 แห่ง รีสอร์ทบริการที่พัก 1 แห่ง

มีร้านอาหารที่มีหญิงบริการแฝง 1 แห่ง ดำเนินกิจการโดยพวกคนไทย

ประชากร บ้านบ่อ ประกอบ คนกะเหรี่ยงจะอยู่ในหมู่บ้าน คนลาวยวนจะอยู่เป็นกลุ่มที่บ้านโคกสนั่น คนไทยและคนจีนที่มาอยู่ใหม่พวกนี้อยู่น้ำถอนบริเวณตลาดหน้าว่าการอำเภอ มีประชากร ชาย 1,474 คน ประชากรหญิง 1,526 คน จำนวนครัวเรือน 86 ครัวเรือน

การประกอบอาชีพ เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ปลูกมันสำปะหลัง 200 ไร่ ปลูกอ้อย 200 ไร่ ปลูกผัก 50 ไร่ นาข้าว 10 ไร่ ผลไม้ 150 ไร่ เลี้ยงไก่เนื้อ 10,000 ตัว และอาชีพรับจ้าง ทำงานในไร่พุดรา ในโรงงานเย็บผ้าในท้องถิ่น มีจักรเย็บผ้า 20 ตัว รับจ้างในโรงงานอาหารกระป๋องที่จังหวัดนครปฐม และโรงงานในจังหวัดสมุทรสาคร มีรถรับส่งจากโรงงานมารับคนงานถึงหมู่บ้านในตัวอำเภอสวนผึ้ง ชาวบ้านที่เป็นคนงานต้องออกเดินทางเวลา 04.นาฬิกา และกลับมายังหมู่บ้านเวลา 22.00 น เป็นนี้ทุกๆวัน และพวกผู้ชายเป็นลูกจ้างซึ่งคราวทำงานเป็นอาสาสมัครรักษาดินแดน(อ.ส.) รายได้เฉลี่ยของคนในหมู่บ้าน ต่อ คน ต่อ ปี 10,820 บาทต่อปี รายได้เฉลี่ยของจังหวัดราชบุรี 20,825 บาทต่อปี

กลุ่มองค์กรต่างๆ

1. กลุ่มออมทรัพย์บ้านบ่อ ก่อตั้งปี 2542 สมาชิก 70 คน เงินออม 230,000 บาท
2. กลุ่มฌาปนกิจหมู่บ้าน ก่อตั้งปี 2535 สมาชิก 298 ครอบครัว เงินออม 19,326 บาท
3. กลุ่มฌาปนกิจผู้สูงอายุ ก่อตั้งปี 2538 สมาชิก 392 คน เงินออม 60,000 บาท
4. กลุ่มออมทรัพย์ 1-3 เงินชาวบ้านเป็นผู้ก่อตั้ง

รายชื่อผู้นำหมู่บ้าน บ้านบ่อ

- 1.นายถึก กิ่งสิง เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก ได้รับการแต่งตั้งครั้งแรก เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2444 ในสมัยรัชกาลที่ 5
- 2.นาย ตาไม้ บุญเลิศ เป็นกะเหรี่ยงจกอว์ลูกเขย นาย ถึก เป็นกำนันตำบลสวนผึ้ง ลำดับที่ 3
- 3.นาย สวง บุญเลิศ ลูกของกำนันตาไม้ เคยเป็นผู้ใหญ่บ้าน ครั้งที่ 1
- 4.นาย ระเณน บุญเลิศ ลูกคนโตกำนันตาไม้ เป็นกำนัน ตำบลสวนผึ้ง ลำดับที่ 5 ปี 2507 -2514
- 5.นาย สวง บุญเลิศ เป็น น้องชาย นาย ระเณน บุญเลิศ ได้กลับมาเป็นกำนัน ลำดับที่ 6
- 6.นาย ประกิต ใจบำเพ็ญ เชื้อสายจีน เป็นหลานเขยกำนันตาไม้เป็นกำนัน ลำดับที่ 7
- 7.นาย สงกรานต์ มั่นใจ คนไทย มีภรรยาเชื้อสายกะเหรี่ยง เป็นกำนัน ลำดับที่ 8
- 8.นาย สุวิทย์ (ชัย) ทศพลดำรงพงศ์ นามสกุลเดิม ว่า"จ่าย" เปลี่ยนมาเป็น "สมรรถชัย" และได้เปลี่ยนนามสกุลปัจจุบันคือ ทศพลดำรงพงศ์ เป็นคนกะเหรี่ยงเป็นผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน

2. บ้าน ท่งแฝก

บ้านท่งแฝก เป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยงโพลั่ว ประชากรในหมู่บ้าน ร้อยละ 95 เป็นคนกะเหรี่ยง คนกะเหรี่ยงเรียกชื่อบ้านท่งแฝกว่า นื่องผ่อง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของบ้านบ่ออยู่ห่างกันประมาณ 1.5 กิโลเมตร มีพระเจดีย์ทรายกลางบ้านที่มีอายุกว่า 100 ปี จำนวน 3 องค์ ในหมู่บ้าน ลำห้วย ดิบบอกคลุไหลหล่อเลี้ยงชาวท่งแฝก มีบ้านตากแดดเป็นกลุ่มบ้านบวร บ้านท่งแฝกมีอายุคราวเดียวกับบ้านบ่อ ผู้ใหญ่บ้านคนแรกชื่อ นาย ริด หรือฟ่งไคไล้ย มีผู้ใหญ่บ้านติดต่อกันมาหลายคน เช่น นาย คูมิชา รุ่งเดียวกับกำนันตาไม้ นาย โลโล นาย หานนาค นายอึ้ง หรือกำนัน ประยูร วุฒิพานิช กำนันดำบลสวนผึ้งลำดับที่ 4 ผู้ใหญ่จะลิ่ง คนปัจจุบันคือ กำนัน สกล กั่วพู่ เป็นกำนันดำบลสวนผึ้งลำดับที่ 9 ชาวกะเหรี่ยงในบ้านท่งแฝกมีอยู่หลายตระกูลเช่น ตระกูล เค็มบิง กั่วพู่ ทิงลิ่ง เจ้าคุณ วันเย เอ็นทู้ จำนวนประชากร ชาย 402 คน หญิง 332 คน รวม 734 คน ครัวเรือน 224 ครัวเรือนอาชีพ คนบ้านท่งแฝกยังทำนาอยู่ 10 ครอบครั้ว มีพื้นที่นา ประมาณ 80 ไร่ มีอาชีพลี้อย่างใหม่ 1 ครอบครั้ว เลี้ยงไก่เนื้อ 2 ครอบครั้ว ทำไร่อ้อย มันสำปะหลัง มะม่วง อาชีพรับจ้าง มีร้านค้าสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน มีเงินทุน 200,000 บาท

3. บ้านสวนผึ้ง

เป็นหมู่บ้านหลักของชาวกะเหรี่ยงดำบลสวนผึ้งในอดีต คนกะเหรี่ยงเรียกบ้านสวนผึ้งว่า บ้านส้องเม็ก มีความหมายว่า บ้านที่มีความสุข ตั้งอยู่ริมลำน้ำแม่ภาชีที่ไหลผ่านทางทิศใต้ของหมู่บ้าน มีน้ำห้วยท่าเคยไหลมาบรรจบกันที่บ้านสวนผึ้ง พื้นที่ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้านเป็นที่ราบลุ่มเกิดจากการเปลี่ยนทางน้ำของลำน้ำแม่ภาชีในอดีต เนื้อดินบริเวณดังกล่าวมีความอุดมสมบูรณ์ เมื่อปี พ.ศ.2444 พระยาราชเสนาได้มาแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านที่บ้านสวนผึ้ง ในเวลานั้นมีบ้านจำนวน 20 หลัง มีบ้านคนลาวยวนอยู่ร่วมด้วยอีก 2 หลัง ผู้นำหมู่บ้านในอดีต นาย ชิงไชย และนาย โกร่ง เป็นผู้ใหญ่บ้านพร้อมกัน ในปี พ.ศ.2444 นาย ผ้าแข็ง (นาย คำ) นาย ไชยฉ่อง บุญทิน นาย ปิ คุ่งลิ่ง ปัจจุบันมีนาย จีบ จะนุเป็นกำนันดำบลตะนาวศรี คนกะเหรี่ยงในหมู่บ้านสวนผึ้งมีตระกูล บุญทิน และ จะนุ⁸² เป็นตระกูลดั้งเดิม

ทิศตะวันออกของบ้านสวนผึ้งเป็นหมู่บ้านท่าเคย ของคนลาวยวน อยู่คนละฟากลำน้ำแม่ภาชี คนลาวยวนมาอยู่ที่บ้านท่าเคยครั้งแรกในปี พ.ศ.2444มี เพียง 5 หลัง คนกะเหรี่ยงและคนลาวยวนบ้านท่าเคยจึงมีความคุ้นเคยกันมาแต่เนิ่นนาน ในปี พ.ศ.2444 บ้านสวนผึ้งมีประชากร 20 ครัวเรือน 100 คน ในปัจจุบันมีประชากร ชาย 531 คน ประชากรหญิง 483 คน รวมทั้งหมด 1014 คน 229 ครัวเรือน

ศาลเจ้าพ่อเจ้าไทยตะนาวศรี เป็นศาลเจ้าที่ชาวบ้านมาประกอบพิธีในการเลี้ยงผีอารักษ์ของหมู่บ้าน อยู่ริมถนนบ้านสวนผึ้ง ไปบ้านท่าเคย มีเจดีย์กลางบ้าน สร้างขึ้นโดยผู้ใหญ่ก๊ ในขณะตั้งเสาเจดีย์นั้น ได้เกิดอุบัติเหตุเสาไม้ล้มทับคนจนเสียชีวิต ปัจจุบันคงเหลือให้เห็นเพียงเสาเจดีย์ที่ตั้งอยู่ริมถนน

⁸² • ต้นไม้ตระกูล* นางไคทู้ จะนุ, นาย ป๊อก บุญทิน, นาย จีบ จะนุ, เวทีพุดคุย บ้านสวนผึ้ง 27-28 ธันวาคม 2544

ตรงข้ามกับบ้านก้านจ๊ับ จะอยู่ในหมู่บ้านสวนผึ้ง มีส่วนราชการเข้ามาตั้งอยู่ในหมู่บ้านคือหน่วยอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า เป็นส่วนราชการของกรมป่าไม้ที่มีภารกิจในการดูแลทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า มีสำนักงานอยู่ริมถนนสายสวนผึ้งบ้านบ่อหวี ห่างจากบ้านสวนผึ้ง 1 กิโลเมตร และหน่วยเฉพาะกิจ ร.29 เป็นหน่วยทหารราบจากกองพลที่ 9 ค่ายสุรสีห์ จังหวัดกาญจนบุรี มีภารกิจดูแลรักษาความมั่นคงตามชายแดนไทยพม่า ที่ตั้งของหน่วยเฉพาะกิจนี้เรียกว่าค่าย ทพพระยาเสื่อ

อาชีพของคนบ้านสวนผึ้ง

ชาวหมู่บ้านสวนผึ้งมีอาชีพทำการเกษตร ปลูก ผัก ผลไม้ ปลูก พุทรา มะนาว องุ่น มะลิ กุหลาบ มะละกอ ผู้ที่ทำอาชีพหลักปลูกผักและผลไม้เป็นคนไทยที่เข้ามาซื้อที่ดินของชาวกะเหรี่ยง คนไทยมีประสบการณ์จากการทำการเกษตร มีเงินทุน คนกะเหรี่ยงในพื้นที่ซึ่งเคยเป็นเจ้าของที่ดินกลับกลายเป็นลูกจ้างที่รับจ้างทำงานในไร่พุทรา

การทำไร่พุทรา

มีผู้ทำไร่พุทรา ทั้งหมด 15 ราย เนื้อที่ 300 ไร่⁸³ การทำไร่พุทรา ต้องใช้แรงงานตลอดฤดูกาลผลิต นับแต่การตัดแต่งกิ่ง การบำรุง และการเก็บเกี่ยวผลผลิต ชาวบ้านกะเหรี่ยงมีรายได้ประจำจากการเป็นลูกจ้างของผู้ทำไร่พุทรา เป็นการจ้างประจำตลอดฤดูกาลเจ้าของไร่จะมารับและส่งลูกจ้างถึงบ้านทุกวัน ค่าจ้างคนงานไร่พุทรา วันละ 100 บาท ทำให้ชาวบ้านกะเหรี่ยงจำนวนหนึ่งไม่ต้องออกไปรับจ้างนอกพื้นที่ ในการทำไร่พุทราต้องอาศัยไม้รวกเพื่อค้ำลำต้นและกึ่งก้านพุทรา ไม่ให้หัก ไม้ที่ใช้ค้ำพุทราจึงเปรียบดั่งไม้ที่ค้ำจุนอาชีพและรายได้ทั้งเจ้าของไร่และชาวบ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้งให้มีรายได้เลี้ยงตนเอง การที่ชาวไร่พุทราจะได้ไม้รวกมาใช้นั้นต้องติดต่อกับคนรับจ้างตัดไม้รวก ซึ่งเป็นคนกลางเป็นผู้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และเจ้าหน้าที่อนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภาษี ที่จะได้มาซึ่งไม้ผิวกฎหมาย ถ้าเจ้าหน้าที่ไม่ยินยอมก็ไม่สามารถนำไม้ออกมาได้

4. บ้านบ่อหวี

บ้านบ่อหวีเกิดขึ้นจากการที่มีชาวกะเหรี่ยง บ้านสวนผึ้ง บ้านห้วยผาก ขึ้นไปทำไร่ ทำไร่ดีบุก เลี้ยงวัวบริเวณที่ราบริมลำน้ำแม่ภาษี สายตระกูลกะเหรี่ยงในบ้านบ่อหวีมี ตระกูล วงศ์ทองปัจจุบันบ้านบ่อหวี มีผู้ใหญ่บ้านเชื้อสายกะเหรี่ยงชื่อนายนัฐพล วงศ์ทอง นายเชน ยิ้มพริ้ม นายทองเดิม ทะรันตวิริยะ เป็นสมาชิก อบ.ต.หมู่บ้านบ่อหวี มีประชากร ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง คนไทยวน ประชากรชาย 624 คน หญิง 564 คน รวม 1,188คน คร่าวเรือน 305 คร่าวเรือน เป็นบุคคลบนพื้นที่สูง(กะเหรี่ยง) 624 คนเป็นชาย 347 คน หญิง 544 คน 84 ครอบครัว

⁸³ • แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี น.6พ.ศ.2545-2549

การถือครองที่ดิน พื้นที่ทั้งหมด 41,500 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าไม้ 34,838 ไร่ พื้นที่ปลูกป่า 100 ไร่ พื้นที่เกษตร 6,562 ไร่ ทุกครอบครัวในหมู่บ้านบ่อหวี ไม่มีเอกสารสิทธิ์ มีรายได้เฉลี่ย 10,308.92 บาทต่อคน/ปี

การติดต่อและเส้นทางคมนาคม มีถนนลาดยางจากตัวอำเภอสวนผึ้งมายังบ้านบ่อหวี มีรถยนต์โดยสารประจำทางเป็น รถสองแถว วิ่งรับส่งผู้โดยสารวันละ 1 เที่ยว เพื่อรับส่งนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนสวนผึ้งวิทยาซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอสวนผึ้ง มีน้ำตกบ่อหวี เป็นน้ำตกที่อยู่ใกล้กับหมู่บ้านบ่อหวีเกิดจากน้ำที่ไหลลงมาจากลำห้วยบ่อหวีที่มีต้นน้ำจากเทือกเขาตะนาวศรี อยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 2 กิโลเมตร ที่ตั้งของบ้านบ่อหวีอยู่ติดกับชายแดน ไทยพม่า มีช่องทางเข้าออกไปพม่า 2 ช่องทางคือ ช่องห้วยคอกหมู อยู่ห่างหมู่บ้าน 7 กม. ช่องทางน้ำตกบ่อหวี อยู่ห่างหมู่บ้าน 5 กม. รัฐบาลได้ส่งหน่วยทหารพรานเข้ามาตั้งฐานอยู่ที่บ้านบ่อหวี หน่วยรักษาป่าไม้ (ร.บ.2) เป็นหน่วยราชการที่เข้ามาตั้งสำนักงานอยู่บริเวณบ้านบ่อหวี เพื่อทำหน้าที่ดูแลรักษา ทรัพยากรป่าไม้ บ้านบ่อหวี อยู่ในเขตพื้นที่อุทยานธรรมชาติวิทยา อาชีพของชาวบ้านบ่อหวีในปัจจุบัน คือจักสานแข่งเป็นอาชีพหลัก รับจ้างรายวันในพื้นที่โครงการธนาคารอาหาร โครงการพระราชดำริเป็นอาชีพรอง ทำไร่มันสำปะหลังเป็นอาชีพเสริม

หมู่บ้านบ่อหวีเป็นหมู่บ้านที่อยู่ติดชายแดนไทย-พม่า เมื่อมองขึ้นไปบนยอดเขาตะนาวศรีทางตะวันตกของหมู่บ้านจะเห็นค่ายทหารพม่าตั้งฐาน บ้านบ่อหวีถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่รองรับการอพยพของชาวกะเหรี่ยงที่หนีการสู้รบจากพม่า ผู้ใหญ่บ้านบ่อหวี นาย นัฐพล วงศ์ทอง เคยนำลูกบ้านเข้าปลดอาวุธทหารพม่าจำนวน 40 คน ที่ลำเข้ามาในเขตหมู่บ้าน เมื่อปี 2543

5. บ้านห้วยน้ำหนัก (อะหนะท่า)

คนกะเหรี่ยงเรียกชื่อบ้านห้วยน้ำหนักว่า “อะหนะท่า” อยู่ห่างจากที่ตั้งของอำเภอสวนผึ้งประมาณ 28 กิโลเมตร มีรถประจำทางรับส่งนักเรียนวิ่งรับส่งผู้โดยสารวันละ 1 เที่ยว ใช้เส้นทางจาก บ้านห้วยน้ำหนัก ห้วยม่วง บ่อหวี สวนผึ้ง บ้านบ่อ 1 เส้นทาง อีกเส้นทางหนึ่งจากบ้านห้วยน้ำหนักมาบ้านบ่อหวี เข้าบ้านห้วยผาก ผ่านบ้านท่ากุ่ม มายังอำเภอสวนผึ้ง คนดั้งเดิมคือกะเหรี่ยงจกอร์ ประชากรบ้านห้วยน้ำหนักมีจำนวนเพิ่มขึ้นเมื่อรัฐได้จัดสรรที่ดินทำกินให้แก่คนกะเหรี่ยงที่เคยอยู่ในบริเวณต้นน้ำภาชี รัฐได้อพยพคนเหล่านี้ลงมาอยู่รวมกัน รัฐหวังเกรงว่าคนกะเหรี่ยงต้นน้ำเหล่านั้นจะมีใจฝักใฝ่อยู่กับพรรคคอมมิวนิสต์ที่ได้เคลื่อนไหวอยู่ในพื้นที่ในเวลานั้น จึงได้อพยพชาวกะเหรี่ยงจกอร์ลงมาอยู่ในพื้นที่ที่ทางการจัดสรรให้ที่บ้านห้วยน้ำหนัก บ้านพระกำแพง ประชากรบ้านห้วยน้ำหนัก ที่มีสถานะเป็นพลเมืองไทยตามกฎหมาย มีทะเบียนบ้าน ท.ร.14 มีจำนวน ชาย 254 คน หญิง 227 คน รวม 481 คน ครัวเรือน 123 ครัวเรือน นอกนั้นเป็นบุคคลที่มีบัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูง ที่กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการพิสูจน์สถานะบุคคลในการลงรายการสัญชาติไทย จำนวน 475 คน เป็นชาย 247 คนหญิง 228 คน ร้อยละ 95 เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยง กระจายกันอยู่ตามหอย่อมบ้าน ห้วยน้ำหนัก บ้านห้วยกระวาน หนองตาตั้ง พระกำแพง สายตระกูลของคนกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนัก คนดั้งเดิมมี สาย

สกุลคือ ทับไกรสกุล , บุญทิน ย้ายมาจากบ้านสวนผึ้ง จอริ มาจากพม่า ลุง หม่อง บุญทิน เป็นผู้นำทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมท้องถิ่น อาชีพของคนบ้านห้วยน้ำหนัก อาชีพหลักของชาวบ้านคือ ปลูกผัก รับจ้างตามไร่ผัก ทำข้าวไร่ ออกไปรับจ้างในเมือง หน้าฝนหาหน่อไม้ หาเห็ดโคน หน้าแล้งเข้าป่าหาของป่า เช่น ไม้หอม ลำสัตรู น้ำผึ้งป่า เหตุที่ต้องหาของป่าเพราะชาวบ้านส่วนมากยังไม่มีสถานะเป็นพลเมืองไทย ยังไม่ได้ลงรายการสัญชาติไทย มีเพียงบัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูง หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าบัตรสีฟ้า บัตรสีเขียวขอบแดง ทางราชการได้จำกัดพื้นที่ การออกนอกพื้นที่ต้องได้รับอนุญาต ในพื้นที่ไม่มีงานรองรับเพียงพอ ออกไปรับจ้างทำงานนอกพื้นที่ไม่ได้ จึงต้องเข้าป่าหาของป่ามาขายเพื่อจะมีเงินมาซื้อข้าวสารเลี้ยงตนเองและครอบครัว และนำเงินมาใช้ในการดำเนินการยื่นขอสถานะเพื่อจะได้เป็นคนไทย ซึ่งมีการเรียกเก็บเงินจากชาวกะเหรี่ยงที่ขอยื่นคำร้องขอสถานะบุคคลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

คริสตจักรห้วยน้ำหนัก เป็นคริสตจักรที่มีคริสตสมาชิกเป็นคนกะเหรี่ยงเป็นคริสตชนนิกายโปรเตสแตนต์ มีภูมิหลังจากนิกาย แบปติส คริสตสมาชิกส่วนมากมีภูมิหลังมาจากพม่าเป็นกะเหรี่ยงจอร์หรือปกากะญอ มีศิษยาภิบาลชาวกะเหรี่ยงชื่อ นาย สว่าง จอริ เป็นผู้ดูแลสมาชิกคริสเตียน ปัจจุบันมีคริสตชน ชาย 97 คน หญิง 86 คน 183 คน มีคณะกรรมการคริสตจักรจำนวน 7 คน ใช้ภาษากะเหรี่ยงจอร์ในการร้องเพลงและเทศนา นมัสการพระเจ้าในวันอาทิตย์ คริสตชนกะเหรี่ยงที่นี่จะแต่งชุดกะเหรี่ยงเข้านมัสการพระเจ้าในคริสตจักรในวันอาทิตย์

โครงการพระราชดำริ เป็นโครงการในพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ที่ต้องการให้ราษฎรเชื้อสายกะเหรี่ยง บ้านหนองตาดั้ง บ้านห้วยน้ำหนัก บ้านพระกำ ได้มีอาชีพเสริมเพื่อจะมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว มีนาง น้ำ จอริ ภรรยาของศิษยาภิบาลผู้นำคริสตจักร ห้วยน้ำหนัก ที่ได้รับการฝึกจากโครงการศิลปาชีพกลับมาเป็นครูสอนชาวบ้าน เป็นโครงการที่ได้ส่งเสริมสืบสานการทอผ้าด้วยวิธีการดั้งเดิม มีสมาชิกทอผ้าปักผ้าที่บ้านห้วยน้ำหนัก 22 คน ได้รับค่าตอบแทนชิ้นละ 2,500-3,000 บาท ที่บ้านพระกำ มีกลุ่มทอผ้า ปักผ้า และจักสาน มีสมาชิกทอผ้า 18 คน ปักผ้า 3 คน จักสาน 4 คน ที่บ้านหนองตาดั้งมีสมาชิกทอผ้า 22 คน ปักผ้า 2 คน ค่าตอบแทนได้เช่นเดียวกับบ้านห้วยน้ำหนัก โครงการในพระราชดำริดังกล่าวได้สืบทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและเกิดผลในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่า ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2541 มีเนื้อที่ 1,000 ไร่อยู่ติดลำห้วยอะหนะ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ เป็นสถานที่พักผ่อนของประชาชน ส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ บ้านห้วยน้ำหนัก ยังมีกลุ่มบ้านที่ผู้ใหญ่บ้านต้องดูแลอีกเช่น บ้านวังโค บ้านพระกำ บ้านหนองตาดั้ง บ้านห้วยผาก บ้านโป่งแห้ง มีผู้ใหญ่บ้านชื่อ นาย สมบัติ วรทริกรกุล เชื้อสายกะเหรี่ยงปกากะญอ มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นาย วิจักร นิยา นาย เข้า ดอก ใบบ้านห้วยน้ำหนักเป็นหมู่บ้านชายแดนไทย-พม่า อยู่ในพื้นที่ป่าเวดล้อมด้วยภูเขา ห่างจากที่ตั้งที่ว่าการอำเภอสวนผึ้ง 28 กิโลเมตร ไม่ไกลจากบ้านห้วยน้ำหนัก ไปทางตะวันตกมีหอย่อมบ้านเรียกว่าบ้านโป่ง

แห่ง อยู่ติดเทือกเขาตะนาวศรี ทหารพม่าได้มาตั้งฐานที่มั่นอยู่บนยอดเขาตะนาวศรี เป็นจุดข่มที่ทหารพม่าได้เปรียบทางด้านยุทธการ ทหารพม่าเคยลอบยิงทหารพรานเสียชีวิต 2 นาย ที่ช่องบ้านโป่งแห้ง รัฐได้ส่งทหารพรานและหน่วยบรรทุกสัตว์ต่าง (ล่อดำ) อยู่ประจำพื้นที่เพื่อรักษาชายแดน ชาวบ้านกะเหรี่ยงตามแนวชายแดนมีความสัมพันธ์กับชาวกะเหรี่ยงในเขตพม่า เมื่อคนกะเหรี่ยงจากพม่าหนีภัยการสู้รบ ได้เข้าอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องและคนที่รู้จัก หรือปลูกเพิงพักหลบซ่อนตามชายป่าที่เรียกว่า “ผู้ลี้ภัยในร่มป่า” เมื่อเจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการจับกุมบุคคลที่หลบหนีเข้าเมือง บางครั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าตรวจค้นชาวบ้านการยึดทรัพย์สินเงินทองของชาวบ้าน เคยมีการเรียกเก็บเงินเป็นรายเดือนจากชาวบ้านบางครั้งเรียกเก็บครอบครัวละ 500 – 1,000 บาทเพื่อเป็นค่าคุ้มครองเพื่อไม่ให้มีการจับกุม โดยผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ของรัฐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะกรรมการ ด้านสิทธิมนุษยชนสภาพนาความ ได้ลงมาศึกษาปัญหาการถูกละเมิดสิทธิของชาวบ้านห้วยน้ำหนัก ในปี พ.ศ.2545 เพื่อสรุปสภาพปัญหาและเสนอปัญหาให้รัฐบาลได้แก้ปัญหาในพื้นที่⁸⁵

การแต่งกายของกะเหรี่ยงราชบุรี

กะเหรี่ยงราชบุรีและเพชรบุรีจะแต่งกายเหมือนกัน สาวกะเหรี่ยงจะสวมชุดสีขาวทรงกระสอบคอวี เมื่อเริ่มมีประจำเดือนและมีครอบครัวจะเปลี่ยนผ้าถุง ผ้าถุง กะเหรี่ยงราชบุรีเพชรบุรี มีลวดลายต่างจากหญิงกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดอื่นๆ ด้านล่างของผ้าถุงเป็นลายตีนจก ถัดขึ้นมาเป็นลายยกดอก และลายมัดหมี่ ใช้ลูกเดือย สีขาวเย็บร้อยที่ชายขอบผ้าถุง ในอดีตผู้ชายกะเหรี่ยงจะสวมชุดทรงกระสอบ คอวี ยาวลงมาเหนือเข่า เก๋ล้มวยผม ใช้ผ้าพันม้วนขึ้นตรงหน้าผาก คล้ายกับจวงช้าง เจาะหูทั้งสองข้าง⁸⁶ เมื่อมีความสัมพันธ์กับคนลาวยวน ลาวโซ่งและคนไทยการแต่ง ชายกะเหรี่ยงจึงได้เปลี่ยนชุด มาเป็นนุ่งโจงกระเบนเสื้อแขนกระบอกสีกรมท่ามีกระดุมเม็ดเงินคล้ายกับเสื้อของลาว โข่งคนกะเหรี่ยงประกายค้ำกายด้วยสร้อยเม็ดเงินและลูกปัด⁸⁷ สุนทรภู่ว่าคนกะเหรี่ยงชอบลูกปัดได้มอบลูกปัดให้ตากวังกะเหรี่ยงเมืองสุพรรณในคราวที่ท่านออกไปหาแร่ปรอทที่เมืองสุพรรณ

ลูกปัดตัดให้สี สิบใบ
เกรียงขอบยอมยืมลไม ใส่ข้อ
หมากพลูสู่สมใจ จันทรอัป พลับเอย
ถามกวางนั่งพูดจ้อ จวบแจ้งแสงสุราฯ

⁸⁵ วันที่ 24 เมษายน 2545 คณะอนุกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ ผู้ไร้สัญชาติ และผู้พลัดถิ่น สภาพนาความ ประกอบด้วย นาย สุรพงษ์ กองจันทึก และคณะ นาย จรัส ดิษฐาภิรักษ์ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นาง เตือนใจ ดีเทศน์ วุฒิสมาชิก จ.เชียงราย ร.ศ.ดร.พันธ์ทิพย์ กาญจนจิตรา สายสุนทร รองศาสตราจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เข้าพื้นที่เพื่อรับทราบสถานการณ์การถูกละเมิดสิทธิของชาวบ้านสวนผึ้ง

⁸⁶ ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัด บางแคใหญ่ ต.แควอ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม และภาพไม้แกะสลัก บริเวณบันไดด้านขวาก่อนขึ้นศาลาวัดแจ้งเจริญ ต.จอมประทัด อ.วัดเพลง จ.ราชบุรี

⁸⁷ ชีวิตและงานของสุนทรภู์ น. 220 กรมศิลปากร 2538 โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว กรุงเทพฯ

ในบทเสภาขุนช้างขุนแผนพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 2 กล่าวถึงขุนแผนพานางวันทองหนีจากบ้านขุนช้างมาถึงบ้านกะเหรี่ยง ทั้งคู่ขอพักอาศัยบ้านคนกะเหรี่ยง นางวันทองได้มอบลูกปิดตอบแทนน้ำใจแก่หญิงกะเหรี่ยง พระราชนิพนธ์มีเนื้อความดังนี้

วันทองให้ปิดผูกข้อมือ เป็นที่นับถือกะเหรี่ยงไร'
เราจะขออาศัยในบ้านนี้ อยู่สักห้าราตรีจะลาไป
ยายเฒ่าได้ปิดก็ดีใจ แก่เรียกไปสาวสาวก็กลับมา⁸⁸

ผู้ทอผ้ากะเหรี่ยง ต้องมีทักษะในการมัดหมี่ การย้อมผ้า ต้องใช้ความอดทนในการนั่งทอและเก็บลายตีนจก ราคาชุดกะเหรี่ยงที่มีการซื้อขายในปัจจุบัน ราคา ชุดละ ไม่ต่ำกว่า 5,000 บาท ปัจจุบันชุดเสื้อผ้าของหญิงกะเหรี่ยงเป็นเครื่องแต่งกายที่หาผู้ที่จักทออยากขึ้น ปัจจุบันใน

โปรดสังเกต แคน กะเหรี่ยง ที่มีลักษณะยาว ภาพ คนเป่า ซ้าย-ขวา สวนผึ้งมีผู้ทอผ้ากะเหรี่ยงเหลืออยู่ ไม่ถึง 5 คน อีกไม่นานคนทอผ้าก็จะหมดไป ปัจจุบันคนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง สวมเสื้อผ้าแบบคนไทย เพราะหาซื้อได้ง่าย ราคาถูก เสื้อผ้าในตลาดเปลี่ยนแปลงตามสมัยนิยม ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งนิยมห้อยเหรียญเนื้อเงินของรัชกาลที่ 5 โดยการเจาะรูร้อยเชือก สวมคอเป็นเครื่องประดับ ที่เป็นหลักฐานบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่รัชกาลที่ 5 ที่มาของเหรียญรัชกาลที่ 5 มาจากผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่ได้รับพระราชทานในคราวเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 บ้านด่านตะโก ในปี พ.ศ.2416 และในปี 2438 ที่ถ้าจอมพล อำเภोजอมบึง

ความสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ดีผ่องเท็ง • ต้นไม้แห่งชีวิต ความเชื่อและข้อปฏิบัติของชาวกะเหรี่ยงที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กับธรรมชาตินั้นเริ่มต้นนับแต่เด็กคลอดออกมาจากครรภ์มารดา เมื่อเด็กทารกอยู่ในครรภ์มารดาจะได้รับอาหารจากแม่โดยมีสายสะดือเป็นท่อส่งอาหารจากแม่สู่ลูก สายสะดือจึงเป็นอวัยวะที่ทำ

⁸⁸ เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน น.427 กรมศิลปากร 2513 โรงพิมพ์ รุ่งวัฒนา กรุงเทพฯ

• ดีผ่องเท็ง ในภาษากะเหรี่ยงโผล่วจะเรียก รก และสายสะดือ รวมกันเรียกว่า ดี คือ สะดือ ,ผ่อง แปลว่ากระบอก เช่นกระบอกไม้ไผ่ เท็ง แปลว่า ต้น ,เช่น เชื้อ เท็ง แปลว่า ต้นไม้, ในภาษากะเหรี่ยงจกอว์ ออกเสียงเป็น เดปอญู

หน้าที่ให้ชีวิตระหว่างแม่กับลูก รกจึงเป็นสายใยแห่งชีวิต เมื่อเด็กทารกคลอดออกมาผู้เป็นพ่อจะนำรกและสายสะดือของเด็กใส่กระบอกไม้ไผ่ นำไปผูกไว้กับต้นไม้ที่สมบูรณ์แข็งแรง เพื่อให้ขวัญของเด็กอยู่กับต้นไม้ มีชีวิตยืนยาว เกิดดอกออกผล เหมือนกับต้นไม้ ถ้าเป็นเด็กผู้หญิงจะเลือกหาต้นไม้ที่มีดอกสวยงาม เช่นต้นทองหลาง ถ้าเป็นเด็กชายก็มักจะเลือกต้นไม้ที่แข็งแรง บางครอบครัวก็เลือกใช้ต้นไม้ต้นเดียวกัน เป็นดั่งต้นไม้ประจำครอบครัวของแต่ละตระกูลที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ต้นไม้ที่มีผู้นำกระบอกรกและสายสะดือไปผูกนั้น จะไม่มีผู้ใดไปตัดโค่นทำลาย หากต้นไม้ถูกตัดโค่นขวัญของเด็กจะหนีไป ทำให้เจ้าของเจ็บป่วย หากผู้ใดฝ่าฝืนถือว่าเป็นการลบหลู่ไม่ให้เกียรติกับเจ้าของผีองค์หนึ่ง เด็กๆจะกลัวไม่เข้าใกล้บริเวณป่าสะดือ ป่าสะดือจึงเป็นที่อาศัยหลบซ่อนตัวของสัตว์ป่าจำพวก กระรอก กระแต และนกป่า ในแต่ละหมู่บ้านจะมีพื้นที่ป่าที่เรียกว่า ป่าผีองค์หนึ่ง ในบริเวณชายขอบของหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อและข้อปฏิบัติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกะเหรี่ยงกับธรรมชาติที่คนต้องพึ่งและผูกพันธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันความเชื่อและข้อปฏิบัติเช่นนี้เริ่มเปลี่ยนไปเพราะการพัฒนาและความเจริญเข้าไปถึงหมู่บ้าน เด็กๆไปคลอດที่โรงพยาบาลหรือสถานอนามัย และการพัฒนาหมู่บ้านทำให้มีการตัดถนนและใช้พื้นที่ดังกล่าวเพื่อกิจการทางราชการ แต่ก็ยังมีความเชื่อและปฏิบัติเช่นนี้ในหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลจากการพัฒนา

คนกะเหรี่ยงมีความเชื่อว่าผืนแผ่นดินมีเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ “สิ่งละรีย” หรือ แม่พระธรณี เป็นผู้คุ้มครองและอวยพรให้ความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูก มีความเชื่อในผีป่า ผีน้ำ และด้วยระบบการผลิตในระบบไร่หมุนเวียน ที่ต้องเปลี่ยนและสลับพื้นที่เพาะปลูกเพื่อการยังชีพ สนับสนุนให้คนกะเหรี่ยงมีความคิดและความเชื่อในการที่ไม่ยึดติดอยู่กับพื้นที่รวมทั้งไม่คิดครอบครองที่ดิน

เมื่อรัฐได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน ออกเอกสาร ส.ค.1 ให้แก่คนกะเหรี่ยงในปี พ.ศ. 2497 และการเก็บภาษีบำรุงท้องที่ในตำบลสวนผึ้งได้เริ่มขึ้นประมาณปี พ.ศ.2505 ทำให้ชาวกะเหรี่ยงเริ่มเปลี่ยนความเชื่อ เปลี่ยนแนวคิดให้คุณค่าของที่ดินใหม่ มีความคิดในการครอบครองที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ที่ดินจึงมีมูลค่าในการซื้อขายแลกเปลี่ยน กลุ่มชาวนากะเหรี่ยงเป็นคนกลุ่มแรกที่เปลี่ยนความคิด เพราะการทำนาเป็นระบบการผลิตที่ติดยึดพื้นที่ ซึ่งต่างจากกลุ่มที่ทำไร่หมุนเวียน

อาชีพและการทำกินของชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งในอดีต

นาย “เอช.วารังตัน สมธิ ชาวอังกฤษ รองเจ้ากรมโลหกิจในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เดินทางมาสำรวจการทำแร่ที่สวนผึ้ง ในปี พ.ศ.2438 “ได้บันทึกถึงลักษณะภูมิประเทศของสวนผึ้งดังนี้ “....แม่ประชี(ลำน้ำภาษี)อยู่ระหว่างที่สูงทั้ง 2 ข้างปกคลุมด้วยต้นตะเคียน ต้นยาง อันเป็นต้นไม้ในตระกูลต้นยางที่ให้น้ำมันยาง ไม่ยางทุกต้นที่อยู่ในละแวกหมู่บ้านจะถูกกรีดลึกลงไปในลำต้นเพื่อเอายาง เราพบคนหลายๆกลุ่มอยู่รอบๆต้นไม้ บ้างก็กำลังยกถังเคโรซีน ที่มีน้ำมันเต็ม ส่วนคนอื่นๆจะตักน้ำมันออกมาจากรูต้นไม้ ต้นไม้พวกนี้สูงมีสัดส่วนงดงาม เราผ่านต้นไม้หายต้นที่ไม่มีกิ่งก้านสาขาสูงขึ้นไปเป็น 100 ฟุต ยืนแห้งตาย เป็นผลมาจากการกระทำที่กล่าวมา ควายป่าซึ่งเป็นสัตว์ที่พวกกะเหรี่ยงกลัวมากที่สุดนั้นเป็นสัตว์ที่มีอยู่ทั่วไป ซึ่งทราบได้จากรอยเท้าของมัน เราได้เห็น แรด หมูป่า

และรอยเท้าเสือ มักได้ยินเสียงอึกบึ้งบ่อยครั้ง นกยูง อยู่เป็นคู่ๆ นกเงือกฝูงใหญ่เข้าพำนักได้
ถึง 56 ตัว ในบางฝูงนับได้ถึง 25 ตัว⁸⁹

การทำไร่ข้าว หม่าเจ็ก

ในอดีตคนกะเหรี่ยงสวนผึ้งดำรงชีพอย่างเรียบง่าย อาชีพหลักของคนกะเหรี่ยงสวนผึ้งคือการ
ทำไร่ปลูกข้าว ชีวิตของชาวกะเหรี่ยง อยู่ที่ไร่ข้าวในไร่ไม่เพียงจะมีข้าวเป็นพืชหลัก ยังมีพืชผักต่างๆ
รวมทั้งสมุนไพร เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่ถักทอ มาจากฝ้ายที่ปลูกในไร่ข้าว เมื่อมีข้าวอยู่ในยุ้งพอเพียง
ทุกคนก็อยู่ได้ไม่เดือด

การทำไร่ข้าวมีกระบวนการ
การหลายขั้นตอน นับแต่การ
เลือกพื้นที่ การพิน และเผาไร่
การดูแลรักษาควบคุมวัชพืช
ปริมาณน้ำฝนและความแห้งแล้ง
จากธรรมชาติเป็นปัจจัยที่สำคัญ
กว่าสิ่งใด การทำไร่ข้าวมีความ
เสี่ยงสูง เปรียบเหมือนการเดิน
ข้ามลำน้ำเชี่ยวที่มีเพียงลำไผ่ล่ำ
เดียวเป็นสะพานข้าม ในขณะที่

เดินข้ามจึงต้องระมัดระวังต้องประคองและทรงตัวให้มั่นคง ต่างจากการทำนาที่มีความความมั่นคง
และยั่งยืน เปรียบเหมือนการเดินข้ามลำน้ำโดยมีท่อนไม้ใหญ่ที่แข็งแรงเป็นสะพานข้าม ความเสี่ยงที่จะ
ตกสะพานจึงมีน้อยกว่าการเดินบนสะพานลำไผ่ไผ่

เพราะทั้งชีวิตที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติ คนกะเหรี่ยงจึงเห็นความยิ่งใหญ่ ความลึกลับ รู้คุณค่า ของ
ธรรมชาติ มีพิธีกรรมต่างๆมากมาย ที่แสดงออกและสื่อความหมาย ให้เห็นถึง ความเคารพ นบนอบ
การวอนขอ ขอบคุณ ธรรมชาติและแผ่นดิน เพื่อที่ตนเองจะได้มีชีวิตอยู่โดยอาศัยข้าวจากไร่

ในความเชื่อของชาวกะเหรี่ยง สังฆะริย (แม่พระธรณี) และ พียบือโฮย (แม่โกลสพ) เป็นเทพแห่ง
มารดา เป็นผู้ให้ชีวิต และเป็นผู้เลี้ยงดู แม้แต่พระพุทธเจ้าพระองค์มีชีวิตอยู่ได้ก็เพราะข้าว คนกะเหรี่ยง
จึงให้ความเคารพและให้ความสำคัญต่อแม่โกลสพ แม่พระธรณี เทพแห่งมารดาผู้ยิ่งใหญ่ที่ให้ความอุดม
สมบูรณ์ต่อแผ่นดิน

ชาวกะเหรี่ยงมีตำนานกล่าวไว้ว่า ในยุคสุดท้ายของมนุษยชาติ จะเกิดภัยพิบัติอย่างใหญ่หลวง
จะเกิด พายุใหญ่ * พัดพามนุษย์ไปสู่ความหายนะ ไม่มีอะไรที่จะช่วยชีวิตมนุษย์ได้ไม่ว่าจะเป็น ทรัพย์

⁸⁹ บันทึกการเดินทางไปยังบางจังหวัดทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสยาม น.84,146,152 มิสเตอร์ เอช วารังตันสมิธ

* หรือว่า พายุใหญ่ จะเปรียบได้ดั่งเช่น ทรัพย์สมบัติ เงินทอง ที่จะพัดพามนุษย์ไปสู่ความวิบัติ ในยุคสุดท้ายคนจะ

สิน เงินทอง หรือที่อยู่อาศัยที่ใหญ่โตแข็งแรง ผู้รอดชีวิตจะต้องยึดกุมต่อข้าวไว้ให้แน่นชว
กะเหรี่ยง จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับอาชีพอื่นๆ มากไปกว่าการทำไร่เพื่อจะปลูกข้าวไว้บริโภค
หรือด้วยความเชื่อเช่นนี้เองที่ทำให้คนกะเหรี่ยงเป็นคนที่ เรียบง่าย กินพออิ่ม นุ่งพออุ่น ไม่มีแนวคิด
ทางด้านการค้า ไม่ สะสม

การเลือกพื้นที่ในการทำไร่

การเลือกพื้นที่ทำไร่ของกะเหรี่ยง แต่ละครอบครัวจะเลือกพื้นที่ในพื้นที่ที่เคยทำไร่มาก่อน ที่
เรียกว่าไร่ซาก(คัย) ของตนเอง ที่ถูกทิ้งไว้ ประมาณ 7-8 ปี ซึ่งผืนดินบริเวณนั้นได้ถูกพักเพื่อให้
เนื้อดินกลับมามีธาตุอาหาร มีความอุดมสมบูรณ์ หรืออาจจะเป็นพื้นที่ไร่ซากของผู้อื่น หรือเป็นการ
หาพื้นที่แห่งใหม่

ลักษณะพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำไร่

พื้นที่ที่เหมาะสมแก่การทำไร่ข้าวคือบริเวณที่เป็นป่าไผ่ ป่าไผ่เป็นบริเวณที่เนื้อดินมีความอุดม
สมบูรณ์ ป่าไผ่ง่ายและสะดวกในการตัดฟัน จุดเผาก็ง่าย พื้นที่ตัวกลับมาสู่สภาพเดิมได้รวดเร็ว จะ
หลีกเลี่ยงการตัดโค่น ต้นไม้ใหญ่ไม้เนื้อแข็ง เพราะต้องใช้แรงงานและใช้เวลามาก ก่อนที่จะตัดสินใจ
เลือกพื้นที่ในการตัดฟันไร่ คนทำไร่จะเดินสำรวจสถานที่ ถ้าพบสัตว์ เช่น เก้ง หรือได้ยินเสียงเก้ง
หูกวาง หรือ นกขุนแผนดัง ร้องทัก หรือ มี ภู ต้นจำนวนมาก ก็จะไม่เลือกสถานที่นั้น เมื่อได้สถานที่
ตามที่ต้องการแล้ว ก็จะกลับมาบ้านในคืนนั้นถ้าฝนว่าได้พบสัตว์ใหญ่ เช่น ช้าง วัว ควาย หรือฝน
เห็นเทวดา พระอินทร์ก็เป็นลางบอกเหตุที่ดี แต่ถ้าฝนเห็นไฟไหม้ ค้างคาวหวานหัก หรือทะเลาะกับ
เพื่อนบ้าน ก็จะตัดสินใจไม่เลือกสถานที่แห่งนั้น ต้องหาที่แห่งใหม่ ห้ามไม่ให้พี่น้องทำไร่
คนละฝากล้าห้วย หรือพื้นที่ระหว่างไร่ของคนอื่นที่ไม่ได้เป็นเครือญาติกัน ถือว่าเป็นข้อห้ามที่
ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด จะทำให้ผืนน้ำไม่พอใจ พี่น้องจะทะเลาะแตกแยกกัน

“ ปู่ ย่า ตา ยาย เล่าให้ฟังว่า เมื่อก่อนนั้นลำห้วยแม่ประชียังไม่ได้เปลี่ยนทางน้ำ อยู่มาวัน
หนึ่งพี่น้องสองคนฟันไร่คนละฝากล้าห้วย พอกลางคืนตกดึกเท่านั้นแหละ มีเสียงอื้ออึงดัง อู้... อู้...
เหมือนกับว่ามีลมพายุ ได้ยินเสียงเหมือน เสียง เสือ ช้าง ร้องโหยหวน น่ากลัว มาก ชาวบ้านนั้นนอนไม่
หลับ กลัวกันทุกคน ไม่มีใครกล้าลงจากบ้าน พอเช้าวันรุ่งขึ้นไปดูที่ลำห้วย ปรากฏว่าลำห้วยแม่ภาชี
เปลี่ยนเส้นทางไหลมาทางทุกวันนี้”⁹²

หลังจากที่ได้สถานที่จนเป็นที่แน่ใจแล้วว่าเหมาะสมแก่การทำไร่ มั่นใจว่าจะได้ผลผลิตเพียงพอ
ต่อคนในครอบครัว เนื้อที่ในการทำไร่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับคนในครอบครัวที่จะเป็นแรงงานใน

ละทิ้งไร่-นาข้าว (ความ นบนอบ ต่อธรรมชาติ) ไปแสวงหาเงิน ทอง วัตถุหรือสิ่งอื่นทดแทน

⁹² นาง ไค้จู จะนู แม่ของกำนัน จีบ จะนู อยู่ที่บ้านสวนผึ้ง หมู่ที่ 1 ต.ตะนาวศรี

การดูแลเอาใจใส่ สำหรับครอบครัวที่มีแรงงานน้อย ก็ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจำนวน 2 ปีบ ครอบครัวไหนที่ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวถึง 4 ถังถือว่าเป็นครอบครัวที่มีแรงงานมากครอบครัวหนึ่งๆเฉลี่ยแล้วจะทำไร่มีเนื้อที่แปลงละประมาณ 6-8 ไร่ ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว 4 ถัง

ก่อนลงมือฟนไร่เจ้าของไร่จะทำการเสี่ยงทาย (อั้งคาคุ) เพื่อจะดูว่าการทำไร่ผืนนี้จะได้ผลหรือไม่ พิธีดังกล่าวเป็นการบอกให้แม่พระธรณีรับรู้เป็นการขออนุญาตจากแม่พระธรณี เจ้าของไร่จะเอาไม้ที่มีความยาวประมาณ 1 วา ตั้งจิตอธิษฐานทำการเสี่ยงทายฟาดไม้ลงไปยังพื้นดิน 3 ครั้ง สังเกตว่าไม้ท่อนนั้นได้ยาวกว่าเดิมหรือไม่ ถ้าไม้นั้นยาวกว่าเดิมแสดงว่าการทำไร่ผืนนี้ดี แต่ถ้าไม้นั้นหดสั้นกว่าเดิมแสดงว่าทำไร่ผืนนี้จะได้ข้าวไม่ดีต้องหาที่แห่งใหม่อีก

การฟนไร่ ผิเช็ก

หลังจากทำบุญกินข้าวใหม่และดวงข้าวใหม่ออกจากทุ่งในเดือน 3 ไทย (กุมภาพันธ์-มีนาคม) จะเริ่มเข้าสู่ช่วงเวลาของการฟนไร่ ต้องฟนไร่ให้เสร็จภายในช่วงระหว่าง กุมภาพันธ์-มีนาคม การตัดโค่นต้นไม้จะตัดไม่ถึงโคนต้น ทิ้งไว้ให้เหลือแต่ตอ เพื่อต่อไม้ต้นจะได้แตกหน่อเติบโตเป็นต้นใหม่ในปีถัดไป ต้นไม้ใหญ่ที่อยู่ชายขอบไร่จะถูกริดกิ่งก้านไม่ให้บังแดดที่จะส่องลงมายังต้นข้าว การตากไร่จะใช้เวลาเวลาประมาณ 3-4 สัปดาห์ อากาศร้อนและแห้งแล้งระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน ทำให้ดินไม้กิ่งไม้ ใบหญ้าแห้งกรอบ เป็นเชื้อไฟอย่างดีทำให้การเผาไหม้ทั่วมีเถาถ่านเป็นธาตุอาหารอย่างดีสำหรับพืชที่จะปลูกในไร่

การเผาไร่ ช้อกเช็ก

ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งมีความเชื่อว่า จะไม่ทำการเผาป่าหรือเผาไร่ก่อนเดือน 3 จะต้องรอให้พระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้เริ่มต้นเผาไร่เสียก่อน ถ้ามีการเผาป่าหรือเผาไร่ก่อนเดือน 3 หรือก่อนที่พระเจ้าแผ่นดินจะเผาไร่ จะทำให้เกิดเหตุเภทภัย ต่อชาวกะเหรี่ยง การเผาไร่ก่อนเดือน 3 จะทำให้ไฟลามไปยังไร่ของคนอื่นๆที่ไม่ได้ถูกตัดโค่นแห้งยังไม่สนิท สร้างความยากลำบากสำหรับไร่ของผู้อื่นที่ไม่ยังแห้งไม่สนิทแต่ใบไม้และเชื้อไฟขนาดเล็กต้องถูกเผาไหม้ เมื่อถึงเวลาเผาไร่ก็จะมีเชื้อไฟที่จะช่วยให้ไฟลุกลามไหม้ได้ ทำให้ข้าวไม่ได้ผลผลิต ความเชื่อเช่นนี้เป็นการจัดระเบียบและควบคุมไฟป่าของชาวกะเหรี่ยงที่รักษาความสมดุลทางธรรมชาติ

เมื่อ เดือน 3 ผ่านพ้นไป ต้นไม้ กิ่งไม้ที่ถูกตัดโค่นแห้งสนิท จะเริ่มทำแนวกันไฟตามชายขอบไร่ เพื่อไม่ให้ไฟลุกลามออกนอกเขต ก่อนเผาไร่เจ้าของไร่จะเอามีดไปตากเอาเศษ ครก สาก ที่ป่นด้ายและ หางของนกยูง อย่างละเล็กน้อยพอบเป็นพิธี เพื่อใช้จุดเป็นเชื้อไฟเป็นฟืนท่อนแรกในเผาไร่ พวกผู้หญิงจะคอยอยู่ที่บ้านคอยสังเกตดูควันไฟ เมื่อควันไฟเริ่มพวยพุ่งสู่ท้องฟ้าพวกผู้หญิงจะนำเกลือใส่กระดังมาผัดเหมือนกับผัดข้าว นำขี้เถ้า หินลับมีด มาวางไว้ที่ตรงบันไดขึ้นบ้าน เคาะบันไดบ้าน ลุงบุญธรรม คั่งลึง ให้ความหมายว่า ที่เอา เศษ ครก สากตำข้าว ที่ป่นด้ายและหางนกยูงนั้นมีความหมายว่า นกยูงนั้นเพื่อใช้เรียกลม ครก สาก เป็นสิ่งที่แสดงถึงการที่จะได้มีข้าว ที่ป่นด้าย คือการที่จะมีฝ้าย

สำหรับทอเสื้อผ้า เกลือใส่กระดั่งก็เพื่อเป็นเคล็ดที่จะควบคุมไฟไม่ให้ลามออกนอกพื้นที่ จี้เต้า 3 กองเพื่อให้ไฟเผาไหม้ไม้จนเป็นถ่านดี ไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยที่จะเก็บเศษไม้ที่เหลืออยู่ ข้าวที่ปลูกก็ จะออกงาม การเคาะบันไดบ้านเป็นการเรียกขวัญเหมือนกับการส่งสัญญาณให้คนที่จุดไฟในไร่ได้รับรู้ หินลับมีดมีความหมายถึงการเตรียมตัวที่จะต้องลับมีดเพื่อใช้ในการเก็บเศษไม้ที่เหลือจากการเผาไหม้ การเผาไร่ต้องเลือกดูฤกษ์งาม จะเลือกเผาไร่วันอังคารที่ถือว่าเป็นวันดี จะเผาไร่ในเวลาใกล้ค่ำ ก่อน เผาไร่ทุกคนจะร้องตะโกน บ้างก็เคาะกระบอกไม้ เพื่อให้สัตว์ที่อาศัยอยู่ในไร่ตกใจวิ่งหนีออกมา เริ่มเผาจากด้านตะวันออกซึ่งเป็นทิศทางลมจากนั้นก็จุดไฟรอบๆ ไร่ คนกะเหรี่ยงจะไม่เอาไม้พินที่ใช้ จุดไฟเผาไร่ โยนลงไปกองไฟในไร่ เชื่อว่าถ้าโยนไม้ที่ใช้จุดไฟเข้าไปในกองไฟจะทำให้ภูเพี้ยนพันธุ์ และอาศัยอยู่ในไร่ข้าว แสงไฟที่สว่างลุกโชนและเสียงปล้องไม้ไผ่ที่ระเบิดเมื่อถูกความร้อน ดังก้อง กังวานสัตว์ที่อยู่ในไร่ตกใจพากันหนีเอาตัวรอด เมื่อลมสงบไฟมอดดับไม่มีไฟที่จะลามออกนอกแนว กันไฟ ต่างทยอยกันกลับบ้านเพื่อพักผ่อนเก็บเรี่ยวแรงไว้สำหรับทำงานในวันต่อไป คงเหลือไว้แต่เจ้า ของไร่ที่ยังอยู่ดูความเรียบร้อยและกลับบ้านเป็นคนสุดท้าย

วันรุ่งขึ้นเจ้าของไร่จะมาเก็บเศษไม้ที่ไฟไหม้ไม่หมดนำมาสุ่มกองจุดไฟเผาและใช้คราดไม้ เกลี่ยก้อนถ่านที่ร้อนระอุให้กระจายไปทั่วบริเวณเพื่อเผาหน้าดินให้สุกปลูกพืชจะได้งามเป็นการเผา เมล็ดวัชพืชที่จะขึ้นตามมา ขั้นตอนในการเผาเศษไม้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นขั้นตอน แรกของการควบคุมการเติบโตของวัชพืช การเก็บเศษไม้จะใช้เวลาประมาณ 7 วัน เมื่อเสร็จขั้นตอนนี้ ฝนเริ่มตก ดินเริ่มเปียกชื้น บรรดาหญิงแม่บ้านจะเตรียมเมล็ดพันธุ์ที่เก็บรักษาและคัดเลือกพันธุ์ไว้ เพื่อ ที่จะใช้เพาะปลูกในไร่ แม่บ้านกะเหรี่ยงเป็นดั่ง มารดาแห่งพืชพันธุ์ ทำหน้าที่เหมือนผู้จัดการธนาคาร เมล็ดพันธุ์ หญิงกะเหรี่ยงจะทำงานและใช้เวลาในไร่มากกว่าผู้ชาย จึงมีคำกล่าวของชาวกะเหรี่ยงว่า “ผู้ หญิงคือเจ้าของไร่ ผู้ชายคือเจ้าของนา”⁹³

การเลือกพื้นที่ในการปลูกพืชชนิดต่างๆในไร่ข้าว

พันธุ์ไม้จำพวก ดอกไม้ มี ดาวเรือง หงอนไก่ ใช้ประกอบพิธีกรรม ประดับเกวียนในการ ขนข้าวจากไร่เข้าสู่ยั้งฉาง โหระพา แมงลัก กะเพรา ตะไคร้ ปลูกทั่วไป เพื่อส่งกลิ่นขับไล่แมลงที่ เป็นศัตรูของพืช พริกกะเหรี่ยงจะหยอดตามโคนต้นไม้ในไร่ อ้อยจะปลูกแยกกับพืชชนิดอื่น หรือ บริเวณที่เป็นที่ลุ่มมีน้ำขัง พริกกะเหรี่ยงปลูกไว้กินที่เหลือจะขาย ละหุ่ง จะปลูกไว้ขายเพื่อที่จะมีราย ได้เสริม ยาสูบปลูกตามเนินหรือโคกที่เป็นที่ดอนตามขอบไร่ ยาสูบเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญกับ คนกะเหรี่ยงใช้สูบภายในครอบครัว และเอาไว้ต้อนรับแขกที่มาเยือนที่เหลือจึงเอาไว้ขาย ปลูกฝ้าย สำหรับใช้ทอผ้า ปลูกพร้อมกับปลูกข้าวลูกเดือยปลูกไว้เพื่อใช้เป็นเครื่องประดับในการตกแต่งเสื้อผ้า ของผู้หญิง ผักต่างๆ เช่น ข้าวโพด แตง งา ถั่ว ต่างๆ จะปลูกก่อนที่จะหยอดข้าว เผือก มัน ต้องปลูก เพื่อไว้ในยามที่ขาดแคลนข้าว

⁹³ * บัวแก้ว บุญเลิศ บ้านบ่อ 23 มกราคม 2545

ในสมัยก่อนพันธุ์ข้าวไร่มีหลายชนิด แต่ละชนิดจะเหมาะกับสภาพความอุดมสมบูรณ์ของอายุไร่ชาที่ทำไร่ ปัจจุบันเหลือพันธุ์อีว่อง เป็นข้าวพันธุ์หนัก ข้าวอีว่องเมล็ดจะเล็ก ลำต้นไม่สูงสะดวกในการเก็บเกี่ยว กะเหรี่ยงปลูกข้าวเจ้าเพื่อเอาไว้กินในชีวิตประจำวัน ปลูกข้าวเหนียวไว้สำหรับการทำขนม และของหวาน แต่ละครอบครัวจะมีพันธุ์ข้าวตามสายพันธุ์ที่บรรพบุรุษถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะความชอบของแต่ละครอบครัวไม่เหมือนกัน บางครอบครัวชอบข้าวที่มีกลิ่นหอม เมื่อนำไปหุงแล้วจะนุ่มและนุ่ม บางครอบครัวอาจจะชอบข้าวที่มีลักษณะเป็นข้าวแข็ง กินแล้วอึดนาน แต่ละครอบครัวจะมีความผูกพันต่อข้าวตนเองปลูก มีประสบการณ์จากการพัฒนาคัดเลือกสายพันธุ์ จนเป็นพันธุ์ข้าวประจำตระกูล บางครอบครัวอาจจะนำข้าวพันธุ์อื่นจากเพื่อนบ้านหรือ คนที่เกี่ยวข้องในฐานะเป็น คู่เขย สะใภ้ นำมาปลูกในไร่ โดยแยกพื้นที่ปลูกการนำพันธุ์ข้าวอื่นๆมาปลูกในไร่ผืนเดียวกัน เป็นการผิดจารีต ประเพณี ทำให้ผู้ปลูกเจ็บป่วย หรือจะมีสิ่งเลวร้ายเกิดขึ้นในครอบครัว ในทางกลับกันความเชื่อเช่นนี้ก็เป็น การควบคุมสายพันธุ์ข้าวของแต่ละตระกูลไม่ให้มีการผสมข้ามสายพันธุ์ จากพันธุ์ดั้งเดิมที่บรรพบุรุษได้มอบให้เป็นมรดก⁹⁴

การหยอดข้าว ท้องบึง

จะเริ่มต้นหยอดข้าวไร่หลังจากเก็บเศษไม้ในไร่เสร็จ ฝนเริ่มตก ดินเริ่มชุ่มชื้น ก่อนนำเมล็ดพันธุ์ข้าวไปหยอดบางคนก็จะนำพันธุ์ข้าวไปผึ่งแดดเพื่อให้พันธุ์ข้าวได้ดูตะวัน การทำเช่นนี้คือการไล่และกำจัดแมลงที่อาศัยปะปนอยู่ในพันธุ์ข้าวนั่นเอง

วิธีหยอดข้าวไร่พวกผู้ชายใช้เสียมที่มีด้ามยาวเหนือศีรษะเดินนำหน้าแทงลงไปดินเป็นหลุมตื้นๆ ฝ่ายหญิงจะเดินตามคอยหยอดเมล็ดพันธุ์ข้าวให้เท่าเกลี่ยดินกลบก่อนที่จะหยอดข้าวในไร่จะต้องบอกกล่าว แม่พระธรณีหรือสิ่งละรีย โดยการหยอดข้าว 9 หลุม ที่เรียกว่า บั้ง จี บ่อง ตรงกลางไร่ แล้วก็ทำเครื่องหมายกันรั้ว ทั้ง 4 ด้านไว้ เพื่อไม่ให้ข้าวบั้งจีบ่องถูกรบกวน บั้ง จีบ่อง ถือว่าเป็นแม่ข้าวของข้าวในไร่ เจ้าของไร่จะคอยดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ เมื่อถึงเวลาเกี่ยวข้าวก็ต้องเริ่มต้นเกี่ยวข้าวบั้งจีบ่องเป็นอันดับแรก แยกไว้ไม่ให้ปะปนกัน

การดูแลเอาใจใส่

ทำการดายหญ้าเพื่อกำจัดวัชพืชในไร่ 3 – 4 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการดายหญ้าคือ เสียม และจอบ ดายหญ้าครั้งแรกพร้อมกับการเก็บเศษไม้หลังจากเผาไร่ ครั้งที่ 2 – 3 หลังจากข้าวงอกขึ้นแล้วเมื่อข้าวแตกกอเติบโตขึ้นต้นสูงขึ้นงาข้าวเริ่มบดบังวัชพืช จะหยุดการดายหญ้า เมื่อถึงเดือนห้าคอกเดือน 9 (ระหว่างเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม) ข้าวเริ่มแต่งตัวเป็นสาว คนกะเหรี่ยงเริ่มมีเวลาหยุดพักหายใจจากงานในไร่ เตรียมตัวที่จะเข้าสู่เทศกาลผูกแขนเรียกขวัญ ที่คนในครอบครัวจะได้กลับมาพร้อมหน้ากันอีกครั้งหนึ่ง

⁹⁴ เวทีชาวบ้าน นาย หม่อง บุญทิน 30 พ.ย. ห้วยน้ำหนัก

การเก็บเกี่ยว และนวดข้าว

เมื่อฝนเริ่มทิ้งช่วง ข้าวในไร่เริ่มสุกเหลืองอร่าม การเก็บเกี่ยวจะเริ่มขึ้นประมาณ ปลายเดือน ตุลาคม ถึง ต้นเดือน พฤศจิกายน อยู่ในช่วงระยะเวลาที่ลมหนาวที่เรียกว่าลมข้าวเบาเริ่มพัดมาจากทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือ ดวงอาทิตย์จะเปลี่ยนเส้นทางโคจรจะไม่โคจรข้ามต้นข้าวในนา หรือที่เรียกว่า ตะวันอ้อมข้าว การเกี่ยวข้าวใช้แรงงานในแต่ละครอบครัวการเกี่ยวข้าวนอกจากบางครั้งมีพื้นที่ ไร่กว้างก็จะเป็นการ ลงแขก (หมาดๆ หมาด้า) ข้าวที่ถูกเกี่ยวจะมัดเป็นฟ่อนวางไว้บนตอข้าวเพื่อที่จะ ตากแดด และสะดวกในการเก็บ หลังจากตากฟ่อนข้าวไว้ประมาณ 3 วัน จะเริ่มเก็บฟ่อนข้าวในช่วง บ่ายที่มีแดดร้อนให้น้ำค้างที่เกาะฟ่อนข้าวในยามเช้าเหือดแห้ง ขนฟ่อนข้าวใส่ภาชนะที่เรียกว่า “ป้า” หรือ โง ขนาดใหญ่ นำขึ้นไปไว้บนห้างที่ปลูกยกพื้นสูง นวดฟ่อนข้าวด้วยเท้าเมล็ดข้าวก็จะร่วงลงมา ข้างล่าง ผู้ที่อยู่ด้านล่างจะคอยพัดโบกให้ข้าวลืปลิวออกไปเหลือแต่ข้าวที่สมบูรณ์ที่มีน้ำหนักร่วงหล่น กองบนผืนล้าแพนที่สานจากไม้รวก ช่วงเวลาของการนวดข้าวเป็นช่วงเวลาที่ชาวกะเหรี่ยง คนทุกวัย ทั้งเด็กๆ หนุ่มสาว และคนสูงวัยมีความสุข

เอาข้าวเข้ายุ้งฉาง และ กินข้าวใหม่

ยุ้งข้าว (บั้งผึ่ง) ของกะเหรี่ยงทำจากไม้ไผ่ที่สานขึ้นมาเป็นทรงกลม ใช้ดินปลวกและมูลโค มา คลุกเคล้าผสม ก่อนเอาข้าวลงยุ้งจะทำพิธีเรียกขวัญข้าว บอกพี่ยบือโฮ่ย ให้รับรู้เป็นการขอบคุณและ ขอให้แม่โพสพลงมาช่วยเหลืออีกครั้งในปีหน้า และนำฟ่อนข้าวบั้งฉิบอง และ ดอกหงอนไก่ ผูกมัด ห้อยไว้เหนือยุ้งข้าว กะเหรี่ยงจะถือฤกษ์ยามในการตักข้าวออกจากยุ้งเชื่อว่าการตักข้าวใหม่ออกจาก ยุ้งนั้นต้องรอให้ถึงเดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำ จะทำให้ข้าวมีกินตลอดไปไม่ต้องอดอยาก การกินข้าวใหม่ต้องมีการ เรียกขวัญเพื่อเป็นการขอบคุณเครื่องมือที่ใช้ในการทำไร่ โดยเอาธำมัลยชนิดหนึ่งมีลักษณะคล้ายกับเถา ย่านลิเภา นำมาผูกมัด มัด ขวาน เขียง หม้อข้าว เตาไฟ เชิญขวัญของสิ่งเหล่านั้นให้มารับประทาน อาหารด้วยกัน อาหารมื้อแรกจะมีแกงเผือกใส่หอย กะเหรี่ยงมีความเชื่อว่า หอยเป็นสัตว์น้ำที่เคลื่อนไหว เชื่องช้า กินอาหารเพียงเล็กน้อย เผือก เป็นพืชที่เก็บรักษาได้นานในยามที่ขาดแคลนข้าวเผือกจะเป็น อาหารที่ทดแทนข้าวการกินหอยกับเผือกจึงเป็นเครื่องหมายว่า คนกะเหรี่ยงจะต้องกินข้าวอย่างประหยัด เหมือนกับหอยที่กินอาหารเชื่องช้า ข้าวจะได้อยู่กับเจ้าของนานๆ ไม่ต้องอดอยาก นำข้าวใหม่ไปต้ก บาตรเลี้ยงพระที่วัด จัดเลี้ยงอาหารแก่ผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน

ปัญหาและอุปสรรคในการทำไร่ในปัจจุบัน

ลุงหม่อง บุญทิน บ้านห้วยน้ำหนัก พูดถึงอุปสรรคและปัญหาของชาวกะเหรี่ยงในการทำไร่ใน ปัจจุบันว่า

“พวกเจ้าหน้าที่ พวกป่าไม้ ประกาศเขตอนุรักษ์ห้ามทำไร่ข้าว พวกทหาร พวกป่าไม้ ไม่เข้าใจ การทำไร่ ของพวกเรา เห็นพวกเราฟันไร่เผาไร่ก็เข้ามาห้าม เขาว่าพวกเราทำลายป่า บอกว่าเขตอนุรักษ์ ทำไร่ไม่ได้ พวกเขามีเงินเดือนกิน ไม่เดือดร้อน พวกเราไม่มีเงินเดือน ก็ต้องทำไร่ ทำไร่เดี๋ยวนี้ลำบาก ต้องทำซ้ำในที่เก่าวันไว้ 2 ปี 3 ปีกลับมาทำใหม่ หล้าก็รัก เนื้อ ดินมันจืด จะได้ข้าวสักเท่าไร ก็ต้อง

ทำถ้าทำไม่รู้จะเอาข้าวที่ไหนกิน อีกอย่างหนึ่งเดี๋ยวนี้ฝนฟ้าตกไม่เหมือนเดิม พอถึงหน้าหยอดข้าว ฝนก็ไม่มา พอถึงหน้าเกี่ยวข้าวฝนก็ตก จะทำยังไง หล้าก็เยอะไม่รู้มาจากไหน สู้หญ้าไม่ไหวหรอก เดี่ยวนี้หรือเหลือคนทำอะไรไม่ก็คนหรอก มีอยู่ 6-7 บ้านมั้ง..

หม่าไชย การทำนาของกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

ลักษณะพื้นที่อันเป็นที่ตั้งชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่อยู่ตามที่ราบเชิงเขาและหุบห้วยมีพื้นที่เพียงเล็กน้อยที่เหมาะสมกับการทำนา เป็นลักษณะทางกายภาพที่ธรรมชาติบังคับให้คนกะเหรี่ยงต้องทำอะไรข้าว

นางโสภา เนเต็ก ลูกสาวกำนัน ตาไม้ เล่าว่า นายอำเภอจอมบึง ชื่อ ชุนแจ่ม ได้แนะนำให้คนกะเหรี่ยงสวนผึ้งทำนา

“สมัยนั้นพ่อไปประชุมที่จอมบึง นายอำเภอจอมบึงชื่อชุนแจ่มบอกกับพ่อว่า ขอให้คนกะเหรี่ยงทำนาจะได้มีข้าวกินเพียงพอ อยู่มาพ่อก็เริ่มทำนาโดยการทำเหมืองฝายตลิ่งน้ำเข้านา เริ่มต้นทำนาจากพวกลุง สี ลุงเบ็ก ลุงสัง ลุงตาเล่ง เริ่มต้นจากญาติๆทำนากันก่อน จากนั้นคนทางบ้านทุ่งแฝกเขาก็ทำตาม* ⁹⁶

ทุ่งนาของชาวกะเหรี่ยงโพลั่ว บ้าน ทุ่งแฝก ทิวเขาสิบดำนัน คือเทือกเขาตะนาวศรี

ในทะเบียนนักเรียนของโรงเรียนประชาบาลวัดบ้านบ่อ ปี พ.ศ.2474 ระบุว่าผู้ที่ทำนาเป็นผู้มีฐานะดี ถูกเรียกว่าคหบดี ผู้ที่ทำนาเป็นคนกะเหรี่ยงโพลั่ว บ้านบ่อ บ้านทุ่งแฝก กะเหรี่ยงสวนผึ้ง

นำประสบการณ์จากการเป็นคนงานในเมืองแร่มาชุดเหมืองเพื่อนำน้ำเข้านา นาย บ่าย เนเต็ก ลูกเขยของกำนันตาไม้ เป็นผู้ดำเนินการชุดเหมืองฝาย กลุ่มคนทำนาในยุคบุกเบิกก็คือคนในตระกูล กุ้งถึง เนเต็ก บุญเลิศ เก้มบิง เอ็นทุ ผลผลิตจากการทำนาเหลือเพียงพอ ไม่เดือดร้อน เหลือแล้วชาวนาครอบครัวหนึ่งๆได้ข้าวอย่างน้อยปีละ 4 - 5 เกวียน (400-500 ถัง) เมื่อได้ข้าวบ้างก็แบ่งขายเอาเงินมาทำบุญกับทางวัด บางปีคนลาวยวนจากเมืองราชบุรีก็ขึ้นมาซื้อข้าวถึงสวนผึ้ง พวกเหมืองแร่ก็ลงมาซื้อข้าว

⁹⁶ โสภา เนเต็ก บ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง

ในหมู่บ้านกะเหรี่ยง ในช่วงเวลาที่ดินและน้ำยังมีความอุดมสมบูรณ์ชาวกะเหรี่ยงโผล่สวนผึ้งมีพื้นที่ทั้งหมด 35 ฝืน อาศัยน้ำจากลำห้วยดิบอกคลุ ในปัจจุบันคงเหลือพื้นที่ทำนาอยู่ เพียง 14 ฝืนเท่านั้น

เมื่อถึงหน้าแล้งทั่วฝืนนาของคนกะเหรี่ยงเป็นที่เลี้ยงวัว ควาย เลี้ยงกระดิ่งและเลี้ยงเกราะจะดังลั่นทุ่ง ตกเย็นตะวันลับทิวเขาตะนาวศรีคนเลี้ยงวัว ควาย ต้อนสัตว์เลี้ยงกลับเข้าคอกในหมู่บ้าน ครอบครัวจะมีฝูงวัวและควายเพราะต้องอาศัยแรงงานของสัตว์เหล่านี้ในการไถนาและลากเกวียนขนข้าว และยังมีรายได้จากการขาย สัตว์เลี้ยงเหล่านี้ คนทำนาจึงเป็นผู้ที่มีฐานะดีกว่าคนทำไร่ ปัจจุบันพื้นที่นาลดน้อยลง พื้นที่เลี้ยงวัวมีไม่เพียงพอ พื้นที่ขายขอบป่าเชิงเขาหรือ ทุ่งหญ้าที่เป็นที่สาธารณะได้ถูกขายไปให้กับคนนอกพื้นที่โดยผู้นำในท้องถิ่น เมื่อสัตว์เลี้ยงพลัดหลงไปเข้าไร่เข้าสวนของผู้อื่นเจ้าของวัวต้องชดใช้ค่าเสียหาย

เมื่อข้าวเริ่มเหินา

แหล่งแร่ดิบุกตั้งอยู่บริเวณต้นน้ำห้วยบ่อในปี พ.ศ.2500 เหมืองแร่เริ่มปล่อยน้ำเสียลงลำน้ำธรรมชาติ น้ำเสีย และดินโคลนปนทรายไหลไปตามคูส่งน้ำเข้านาส่งผลกระทบต่อชาวนากะเหรี่ยงสวนผึ้งทำให้ผลผลิตข้าวลดลง ดินขาดธาตุอาหาร การทับถมของดินทรายทำให้ข้าวไม่แตกกอ ฝืนนาหนาไปด้วยโคลนและดินทราย ต้องขุดลอกเหมืองทุกๆปี ฝ่ายทำนบกั้นน้ำเต็มไปด้วยดินทรายกั้นน้ำไม่อยู่ ปี พ.ศ.2524 มีเหมืองแร่ในอำเภอสวนผึ้งถึง 49 เหมืองแร่ เป็นเหมืองแร่ดิบุกจำนวน 36 เหมือง⁹⁷ นาข้าวกะเหรี่ยงจะอยู่ได้อย่างไร

“พอเหมืองแร่มันเข้ามามากขึ้น หน้าฝนมาถึง น้ำก็พัดเอาโคลนกับทรายเข้าฝืนนา ข้าวก็ไม่แตกกอ พอชาวบ้านเดือนร้อนก็ไปบอกผู้ใหญ่กำนัน พวกผู้ใหญ่กำนันก็ไปบอกพวกเหมืองแร่ บางทีพวกเหมืองก็หยุดปล่อยน้ำเสีย ต่อมาก็ปล่อยอีก จะไม่ปล่อยลงห้วยก็ไม่ได้มันไม่มีที่ปล่อยที่อื่นเหมืองแรมีมากก็ตอนที่.ก.ร.ป.เข้ามา เส้นทางมันสะดวกใครๆก็เข้ามา มาก่อยยังชั่วเอาตอนที่เหมืองแร่เลิกกิจการแล้วก็รัฐบาลมาสร้างฝายทดน้ำที่ทุ่งไม้แดงทำท่อส่งน้ำถึงยังได้ทำนาได้เดี๋ยวนี้

“ ทุกวันนี้ ข้าวหนึ่นา ปลาหนึ่นา เพราะว่าไม่มีน้ำที่จะปลูกข้าว กุ้ง หอย ปู ปลา ในลำห้วยก็เหลือน้อยลง สมัยก่อนในลำห้วยพอหน้าแล้งจะเห็นก้อนหินก้อนโตๆ น้ำก็ใสเอามือไปคลึงก้อนหินเบาๆจะเห็นกุ้ง ปู แอบซ่อนอยู่ใต้ก้อนหิน เดียวนี้ไม่มีแล้ว ปูปลาหายไปหมด ในห้วยมีแต่ทรายหนาเตอะ ปูปลาหนีไปหมด คนอื่นๆเลิกทำ ดีแต่ว่าของลุงนี้ทิ้งไม่ได้ ถ้าหมดรุ่นลุงไปแล้วต่อไปเด็กรุ่นหลังจะทำนาหรือปลาก็ไม่รู้”⁹⁸

⁹⁷ • นาย บุญธรรม กิ่งสิง บ้านบ่อ

⁹⁸ ห.จ.ม. เอกสารหมายเลข ก.ส.16/371,16/740,16/305 ,ทำเนียบผู้ประกอบการเหมืองแร่ กรมทรัพยากรธรณี, สมุดราชบุรี

“พอ ก.ร.ป.เข้ามาก็สร้างถนนหนทาง เส้นทางที่ตัดถนนมันไปถมเหมืองส่งน้ำ แล้วเขาก็ไม่ทำอะไร พวกเราจะไปขุดเหมืองใหม่มันก็ไกลจากจุดเดิม นาลุงสี นาทุ่งของกำนันสวงค นาลุงบ้าย ทางไปบ้านนาขุนแสนต้องเลิกไป เหมืองส่งน้ำมันไม่ได้ถูกตัดที่เดียวมันถูกถมตั้งหลายที่ นาของลุงเองที่โคกสนั่นพอเหมืองถูกถนนตัดลุงก็ทำนาไม่ได้ ลุงก็ต้องเลิกทำนา ต้องกลับไปทำไร่ที่ห้วยคุดม ถ้านายอยู่ลุงคงไม่ลำบากอย่างนี้ ไม่เห็นหรือนาลุงตาเหล่ นาตาเหล่ ทำนาได้อีกที่ไหน ถนนมันตัดเส้นทางเหมืองหมดเลย”⁹⁹

ประมาณเดือนตุลาคม พุทธศักราช 2528 ซึ่งเป็นช่วงหน้าฝนได้เกิดน้ำป่าไหลหลาก กระแสน้ำที่ไหลแรงและเชี่ยวกราก ไหลท่วมผืนนาทำให้นาเสียหายอย่างรุนแรง ฝ่ายท่อน้ำพังจนไม่สามารถสร้างใหม่ได้ ในที่สุดก็ถึงยุคนาล่ม จำนวนพื้นที่นาที่ได้รับผลกระทบจากการการตัดเส้นทางคมนาคม และเสียหายจากน้ำป่าจนทำนาไม่ได้ คิดเป็นพื้นที่ ร้อยละ 80 % ของพื้นที่นามีอยู่ เฉพาะที่บ้านทุ่งแฝกจำนวนครอบครัวชาวนาได้เลิกทำนาถึง 13 ครอบครัว ปัจจุบันหมู่ที่ 2 บ้านทุ่งแฝกเหลือครอบครัวทำนา 8 ครอบครัว ผืนนาทั้งหมดประมาณ 80 ไร่ ได้ผลผลิตโดยรวมโดยเฉลี่ย 20 เกวียน (2,000 ถึง) รายชื่อผู้ยังทำนาในปัจจุบัน¹⁰⁰

1.นาย ทือ บุญอ่อน 2 ไร่	8.นาง มล แยมพรม 5 ไร่
2 นาย ไร่ อีริ่ม 3 ไร่	9.นาย วุฒิ บุญเลิศ 4 ไร่
3.นาง ช่าง แยมพรม 4 ไร่	10.นาย ชะละ เณยา 12 ไร่
4. นาย พู่ ไร่ มั่นคงเสมอ 4 ไร่	11.นาย บุญมา สร้อยมาลัยทอง 12 ไร่
5. นาย ครึ่งถิ่น เอ็นทุ 7 ไร่	
6. นาย บิน เอ็นทุ 13 ไร่	
7.นาย โป้งซ่ง ไร่ 14 ไร่	

พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกคือ ข้าวเหลืองอ่อน ข้าวเหลืองประทิว ข้าวหอมมะลิ เป็นการปลูก เพื่อใช้บริโภคในครอบครัว ผู้ศึกษา(วุฒิ บุญเลิศ)ได้นำพันธุ์ข้าวเจ้า ชื่อพันธุ์ บือผ้าโตะ(ข้าวเมล็ดใหญ่) เป็นพันธุ์ข้าวดั้งเดิมของคนกะเหรี่ยงและละว้าจากกิ่งอ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ ข้าวบือผ้าโตะ เป็นข้าวพันธุ์หนักเมล็ดใหญ่ป้อม เมื่อมานำปลูกที่สวนผึ้ง อากาศร้อนกว่าที่ปลูกบนที่สูงใน อ.แม่วาง ได้กลายเป็นข้าวพันธุ์เบาเพราะไวแสง ต้องเก็บเกี่ยวก่อนข้าวพันธุ์เบาในสวนผึ้ง ปัญหาของการปลูกข้าวพันธุ์เบาคือ ข้าวเหลืองแก่เร็ว มีนกกกระติ มารุมกินข้าว ระยะเวลาในการทำนา เพาะกล้า 1 เดือน ไถคราด 15 วัน แล้วแต่เนื้อที่มากหรือน้อยหลังจากที่รัฐบาลได้ทำฝ่ายท่อน้ำกันลำน้ำห้วยบ่อ ที่บ้านทุ่งไม้แดง ได้ส่งน้ำมาตามท่อน้ำที่ส่งไปในพื้นที่เพาะปลูก มีน้ำเพียงพอกับการทำนา บางปีที่ฝนทิ้งช่วงอาจทำให้ต้องทำ

⁹⁹ นาย ครึ่งถิ่น เอ็นทุ บ้านทุ่งแฝก ม.2 ต.สวนผึ้ง เวทีพูดคุย บ้านทุ่งแฝก พ.ย.44

นาย ดี ลาเทศ ม.4 บ้านนาขุนแสน ต.สวนผึ้ง

¹⁰⁰ นาย วันจันทร์ เจ้าคุณ บ้านทุ่งแฝก ม.2 ต.สวนผึ้ง พ.ย.44 เวทีพูดคุย

นาล่าช้ากว่าปกติ การเพาะปลูกใช้รถไถเดินตาม คนที่มีรถไถรับจ้างไถนา ไร่ละ 700 บาท หรือ แลกกับข้าวเปลือก 8 ถัง ต่อไร่ การใช้ยาและ ไม้พินัยใส่ปุ๋ย แต่ฉีดยาเขียวฆ่าแมลง หนอนม้วนใบ ตักแตนกินใบข้าว ฉีดใน ระยะเวลาระหว่างข้าวออกรวง ฉีดยามาหญ้าหลังดำนา 15 วัน

การเก็บเกี่ยว ใช้แรงคนในการเก็บเกี่ยวประมาณเดือนต้น พฤศจิกายน เกี่ยวข้าวพันธุ์เบา ต้น ธันวาคม เกี่ยวข้าวพันธุ์หนัก การนวดข้าวจะนัดกันนวดข้าวโดยจ้างรถนวดข้าวจากอำเภอ โพธาราม จังหวัด ราชบุรี

ค่าจ้างยในการทำนาถ้าไม่ลงแขกก็จ้างคนเกี่ยวข้าวค่าจ้างวันละ 100 บาท ส่วนมากจะเอาแรงกัน หรือจ้างเป็นข้าวเปลือก 2 วัน 3 ถัง ค่านวดข้าว ถ้าจ้างรถนวดข้าวเขาคิด ถังละ 2-3 บาท

ผลผลิตต่อไร่

นาย ทือ บุญอ่อน	มี 2 ไร่	ได้ข้าว 55	ถังต่อไร่
นาย พูใจ มั่นคงเสมอ	มี 4 ไร่	ได้ข้าว 50	ถังต่อไร่
นาย บิ๊ก เอ็นทุ	มี 13 ไร่	38	ถังต่อไร่
นาย ชั่ง ไก่	มี 14 ไร่	36	“
นาย ครึ่งถิ่น เอ็นทุ	มี 7 ไร่	15	“
นาย วุฒิ บุญเลิศ	มี 4 ไร่	55	ถังต่อไร่

พิธีกรรมและความเชื่อในการทำนา

ภายหลังฤดูดำนา ฝนจากทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือ จะมาเยือน ฝนเริ่มชุกระหว่าง เดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม ธรรมชาติของฝนในช่วงเวลานี้ เมื่อฝนตก จะมีฟ้าแลบ ฟ้าร้องเสียงกึกก้อง ชาวบ้านเรียกว่า

ชาวนากะเหรี่ยงสวนผึ้ง บ.ทุ่งแฝก นวดข้าว ปี 2545

“ฟ้าระเบิด” ชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่าเมื่อเกิดเสียงฟ้าร้องและมีสายฟ้าแลบพร้อมกับสายฝนที่โปรยปรายลงมา เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสำหรับผู้ชายบนท้องฟ้า กับเพศหญิงบนแผ่นดินได้เกี่ยวพาราสี และมีเพศความ สัมพันธ์ต่อกัน หลังจากนั้น ข้าวในนาที่กำลังเจริญเติบโตและเริ่มเป็นสาว ก็จะเริ่มตั้งท้องอ่อนๆ

แมลงปอ ที่คนกะเหรี่ยงโผล่เรียกว่า “ ลั้ง ”¹⁰¹ ลงมาบินเวียนวนทั่วผืนนาในยามเย็น เมื่อข้าวเริ่มตั้งท้องชาวนาจะประกอบพิธีเลี้ยงเจ้าที่นา เช่น ไห้ว ด้วยของ หวาน ขนมห ข้าวปากหม้อหมาก พลุ บุหรี่ ธูปเทียน ไข่ต้ม 1 ฟอง เพื่อต้นข้าวที่กำลังตั้งท้องและอยู่ในช่วงเวลาแพ้งท้องได้กินของเช่น ไห้ว และถ้าปีไหนที่ฝนแล้งถึงช่วง ชาวนาบ้านทุ่งแฟกก็จะมาขออำนาจ และพระพุทธรูปที่วัดบ้านบ่อมาแห่เพื่อขอฝนจากเทวดา • พิธีกรรมดังกล่าวเป็นการแสดงออกถึงความ บนอบ ต่อธรรมชาติเพื่อขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อำนวยพรในการทำนา

การทำไต้จากน้ำมันยาง

คนกะเหรี่ยงสวนผึ้งเรียก ไต้ ว่า ตะบอง เรียกตามภาษาของคนลาววน ไต้ใช้เป็นเชื้อเพลิงในการก่อไฟ ใช้แทนคบเพลิงในยามค่ำคืน การทำได้ในสมัยก่อนเป็นอาชีพของชาวบ้านป่า การทำไต้จากน้ำมันยาง เริ่มทำในหน้าร้อนเดือนเมษายน ผู้ทำไต้จะเจาะเผาต้นยาง เมื่อได้น้ำมันยางมาแล้วก็นำเศษไม้ผุไม้จำพวก ไม้จั่ว ไม้ยาง ต้องเป็นไม้ผุที่มีอายุ 2-5 ปีขึ้นไปนำเศษไม้ มาคลุกเคล้าให้เข้ากันเพราะไม้ยังผุอยู่ต่อการจุดไฟจะลุกไหม้ได้ดี แล้วห่อด้วยใบตาลมัดเป็นเปละๆ รวมกัน 1 มัดมี 20 ห่อ สมัยก่อนราคาขาย มัดละ 50 สตางค์ทั้งคนลาวและคนกะเหรี่ยงสวนผึ้งมีรายได้จากการทำไต้ในพื้นที่สวนผึ้งมีต้นยางจำนวนมาก นาย เอช.วารังตัน สมธิ ได้บันทึกถึงลักษณะภูมิประเทศของสวนผึ้งดังนี้

“...แม้ประชิดอยู่ระหว่างที่สูงทั้ง 2 ข้างปกคลุมด้วยต้นตะเคียน ต้นยาง อันเป็นต้นไม้ในตระกูลต้นยางที่ให้น้ำมันยาง ไม้ยางทุกต้นที่อยู่ในละแวกหมู่บ้านจะถูกกรีดลึกลงไปในลำต้นเพื่อเอายาง เราพบคนหลายๆกลุ่มอยู่รอบๆต้นไม้ บ้างก็กำลังยกถังเคโรซีน ที่มีน้ำมันเต็ม ส่วนคนอื่นๆจะดักน้ำมันออกมาจากรูต้นไม้ ต้นไม้พวกนี้สูงมีสัดส่วนงดงาม เราผ่านต้นไม้หลายต้นที่ไม่มีกิ่งก้านสาขาสูงขึ้นไปถึง 100 ฟุต ยืนแห้งตาย เป็นผลมาจากการกระทำที่กล่าวมา¹⁰²

การทำ น้ำจ้ำ (น้ำผึ้ง)¹⁰³

การตีผึ้งเป็นอาชีพที่นำรายได้ให้แก่กะเหรี่ยงสวนผึ้ง ประโยชน์ของน้ำผึ้งเดือน 5 มีสรรพคุณเป็นยาสมุนไพร ในอดีตน้ำผึ้งยังใช้ทดแทนน้ำตาลมะพร้าวซึ่งภายในชุมชนกะเหรี่ยงไม่สามารถผลิตได้ ชาวกะเหรี่ยงความเชื่อ่าน้ำผึ้งป่าเกิดจากเกสรดอกไม้้นานาพันธุ์ไม่น้อยกว่า 500 ชนิด จึงเรียก น้ำผึ้งว่าเป็นตัว “ยา 500 เกสร” การตีผึ้งนั้นนอกจากได้น้ำผึ้งแล้ว รวงผึ้งยังทำเป็น จี้ผึ้งได้อีกด้วย จี้ผึ้งบริสุทธิ์

¹⁰¹ * ลั้งที่ คือ แมลงปอ ในภาษากะเหรี่ยงโผล่สวนผึ้ง อธิบายความหมายได้ดังนี้ ลั้ง แปลว่า สายฟ้า, ที่ แปลว่า อวัยวะที่แสดงความเป็นเพศชาย ลักษณะของแมลงปอจะมีหางยาวที่เปรียบได้ดังอวัยวะที่แสดงความเป็นเพศชาย และช่วงเวลาข้าวเริ่มตั้งท้องและชูเกสร เป็นช่วงเวลาที่แมลงปอผสมพันธุ์

¹⁰² บันทึกการเดินทางไปยังบางจังหวัดทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสยาม น.146 มิสเตอร์ เอช วารังตันสมธิ

¹⁰³ ธนพล บุญเลิศ มิถุนายน 44 บ้านห้วยน้ำหนัก

ใช้ป็นเป็นเทียนไขจี๋ผึ้งใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา นำไปถวายพระ เป็นของใช้ในชีวิตประจำวัน ที่จำเป็นสำหรับชาวกะเหรี่ยง อาชีพตีผึ้งจึงมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับ ประเพณีความเชื่อ ในท้องถิ่น

ลักษณะต้นผึ้ง กะเหรี่ยงเรียกต้นไม้ที่ผึ้งชอบมาทำรังว่า เสี้ยมัยสะเลียง ต้น มัยสะเลียง ผิวเรียบมัน ลำต้นตรงสูงใหญ่ เป็นไม้เนื้ออ่อนที่สามารถตอกท่อนไม้ที่เรียกว่าพะอง เพื่อใช้ป็นต้นผึ้งได้ง่าย ต้นผึ้งต้นหนึ่งๆจะมีรวงผึ้งมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสภาพป่าที่ต้นผึ้งขึ้นอยู่ ต้นผึ้งที่มีผึ้งทำรังน้อยที่สุดประมาณ 5-6 รัง บางต้นมีจำนวนกว่ารัง 60-80 รัง ผึ้งที่มาทำรังคือผึ้งหลวง ขนาดของรวงผึ้งหลวงมีขนาดกว้างขนานไปกับกิ่งไม้ ถึง 1 เมตร ก็มี

ช่วงระยะเวลาของการตีผึ้ง เริ่มตีผึ้งในหน้าแล้งเดือน 5 ก่อนถึงเทศกาลสงกรานต์ น้ำผึ้งจะมีความหวาน ฝนไม่ตกน้ำผึ้งไม่ถูกผสมจากน้ำฝน การขึ้นต้นผึ้งก็ง่ายไม่ลื่น การเดินทางเข้าป่าก็สะดวก การตีผึ้งจะใช้เวลาตีเวลากลางคืนก่อนตีผึ้งคนตีผึ้งทุกคนต้องอาบน้ำชำระร่างกาย เสื้อผ้าที่สวมใส่ต้องไม่ให้มีกลิ่นตัว ถ้ามีกลิ่นจะทำให้ผึ้งบินมาตอมผึ้งจะรบกวนและต่อยคนตีผึ้ง ต้องทำพิธีบอกกล่าวเจ้าป่าเจ้าเป็นการขออนุญาต คนตีผึ้งไม่จำเป็นต้องมีวิชาอาคม ต้องเป็นคนที่ร่างกายแข็งแรงมีใจกล้า ไม่กลัวความสูง ต้องป็นต้นผึ้งที่ยืนต้นสูงชันชันชันต้องแห้งคอดังป่า จะต้องมีคนต้อยอย่างน้อย 5-7 คน คือคนที่ป็นขึ้นไปบนต้นผึ้ง 2-3 คน ที่เหลือจะคอยรับ-ส่งสิ่งของให้กับคนที่อยู่บนต้นไม้ ผู้ตีผึ้งจะใช้ค้อนฟันที่มีควั่นไฟไล่ผึ้ง ควั่นไฟจากค้อนฟันรบกวนฝูงผึ้งจนผึ้งต้องบินหนี ผึ้งบางรวงอยู่บริเวณกิ่งไม้เล็กคนตีผึ้งไปไม่ถึง ผึ้งเหล่านี้ก็แพร่ขยายพันธุ์ต่อไปได้ เมื่อได้รวงผึ้งคนตีผึ้งจะหย่อนลงมาเบี่ยงล่าง ทำการบีบ คั้น จนน้ำผึ้งหมดจากรวง เศษรวงผึ้งที่เหลืออยู่จะเอาไปต้มจนเป็นไข แล้วนำไขผึ้งที่ขึ้นเหลวไปกรอกใส่กระบอกไม้ไผ่ ร่อนขี้ผึ้งแข็งตัวแล้วจึงผ่ากระบอกไม้ไผ่ ออก นำขี้ผึ้งไปขายหรือใช้ภายในครอบครัวหรือทำเทียนขี้ผึ้งบริสุทธิ์ไปถวายวัด เพื่อที่จะได้นิบุญ

การสังเกตสีของน้ำผึ้ง น้ำผึ้งที่มีสีแดงเป็นน้ำผึ้งที่ได้มาจากผึ้งที่ทำรังบนต้นยาง น้ำผึ้งที่มีสีเหลืองเป็นผึ้งที่มาจากต้นผึ้ง เสี้ยมัยสะเลียง ราคาน้ำผึ้งป่าในปัจจุบันตรากาขนาดขวดน้ำปลาหรือสุราแม่โขงขวดละ 130-150 บาท ขี้ผึ้งที่เป็นแท่งตรากา กิโกรัมละ 150 บาท ผู้รับซื้อคือพ่อค้าในท้องถิ่นนั่นเอง ซื้อไปขายต่อให้กับพ่อค้าในเมืองอีกทอดหนึ่ง

อุปกรณ์ที่ใช้ในการตีผึ้งคือไม้พะอง เป็นไม้ไผ่เนื้อแข็งที่เหลาให้แหลมใช้ตอกลำต้นผึ้งใช้ยึดลำต้นเพื่อการป็นขึ้นต้นผึ้ง ค้อนไม้ ใช้สำหรับตอกพะอง คบไฟ เป็นไม้แห้งผูกมัดกับเถาว์ลยัสดเพื่อให้เกิดควั่นไฟที่จะไล่ตัวผึ้งออกจากรัง เชือก ป่าน ทำจากปอ เนื่องจากไม้ลื่นเมื่อถูกน้ำผึ้งหกใส่ เชือกนี้ใช้สำหรับผูกโยงภาชนะที่ใส่น้ำผึ้งในการรับส่งของจากคนที่อยู่ข้างบนกับคนที่อยู่โคนต้นไม้ ถังน้ำ แกลลอนหรือป๊อบ สำหรับใส่น้ำผึ้ง

การล่าสัตว์

“ พวก
กระตัง กวาง
มันหมดไปได้สัก
ยี่สิบปี สามสิบปี
ได้แล้วมั้ง หลังปี
2528 ไม่เคยมี
ใครได้สัตว์ใหญ่
พวกนี้เลย คิดว่า
กวาง กระตัง ไม่
มีในเมืองไทย
แล้ว จะมีก็อยู่ฝั่ง
แม่น้ำตะนาวศรี

พรานกะเหรี่ยงนำนอแรดไปขายที่ร้าน ขุนพรรคพานิช ในตัวเมืองราชบุรี
ฝั่งพม่า แต่ก่อนนั้น กระตัง วัวแดง มีเยอะแยะๆ ทุ่งเจดีย์ ห้วยน้ำขาว เมืองกาญจน์ฯ พอกระตังหาย
ไป วัวแดงก็หายไปด้วย พวกนี้มันหากินด้วยกัน ไปไหนก็ไปด้วยกัน คิดว่าพวกกระตัง กวาง มันหาย
ไปก็คงจะเป็นช่วงที่มีพวกเริ่มเข้ามาหาไม้หอมเป็น พวกคนไทยจากข้างนอก พอพวกทำไม้หอมเข้าไป
ในป่าก็รีบกวณสัตว์พวกนี้ มันก็หนีเข้าป่าลึกเข้าไปฝั่งพม่า เดียวนี้พวกหมูป่าเยอะ อยู่ทางป่า ห้วย
คลุ้ม พวกนี้พอมันลงมาที่ไร ไรข้าวไม่เหลือ มันมากันเป็นฝูงๆ เลียงผา พอมีบ้าง เก้ง นานๆจะได้สัก
ตัว สัตว์ใหญ่ไม่ต้องพูดถึง ไม่เหลือแล้ว¹⁰⁴

ก่อนนั้นพื้นป่าตะนาวศรีมีสัตว์ป่าชุกชุม พรานกะเหรี่ยงสวนผึ้งล่า แรดในป่าต้นน้ำแม่ภาชี เพื่อ
ขายนอ ล่าช้างเพื่อเอางา กลุ่มนายพรานที่ล่าแรด มีนาย ถึก ตาอั่ว แกวน่อง พรานกะเหรี่ยงข้าม
เทือกเขาตะนาวศรีไปล่าแรดในป่าลุ่มน้ำตะนาวศรีเขตทวายของพม่า นานอแรดไปขายให้แก่ก๋งบั้งเตี้ย
ตระกูลขุนพรรคพานิช คหบดีชาวจีนผู้มั่งคั่งของเมืองราชบุรี ที่ร้านยาไทยสมบุญตรงข้ามโรงจำนำใน
ตัวเมืองราชบุรี แรดตัวสุดท้ายในป่าตะนาวศรีฝั่งประเทศไทยในตำบลสวนผึ้งถูกล่าในเดือน มิถุนายน
พ.ศ.2493^{*} และนำซากไปขายให้แก่ขุนพรรคพานิช พ่อค้าคนจีน ภายหลังจากนั้นมาไม่ปรากฏว่ามีการ
ล่าแรดในป่าตะวันตกของสวนผึ้งอีกเลย

¹⁰⁴ นายบุญเลิศ จับโปรย บ้านห้วยแห้ง ต.ตะนาวศรี

* จาก ภาพเก่า ของนาย ระเณน บุญเลิศ ระบุนวันที่ 23 มิถุนายน 2493

การล่าสัตว์ของพรานกะเหรี่ยง

พรานล่าสัตว์มี 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเรียกว่า พรานคนอง เป็นพรานที่ไม่มีครุที่จะครอบวิชาพรานไพร เคยมีกลุ่มพรานคนองที่เป็น ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ดาราภาพยนตร์ นักร้องไปล่าสัตว์ในป่าทุ่งใหญ่นเรศวร จังหวัดกาญจนบุรี เฮลิคอปเตอร์ 1 ใน 2 ลำได้ตกที่จังหวัดนครปฐมเมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ.2516¹⁰⁵ และพรานอาชีพเรียกว่า “พรานครอบ” เป็นพรานอาวุโสมีครุถ่ายทอดวิชานายพรานโดยผ่านพิธีครอบครุ พรานครอบเป็นผู้มีวิชา คุณธรรม การเลี้ยงทาส ทำนายฝัน รู้เรื่องสมุนไพร ธรรมชาติของสัตว์ป่า รู้จักดวงดาวบนท้องฟ้า เพื่อสังเกตทิศในเวลากลางคืน มีวิชาอาคมสะกดรอยเท้าของสัตว์ ผู้เป็นพรานครอบจึงเป็น หมอสมุนไพร หมอดู เป็นจอมขมังเวทย์ เป็นปราชญ์ที่ชาวบ้านให้ความ นับถือ เป็นที่ยำเกรง ของคนในชุมชน พรานกะเหรี่ยงเชื่อว่าสัตว์ป่าทุกชนิดมีเจ้าของที่คอยปกป้องคุ้มครองชีวิต สัตว์ใหญ่ เช่น แรด ช้าง กระตัง เป็นสัตว์ที่เจ้าป่าเจ้าเขาหวงห้ามการได้มาซึ่งสัตว์ใหญ่นายพรานจะต้องแลกด้วยวิญญาณของตน เมื่อนายพรานผู้นั้นตายไปวิญญาณจะต้องไปอยู่กับเจ้าป่าเจ้าเขา เป็นบริวารของเจ้าป่าเจ้าเขา มีหน้าที่ดูแลคุ้มครองสัตว์ป่า ส่วนเจ้าป่าก็จะรอคอยเวลาที่จะได้ไปผูกไปเกิดในภพอื่น วิญญาณนายพรานที่กลายเป็นเจ้าป่าต้องทำหน้าที่จนกว่าจะมีวิญญาณของพรานคนใหม่มาทำหน้าที่แทนตน ในบั้นปลายของชีวิตนายพรานครอบไม่มีความสุข เพราะการฆ่าสัตว์ใหญ่โดยเฉพาะช้างไปหนึ่งตัว เส้นทางที่จะได้ขึ้นสวรรค์ได้ถูกปิดกั้นไปถึง 7 เส้น พรานครอบเป็นคนที่ยึดมั่นในสัจจะ นายพรานครอบจะขอชีวิตสัตว์ที่ถึงวาระชะตาขาด คือสัตว์ที่เจ้าป่าเจ้าเขาเห็นว่า มีนิสัย คือ ดุร้าย เกะกะระราน ควบคุมไม่ได้ หรือเป็นสัตว์ที่ครบอายุขัย การขอชีวิตสัตว์ เช่น แรด หรือ ช้าง จะขอ ครั้งละ 1 ตัว จะล่าเฉพาะ ประเภทสัตว์และจำนวนที่นายพรานได้ขอไว้เท่านั้น พรานอาชีพจะรู้แหล่งที่สัตว์มาหาอาหาร สัตว์ชอบมากินดินโป่งคือดินที่มีรสเค็มมีธาตุอาหารจำพวกเกลือ บริเวณดินโป่งจึงเป็นที่รวมของสัตว์ป่าต่างๆ พื้นที่ที่มีดินโป่งในตำบลสวนผึ้งมี โป่งแห้ง โป่งยุบ โป่งเจ็ด โป่งกระตัง โป่งเหาะ ฯลฯ ทั้ง 5 โป่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านและไม่มีสัตว์เหลือให้ล่า

เมื่อนายพรานได้ไปเดินสำรวจรอบๆแอ่งน้ำหรือบริเวณที่เป็นดินโป่ง สังเกตรอยเท้าของสัตว์ที่ลงมากินดินโป่ง นายพรานจะรู้ว่าเป็นสัตว์ชนิดใดบ้าง เมื่อพบรอยเท้าสัตว์ตามที่ตนเองต้องการ นายพรานครอบจะประกอบพิธีสะกดรอยเท้าของสัตว์เพื่อสะกดไม่ให้สัตว์หนีไปไกล

นาย พรานจะขึ้นไปทำห้างคือที่ปักบนคบไม้ ตัดกิ่งไม้มาปิดบังปกคลุมตัวเพื่อไม่ให้สัตว์ที่จะลงมากินดินโป่งสังเกตเห็น นั่งห้างในเวลากลางคืนเดือนหงายยิ่งดี นายพรานสามารถมองเห็นสัตว์ที่จะมากินดินโป่ง เมื่ออยู่บนห้างนายพรานจะไม่ให้เกิดเสียง และงดสูบบุหรี่เพราะควันบุหรี่จะทำให้

¹⁰⁵ ทุ่งใหญ่ บนเส้นทางมรดกโลก น. 3 หนังสือประกอบงาน ทุ่งใหญ่ บนเส้นทางมรดกโลก 27-28 มีนาคม 2535,

สัตว์ผดกลืนรู้ตัว ไม่ลงมากินดินโป่ง นายพรานจะไม่ลงมาจากห้าง ต้องนั่งห้างตลอดทั้งคืนข่มตาไม่ให้หลับ เพราะในขณะที่เผลอหลับไม่รู้ตัว ฝิโป่งที่แปลงร่างเป็นค่าง จะยอมมาดูดเลือดที่ปลายเท้านายพราน ถึงจะมีคนมาเรียกก็ไม่ขานรับ บริเวณที่มีดินโป่งมีสัตว์ ที่ถูกพรานฆ่าตายจำนวนมาก วิญญาณสัตว์จะมาเอาชีวิตนายพราน โดยแปลงร่างเป็นคนหรือเป็นเสือ เรียกว่าเสือสมิงนายพรานจะเฝ้าสังเกตเสียงกริร้องของแมลงกลางคืนรอบๆบริเวณแหล่งน้ำหรือรอบบริเวณดินโป่ง เมื่อแมลงกลางคืนพากันหยุดส่งเสียง เป็นสัญญาณบอกว่ากำลังมีสัตว์ที่ใหญ่กว่ากำลังย่างกรายเข้ามาใกล้ นายพรานจะเงยหูฟังเสียงกึ่งไม้แห้งหักจากการเดินย่ำของสัตว์ใหญ่ที่มีน้ำหนัก มือกระชับปืนอยู่ในท่าที่พร้อมที่จะยิงเหยื่อที่ตนเองหมายไว้ ซึ่งกำลังจะปรากฏตัวอยู่เบื้องล่าง

ข้อปฏิบัติของครอบครัวนายพราน เมื่อนายพราน เข้าป่าออกล่าสัตว์ เมียและลูกๆที่อยู่ทางบ้านจะต้องไม่กระทำการใดๆที่เป็นสิ่งไม่เป็นมงคล เช่น ไม่ พูดคำหยาบ ไม่ ดุ คำ หรือสาบแช่ง ไม่ทะเลาะวิวาทต่อกัน ไม่ให้ผู้อื่นมานอนค้างที่บ้าน ไม่กระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้อื่น ถ้าผู้ที่อยู่ทางบ้านกระทำการใดๆที่อันเป็นการละเมิดกฎของนายพราน เหตุร้ายต่างๆจะเกิดขึ้นกับผู้ที่เข้าป่าล่าสัตว์ เช่น หลงป่า ถูกสัตว์ป่าทำร้าย หรือ เจ็บป่วย การล่าสัตว์ในครั้งนั้นจะล้มเหลว

สัตว์ป่าที่พรานกะเหรี่ยงไม่ล่า¹⁰⁵

มีสัตว์ หลายชนิด ที่ชาวกะเหรี่ยงไม่ยิง ไม่ล่า เช่น ชะนี กะหยิ่งพา, สมเสร็จ เขอกวาง, ลิงลม กะเขย , และนกเงือก **ทุ๊ก** คนกะเหรี่ยงเชื่อว่า นกเงือก **ทุ๊ก** เป็นสัตว์"ผัวเดียวเมียเดียว" ไม่เปลี่ยนคู่ สัตย์ซื่อต่อกู่ของมัน เมื่อนกเงือกเพศเมียฟักไข่ในโพรงไม้ มันจะใช้จอยปากที่แหลมและแข็งแรงเจาะเนื้อไม้ในโพรง นำเนื้อไม้ผสมกับน้ำลายที่ข้นเหนียวปิดโพรงเหลือช่องไว้เพียงนิดเดียวที่จะยื่นจอยปากมารับอาหารจากนกตัวผู้ผู้เป็นสามี นกตัวเมียไม่ยอมออกไปหาอาหารจนกว่าจะฟักไข่ นกเงือกเพศผู้จะทำหน้าที่ออกหาอาหารมาให้นกตัวเมียทุกวัน ถ้านกเงือกตัวผู้ถูกยิงตายในขณะที่ออกหาอาหารนกเงือกตัวเมียก็จะพลอยเสียชีวิตไปด้วยเพราะไม่มีผู้ที่จะให้อาหาร

ในนิทานกะเหรี่ยงเล่าว่า เมื่อนกเงือกตัวผู้บินกลับมาที่โพรงถ้าเห็นว่าโพรงไม่มีรอยแตกร้าว มันจะบินหนีจากตัวเมียที่กำลังกกไข่ทันที นกตัวผู้คิดว่าในขณะที่ตนเองออกไปหาอาหาร ได้มีนกตัวผู้ตัวอื่นมาเพื่อที่จะเปิดโพรง คบชู้กับนกที่เป็นภรรยาของตน ในทางกลับกันผลไม้ที่นกเงือกตัวผู้คาบมาให้ตัวเมียที่กำลังฟักไข่ถ้ามีรอยขีดข่วนหรือตำหนิบนผิวของผลไม้ นกเงือกตัวเมื่อก็ไม่ยอมกิน โดยเชื่อว่านกตัวผู้ได้นำลูกไม้ไปให้นกตัวเมียตัวอื่นได้กินก่อนที่จะนำมาให้ตน มันจะน้อยใจที่คู่ของมันไม่สัตย์ซื่อ นกเงือกตัวเมียจะออกจากรังบินเหินขึ้นสู่ท้องฟ้าแล้วหุบปีกทิ้งตัวดิ่งลงมายังคาบไม้แขวนคอฆ่าตัวตายในที่สุด

กะหยิ่งพา หรือ ชะนี โดยพฤติกรรมของชะนี เพลายามเข้าที่พระอาทิตย์ทอแสงสีทอง บรรดาชะนีในป่าจะกู่ก้องร้องเรียกหาคู่ เสียงร้องของชะนีจะโหยหวนวังเวง ดังก้องสะท้อนไปทั่วทั้งหุบเขา เสียง

¹⁰⁵ บุญธรรม กิ่งสิง หมู่ 1 บ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง

ร้องของชะนีเป็นสัญญาณที่ปลุกให้บรรดาสัตว์ต่างๆในป่าล้มตาตื่นขึ้นมารับแสงอรุณในเช้าของวันใหม่ ทำให้ป่าที่เงียบเหงากลับมามีชีวิตชีวา

ในนิทานกะเหรี่ยงกล่าวถึงสาเหตุที่ชะนีต้องร้องเรียกหาคุ้ในเวลายามรุ่งอรุณ โดยเฉพาะในเช้าที่ท้องฟ้าทางทิศตะวันออกมีแสงสีแดงระเรื่อ โคร่งเรื่องในนิทานกะเหรี่ยงคล้ายกับนิทานของไทยเรื่องนางโมราและจันทโครพที่กล่าวถึงหญิงชื่อนางโมรายื่นดาบให้โจรป่าฆ่าจันทโครพผู้เป็นสามี นิทานจบลงด้วยการที่นางโมราถูกสาปให้กลายเป็นชะนีคอยส่งเสียงเรียกจันทโครพว่า ผัว...ผัว...ผัว... ทุกๆเช้าเมื่อท้องฟ้าทิศตะวันออกมีแสงเป็นสีแดงนางโมราที่กลับกลายเป็นชะนีจะนึกถึงเลือดของจันทโครพผู้เป็นสามีที่ได้ไหลรินขลิบผืนดินเพราะการกระทำของตน เสียงร้องของชะนีในป่าเป็นเสียงที่เตือนสติให้บรรดานายพรานป่านึกถึงเรื่องราวในนิทานกะเหรี่ยง นึกถึงภรรยาและลูกที่รอคอยอยู่ทางบ้านอีกด้วย

ชาวกะเหรี่ยงจึงไม่ฆ่าชะนีเพราะเป็นความเชื่อว่าถ้าฆ่าชะนีตายหนึ่งตัวก็เท่ากับว่าได้ฆ่าผู้หญิงไปหนึ่งคน มีบทกลอนหรือทอาของกะเหรี่ยงที่กล่าวถึง นกเงือกและชะนี ในป่าดังนี้

“.. นกเงือกตายหนึ่งตัวต้นไทรเจ็ดต้นต้องต้องเจียบเหงา

ชะนีตายหนึ่งตัวหุบเขาทั้งเจ็ดหุบต้องวังเวง..”¹⁰⁶

ความหมายของบทกลอน นกเงือกเป็นนกที่อาศัยผลไม้จากต้นไทรที่เป็นไม้ใหญ่ ที่อยู่ในป่าใหญ่ นกเงือกกับต้นไทรต่างพึ่งพาอาศัยกัน นกเงือกเป็นผู้ปลุกป่าที่ขยายพันธุ์ต้นไทร จากเมล็ดที่กินและขับถ่ายออกมา เมื่อนกเงือกบินมาหากินและกระโดดไปมาบนต้นไทรจากต้นหนึ่งไปยังอีกต้นหนึ่ง นกเงือกจึงเปรียบเหมือนเป็นเพื่อนที่ใกล้ชิดของต้นไทรเมื่อนกเงือกตายไปหนึ่งตัว ทำให้ต้นไทรในป่า 7 ต้นต้องเจียบเหงาเพราะขาดเพื่อน

ชะนีเป็นสัตว์ที่กินผลไม้ในป่าตามหุบเขาในป่าใหญ่ เสียงร้องกู่ก้องของชะนีที่ร้องโหยหวนในหุบเขาที่เจียบสงบทำให้ผืนป่ามีชีวิตชีวา เมื่อชะนีต้องตายทำให้หุบเขา 7 หุบและสัตว์ป่าต้องเจียบเหงาวังเวง

เขากว้าง หรือ สมเสร็จ มีรูปร่างคล้ายหมู มีวงน็ดหนอยยื่นออกมาเหมือนงวงช้าง คนกะเหรี่ยงไม่ล่าสมเสร็จ ในนิทานกะเหรี่ยงกล่าวถึงตัวสมเสร็จเกิดขึ้นจากเนื้อของบรรดาสัตว์ต่างๆในโลกนี้ทั้งหมดรวมทั้งเนื้อของมนุษย์ ผสมรวมกันจนกลายเป็นตัวสมเสร็จ เนื้อของสมเสร็จเป็นเนื้อที่ไม่สะอาด การกินเนื้อสมเสร็จก็เท่ากับว่าได้กินเนื้อของมนุษย์เข้าไปในร่างกายด้วย ละบุญกรรม คึงถึงเล่าว่าเมื่อสมเสร็จถูกยิงมันจะส่งเสียงร้องครวญครางด้วยความเจ็บปวด เหมือนเสียงร้องของมนุษย์

¹⁰⁶ • คนกะเหรี่ยงให้ความสำคัญกับ จำนวน 7 และเลข 7 ซึ่งแสดงถึงจำนวนที่ครบถ้วน,จำนวนที่มาก, เช่น ในนิทาน จะกล่าวถึง พระธิดา 7 องค์ ระยะเวลาที่ยาวนานเช่น การเดินทางไกลถึง 7 ประเทศ หรือระยะเวลา 7 วัน 7 เดือน 7 ปี

แสดงว่าบริเวณที่ถูกยิงนั้นเป็นจุดของเนื้อมนุษย์ บางครั้งก็จะร้องเหมือนเสียงสุนัขแสดงว่าบริเวณที่ถูกยิงนั้นเป็นจุดที่เป็นเนื้อของสุนัข

กะเขย หรือ ลิงลม เป็นสัตว์ที่คนกะเหรี่ยงถือว่าเป็นสัตว์อัปมงคล คนกะเหรี่ยงจะหลีกเลี่ยงไม่ฆ่าและไม่อยากที่จะเผชิญหน้ากับสัตว์ชนิดนี้ เมื่อผู้ใดไปพบกะเขยแม้แต่เพียงซากของมัน คนนั้นต้องมาทำพิธี อาบน้ำมนต์ เมื่อกะเขยเข้ามาในหมู่บ้าน จะเกิดความเจ็บป่วย ความแห้งแล้ง ความเลวร้าย อัปปริยัจจุไรแก่คนหมู่บ้าน ชาวบ้านกะเหรี่ยงจะต้องรีบทำพิธี “เบี่ยงตะวั้ง” เพื่อขับไล่ความชั่วร้ายออกจากหมู่บ้านทันที

เขออ่วมิ หรือ ค่าง เป็นสัตว์ป่าที่ชาวกะเหรี่ยงนิยมนำเป็นอาหาร เขออ่วมิ เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม รูปร่างคล้ายชะนีต่างกันที่ค่างมีหางยาวกว่าลิง มีขนสีดำ ที่ใบตาทองข้างมีสีขาวคนกะเหรี่ยงจึงเรียกว่า เขออ่วมิ แปลว่า ใสน้ำขาว ค่างเป็นสัตว์ที่หากินบนต้นไม้สูง หากินเป็นหมู่บนยอดไม้ไม่ลงมาหากินบนพื้นดิน ค่างจึงเป็นสัตว์ที่กินอาหารสะอาด อาหารของมันคือ ผลไม้ ใบไม้ยอดไม้นานาพันธุ์ คนกะเหรี่ยงนิยมรับประทานเนื้อค่างที่ผสมด้วยขี้เพี้ยอ่อนของมัน นำมาปรุงเป็นอาหาร เนื้อค่างผสมขี้เพี้ยจึงมีราคา กิโลกรัมละ 70-80 บาท ด้วยความเชื่อว่า ค่างกินใบไม้ 500 ชนิด ขี้เพี้ยหรือขี้อ่อนของมันจึงเป็น ยาสมุนไพรรักษาโรค เรียกว่า **ยา 500 ยอด** เลือดค่างและกระเพาะอาหารเมื่อนำมาย่างไฟแล้วไปคองผสมกับเหล้า เชื่อว่าเป็นยาบำรุงกำลังเป็นที่นิยมชมชอบสำหรับคอสุรายาดอง ค่างที่โตเต็มที่ตัวหนึ่งจะมีน้ำหนักประมาณ 7-8 กิโลกรัม ปัจจุบันเนื้อค่างเป็นที่นิยมรับประทานไม่เพียงแต่คนกะเหรี่ยงเท่านั้น เขยกะเหรี่ยงที่เป็นคนเชื้อชาติอื่นไม่ว่าคนไทย คนลาว คนจีน ก็นิยมชมชอบรับประทานเนื้อค่างไม่ต่างจากคนกะเหรี่ยง การที่จะได้มาซึ่ง ยาห้าร้อยยอด ต้องลักลอบเข้าไปหาในป่าลึก ไปนอนค้างคืนในป่า พรานคนหนึ่งในท้องถิ่นจะเป็นผู้เข้าไปล่า เคยมีใบสั่งจากข้าราชการในท้องถิ่นที่เป็นผู้ออกทุนด้วยการซื้อกระสุนปืนให้คนกะเหรี่ยงออกไปล่า เมื่อได้มาครวละหลายสิบตัว ก็ส่งข่าวบอกเจ้าหน้าที่เขตรถขึ้นมารับแล้วนำไปจำหน่ายถึงจังหวัดนครสวรรค์ ก็เคยมี ในแต่ละปีค่างในป่าต้นน้ำแม่ภาชีในเขตป่าอนุรักษ์ต้องดับคินไปปีละไม่ใช่น้อย

ปัจจุบันจำนวนสัตว์ป่าที่เคยมีอย่างชุกชุมในผืนป่าสวนผึ้ง ได้ลดจำนวนลง หลายชนิดได้สูญพันธุ์ไปแล้ว จากการถูกล่าและถูกรบกวนด้วยกิจกรรมของมนุษย์ ที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่เป็นถิ่นอาศัยของบรรดาสัตว์ป่า เช่นการเปิดพื้นที่ให้สัมปทานแก่เหมืองแร่ดิบบุกได้ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่ การขยายตัวของชุมชนชาวเหมืองแร่ การสร้างเส้นทางขนส่งแร่ ทำให้สัตว์ในป่าจำพวก เก้ง กวาง กระทิง ถูกล่า ปัจจุบันสัตว์ใหญ่เช่น ช้าง กระทิง กวาง มีจำนวนลดลงอีกสาเหตุหนึ่งที่สัตว์ป่าจำพวก เก้ง กวาง หมูป่า ถูกล่าเพราะร้านอาหารในท้องถิ่นได้จัดรายการอาหารจากเนื้อสัตว์ป่าสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวสวนผึ้ง

ของป่าประเภทเขาสัตว์ เขากะทิง เขากวาง งาช้าง เป็นของป่าที่มีค่าหายากและราคาแพง นอกแอดจัดเป็นของป่าที่มีราคาสูงที่สุด เป็นที่ต้องการของบรรดาพ่อค้าและข้าราชการ ในอดีตผู้นำกะเหรี่ยงได้รับซื้อของป่าจากนายพรานท้องถิ่นเพื่อมอบให้แก่ ข้าหลวง เจ้าเมือง กำนัน ตาไม้ บุญเลิศ ได้มอบ

เขากวาง เขากะทิง และงาช้างให้แก่พระยาพระยาสุรพันธ์ เป็นเครื่องหมายของความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน ของป่าเหล่านี้เป็นดังเครื่องบรรณาการที่ผู้น้อยพึงกระทำกับผู้ใหญ่ในระบบอุปถัมภ์ในสังคมศักดินา และด้วยเครื่องบรรณาการเหล่านี้ ที่ได้เปิดพื้นที่ ทางสังคมให้ผู้นากะเหรี่ยงสวนผึ้งในอดีต มีโอกาส เข้าถึง ผู้มีอำนาจคือ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

ความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ความเชื่อเรื่องขวัญของชาวกะเหรี่ยง

กะเหรี่ยงโผล่วสวนผึ้งเรียกขวัญว่า หล่า กะเหรี่ยงจกอว์เรียกว่า เกอลา เชื่อว่าขวัญมีอยู่คู่กับตัวคนตั้งแต่แรกเกิด เมื่อเด็กเกิดมาหลังจากที่หมอดำแยทำคลอดและตัดสายสะดือจะมีพิธีผูกข้อมือ

เรียกขวัญ ขวัญของคน

เราจะอยู่ตรงกลาง

กระบาลพวกผู้ใหญ่จึง

ห้ามไม่ให้เด็กเขากะบาล

ของกันและกัน

กะเหรี่ยงเชื่อว่าขวัญของ

คนมีอยู่ 37 ขวัญ อยู่ในรูป

ของสัตว์ต่างๆ ผู้ที่ชอบ

นอนฝันว่า ตนหะเหิน

เดินอากาศ และบินได้ ผู้

นั้นมีขวัญประจำตัวเป็น

นก บางคนฝันว่าเวลา

วังหนิมักจะก้าวขาไม่ออก วังช้า ลูกไม่ขึ้น มีขวัญประจำตัวเป็นหอยยัง เชื่ออีกว่าการที่จะมีสุขภาพที่แข็งแรงสมบูรณ์ขึ้นอยู่กับสภาพของขวัญ ถ้าขวัญอยู่กับตัวทำให้สุขภาพสมบูรณ์ คนที่ตกใจง่ายเรียกว่าคน ขวัญอ่อน ผู้ที่ขวัญหนีจะมีอาการนอนสะดุ้งในเวลากลางคืน ผู้ที่มีอาการดังกล่าวมาจากการกระทำผิดต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผิดต่อเจ้าที่เจ้าทาง ภูตผี วิญญาณชั่ว ได้จับเอาขวัญไปเป็นตัวประกันจนทำให้เจ้าเจ็บป่วย ต้องทำพิธีเรียกขวัญ เลี้ยง ผีน้ำ ผีบก ผีป่า ด้วยเครื่องเซ่น การเรียกขวัญนอกจากจะเป็นการเรียกขวัญส่วนบุคคลคนแล้ว ยังมีการเรียกขวัญที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและชุมชนชาวกะเหรี่ยง

ประเพณี ไค จู้ง หล่า ค่อก (เรียกขวัญในเดือนเก้า)

หล่า แปลว่า เดือน, ค่อก แปลว่า ตะกวด, หล่าค่อก คือเดือนตะกวด ในเดือน หล่าค่อก เป็นเดือนที่ตะกวด สัตว์เลื้อยคลาน ที่มีลักษณะคล้ายกับตัวเหี้ย ตะกวดชอบอาศัยอยู่ในจอมปลวกและโพรงไม้ ซึ่งต่างจากเหี้ยที่ชอบอยู่ในน้ำ ตะกวดจะเริ่มเข้าโพรงไม้จำศีล จะไม่ออกมาหาอาหารในเดือน 9

เป็นช่วงฤดูฝน ฝนตกชุก เดือนเก้าเป็นเดือนที่คาบเกี่ยวระหว่างปลายเดือน กรกฎาคม ต้นเดือน สิงหาคม เป็นช่วงระยะเวลาที่ ฝนตกชุก อากาศเย็น ฤดูฝนเป็นช่วงเวลาที่ชาวกะเหรี่ยงพบกับความเจ็บไข้ได้ป่วยโดยเฉพาะไข้มาเลเรียคนกะเหรี่ยงเชื่อว่าความเจ็บป่วยเกิดจากการที่คนกะเหรี่ยงได้กระทำผิดต่อกฎระเบียบ ข้อห้ามของบรรพบุรุษ หรือถูกผี ป่า ผีน้ำ เจ้าที่เจ้าทาง เจ้าท่าเจ้าทุ่ง และวิญญาณที่เร่ร่อนรบกวน เดือนเก้ายังเป็นช่วงเวลาที่ชาวไร่จะได้หยุดพักหายเหนื่อยจากงานดายหญ้าในไร่ข้าวกอข้าวขึ้นต้นสูงจนคลุมต้นหญ้าและวัชพืชหมดแล้ว เดือน หล้า คอก ตรงกับเดือน 9 ของไทย ซึ่งเป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวระหว่างเดือน กรกฎาคม – เดือนสิงหาคม ชาวกะเหรี่ยงจะจัดประเพณีผูกแขนเรียกขวัญ

ตามตำนานของชาวกะเหรี่ยง มีเรื่องเล่าว่า เมื่อครั้งที่คนกะเหรี่ยงอยู่ทางภาคเหนือของเมืองจีน คน กะเหรี่ยงพบกับความทุกข์ยากอย่างแสนสาหัส เกิดความป่วยไข้ และภัยจากธรรมชาติ คนกะเหรี่ยงเจ็บป่วยล้มตายจำนวนมาก จึงเกิดประเพณีเรียกขวัญเพื่อให้หายจากความทุกข์โศกเศร้า เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กลับคืนมาโดยใช้ด้ายสีขาวผูกที่ข้อมือ เมื่อกะเหรี่ยงอพยพลงมาอยู่ในดินแดนลุ่มน้ำ อีระวัด สาละวิน แม่น้ำโขง เจ้าพระยา การผูกแขนเรียกขวัญก็ยังคงสืบทอดกันมา จนถึงสมัยพระอาจารย์อุตตมะพระสงฆ์ชาวกะเหรี่ยง ท่านมีชื่อเป็นภาษากะเหรี่ยงว่า “โจ เอ้ จี ชา” มีความหมายว่า “พี่ชายคนโต ที่รักชาติเผ่าพันธุ์” ได้รื้อฟื้นพิธีกรรมการเรียกขวัญให้เป็นพิธีกรรมที่ชนชาติกะเหรี่ยงต้องให้ความสำคัญ พิธีดังกล่าวยังเป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงความดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์กะเหรี่ยง¹⁰⁸

จุดประสงค์ของการผูกแขนเรียกขวัญ เดือนหล้าคอก ก็เพื่อให้ลูกหลานชาวกะเหรี่ยงอยู่สุขสบาย ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีความสุขความเจริญ มีอายุมั่นขวัญขึ้นมีความรักสามัคคี กะเหรี่ยงสวนผึ้งเรียกขวัญในเดือนหล้าคอก ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 9 แต่ในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนวันเวลาเพื่อให้ชาวกะเหรี่ยงในแต่ละหมู่บ้านได้มีโอกาสไปร่วมงานตามหมู่บ้านต่างๆ จึงได้นัดหมายให้แต่ละหมู่บ้านกำหนดวันเรียกขวัญไม่ให้ตรงกัน หลายหมู่บ้านจึงนิยมจัดงานวันเรียกขวัญให้ตรงกับวันหยุด วันเสาร์ อาทิตย์ เพื่อลูกหลานกะเหรี่ยงที่ออกจากบ้านไปทำงานที่อื่น หรือ ไปมีครอบครัวต่างหมู่บ้าน จะได้กลับมายังหมู่บ้าน เด็กที่เรียนหนังสือจะได้หยุดเรียนเข้าร่วมงาน ให้พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตายาย ผูกแขนเรียกขวัญ

¹⁰⁸ มหา สุชาติ เสดะพันธ์ พระสงฆ์ชาวกะเหรี่ยง บ.กอม่องทะ ต.ไถ่โว่ อ.สังขละบุรี กาญจนบุรี

สิ่งของที่ใช้ในการเรียกขวัญเดือนหล้า ค่อก

สิ่งของที่ใช้ในการเรียกขวัญเดือนหล้า ค่อก

1. **ลั้งอ้าว** คือด้าย สีขาว ปั่นจากฝ้าย ความหมายของด้ายขาว คือ ความดี ความบริสุทธิ์แห่งจิตใจ กะเหรี่ยง ราชบุรี เพชรบุรี ใช้ ลั้งโว่ หรือ ด้าย สีแดงในการผูกแขนเรียกขวัญเดือน 9

2. **หมี่ถ่อง** ข้าวเหนียวห่อต้มสุก ให้ความหมายถึง ความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียว การหล่อหลอมไม่แตกแยกจากกัน

3. **สะก๊วยชาเม้ย** กล้วยสุก ให้ความหมายถึงความรัก การแพร่ขยายของเผ่าพันธุ์ดัง กอ กล้วย ที่แตกหน่อ

4. **จี้ยพู อ้อย** ให้ความหมาย การสืบเผ่าพันธุ์เป็นทอดๆ ไม่ขาดหาย เหมือนอ้อยที่มีลำข้อเป็นปล้องๆ เมื่อนำข้ออ้อยไปปลูกที่ไหนก็จะงอกงามแตกกอใหม่

5. **โพวีย** ดอกเข็มลาย หมายถึงรากของความมั่นคงในอุดมการณ์ของเผ่าพันธุ์กะเหรี่ยง

6. **ทีย คือ น้ำ** ให้ความหมายถึง ความร่มเย็น เสมอต้นเสมอปลาย ไม่มีจุดสิ้นสุด

7. **หมี่ ถ่อง ดั่ง** หรือ ข้าวปั้นข้าวปั้นแสดง เรียวแรง พละกำลัง ให้ความหมายถึงเผ่าพันธุ์ต้องอยู่รวมกัน เป็นกลุ่มก้อน เหมือนก้อนข้าวปั้น

8. **นีจ่าง หรือ น้ำผึ้ง** ปัจจุบันหายาก จึงใช้มะพร้าวชุดเกี๋ยวน้ำตาลแทนน้ำผึ้ง

9. **นุ่งวะ** เป็นภาษากะเหรี่ยงโพลว แปลว่า ทับพี เป็นเครื่องใช้ภายในห้องครัว ใช้สำหรับกดข้าว ลักษณะของไม้ทับพี มีด้ามไว้จับปลายทับพีจะแบน ลักษณะ คล้ายกับลิ้นของมนุษย์ ลิ้นที่เป็นอวัยวะมีหน้าที่ ชิมลิ้มรสอาหาร ใช้เรียก และส่งเสียงเป็นคำพูด การใช้ทับพีไม้ในการเคาะหัวบันไดบ้านเรียกขวัญนั้น ทับพี จึง เป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ แทน ลิ้น ที่ส่งเสียงเรียกให้ขวัญกลับมา

10. **เพ่ หรือ สร้อยคอ** เป็นเครื่องประดับเพื่อให้ขวัญได้สวมใส่

การเริ่มต้นเรียกขวัญ จะเรียกขวัญในวันแรก เมื่อถึงเวลาประมาณ 2 ทุ่ม เมื่อทุกคนอยู่พร้อมหน้ากันบนชานบ้าน ผู้เป็น แม่ หรือ ยาย จะทำการเรียกขวัญ โดยนำสิ่งของทั้งหมดที่เตรียมไว้ใส่ลงในกระบุง หรือกระจาด ไปวางไว้บริเวณบันไดบนชานบ้าน ทุกคนจะอยู่พร้อมกันตรงบริเวณหัวบันได ผู้เรียกขวัญถือทับพีไม้ เคาะที่ หัวบันได บางบ้านก็จะยิงปืนขึ้นฟ้า เคาะกระดิ่ง ตีเกราะ เคาะไม้ เป็นการส่งสัญญาณเรียกให้เรียกขวัญที่อยู่ไกลให้ได้ยินเสียง เพื่อขวัญจะได้กลับมา การใช้ทับพีไม้เคาะหัวบันไดจะเคาะไปพร้อมกับกล่าวคำเรียกขวัญ จะหยุดเคาะหัวบันไดเมื่อ กล่าวคำว่า “ขวัญกลับมาหรือยัง” ทุกคนจะตอบพร้อมกันว่า “กลับมาแล้ว”

คำเรียกขวัญ เดือน เก้า หล้า ค่อก

....ปู้... หล้า ่ง ถ่าย ๆ ๆ ..(ขวัญเอ๊ย... จงกลับมา ๆ ๆ) กลับมาอยู่กับเนื้อกับตัว มาอยู่กับพ่อกับแม่ มาอยู่กับ ปู่ย่าตายาย มาอยู่กับลูกกับหลาน มาอยู่กับบ้านช่อง อยู่กับทรัพย์สิน ขวัญอยู่ในป่า จงกลับมา อยู่ในดง ต้นน้ำ ปลายน้ำ ในเมือง จงกลับมา อยู่ในเมือง อยู่บางกอก อยู่โรงพยาบาลราชบุรีจงกลับ

มา อยู่บนโรงพักตำรวจ อยู่บนอำเภอ อยู่ในไร่ นา จงกลับมา กลับมาดูแล้วยังนาง กลับมาดูแล ช้าง ม้า วัว ควาย อย่าได้ไปฟัง ภูต ผี ปีศาจ อย่าไปอยู่กับสิ่งชั่วร้าย อย่าไปเชื่อฟังคำยุแหย่ อย่าไปอยู่ในป่าช้า อย่าไปฟังคำคนชาติอื่น ขวัญเอ๋ยจงกลับมา นำเงินมา นำทองกลับมา กลับมามีความสุขกับพ่อกับแม่ กับพี่กับน้อง กลับมาอยู่กับบ้านกับช่อง จงกลับมาอยู่กับเนื้อกับตัว กลับมาอยู่กับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ของเราชั่วกาลนาน”¹⁰⁹

กล่าวคำเรียกขวัญว่า ปู้ หล่า เ่ง ถ่าย... (ขวัญเอ๋ย... จงกลับมา...) 3 ครั้ง ผู้ที่เรียกขวัญจะถามทุกคนพร้อมกันว่า “ขวัญกลับมาหรือยัง” ทุกคนจะตอบพร้อมกันว่า “กลับมาแล้ว” ผู้เรียกขวัญก็จะหยุดเคาะหัวบันไดบ้าน ทุกคนก็จะไปรวมกันที่ครัวหน้าเตาไฟ พร้อมกับนำตะกร้าบรรจุสิ่งของสำหรับขวัญไปด้วย ทุกคนอยู่ในอาการสงบครุ่นหนึ่ง เป็นการรอเวลาให้ขวัญได้หยุดพักให้หายเหนื่อยจากการเดินทาง จากนั้นก็จะเริ่มเรียกขวัญอีกครั้งเป็นการเชิญชวนให้ขวัญรับประทานอาหารที่เตรียมไว้ ในครั้งนี้จะใช้ทับพีไม้เคาะที่เสาที่เป็นชั้นวางของเหนือเตาไฟ เมื่อขวัญรับประทานเสร็จแล้วจะพาขวัญไปที่ห้องนอนเพื่อให้ขวัญได้พักผ่อนใช้ทับพีไม้เคาะที่ประตูห้องนอนและนำตะกร้าบรรจุสิ่งของสำหรับขวัญวางไว้บนชั้นวางของในห้องนอน เป็นการเสร็จพิธีเรียกขวัญในคำคืนแรก การเรียกขวัญในคืนนี้จะไม่มีการผูกแขน

เมื่อใกล้รุ่งก่อนที่ฟ้าจะสว่างประมาณ 5 นาฬิกา จะมีการเรียกขวัญอีกครั้ง หนึ่ง กระทำเหมือนคำวันก่อน นำ ดอกไม้ กล้วย อ้อย ข้าวห่อ ถือไว้ นำด้ายสีแดงจุ่ม น้ำในถ้วย 3 ครั้งใช้ด้ายสีแดงพันข้อมือ 3 รอบ ผูกด้วยเงื่อนตาย 3 ครั้ง ผู้

เรียกขวัญจะนำสิ่งของไปวางไว้บนกระหม่อมอันเป็นที่อยู่ของขวัญ เป็นการรับรู้ว่าขวัญได้กลับมาอยู่กับเจ้าของแล้ว เมื่อเรียกขวัญเสร็จก็จะรับประทานอาหารร่วมกันกล่าวคำเรียกขวัญ ว่า

ปู้... หล่า เ่ง ถ่าย (ขวัญเอ๋ยจงกลับมา) ขอให้ขวัญของ.. (เอ๋ยชื่อผู้รับขวัญ).....จงมาอยู่ กับ พ่อ แม่ กับลูกหลาน กับเมีย(ผัว) มารับการผูกแขน มากินข้าวห่อ ถึงเวลาเดือน 9 แล้ว จงกลับมา รวมกันอยู่ในบ้าน กลับมาพักผ่อน มาอยู่เย็น เป็นสุข มากินของอร่อย มากินของหวาน มาทำมาหากิน อย่า มีเจ็บไข้ อย่ามีอันตรายใดๆ ขอให้ชนะพวักยักยพวกมาร เดือนนี้เราอย่าไปเที่ยวให้ไกลนัก มาอยู่กับ

¹⁰⁹ ไส้ภา เนตีก

บ้านมาอยู่กับเรือนมาอยู่มาอยู่กับ ยู่ฉาง อยู่กับ วัว กับควาย กับม้า กับช้าง อยู่ในเมืองมา อยู่ในป่า มาอยู่ต้นน้ำ อยู่ปลายน้ำ อยู่ในไร่ อยู่ในนา จงกลับมา ปรู้... หล่า่งถ่าย (ขวัญเอ๋ยจงกลับมา)¹¹⁰

ชาวกะเหรี่ยงจะไม่ปล่อยให้ด้ายบนข้อมือ หลุดหรือ ขาดไปจากข้อมือ ต้องรักษาไว้ให้ครบ 7 วัน เพื่อการ ควบคุม สติ สมาธิ สร้างกำลังใจ ให้อยู่กับเนื้อกับตัวอย่างน้อย 7 วัน อีกทั้งยังเป็นการ ยืนยันและประกาศตนว่าผู้นั้นเป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยง บางคนรักษาด้ายบนข้อมือไปถึงอีกปีหนึ่งของ เทศกาลเรียกขวัญ

ประเพณีเรียกขวัญเดือนเก้าในชุมชนกะเหรี่ยง ได้ถูกละทิ้งอยู่ช่วงระยะเวลาหนึ่ง ประมาณปี พ.ศ.2526 จึงเริ่มมีการรื้อฟื้นประเพณีดังกล่าวขึ้นอีกครั้งที่วัดบ้านบ่อ ในปี 2535 ผู้ว่าราชการจังหวัด ราชบุรี และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เข้ามาสนับสนุนและจัดงาน ประเพณีไทยตะนาวศรี นับ แต่นั้นมาประเพณีเรียกขวัญเดือน9 ของชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งจึงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ด้วยการ สนับสนุนส่งเสริมจากการทำให้กะเหรี่ยงสวนผึ้งกลับมาฟื้นฟูประเพณีดังกล่าว องค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น ทั้งเทศบาลตำบลสวนผึ้ง และองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดตั้งงบประมาณสนับสนุนมา อย่างต่อเนื่อง

ด้วยเงื่อนไขของการเวลาและความเปลี่ยนแปลงในสังคมชุมชนชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ปัจจุบันคน กะเหรี่ยงสวนผึ้งและคนไทยในท้องถิ่นหรือแม้แต่เจ้าหน้าที่ราชการ เรียกประเพณีเรียกขวัญเดือน9 ว่า “ประเพณีกินข้าวห่อ” การที่คนนอกเผ่าหรือคนในเผ่ากะเหรี่ยงเรียก ประเพณีเรียกขวัญว่า ประเพณี กินข้าวห่อสะท้อนให้เห็นถึง ความไม่เข้าใจความหมาย และความเชื่อเกี่ยวกับขวัญที่มีต่อครอบครัว สังคมและเชื้อชาติเผ่าพันธุ์กะเหรี่ยง เพราะขวัญเป็นนามธรรม คนกลับมาเห็นและมาติดยึดวัตถุคือ ข้าวห่อ ที่เป็นเพียงอาหาร ที่นำมาเลี้ยงต้อนรับซึ่งกันและกัน จึงเรียกว่า ประเพณีกินข้าวห่อ

3. ความเชื่อเกี่ยวกับคาถาอาคม

สมัยก่อนคนกะเหรี่ยงได้ชื่อว่าเป็นผู้มีวิชา คาถา อาคม ผู้ชายกะเหรี่ยงที่มีวิชาอาคมจะเป็นที่ นับถือของคนทั่วไป มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเก่งกล้าของชายกะเหรี่ยงผู้หนึ่งชื่อ พุง ไข่ คุ้ ชู เป็นผู้ที่ หยั่งรู้อดีต และอนาคต สามารถที่ติดต่อกับวิญญาณคนที่ตายไปแล้วได้ วันหนึ่ง พุง ไข่ คุ้ ชู ได้บอก กับลูกหลานและคนในหมู่บ้านว่าจะทำการติดต่อกับวิญญาณของบรรพบุรุษ ให้พบกับลูกหลานที่มีชีวิต อยู่บนโลกนี้ ถ้าประกอบพิธีเรียกวิญญาณได้สำเร็จ ต่อไปในอนาคตคนกะเหรี่ยงจะไม่ตายอีกต่อไป พุง ไข่ คุ้ ชู จึงเรียกคนในหมู่บ้านมารวมกัน เพื่อประกอบพิธีเรียกวิญญาณคนตาย บอกกับทุกคนว่า ถึงแม้จะมีอะไรเกิดขึ้นในขณะทำพิธี ขอให้ทุกคนอยู่ในความสงบ ในยามคำคืนที่เงียบสงบ ทุกคนอยู่ รวมกันในสถานที่ประกอบพิธี เวลาผ่านไปเนิ่นนาน ชาวบ้านทุกคนอยู่ในอาการสงบ ทันใดนั้น สาย ลมได้พัดพากลิ่นสบเหมือนกลิ่นสพโซยมา สลับกับกลิ่นหอมของดอกไม้คำคืน มีเสียงพูดคุยแว่วมา แต่ไกล คนที่อยู่ในพิธีเริ่มหวั่นไหว แต่ก็ยังอยู่ในอาการสงบนิ่ง สายลมยามดึกพักกรรโชกมาอีกครั้ง

¹¹⁰ ไสยา เนเต็ก

เด็กน้อยที่อยู่ในอ้อมกอดของแม่เริ่มมีอาการหนาวสั่นและส่งเสียงร้อง แม่เด็กกระซิบเบาๆบอกกับลูกในอ้อมกอดว่า อย่าส่งเสียงดัง อยู่นิ่งๆ เด็กน้อยเชื่อฟังผู้เป็นแม่หยุดร้องให้ ครู่ต่อมาเด็กน้อยเริ่มร้องอีกครั้งราวนี้ดังกว่าครั้งก่อน แม่เด็กซึ่งอยู่ในอาการหวาดกลัวได้พุดคุยลูกด้วยเสียงอันดังว่า “จะร้องให้ไปทำไม ไม่ได้กลั่นแกล้งคนอื่นตายหรือ” หลังจากที่หญิงกะเหรี่ยงส่งเสียงขู่ลูกน้อย พุงโป่ กู้ ชู เสียสมาธิ ไม่สามารถเรียกวินญาณคนตายมาพบกับญาติพี่น้องได้ พิดังกล่าวต้องล้มเลิกไป เช้าวันรุ่งขึ้นชาวบ้านได้ข้ามลำน้ำภาษีไปอีกฝากหนึ่งเพื่อดูว่าเสียงผู้คนที่พูดคุยกันในคืนที่ผ่านมาเป็นใครมาจากไหนสิ่งที่คนกะเหรี่ยงไปพบคือรอยน้ำมาก เศษของหมากพลูที่คนทิ้งกระจายเกลื่อนทั่วบริเวณ เรื่องของ พุง โป่ กู้ ชู จอมขมังเวทย์ เป็นเรื่องที่ผู้เฒ่ากะเหรี่ยงสวนผึ้งยกมาเล่าให้ลูกหลานฟังจนถึงทุกวันนี้ ¹¹¹

ความเชื่อ เรื่อง ใจัย ชู้ พระน้ำมัน

ใจัย เป็นภาษามอญ แปลว่า พระเจ้า ชู้ เป็นภาษากะเหรี่ยง โผล่ว แปลว่า น้ำมัน ใจัยชู้มีความหมายว่า พระน้ำมัน เมื่อยามเจ็บไข้คนกะเหรี่ยงจะรักษาด้วยยาสมุนไพร รวมทั้งน้ำมันที่ทำจาก งา และน้ำมันมะพร้าวใช้ทา นวด ถูบริเวณที่ปวดบวม สรรพคุณของน้ำมันงา น้ำมันมะพร้าวช่วยรักษาอาการปวด ก่อนใช้น้ำมันทา จะใช้คาถาเสกเป่า การรักษาโดยวิธีการนี้ชาวกะเหรี่ยงใช้มาแต่อดีต พระอาจารย์νωวัดแจ้งเจริญ อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี รักษาคนกะเหรี่ยงด้วยน้ำมันงาและน้ำมันมะพร้าว ได้มอบน้ำมันให้กับชาวกะเหรี่ยง บอกว่าน้ำมันนี้เป็นตัวแทนของหลวงพ่อ เมื่อยามเจ็บป่วยก็ขอให้ระลึกถึงท่าน ให้ตั้งจิตอธิษฐานขอการรักษาให้หาย ให้ชาวกะเหรี่ยงรักษาสิลาให้เคร่งครัด เก็บน้ำมันไว้บนหิ้งในที่สูง ชาวกะเหรี่ยงจึงเก็บน้ำมันของหลวงพ่อนวมเอาไว้นบูชาในบ้าน คนกะเหรี่ยงที่เคร่งครัดบางคนจะสร้างศาลเล็กๆไว้บริเวณบ้านและนำน้ำมันของหลวงพ่อนวมไปเก็บไว้ให้เหตุผลว่าบนบ้านคนกะเหรี่ยงสกปรก มีมลทินเป็นบ้านที่คนยังมีกิเลสยังมีการล่วงประเวณี และกระทำความผิดอื่นๆในบ้าน ไม่สมควรที่พระน้ำมันซึ่งเป็นตัวแทนของหลวงพ่อย่อยบนบ้าน คนกะเหรี่ยงที่นับถือใจัย ชู้ มีข้อห้ามที่เคร่งครัด เช่น ไม่ให้มีการแข่งด่า ไม่พูดคำหยาบคาย ไม่ฆ่าสัตว์เพื่อเป็นอาหารบนบ้าน ไม่ให้มีการดื่มสุราบนบ้านหรือภายใต้ชายคาบ้าน เมื่อมีการละเมิดข้อปฏิบัติผู้ละเมิดจะพบกับ ความเจ็บป่วย จะมีเคราะห์ ต้องทำการขอขมา ใจัย ชู้ เมื่อกาลเวลาผ่านไปคนกะเหรี่ยงที่นับถือ ใจัย ชู้ ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อห้ามเหล่านั้นได้ จึงนำ ใจัย ชู้ ไปคืนที่วัดแจ้ง นำ ใจัย ชู ห่วง (พระพุทธรูป) ขึ้นมาบูชาบนบ้าน ในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ครอบครัวที่นับถือ ใจัย ชู้

¹¹¹ • นาย หม่อง บุญทิ น บ้านห้วยน้ำหนัก , สัมภาษณ์ หลวงพ่อวัดแจ้งเจริญ พระครู ศรีธรรมมาภรณ์ มหาสุรนาถ ปช4 เจ้าคณะอำเภอ วัดเพลง 13-15. มีนาคม 2545, หนังสือ งานปิดทองฝังลูกนิมิต วัดแจ้งเจริญ ต.จอม ปะทัด อ.วัดเพลง จ.ราชบุรี มกราคม2538 “ ประวัติวัดแจ้งเจริญ

เป็นผู้ที่มีภูมิหลังมาจากหมู่บ้านกะเหรี่ยงในจังหวัดเพชรบุรี ส่วนมากจะเป็นชายที่มาแต่งงานกับหญิงกะเหรี่ยงที่สวนผึ้ง จึงสันนิษฐานว่า กลุ่มผู้ที่นับถือไฉย ชู ในยุคแรกเริ่มนั้นเป็นกลุ่มกะเหรี่ยงเพชรบุรีเหตุการณ์ที่หลวงพ่อนวมถูกชาวกะเหรี่ยงทดลองวิชา เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนกะเหรี่ยงจังหวัดเพชรบุรี

ความเชื่อเรื่องหงส์

ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงจะมีพื้นที่ทางศาสนาอยู่ทางทิศตะวันออก หรือ ทางทิศเหนือ ของหมู่บ้าน เช่น ที่ วัด บ้านบ่อ และบ้านสวนผึ้ง คนกะเหรี่ยงจะก่อ เจดีย์ทราย ปลุกดินล้นทม สร้างเสาหงส์ ที่เสาหงส์จะมีหงส์ที่ทำจากโลหะยื่นกางปีกหันหน้าไปทางทิศเหนือ ที่จอยปากมีกระดิ่งเล็กๆห้อยอยู่ “..... ที่บ้านสวนผึ้ง เมื่อก่อนชาวบ้านช่วยกันสร้างเสาหงส์ ชาวบ้านไปทำอะไรก็ไม่รู้ขณะตั้งเสาหงส์ เสาไม้ได้ล้มลงมาทับคนที่กำลังช่วยกันตั้งเสาดาย ไป 1 คนตั้งแต่นั้นมาก็ไม่มีใครกล้ายกเสาหงส์ที่บ้านสวนผึ้งอีกเลย ที่เห็นอยู่ทุกวันนี้เป็นแค่เสานาบข้างที่ไฉยัดเสาดันกลางเท่านั้น....”

“...ลุงเคยเห็นแต่หงส์หันหน้าไปทางเหนือ ที่ไหนมีวัดกะเหรี่ยงที่นั่นต้องมีหงส์ เป็นของคู่วัด คู่บ้าน น่าเสียดาย ที่ทุกวันนี้ไม่มีเสาหงส์อีกแล้ว ตัวหงส์ก็ต้องเก็บไว้ในวัด แต่ก่อนมีขโมยมาลักเอาไปที่ทุ่งแฝก ก็หายไป ที่วัดบ้านบ่อก็หายไปแต่ตามกลับมาได้

....พอสงกรานต์ที่หนึ่งก็เอาหงส์ออกมาเปิดทอง อาบน้ำหงส์ที่ไร ฝนตกทุกทีเลย สงกรานต์ที่ไรฝนตกทุกที ชาวบ้านบอกว่าหงส์ออกมาเล่นน้ำสงกรานต์.”¹¹²

บุญธรรม คึงสิงค์ ได้นำหุ่นนกที่ทำขึ้นมาจากไม้ขึ้นไปไว้บนยอดเจดีย์ที่วัดบ้านบ่อ หุ่นนกหันหน้าไปทางทิศเหนือ

ถ้าปีไหน ฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง ชาวบ้านทุ่งแฝกหมู่บ้านคนทำนา จะนำหงส์จากวัดบ้านบ่อ แห่ไปตามหมู่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านได้รดน้ำหงส์ ในขบวนแห่หงส์มีพระพุทธรูปนำหน้า ไม่มีการรดน้ำแห่ นางแมวเหมือนที่อื่นๆ กะเหรี่ยงหมู่บ้านอื่นๆที่ไม่มีคนทำนาจะไม่มีการแห่หงส์เหมือนกะเหรี่ยงบ้านทุ่งแฝก เมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์ชาวบ้านจะนำหงส์มาเปิดทอง คู่กับหลวงพ่อดะนาวศรีพระพุทธรูปปางสมาธิพระคู่บ้านของชาวกะเหรี่ยง

การเลี้ยง ทียเก๋อชา คางเก๋อชา *

กะเหรี่ยงสวนผึ้งมีความเชื่อว่า ทียเก๋อชา คางเก๋อชา คือเจ้าแห่งบ้าน เจ้าแห่งเมือง ผู้คุ้มครองคอยดูแลทุกข์สุขปกป้องผู้ที่อาศัยอยู่ในทุกบ้านทุกเมือง ทุกๆปีจะต้องประกอบพิธีเลี้ยง “ทียเก๋อชา คางเก๋อชา” เพื่อความสงบร่มเย็นของผู้คนทุกคน โดยจัดพิธีในเดือน 6 ระหว่างขึ้น 1 ค่ำ – 15 ค่ำ วันที่ฤกษ์

¹¹² บุญธรรม คึงสิงค์ บ้านบ่อ นาง ไฉ่ ทุ บุญทิน บ้านสวนผึ้ง เวทีพูดคุย

* ทียเก๋อชา คางเก๋อชา แปลว่า “เจ้าแห่งบ้าน เจ้าแห่งเมือง” เป็นความเชื่อคล้ายกับทางล้านนา คือ ผีอารักษ์ ผู้คุ้มครองชุมชนในระดับท้องถิ่น ผีอารักษ์ ในระดับเมืองคือเจ้าพ่อหลักเมือง เมื่อชุมชนเปลี่ยนแปลงและเมื่อแคว้นแคว้นถูกรวบรวมเป็นประเทศ ผีอารักษ์ จึงถูกยกสถานะเป็น พระสยามเทวาธิราช เป็นราชาของทวยเทพผู้คุ้มครองสยามประเทศ

ดีที่สุดคือ เดือน 6 ขึ้น 6 ค่ำ แต่ละหมู่บ้านจะจัดพิธี ไม่พร้อมกัน สิ่งของที่ต้องนำมาเช่น ไหว้ คือ ข้าวปากหม้อ ไก่ ไข่ต้ม หัวหมู ของหวาน นูหรี สุรา ดอกไม้ธูปเทียน พ่อหมอลาวกะเหรี่ยง ผู้ประกอบพิธี คือ ลูกบุญธรรม คู่สัง จะอัญเชิญพระภูมิเจ้าที่ หรือผีอารักษ์ ผู้ครอบครองพื้นที่ทางจิตใจ ทั้งสี่ทิศในสวนผึ้งเช่น เจ้าพ่อมะขามเอนและเจ้าพ่อบ้านด่านเจ้าขว้าว ที่อยู่ในทิศตะวันออก เจ้าพ่อห้วยน้ำใส ที่อยู่ทางทิศเหนือ เจ้าพ่อด่านทุ่งเจดีย์ทางทิศตะวันตก และเจ้าพ่อหินกอง ทางด้านทิศใต้ พร้อมทั้งเชิญผีต่างๆเช่น ผีต้นน้ำ ผีภูเขา ผีทุ่ง ผีโป่ง วิญญาณบรรพบุรุษ วิญญาณผู้นำหมู่บ้านมารับของเช่น ไหว้ ความเชื่อใน ทียเก๋ชา คางเก๋ชา หรือ พระภูมิเจ้าที่ ผีอารักษ์ นับว่าเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบและควบคุมผู้คนในสังคม สถานที่ประกอบพิธีคือบริเวณโคนต้นไม้ใหญ่ตรงปากทางเข้าหมู่บ้าน กะเหรี่ยงโพล่วบ้านบ่อ ใช้ ต้นเสี้ยเสี้ย คือ ไม้ตะโก บ้านห้วยคลุ่มก่อนนั้นใช้ไม้ กะมอกล้วย คือ ไม้ เสลา ปัจจุบันต้นเสลาได้ตายไปใช้ต้น เสี้ย เก๋เน่ คือ ต้นข่อยแทน บ้านทุ่งแฝกใช้ต้น พุง คือ ไม้กะพุง บ้านสวนผึ้ง และบ้าน ท่ามะขาม เสี้ยเสี้ย คือ ไม้ตะโก ความเชื่อของกะเหรี่ยงเกี่ยวกับต้นตะโก ปรากฏในบทกลอนกะเหรี่ยงที่กล่าวว่า

“ไคว้ย หล่าง เสี้ย เสี้ย งัง กู๋ เห่ง โยน ไม้ตะโก ลงไปแผ่นดิน สะเทือน ไหว
โลง มูทั้ง โพ มี มู เ่ง หินจะล่องลอยขึ้นไป ไฟจะลุกตาม
เง้ง บา เก่อ ชา กล่อง เ่ง ได้ยินว่าจ้าวแห่งเจดีย์(พระพุทธเจ้า) เสด็จมา
เหง่อ มู คำ บา สะ ชิ เก่อ เล่ พวกเราอยากจะให้เห็นจริงๆ”¹¹³

จากบทกลอนข้างต้นเป็นการทำนายถึงยุคในอนาคต ก่อนที่พระศรีอาริยะจะเสด็จมาแผ่นดินโลกจะเกิดยุคเจ็ญ เมื่อคนชั่วได้เป็นผู้ปกครองแผ่นดิน คนชั่ว(หินจะลอย) ในยุคนั้นคนมีศีลธรรมจะได้รับความเดือดร้อน (ไฟจะลุกตาม) ความเดือดร้อนจะเกิดทั่วไป ผู้คนจึงตั้งความหวังและรอคอย เก่อชา กล่อง หรือ พระพุทธเจ้า ที่จะเสด็จมาเพื่อความสงบร่มเย็น เมื่อยุคเข็นสิ้นสุดลง ความทุกข์ยากจะได้หมดไป

นอกจากหมู่บ้านกะเหรี่ยง ที่จัดพิธีเลี้ยงทียเก๋ชา คางเก๋ชาแล้ว หมู่บ้านคนลาวยวนในสวนผึ้งก็จัดพิธีเลี้ยงในเดือน 6 เช่นเดียวกัน ปัจจุบันผู้เข้าร่วมพิธีเลี้ยงทียเก๋ชา คางเก๋ชา ส่วนมากจะเป็นกะเหรี่ยงและคนลาวยวนผู้เข้าร่วมพิธีส่วนมากจะเป็นผู้ที่มีครอบครัว คนเฒ่าคนแก่ หนุ่ม สาว และเด็กๆ เข้าร่วมจำนวนน้อย

พิธี เบียง ตะวั้ง เลี้ยงผีหมู่บ้าน

ภายหลังพิธีเลี้ยง ทียเก๋ชา คางเก๋ชา จะทำพิธี “เบียง ตะวั้ง” พิธีนี้จัดขึ้นมาเพื่อที่จะเช่น ไหว้ เซอฟุ้งเซอน้ำ หรือ ผี ต้องกระทำทุกๆปี ถ้าไม่ทำจะเกิดเหตุร้ายต่อหมู่บ้าน คนและ สัตว์เลี้ยง เจ็บป่วย ล้มตาย ฝนแล้งทิ้งช่วง ทำไร่นาไม่เกิดผล ทุกครอบครัวจะทำ “กะบ่าง” ที่คนไทยเรียกว่า เสียบบาล ปั้น รูปคน 1 คู่ สัตว์ต่างๆ เช่น ช้าง วัว ควาย สุนัข อย่างละ คู่ ใส่ หมาก พลู อาหาร ลงไปใน “กะ

¹¹³ บุญธรรม คู่สัง

บ้าง” นำกะบังมารวมกันในจุดที่ผู้ประกอบพิธีนัดหมาย ผู้ประกอบพิธีจะบอกกล่าวให้ ผี พร้อมทั้งบริวาร มารับ ของเช่น ไห้ว ขอร้องไม่ให้มารบกวนชาวบ้านไม่ให้รบกวนสัตว์เลี้ยง ผู้ประกอบพิธีจะนำ กะบังไปไว้ตามปากทางเข้าหมู่บ้าน หรือทางแยก ปักเหลวที่สานจากไม้ไผ่ เป็นรูปดาวปักไว้ที่ปากทางเข้าหมู่บ้าน เพื่อให้คนภายนอกรู้ว่าหมู่บ้านนี้กำลัง ทำพิธี เบี่ยงตะวั้ง แจ่งให้หมู่บ้านอื่นได้รับรู้ เพื่อไม่ให้คนนอกหมู่บ้านเดินทางเข้ามาในหมู่บ้านในช่วงระยะเวลาที่มีการประกอบพิธี คนภายในหมู่บ้านก็ออกไปจากหมู่บ้านไม่ได้

เมื่อมีคนจากภายนอกเข้ามาในหมู่บ้านในช่วงที่มีการประกอบพิธี คนเหล่านั้นจะถูกกักตัวไว้ในหมู่บ้านต้องรองจนกว่าครบกำหนดเวลาเบี่ยง ตะวั้ง ซึ่งจะใช้เวลา 3 วัน จึงจะกลับออกไปได้ แต่ก่อนหมู่บ้านกะเหรี่ยง ผู้คนมีน้อย มีแต่คนกะเหรี่ยง เมื่อข้าราชการเข้ามาทำธุระ หรือ มางานราชการ คนเหล่านั้นไม่รู้ประเพณีข้อห้ามของคนในท้องถิ่น ไม่ได้ปฏิบัติและร่วมมือกับชาวบ้านก็จะมาเก้มานี้จะไปก็ไป พิธี เบี่ยง ตะวั้งจึงต้องเลิกไปเพราะผู้นำไม่สามารถควบคุมคนภายนอกและเจ้าหน้าที่ได้ การที่ผู้ประกอบพิธีไม่สามารถห้ามปรามผู้ล่วงละเมิดได้นั้น ลุงบุญธรรม คุ่งลิ่ง บอกว่า อำนาจความชั่วร้ายมีพลังมากกว่าผู้ประกอบพิธี เมื่อผู้ประกอบพิธีไม่สามารถควบคุมความชั่วร้ายได้และยังฝืนกระทำพิธีต่อไป ผู้ประกอบพิธีจะต้องมีอันเป็นไป ปัจจุบันพิธี เบี่ยง ตะวั้ง ได้เลิกไปจากหมู่บ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

การเลี้ยง ท้ายเก๋อซา คางเก๋อซา ที่จัดขึ้นในเดือน 6 เป็นช่วงเวลาที่ธรรมชาติเปลี่ยนแปลง เป็นระยะเวลาผลัดเปลี่ยนของฤดูกาล จากฤดูร้อนเข้าสู่ฤดูฝน ฝนเริ่มตกพืชพันธุ์เริ่มงอกงาม ทุกคนต้องการสุขภาพที่แข็งแรงในการทำงานในไร่ นา เพราะต้องออกจากบ้านไปนอนที่ไร่ในป่าห่างไกลจากหมู่บ้านตนเอง และสัตว์เลี้ยงใช้งานเช่นวัว ควาย อาจจะเจ็บป่วย ซึ่งเชื่อว่าความเจ็บป่วย เกิดจากการกระทำของบรรดาผีต่างๆ

คนกะเหรี่ยงเชื่อ เรื่องผี วิญญาณ และอำนาจที่ลึกลับในธรรมชาติ จึงได้จัดพิธีกรรมเพื่อควบคุมผีและจัดระเบียบสังคมในชุมชน การเลี้ยง ท้ายเก๋อซา คังเก๋อซา จึงเป็นพิธีกรรมที่ สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ที่เชื่อ ในห้วงเวลาของการผลัดเปลี่ยนของฤดูกาล เปรียบได้กับการเข้าสู่ช่วงเวลาวิกฤตในโมฆะยามของคำคืนที่มีมืดมิดและหนาวเหน็บ เข้าสู่ความอบอุ่นและความหวังแห่งแสงตะวันในวันใหม่

กะเหรี่ยงความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา

กะเหรี่ยงโผล่ว มีความใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์กับชาวมอญ ได้รับอิทธิพลทางพระพุทธศาสนา ผ่านมาทางชนชาติมอญมอญ ภาษาและศัพท์บางคำของกะเหรี่ยงจึงมีรากศัพท์มาจาก มอญ/บาลี สันสกฤต เช่น คำกะเหรี่ยงโผล่ว สวนผึ้ง คำมอญ/บาลีสันสกฤต

พระสงฆ์	สังคำ,
หมะนีย,	มนุษย์
โธ	ธรรม
ป่องญา	ปัญญา

สะโว

สวรรค์

เหงอเอ๋

พระอินทร์

ในนิทานท้องถิ่นของกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้กล่าวถึงความเชื่อในเรื่อง บุญ บาป กรรม เชื่อว่าทำดี ย่อมได้ดี ทำชั่วได้รับผลชั่วตอบแทน การยอมรับนับถือในพระพุทธศาสนาของชาวกะเหรี่ยงมีมานาน เมื่อครั้งกะเหรี่ยงอยู่ร่วมกับมอญในพม่า เพียงแต่รูปแบบ พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาของ ชาวกะเหรี่ยงนั้นเรียบง่าย และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของกะเหรี่ยง สิ่งที่แสดงให้เห็น ถึงความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงต่อศาสนาพุทธคือการไหว้และทำบุญพระเจดีย์ กะเหรี่ยงโผล่สวนผึ้ง เรียก ว่า พระพุทธเจ้าว่า“เก๋อชากลอง” ซึ่ง เก๋อชา มีความหมายว่า “พระเจ้า “ กลอง” มีความหมายว่า เจดีย์ ดังนั้นการไหว้พระเจดีย์ของชาวกะเหรี่ยงจึงหมายถึงการ ไหว้พระพุทธเจ้า นิทานพื้นบ้านกะเหรี่ยงสวน ผึ้งเรื่องนางดอกบัว กล่าวถึงการไปไหว้เจดีย์ การบูชาเจดีย์ด้วยดอกบัว จึงเป็นอีกหนึ่งคำตอบว่า คน กะเหรี่ยงเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาพุทธมานานแล้ว

การสร้างเจดีย์ของคนกะเหรี่ยงทำขึ้นมาอย่างเรียบง่าย โดยนำไม้ไผ่มาสานล้อมรอบพระเจดีย์ทราย เพื่อไม่ให้ทรายไหลเทออกไป เมื่อถึงวัน พระโดยสังเฎจากวันข้างขึ้นข้างแรม คนกะเหรี่ยงจะหยุดการทำงานไม่ฆ่าสัตว์ มาร่วมกันทำบุญ นำทรายจากลำห้วยมา เทใส่รอบๆพระเจดีย์ ในวันพระสำคัญ มีการเวียนเทียนรอบพระเจดีย์ทราย เช่น วันออกพรรหามีการส่ง การแห่ฉัตร ถวายแด่พระพุทธเจ้า ผู้ประกอบพิธี กรรมทางศาสนาเรียกว่า “โป่งคู้”

กะเหรี่ยงไหว้เจดีย์ทราย
ตัวแทนพระพุทธเจ้า

การที่คนกะเหรี่ยงซึ่งเป็นกลุ่ม ชาติพันธุ์ส่วนน้อยไม่ได้สร้างหรือมี อาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ดังเช่นชนชาติอื่นๆ ต้องอพยพโยกย้ายถิ่นฐานบ่อยครั้ง ย้ายถิ่นฐานเพื่อหาพื้นที่ทำ ไร่ใช้ชีวิตอย่างสมถะ หนีโรคระบาด ความเชื่อและพิธีกรรมพุทธแบบกะเหรี่ยงจึงเรียบง่ายไม่ได้มุง เน้นในการสร้างศาสนสถานที่ใหญ่โตมั่นคงแข็งแรง เหมือนชนชาติอื่นๆ พุทธศาสนาและศาสนพิธี ในรูปแบบไทยๆที่คนกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้รับและนำมาปฏิบัติในปัจจุบัน เริ่มขึ้นเมื่อคนกะเหรี่ยงมีความ สัมพันธ์กับพระสงฆ์ไทย เช่น อาจารย์ทิม พระอาจารย์นวมแห่งวัดแจ้งเจริญ พระอาจารย์ให้ วัดนาหนอง

มีเรื่องเล่าว่าในสมัยก่อนคนกะเหรี่ยงถูกกีดกันจากพวกมอญพม่าที่ถือว่าตนเองมีความเจริญ เห็นกะเหรี่ยงเป็นชาวป่าคนดง ไม่ให้บวชเรียนเป็นพระสงฆ์ มีกะเหรี่ยงผู้หนึ่งชื่อว่า พุงตาไม้ ได้มา เป็นลูกศิษย์วัดคอยรับใช้พระสงฆ์ในวัด เมื่อพุงตาไม้ได้ใกล้ชิดกับพระศาสนาจึงมีใจเลื่อมใสศรัทธา ต้องการที่จะบวช แต่ก็ไม่ได้อนุญาต อยู่มาวันหนึ่งพระอาจารย์ได้ตั้งคำถามธรรมกับลูกศิษย์ที่เป็นพระ

สงฆ์มอญและพม่าแต่ไม่มีผู้ใดสามารถตอบได้ พง์ตาไม้แอบฟังอยู่ใต้ศาลาวัด เมื่อเห็นว่าไม่มีผู้ใดตอบได้จึงได้ตอบออกไป พระอาจารย์ได้ยื่นคำตอบจากพง์ตาไม้ก็รู้สึกพอใจและชมว่ากะเหรี่ยงผู้นี้ฉลาดดี พง์ตาไม้จึงขออนุญาตบวชเป็นพระสงฆ์ แต่ก็ได้รับการคัดค้านจากพระสงฆ์ชาวมอญและพม่า พง์ตาไม้ได้อ้างถึงสมัยพุทธกาลว่า วันหนึ่งพระพุทธเจ้าได้ไปพบลิงน้อยตัวหนึ่งตกอยู่ในน้ำ ร่างกายเปียกปอน พระพุทธเจ้ามีใจเมตตาสงสาร จึงได้นำลิงน้อยตัวนั้นมาเช็ดตัวให้แห้งและใช้ผ้าเหลืองของพระพุทธองค์พันกายเพื่อให้ลิงน้อยได้รับความอบอุ่น พง์ตาไม้พูดว่า

“ แม้แต่ลิงน้อยซึ่งเป็นสัตว์เดียรฉานยังได้ห่มผ้าเหลืองของพระพุทธเจ้า และมีชีวิตรอด ตนเองถึงจะเป็นคนป่าคนดอยก็เป็นมนุษย์ ไม่ใช่สัตว์เดียรฉานไม่สมควรที่จะได้บวชเรียนเป็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาหรือ ”¹¹⁴

พระอาจารย์เมื่อได้ฟังก็มีใจเมตตาสงสารจึงยินยอมให้พง์ตาไม้ได้บวชเรียน เมื่อพง์ตาไม้ได้บวชเป็นพระสงฆ์ได้นำพระศาสนาไปเผยแผ่ในหมู่คนกะเหรี่ยง

สุรพงษ์ กองจันทิก ซึ่งได้ศึกษาและคลุกคลีกับกะเหรี่ยงในอำเภอ ศรีสวัสดิ์ จ.กาญจนบุรี อำเภอ บ้านไร่จ.อุทัยธานี ได้ กล่าวถึงที่มาของกะเหรี่ยงด้ายเหลืองดังนี้กะเหรี่ยง

“ หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วหลายวัน เมื่อผู้นำชาวกะเหรี่ยงได้ยินเรื่องราวที่รีบเดินทางไปทันที แต่เมื่อไปถึงพระพุทธเจ้าได้เสด็จสู่สวรรคตแล้วและทำการแบ่งอัฐิพระพุทธเจ้าไปบูชา แต่ชาวกะเหรี่ยงไม่ได้รับ เพียงแต่ได้ผ้าเหลืองของพระพุทธเจ้ามาบูชา หลังจากได้ผ้าเหลืองแล้วก็มาแจกจ่ายเพื่อนำไปกราบไหว้บูชาแทนผ้าเหลือง เมื่อแจกแล้วก็ยังไม่พอ จึงได้อัดด้ายเหลืองมาผูกแทนผ้าเหลือง ส่วนความหมายอีกนัยหนึ่งก็คือการระลึกถึงบุญคุณของพ่อแม่ ที่ล่วงลับไปแล้ว”

กะเหรี่ยงโพล่ง สวนผึ้งพูดถึงกะเหรี่ยงที่นับถือด้ายเหลืองเป็นคำกลอนดังนี้

ลู่ บ่าง ปะเก เลอ เซอ อะ โต หบ่า ทั้ง เก่ จ้า เก่ โห่ว

ด้ายเหลือง ยกย่องให้เป็น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ กราบไหว้ ทุกคำ ทุกเช้า

ลู่ บ่าง ปะเก เลอ สิ่ง คำ หบ่า ทั้ง เก่ โห่ว เก่ จ้า

ด้ายเหลือง ยกย่องให้เป็น พระสงฆ์ กราบไหว้ ทุกเช้า ทุกคำ ¹¹⁵

การบูชาด้ายเหลือง ต้องใช้รูป ดอกไม้ ยาสูบ หมาก จากการสอบถามคนเฒ่าคนแก่ถึงกลุ่มผู้ที่นับถือด้ายเหลืองพบว่าในอดีตกะเหรี่ยงสวนผึ้งก็มีกลุ่มด้ายเหลือง เช่นเดียวกับกะเหรี่ยงในเขตเมืองทวายของพม่า และที่ อ.บ้านไร่จังหวัด อุทัยธานี ในปัจจุบัน

ประเพณีในศาสนาพุทธของกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

¹¹⁴ สุรพงษ์ กองจันทิก เอกสารโรเนียว ที่มาการเกิดประเพณีการผูกข้อมือด้ายต่างๆและการกินน้ำสุกและพระพุทธศาสนา ศึกษากรณีกะเหรี่ยงโปภาคกลาง 2530

¹¹⁵ บุญธรรม คุ่งลิ่ง

ประเพณีสวดมนต์กลางบ้าน¹¹⁶ เป็นประเพณีที่ชาวบ้านกะเหรี่ยงจัดขึ้นในหมู่บ้าน หลังจากพิธีเลี้ยงทีย่อก่ชาคางก่ชาและพิธีเบี่ยงตะวั้งผ่านไปแล้ว บางหมู่บ้านอาจจะจัดพิธีสวดมนต์กลางบ้านในช่วงเวลาเดียวกัน เช่นเลี้ยงเจ้าพ่อในช่วงเช้าสวดมนต์กลางบ้านในตอนเย็นของวันเดียวกัน ประเพณีสวดมนต์กลางบ้าน เป็นการทำบุญสวดมนต์เพื่อขับไล่สิ่งชั่วร้ายในหมู่บ้าน เกิดขึ้นเมื่อเริ่มมีพระสงฆ์เข้ามาอยู่ประจำในหมู่บ้าน กะเหรี่ยง ชาวบ้านจะช่วยสร้างปะรำพิธี อย่างเรียบง่าย ประกอบพิธีในเวลาค่ำ ชาวบ้านนำทรายจากลำห้วยมา เพื่อจะให้พระสงฆ์มาเสกพระคาถา นำด้ายสายสิญจน์จากปะรำพิธีโยงไปตามบ้านแต่ละหลัง ครั้นเสร็จพิธีสวดมนต์ผู้ร่วมพิธีจะนำทรายที่พระสงฆ์เสกแล้วนำกลับไปยังบ้านของตนนำทรายชั้ครอบๆบริเวณบ้านเพื่อขับไล่สิ่งชั่วร้าย เช้าวันรุ่งขึ้นจะมาทำบุญตักบาตรพระสงฆ์

ประเพณีสวดมนต์กลางบ้านเป็นประเพณีของชาวพุทธกะเหรี่ยงในท้องถิ่นที่เข้ามาเบียดแทรกพิธีเบี่ยงตะวั้ง เป็นการปรับตัวตามยุคสมัยทดแทนพิธีกรรมที่ได้หายไปในชุมชน เป็นประเพณีที่เปิดพื้นที่สาธารณะในสังคมให้คนในชุมชนทุกชาติพันธุ์ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน

ประเพณี ส่งตะเค็ง แห่ฉัตร

เป็นประเพณีดั้งเดิมในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่เคยปฏิบัติกันมาในแต่อดีตได้ถูกละทิ้งมากกว่า 50 ปี คนกะเหรี่ยงเชื่อว่า วันออกพรรษาพระพุทธรูปพร้อมทั้งบรรดาเทวดา พระอินทร์ เสด็จลงมา

โปรดมนุษย์บนโลก คนกะเหรี่ยงจึงสร้างฉัตร ขึ้นมาแห่และไปปักไว้ที่เจดีย์ทราย พื้ดังกล่าว ยังเป็นการขอขมาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ตนเองได้ละเมิดศีลและข้อห้ามต่างๆ ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา เป็นการชำระจิตใจให้ผ่องใสเพื่อจะมีความบริสุทธิ์สมควรแก่

¹¹⁶ บุญธรรม คิ่งลึง ,นาย คิ จับโปรย โสภา เนเด็ก เวทีพูดคุย บ้านบ่อ,

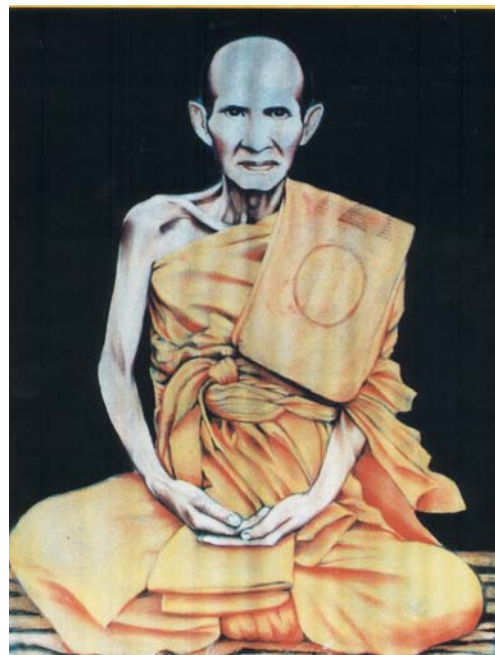
การที่จะได้รับเสด็จพระพุทธเจ้ากะเหรี่ยงโพลั่วสวนผึ้งได้กลับมารื้อฟื้นประเพณี สง่ทะเค็ง อีกครั้งหนึ่งเมื่อวันออกพรรษาปี พ.ศ.2545 ในการจัดทำฉัตรจะเห็นบทบาทหน้าที่ของชาวกะเหรี่ยงแต่ละวัยที่มาทำกิจกรรมร่วมกัน คนหนุ่มจะไปตัดไม้รวกมาทำเสาฉัตร ผู้อาวุโสจะเป็นผู้จักสานฉัตร เด็กผู้หญิงจะเป็นผู้สานสิ่งประดิษฐ์ที่ตกแต่ง ฉัตร เช่น สาน ปลา จักจั่น ผู้หญิงสาว หาดอกไม้ และร้อยพวงมาลัย การแห่ ฉัตร ไปถวายพระพุทธเจ้าที่องค์พระเจดีย์จะเริ่มแห่ในค่ำของวันออกพรรษา มีขบวนกลองยาวเข้าร่วมด้วย สร้างความครึกครื้นและสนุกสนานแก่ผู้ที่มาร่วมงาน เด็กหญิงและแม่บ้านกะเหรี่ยงจะแต่งชุดกะเหรี่ยงเข้าร่วมขบวน ขบวนแห่เริ่มจากในหมู่บ้านไปยังศาลเจ้าพ่อประจำหมู่บ้านเพื่อขอมาเจ้าพ่อ แห่ทะเค็ง รอบโบสถ์ 3 รอบ รอบเจดีย์ 1 รอบ จึงนำฉัตรปักไว้ 4 มุม 4 ทิศ พระสงฆ์จะแสดงธรรม ให้ศีลและพรมน้ำมนต์เป็นการเสร็จพิธีในคืนนั้น การที่ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งกลับมา รื้อฟื้นประเพณี แห่ฉัตร ในปี พ.ศ.2545 เกิดจากการพูดคุยระหว่างผู้เฒ่าผู้แก่และบรรดาผู้นำในหมู่บ้าน ในช่วงของการเก็บข้อมูลและเปิดเวทีพูดคุยในการทำงานวิจัย ในเวทีพูดคุยยังได้เปรียบเทียบประเพณี แห่ฉัตรเทียนเจ้าพรหมที่ชุมชนคนไทยหมู่บ้านซำปำหาวยได้จัดต่อเนื่องกันมาจนเป็นประเพณีท้องถิ่น ในระดับอำเภอ ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งจึงกลับมารื้อฟื้นประเพณีแห่ฉัตรในเทศกาลออกพรรษาในหมู่บ้านของตนเอง

ประเพณีสักการะหลวงพ่อนวมวัดแจ้งเจริญ

หลวงพ่อนวมเป็นพระสงฆ์ที่ชาวกะเหรี่ยงให้การนับถือ ในทุกๆปีชาวกะเหรี่ยง ใน จังหวัดราชบุรี เพชรบุรีและ ประจวบคีรีขันธ์ จะมาร่วมงานสักการะหลวงพ่อนวมที่วัดแจ้งเจริญโดยที่ไม่มี การนัดหมาย เป็นงานประจำปีที่ชาวกะเหรี่ยงได้สืบทอดกันมา กว่าร้อยปี เป็นงานประจำปีที่ดีขึ้น ใน เดือน 5 ขึ้น 15 ค่ำ ของทุกๆปี ทางวัดได้จัดที่พักพร้อม

อาหารเลี้ยงดูชาวกะเหรี่ยงตลอดระยะเวลา 3 วัน ชาวกะเหรี่ยงจะมาบวชแก้บน หญิงกะเหรี่ยงจะ มาบวชชีพรหมณ์ คนกะเหรี่ยงเชื่อว่าการที่ได้มาบวชที่วัดแจ้งเพียงช่วงระยะเวลา 3 วันก็เหมือนกับการได้ บวชหนึ่งพรรษา ในปี พ.ศ.2545 มีผู้มาบวชทั้งหญิงและชาย 300 คน จาก ผู้ที่มาร่วมงานจำนวนมาก กว่า 3,000 คน พิธีการที่สำคัญที่ชาวกะเหรี่ยงได้

ปฏิบัติมาถึงวัดแจ้งในวันแรกคือ การนำรูปหล่อของ หลวงพ่อนวมลงมาจากวัดแห่รอบโบสถ์สามรอบ นำ รูปหล่อหลวงพ่อสู่ปะรำพิธีเพื่อปิดทอง ในวันที่สาม ของงานซึ่งเป็นสุดท้ายจะนิมนต์หลวงพ่เจ้าอาวาสวัด แจ้งลงสรงน้ำเมื่อสรงน้ำเสร็จแล้ว กะเหรี่ยงผู้ชายที่มา ร่วมงานจะนอนราบกับพื้นดินเป็นสะพานให้หลวงพ่ เจ้าอาวาสเดินข้าม จากบริเวณที่สรงน้ำขึ้นบนศาลาวัด ด้วยความเชื่อว่าการที่ได้นอนราบกับพื้นให้พระสงฆ์ เดินข้ามนั้นจะได้รับบุญที่ยิ่งใหญ่ ทุกๆปีทางวัดได้จัดที่

พักพร้อมอาหารเลี้ยงดูชาวกะเหรี่ยงตลอดระยะเวลา 3 วัน

หลวงพ่อนวมวัดแจ้ง

เจริญ

เมื่อเกิดเหตุการณ์นักศึกษาพม่าและนักรบกะเหรี่ยงก่ออาชญากรรมมีเข้ายึดโรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี และทั้งหมดถูกยิงเสียชีวิตเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2544 เจ้าหน้าที่และผู้ป่วยในโรงพยาบาลขวัญเสียและกลัววิญญาณผู้ตาย เจ้าหน้าที่ได้นิมนต์หลวงพ่ोज้าอวาสวัดแจ้งพระครู ศรีธรรมภรณ์ มหาสุรนาถ มาประกอบพิธีเพื่อส่งวิญญาณผู้ที่ถูกยิงเสียชีวิต เพราะเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลเชื่อว่าวิญญาณนักศึกษาพม่าและนักรบกะเหรี่ยงเชื้อฟ้งหลวงพ่อดังแจ้งเพียงองค์เดียว

นอกจากวัดแจ้งเจริญ ตำบลจอมประดัด อำเภอ วัดเพลง จังหวัด ราชบุรี แห่งนี้แล้ว ไม่มีวัดใดใน 3 จังหวัดที่กล่าวถึง ที่สามารถรวมคนกะเหรี่ยงมาร่วมกิจกรรมทางศาสนาได้มากเท่ากับวัดแจ้งเจริญ แม้แต่วัดที่ใหญ่ที่สุดในชุมชนกะเหรี่ยงในภาคกลางของประเทศไทยก็ไม่มีคนกะเหรี่ยงมาร่วมงานจำนวนมากและเป็นประเพณีที่สืบเนื่องมาจากกว่า 100 ปี เหมือนกับวัดแจ้งเจริญ ชาวไทยพื้นราบในอำเภอวัดเพลงถึงกับกล่าวว่า “วัดแจ้งเจริญคือวัดของคนกะเหรี่ยง”¹¹⁷

บทบาทของพระสงฆ์กะเหรี่ยงสวนผึ้ง¹¹⁸

ในปี พ.ศ 2474 ที่โรงเรียนประชาบาลเกิดขึ้นครั้งแรกชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครู ในเวลานั้นเป็นพระกะเหรี่ยง คือ ครู จันทร กับครู ระเิน บุญเลิศ ทั้งคู่ได้ไปบวชที่ วัด จอมบึง อ.จอมบึง จังหวัด ราชบุรี จากนั้น ภิกษุ ระเิน ได้ไปศึกษานักธรรมและเรียนหนังสือ ที่วัดในเมืองราชบุรี แล้วกลับมาเป็นครูสอนนักเรียนในหมู่บ้านในขณะที่ยังเป็นพระสงฆ์ ต่อมาภิกษุ ระเินฯ ได้ลาสิกขาออกมาเป็นฆราวาส ทำหน้าที่ เป็นครูใหญ่ ครูน้อย และภารโรง ในปัจจุบันมีพระสงฆ์กะเหรี่ยงสวนผึ้งที่ได้บวชเรียนเป็นพระภิกษุจำวัดอยู่ในตัวเมือง ชื่อ พระมหา ถาวร สุทธิโม อายุ 41 ปี บวชมาแล้ว 21 พรรษา พระราชทินนาม พระครูเมธีธรรมานุยุต พระครู สัจญ์บัตร์ ทำหน้าที่ผู้ช่วยเจ้าอาวาสประจำวัดสัตตนารถปริวัตร พระอารามหลวงชั้นโท พระมหา ถาวรสุทธิโม มีความรู้ทางธรรม การที่มีพระสงฆ์กะเหรี่ยงได้อยู่ประจำวัดในตัวเมืองราชบุรี เป็นโอกาสให้เยาวชนกะเหรี่ยงที่เข้าไปเรียนในระดับอาชีวศึกษาในตัวเมืองราชบุรีได้มีที่พำนักพักพิงโดยอาศัยวัด ชาวบ้านบางคนที่ย้ายมาทำงานในเมืองราชบุรีก็ได้อาศัยวัดที่พระมหาถาวรประจำอยู่อาศัยพักชั่วคราว ยังมีพระสงฆ์กะเหรี่ยงอีกรูปหนึ่งคือ พระมหาจันทร เป็นกะเหรี่ยงบ้านทุ่งแฝก บวชเป็นพระสงฆ์รุ่นเดียวกับพระมหาถาวร ปัจจุบันประจำอยู่ที่วัด เทพศิรินทร์ที่ กรุงเทพฯ ทำหน้าที่เป็นครูสอนนักศึกษาพระที่วัดเทพศิรินทร์ พระสงฆ์เชื้อสายกะเหรี่ยงเหล่านี้ นานๆจะมีโอกาสกลับมาเยี่ยมชุมชนกะเหรี่ยง เมื่อมีงานบุญสำคัญในวัดท้องถิ่น เช่นมีการสร้างศาสนสถาน พระกะเหรี่ยงเหล่านี้จะรวบรวมปัจจัยมาร่วมสร้างสิ่งซึ่งเป็นคุณ

¹¹⁷ สัมภาษณ์ หลวงพ่อดังแจ้งเจริญ พระครู ศรีธรรมภรณ์ มหาสุรนาถ ปธ4 เจ้าคณะอำเภอ วัดเพลง 13-15. มีนาคม 2545,

¹¹⁸ สัมภาษณ์ กำนัน สกล กั่วพู่ กำนัน ตำบลสวนผึ้ง บ้านทุ่งแฝก 19 สค.2545

ประโยชน์ในท้องถิ่นตนเอง มอบทุนการศึกษาให้เด็กยากจน มอบอุปกรณ์และสื่อการเรียนให้แก่สถานศึกษาในชุมชนกะเหรี่ยง การที่ลูกหลานกะเหรี่ยงซึ่งเป็นคนบ้านนอกมีฐานะทางครอบครัวยากจนไม่มีโอกาสที่จะเลือกเส้นทางที่จะพัฒนาตนเองด้วยการการศึกษาทางโลก แต่ได้เข้ามาบวชเรียนมีความมุ่งมั่นในทางธรรมเลือกเอาดีทางพระพุทธศาสนา ทำให้ลูกหลานคนกะเหรี่ยงที่เป็นคนบ้านนอกได้รับการ พัฒนาและถูกยกระดับเป็นที่นับถือในสังคม พระสงฆ์เหล่านี้มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนเยาวชนให้มีโอกาสทางการศึกษา จึงเป็นแบบอย่างและความภาคภูมิใจของชาวกะเหรี่ยงในท้องถิ่น

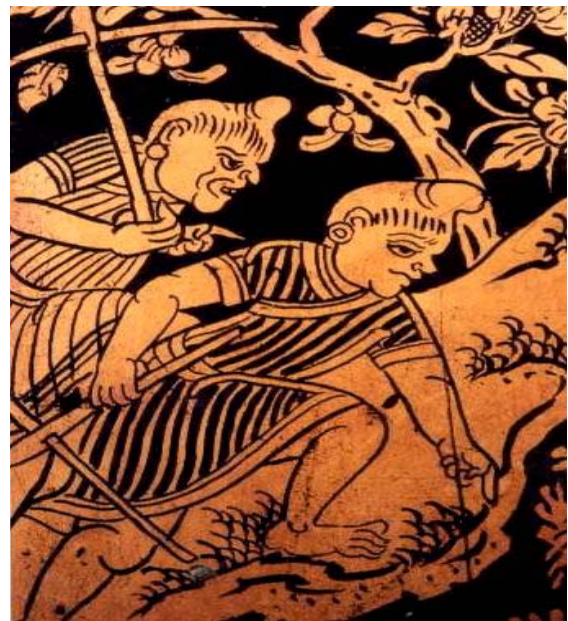
บทที่ 3

กะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุคคนชายขอบ

พ.ศ. 2325 – พ.ศ.2444

ความสัมพันธ์กับรัฐไทย

ด้วยความสัมพันธ์ระหว่างไทยและพม่า ในฐานะคู่ศึกสงครามนับแต่สมัยกรุงเก่าอยุธยา ธนบุรี และต้นกรุงรัตนโกสินทร์ รัฐไทยได้ให้ความสำคัญกับพื้นที่ชายแดนด้านตะวันตกที่ติดกับพม่า โดยเฉพาะช่องทางที่เป็นเส้นทางเดินทัพของพม่าที่ยกเข้ามาในเขตไทย และด้วยลักษณะภูมิประเทศตามแนวชายแดนที่เป็นป่าเขาทุรกันดาร อยู่ห่างไกลจากการควบคุมของอำนาจรัฐ มีพื้นที่สำหรับเป็นที่หลบภัย ชาวกะเหรี่ยงชนชายขอบพอใจที่จะอยู่ตามแนวชายแดนในเขตไทย เพื่อความปลอดภัยจากการรบกวนจากพม่า และได้อยู่อย่างอิสระห่างไกลจากคนไทยและชนชาติอื่นๆ และด้วยปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดน รัฐไทยจึงได้ทอดสะพานสร้างความสัมพันธ์ต่อกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง โดยขอให้ชาวกะเหรี่ยงทำหน้าที่เป็นชาวด่าน อยู่ในกองลาดตระเวนคอยตรวจตราชายแดนด้านตะวันตกของไทย

ภาพกะเหรี่ยงนายด่านลาดตระเวน ตามแนวชายแดนไทย-พม่า

ณ.บริเวณรอยต่อระหว่างจังหวัด กาญจนบุรี ราชบุรี มีช่องทางที่ผู้คนตามแนวชายแดนใช้เดินทางข้ามไปมาเพื่อการค้าขายระหว่าง เมือง ราชบุรี ทวายของพม่า มีด่านชายแดนที่ชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้ควบคุมดูแลทั้งหมด 9 ด่าน ดังนี้

1.ด่าน ช่องเขาหนิบ เป็นเส้นทางออกไปทวายทางด่านบ้าน ห้วยน้ำขาว พุน้ำร้อน อ.เมือง กาญจนบุรี ข้ามเทือกเขาตะนาวศรี ลงไปยังบ้านแม่สะมิง อัมลา หลักช้างเผือก บ้านเมตาเข้าสู่เมือง ทวาย

- 2.ด่าน มะขามเตี้ย อ. ด่านมะขามเตี้ย กาญจนบุรี
 3.ด่าน หนองไผ่ อ. ด่านมะขามเตี้ย กาญจนบุรี
 4.ด่าน ลำเภา อ. ด่านมะขามเตี้ย กาญจนบุรี
 5.ด่าน ลำทราย อ. ด่านมะขามเตี้ย กาญจนบุรี
 6.ด่าน โป่งสะแก อ. ด่านมะขามเตี้ย กาญจนบุรี

ช่องทางตั้งแต่ด่านมะขามเตี้ยลงมาถึงด่านโป่งสะแก เป็นช่องทางที่พม่าใช้ในการเดินทัพทางบก จากด่านบ้องตี้ เดินทัพเข้ามายังราชบุรีผ่านพื้นที่ หนองตากยา เข้าเขตเขาช่องพราน เขาชะงุ้ม บ้านนางแก้ว โพธาราม เพื่อจะผ่านท้องทุ่งเขาเข้าสู่ตัวเมืองราชบุรี พม่าเคยใช้เส้นทางนี้ในศึกบางแก้ว รัชสมัยพระเจ้าตากสิน

- 7.ด่านทับตะโก อ. จอมบึง ราชบุรี
 8.ด่านพระเจดีย์สามองค์ได้ (ทุ่งเจดีย์) อ.สวนผึ้ง ราชบุรี
 9.ด่านเจ้าขว้าว อ. สวนผึ้ง ราชบุรี

ในจำนวนด่านชายแดนทั้ง 9 ด่านเจ้าขว้าวเป็นด่านที่มีความสำคัญต่อเมืองราชบุรีเพราะเป็นด่านที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯมากที่สุด สมเด็จพระยาตากสินทรงทราบข่าวว่า ด่านประตูสามบาน และด่านเจ้าขว้าวอยู่ริมน้ำพาชีทางตะวันตก ห่างจากเมืองราชบุรีต้องเดินทางด้วยเท้า 2 วัน ระยะทาง 60 กิโลเมตร จากเมืองราชบุรีมายังด่านเจ้าขว้าว ห่างจากกรุงเทพฯเมืองหลวงระยะทางประมาณเพียง 160 กิโลเมตร

ในการสำรวจพื้นที่ศึกษา ได้พบสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ คือ บ้านด่าน หรือด่านเจ้าขว้าว ที่ตั้งอยู่ริมลำน้ำแม่ภาชี บริเวณพื้นที่ดังกล่าวเป็นทุ่งโล่ง เคยเป็นที่ตั้งค่ายของทหารพม่าที่ยกมาจากเมืองทวาย ยังปรากฏร่องน้ำลักษณะคล้ายคูน้ำ ปัจจุบันสถานที่ดังกล่าวเป็นที่ส่วนบุคคลของนาย สมศักดิ์ สมบูรณ์ทรัพย์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดราชบุรี

ศาลเจ้าพ่อบ้านด่าน (ด่านเจ้าขว้าว)

ภายในบริเวณที่เคยเป็นค่ายทหารของพม่ายังมีหลักฐานที่เป็นร่องรอยทางประวัติศาสตร์คือเจดีย์ที่มีลักษณะเป็นเนินดิน ในดงต้นตะโก ชาวบ้านลาวยวนที่อาศัยอยู่ที่บ้านด่านในบริเวณใกล้เคียงกับบริเวณที่เป็นค่ายทหารพม่าเคยขุดพบอาวุธ ถ้วย ชาม และของใช้ จำนวนมาก ชาวบ้านลาวยวนที่

บ้านด่านได้สร้างศาลเล็กๆหลังหนึ่ง บริเวณชายทุ่งไม่ไกลจากบริเวณที่เคยเป็นที่ตั้งของค่ายพม่าริมทางเดินเรียกชื่อศาลนี้ว่า “ศาลเจ้าพ่อบ้านด่าน” ชาวบ้านยืนยันว่าเคยมีเสาไม้แก่นปักอยู่สองต้น ชาวบ้านลาวยวนเรียกว่า เสาประตูเมือง สันนิษฐานว่าเป็นเสาประตูค่ายในสมัยโบราณ ปัจจุบันได้ถูกทำลายไปเนื่องจากการบุกเบิกพื้นที่เพื่อการเกษตร ห่างจากด่านเจ้าขว้าวไปทางทิศเหนือประมาณ 2 กิโลเมตรเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านกะเหรี่ยงเก่าริมลำน้ำแม่ประชี เรียกว่า บ้าน ท่าตะเก ซึ่งมิชชันนารีไทยว่า ท่าสะแก ปัจจุบันไม่มีคนกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ มีแต่คนลาวยวนที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ และยังพบหลักฐานที่เป็นเศษถ้วย ชาม อารู โบราณจำนวนมาก ที่บ้าน บังกะม่า หมู่ที่ 1 บ้านโป่งกระทิงบนซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวกะเหรี่ยงที่อยู่บนหุบเขา ในตำบล บ้านบึง กิ่งอำเภอ บ้านคา นาย เดชา ชีช่วง อดีตกำนันตำบลบ้านบึง ชาวกะเหรี่ยง เล่าว่า บริเวณบ้านบังกะม่า เคยเป็นสถานที่ที่ทหารไทยชื่อ พระยารู พาทหารและชาวบ้านหนีราชการมาหลบซ่อน ได้ขุดสระน้ำสำหรับดื่มกินในฤดูแล้ง กำนัน เลียง อดีตกำนันตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ ได้เล่าให้ฟังอีกว่า พระยารู ได้หนีราชการมาสองสัปดาห์อยู่ที่บ้านบังกะม่า ได้ต่อสู้กับฝ่ายทางการโดยการนำกองหินมาตั้งรับตามช่องเขาทางทิศตะวันออก ที่เป็นทางเดินขึ้นสู่เขาบังกะม่า พระยารูได้ต่อสู้ขัดขวางฝ่ายทางการจนเสียชีวิต ยังปรากฏร่องรอยสระน้ำอยู่จนถึงวันนี้ ชาวบ้านกะเหรี่ยงบ้านบังกะม่า ยังขุดพบ อารู จำพวก หอก ดาบ พร้อมทั้งถ้วยชามจำนวนมาก จึงได้มอบถวายให้แก่สำนักสงฆ์ บ้านบังกะม่าจากหลักฐานที่ปรากฏและคำบอกเล่าของชาวบ้านจึงสันนิษฐานได้ว่า พื้นที่บริเวณป่าเขาในสวนผึ้งเคยเป็นพื้นที่หลบภัย ของชาวเมืองราชบุรีที่หนีสงครามระหว่างไทยกับพม่าในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์

ชามโบราณพบที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงบังกะม่า

เศษถ้วยชามที่พบบนหุบเขาบ้านบังกะม่า

เหตุการณ์ชายแดนไทย – พม่า ด้าน สวนผึ้ง ในยุค คนชายขอบ

ปีพ.ศ. 2310 ปี ที่ไทยเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า กองทัพพม่าจากเมืองทวายได้ยกเข้ามาทางแม่น้ำน้อย ไทรโยค ล่องเรือลงมาตามลำน้ำแม่กลองผ่านเมืองราชบุรีที่เป็นเมืองร้างผู้คน เมื่อมาถึงบ้านบางกุ้ง อัมพวา เมืองสมุทรสงคราม ได้สู้รบกับกองทหารจีนของพระเจ้าตากทัพพม่าพลาตท่าเสียที่พ่ายแพ้กลับไปทวายทางด้านเจ้าขว้าว¹¹⁹

ในปี พ.ศ. 2317 ในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช กองทัพพม่าได้ยกมาทางด้านพระ

¹¹⁹ ไทยรบพม่า น.317-318 ,น. 362-323

เจดีย์สามองค์เพื่อติดตามชาวมอญที่หนีเข้ามาในประเทศไทย ท้าพมานำโดยยุยงกองหัวนยกทัพมาจับเชลยแขวงเมืองราชบุรี ได้ตั้งค่ายอยู่ที่บางแก้ว โพธาราม 3 ค่าย ท้าพมาถูกทัพไทยล้อมปราบ ขณะนั้นได้มีใบบอกจากชาวด่านชายแดนว่ามีท้าพมายกมาทางด่านประจวบสามบาน ด่านเจ้าขัวว ทหารพม่าได้จับชาวด่านไปหลายคน

ในปี พ.ศ. 2328 เมื่อพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 1 มีพระชนมายุได้ 49 พรรษา ขึ้นครองราชได้ 4 ปี พระเจ้าปดุงกษัตริย์พม่าได้ยตราทัพครั้งใหญ่ มีจำนวนทหารถึง 103,000 คน เพื่อหวังบดขยี้ไทยให้ย่อยยับในสงครามเก้าทัพ ทัพที่ 2 ของพม่ามีเจ้าเมืองทวายเป็นแม่ทัพ ยกมาจากทวาย จำนวน 10,000 คน มีนอกแฝกคิหวุ่น เป็นแม่ทัพข้ามเทือกเขาตะนาวศรี เข้ามาทางด่านเจ้าขัวว¹²⁰ โดยแบ่งกำลังออกเป็น 3 ส่วน ทัพหน้านำโดย พระยาทวาย ตั้งอยู่ที่ทุ่งเขาสูง ใกล้ตัวเมืองราชบุรี ทัพที่สอง มีนอกคิหวุ่นเป็นนายทัพอยู่ที่ท้องนาศรี ใกล้ท้องทุ่งจอมบึง ทัพหลังมี จิกสิบโปเป็นนายทัพตั้งอยู่ที่ด่านเจ้าขัววริมลำน้ำภาษี ในขณะทัพบกพม่าที่ยกมาทางด่านเจดีย์สามองค์ถูกตีพ่ายแพ้ที่ทุ่งลาดหญ้า เมืองกาญจนบุรี ทัพไทยมีใจฮึกเหิมได้ยกลงมาเพื่อตีสกัดทัพพม่าที่ราชบุรี ทัพหน้าของพม่าอยู่ที่ทุ่งเขาสูง และทัพที่ สองที่ อยู่ที่ท้องทุ่งจอมบึงถูกตีแตก ต้องถอยร่นหนีมาจนถึงทัพที่สามมี จิกสิบโปเป็นกองหนุนอยู่ที่ด่านเจ้าขัวว ทัพไทยไล่ตามตีจนถึงขั้นบดขยี้จนพม่าที่สมรภูมิด่านเจ้าขัวว ทัพไทยได้รับชัยชนะยี่สิบได้ อวรุช ช้าง ม้าศึก และไพร่พลพม่าจำนวนมาก ทหารพม่าที่เหลืออยู่ต่างพากันหนีเอาตัวรอด ไปทางช่องด่านทุ่งพระเจดีย์ข้ามเทือกเขาตะนาวศรีกลับไปเมืองทวาย เป็นครั้งที่ 3 ที่มีการกล่าวถึงด่านเจ้าขัวว

ในปีมะเส็งเดือนพฤศจิกายน แรม 9 ค่ำ พ.ศ.2340 เป็นปีที่ 16 ในรัชกาลพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 1 พม่าได้นำหนังสือมาแขวนไว้ตามด่านชายแดน ที่ด่านเมือง เพชรบุรี ราชบุรี ไทรโยค อุทัยธานี ตาก และเชียงใหม่ ในหนังสือนั้นมีใจความว่าพม่าจะยกเข้ามากรุงเทพฯ และอังกฤษจะยกทัพเรือมาช่วยสมทบ ครั้นชาวด่านชายแดนราชบุรีลาดตระเวนไปพบหนังสือนั้นจึงนำหนังสือที่พม่านำมาแขวนไว้แจ้งให้แก่ฝ่ายไทยทราบ พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 1 จึงได้เกณฑ์กองทัพออกมาตั้งรับกองทัพพม่าที่จะยกมาตามด่านต่างๆ ในรัชกาล พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 พระองค์ทรงตระหนักถึงภัยจากทัพพม่า ที่จะยกมาตีกรุงเทพฯ โดยใช้เส้นทางผ่านเมืองราชบุรี ในปี พ.ศ.2360^{*} พระองค์จึงได้โปรดให้ย้ายเมืองราชบุรีไปอยู่ฝั่งตรงข้ามทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำแม่กลองและสร้างเมืองใหม่ตัวเมืองมีป้อมประตู 6 ด้าน ที่วัดบางแคใหญ่ อำเภอบางแพ สมุทรสงคราม เป็นวัดที่สร้างขึ้นในปี พ.ศ.2357 ในรัชสมัยรัชกาลที่ 2 โดย เจ้าพระยาวงศาสุรศักดิ์ (แสง วงศาโรจน์) สมุหนายก ซึ่งเคยรับราชการในแผ่นดินรัชกาลที่ 1 และที่ 2 ภายในอุโบสถวัดบางแคใหญ่ เป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังที่เขียน

¹²⁰ พระราชพงศาวดาร ฉบับ เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ ประชุมพงศาวดารฉบับราชบุรี น.63 ศาสตราจารย์ ดร.นิธิเอียวศรีวงศ์ บรรณาธิการ 2539

^{*} ราชบุรี น.130 กรมศิลปากร 2543

บันทึกเหตุการณ์การสู้รบ ที่เกิดขึ้นระหว่างไทยและพม่าเมื่อต้นกรุงรัตนโกสินทร์ และยังมีภาพชาว กะเหรี่ยงนำช้างมามอบให้แก่กองทัพไทย ภาพคนกะเหรี่ยงกำลังหาปลา ภาพดังกล่าวเป็นบันทึกเหตุการณ์ชายแดนไทยพม่า ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกะเหรี่ยงที่อยู่ตามชายแดนไทยพม่า กับรัฐไทยเป็นอย่างดี เรื่องราวที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังนี้ น่าจะเป็นครั้งที่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยรัชกาลที่ 2 โปรดให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าน้องเกล้า เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 เมื่อครั้ง ทรงเป็นพระเจ้ายุกยาเชอกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์และ ในครั้งนั้นเจ้าพระยาวงษาสุรศักดิ์ เป็นแม่ทัพคุม พล 10,000 คน ไปขัดตาทัพพม่าของพระเจ้าจกกายเมงที่จะยกมาทาง ด้านชายแดนราชบุรีซึ่งก็คือด่าน เจ้าวัวในปี่มะเส็ง พ.ศ.2364¹²¹ ภาพของชาวกะเหรี่ยงที่ปรากฏนั้นเป็นไปได้ว่าคือกะเหรี่ยงสวนผึ้ง และอาจจะรวมถึงกะเหรี่ยงเมืองสังขละบุรี

ในปี พ.ศ.2365 ขุนสุวรรณ ชาวกะเหรี่ยงนายด่านเจดีย์สามองค์ สังขละบุรี จับชาวพม่าได้ 36 คน ต่อมาขุนสุวรรณได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าเมืองสังขละบุรี มีชื่อว่า พระศรีสุวรรณคีรี ถัดมาในปี พ.ศ.2366 กะเหรี่ยงชาวด่านชายแดนเมืองอุทัยธานีจับชาวพม่าได้ 9 คน

ในปี พ.ศ.2368 เมื่ออังกฤษได้ดินแดน ทวาย มะริด ตะนาวศรีของพม่า เป็นปีเดียวกับที่พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ขึ้นครองราช พระองค์ตระหนักว่านับต่อจากนี้ไปชายแดนด้านตะวันตกที่ติดกับพม่าภัย ที่จะคุกคามต่อไทยเห็นจะเป็นอังกฤษ พระองค์จึงได้ทำการปรับปรุงเมืองชายแดนด้านตะวันตก

ในปี พ.ศ.2374 พระองค์ได้ สร้างกำแพงเมือง กาญจนบุรี ที่ปากแพรก เพื่อป้องกัน อังกฤษ พม่า ในปี พ.ศ.2388 พระองค์ได้ให้กองกำลังชาวกะเหรี่ยงควบคุมพื้นที่ชายแดนไทย พม่า นับแต่ ด้านแม่กลอง อัมพวา เมืองตาก กาญจนบุรี ถึง ราชบุรี ผู้นำกองกำลังชาวกะเหรี่ยงที่ดูแลชายแดนด้านตะวันตกของราชบุรีในรัชสมัยของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ที่ทำหน้าที่เป็นนายกongsานั้นคือ หลวงพิทักษ์ ศิริมาตย์ ซึ่งตำแหน่งหลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ได้สืบทอดกันมาจนถึงรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 และได้ถูกยกเลิกไปในปี พ.ศ.2444 เมื่อมีการแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านกะเหรี่ยงในสวนผึ้ง

จึงกล่าวได้ว่าเรื่องราวของชาวกะเหรี่ยงเมืองราชบุรี เริ่มมีการบันทึกดังที่ปรากฏจากภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดบางแคใหญ่ ได้รับการดอกรายละเอียดยิ่งขึ้นเมื่อรัชกาลที่ 3 ได้มีรับสั่งให้กองกำลังชาว กะเหรี่ยงทำหน้าที่ดูแลชายแดน นับแต่ เมืองตาก กาญจนบุรี และ เมืองราชบุรี และเมื่อเอ่ยถึงกองกำลัง ชาวกะเหรี่ยงที่เมืองราชบุรีนั้นย่อมหมายถึงกะเหรี่ยงสวนผึ้งนั่นเอง

ความสัมพันธ์กับรัฐไทยภายหลังอังกฤษยึดครองพม่า

ชาวกะเหรี่ยงและละว้าเป็นกลุ่มชนดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่ภาคตะวันตกมีความสัมพันธ์กันมาแต่อดีต ดังปรากฏในจดหมายเหตุบันทึกการเดินทางสำรวจหาแร่ปรอทในโคลงนิราศ สุพรรณของสุนทรภู่ กะเหรี่ยงและละว้าที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย-พม่า บริเวณต้นน้ำ ภาษี แม่ น้ำเพชรบุรี เป็นกลุ่มชนที่มีกะเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่เสมอ ด้วยสาเหตุเพื่อหาพื้นที่เพาะปลูกและอพยพ

¹²¹ วัดบางแคใหญ่ น.18 ส.นพ.เมืองโบราณ, ราชบุรี น.130 กรมศิลปากร 2543

หนีโรคระบาด กลุ่มชนเหล่านี้มักจะเคลื่อนย้ายข้ามไปมาระหว่างชายแดนไทย-พม่า จึงอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งในการที่จะถูกอ้างว่าเป็นประชากรของอังกฤษ ด้วยความวิตกกังวลของฝ่ายไทยต่อกรณีการตั้งถิ่นฐานและการโยกย้ายถิ่นที่อยู่ของละว้าและกะเหรี่ยงทางตะวันตก ชาวกะเหรี่ยงจึงถูกคาดหวังเข้ามาใกล้ชิดกับอำนาจและการควบคุมของรัฐไทย ด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 พระองค์ตระหนักว่าชาวกะเหรี่ยงถึงแม้ว่าจะมีจำนวนไม่มากก็อาจจะช่วยป้องกันชายแดนให้แก่ไทยได้ พระองค์มีแผนการที่จะขยายแนวป้องกันชายแดนไปจนถึงด้านเพชรบุรี พระองค์ตระหนักว่าพวกกะเหรี่ยงและละว้าซึ่งไม่ได้เป็นทั้งไพร่และข้าราชการ หากต้องเสียให้แก่อังกฤษ ไทยจะไม่มีศักยภาพพอที่จะป้องกันชายแดนบริเวณนี้ได้ ฝ่ายไทยจึงเข้ามาดูแลและให้ความสัมพันธ์ร่วมมือกับกลุ่มชนเหล่านี้เพื่อให้มีความคุ้นเคยกับคนไทย พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 พระองค์ ยังแสดงออกหลายกรณีว่าพระองค์เป็น “กษัตริย์ของกะเหรี่ยงด้วย” ดังที่มีหนังสือไปยัง เซอร์ จอห์น บราวน์ ใน พ.ศ.2397 ดังมีใจความดังนี้

“จากผู้นำประเทศสยามซึ่งมีอำนาจสูงสุดในราชอาณาจักรสยามและอาณาบริเวณภายใต้การปกครองของไทย อันมีลาวเฉียงทางตะวันออกเฉียงเหนือ และลาวโค่ทางตอนเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือ ข้า ของ ทางตะวันออก กัมพูเดียหรือกัมพูชา ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ และตลอดแหลมมลายูทางตอนใต้ และกะเหรี่ยงทางตะวันตก”¹²²

เมื่อวันที่ 5 แรม 13 ค่ำเดือน 11 ปี พ.ศ.2403 ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้มีโอกาสได้เข้าเฝ้าและรับถวายต่อหน้าพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 เมื่อครั้งที่พระองค์เสด็จมาถวายผ้าพระกฐิน ที่วัดมหาธาตุวรวิหาร เมืองราชบุรี¹²³

เมื่อไทยได้เริ่มทำสนธิสัญญา เบาว์ริงกับอังกฤษในปี พ.ศ.2398 เป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านจากปลายยุคคนชายขอบที่จะเข้าสู่ยุคครอบงำของไทยนั้น บทบาทของชาวกะเหรี่ยงต่อความมั่นคงตามแนวชายแดนเริ่มลดลง เพราะฝ่ายไทยมั่นใจและเชื่อว่าอังกฤษคงจะเข้าโจมตีกรุงเทพฯ โดยตรงมากกว่ามาทางชายแดนด้านตะวันตก ต่อมารัฐไทยได้เริ่มกลับมาให้ความสำคัญกับพื้นที่ชายแดนด้านตะวันตกซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งอีกครั้งหนึ่ง เมื่อมีการขยายพื้นที่ในการสำรวจและทำเหมืองแร่จากภาคใต้เข้ามาในภาคตะวันตก โดยมีชาวกะเหรี่ยงทำหน้าที่ในการสำรวจแหล่งแร่ในสวนผึ้ง และเป็นคนงานในการบุกเบิกพื้นที่ในการทำเหมืองแร่ดีบุก

สมเด็จพระปิยะมหาราช รัชกาลที่ 5 ทรงตระหนักว่าชุมชนกะเหรี่ยงนั้นมีความล้าหลัง พระองค์ได้รวบรวมกะเหรี่ยงให้ได้เป็นคนสัญชาติไทย กำหนดให้พวกเขามีสิทธิและหน้าที่ในการเกณฑ์ทหาร ดำรง จัดการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน เก็บภาษีในอัตราเดียวกับคนไทย¹²⁴ พระปิยะมหาราชพระองค์

¹²² สถานภาพของกะเหรี่ยงในชุมชนไทยระหว่างต้นรัตนโกสินทร์ สมัย ร.1-ร.5 (พ.ศ.2325-2411 1782-1873

โรนัลด์ ดี.รีนาร์ด

¹²³ พระบรมราชจักรีวงศ์กับเมืองราชบุรี ฉลอง 200 ปี น.82 กรุงเทพฯ

¹²⁴ สถานภาพของกะเหรี่ยงในชุมชนไทยระหว่างต้นรัตนโกสินทร์ สมัย ร.1-ร.5 (พ.ศ.2325-2411 1782-1873)

ทรงได้ให้ความรักเมตตาต่อชาวกะเหรี่ยงอย่างมาก พระองค์เสด็จประทับแรมที่น้ำตกไทรโยค 3 ครั้ง และทุกครั้งพระองค์ได้ให้ผู้นำกะเหรี่ยงเข้าเฝ้า พระองค์ได้บันทึกถึงความประทับใจต่อชาวกะเหรี่ยงที่พระองค์ทรงพบทั้ง 3 ครั้งในนิราศของพระองค์ท่าน

ในปี พ.ศ. 2416 เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระชนมายุได้ 20 พรรษา หลังจาก que พระองค์ทรงลาผนวชพระองค์ได้เสด็จประพาสไทรโยคครั้งแรก โดยเสด็จประทับเรือพระที่นั่ง มายัง เมืองราชบุรี จากนั้นได้เสด็จโดยทางบกผ่านท้องทุ่ง จอมบึง บ้านหนองบัวค่าย ถึงชุมชนกะเหรี่ยงที่บ้านด่านทับตะโกประทับที่ริมลำน้ำภาษี ผู้นำชาวกะเหรี่ยงที่เป็นนายด่านได้นำลูกบ้านมารับเสด็จ พร้อมทั้งนำของป่าทูลเกล้าถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์บันทึกการเสด็จประพาสไทรโยคในครั้งนั้น โดยใช้พระนามแฝงของผู้ตามเสด็จฯ ในโคลงนิราศ ท้าวสุภคคิลาภคคี(นาค) ทรงกล่าวถึงกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่มารับเสด็จพระองค์ที่บ้านด่านทับตะโกดังนี้

ตอนที่ 84	ทัพตะโกพุกษาชาติขึ้น	สูงรหง
	เซ่งแซ่เสียงบุหรง	รำรื่อง
	นางแก้งกระบือดง	ทรายคึกกทิงนา
	เสียงพยัคฆ์คำรนก้อง	بيبเปรียงรมไพร
ตอนที่ 85	ค่ายใหญ่อยู่ใกล้ท่า	นที
	ลำแม่ภาษีมี	ชื่ออ้าง
	น้ำใสสนิทดี	ดูจกรรอนา
	นักระกำยามร้าง	ถูกร้อนฤาเย็น
ตอนที่ 86	นองเนื่องกะเหรี่ยงทั้ง	หญิงชาย
	บ่าแบกของถวาย	อยู่ชรื่อง
	ไอ้อวดประกวดกาย	ตามเพศเขานา
	เมียลูกหลานพี่น้อง	บ่าวข้า หญิงชาย "
ตอนที่ 87	สาวสาวเหล่ากะเหรี่ยง	ล้วนสวยสวย
	ปักปิ่นเกล้าผมมวย	แซมซ้อย
	เงินไพลูกปัดรว	ร้อยรอบ คอนา
	ขมิ้นขัดผัดหน้าหม้อย	ม่ายเหลียงเอียงอาย ๆ

และในนิราศกาญจนบุรี ฉบับขุนวรกิจทิม ได้กล่าวถึงผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่ได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ที่บ้านด่านทับตะโก ในปี 2416 ไว้ดังนี้

พอบ่ายห้าโมงเศษเสด็จประทับ	ขึ้นบนพลับพลาไชยไพโรสนต์
พร้อมอำมาตย์มาตยาสามนต์	ตั้งดาวล้อมเดือนมณฑลศศิธร
ครั้งรุ่งพระสุริยาเวลาฉาย	<u>กะเหรี่ยงนายนำหน้ามาสลอน</u>
ดูรุ่งรั้งรำร่ายถวายกร	พระทรงศรแย้มพระสรวลชวนสำราญ
โปรดพระราชทานทรัพย์กับเสื้อผ้า	กะเหรี่ยงพาปริเปรมเกษมสานต์
กราบถวายบังคมลาสาธุการ	ด้วยถิ่นฐานฐานันดรก่อนจะจน
บ้างได้ข่าวของปามาลถวาย	พระโปรดปรายทรัพย์สร้างกุศล
โดยมหากรุณาประชาชน	ทั่วทุกคนสรรเสริญเจริญพร ¹²⁵

จากข้อความ “บ่าวข้า หญิงชาย” และ “กะเหรี่ยงนายนำหน้า” ใน พระราชนิพนธ์ทำวสุภักดีกาลภคิ (นาก) และนิราศเมืองกาญจนบุรี ที่กล่าวถึงชาวกะเหรี่ยงที่มาเฝ้ารับเสด็จนั้น ตีความได้ว่ารัฐไทยได้มอบตำแหน่งให้แก่ผู้นำชาวไทยกะเหรี่ยงที่จะควบคุมดูแลตนเอง

ภายหลังเหตุการณ์เกี่ยวข้าวไร่ของชาวกะเหรี่ยง ในฤดูหนาวของ วันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ 2438 กะเหรี่ยงสวนผึ้งได้มีโอกาสดำเฝ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 อีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระองค์เสด็จพระราชดำเนินเมืองราชบุรี และได้เสด็จมาทอดพระเนตรถ้ำจอมพลที่จอมบึง ในครั้งนั้นหลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้พานายพรานชาวกะเหรี่ยงนำของปามาลถวายแด่พระองค์ นับเป็นครั้งที่ 2 ที่ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้เฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5

ผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุคคนชายขอบ

ผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุคคนชายขอบที่มีทำหน้าที่เป็นนายกองด่านเจ้าขัวว้า ได้สืบทอดกันมาหลายชั่วคน มีบรรดาศักดิ์เป็น หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ คาดว่าตำแหน่งหลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ ได้รับแต่งตั้งเริ่มต้นในรัชสมัยรัชกาลที่ 3 ในการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่ทางการไทยของบรรดาเจ้าเมือง และนายกองด่านชายแดนนั้น จะได้รับค่าตอบแทนเป็นเบี้ยหวัด เงินปี ดัง เช่น พระยาศรีสุพรรณศิริ เจ้าเมืองสังขละบุรีที่เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยงที่มีกรรมการรองลงไปเป็นนายด่าน นายกอง ควบคุมกันเป็นหมวดหมู่ ได้รับพระราชทานเบี้ยหวัดเงินปีคนละตั้งแต่ 6 ถึง 20 บาทเจ้าเมืองสังขละบุรีได้รับ ปีละ 60 บาท พระยาศรีสุพรรณต้องลงไปถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ที่เมืองกาญจนบุรี 3 ปีต่อครั้ง นำเครื่องราชบรรณาการ เช่น ต้นไม้ทำด้วยเงิน 2 ต้น มีผ้าขาว ผ้าแดง ที่กะเหรี่ยงทำเอง 20 ผืน ที่เรียกว่าผ้าเสมียนละว้า เครื่องยาสมุนไพรและของป่า รวมทั้งแร่ทองคำ แร่ดีบุก ที่เรียกว่าส่วยทอง ส่วยดีบุก ไปถวายพระเจ้าแผ่นดินที่กรุงเทพ โดยมีพระยาพลเทพปลัดทูลฉลองกระทรวงกลาโหมเป็นผู้นำเข้าเฝ้า¹²⁶

หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์นายกองด่านกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ก็คงได้รับเบี้ยหวัดเป็นรายปีเช่นเดียวกับกับนายกองด่านชายแดนเมืองสังขละบุรี และต้องไปถือน้ำพิพัฒน์สัตยาที่เมือง ราชบุรี ทุกๆ 3 ปี เช่นเดียวกัน

¹²⁵ นิราศเมืองกาญจนบุรี ขุนวรกิจทิพย์ ... น. 61 – 62 กาญจนบุรีศึกษา 2542 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม กาญจนบุรี

¹²⁶ สมุดราชบุรี น. 23 พ.ศ.2468 โรงพิมพ์ หนังสือพิมพ์ไทย กรุงเทพ, สมุดกาญจนบุรี น.189 พ.ศ. 2492

เศรษฐกิจกะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุคคนขายขอบ

เศรษฐกิจของชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุคคนขายขอบ เป็นระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง หรือระบบกินพออิ่ม นุ่งพออุ่น คนกะเหรี่ยงใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายสมถะ มีชีวิตอยู่โดยการผลิตข้าวจากการทำไร่หมุนเวียน อาหารได้มาจากแหล่งธรรมชาติที่อยู่รอบตัว มีเสื้อผ้าเพียงคนละไม่กี่ชุดได้จากฝ้ายที่ปลูกไว้ในไร่ข้าวนำมาปั่นทอผ้าใช้ภายในครอบครัว ในยามเจ็บป่วยก็รักษาโดยใช้คาถาอาคม และสมุนไพรจากธรรมชาติ ที่อยู่อาศัยก็สร้างอย่างเรียบง่ายบ้านของคนกะเหรี่ยงจึงเป็นบ้านที่สร้างด้วยวัสดุที่หาง่ายเช่นไม้ไผ่ บ้านกะเหรี่ยงจึงไม่ยั้งยืนมั่นคงถาวร เพราะชาวกะเหรี่ยงมักจะโยกย้ายหมู่บ้านบ่อยๆเพื่อหาที่ทำไร่ข้าว และหนีโรคระบาด รายได้ของชาวกะเหรี่ยงมาจากผลิตภัณฑ์จากป่า เช่นนอแรด งาช้าง ไม้ฝาง จี๊ผึ้ง สมุนไพร เช่น เร่ว กานพลู กระวาน ของป่าเหล่านี้เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทยที่ส่งไปขายยังต่างประเทศ บรรดานายพรานกะเหรี่ยงจึงเป็นกลุ่มบุคคลที่มีรายได้จากสินค้าของป่า คือ จี๊ผึ้ง นอแรด และ งาช้าง[•] คนกะเหรี่ยงทั่วไปจะมีรายได้จากการทำ ไม้ฝาง และหาตัวยาสมุนไพร สินค้าหลักที่กะเหรี่ยงนำเข้ามากคือ เกลือ ที่ใช้ในการปรุงและถนอมอาหาร แท่งดินบุกดินประสิ่ว เพื่อมาทำเป็นกระสุนปืน ใช้ในการล่าสัตว์ใหญ่

บทบาทของชาวกะเหรี่ยงในภาคกลางนับแต่เมืองศรีสวัสดิ์ สังขละบุรี ซึ่งอาจจะรวมถึงกะเหรี่ยงสวนผึ้งในเขตเมืองราชบุรี เพชรบุรี ต่อการผลิตสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์จากป่าเพื่อการส่งออกมีสินค้าดังนี้

... ขบวนเรือสำเภาได้นำสินค้าจากประเทศไทยไปยังกรุงปักกิ่งได้บรรทุกสินค้ามีค่า มี ช้าง ไม้กฤษณา ไม้มะเกลือ นอแรด งาช้าง เร่ว... ฯลฯ...นอกจากนี้พวกเขายังผลิตงาช้างส่งเข้ามายังราชสำนักไทย อาจกล่าวได้ว่ากะเหรี่ยงคือผู้ผลิตหรือควบคุมสินค้าของป่าเกือบทั้งหมด ..¹²⁷

การทำไม้ฝาง คนกะเหรี่ยงโผล่สวนผึ้งเรียกไม้ฝางว่า เสี้ยตะไฉ่ ลักษณะของไม้ฝาง เป็นไม้เลื้อยทรงต้นสูง ที่ลำต้นมีหนามเป็นปุ่มแบบต้นคนทา ลักษณะใบคล้ายใบของต้นหางนกยูง มีดอกสีเหลืองคล้ายดอกต้นหางนกยูง มีฝักคล้ายกับฝักของต้นหางนกยูงเทศ แก่นหรือเนื้อของไม้ฝาง เป็นสีแดง เมื่อนำแก่นมาแช่น้ำร้อนจะมีสีออกม่วง ใช้ประโยชน์สำหรับย้อมผ้าและเป็นยาสมุนไพร บำรุงเลือดสำหรับหญิงคลอดลูกใหม่ๆ และบำรุงไต นิยมดื่มคั้นแทนน้ำชา ในผืนป่าตะวันตกด้านสวนผึ้งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยไม้ฝาง คนกะเหรี่ยงสวนผึ้งมีรายได้จากการทำไม้ฝาง เมื่อคนกะเหรี่ยงตัดไม้ฝางได้จะรวบรวมเก็บไว้รอเวลาหน้าแล้งที่มีพ่อค้าคนลาวยวนและคน ไทยขึ้นมารับซื้อถึงพื้นที่ หรือในบางครั้งคนกะเหรี่ยงก็จะบรรทุกเกวียนไปขายให้แก่พ่อค้าคนจีนในตัวเมืองราชบุรี

ไม้ฝางเป็นผลผลิตจากป่าที่เป็นสินค้าส่งออกของไทยที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศ นับแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัชกาลที่ 2 พระองค์ได้มีท้องตราไปยังพระยาราชบุรี เพื่อเร่ง

• ภาพ ฝาผนังวัดบางแคใหญ่ ต.แควอ้อม อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม ชาวกะเหรี่ยงนำงาช้างมามอบให้แก่แม่ทัพไทย

¹²⁷ โรนัลด์ ดี.รีนาร์ด “สถานภาพของกะเหรี่ยงในชุมชนไทย

จัดหาไม้ฝางเพื่อส่งเป็นสินค้าออกไปยังเมืองจีน พระองค์เร่งให้พระยาราชบุรีเกณฑ์ผู้คนตัดไม้ฝาง จัดซื้อให้ได้ตามจำนวนที่จะต้องส่งออก ถ้าไม่ทันเรือสำเภาพระยาราชบุรีจะต้องถูกเอาโทษ¹²⁸ การค้าระหว่างไทยกับเกาะ ปีนัง มะละกา และสิงคโปร์สินค้าในช่วงปลายทศวรรษ 2363 ไม้ฝางเป็นสินค้าส่งออกอันดับที่ 6 ที่มีมูลค่า 72,633 รูปี รองลงมาจาก ครั่ง ยาสูบ ข้าวสารข้าวเปลือก และมีน้ำตาลทราย เป็นสินค้าส่งออกอันดับที่ 1 ต่อมาในปี พ.ศ.2393 ไทยส่งออกไม้ฝาง เป็นสินค้าอันดับที่ 4 เป็นรายได้ปีละ 350,000 บาท รองลงมาจาก ฝ้ายดิบ หนังสือตัวเขาสัตว์ และน้ำตาลทราย เป็นสินค้าอันดับที่ 1⁺ ในหนังสือจดหมายเหตุ(BANGKOK RECORDER) ไม้ฝางจากเมืองไทย ที่ส่งออกต่างประเทศในเดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ.1844 ราคาหีบละ 3 บาท* ในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 ชาวจีนที่ไปทำไร่ไถสวน น้ำตาล และ ยาสูบ แลกกาญจนบุรี ราชบุรี ต้องรับซื้อไม้ฝางจากป่า ไม้ฝางในป่าสวนผึ้งจึงเป็นสินค้าที่เจ้าเมืองราชบุรีรวบรวมและนำถวายเป็นสินค้าส่งออก ลุง บุญธรรม กิ่งลึง ได้เล่าเรื่องคนไทยเข้ามาทำไม้ฝางในป่าสวนผึ้งดังนี้

“...เมื่อก่อน พวกคนไทยจีนมารับซื้อไม้ฝางที่หมู่บ้าน ได้ไปนอนค้างบ้านกะเหรี่ยงที่บ้าน ทำสับเอ็ดบาท อยู่มาไปทำอิท่าไหนก็ไม่รู้ไปทำผิดเรื่องผู้หญิงเลยถูกปรับเป็นเงิน สิบเอ็ดบาท เขาจึงเรียกว่าบ้านทำสับเอ็ดบาท พวกคนไทยที่จีนมารับซื้อไม้ฝางนี้แหละ”¹²⁹

การล่าสัตว์ ลักษณะภูมิประเทศ ในผืนป่าตะวันตกของจังหวัดราชบุรี ที่เป็นภูเขาสลับที่ราบ เป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำ แม่ประชี แม่ น้ำเพชรบุรีและลำห้วยสาขาน้อยใหญ่มากมาย ผืนป่าอันกว้างใหญ่ผืนนี้เป็นป่าผืนเดียวกับป่าในลุ่มแม่น้ำตะนาวศรีในเขตพม่า ในบริเวณพื้นที่เป็นที่ราบโล่งและป่าดิบบนหุบเขาสูงบริเวณเทือกเขาสูงตะนาวศรี ในเขตประเทศไทย ที่ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งเรียกว่า ทัยเง็งอั้ง (ห้วยน้ำเนา) ภู่หล่องหลั่งพล่อง (เขาทะลุ) บ้านใจแผ่นดินที่ ต้นแม่น้ำเพชรบุรี แม่น้ำบางกลอยในเขต อำเภอแก่งกระจาน จ.เพชรบุรี รวมทั้งบริเวณ ภู่หล่องหลั่งดา หรือเขาลันดา ปัจจุบันคือเขากระโจม มีแหล่งน้ำและอาหารที่สมบูรณ์ บรรดาสัตว์ป่าจำพวก แรด กระซู่ สมเสร็จ ควายป่าและ กระทิง อาศัยอยู่จำนวนมาก สัตว์ป่าจำพวกนี้ชอบที่จะนอนพักผ่อนแช่น้ำเล่นให้เย็นใจ หลังจากอิ่มเอมจากการหาอาหาร มิสเตอร์ เอช วาริงตัน สมิธ เมื่อครั้งที่เดินทางเข้ามาสำรวจแหล่งแร่ดีบุกในตำบลสวนผึ้งในปี พ.ศ.2438 ได้เขียนบันทึกถึงบรรดาเหล่าสัตว์ป่าที่ตนเองได้พบที่สวนผึ้งดังนี้ ควายป่าซึ่งเป็นสัตว์ที่พวกกะเหรี่ยงกลัวมากที่สุดนั้นเป็นสัตว์ที่มีอยู่ทั่วไป ซึ่งทราบได้จากรอยเท้าของมัน เราได้เห็น แรด หมูป่า และรอยเท้าเสือ มักได้ยินเสียงอึกเง้งบ่อยครั้ง นกยูง อยู่เป็นคู่ๆ นก

¹²⁸ ปากไก่อและใบเรือ น.174 นิธิ เอียวศรีวงศ์ 2527

⁺ หาอยู่หากินเพื่อค้าเพื่อขาย เศรษฐกิจไทย รัตนโกสินทร์ตอนต้น น.145-146 สุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล 2544

* น้ำหนัก 1 หาบหลวง เท่ากับ 60 กิโลกรัม, จดหมายเหตุ(BANGKOK RECORDER) กรกฎาคม ปี ค.ศ.1844

¹²⁹ บุญธรรม กิ่งลึง

เงือกฝูงใหญ่เข้าพาด้านใต้ถึง 25 ตัว ในบางฝูงนับได้ถึง 56 ตัว¹³⁰

การทำเหมืองแร่ดีบุกในสวนผึ้ง

ในสมัยรัชกาลที่ 2 การส่งออกดีบุกยังมีไม่มาก จอห์น ครอว์ฟอร์ด นักการทูตอังกฤษที่เข้ามาเจรจาการค้ากับสยามระหว่าง พ.ศ.2364-2365 ได้กล่าวถึงการทำเหมืองแร่ดีบุกในรายงานของเขาตอนหนึ่งว่า

...ดีบุกในกรุงสยามอุดมสมบูรณ์และมีกระจายอยู่ทั่วไป มากกว่าที่อื่นในโลก การผลิตดีบุกที่จังหวัดชิลอน(ภูเก็ต-ผู้เขียน) จะเป็นรองก็แต่บังกา (Bangka) ที่นับว่าเป็นแหล่งดีบุกที่มากที่สุด..ดีบุกเหล่านี้ถูกส่งมาเมืองหลวงจากนั้นจึงส่งออกประมาณปีละ 8,000 หาบ หรือประมาณ 500 ตัน ..

สมัยรัชกาลที่ 3 รัฐได้ส่งเสริมการทำเหมืองแร่ดีบุกโดยผ่านระบบเจ้าภาษีนาอากร คือรัฐบาลให้ผู้ประมูลผูกขาดอากรดีบุก การจัดการชุดแร่ รวมทั้งมีอำนาจในการซื้อขายและเก็บภาษีส่งให้แก่รัฐบาล การชุดแร่จึงเติบโตและขยายพื้นที่จาก ภูเก็ต ระนอง ชุมพร ไชยา ตะกั่วป่า พังงา มายัง ราชบุรี ปากแพรก(กาญจนบุรี) ดีบุกที่ผลิตได้จะถูกส่งไปขายที่ปีนัง สิงคโปร์ คนทำแร่ดีบุกซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพวกเจ้าภาษีและนาอากรส่วนใหญ่เป็นคนจีน ช่วงปี พ.ศ.2363 ดีบุกเป็นสินค้าส่งออกลำดับที่ 7 มีมูลค่า 57,573 รูปี ในปลายรัชกาลที่ 3 ช่วง พ.ศ. 2393 สยามมีรายได้จาก ดีบุกและเครื่องใช้ที่ผลิตจากดีบุกประมาณ 253,500 บาท เป็นสินค้าที่มีมูลค่าลำดับที่ 6 ในบัญชีสินค้าที่ส่งออกต่างประเทศ *

ภายหลังจากที่ชายแดนด้านตะวันตกที่ติดกับพม่ามีความสงบ เป็นช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านจากยุคคนชายขอบที่จะเริ่มเข้าสู่ยุคครอบงำของไทย รัฐไทยให้ความสำคัญกับทรัพยากรแร่ดีบุกแทนบทบาทและความสำคัญของคนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ผู้ที่ครั้งหนึ่งเคยมีบทบาทสำคัญด้านความมั่นคงของพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า กะเหรี่ยงสวนผึ้งถูกดึงเข้ามาสัมพันธ์กับอำนาจรัฐในฐานะที่เป็นผู้รู้จักและคุ้นเคยกับสภาพภูมิประเทศ พวกเขาได้ทำหน้าที่เป็นผู้นำพาคณะสำรวจแร่เข้าพื้นที่เมื่อมีการขยายพื้นที่จากภาคใต้มายังราชบุรีในรัชสมัยรัชกาลที่ 3

ก่อนปี พ.ศ.2437 กลุ่มคนพื้นเมืองคือชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้ทำการชุดแร่ เมื่อมีการสำรวจและมีการทำเหมืองมากขึ้น คน ลาว มอญ ละว้า กะเหรี่ยง รวมทั้งไพร่ไทย จึงกลายเป็นลูกจ้างและกุลีหรือลูกหาบให้แก่เจ้าของเหมืองแร่* เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสไทรโยคในปี พ.ศ.2431 (ร.ศ.107) กรมหมื่นสมมตอมรพันธุ์ได้นำแร่ดีบุกซึ่งคนจีนได้ทำเหมืองที่ลำน้ำภาษีขึ้นทูลเกล้าถวายพระพุทธเจ้าหลวงที่เมืองกาญจนบุรี

¹³⁰ บันทึกการเดินทางไปยังบางจังหวัดทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสยาม น.152 มิสเตอร์ เอช วารัง ตัน

* หออยู่หากินเพื่อค้าเพื่อขาย เศรษฐกิจไทย รัตนโกสินทร์ตอนต้น น.109,145 สุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล 2544

* สภาพเศรษฐกิจมณฑลราชบุรี พ.ศ.2437-2453 น.107 ชยันต์ โอโสมูญ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร

ถัดจากนั้นมาอีก 8 ปี ในปี พ.ศ.2438 รองเจ้ากรมโลหกิจ นาย เอช.วริงตัน สมิท ได้เดินทางจากกรุงเทพฯ ตามเส้นทางคลองดำเนินสะดวก ผ่านบางนกแขวก เข้ามายังสวนผึ้งเพื่อดูกิจการเหมืองแร่ดิบบุก ที่บ้านทุ่งพระเจดีย์สามองค์* ในท้องที่ ตำบลสวนผึ้ง โดยมีลูกหาบชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้นำทาง และชนสัมภาระชาวกะเหรี่ยงได้ยืนยันว่าพวกเขาได้ทำแร่ดิบบุกที่นั่นมานานแล้ว นาย เอช.วริงตัน ได้บันทึกการเดินทางว่า

....เราตั้งแคมป์คืนที่ 4 ที่ทุ่งไม้แดงเพราะเรามาช้าเกินกว่าที่จะไปถึงพระเจดีย์ซึ่งเป็นสำนักงานใหญ่ของเหมือง ที่นี้มีหมู่บ้านกะเหรี่ยง กระจัด กระจาย อยู่ 2 – 3 แห่ง เช่น บ้านใหม่ บ้านสวนผึ้ง ...มีเจดีย์ที่เป็นกองหินเหลืออยู่ เหนือบริเวณนี้เป็นแหล่งแร่ดิบบุกที่อยู่ในดินทรายใกล้ลำธาร แร่ดิบบุกพบทุกแห่งหนในหุบเขาที่ชันนไปกันทางใต้....ดิบบุกเต็มไปหมด ยกเว้นบริเวณที่ซึ่งปรากฏว่ามีการทำเหมืองมาก่อน มันเป็นที่ลุ่มและมีคุณภาพดีมาก มีแร่ทองเกิดขึ้นปนอยู่กับดิบบุกบางแห่ง.....¹³³

ความสัมพันธ์กับพม่าภายใต้การปกครองของอังกฤษ

หลังจากที่เหตุบ้านการเมืองระหว่างไทยและพม่าภายใต้การปกครองของอังกฤษที่ยืดคร่งพม่าได้สงบลง ไม่มีข้อขัดแย้งตามแนวชายแดนระหว่างไทยกับพม่าด้านตำบลสวนผึ้ง บ้านเมืองสองฝากฝั่งจึงสงบสุข ผู้คนทั้ง ชาวพม่า สยาม กะเหรี่ยง จากสองฝากฝั่งตะนาวศรี สามารถเดินทางไปมาหาสู่กันอย่างปกติ เส้นทางการค้าและการติดต่อระหว่างทวาย มายังประเทศไทยใช้เส้นทาง อัมลาและช่องทางด่านบ้องตี้ ที่ไทยและอังกฤษสายได้วางสายโทรเลขจาก ทวาย – กรุงเทพฯ รัฐบาลไทยและอังกฤษยังมีโครงการสร้างถนนเศรษฐกิจเชื่อมชายแดนมาตามแนวสายโทรเลข ♦ เส้นทางการค้าจากทวายมายังราชบุรีต้องผ่านชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ชาวพม่า ต้องซื้อ กะเหรี่ยง ใช้เส้นทางสายนี้เมื่อกลับมาจากการไปจุดพลอยที่เมือง จันทบุณ(Chantabun)¹³⁴

ชาวกะเหรี่ยงตามแนวชายแดนสามารถพูดภาษาสยามและภาษาพม่าได้ดี เท่ากับภาษากะเหรี่ยง พวกเขาอพยพจากฝั่งหนึ่งไปยังอีกฝั่งหนึ่งเสมอ ส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานในหุบเขาตะนาวศรีมากกว่าฝั่งสยาม นายกองด่านชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งต้องทำหน้าที่ควบคุม ตรวจตราหนังสือเดินทางของผู้เดินทางคือชาวสยาม พม่า ต้องซื้อ ที่เดินทางเข้าออกทางช่องทางด่านนี้

≠ พระเจดีย์ คือ บริเวณที่เรียกว่า เจดีย์สามองค์ได้ ปัจจุบันเรียกบริเวณนี้ว่า “บ้านทุ่งเจดีย์” เป็นช่องชายแดนไทย-พม่า

¹³³ บันทึกการเดินทางไปยังบางจังหวัดทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสยาม มิสเตอร์ เอช วริงตันสมิท, น.149-150

* ห้าปีในสยาม เล่ม 1 (ค.ศ.1891-1896) น.320 มิสเตอร์ เฮอร์เบิร์ต วริงตัน สมิท กรมศิลปากร 2544

♦ บันทึกการเดินทาง ฯ น.149

¹³⁴ บันทึกการเดินทาง มิสเตอร์ เอช วริงตันสมิท น. 149

บทที่ 4

กะเหรี่ยงสวนผึ้ง ในยุคกรอบสังคมไทย (พ.ศ. 2444 - 2511)

ในช่วงทศวรรษของปี พ.ศ.2430 เป็นช่วงที่ชาวกะเหรี่ยงมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าก่อน ทั้งไทยและอังกฤษได้พยายามให้กะเหรี่ยงได้อยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อนและเป็นหลักแหล่ง ฝ่ายปกครองของไทยได้ให้การยอมรับฐานะการเป็นพลเมืองไทยของชาวกะเหรี่ยง กะเหรี่ยงให้ความจงรักภักดีแก่ฝ่ายไทย พระมหากษัตริย์ทั้งสองพระองค์คือพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาและทรงสนพระทัยพวกกะเหรี่ยงเป็นอย่างมาก¹³⁵ ภายหลังการปฏิรูปการปกครองในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ในระหว่างปี พ.ศ.2446-2468 ได้มีการสำรวจประชากรในมณฑลราชบุรี ในการสำรวจและจำแนกกลุ่มประชากรในมณฑลราชบุรี ปรากฏว่ามีชาวกะเหรี่ยง ในจังหวัด กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรีซึ่งรวมทั้งประจวบคีรีขันธ์ ในปีที่สำรวจดังนี้

- ครั้งที่ 1 สำรวจปี พ.ศ. 2446 ประชากรกะเหรี่ยง 6,288 คน รัชสมัยรัชกาลที่ 5
- ครั้งที่ 2 สำรวจปี พ.ศ. 2449 ประชากรกะเหรี่ยง 6,023 คน รัชสมัยรัชกาลที่ 5
- ครั้งที่ 3 สำรวจปี พ.ศ. 2450 ประชากรกะเหรี่ยง 6,437 คน รัชสมัยรัชกาลที่ 5¹³⁶

ความสัมพันธ์กับอำนาจรัฐ

ในต้นยุค”กรอบสังคมไทย” ระหว่างปี พ.ศ.2444 - 2475 ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจรัฐกับกะเหรี่ยงสวนผึ้งเป็นความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ในระบบสังคมศักดินา รัฐไม่ได้เข้ามาควบคุมหรือเข้าปกครองในพื้นที่ ชายแดนด้านตะวันตกของไทยไม่มีสถานการณ์อันใดที่ ฝ่ายไทยจะต้องวิตกกังวล เพราะไทยและอังกฤษได้ช้อยุติในการปักปันเขตแดน ภายในท้องถิ่นมีกำนันและผู้ใหญ่บ้านกะเหรี่ยงควบคุมดูแลกันเอง ในทุกๆ 3 ปี ผู้นำกะเหรี่ยงต้องเข้าร่วมพิธีค้ำน้ำพิพัฒน์สัตยาที่เมืองราชบุรี เพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ เมื่อพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้เริ่มจัดระเบียบการปกครองท้องถิ่นที่แบ่งการปกครองออกเป็นมณฑล

ระหว่างปี พ.ศ 2442 – 2445 พระยาวรเดชศักดิ์ดาฐ (เจ็ก จารุจินดา)¹³⁷ ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลราชบุรีได้มาตรวจราชการและแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านกะเหรี่ยงเขตจังหวัด เพชรบุรี

¹³⁵ ประวัติความเป็นมาของกะเหรี่ยง พ.ศ.2393-2475 สมภพ ลาซโรจน์ แปล เอกสารโรเนียว

¹³⁶ สถานภาพเศรษฐกิจมณฑลราชบุรี พ.ศ.2437-2453 ชยันต์ ออโธอุณ น.131

¹³⁷ บันทึกการตรวจราชการของพระยาวรเดชศักดิ์ดาฐ เอกสาร หอจดหมายเหตุ แห่งชาติ

ราชบุรี กาญจนบุรี พระยาราชเสนาได้เข้าไปยังหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่บ้านลิ้นช้าง อำเภอแม่ประจัน จังหวัดเพชรบุรี หลวง ศิริรักษา นายกองกะเหรี่ยงบ้านลิ้นช้างได้มาให้การต้อนรับ พระยาราชเสนา ได้แต่งตั้ง หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ นายกองกะเหรี่ยงบ้านยางหักเป็นกำนันตำบลยางหัก ที่ขึ้นกับอำเภอปากท่อในปัจจุบัน วันที่ 29 ธันวาคม ได้แต่งตั้งนาย ยง คนกะเหรี่ยงเป็นผู้ใหญ่บ้าน บ้านยางหักหลุม ขึ้นกับตำบลสวนผึ้ง ในวันที่ 8 มกราคม 2444 เดินทางมาถึงบ้าน ลำพะ มีบ้านกะเหรี่ยง 5 หลังคาเรือน หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ นายกองกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ได้มาต้อนรับ วันที่ 9 เดินทางมาถึงบ้านต้นมะค่า มีบ้านกะเหรี่ยง 7 หลัง ผ่านบ้านคนลาวยวนที่บ้านท่าเคย ถึงบ้านสวนผึ้ง มีบ้านกะเหรี่ยง 18 หลังคาเรือน บ้านคนลาวมณฑลพายัพ (ลาวยวน) จำนวน 2 หลัง รวมเป็น 20 หลังคาเรือน แต่งตั้งนาย โกร่ง และ นาย ชิงไชย เป็นผู้ใหญ่นายกองกะเหรี่ยงสวนผึ้งทั้ง 2 คน ให้ดูแลบ้านกะเหรี่ยงต้นมะค่าจำนวน 7 ครอบครัว วันที่ 10 มกราคม เวลา 9.30 – 14.00 น. ได้เรียกประชุมกะเหรี่ยงจากหมู่บ้านต่างๆที่มารอพร้อมกันที่บ้านห้วยแห้ง มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่นายกองดังนี้

- 1.บ้าน ป่อเถรา (ป่อเถ่า) เลือก นาย กี่ (ฟุ้งหมั่งกี้ ต้นตระกูล บุญทิน
- 2.บ้าน ห้วยป่อ (บ้านป่อ) เลือก นาย ถึก (ฟุ้งตุง) ต้นตระกูล ชิ่งลิ่ง
- 3.บ้าน ฟุ้งแฝก เลือก นาย ริด (ฟุ้ง ไค่ ไล้ย)
- 4.บ้าน ท่าสะแก (ตรงข้ามบ้านด่าน) เลือก นาย เขจ้อง (ฟุ้งแผ่ย้อง)
- 5.บ้าน ห้วยแห้ง เลือก หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ (ฟุ้ง วงลา)
- 6.บ้าน สวนผึ้ง มีผู้ใหญ่ 2 คน นาย ชิงไช และ นาย โกร่ง (ฟุ้ง เชว้ โกร่ง, ต้นตระกูลชีช่วง)
- 7.บ้าน ยางหักหลุม นาย ยงเป็น ผู้ใหญ่บ้าน

บรรดาผู้ใหญ่บ้านกะเหรี่ยงทั้งหมดล้วนแต่เป็นกะเหรี่ยงโผล่วทั้งสิ้น ได้พร้อมใจกันเลือก หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ (ฟุ้ง วงลา) นายกองด่านกะเหรี่ยงบ้านห้วยแห้งเป็นกำนัน ตำบลสวนผึ้ง เป็นคนแรก ได้ปกครองหมู่บ้านหลักทั้งหมด 7 หมู่บ้าน

อาณาเขตของตำบลสวนผึ้งในปี พ.ศ.2444 ทิศเหนือ จด บ้าน ท่าสะแก ริมน้ำภาษี อยู่ ตรงข้ามบ้านด่าน เจ้าหัวว ทิศใต้ จด เขต ทวาย พม่า ทิศตะวันออก จด บ้านตะเคียนแห้ง อยู่ใน พื้นที่ บ้านยางหัก อ.ปากท่อ ทิศตะวันตก จด เขต ทวาย พม่า

หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ ผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์นายด่านเจ้าหัวว สืบตำแหน่งกันมาหลายชั่วคน ที่คนกะเหรี่ยงสวนผึ้งยังจำ

ชื่อได้มี 3 คน คือ หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ (ฟุ้ง เลียงเฮ้) ฟุ้งเลียงเฮ้ มีฐานะดี มีช้าง และ มีฝูงวัว แต่

ก่อนนั้นฟุ้งเลียงเฮ่ อยู่บ้านสวนผึ้ง ต่อมาได้พาครอบครัวและสัตว์เลียงมาอยู่ที่ริมห้วยบ้านบ่อ ลุง บุญธรรม กิ่งถึงเล่าว่าพวกต้องซู้ได้มาขโมยช้างของฟุ้งเลียงเฮ่ หลบหนีไปทางทิศโลวโหว่คลุ หรือ แม่น้ำแควน้อย ไทรโยค กาญจนบุรี ฟุ้งเลียงเฮ่ มีลูกชื่อ ฟุ้งหมั่งตุง หรือ นายถึกผู้ใหญ่บ้านคนแรกที่บ้านบ่อ หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ (ฟุ้งทองดิ่ง) เป็นลูกพี่ลูกน้องกับหลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ ฟุ้งเลียงเฮ่ หลวงพิทักษ์ศิริมาตย์ คนสุดท้ายคือ (ฟุ้งวงลา) ที่ถูกเลือกให้เป็นกำนันตำบลสวนผึ้งคนแรกที่บ้านห้วยแห้ง

จากการรายงานของพระยาวรเดชศักดิ์ราช (เจ๊ก จารุจินดา) ที่ได้เดินทางมาตรวจราชการในหมู่บ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้งรวมทั้งในจังหวัด เพชรบุรี กาญจนบุรี ได้กล่าวถึงชาวกะเหรี่ยงที่ได้แสดงออกอย่างกระตือรือร้นและมีทำที่ยอมรับนโยบายใหม่ภายใต้การปกครองของรัฐบาล และสามารถผสมกลมกลืนกับสังคมไทย เมื่อผู้นำกะเหรี่ยงถูกแต่งตั้งให้เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านผู้นำเหล่านี้เริ่มปรับตัวกับระบบราชการ เริ่มมีการใช้เสื้อผ้าเครื่องแบบเหมือนกับข้าราชการไทย ซึ่งก่อนนั้นชาวกะเหรี่ยงผู้ชายจะสวมเสื้อชุดทรงกระสอบที่ ยาวลงมาถึงหน้าแข้ง ดังภาพไม้แกะสลักที่ทางขึ้นบันไดวัดแจ้งเจริญ อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดราชบุรี

ผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งกับพระยาสุรพันธเสนี

พันเอก พระยาสุรพันธเสนี (อิน บุนนาค) สมุหเทศาภิบาลราชบุรี เป็นคนเมืองเพชรบุรี ชอบเข้าป่าล่าสัตว์ได้เข้ามาล่าสัตว์ในป่ากะเหรี่ยงสวนผึ้ง พระยาสุรพันธเสนี สนิทและคุ้นเคยกับผู้นำกะเหรี่ยงทั้งในกลุ่มน้ำเพชรบุรีและที่สวนผึ้งได้รับเอาลูกสาว 2 คน ของกำนันตาไม้ ชื่อนั่งจะมั้ง ได้ตั้งชื่อใหม่ว่า โสกา กับน้องสาวอีกคนหนึ่งเปลี่ยนชื่อว่า นารี และนาย ระเณนลูกชาย ไปอยู่ด้วยที่บ้านจวนข้าหลวงเมืองราชบุรี เพื่อที่จะได้เรียนรู้หนังสือและเข้าใจขนบธรรมเนียมของคนไทย ครั้นถึงฤดู

พันเอก พระยาสุรพันธเสนี (อิน บุนนาค)

ฝนเดือน ตุลาคม พ.ศ.2476 เป็นช่วงเวลาที่กระแส น้ำแม่ภาชีไหลเชี่ยว พระยา สุรพันธกับคนรับใช้ อีก 1 คน ได้นำม้าลูนน้ำข้ามแม่ภาชีเข้ายังบ้านสวนผึ้ง เป็นวันที่ นาง โสกา ลูกสาวกำนัน ตาไม้ เข้าพิธีแต่งงานกับ นาย บ่าย เนตีก ทุกคนในงานต่างตกตะลึงและแปลกใจที่เจ้าพระยาสุรพันธเดินทางมายังหมู่บ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้งกับผู้ติดตามเพียง 2 คน โดยที่ไม่มีการส่งข่าวหรือนัดหมายล่วงหน้ามาก่อน ด้วยความแปลกใจกำนันตาไม้ได้กระซิบบอกกับ ระเณน ลูกชายให้รีบนำม้าขึ้นไปฟังข่าวจากวิทยุซึ่งมีอยู่แห่งเดียวในชุมชนสวนผึ้ง ที่เหมืองแร่บ่อคลิงของคุณ ประยูร โมณะกุล นาย ระเณน ได้รับความลำบากมากกระซิบบอกกับพ่อในคำวันเดียวกันว่า

“พ่อ... พระยาสุรพันธ์เป็นกบฏ ผู้ใดให้ความช่วยเหลือมีความผิด”

พันเอกพระยาสุรพันธ์เสณี กล่าวถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อกันกะเหรี่ยงสวนผึ้งและการตัดสินใจเลือกเส้นทางหนีไปยังทวายว่า

“..ข้าพเจ้าจึงตัดสินใจที่จะเดินทางไปทางกะเหรี่ยงราชบุรี พวกกะเหรี่ยงราชบุรีสนิทสนมกับข้าพเจ้ามากเหมือนกัน แต่ถึงกระนั้นก็ยังกลัวพวกทางเพชรบุรีไม่ได้ ทางราชบุรีข้าพเจ้ารับเอาเด็กหญิงกะเหรี่ยงคนหนึ่งมาเลี้ยงไว้ พ่อของเด็กกะเหรี่ยงคนนี้ชื่อตาไม้เป็นกำนัน ซึ่งข้าพเจ้าจะต้องไปพึ่งพาได้เป็นอย่างมาก ทั้งในส่วนตัวและในทางราชการซึ่งข้าพเจ้าเป็นผู้บังคับบัญชา..”¹³⁸

“ ข้าพเจ้าเร่งร้อนเหลือเกินที่จะไปให้ถึงตำบลบ้านบ่อเสียโดยเร็ว เพราะจะได้พบกับกำนัน ตาไม้ คนของข้าพเจ้าซึ่งเป็นกำนันอยู่ที่บ้านบ่อ เขาเป็นคนที่ค่อนข้างจะฉลาดและพูดจารู้เรื่องกันดีกว่าคนอื่นๆ ลูกสาวของกำนันตาไม้ข้าพเจ้าก็ได้เอาไปเลี้ยงไว้ที่บ้านราชบุรีคนหนึ่ง ภรรยาของข้าพเจ้าฝึกฝนในเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณีและกิริยามารยาท เพื่อให้เขาพ้นจากการเป็นคนป่าคนดอยให้จงได้ ข้าพเจ้าเป็นทั้งผู้บังคับบัญชาและเพื่อนสนิทกับเขา...ข้าพเจ้ารู้ว่ากำนัน ตาไม้ เข้าไปเมืองทวายบ่อยครั้ง ไปค้าขายทำมาหากินกับชาวพม่า ข้าพเจ้าให้ตาไม้พาข้าพเจ้าเข้าไปเมืองทวาย กำนัน ตาไม้ก็รับปากกับข้าพเจ้าอย่างแข็งขัน..

พระยาสุรพันธ์ได้ขอร้องให้กำนันตาไม้รับพาไปส่งที่เมืองทวาย กำนันตาไม้รู้ถึงแม้ว่าการให้

ความช่วยเหลือเจ้านายจะมีความผิดต่อกฎหมายบ้านเมือง ถ้าไม่ยอมไปส่งก็จะถูกตราหน้าว่าเป็น คนทรยศต่อเพื่อน และเป็นคนอกตัญญู ไม่รู้คุณผู้มีพระคุณผู้บังคับบัญชา ในที่สุดกำนันตาไม้ก็ตัดสินใจเลือกที่จะอยู่ฝ่ายเจ้านายและเพื่อนสนิทจึงให้ระเือน ลูกชาย รีบไปส่งที่ชายแดน

วันถัดมาเจ้าหน้าที่ตำรวจจากโรงพักจอมบึงควมมาขึ้น มาที่บ้านกำนันตาไม้ ได้บังคับข่มขู่กำนันตาไม้ว่าถ้าไม่ไปตามพระยาสุรพันธ์กลับมาจะมีความผิดต้องโทษประหารทั้งครอบครัว กำนันตาไม้ไม่รู้กฎหมายและกลัวคำขู่บังคับจึงได้ไปตามพระยาสุรพันธ์และนำตัวกลับมา เมื่อมาถึงบ้านกำนันตาไม้ภรรยาพร้อมทั้งพวกลูกๆ ได้พากันก้มกราบล้าง

เท้าขอมาพระยาสุรพันธ์ ต่อหน้าพวกตำรวจที่ขึ้น

พระพุทธรูปหินอ่อน

มารอรับตัว เจ้า หน้าที่ตำรวจโรงพักจอมบึงได้มอบเงินจำนวน300

บาท เป็นรางวัลแก่ นายตึง และนาย กองซ็อก ชาวกะเหรี่ยง กำนันตาไม้ได้นำเงินทั้งหมด

¹³⁸ ฝันร้ายในชีวิตจริงของข้าพเจ้า บันทึกความทรงจำของพระยาสุรพันธ์เสณี น. 24 น. 29,31 มนัส จรรย์งค์ 2521

ไปซื้อพระพุทธรูปหินอ่อนสีขาว* เพื่อเป็นการขอขมาแก่พระยาสุรพันธ์ ด้วยความกลัวความผิดในข้อหาเป็นผู้มีส่วนร่วมนำพาพระยาสุรพันธ์หนีไปทวาย กรุ ระเณ ลูกชายกำนันตาไม้จึงได้หลบภัยไปอาศัยอยู่กับชาวกะเหรี่ยงที่แม่น้ำตะนาวศรีฝั่งพม่า เป็นการชั่วคราว

พระยาสุรพันธ์ได้กล่าวเปรียบเทียบกับระหว่างคนกะเหรี่ยงสวนผึ้งกับกะเหรี่ยงเพชรบุรีว่า “กะเหรี่ยงแถบนี้ยังโง่งมอยู่มาก ที่กลัวคำขู่ของตำรวจที่ว่าจะฆ่าทั้งครัวเรือน ถ้าเป็นกะเหรี่ยงเพชรบุรีคำขู่อย่างนี้เป็นไม่ได้กินเด็ดๆ”

จากบันทึกของพระยา สุรพันธ์เสนี “ ฝันร้ายในชีวิตจริงของข้าพเจ้า “ ที่ผ่านงานเขียนของ มนัส จรรยงค์ ผู้เป็นลูกเขยได้สะท้อนภาพความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ระหว่างพระยาสุรพันธ์เสนี ซึ่งเป็นตัวแทนของฝ่ายผู้ปกครองกับผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้ง และการยอมรับปรับตัวเพื่อที่จะเป็นคนไทยของกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ดังตัวอย่างที่พระยาสุรพันธ์เมื่อรับเอาลูกสาวของผู้นำกะเหรี่ยงไปอยู่ด้วยเพื่อให้ได้เรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ได้เปลี่ยนชื่อลูกสาวของกำนันตาไม้ ทั้ง 2 คน ที่ชื่อ นางมะมั่ง เปลี่ยนมาเป็น “ โสภา “ และน้องสาวอีกคนที่เปลี่ยนชื่อว่า “ นารี”

เศรษฐกิจสวนผึ้งในต้นยุคกรอบสังคมไทย

การทำเหมืองแร่ดีบุกในตำบลสวนผึ้ง

การเปิดสัมปทานเหมืองแร่ในสวนผึ้ง เริ่มขึ้นในเดือน ธันวาคม พ.ศ.2434 ซึ่งเป็นปีเริ่มต้นของวันสถาปนากรมเหมืองแร่[•] เริ่มจากเหมืองแร่พระเจดีย์(ทุ่งเจดีย์) ซึ่งเป็นกิจการของชาวต่างชาติ มีนาย เฮ็กกี้ (Heggie) เป็นผู้ควบคุมกิจการ หลังจากทีรื่องเจ้ากรมโลหะกิจ นาย เซอร์เบิร์ต วาริงตัน สมิธ เสร็จสิ้นการสำรวจการทำเหมืองแร่ในเขตสวนผึ้งในปี พ.ศ. 2438 ในปี พ.ศ.2444 รัฐบาลจึงได้ออกพระราชบัญญัติเหมืองแร่ ได้ให้สัมปทานเหมืองแร่ดีบุกในตำบลสวนผึ้งแก่ชาวเยอรมันรวมทั้งคนไทย กระทรวงมหาดไทยมีความเห็นว่าไม่สมควรที่จะให้มีการให้สัมปทานเหมืองแร่ดีบุก ควรให้แต่การอนุญาตร่อนแร่ เพราะการได้รับอนุญาตร่อนแร่ นั้นมีกำหนดเพียงปีเดียว ในปี พ.ศ.2456 บริษัทเอมามาเวลได้รับอนุญาตให้เข้าไปทำเหมืองแร่ดีบุกมีอายุ 25 ปี ครั้นปี ร.ศ.131 บริษัทเอมามาเวล ได้มอบคืนให้แก่รัฐบาล พื้นที่ที่ได้รับอนุญาตจึงว่างเปล่า รัฐบาลจึงอนุญาตให้ พระศรีทิพโกชนร่อนแร่ได้ ได้เปิดให้ราษฎรได้ร่อนแร่ได้อย่างทั่วถึง¹⁵⁵ วันที่ 12 สิงหาคม 2456 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ทรงเห็นควรให้ พระศรีทิพโกชนร่อนแร่ได้ที่ห้วยค้างคาว เปิดอนุญาตให้ราษฎรร่อนแร่ได้

* พระพุทธรูปหินอ่อน กำนันตาไม้ได้มอบถวายให้แก่ วัดบ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง เป็นพระคู่บ้านของชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

• ห้าปีในสยาม เซอร์เบิร์ต วาริงตัน สมิธ อดีตอธิบดีกรมราชโลหกิจและภูมิวิทยา(กรมเหมืองแร่ พ.ศ.2438-2439) น.321 กรมศิลปากร 2544

¹⁵⁵ หอจดหมายเหตุ สำนักนา หนังสือทูตเกล้า จาก เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ ผู้ลงพระนาม รพีพัฒนศักดิ์ กรมราชโลหกิจ กรุงเทพฯ ที่ 25/211 วันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ.2456

ตามที่ ที่มีการขออนุญาต¹⁵⁶ นางโสภา เนเด็ก ลูกสาวของกำนันตาไม้กล่าวถึงคนกะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุคที่รัฐบาลเริ่มให้สัมปทานเหมืองแร่แก่เอกชนว่า

“ ตอนที่พ่อเป็นหนุ่มตอนนั้นยังแข็งแรงยังไม่เกิด พ่อเล่าว่าพ่อพาฝรั่งไปหาแร่ ไปทางโน้น ทางบ้องตี้ก็ไป คงจะรู้จักกับกะเหรี่ยงที่บ้องตี้ โลวโหว่คลุ (แควน้อย) ก็ไป ไปทางปิล็อก ไม่รู้ว่าปิล็อกอยู่ที่ไหน¹⁵⁷

การทำเหมืองแร่ในยุคบุกเบิกที่สวนผึ้งต้องอาศัยแรงงานซึ่งเป็นแรงงานต่างด้าวคือคนจีน ไหลหลาจากแผ่นดินใหญ่ จากบันทึกของนายเซอร์เบิร์ต วาริงตัน สมิท ได้กล่าวถึงจำนวนแรงงานคนจีนที่เดินทางเข้ามาใหม่ ต้องเจ็บป่วยด้วยไข้ป่าและโรคบิด และเสียชีวิตเกินกว่า 60 เปอร์เซนต์ ทำให้เหมืองแร่ขาดแคลนแรงงาน ในช่วงขาดแคลนแรงงานที่เหมืองแร่ทุ่งพระเจดีย์ กรรมการคนจีนหลบหนีหายสูงถึง 8 คนต่อวัน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาแรงงานคนจีนจากกรุงเทพฯ ซึ่งได้มาจำนวน 120 คน เมื่อถึงเหมืองแร่เหลือคนงานเพียง 40 คน ในปี พ.ศ.2438 ที่นายนายเซอร์เบิร์ต วาริงตัน สมิท มาสำรวจเหมืองแร่ที่พระเจดีย์ นั้นมีคนจีนที่เป็นแรงงานในเหมืองแร่จำนวน 64 คน การผลิตแร่ได้แร่ดิบทุกบริสุทธิ์จำนวน 5 หาบต่อวัน ในเวลา 1 เดือน ที่คนงานทำงาน 20 วันจะได้ผลผลิตเดือนละ 100 หาบ หรือประมาณ 4,000 บาท(266 ปอนด์) ค่าใช้จ่ายในการทำงาน เป็นค่าจ้าง ค่าขนส่ง ต้องจ่าย 2,400 บาท(160ปอนด์) การแผ้วถางป่าขนาดใหญ่ได้พวกกะเหรี่ยงในอัตราที่ถูก วิธีการขนส่งต้องจ้างชาวกะเหรี่ยงเป็นลูกหาบขนส่งไปยังเมืองราชบุรี * เจ้าเมืองราชบุรี ♦ ได้มีคำสั่งถึงผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งว่า ชาวกะเหรี่ยงไม่จำเป็นที่จะต้องออกมาจากป่าหากว่าพวกเขาไม่อยากจะรับจ้างขนแร่ เนื่องจากการขนแร่จะเริ่มขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ชาวกะเหรี่ยงเริ่มทำไร่ (เดือน กุมภาพันธ์ มีนาคม) เพื่อเตรียมการเพาะปลูก ผู้นำกะเหรี่ยงจึงปฏิเสธที่จะหาแรงงานให้แก่เจ้าของเหมือง สร้างความไม่พอใจให้แก่ นาย เฮ็กกี้ (Heggie) ผู้ควบคุมกิจการ จึงต้องขอความร่วมมือกับชาวกะเหรี่ยงและอังกฤษจากฝั่งตะวันตก(ฝั่งพม่า) จึงได้แรงงานชาวกะเหรี่ยงฝั่งพม่าจำนวน 50 คน มาเป็นลูกหาบขนแร่ดิบจากเหมืองแร่ไปยังเมืองราชบุรี

¹⁵⁶ หอจดหมายเหตุ ที่ 5/210, พระที่นั่ง อัมพรสถาน วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ 2456 หนังสือถึง กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ลายพระหัตถ์ สยามินทร์

¹⁵⁷ โสภา เนเด็ก

* **ห้าปีในสยาม** เซอร์เบิร์ต วาริงตัน สมิท อดีตอธิบดีกรมราชโลหกิจและภูมิวิทยา (กรมเหมืองแร่ พ.ศ.2438-2439) น.324-325กรมศิลปากร 2544

♦ พระสุนทรบริรักษ์ (นิม วงศาโรจน์)เลื่อนเป็น พระยาอัมรินทรภักข เป็นเจ้าเมืองราชบุรี ในปี พ.ศ.2440 ต่อมาได้เลื่อนเป็น พระยาภักคินฤบดีนรินทร์, สมุตราชนบุรี พ.ศ.2468 น.42

รายชื่อผู้ที่ขอสัมปทานในการทำเหมืองแร่ดีบุกในตำบลสวนผึ้ง ในปี พ.ศ.2456

1. นาย คาลไฮร์ เซนโฮเฟอร์ ชาวเยอรมัน ได้ขอสัมปทานการทำเหมืองแร่ดีบุก 2 แปลง แปลงหนึ่ง มีเนื้อที่ 313 ไร่ 92 ตารางวา แปลงที่ 2 เนื้อที่ 295 ไร่ 77 ตารางวา รัฐบาลได้ยึดคืนในคราวสงครามโลกครั้งที่ 1 พ.ศ.2460
 2. ขุนไกร ได้ยื่นขอสัมปทาน บริเวณ พระเจดีย์สามองค์ ได้รับอนุญาต เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ.2457¹⁵⁸ 1 แปลง เนื้อที่ 310 ไร่ 32 ตารางวา ราคาแรตกต่ำเพราะสงครามโลกครั้งที่ 1 จึงได้คืนสัมปทานให้แก่รัฐบาล ทั้ง 2 สัมปทาน
 3. ขุน ทิพนมเทียร ได้ขอสัมปทานเหมืองแร่ดีบุกจำนวน 1 แปลง ที่ตำบล พระเจดีย์สามองค์ จังหวัดราชบุรี เนื้อที่ 196 ไร่ 3 งาน 59 ตารางวา¹⁵⁹ ได้คืนสัมปทานให้แก่รัฐบาลสาเหตุเดียวกัน
 4. นายเฉย ฉายอุไร 2 แปลง แปลงที่ 1 เนื้อที่ 289 ไร่ 1 งาน 82 ตารางวา แปลงที่ 2 เนื้อที่ 276 ไร่ 2 งาน 34 ตารางวา บริเวณห้วยค้างคาว¹⁶⁰
 5. ขุนทิพนมเทียร อีก 1 แปลง ที่ห้วยล้นดามีคนงาน 100 คนเศษ กิจการได้ผลดี¹⁶¹
 6. นาย เล่ายุ่นสง เริ่มดำเนินการการผูกขาดตรวจแร่ในจังหวัดราชบุรี
 7. ขุนอนุกรมสำรวจรัฐ 1 แปลง ที่ห้วยบ่อน้อยและบ่อคลึง
 8. นาย ยอช กอดอนแมกเคลด 2 แปลง อยู่ที่ พ้องที่ตำบลสวนผึ้ง กิ่งอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
- ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 พ.ศ.2460 ประเทศไทยได้ประกาศตนเข้าสู่สงครามโลกโดยร่วมกับฝ่ายพันธมิตร กิจการเหมืองแร่ดีบุกในสวนผึ้งได้ซบเซาและหยุดชะงักลง โดยเฉพาะกิจการเหมืองแร่ของ นาย คาลไฮร์ เซนโฮเฟอร์ ชาวเยอรมัน ได้ถูกรัฐบาลยึดคืน
- ตำนานเหมืองแร่ดีบุกที่เขา ลันดา (เขากระโจม)¹⁶²

คู่มือ หลั่งดำ หรือ เขาลันดา ในภาษากะเหรี่ยงโพลั่ว สวนผึ้ง มีความหมายว่า ภูเขาที่มีที่ราบเขาลันดาเป็นยอดเขาลูกหนึ่งของเทือกเขาตะนาวศรี สูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 1,000 เมตร เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารมีลำห้วยเปรียบดั่งนิ้วมือเป็นแพรกห้วยไหลลงมาเป็นแขนเป็นลำห้วยใหญ่ สายน้ำในลำห้วยลันดาไหลลงหน้าผาที่สูงชันจนเป็นน้ำตกลันดาซึ่งอยู่ในเขตไทย ปัจจุบันได้เรียกน้ำตกลันดาว่า “น้ำตกผาแดง”

¹⁵⁸ หอจดหมายเหตุ หมายเลขเอกสาร กส.16/371 เลขทะเบียน 2272 หนังสือ ที่ 3/376 ลงวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ.2457

¹⁵⁹ หอจดหมายเหตุ หมายเลขเอกสาร กส.16/739 เลขทะเบียน 2275 ลำเนา ที่ 144/3552 กระทรวงเกษตรธิการ แผนก ราชโลหกิจ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2462 พระยามโนปกรณนิติธาดา ลงนามแทน เสนาบดีกระทรวงเกษตรธิการ

¹⁶⁰ หอจดหมายเหตุ หมายเลข กส .16/740 เลขทะเบียน 2273 กรมราชเลขา ที่ 163/2087 วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2462

¹⁶¹ การทำเหมืองแร่ สมุด ราชบุรี 2468 น. 135-137

¹⁶² นายวิเชียร โลหะศิริ เจ้าของเหมืองแร่ โลหะศิริ วันเสาร์ที่ 18 มกราคม 2545 บนเขากระโจม

เมื่อมองเขาลันดาจากเบื้องล่างจะเห็นยอดเขาเป็นยอดแหลมคล้ายยอดกระโจมในปี พ.ศ. 2500 นาย ชัน ศิริสุขได้เปลี่ยนชื่อเขาลันดาเป็นเขากระโจม ได้เรียกชื่อกันมาจนทุกวันนี้ ลักษณะสภาพป่าไม้และพันธุ์พืชบนเขาลันดาเป็นป่าดิบเต็มไปด้วย ทาก สัตว์ที่มีรูปร่างคล้ายปลิง ที่ชอบดูดกินเลือดของสัตว์อื่นๆ มีผลไม้จำนวนมาก เช่น ลิ้นจี่ป่า สอนแลนด์ เกาลัด เงาะ มะม่วง ชมพู่ กระท้อน ละมุด ขนุน มะม่วง มะไฟ กล้วยป่า และสะตอ หวายใหญ่ หวายลิง เต่าร้าง ไม้เป็นเนื้ออ่อน ไม้ไม่จำปาลายไม้สัก พม่าเรียก ตองสกา พันธุ์ไม้เหล่านี้ส่วนหนึ่งถูกนำมาเม็ล็ดพันธุ์ขึ้นมาจากชาวเหมืองที่รับประทานและทิ้งเมล็ด ต่อมาได้งอกขึ้นกลายเป็นพันธุ์ไม้ป่าบนยอดเขาลันดา อากาศบนยอดเขาลันดาเขาเย็นสบายตลอดทั้งปี ในยามเช้าของหน้าแล้งระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน อากาศเย็นสบายที่สุด มีน้ำค้างตกเปาะเปาะอย่างกับฝน น้ำในห้วยลันดาใสสะอาด เป็นน้ำอ่อน ไม่กระด้างไม่มีหินปูน

ลักษณะทางธรณีวิทยาของเขาลันดาเป็นที่ราบบนเขามีแหล่งแร่เป็นลานแร่ เกิดจากการผุพังมาสะสมเป็นชั้น กะสะ มีหิน กรวด ททราย และแร่ดีบุก ห้วยลันดาไหลลงเบื้องต่ำเป็นน้ำตกซึ่งเรียกว่าน้ำตกผาแดง ชั้นที่ 1 ชั้นเปลือกดิน ชั้นที่ 2 ชั้นทราย ชั้นที่ 3 ชั้นดินเหนียวชั้นที่ 4 ชั้นกะสะ ชั้นมีแร่เป็นชั้นที่ 5 ชั้นดินดาน

ขุนทิพมณเฑียรเป็นผู้ได้รับสัมปทานเหมืองแร่ดีบุกบนเขาลันดาเป็นรายแรก มีกรรมกรจีนเข้าไปทำงานจำนวนมาก ต่อมาบริษัทอินชอยได้มารับช่วงสัมปทานเป็นรายที่สองโดยเปิดทำเหมืองเก่าเกียะ หรือเหมืองหาบ ได้เลิกกิจการในปี พ.ศ 2476

นาย ชัน ศิริสุข ผู้ช่วยผู้อำนวยการองค์การเหมืองแร่กรมโลหกิจ ผู้บุกเบิกทำเหมืองแร่พลูเฟรมที่บ้านอีต่อง ตำบลปิล็อก อำเภอ ทองผาภูมิ กาญจนบุรีตั้งแต่ปี 2481 มีลูกน้องมากมาย ได้เตรียมการหาแหล่งแร่ดีบุกให้ลูกน้องได้มีงานทำ ให้นาย ฉันท ศาสึคุปต์ นาย พร บุญยาศรี และนาย อนันต์ เพ็งธนัง ขึ้นไปสำรวจแหล่งแร่ที่เขาลันดา

ปี พ.ศ.2500 นายชัน ศิริสุข นาย วิเชียร โลหะศิริ และ ฉันท ศาสึคุปต์ ซึ่งมีรูปร่างอ้วน ใหญ่ สุขภาพไม่แข็งแรง เดินทางมาโดยรถจี๊ปใหญ่ ช่วงสั้น ใช้เส้นทางสาย อำเภอ จอมบึง ผ่านหมู่บ้านคนลาว ยวน บ้าน สันดอน หนองแร้ง รางคอกอว จากสันดอนถึงรางคอกอว ระยะทางห่างจากกันประมาณ 4 กิโลเมตรการเดินทาง เริ่ม 8.00 น.ถึง 18.30 น. ใช้เวลาประมาณ 8 ชั่วโมง ที่บ้านสันดอน รถเคยติดถึงสามวัน บางครั้งเป็นอาทิตย์ ต้องวิ่งในท้องนา เส้นทางเป็นหล่มโคลนดินเหนียวหนึบเหมือนน้ำตาลปึกต้องใช้หลักอักษิมิติดัดไม้มีขนงัดกับหัวค้อนล้อรถยนต์ให้ล้อลอยขึ้นมา และตัดไม้เป็นลูกระนาดวางเพื่อให้ล้อรถวิ่งไปอย่างหยุด เมื่อมาถึงบ้านนาขุนแสนซึ่งเป็นหมู่บ้านลาวยวน ต้องข้ามลำน้ำภาชี บางครั้งข้ามไม่ได้ต้องนอนค้าง 2 – 3 วันรอให้น้ำลดเสียก่อนจึงจะข้ามน้ำภาชีได้ เมื่อข้ามพ้นลำภาชีแล้วยังต้องข้ามห้วยบ้านบ่อถึง 15 ครั้ง จึงจะถึงที่หมาย ระหว่างเดือน กันยายน – พฤศจิกายน เป็นฤดูฝนที่ฝนชุกและตกหนัก น้ำในลำห้วยไหลหลากรถยนต์วิ่งไม่ได้ต้องถูกตัดขาดจากโลกภายนอก จึงต้องเตรียมสำรองเสบียงอาหารไว้อย่างน้อยสามเดือน

การเดินทางขึ้นเขาล้านด้ามยี่นั้นลำบากมากทางลาดชัน ไม่มีทางรถยนต์ต้องใช้ ม้า วัวต่าง และจ้างคนกะเหรี่ยงในท้องถิ่น ขนอาหารขึ้นไป ต้องเตรียมเสบียงอาหารให้พร้อมมิดที่ไหนนอนนั้น นายชั้น ศิริสุขได้ตัดทางรถยนต์ ขึ้นเหมืองแร่เขากระโจมครั้งแรกเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2500 ออกจากโรงพัสดุเชิงเขาเวลา 8.00 น.ถึงเหมืองเขากระโจมเวลา 18.00 น. ใช้ถึงเวลา 11 ชั่วโมง หลังจากรถยนต์ขึ้นเหมืองเขากระโจมจึงได้สร้าง บ้านพัก ร้านค้า บ้านพักคนงาน สร้างราง วางเครื่อง เหมืองสูบ 6 นิ้ว เปิดเหมืองสูบ 6 นิ้วครั้งแรกในจังหวัดราชบุรี ระเบิดท้ายรางเหนือน้ำตกผาแดง ระเบิดหินเป็นร่องลึกประมาณ 1 เมตร 50 โครงการทำเหมืองเล่นทำไม่ได้ เพราะทรายไม่ไหล

ปี พ.ศ. 2506 นาย วิเชียร โลหะศิริ มาสำรวจแร่ที่ห้วย 5 เพื่อหาเหมืองสำรอง มาสำรวจโดยการขุดหลุมเรียกว่า Pitting แหล่งแร่เป็นลานแร่พลัดไหลมาจากเขากระโจม พุ่งเจดีย์ ห้วยน้อย ห้วยสุด จากสินแร่สยาม (ผापก้างคาว) มีทองคำตั้งแต่ชั้นเปลือกดินดานชั้นชนวน(Slate) แร่ดิบกละเอียด นายวิเชียร โลหะศิริ ได้เข้าช่วงทำต่อจากองค์การเหมืองแร่กรมทรัพยากรธรณี รั้งวัด ผ่านป่าไม้ เสียค่าป่าไม้ กว่าจะได้ใบอนุญาตเกือบ 2 ปี เปิดเหมืองปี 2510 ทำเหมืองสูบ 8 นิ้วซื้อบริษัทเหมืองแร่โลหะศิริ จำกัด คุณ เดิม ดิษยาภิรมย์ และคุณ เริ่ม แยมอรุณ ได้ซื้อเหมืองแร่มนโนราห์อยู่ท้ายเหมืองสินแร่สยาม ผापก้างคาว มีคุณ สมณ เจริญสุข เป็นผู้จัดการแทน ได้ประมูล เหมืองแร่ห้วยสุด ที่องค์การเหมืองแร่ได้เลิกกิจการ ประมูลได้เหมืองสูบ 8 นิ้ว มีแทรกเตอร์ D 6 ช่วยทำงานได้ผลดีใช้ชื่อว่า เหมืองแร่เริ่มชัย มาจากชื่อของ คุณเริ่มและคุณชัย มฤคลักษณ์สมุห์บัญชีใหญ่ ซื้อเหมืองบุรพาตะโกล่าง คุณ วิเชียร โลหะศิริ ได้หาท่อเหล็ก ได้ถางป่าทำราง ทำนบกักทรายสร้างประตูคอนกรีตเปิดทำเหมืองสูบ 8 นิ้ว ความสมบูรณ์ของแร่ไม่ดึกนัก คุณ เดิม ดิษยาภิรมย์ ผู้บุกเบิกเหมืองแร่ซึ่งเปรียบดั่งพี่และเพื่อน ของบรรดาผู้ทำเหมืองแร่ชาวเมืองกาญจนบุรี ได้ลาจากไปด้วยโรคมะเร็งที่ตับ คุณสมณ เจริญสุข เสียชีวิตด้วยมะเร็งในเม็ดเลือด นาย วิเชียร โลหะศิริต้องดูแลทุกเหมือง ตั้งแต่เหมืองแร่ เขากระโจม, มโนราห์, เริ่มชัย 1-2 เมื่อลูกคุณ เดิมดิษยาภิรมย์ คุณเริ่ม แยมอรุณ คือ นาย วัชรแยมอรุณ ได้กลับมาจากต่างประเทศ จึงได้มอบหมายงานให้ดำเนินงานต่อ

กลุ่มคนเมืองกาญจนบุรี นำโดยคุณ เดิม ดิษยาภิรมย์ และบรรดาสหยาได้สัมปทานทำเหมืองแร่ดิบบุกบริเวณห้วยผापก้างคาว ห้วยสุด พุ่งเจดีย์ ห้วยบ่อ เขากระโจม หลังจากที่บริษัทยิบอินซอยได้เลิกกิจการเหมืองแร่ที่บ่อคลึง กลุ่มคนเมืองราชบุรีนำโดย นายห้างประยูร โมริยะกุล ซึ่งเป็นผู้จัดการเหมืองได้รับช่วงดำเนินการ ต่อมาปี พ.ศ.2497 ครอบครัว นายวิฑูรย์ บิดา นายตาม ทิวทอง¹⁶³ ได้เข้ามาสำรวจแร่พลูแฟรมและเปิดเหมืองแร่ ที่ห้วยผาก เขาสอง บ่อห้วย เวลานั้นใช้ป่าหรือไข่มวลเรียซึ่งเป็นโรคประจำท้องถิ่นที่น่ากลัว ได้คร่าชีวิต นายสิงห์ ทิวทอง ที่เทือกเขา นางจ้องไฟ ขณะนำตัวนายสิงห์ ส่งโรงพยาบาลราชบุรี

¹⁶³ บำรุง คงสวัสดิ์ วัน เสวที่ 18 มกราคม 2545 บนเขากระโจม ได้ขึ้นเขาพร้อมกับอดีต แม่ทัพกองทัพอากาศที่ 3 พลโท รวมศักดิ์ ไชยโกมินทร์ ประธานชมรมประวัติศาสตร์ กาญจนบุรี และคณะ

ในการทำเหมืองสับผลพลอยได้จากการทำเหมืองแร่ คือการค้นพบเครื่องมือหินและหม้อดิน ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ยุคหินใหม่ ครั้งแรกที่มีการค้นพบไม่ทราบว่าเป็นขวานหิน นาย วิเชียร โลหะศิริ ได้ไปพบกับนายแพทย์ ประเวศ วะสี ที่ตึกอนันตราชโรงพยาบาลศิริราช ซึ่งมีแผงโชว์พวกขวานหิน ทั้งหินชนวน หินเหล็กไฟ (Flint) จึงบอกนายแพทย์ประเวศ วะสี ว่าที่เหมืองโลหะศิริ มีเยื้องทั้งที่ สมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ ไปปรึกษาศาสตราจารย์ นายแพทย์ สูด แสงวิเชียร มาที่เหมืองโลหะศิริ เมื่อได้มา เห็นท่านรู้สึกพอใจมาก ท่านบอกว่าบริเวณเหมืองโลหะศิริเป็นแหล่งทำขวานหิน เพราะพื้นที่เป็นเขา ยังได้พบหม้อดิน ขวานสำริด ขวานเหล็ก ในหม้อดินมีแร่ดีบุก ดีบุกดำ ช้าง ม้า และคน เป็นดินเผา สมัยหินได้ของจำนวนมาก ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สูด แสงวิเชียร ท่านบอกว่าคนเหล่านี้อยู่ติดต่อกันมาตั้งแต่ยุคหินใหม่ ยุคสัมฤทธิ์ และยุคเหล็ก ตั้งแต่นั้นมาคุณวิเชียร โลหะศิริได้รวบรวมส่งให้ ศาสตราจารย์นายแพทย์ สูด แสงวิเชียร ได้ตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์ก่อนประวัติศาสตร์ สูด แสงวิเชียรอยู่ตรงข้าม ตึก อนันตราช เครื่องมือหินพบที่เขากระโจม ตะโกปัดทองบน ตะโกปัดทองล่าง เหมืองห้วย สูด เริ่มชัย 1-2 ห้วยน้อย ห้วยเจดีย์ และเหมืองแร่สินแร่สยาม(ผาปก้างควา) ที่เหมืองห้วยสูด(เริ่มชัย 1)ได้พบขวานสำริด ซึ่งประกอบด้วยดีบุกผสมทองแดงและทองคำผสม ขวานสำริดเป็นปล้องสำหรับใส่ด้าม ตามปกติขวานสำริดจะเขียว อันที่พบนี้เป็นสีเหลืองได้ให้ช่างทองตรวจพบว่ามีทองผสมอยู่ นาย วิเชียร โลหะศิริได้ทุกล้างถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่อำเภอปอพลอย กาญจนบุรี

นับแต่ปี พ.ศ.2455 เป็นต้นมา ที่คนจาก ต่างถิ่นเริ่มหลั่งไหลเข้ามาในชุมชนสวนผึ้ง คนจีน จากแผ่นดินใหญ่เข้ามาเป็นแรงงานต่างด้าวเป็น กลุ่มแรก คนลาววน ลาวอีสาน คนจีนจากตัว เมืองเข้ามาตั้งร้านขายของในหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่ บ้านบ่อ ต่อมานายห้างประยูร โมริยะกุล ผู้จัดการเหมืองแร่บ่อคลึง ได้สำรวจและตัดเส้นทางรถยนต์เส้นทางใหม่ เพื่อลำเลียงแร่เข้าสู่ตัวเมือง ราชบุรี จากเหมืองแร่บ่อคลึง (บ่อน้ำร้อน) ผ่านหมู่บ้านกะเหรี่ยง มายัง ชฎาป่าห้วย บ้านมะขามเอน

ขวานยุคหิน พบที่สวนผึ้ง ราชบุรี

ห้วยไผ่ เข้าสู่ตัวเมืองราชบุรี โดยไม่ต้องผ่าน บ้านนาขุนแสน บ้านกล้วย บ้านด่าน และอำเภอจอมบึง การเดินทางเข้ามายังสวนผึ้งเริ่มสะดวก ผู้คนเริ่มหลั่งไหลเข้ามามากขึ้น บริเวณเหมืองแร่บ่อคลึงจึงเริ่ม เกิดเป็นชุมชนขนาดเล็ก

กะเหรี่ยงสวนผึ้งยังคงทำไร่หมุนเวียนปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก เมื่อว่างจากการทำไร่ก็ไปหาร่อนแร่ตามริมห้วยนำแร่มาขายให้แก่พ่อค้า ซึ่งเป็นเจ้าของเหมืองแร่ที่ได้รับสัมปทาน รับจ้างขนแร่จากชาวเหมือง บ้างก็ไปรับจ้างขุดเหมืองส่งน้ำในเหมืองแร่ หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยงที่อยู่ในเส้นทางผ่านของ ชาวเหมืองแร่คือ หมู่บ้านกะเหรี่ยงบ้านน้องมุสสัย จึงได้ชื่อใหม่ที่คนภายนอกเรียกว่า บ้านบ่อ มาจนถึง

วันนี้ ชาวกะเหรี่ยง บ้านทุ่งแฝก บ้านทุ่งไม้แดง เริ่มมีรายได้จากการขายไม้ผล เช่น มะพร้าว ส้มโอ มะม่วง กล้วย ให้แก่คนงานในเมือง ชาวกะเหรี่ยงเริ่มสังเกตและเรียนรู้การสร้างเหมืองฝายที่ทอดน้ำเข้าเมืองแร่ และนี่คือจุดเริ่มต้นของการขุดเหมืองและสร้างฝายเพื่อการทำนาของคนกะเหรี่ยงสวนผึ้งในเวลาต่อมา

ความสัมพันธ์ ด้าน สังคม ศาสนา การศึกษา

ความสัมพันธ์กับคนลาวยวน (ลาวมณฑลพายัพ)

กะเหรี่ยงโพลั่วสวนผึ้ง เรียกคนลาว และ คนล้านนาว่า “ซุ่ยยั้ง” อั้งอ้อ “แปลว่า” คนสยามที่กินข้าวเหนียว” เรียกคนลาวยวนว่า “ซุ่ยยั้ง ยวน” คนลาวยวนเมืองราชบุรีคือกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นคนล้านนาเคยอยู่ที่เมืองเชียงแสนติดแม่น้ำโขงและดินแดนประเทศลาว ในปี.พ.ศ.2347 คนลาวยวนต้องพลัดบ้านจากเมือง ถูกกวาดต้อนจากเมืองเชียงแสนในฐานะของเชลยสงคราม เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระองค์มีรับสั่งให้กรมหลวงเทพหริรักษ์ พระยายมราชและนายทัพฝ่ายเหนือยกไปตีเมืองเชียงแสนที่อยู่ในการปกครองของพม่า ทัพฝ่ายไทยตีล้อมเมืองเชียงแสนราวเดือนเศษ ผู้คนอดอยากล้มตายจำนวนมากเพราะขาดแคลนเสบียงอาหาร ชาวเมืองเชียงแสนได้ลักลอบเปิดประตูเมืองให้ทัพสยามเข้าเมืองจนฝ่ายพม่าพ่ายหนีไป กองทัพสยามเข้ายึดเมืองเชียงแสนได้รื้อทำลายป้อมปราการและกำแพงเมืองเพื่อไม่ให้เป็นที่ซ่อนสุมกำลังของผู้คน ทัพฝ่ายสยามกวาดต้อนชาวเมืองเชียงแสนจำนวน 23,000 คน นำมาแจกจ่ายแบ่งปันครอบครัวชาวเชียงแสนออกเป็น 5 ส่วน แจกจ่ายให้เชียงใหม่ส่วนหนึ่ง ไปอยู่ที่แม่แจ่ม ลำปาง น่าน เวียงจันทร์ บ้านหมี่ สระบุรี กรุงเทพฯ แบ่งไปยังเมืองราชบุรีส่วนหนึ่ง¹⁴¹

คนลาวยวนที่ถูกกวาดต้อนมาอยู่ที่ราชบุรีได้ตั้งบ้านเรือนริมแม่น้ำแม่กลองที่บ้านไร่ที่ วัดเทพอาวาส ใกล้กับโรงงานสุรา อำเภอเมืองราชบุรีในปัจจุบัน ลาวยวนทำหน้าที่ผลิตข้าวและสะสมเสบียงให้กองทัพสยาม เมื่อมีประชากรเพิ่มขึ้นได้ขยายถิ่นฐานไปยัง อำเภอโพธาราม อำเภอ บ้านโป่ง อำเภอปากท่อ อำเภอ บางแพ อำเภอจอมบึง และเข้ามาอยู่กับกะเหรี่ยงที่สวนผึ้ง

เมื่อ นาย เฮอร์เบิร์ต วาริงตันสมิธ เดินทางสำรวจแหล่งแร่ในตำบลสวนผึ้งได้พบกับ คนลาวและคนสยามที่หลีกเลี่ยงหนีคดีความจากเมืองเข้ามาทำงานในเมืองแร่ และอาศัยอยู่ในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง พระยาราชเจษฎาจารย์เข้ามายังชุมชนสวนผึ้งเพื่อสำรวจประชากรและแต่งตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านในปีพ.ศ. 2444 ได้พบคนลาวยวนที่บ้านท่าเคย เรียกกลุ่มคนเชื้อสายลาวยวนว่า ลาวมณฑลพายัพ¹⁴²

ความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงสวนผึ้งกับคนลาวยวน เกิดจากการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน หลังจากคนลาวยวนเสร็จจากการเก็บเกี่ยวข้าวในนา กองคาราวานเกวียนลาวยวนจาก

* ซุ่ยยั้ง มาจากคำว่า สยาม,คนกะเหรี่ยงโพลั่วสวนผึ้ง เรียกคนไทยว่า ซุ่ยยั้ง

¹⁴¹ พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา น. 310 เล่มที่ 2 กรมศิลปากร พ.ศ.2542

¹⁴² บันทึกการเดินทางไปยังบางจังหวัดทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสยาม น.144-147 มิสเตอร์ เอช วาริงตันสมิธ

บ้านห้วยไผ่ บ้านไร่นาที่ จะเคลื่อนขบวนกองเกวียนออกจากตัวเมืองราชบุรีนำสินค้า จำพวก น้ำตาล ปีก มะพร้าวแห้ง เกลือ เสื้อผ้า อาหารทะเล ถ้วยชาม มาขายหรือแลกเปลี่ยนสินค้าของป่ากับคนกะเหรี่ยง พ่อค้าคนลาวยวนมาพักอาศัยบ้านกำนัน ผู้ใหญ่กะเหรี่ยง นายถึก ผู้ใหญ่บ้านบ้านห้วยบ่อ ได้คบค้าและคุ้นเคยกับยาบุญมี และ ตาทองอยู่ ลาวยวนจากบ้านไร่นาที่ ซึ่งมีบรรดาศักดิ์เป็น “หลวงอินทรพิณารด” ที่มีลูกชายเป็นนายอำเภอเมืองราชบุรี คือ หลวงศรีสวัสดิ์¹⁴³ ต้นตระกูล เทพยสุวรรณ ความสัมพันธ์ระหว่าง คนเชื้อสายลาวยวนในตระกูล เทพยสุวรรณ และ คนกะเหรี่ยงตระกูล บุญเลิศ, เนตึก, ยังคงสืบเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้

พ่อคุณแก้ว พ่อคุณ ต่วน คนลาวยวน ต้นตระกูล ศรีคำ, ชมภูพันธ์,บ้าน รามบัว บ้าน รามดอกอาว อำเภอจอมบึง เดิมอยู่บ้านใหม่นครบาล ห้วยไผ่ ตัวเมืองราชบุรี เข้ามาขายยาสมุนไพร และรับซื้อเครื่องยาสมุนไพรจากคนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ได้มาเป็นเพื่อนผูกเสี่ยว* กับ นาย ตาไม้ กำนันตำบลสวนผึ้ง เมื่อคนลาวยวนมาเห็นภูมิประเทศในพื้นที่ตำบลสวนผึ้งมีความอุดมสมบูรณ์มีพื้นที่ว่างอีกมากจึงชวนกันขึ้นมาหาที่เลี้ยงวัว ตามที่ราบริมแม่น้ำชี เช่นบ้านท่าเคย บ้านนาขุนแสน บ้านกล้วย หุ่นแหลม บ้านด่านหนองศรีนวล บ้านหนองขาม บ้านทุ่งกระดิน ด่านทับตะโก

ในอดีตคนลาวยวนหลายหมู่บ้านในตำบลสวนผึ้ง อยู่ภายใต้การปกครองของกำนันที่เป็นคนกะเหรี่ยง ส่งลูกหลานมาเรียนหนังสือในหมู่บ้านกะเหรี่ยง คนลาวยวนเป็นผู้นำสิ่งบันเทิงคือ หมอลำและหนังตะลุง มาเล่นในงานบุญ งานศพ หรือมาเล่นเพื่อแลกกับ ข้าวสาร อาหารแห้งในหมู่บ้านของคนกะเหรี่ยง พระอาจารย์ โห้ พระสงฆ์เชื้อสายลาวยวน วัดนาหนอง อำเภอเมืองราชบุรี ได้มอบพระพุทธรูปให้แก่ชาวกะเหรี่ยงชาวบ้านเรียกพระพุทธรูปองค์นี้ว่าหลวงพ่อตะนาวศรี ชาวกะเหรี่ยงยังได้เรียนรู้การสร้าง เครื่องสี่ข้าว และเกวียน* สำหรับขนข้าว จากคนลาวยวน อีกด้วย

เมื่อครั้งที่เกิดโรค ฝีดาษ โรคห่า ระบาดบางครั้งคร่าชีวิตชาวกะเหรี่ยงทั้งหมู่บ้าน เด็กที่รอดชีวิตต้องกำพร้าพ่อแม่ คนลาวยวนบ้านนาขุนแสนได้รับเด็กหญิงกะเหรี่ยงมาเป็นลูกบุญธรรมเมื่อเด็กสาวโตขึ้นได้แต่งงานกับคนลาวยวนมีลูกคือ พ่อคุณ ดี ลาเทศ และคนลาวยวนที่บ้านคูบัว อำเภอเมืองราชบุรีได้รับเอาเด็กชายกะเหรี่ยงจากสวนผึ้งไปเป็นลูกบุญธรรม เด็กชายกะเหรี่ยงจึงถูกเรียกชื่อใหม่ตามชื่อหมู่บ้านที่ตนเองได้ไปอาศัยอยู่ว่า “เด็กชายบัว” คือ ลูกบัว บุญเลิศ ปัจจุบัน เสียชีวิตแล้ว ยังมีการแต่งงานข้ามเชื้อชาติระหว่างคนกะเหรี่ยงกับคนเชื้อสายลาวยวนหลายคู่ หนุ่มกะเหรี่ยงบ้านสวนผึ้ง นายปอ๊อก บุญทิน ปัจจุบัน อายุ 80 ปี ได้แต่งงานกับ แม่คุณ สาย บ้านท่าเคย

ในความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงสวนผึ้งกับคนลาวยวนนั้น ไม่ได้ราบรื่นขึ้นมโนไปเสียทั้งหมด

¹⁴³ หนังสือในงานพระราชทานเพลิงศพ น.24นาย เษย เทพยสุวรรณ 30 มิถุนายน 2533 สัมภาษณ์ นาง โสภา เนตึก

* เสี่ยว คือการเรียกเพื่อนสนิท เพื่อนที่ผ่านพิธีดื่มน้ำสาบาน ในภาษากะเหรี่ยงโผล่ว คำว่า เสี่ยว หรือ เพื่อน ตรงกับคำว่า “ซู่” หรือ “โซ” ในคำกะเหรี่ยงจอกว่

* กะเหรี่ยงโผล่วสวนผึ้งเรียก เครื่องสี่ข้าวว่า สี่, และเรียก เกวียนว่า ไล้ย ตรงกับคำว่า ล้อ ในภาษาถิ่นล้านนา

มีปัญหาการกระทบกระทั่งระหว่างคนกะเหรี่ยงกับคนลาวยวน ปัญหาที่มักเกิดขึ้นบ่อยครั้งเป็นเรื่อง การลักขโมย วัว ควาย ที่เกิดขึ้นกับชาวกะเหรี่ยง เมื่อวัว ควาย ของคน กะเหรี่ยงหายไปครั้นออกติดตามก็มักจะพบว่า วัว ควาย ที่ถูกขโมย อยู่ที่หมู่บ้านคนลาวยวนที่ บ้านหนองศรีนวล บ้านทุ่งกว้าง บ้านซำใหญ่ รางบัว อำเภอบึง การเข้ามาขโมยวัวควายของคนลาวยวนนั้น เริ่มจากกลุ่มพ่อค้าวัวควาย ที่เข้ามาทำที่วามาเที่ยวหาซื้อวัวควาย จากชาวบ้านกะเหรี่ยง เมื่อพบช่องและโอกาส ก็จะชิงช่องให้กับกลุ่มพวกหัวขโมยกลับมาลักขโมยวัวควายชาวบ้าน

ถึงแม้ว่าระหว่างกะเหรี่ยงสวนผึ้งกับคนลาวยวนจะมีความต่างกันในด้านวัฒนธรรม ทั้งภาษา อุปนิสัยใจคอ หลายด้าน แต่ทั้งสองชาติพันธุ์ก็ได้คบค้า หาสู่ เกื้อกูลพึ่งพาอาศัย กันมานานจึงอยู่ร่วมกันได้เหมือนพี่เหมือนน้อง คนลาวยวนเป็นเหมือนกับสะพานที่ทอดผ่านสายธารให้คนกะเหรี่ยงได้เดินข้ามพื้นที่วัฒนธรรมของกลุ่มตนเอง คนลาวยวนจึงเป็นผู้ส่งผ่านวิถีวัฒนธรรมไทยให้แก่คนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง และภาพลักษณ์ของคนลาวยวนในสายตาของกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่เข้ามาสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง จึงเป็นภาพตัวแทนของ คน ชวชัย หรือคนไทย

ความสัมพันธ์กับคนเชื้อสายจีน

กะเหรี่ยงโพลั่วสวนผึ้ง เรียกคนจีนว่า “เหง่อ เจ้ย ตามสำเนียงมอญ “ซึ่งมาจากคำว่า “จีน “ หรือ “เจ๊ก” คนจีนเป็นนายอากรดิบบุกเข้ามาเปิดเหมืองแร่บริเวณที่ราบระหว่างหุบเขาที่บ้านพระเจดีย์สามองค์ได้และบ้านผาปก้างขาว เมื่อครั้งที่เกิดเหตุการณ์ชาวจีนเมืองสมุทรสาครที่นำโดยจีนเผียวก่อการจลาจลด้วยสาเหตุไม่พอใจที่ทางการเข้าจับฝิ่นในปี พ.ศ.2390 ในรัชสมัยรัชกาลที่ 3 จีนเผียวได้ถูกขึ้นต่อต้านการจับกุมโดยการนำของเจ้าพระยาพระคลัง จีนเผียวและพรรคพวกกว่า 300 คน ได้หนีจากสมุทรสาครมายังบ้านโพธิ์หักเขตเมืองราชบุรี โดยหวังที่จะออกไปแดนพม่าทางด่านเจ้าขัวว* แต่ถูกทางการไล่ฆ่าตายเสียสิ้น แสดงให้เห็นว่าคนจีนรู้จักคุ้นเคยกับพื้นที่และเส้นทางด่านเจ้าขัวว ที่สวนผึ้งเป็นอย่างดี จีนเผียวและพรรคพวก จึงเลือกเส้นทางหนีออกไปพม่าทางด่านนี้ในตำบลสวนผึ้ง เป็นไปได้ว่าคนจีนได้เริ่มเข้ามาทำแร่ดิบบุกเมื่อมีการเปิดให้มีการทำเหมืองแร่ดิบบุกในเขตราชบุรีที่สวนผึ้งนับแต่รัชสมัยของรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมา

กรรมกรรุ่นแรกๆที่เข้ามารับจ้างในเหมืองแร่คือคนจีนโพ้นทะเล ด้วยสภาพพื้นที่ที่เต็มไปด้วยป่าเขา ความกันดาร และชุกชุมไปด้วยไข้ป่าหรือไข้มาเลเชีย ไข้ป่าได้คร่าชีวิตกรรมกรจีนจำนวนมาก ตลอดเส้นทางลำเลียงแร่จากสวนผึ้งมายังตัวเมืองราชบุรีระยะทางกว่า 80 กิโลเมตรมีหลุมฝังศพกรรมกรคนจีนฝังไว้เป็นระยะๆ¹⁴⁴ เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 รัฐบาลได้ยึดสัมปทานเหมืองแร่ แรงงานจีนถูกเลิกจ้าง ส่วนมากเดินทางกลับ บางคนรับจ้างทำนาให้คนลาวยวน บ้างก็บุกเบิกนาให้คนกะเหรี่ยง บางคนรับจ้างปะหม้อ เจ๊ก อยู่ แะแต่ย้ายมาจาก ห้วยไผ่ อำเภอเมือง ราชบุรี แป๊ะจี่รีน

* พระราชพงศาวดาร กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 น.128 เจ้าพระยาทิพากรวงศ์มหาโกษาธิบดี กรมศิลป์ากร 2538

¹⁴⁴ นาย เงิน จำปาลอด ม.1 บ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง

แซ่ซิด ต้นตระกูลอำนาจศิลป์ย้ายมาจาก ตำบล โพธิ์ประตูเมือง คลองกระแซง อ.เมือง จังหวัดเพชรบุรี เปะอ่อน แซ่ตั้ง (ครุณวิลาศ) มาจากเมืองจีน เป็นช่างเงินทำเครื่องเงินเช่น กำไลเงิน สร้อยเงิน ให้แก่คนกะเหรี่ยง คนจีนเหล่านี้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านกะเหรี่ยง

ป้าริ้ว เป็นคนจีนอีกคนหนึ่งที่ต้องกล่าวถึง ป้าริ้ว เคยค้าทองในเมืองราชบุรี แต่ขาดทุน ป้าริ้วมีรถยนต์คันไม้ท่อน เสาทูปเปลือก ที่ตัดมาจากป่าสวนผึ้ง ส่งเข้าไปขายยังตัวเมืองราชบุรี ป้าริ้วเข้ามาตั้งร้านค้าขายในสวนผึ้ง รับซื้อแร่และของป่าทุกชนิดจากคนกะเหรี่ยง ริมฝีปากของป้าริ้วแดงตลอดเวลา เพราะแกเป็นคนที่ชอบกินหมาก ชาวบ้านพูดถึงป้าริ้วว่า แกเป็นคนปากร้ายแต่ใจดี ชอบทำบุญ เป็นคนใจกว้าง มีน้ำใจต้อนรับแขก คนต่างถิ่นไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ ตำรวจจรูร ตำรวจชายแดน เจ้าของเหมืองแร่ กรรมกร คนงาน ที่เข้ามายังสวนผึ้งที่ไม่มีญาติมิตร ผู้คนเหล่านี้ ได้รับอาหารและที่พักจากป้าริ้ว บ้านป้าริ้วจึงเปรียบเหมือน โรงทาน โรงแรม และโรงบ่อนไฟ ป้าริ้วจึงเป็นที่นับถือและเป็นที่เกรงใจของพวกข้าราชการและคนในท้องถิ่น

จันทนา ลูกสาวป้าริ้ว เจ้าของตลาดนัดบ้านบ่อ อำเภอสวนผึ้ง พูดถึงความรู้สึกของตนเองที่มีต่อคนกะเหรี่ยง เมื่อมาอยู่หมู่บ้านกะเหรี่ยงก็เห็นและรู้บุญคุณของชาวกะเหรี่ยง กิจกรรมต่างๆของครอบครัวที่เกิดขึ้นมาจนถึงวันนี้ส่วนหนึ่งมาจากการค้ากับคนกะเหรี่ยง จันทนา ได้หารูปปั้นเพื่อเอาไว้ในศาลเจ้าประจำหมู่บ้าน เป็นการตอบแทนที่คนในหมู่บ้านได้อุ้มชูกันมา ไปพบรูปปั้นที่มีลักษณะท่าทางการแต่งกายเหมือนคนกะเหรี่ยงที่วัดท่ากระดาน อำเภอปากท่อ จันทนาบอกว่าครั้งแรกที่เห็นรูปปั้นก็นึกแปลกใจเหมือนมีอะไรมาคลำใจว่าจะต้องนำมาไว้ที่ศาลประจำหมู่บ้านที่บ้านบ่อ จึงนำรูปปั้นมาตั้งไว้ที่ศาลเจ้าประจำหมู่บ้านชาวบ้านเรียกรูปปั้นนั้นว่า “เจ้าพ่อกะเหรี่ยงไทยตะนาวศรี”

ภาพลักษณ์ของคนจีนในสายตาของคนกะเหรี่ยงในเวลานั้นคือ คนจีนเป็นคนขยัน ซื่อตรงกับลูกค้า ด้วยความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างคนกะเหรี่ยงกับคนจีนที่อยู่ร่วมกันในหมู่บ้าน ภาพลักษณ์ของคนจีนที่เป็นคนขยัน ซื่อตรง ทำให้ ป้า ขะมิ่ง และ ลุง บ่าย เนเด็ก ไม่รังเกียจที่จะได้นาย ประกิจ ใจบ่าเพ็ญ (แซ่ซิด) คนเชื้อสายจีนมาเป็นลูกเขย ต่อมาเขยจีนผู้นี้ได้รับเลือกให้เป็น กำนันตำบลสวนผึ้ง นาย ล้อย อำนาจศิลป์ พี่ชายนาย ประกิจ เป็นอีกผู้หนึ่งที่ได้ให้หญิงกะเหรี่ยงมาเป็นภรรยา

ความสัมพันธ์กับคนปะโอ (ต๋องซู้)

กะเหรี่ยงสวนผึ้งรู้จักคนปะโอในชื่อของคน ต๋องซู้ คนปะโอเป็นพ่อค้าแร่ เป็นช่างรับจ้างตีเหล็ก ตีเหล็ก สิ้นค้าที่ปะโอนำมาขายคือ มีดสั้นด้ามเงิน เข็ม เครื่องเงิน กล่องยาสูบ ยาสมุนไพร พ่อค้าปะโอได้ภรรยาเป็นคนกะเหรี่ยงที่สวนผึ้งออกค้าขาย 2-3 เดือนจึงกลับบ้าน ลูกบุญธรรม กุ้งลึง เล่าว่าคนต๋องซู้ชอบสักยันต์ด้วยว่านสีแดงบริเวณต้นคอ ขณะที่ออกไปค้าขายถ้าภรรยาที่อยู่ทางบ้านเล่นซู้ผู้เป็นสามีจะเกิดอาการคันบริเวณรอยสักผิวหนังบริเวณนั้นจะบวมแดงขึ้นมาทันที สามีจะรู้ทันทีว่าภรรยาของตนได้คบซู้กับชายอื่น คนปะโอเข้ามารับจ้างตีเหล็กให้แก่คนกะเหรี่ยง ภูมิปัญญาที่คนปะโอได้ถ่ายทอดให้แก่คนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง คือการเป็นช่างตีเหล็ก ผู้ที่เรียนรู้การตีเหล็กจากคนปะโอคือ นาย บ่าย เนเด็ก และลุง บุญธรรม ช่างตีเหล็ก เช่นลุง บุญธรรม กุ้งลึง เป็นช่างฝีมือที่ผลิตเครื่อง

มือเครื่องทำกินเช่น มีด จอบ เสียม ให้แก่คนในท้องถิ่น

แม่คุณหล้ากะเหรี่ยงบ้านสวนผึ้งที่ได้เสียชีวิตไปแล้ว มีสามีชื่อ พ่อคุณ ส่าง เป็นคนต้องชู้ มีลูกคือ พ่อคุณ ป๊อก บุญทิน ปัจจุบันอายุ 80 ปี อยู่บ้านท่าเคย นาย สวง บุญเลิศ อดีตกำนันตำบลสวนผึ้ง เล่าว่าพวกต้องชู้ ได้ขโมยช้างจากชุมพร ผ่านมาทางสวนผึ้ง ไปทางเมืองกาญจนบุรี ¹⁴⁵

ความสัมพันธ์กับ ขูล่าอว่า ฝรั่งเศสขาว

กะเหรี่ยงโพลั่วสวนผึ้งเรียก ขาญโรปว่า “ขูล่า อว่า” กะเหรี่ยงจกอร์จะออกเสียงว่า “กอลาว่า” มีความหมายว่า กุลา หรือ ฝรั่งเศสขาว เรียกแขกอินเดีย ว่า ขูล่า เซ็ง หรือ กอ ลา ชู มีความหมายว่า ฝรั่งเศสดำ

มีตำนานในหมู่คนกะเหรี่ยงว่า ในโลกนี้มีคนอยู่ทั้งหมด 7 เชื้อชาติ ทั้งหมดล้วนเป็นพี่น้องเดียวกัน มี ไชย หรือ พระเจ้า เป็นพ่อ กะเหรี่ยงเป็นพี่ชายคนโต นอกนั้นเป็นคนเชื้อชาติอื่นๆ เช่น จีน แขก มอญ พม่า ไทย และ ฝรั่งเศสขาวเป็นน้องคนสุดท้อง ก่อนที่พระเจ้าจะเสด็จกลับ ได้เรียกลูกๆ ทั้ง 7 คนมาอบรมสั่งสอนและมอบหนังสือศักดิ์สิทธิ์เป็น หนังสือเงิน และ หนังสือทอง ให้แก่ลูกๆ เพื่อจะได้ศึกษาหาความรู้ใส่ตัว ลูกๆ ทุกคนได้อ่านหนังสือศักดิ์สิทธิ์ ขูล่าอว่า น้องคนสุดท้องได้นำหนังสือทั้งสองเล่มติดตัวและออกเดินทางไกล ก่อนออกเดินทางน้องสุดท้องได้หันกลับมาพูดกับกะเหรี่ยงพี่ชายคนโตว่าสักวันหนึ่งน้องชายคนนี้จะกลับมาหาพี่ชายพร้อมกับหนังสือศักดิ์สิทธิ์ ก่อนหน้านั้นกะเหรี่ยงมัวแต่ทำไร่เพื่อเลี้ยงดูพวกน้องๆ จึงได้คัดลอกหนังสือทั้งสองเล่มใส่หนังสือไม้ นำติดตัวไปที่ไร่ได้วางไว้บนตอไม้ แล้วไปขายหญ้าจนล้มตัวเมื่อนึกขึ้นได้ก็กลับไปตอไม้กลางไร่ เพื่อจะอ่านหนังสือ ปรากฏว่าหนังสือหนังสือไม้ถูก มด ปลวก กัดกินไม่มีชิ้นดี มีไก่อมาจิกกินปลวก คนกะเหรี่ยงนึกเสียใจหาความรู้จึงได้คัดลอกรอยขีดเขียนของไก่ มาเป็นตัวหนังสือของกะเหรี่ยง แต่หนังสือไม่ศักดิ์สิทธิ์ ส่วนน้องคนอื่นเมื่อได้อ่านหนังสือศักดิ์สิทธิ์ต่างก็มีวิชาความรู้ ฉลาด มีความเจริญก้าวหน้า ได้เป็นใหญ่เป็นโต แต่คนกะเหรี่ยงพี่ชายคนโตต้องเสียสละแรงงานเพื่อทำไร่เลี้ยงพวกน้องๆ ต้องทุกข์ยากลำบาก ลูกพวกน้องๆ เอาเปรียบ ได้แต่นึกน้อยใจ รอคอยเวลาที่ขูล่าอว่าน้องคนสุดท้องจะกลับมาเพื่อจะได้อ่านหนังสือทั้งสองเล่ม เมื่อถึงเวลานั้นคนกะเหรี่ยงจะได้ทัดเทียมกับน้องๆ คนเชื้อชาติอื่นๆ มีบทกล่าวน่าที่ชาวกะเหรี่ยงกล่าวถึง หนังสือศักดิ์สิทธิ์ดังนี้

ตำนานเกี่ยวกับหนังสือทองที่หายไป

หนังสือได้กลับมาแล้ว ผู้ที่มาส่งคือขูล่าอว่า น้องคนสุดท้อง
หนังสือเงิน หนังสือทอง ที่ตกเป็นของเรา แต่ได้หายไปกับฝรั่ง
พ่อแม่ให้เฝ้ารอคอย เราต้องการให้กลับมาไวไว
หนังสือพระเจ้า เป็นหนังสือเงิน หนังสือทอง ไม่มาถึงเรา เราก็อยู่ไม่ได้

¹⁴⁵ นาย ป๊อก บุญทิน นางได้ทุ๋ บุญทิน บ้านสวนผึ้ง

ฝนถึงกิ่งโพธิ์ที่หายไป ฝนถึงโบสถ์ที่เดินจากไป
 ฝนถึงโบสถ์ที่จากไป โบสถ์ได้กลับมา กลับมาพร้อมกับฝรั่ง

เมื่อมิชชันนารีในพม่ารับรู้เรื่องดังกล่าวก็ขานรับว่าน้องคนสุดท้าย* คือฝรั่งผิวขาวที่ได้เดินทางไกลบัดนี้ได้กลับมาพร้อมกับความรู้วิชาการต่างๆเพื่อจะช่วยเหลือที่ ได้แปลหนังสือพระคัมภีร์และบทสวดของคริสเตียนออกมาเป็นภาษาและหนังสือกะเหรี่ยง ยื่นให้กับกะเหรี่ยงบอกว่า นี่คือนั่งหนังสือเงินหนังสือทองของพระเจ้าที่พี่ชายรอคอย คนกะเหรี่ยงที่เชื่อก็ยอมรับเอาคริสตศาสนา คริสเตียนกะเหรี่ยงจึงมีท่าทีที่ดีต่อคนผิวขาว ผู้ที่ไม่เชื่อก็ไม่ยอมรับว่าเป็นหนังสือเงินหนังสือทอง และตีความว่าเป็นพระไตรปิฎกของพุทธศาสนา

ผู้เฒ่าผู้แก่กะเหรี่ยงที่ไม่ได้นับถือศาสนาคริสต์ ยังได้เล่าต่อกันมาว่า ชู หล่า อว่า หรือ ฝรั่งผิวขาวนั้น เป็น เชอ น้ำ* ที่เรียกฝรั่งผิวขาวเป็น เชอน้ำนั้น เพราะฝรั่งตัวใหญ่ ไว้หนวดยาว รก รุงรัง มีฟันขาวสะอาด ชอบรับประทานอาหารประเภทเนื้อสัตว์ อีกสาเหตุหนึ่งที่คนกะเหรี่ยงเชื่อว่าฝรั่งเป็น เชอ น้ำ กินเนื้อคนนั้น อาจจะมาจากความหมายในพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์คือพิธี มิสซา หรือพิธีมหาสนิท ที่ใช้เหล้าองุ่นหมายถึง คือพระโลหิต และขนมปังคือพระกาย ของพระเยซูคริสต์ ที่ผู้เข้าร่วมพิธีจะต้องดื่มและรับประทานร่วมกัน จากพิธีกรรมในคริสตศาสนาและฝรั่งมิชชันนารีเป็นผู้ประกอบพิธีดังกล่าว อาจจะเป็นเหตุให้คนนอกศาสนาคริสต์ไม่เข้าใจความหมาย แต่คิดว่าพวกฝรั่งกินและดื่มเลือดเนื้อของมนุษย์จริงๆ

กะเหรี่ยงสวนผึ้งไม่คุ้นเคยหรือใกล้ชิดกับฝรั่ง ต่างกับกะเหรี่ยงในเขตบ้านมิตดาเมืองทวายในพม่าที่คุ้นเคยและใกล้ชิดกับฝรั่งมิชชันนารีที่เข้าไปเผยแผ่ศาสนาในหมู่บ้านคนกะเหรี่ยง ดังที่ปรากฏในบันทึกของนาย เฮอร์ เบิร์ท วาริงตัน ที่เดินทางผ่านสวนผึ้งไปทวาย โดยได้ผ่านหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่มิตดาได้กล่าวถึงชุมชนคริสเตียนกะเหรี่ยงที่บ้านมิตดาว่า

“...ที่ **มยิตตะ(Myitta)*** ที่เราไปถึงเราพบว่าพวกเขายู่ท่ามกลางความหนาแน่นและความเจริญของประชากรชาวกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์ พวกเขาเป็นเจ้าของโหล่งช้าง เป็นเจ้าของโรงเรียนหลายโรง และเป็นเจ้าของโบสถ์หลายโบสถ์ เราได้ยินเสียงเขาร้องเพลงในโบสถ์ได้อย่างดี..”

....พวกกะเหรี่ยงส่วนใหญ่เป็นคริสเตียน นับว่าเป็นประสบการณ์แห่งความสำเร็จอันเหลือเชื่อของ

* ภาษิตกะเหรี่ยงว่า “นกที่ฉลาดคือนกตัวสุดท้าย ลูกที่ฉลาดคือลูกคนสุดท้าย”

• เชอ น้ำ ในภาษากะเหรี่ยงโพลว ตรงกับคำว่า เน็ด หรือ นัท ในภาษาพม่า ที่แปลว่า ผี ปีศาจ, คำว่า นัต (Nat) มาจากภาษาบาลีสันสกฤตว่า “นาคะ” (Natha) หมายถึง เทวดาผู้ปกปักษ์รักษา น.81 เทวเมียนมาร์ ไพรัตน์ สูงกิจบุญ 2545

• มยิตตะ (Myitta) เป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยง ที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเมืองทวาย ตามเส้นทางที่จะเข้ามายังประเทศไทยทางด้าน ด่าน บ้องตี้ อำเภอ ไทรโยค จังหวัด กาญจนบุรี

• น.159

กลุ่มมิชชันนารีที่มีในหมู่บ้านตะวันตก ...*

ขุหล่าอว่า ที่อยู่ในความทรงจำของผู้เฒ่าชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง คือพวกที่เข้ามาสำรวจและทำเหมืองแร่ดีบุก ขุหล่าอว่า รุ่นต่อมาที่เข้ามายังชุมชนสวนผึ้ง คือมิชชันนารี ที่เข้ามาเผยแผ่คริสต์ศาสนาในชุมชนสวนผึ้ง เข้ามาเป็นครั้งแรกมาพักที่บ้านของ สล่า กะลีปอ ครูสอนศาสนาชาวกะเหรี่ยงสัญชาติพม่าที่บ้านบ่อ เด็กๆกะเหรี่ยงได้แห่กันมาดู ขุหล่าอว่า เพราะไม่คุ้นเคย พ่อแม่เด็กกำชับว่าอย่าไปเข้าใกล้ ขุหล่าอว่า พวกนี้กินเนื้อคน เด็กๆจึงได้แต่แอบดูฝรั่งแต่ไกล

ความสัมพันธ์ทางศาสนา

สมัยก่อนในหมู่บ้านกะเหรี่ยงไม่มีวัดที่พระสงฆ์พำนักอยู่ประจำ มีเพียงที่พักสงฆ์สำหรับพระสงฆ์ที่รุดงค์เข้ามายังบ้านป่ากะเหรี่ยงได้พักอยู่ชั่วคราว นานๆครั้งจะมีพระสงฆ์ผ่านเข้ามาสักครั้งหนึ่ง เนื่องจากหมู่บ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้งเป็นชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองราชบุรีมีความยากลำบากในการเดินทาง ต้องผ่านป่าเขาหนทางเปลี่ยวปลอดภัยคน บ้านป่ากะเหรี่ยงเต็มไปด้วยไข้ป่า คนกะเหรี่ยงในสมัยนั้นพูดไทยได้น้อยคน ผู้ที่เข้ามาต้องสามารถสื่อสารกันได้ อาหารกะเหรี่ยงก็มีรสเผ็ดจัดด้วยพริกกะเหรี่ยง รสชาติอาหารประจำถิ่นที่ไม่คุ้นลิ้น และคำเล่าลือเกี่ยวกับการใช้ คุณไสยเวทย์มนต์คาถาของคนกะเหรี่ยง ล้วนเป็นสาเหตุที่สร้างความหวาดหวั่นแก่ผู้คนจากภายนอกที่จะเข้ามายังบ้านป่ากะเหรี่ยงสวนผึ้ง ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ สังคมวัฒนธรรม เป็นอุปสรรคต่อการที่คนนอกชุมชนจะฝ่าฝืนเข้าถึงชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

ถึงแม้ว่าจะไม่มีวัดหรือพระสงฆ์อยู่ประจำในหมู่บ้านกะเหรี่ยง ก็ไม่ใช่ข้อสรุปว่าชาวกะเหรี่ยงไม่ใช่ชาวพุทธหรือเป็นพวกที่นับถือแต่ผี ชาวกะเหรี่ยงก็มีศาสนกิจที่แสดงออกถึงความเชื่อของตนที่บอกให้รู้ว่าชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งนั้นนับถือพระพุทธศาสนา เช่นในทุกวันพระขึ้น 15 ค่ำ ชาวกะเหรี่ยงจะนำทรายจากลำห้วยมาทำบุญที่เจดีย์บริเวณที่เป็นที่พักสงฆ์ในหมู่บ้าน ชาวกะเหรี่ยงไปไหว้เจดีย์อันเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า เมื่อถึงเทศกาลวันออกพรรษาชาวกะเหรี่ยงจะประกอบพิธี หล่อเทียนจีผึ้ง และส่งทะเล่ หรือการแห่ฉัตรรอบองค์พระเจดีย์ทราย การประกอบศาสนพิธีในวิถีพุทธแบบกะเหรี่ยงจึงเรียบง่าย สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตที่สมถะ

ลูกบุญธรรม คึงถึง เล่าว่า นานมาแล้วมีพระสงฆ์ชื่อ พระอาจารย์ ทิม เป็นพระสงฆ์เชื้อสายลาว ยวน ท่านได้เดินทางรุดงค์เข้ามาในหมู่บ้านลาวยวนและบ้านกะเหรี่ยง ได้อบรมสั่งสอนชาวกะเหรี่ยงให้เข้าใจในหลักธรรมพระพุทธศาสนา พระอาจารย์ทิมได้นำ ด้นสะเรว^๑ มาให้คนกะเหรี่ยงปลูกบริเวณสำนักสงฆ์ในหมู่บ้านกะเหรี่ยง จำนวน 4 ด้น ปัจจุบันด้นสะเรวมีอายุกว่า 100 ปี ด้นสะเรวที่ปลูกอยู่ที่บริเวณที่ตั้งสำนักสงฆ์ที่บ้านทุ่งแฝก จำนวน 3 ด้น ปัจจุบันเหลือเพียง 2 ด้น และที่บริเวณวัดบ้านบ่อ 1 ด้น กำลังจะตายเพราะทางวัดตัดกิ่งริดแขนง พระอาจารย์ทิมเป็นผู้นำชาวบ้านกะเหรี่ยงขึ้นไปสร้าง รอย

* ห้าปีในสยาม น.335

^๑ สะเรว เป็นภาษากะเหรี่ยงไหล่วนสวนผึ้ง ตรงกับภาษาถิ่นล้านนา คือด้น สะหลี ที่แปลว่า ด้น โพธิ์

พระพุทธบาทจำลองและสร้างศาลาบนเขาคมน้ำใกล้กับหมู่บ้านทุ่งแฝก ต่อมาศาลาลงนี้ได้ถูกไฟป่าเผาไหม้ ยังคงเหลือคัน โป้งง่า* ยืนต้นอยู่บนยอดเขาจนถึงปัจจุบัน พระอาจารย์ทิมเป็นผู้เริ่มสร้างพระเจดีย์ที่มีเสาเป็นไม้แก่นเนื้อแข็งในหมู่บ้านกะเหรี่ยงและหมู่บ้านคนลาวยวนบ้านรางบัว หนองบัวค่าย หนองนกกระเรียน บ้านนาขุนแสน บ้านท่าเคย ในตำบลสวนผึ้ง พระอาจารย์ทิมจึงเป็นพระสงฆ์ผู้บุกเบิกงานแพร่ธรรมในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุคกรอบสังคมไทย ที่ได้สร้างพื้นที่ทางสังคมให้คนกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้เรียนรู้และปรับวิถีพุทธที่เรียบง่าย มาเป็นชาวพุทธแบบวิถีไทย

ยังมีพระภิกษุอีกรูปหนึ่ง รูปร่างผอมบาง หน้าผากกว้าง นัยตามิเวทของความเมตตา ภิกษุรูปนี้ชาวกะเหรี่ยงเรียก *หลวงพ่อนวม*¹³⁹ อยู่ที่วัดแจ้งเจริญ เป็นวัดในคณะมหานิกายอยู่ที่ ตำบลจอมประทัด อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัด ราชบุรี ชาวบ้านละแวกนี้เป็นชาวสวน ภูมิหลังของคนไทยที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่รอยต่อระหว่างอำเภอดำรงวิทยะและอำเภอดำรงวิทยะจะมีเชื้อสายเขมร

“น่าจะมีเขมรที่ถูกวาดต้อนมาตั้งอยู่แต่ครั้งพระเจ้าตากสินกับรัชกาลที่ 1 อยู่ด้วย ในพงศาวดารว่าในสมัยรัชกาลที่ 1 โปรดเกล้าให้ครัวเขมรไปตั้งที่ราชบุรี ..¹⁴⁰

หลวงพ่อนวมได้จาริกไปตามบ้านป่ากะเหรี่ยง เพื่อนำพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปเผยแผ่ในหมู่คนกะเหรี่ยง เมื่อมาถึงบ้านป่ากะเหรี่ยงแห่งหนึ่ง ในเขต อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัด ราชบุรี หัวหน้าหมู่บ้านกะเหรี่ยงได้ออกมาต้อนรับ และเพื่อทำให้รู้ว่าผู้ที่เข้ามาหมู่บ้านของตนนั้นเป็นคนดีหรือคนร้าย นายบ้านกะเหรี่ยงมีหน้าที่ปกป้องลูกบ้าน อยากจะลองของลองวิชาอาคมดูว่าแขกผู้มาเยือนเป็นผู้มีวิชาอาคมหรือไม่ นายบ้านกะเหรี่ยงจึงเอาใบไม้เสกเป็นปลาปรุงอาหารไปถวายแขกแปลกหน้าที่มาเยือน เสกหนึ่งสัตว์ผืนเล็กๆเป็นเสื่อให้ผู้มาเยือนนั่ง ท่ามกลางสายตาลูกบ้านที่กำลังจ้องดูว่าจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ทันใดนั้นเองเมื่อปลาในถ้วยแขกได้กลับกลายเป็นใบไม้ ผืนเสื่อที่พระอาจารย์นวมนั่งทับอยู่ค่อยๆหดหายไปต่อหน้าต่อตานายบ้านและลูกบ้าน การเผชิญหน้ากันระหว่างไสยศาสตร์และพุทธคุณ ระหว่างคนกะเหรี่ยงชาวป่ากับพระภิกษุจากพื้นราบสิ้นสุดลง ด้วยความพ่ายแพ้ของเจ้าของถิ่น นับแต่นั้นมาชาวกะเหรี่ยงต่างก็ยอมรับนับถือพระอาจารย์นวม นายบ้านกะเหรี่ยงได้ให้ลูกบ้านติดตามปรนนิบัติพระภิกษุรูปนี้ เมื่อพระอาจารย์นวมเดินทางกลับวัดแจ้งเจริญ ชุมชนชาวบ้านทุ่ง คนกะเหรี่ยงก็ติดตามมาส่งด้วย เมื่อคนกะเหรี่ยงติดตามพระอาจารย์นวมถึงวัดแจ้งเจริญ ได้อาศัยค้างคืนที่ศาลาวัด ไม่มีไม้ฟืนที่จะหุงหาอาหาร จึงใช้มีดถากเสาศาลาวัดเพื่อทำเป็นไม้ฟืนหุงหาอาหาร แต่คนไทยที่จ้องดูกะเหรี่ยงกลับเห็นว่าคนกะเหรี่ยงกำลังเอาไม้ถากหน้าแข้งของตนเองเพื่อทำเป็นไม้ฟืนหุงข้าว ในคืนนั้นก่อนที่คนกะเหรี่ยงจะล้มตัวลงนอน ได้เรียกช่างสามเชือกที่ตนเองนั่งมาและเอากะลามะพร้าวครอบไว้ ครั้นรุ่งเช้าคนกะเหรี่ยงตื่นขึ้นมาก็เปิดดูกะลา

* โป้ง ง่า คือคัน จ่าปา คล้ายกับคันลั่นทม

¹³⁹ นาย เงิน จำปาลอด บ้านบ่อ , จากภาพถ่ายหลวงพ่อนวมวัดแจ้งเจริญ ต.จอมประทัด อ.วัดเพลง จ.ราชบุรี

¹⁴⁰ นิพนธ์วังหน้า นิธิ เอียวศรีวงศ์ ศิลปวัฒนธรรม มีนาคม 2545

มะพร้าวเพื่อจะนั่งข้างกลับบ้าน ปรากฏว่าข้างทั้งสามเชือกที่อยู่ในกะลามะพร้าวได้หายไป คนกะเหรี่ยงได้ออกค้นหาแต่ก็ไม่พบ ได้ไปถามหลวงพ่อกว่าเห็นข้างสามเชือกของตนหรือไม่ หลวงพ่อนวมจึงตอบมื่อดังๆ สามครั้ง เอามือหงายกะลามะพร้าว ปรากฏว่าข้างทั้งสามเชือกยังอยู่ในกะลา ชายกะเหรี่ยงเกิดความละอายใจและก็หวาดกลัวจึงก้มกราบหลวงพ่อนวมขอโทษเป็นพระประกาศตัวเป็นศิษย์หลวงพ่อนวมแต่นั้นมา

เรื่องราวที่กล่าวมาเป็นเรื่องเล่าที่ชาวกะเหรี่ยงเล่าต่อกันมา ในทุกๆปีเมื่อถึงเดือน 5 ขึ้น 15 ค่ำ เรื่องดังกล่าวได้ถูกต่อยอดแล้วซ้ำเล่าด้วยกิจกรรมที่เป็นงานประเพณีสักการะหลวงพ่อนวม ที่วัดแจ้งเจริญ พระครู ศรีธรรมมาภรณ์ มหาสุรนาถ ปธ.4 เจ้าคณะอำเภอ วัดเพลง หลวงพ่อวัดแจ้งองค์ปัจจุบัน เล่าอีกว่า ชาวกะเหรี่ยงที่เคยอยู่ร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ในเขตอำเภอปากท่อและจังหวัดเพชรบุรี ก่อนที่จะออกมาอุปถัมภ์กับทางราชการ ได้ติดต่อผ่านผู้นำหมู่บ้านเพื่อให้หลวงพ่อช่วยประสานงานกับทางการเพื่อรับรองความปลอดภัย เมื่อหลวงพ่อบอกว่าทางการให้ความปลอดภัย ชาวกะเหรี่ยงจึงได้ทยอยกันออกมาอุปถัมภ์ หลวงพ่อนวมวัดแจ้งเจริญจึงเป็นพระสงฆ์อีกรูปหนึ่งที่ชาวกะเหรี่ยงเคารพนับถือ เป็นผู้ที่หลอมละลายความเชื่อดั้งเดิมของคนกะเหรี่ยง ได้สร้างและขยายพื้นที่ให้แก่คนกะเหรี่ยงได้“เข้าหาและมาถึง”ความศรัทธาพระพุทธศาสนาในจารีตประเพณีแบบพุทธไทย วัดแจ้งเจริญจึงเป็นเวทีหรือพื้นที่สาธารณะที่เปิดให้ชาวพุทธกะเหรี่ยงจาก จังหวัดราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ได้มีโอกาสพบปะเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกัน ชาวกะเหรี่ยงที่มาจากวัดแจ้งนั้นส่วนมากจะเป็นกะเหรี่ยงโพลั่ว กะเหรี่ยงจกอว์จากต้นน้ำภาษี แม่ น้ำเพชรบุรี และแม่ น้ำปราณ ฟังจะเริ่มมายังไม่นานและมีจำนวนน้อยมาก คณะผู้ศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมงานประเพณีที่วัดแจ้งเจริญ พบว่าที่บริเวณบันไดทางด้านตะวันออกทั้งสองด้านของศาลาวัดแจ้งเจริญ มีภาพไม้แกะสลักเป็นภาพชาวกะเหรี่ยงเดินเรียงแถวแบกหน้าไม้คู่กับภาพคนไทยเดินแบกปืน เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยพื้นราบและคนกะเหรี่ยงบ้านป่าที่มีมาช้านาน จากการสอบถามชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่พบว่าในอดีตชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่ได้บวชเป็นพระสงฆ์ ได้เข้ามาบวชในตัวเมืองราชบุรีที่วัดในชุมชนของคนลาวยวน

ยังไม่พบหลักฐานหรือเรื่องเล่าจากผู้เฒ่าผู้แก่ว่ากะเหรี่ยงสวนผึ้งมี ความสัมพันธ์กับพระสงฆ์เชื้อสายมอญในอำเภอโพธาราม อำเภอบ้านโป่ง ที่เป็นชุมชนมอญริมแม่น้ำแม่กลอง ต่างจากชาวกะเหรี่ยงนาสวนอำเภอศรีสวัสดิ์จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีความสัมพันธ์กับพระสงฆ์เชื้อสายมอญในคณะมหานิกายในกลุ่มน้ำแม่กลอง ไม่ปรากฏว่ามีกะเหรี่ยงสวนผึ้งออกไปแสวงบุญหรือไปบวชพระในเขตมะริด-ทวายประเทศพม่า เนื่องจากสภาพภูมิประเทศทางด้านตะวันตกเป็นป่ามีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นอุปสรรคในการเดินทางร่วมกิจกรรมทางด้านศาสนา ตลอดลุ่มน้ำตะนาวศรีไม่มีหมู่ชาวกะเหรี่ยงอยู่หนาแน่น อีกทั้งชาวกะเหรี่ยงในกลุ่มน้ำตะนาวศรีได้กลับใจมาเป็นคริสเตียนนับแต่รัชชัณนี้เริ่มเผยแพร่ศาสนาในเขตทวายหลังจากที่อังกฤษเข้ายึดครองพม่าในต้นรัชสมัยรัชกาลที่ 3 ในทางกลับกัน ด้านตะวันออกของชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งไม่มีปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เป็นอุปสรรคในการคมนาคมระยะ

ทางเพียง 60 กิโลเมตรจากตัวเมือง ไม่ไกลจนเกินกำลังศรัทธาที่พระธรรมทูตในเมืองราชบุรีจะเข้ามายังชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง การที่ชาวพุทธกะเหรี่ยงสวนผึ้งไม่ได้มีความสัมพันธ์กับพระสงฆ์ชาวมอญในลุ่มน้ำแม่กลอง ทำให้ชาวพุทธกะเหรี่ยงสวนผึ้งพลาดโอกาสในการเรียนรู้และศึกษาธรรมในพุทธศาสนาจากหนังสือกะเหรี่ยง ต่างกับพระสงฆ์กะเหรี่ยงในเขตจังหวัดกาญจนบุรีที่มีความสัมพันธ์กับพระสงฆ์ชาวมอญและพระกะเหรี่ยงในพม่า จึงมีโอกาสดูศึกษาธรรมด้วยภาษาหนังสือกะเหรี่ยงโผล่ว พระสงฆ์รวมทั้งชาวพุทธกะเหรี่ยงในจังหวัดกาญจนบุรีจึงมีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางศาสนา

ความสัมพันธ์กับคริสเตียน

ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่นาน มีคริสเตียนเป็นกะเหรี่ยงจกอร์ชื่อ “สล่า ลูฉ่วย” จากพม่าลงมาจากเชียงใหม่ เข้ามาสำรวจชุมชนกะเหรี่ยงในภาคกลางของประเทศไทยเพื่อเตรียมหาพื้นที่ในการประกาศเผยแผ่คริสต์ศาสนากับกะเหรี่ยงในภาคกลางได้ติดต่อกับศาสนาจารย์จุฬินทร์ ตกแต่ง ศาสนาจารย์ พ่วง อรรถภิญโญ คริสตชนชาวเมืองราชบุรี ที่ประจำการอยู่ที่คริสตจักรศรีพิมลธรรม จังหวัดเพชรบุรี ศาสนาจารย์ ทั้ง 2 ได้พา สล่า ลูฉ่วย เข้ามาสำรวจชุมชนกะเหรี่ยงที่สวนผึ้ง สล่า ลูฉ่วย พูดภาษากะเหรี่ยงโผล่วที่สวนผึ้งไม่ได้ จึงไม่เลือกชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งเป็นพื้นที่ประกาศเผยแผ่คริสต์ศาสนา สล่า ลูฉ่วยได้ไปสำรวจกะเหรี่ยงที่สังขละบุรี จังหวัด กาญจนบุรี และเดินทางต่อไปที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ศาสนาจารย์ จุฬินทร์ ตกแต่ง ผู้นำคริสตชนเมืองราชบุรีพูดถึงกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่ตนเองรู้จักและมีความสัมพันธ์ดังนี้

“... ความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงกับผมนั้นมีพอสมควร เพราะเขามีความศรัทธาเชื่อและผู้ที่ได้รับการศึกษาสามารถร้องเพลงเก่ง... กะเหรี่ยงที่ตำบลสวนผึ้ง มีก้านัน ตาไม้ เป็นผู้นำคนเจ็บป่วยมาหาหมอเกียนกู๋ ศิลปโอสถ...บุตรชายก้านันตาไม้เจ็บป่วยก็ได้นำมาฝากไว้ที่บ้านคุณหมอ คุณหมอก็ให้เรียนที่โรงเรียนสุริยวงศ์ราชบุรี ถึงชั้นไหนไม่ทราบ ต่อมาได้เป็นก้านันแทนบิดา...”¹⁴⁷

สล่ากะลีปอ(ชาว)มิชชันนารีชาวกะเหรี่ยงโผล่วจากพม่า

หลังจาก สล่า ลูฉ่วย เดินทางกลับไปพม่า ต่อมาได้มี สล่า* กะลีปอ กะเหรี่ยง โผล่ว จากเมือง

¹⁴⁷ เริ่มที่เพชรบุรี” พิษณุ อรรถภิญโญ น.24-25 พิมพ์ที่ เบสส์ซิงการพิมพ์ กรุงเทพฯ 2001.,

นาย สวงค์ บุญเลิศ บ้านห้วยแห้ง นาย บุญธรรม คุ่งลิ่ง บ้านบ่อ

* สล่า แปลว่า ครู,ช่างผู้ชำนาญ , ตรงกับ ภาษา ไทยใหญ่ หรือ ล้านนา

โด่งยัง แกวเกอบ้างจังหวัดผาอันประเทศพม่า ได้นำครอบครัวมาประกาศเผยแผ่ศาสนาในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง สล่า กะลีปอ สังกัดอยู่ในองค์กรคริสเตียนคณะ เซเวนเดย์หรือคริสตจักรวันเสาร์ ได้สอนภาษาอังกฤษ สอนเพลง แก่เด็กนักเรียนกะเหรี่ยง จัดกิจกรรมรื่นเริงในวันคริสมาสต์ มีมิชชันารี ชาวฝรั่งได้เข้ามาสนับสนุนงานในบางโอกาส ลุง บุญธรรม เล่าว่ามีอยู่ครั้งหนึ่ง สล่า กะลีปอ ไม่อยู่บ้าน กะเหรี่ยงบ้านบ่อ ได้ไปเผาบ้าน สล่า กะลีปอ ผู้นำกะเหรี่ยงในขณะนั้นก็รับทราบการกระทำของชาวบ้านแต่ก็ไม่ได้ขัดขวาง ดูเหมือนว่าผู้เล่ามีเหตุผลส่วนตัวบางอย่าง* ที่ไม่ต้องการระบุดึงสาเหตุที่ชาวบ้านพากันไปเผาบ้านผู้เผยแผ่ศาสนาคริสเตียน หรืออาจจะมาจากคำสั่งลับที่ไม่ต้องการให้พวกคริสเตียนอยู่ในประเทศไทยโดยหากระแวงว่าพวกคริสเตียนเป็นสายลับให้กับต่างชาติ ผู้สัมภาษณ์ตั้งข้อสังเกต สล่า กะลีปอ รับเด็กหญิงกะเหรี่ยง ชื่อ นัง ตูตี่ จะบั้ง ไปเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯหวังว่าจะกลับใจมารับเชื่อในพระเยซูคริสต์ ความคาดหวังของ สล่า กะลีปอ ไม่เกิดผลเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้บุกประเทศไทย เด็กหญิง ตูตี่ จะบั้ง ก็ต้องกลับมาอยู่กับครอบครัวที่สวนผึ้ง สล่า กะลีปอ ได้เดินทางกลับประเทศพม่า งานเผยแผ่ศาสนาในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ของสล่า กะลีปอคณะ เซเวนเดย์ ได้ยุติลงตั้งแต่นั้นมา

การศึกษาในชุมชนกะเหรี่ยงในยุคกรอบสังคมไทย

กำนันตาไม้ บุญเลิศ ผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้ง เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาจึงได้นำลูกชายคือ ระเณน บุญเลิศไปบวชเป็นพระสงฆ์ที่วัดเทพอาวาส ริมแม่น้ำแม่กลอง เป็นชุมชนคนลาวยวน ระเณน บุญเลิศได้กลับมาเป็นครูโรงเรียน

ประชาบาลในหมู่บ้าน มี ครู จันทรเป็นผู้ช่วย ทั้งคู่เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยง ครูจันทรสอนได้ไม่นานก็ลาออก ทั้งสองคนจึงเป็นปัญญาชนยุคแรกของกะเหรี่ยงสวนผึ้ง จากการศึกษาเอกสารที่เป็นสมุด

* ข้อสังเกตในการเก็บข้อมูลในการทำงานวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากคนภายใน

ในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ชาวบ้านนั้นพบว่า ทั้งตัวชาวบ้านและผู้สัมภาษณ์ที่เป็นคนในนั้น มีบางเรื่องที่เขาเลือกที่จะจำ และมีบางเรื่องที่เขาอยากจะลืม เป็นเรื่องของความเจ็บปวดและความชื่นชมยินดี เป็นเรื่องที่ตนเองหรือผู้ใกล้ชิดอยู่ในเหตุการณ์เหล่านั้น ดังนั้นในการให้ข้อเท็จจริงนั้นย่อมส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้คนในชุมชน

ทะเบียนนักเรียนของโรงเรียนวัดบ้านบ่อ ที่นาย ระเณน บุญเลิศได้จัดทำไว้ ระบุว่าโรงเรียนประชาบาลวัดบ้านบ่อได้เปิดทำการสอน ในวันที่ 13 เมษายน พ.ศ.2474 มีนักเรียนจำนวน 27 คน เปิดการสอนชั้น ป.1 – 3 นักเรียนเป็นเด็กเชื้อสายกะเหรี่ยงจาก หมู่บ้านละแวกใกล้เคียงคือ บ้านบ่อ บ้านสวนผึ้ง บ้านทุ่งแฝก มีเด็กเชื้อสายลาวยวนมาจากบ้านท่าเคย บ้านนาขุนแสน บ้านกล้วย และเด็กนักเรียนเชื้อสายจีนที่ย้ายตามบิดามาจากตัวเมืองราชบุรี อาชีพของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีเชื้อสายกะเหรี่ยงส่วนมากมีอาชีพทำไร่ข้าว มีบางครอบครัวทำนา คนลาวยวนจะทำนาทำไร่ คนเชื้อสายจีนจะค้าขาย เด็กนักเรียนจำนวนมากต้องออกจากโรงเรียนเมื่อจบชั้นประถมปีที่ 2 เนื่องจากบ้านนักเรียนอยู่ห่างจากโรงเรียนเกินกว่า 2 กิโลเมตร และนักเรียนมีอายุเกิน 14 ปี

นอกจากครูเชื้อสายกะเหรี่ยงในท้องถิ่น ยังมีครูคนไทยที่เป็นคนนอกพื้นที่ได้เข้ามาสอน แต่ด้วยระยะทางที่ห่างไกลจากกิ่งอำเภอจอมบึงมายังบ้านป่ากะเหรี่ยง ต้องเดินทางเข้าป่า หนทางเปลี่ยว เสี่ยงภัยจากโจรผู้ร้าย และสัตว์ป่า ในพื้นที่เต็มไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บ ครูคนไทยจึงอยู่ได้ไม่นานก็ย้ายออกไป และบ้างก็หนีกลับบ้านไม่กลับมาสอน เพราะไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพพื้นที่ได้ ครูระเณน บุญเลิศสอนนักเรียนถึง 3 ชั้น ต้องไปประชุมที่อำเภอเสมอๆ ผลการเรียนของนักเรียนไม่สู้ดี ในปี พ.ศ.2493 ทางราชการได้ส่ง ครู ชอบ ม่วงสวย บ้านเดิมอยู่อำเภอบางแพ เข้ามาสอนเพิ่มอีก 1 คน และได้ขยายชั้นเรียนจนถึงชั้น.ป.4. ครูชอบได้แต่งงานกับนางม่วยลูกสาวแป๊ะขี้ลิ้นในหมู่บ้านไม่ได้ย้ายออกไปจนกระทั่งเสียชีวิต ครูระเณนสอนนักเรียนได้ 24 ปี ได้ลาออกในปี พ.ศ.2498 ครู ชอบ ม่วงสวยทำหน้าที่เป็นครูใหญ่ การศึกษาของนักเรียนกะเหรี่ยงในพื้นที่เริ่มเกิดผล เมื่อครูที่เข้ามาอยู่ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงมีความรู้และเรียนจบมาจากวิทยาลัยครู ครูคนใหม่เริ่มคุ้นเคยกับใช้ป่าและรสชาติของพริกกะเหรี่ยงปรับตัวได้กับสังคมบ้านป่า ในระหว่างปี 2502 – 2510 มีครูคนไทยนอกพื้นที่จำนวน 4 คน ที่ได้เป็นเขยของคนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง มีครู 3 คน ใช้ชีวิตอยู่กับภรรยากะเหรี่ยง และยังอยู่ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงจนถึงปัจจุบันนี้

โรงเรียนประชาบาลวัดบ้านบ่อ เดิมตั้งอยู่ภายในบริเวณวัดบ้านบ่อในหมู่บ้านกะเหรี่ยงได้เปลี่ยนชื่อตามช่วงระยะเวลาและสถานการณ์ดังนี้

1. ช่วงแรกเริ่ม ก่อตั้งโรงเรียน พ.ศ. 2474 ชื่อโรงเรียนประชาบาลวัดบ้านบ่อ อาคารเรียนเป็นโรงเรียนหลังคามุงหญ้าคาแบบเรียบง่าย มีคนกะเหรี่ยงในท้องถิ่นเป็นครูใหญ่ 24 ปี คุณภาพการศึกษา ยังไม่ดี เพราะขาดครูผู้สอน เด็กนักเรียนกะเหรี่ยง กับเด็กคนลาวยวนมีความสัมพันธ์ต่อกันดี เพราะเด็กจากหมู่บ้านต่างๆต้องมาเรียนร่วมกัน ผลต่อเนื่องในระยะยาวคือ ทำให้ผู้นำรุ่นถัดมาในหมู่บ้านกะเหรี่ยงและบ้านคนลาวยวนที่เคยเป็นลูกศิษย์จากโรงเรียนเดียวกันมีความสัมพันธ์ต่อกัน

2. ช่วงเปลี่ยนชื่อมาเป็นโรงเรียนวัดบ้านบ่อ (กิตติราษฎร์บำรุง) นับแต่ปี 2500 – 2512 เป็นต้นมาเมื่อมีครูคนไทยได้เข้ามาเป็นครูใหญ่และได้แต่งงานกับคนในพื้นที่ โรงเรียนมีครูเพิ่มขึ้น ได้มีการสร้างโรงเรียนหลังใหม่โดยความร่วมมือระหว่าง ชาวบ้านที่ช่วยไถไม้เพื่อเลื่อยเป็นไม้ใช้ก่อสร้าง พวกเจ้าของเหมืองแร่ มีรถยนต์ช่วยขนวัสดุอุปกรณ์สังกะสี มีพระอาจารย์แหลมเจ้าอาวาสวัดรางบัว ช่วยควบคุม

การก่อสร้าง เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดน อำนาจความสะดวกในการตัดไม้ เป็นครั้งแรกที่มีการตัดต้นไม้ใหญ่ในชุมชนบ้านกะเหรี่ยง เป็นจุดเริ่มต้นของการตัดไม้ออกนอกพื้นที่ที่นำโดยพระสงฆ์ ความสัมพันธ์กับชุมชนเริ่มพัฒนาขึ้นเพราะครูใหญ่อยู่ในพื้นที่ ครูคนใหม่ที่เข้ามาสอนก็ได้เป็นลูกเขยคนกะเหรี่ยง พระ, ครู, ชาวบ้าน เด็ก, ใกล้ชิดสัมพันธ์กันดีขึ้น โรงเรียนตั้งอยู่ในบริเวณวัดในหมู่บ้าน เด็กกะเหรี่ยงและลาวยวนเริ่มเห็นห่างจากกันเพราะทางราชการได้สร้างโรงเรียนที่บ้านท่าเคย ในหมู่บ้านของคนลาวยวน

3.ช่วงเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนบ้านบ่อ ก.ร.ป.กลางอุปถัมภ์ พ.ศ. 2511 – 2514 - 2520 เป็นช่วงเวลาของการแย่งชิงประชาชนระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับพรรคคอมมิวนิสต์ในภาคตะวันตก รัฐบาลได้ส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ซึ่งมีฝ่ายทหารเป็นแกนนำ เจ้าหน้าที่รัฐมองการณ์ล่วงหน้าถึงความเจริญและความเปลี่ยนแปลงของชุมชนในอนาคต จึงได้ย้ายโรงเรียนไปตั้งอยู่ที่ในแห่งใหม่ห่างจากวัดและชุมชนดั้งเดิมโรงเรียนสร้างขึ้นด้วยงบประมาณจากรัฐฝ่ายเดียว และได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนจากชื่อโรงเรียนวัดบ้านบ่อ (กิตติราษฎร์บำรุง) มาเป็น โรงเรียนบ้านบ่อ ก.ร.ป.กลางอุปถัมภ์ จากชื่อโรงเรียนและสถานที่แห่งใหม่ ได้สะท้อนให้เห็นถึง สถานการณ์ทางการเมือง สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนในชุมชน จากเดิมที่ชื่อโรงเรียน วัด บ้าน ช่วยกันสร้างและบำรุง รักษา มาเป็นโรงเรียนที่รัฐคือทหาร(ก.ร.ป.กลาง)เป็นผู้สร้างให้โดยการจ้างผู้รับเหมาจากอำเภอจอมบึงมาสร้างให้ ชาวบ้านในท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วม เพราะผู้รับเหมานำคนงานมาจากนอกพื้นที่มาสร้างโรงเรียน และเป็นอีกครั้งหนึ่งที่มีการตัดไม้ในพื้นที่จำนวนมากเพื่อสร้างโรงเรียน ผู้รับเหมาได้ขนไม้ออกนอกพื้นที่จำนวนมาก สร้างความรำรวยแก่ผู้รับเหมา เป็นการเอื้อกันระหว่างข้าราชการกับนายทุน ในปี พ.ศ. 2520 โรงเรียนนี้ได้ถูกรื้อและสร้างใหม่ โดยมีสมาคมชาวไร่อ้อยเขต7 บริจาคเงินช่วย 300,000 บาท ความสัมพันธ์กับชุมชน คณะครูในโรงเรียนกับชาวบ้านนั้นมีความสัมพันธ์กันดี ปี พ.ศ. 2512 โรงเรียนทำงานการสอนถึงชั้นประถมปีที่ 7 มีครูใหญ่คนใหม่คือ อาจารย์ นิกร มณีโชติเป็นครูใหญ่ เป็นเขยกะเหรี่ยงอยู่ในพื้นที่แทนครู ขอบ ม่วงสวยที่เสียชีวิต และมีครูเชื้อสายกะเหรี่ยงในท้องถิ่นคือครู ชนะ บุญเลิศ ลูกชายครูระเิน จบวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง กลับมาสอนในหมู่บ้านตนเอง กลุ่มครูในท้องถิ่นยังทำหน้าที่เป็นผู้ประสานและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ทหารในการพัฒนาหมู่บ้าน

4 .ช่วงเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ ในปี พ.ศ.2523 กระทรวงมหาดไทยได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนว่าโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ(ก.ร.ป กลางอุปถัมภ์) เพื่อให้เป็นโรงเรียนชุมชนของอำเภอ ปัจจุบันป้ายชื่อของโรงเรียนได้ลบชื่อ ก.ร.ป กลางอุปถัมภ์ ออกไป มีนักเรียน765 คน ครู 31 คน อาคารเรียน 3 หลัง 24 ห้องเรียน

โรงเรียนได้เปลี่ยนผู้บริหารโรงเรียนอาจารย์ใหญ่จาก นายนิกร มณี โชติ มาเป็นนาย เสรี คลังนาค ซึ่งทั้งคู่เป็นเขยกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ปัจจุบันทั้งคู่ได้เกษียณอายุราชการ ครูชนะ บุญเลิศ ครูเชื้อสายกะเหรี่ยงคนในท้องถิ่น ลาออกจากครู โรงเรียนมีผู้บริหารคนใหม่ที่เป็นบุคคลจากนอกพื้นที่คือ นายสิทธิชัย ทุติยาภรณ์ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนในปัจจุบัน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร โรงเรียน

กับชุมชนเริ่มห่าง และพบว่าปัญหาสำคัญที่เป็นดั่งลูกค้อนที่คอยจู่จี้การศึกษาในท้องถิ่น ในปัจจุบัน นอกจากบทบาทของกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนซึ่งมีตัวแทนจากชุมชน ที่ยังไม่ได้แสดงบทบาทในการที่จะให้โรงเรียนทำหน้าที่เป็นโรงเรียนของชุมชนอย่างเต็มที่แล้ว ในบางโรงเรียนความไม่เป็นเอกภาพของคณะผู้บริหารและครูอาจารย์ การไม่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมของผู้บริหารและครูก็เป็นอุปสรรคในการที่จะเรียกศรัทธาจากชุมชน เพื่อพัฒนาการศึกษาให้ก้าวไกล

การที่ทางโรงเรียนเปลี่ยนแปลงชื่อมาแต่ละช่วงเวลาทำให้เห็นพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ชุมชนทั้ง ด้านสังคมการศึกษา การเมือง และเศรษฐกิจ ในชุมชน เช่นเมื่อลอบชื่อ(ก.ร.ป/กลางอุปถัมป์) ออกไปนอกจากเป็นการลบเลือนบันทึกทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการสิ้นสุดและพ้นยุคสมัยของความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์การเมืองในพื้นที่ เข้าสู่ยุคประชาธิปไตยที่มุ่งให้โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาเพื่อชุมชนโดยชุมชน

รายชื่อครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่โรงเรียน วัดบ้านบ่อ

- 1.นาย ระเ็น บุญเลิศ 2474 - 2498 ยุคก่อตั้ง โรงเรียนวัดบ้านบ่อ เป็นคนท้องถิ่น
- 2.นาย ขอบ ม่วงสวย 2498 - 2511 โรงเรียนวัดบ้านบ่อ (กิตติราษฎร์บำรุง) เป็นเขยคนท้องถิ่น
- 3.นาย นิกร มณีโชติ 2511 - 2520 โรงเรียนบ้านบ่อ ก.ร.ป.กลางอุปถัมป์ เป็นเขยกะเหรี่ยง
- 4.นาย ทองเจือ ภูระหงษ์ 2521 - 2522 โรงเรียนบ้านบ่อ ก.ร.ป.กลางอุปถัมป์ รักษาการชั่วคราว
- 5.นาย เสรี คลังนาค 2522 - 2542 โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ เป็นเขยกะเหรี่ยง
- 6.นาย สิทธิชัย ทุตติยาภรณ์ 2542 - ปัจจุบัน โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ

ในปี พ.ศ.2497 เมื่อรัฐได้จัดตั้ง โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ พนมทวน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เป็นโรงเรียนที่ดัดขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่มาจากครอบครัวยากจนอยู่ในถิ่นทุรกันดาร รับนักเรียนอยู่ประจำตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - ปีที่ 7 ครู ระเ็น บุญเลิศ เห็นว่าการเรียนในท้องถิ่นสวนผึ้งยังไม่มีคุณภาพ โรงเรียนในท้องถิ่นเปิดชั้นเรียนเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จึงส่งนักเรียนกะเหรี่ยงจากสวนผึ้งไปเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวน ในปี พ.ศ.2502 จำนวน 3 คน ปี พ.ศ.2504 ส่งนักเรียนไปอีก 5 คนมีนักเรียนจากสวนผึ้งไปเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้อย่างต่อเนื่อง กลุ่มนักเรียนจากสวนผึ้งที่ไปเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ พนมทวน ต้องออกเดินทางด้วยเท้าแต่เช้า มีด ด้วยระยะทาง 30 กิโลเมตร ต้องห่อข้าวไปกินกลางทางค้างคืนที่อำเภอจอมบึง 1 คืน รุ่งขึ้นนั่งรถยนต์เข้าตัวเมืองราชบุรีเพื่อต่อรถโดยสารไปยังจังหวัดกาญจนบุรี นอนค้างอีก 1 คืนในตัวเมืองกาญจนบุรี วันรุ่งขึ้นถึงจะนั่งรถยนต์ถึงโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวน เด็กนักเรียนเหล่านี้ได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับนักเรียนในถิ่นต่างๆ เมื่อปิดเทอมภาคฤดูร้อนจึงได้กลับบ้านที่สวนผึ้ง เด็กนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี บางคนได้รับทุนการศึกษาของกรรมการฝึกหัดครูเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูหมู่บ้าน จอมบึง จังหวัดราชบุรี ระหว่างปี 2510 - 2515 มีนักเรียนจำนวน 8 คนที่จบออกมา รับราชการครูในท้องถิ่นจำนวน 3 คน รับราชการตำรวจ 2 คน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 1 คน ทำงานในองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง 2 คน

ในปี พ.ศ.2516 มีนักเรียนเชื้อสายกะเหรี่ยงจากสวนผึ้งที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครู หมู่บ้านจอมบึง ได้สอบคัดเลือกเป็นนักเรียนในโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา (A .F. S.) ไปศึกษาที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเวลา 1 ปี โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พนมทวน และวิทยาลัยครูหมู่บ้าน จอมบึง จึงเป็นสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้เด็กเชื้อสายกะเหรี่ยงที่ยากจน และอยู่ในถิ่นทุรกันดารในสวนผึ้ง ได้มีการศึกษากลับมาเป็นผู้นำเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน และรับราชการครู ดำรง ในท้องถิ่น

ความสัมพันธ์กับกะเหรี่ยงทวายในพม่า

กะเหรี่ยงในเขตทวายอาศัยอยู่ต้นแม่น้ำและตลอดลุ่มแม่น้ำตะนาวศรี มีบ้านเมตตา หรือ มยิตตะ (Myitta) หรือที่กะเหรี่ยงสวนผึ้งเรียกว่า โด่งเมตตา เป็นชุมชนใหญ่ และบ้านอุเลิง บ้านอัมลา บ้านกะช่างอว (หลักช้างเผือก) มีอาชีพ ทำไร่ข้าว และทำสวนหมาก มีความสัมพันธ์ทางการค้า คำ วัว ควาย และของป่า ใช้เส้นทางจากทวาย บ้านเมตตา ผ่านบ้านหลักช้างเผือกเดินข้ามเทือกเขาตะนาวศรีเข้ามาทางด้านบ้องตี้ ไทรโยค เมืองกาญจนบุรีทางหนึ่ง เส้นทางจากบ้านเมตตาล่องเรือลงตามลำน้ำตะนาวศรี มาขึ้นบก ที่บ้านม่องทา หรือบ้านปากห้วยไปอีกทางหนึ่ง เดินเท้าข้ามเทือกเขาตะนาวศรีเข้าสู่ประเทศไทยที่ช่องทางบ้านตะโกปิดทอง บ้านห้วยสุด เข้ามายังสวนผึ้ง ผ่านด่านเจ้าขัวว เข้าสู่อำเภอราชบุรี

จากการศึกษาและสืบสายตระกูลของคนกะเหรี่ยงสวนผึ้งโดยการทำแผนภูมิหรือสาแหรกของครอบครัวพบว่ากะเหรี่ยงสวนผึ้งมีสายสัมพันธ์ทางบรรพบุรุษและญาติพี่น้องที่เป็นกะเหรี่ยงในกลุ่มแม่น้ำตะนาวศรีในฝั่งพม่า

ความขัดแย้ง กะเหรี่ยง (K.N.U.) กับรัฐบาลพม่า

ผลกระทบต่อชุมชนสวนผึ้ง

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างพม่าและชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงในพม่าได้สร้างความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติระหว่างกะเหรี่ยงและพม่า ความขัดแย้งเกิดขึ้นมาอย่างยาวนานเป็นดั่งมรดกที่ชนชาติพันธุ์ทั้งสองได้ถ่ายทอดและส่งต่อให้แก่ลูกหลาน ความขัดแย้งที่คุกรุ่นได้ลุกโชนขึ้นมาอีกครั้ง ในยุคที่อังกฤษปกครองพม่า และในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ชาวพม่าเลือกที่จะอยู่ฝ่ายญี่ปุ่นต้องการขับไล่อังกฤษออกไปจากพม่า กะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์เลือกจะอยู่กับอังกฤษเพราะได้รับการส่งเสริมทางการศึกษาได้รับราชการกับรัฐบาลอังกฤษมีสิทธิเสมอภาคกับชาวพม่า

สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างชนชาติทั้งสองที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และภายหลังจากที่ฝ่ายกะเหรี่ยงได้ก่อตั้งกองกำลังของตนเองนับแต่ปี พ.ศ.2491 จนถึงปัจจุบัน ส่งผลกระทบมาถึงชายแดนไทยและชุมชนชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งจนถึงวันนี้

ที่มาของปัญหาความขัดแย้ง (ดูความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงกับพม่า ในบทที่ 1 กะเหรี่ยงคือใคร) ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อกองทัพกู้เอกราช Burmese Independence Army (B.I.A.) ของพม่ายึดครองอำเภอ วิกตอเรียพ้อยท์ อย่างถาวร ในปี พ.ศ. 2485 (1942) รัฐบาลที่สนับสนุนอังกฤษกับกองทหารกะเหรี่ยง 2,000 คนในพม่าได้ล่าถอยติดตามอังกฤษไปยังเมืองมันตะเล จากนั้นจึงเคลื่อนย้ายเข้า

ไปยังอินเดีย กองทหารกะเหรี่ยงเหล่านี้ได้เข้าร่วมรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับกองทหารอังกฤษในอินเดีย

เมื่ออังกฤษต้องล่าถอยกลับเข้าไปในอินเดีย ประชาชนชาวกะเหรี่ยงในพม่าถูก เช่นฆ่า ผู้หญิงถูกข่มขืน บ้านเรือนถูกเผาทำลาย จากหน่วยทหาร Burmese Independence Army (B.I.A.) ของพม่า โดยฝ่ายพม่ากล่าวอ้างว่ากะเหรี่ยงสนับสนุนอังกฤษ

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวกะเหรี่ยงในเขตมะริด ทวายได้รับความเดือดร้อน ต้องหนีชาวพม่าที่ตามเช่นฆ่า ต่างพากันไปหลบซ่อนตามเทือกเขาในป่า เพื่อเอาชีวิตรอดต้องอยู่ด้วยความทุกข์ยากลำบาก ต้องเร่ร่อน ขุดเผือก หักถอย กินแทนข้าว เป็นเวลา ถึง 2 ปี โดยที่ไม่ได้ทำอะไร ทำนา ขาดแคลนเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม อาหาร และยารักษาโรค มีชาวกะเหรี่ยงจากพม่าในเขตจังหวัด มะริด ทวายอพยพหลบหนีเข้ามาอยู่ในตำบลสวนผึ้ง ครั้งแล้วครั้งเล่า ผู้อพยพมีจำนวนกว่า 300-400 คนบ้างก็อาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง บ้างก็อยู่กับคนที่รู้จัก ผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งในเวลานั้นคือ กำนันตาไม้ บุญเลิศ และลูกชายคือ กระจะเอน บุญเลิศ ได้ให้ความช่วยเหลือพี่น้องชาวกะเหรี่ยงอพยพ โดยการรวบรวมข้าวสารอาหารแห้ง เสื้อผ้า จากคนกะเหรี่ยงในสวนผึ้งด้วยกัน ได้จัดสถานที่ให้ชาวกะเหรี่ยงอพยพที่ไม่มีญาติพี่น้องอยู่รวมกันบริเวณ ที่เรียกว่า แม่น้ำเก่า ระหว่างบ้านทุ่งแฝก กับบ้านห้วยแห้ง การเข้ามาในปีแรกของผู้อพยพเหล่านี้ขาดแคลนอาหาร และเสื้อผ้า บ้างก็ขอไปอาศัยอยู่กับครอบครัวชาวกะเหรี่ยง ไปช่วยทำอะไร รับจ้างทำนา เมื่อสงครามสงบชาวกะเหรี่ยงที่อพยพเข้ามาส่วนมากเดินทางกลับบ้านเดิมในพม่า แต่ก็มีผู้อพยพจำนวนหนึ่งได้ตัดสินใจเริ่มต้นชีวิตใหม่ในสวนผึ้ง ดังเช่น ครอบครัวของ นาย จะอั่ว และ นาง ดี เป็นต้น

ต่อไปนี้เป็นบันทึกความทรงจำของผู้อพยพชาวกะเหรี่ยง ที่ผ่านความทรงจำของ พี่ยาง กะปั้ง ภรรยา พุง บิ๊ก เอ็นทู้ ชาวบ้านทุ่งแฝก ตำบลสวนผึ้ง ที่ลูกหลานได้สอบถามและบันทึกไว้ดังนี้

เมื่อ พี่ยาง กะปั้ง อยู่ในวัยสาวอายุได้ 17 ปี พ่อแม่ต้องหนีญี่ปุ่น ออกจากหมู่บ้าน ล่องลงไปตามแม่น้ำตะนาวศรี มาถึงหมู่บ้าน มะจ้ำ จากนั้นจึงเดินทางมายังหมู่บ้าน เปเคียะ เดินทางหลบหนีซ่อนตัวไปเรื่อยๆ ทั้งกลางวันและกลางคืน อีกทั้งต้องคอยระวังกลุ่มคนพม่าที่ติดตามฆ่า ได้มาถึงเทือกเขาลูกหนึ่งที่สูงที่สุด ต้องเดินลงเขาและลอดถ้ำต้องขุดดินเป็นขั้นบันไดลงมาจากเขา เมื่อลงมาถึงที่ราบได้ล่องลงมาตามลำน้ำ กะเลี้ยจัญหู่ ล่องลงมาเรื่อยๆจนถึงแม่น้ำบั้งกะยู(แม่น้ำตะนาวศรี) และทวนแม่น้ำมาถึงหมู่บ้าน โด่งทุเลย (ค่ายทุเรียน) จึงเริ่มรู้สึกปลอดภัย ได้ใช้เวลาหลบซ่อนทหารญี่ปุ่น และทหารพม่า เร่ร่อนดังนี้เป็นระยะเวลาถึง 2 ปี

เมื่อถึงหมู่บ้าน โด่งทุเลย (ค่ายทุเรียน) จึงตัดสินใจไปตายเอาดาบหน้าในเมืองไทย โดยออกเดินทางต่อเลาะมาตาม ลำห้วย จีเบียะ และตามลำห้วยเมเพียะใหญ่ จากนั้นก็ลงมาตามลำน้ำ เมเพียะเล็ก ค่ำที่ไหนกินนอนที่นั่น เมื่อถึงเทือกเขาตะนาวศรีซึ่งเป็นเขาแดน ทุกคนที่หนีเข้ามามากกว่า 100 ชีวิต ต่างโล่งใจหายเหนื่อย ทุกคนตัดกระบอกไม้ไผ่เพื่อใส่น้ำให้เต็มแบกขึ้นเขาตะนาวศรี เพื่อเอาไผ่ต้มและหุงอาหาร ได้ข้ามเทือกเขาตะนาวศรีเข้ามายังประเทศไทย ลงมายังช่องทางห้วยคอกหมู ห้วยบ่อหวี เลาะแม่น้ำภาชีมาถึงหมู่บ้านกะเหรี่ยงบ้านท่ามะขาม กำนัน ตาไม้ บุญเลิศ ได้ข่าวล่วงหน้ามาก่อนนั้นแล้วว่าจะมี

คนอพยพเข้ามาจำนวนมา 100 กว่าคน จึงได้จัดเตรียมอาหารและให้ ครู ระเิน บัญเลิศ ลูกชายพร้อมทั้งชาวบ้านกะเหรี่ยง ขึ้นไปรับคนเหล่านั้นที่บ้านท่ามะขาม*

ปี 2486 (1943) ชาวกะเหรี่ยงในพม่าได้จัดตั้งองค์การทางการเมืองขึ้นเพื่อรักษาสถานะและสิทธิของชาวกะเหรี่ยง มีการเจรจากับพม่าเรื่องการให้ความร่วมมือแก่กองทัพญี่ปุ่นกะเหรี่ยงได้ส่งบันทึกถึงรัฐบาลอังกฤษเพื่อขอร้องให้อังกฤษสนใจต่อข้อเรียกร้องในการแยกตนเองออกเป็นรัฐกะเหรี่ยง ในเดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 (1948) ซอว์ บา อู ยี ผู้นำของสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง K N U (Karen National Union) ยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาลพม่าเพื่อให้รัฐบาลพม่าจัดตั้งรัฐกะเหรี่ยง – มอญ มีเนื้อที่ครอบคลุมแคว้นตะนาวศรี และบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำอิรวดี ข้อเรียกร้องนี้รัฐบาลพม่ายอมรับไม่ได้ ชาวกะเหรี่ยงจำนวน 450,000 คน เดินทางครั้งยิ่งใหญ่ทั่วประเทศพม่าเรียกร้องให้มีรัฐกะเหรี่ยงในเดือนกันยายน รัฐบาลฝ่าย A.F.P.F. เริ่มจับกุมชาวกะเหรี่ยงที่มีอาวุธ

กลุ่มกะเหรี่ยงได้ลุกขึ้นตอบโต้เข้ายึดเมืองหลายเมืองแต่ได้คืนให้แก่รัฐบาลพม่าภายหลังการเจรจาสันติภาพ พวก U.M.P. ของกะเหรี่ยงเมืองทวาย มะริดถูกปลดอาวุธ และถูกจับส่งตัวไปที่ย่างกุ้ง¹⁴⁹ ปลายเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2490 ในขณะที่ชาวคริสต์กะเหรี่ยงกำลังฉลองเทศกาลคริสต์มาส

ภายในโบสถ์ ที่บ้าน ปะเลาะ (Palaw) ซึ่งตั้งอยู่ระหว่าง เส้นทาง ทวายและมะริด มีชาวพม่าในกองกำลังกองทัพเอกราชพม่า Burmese Independence Army (BIA) ซึ่งก่อตั้งโดยกลุ่มทะจิน 30 นาย บุกรุกเข้าไปสังหารชาวกะเหรี่ยงภายในโบสถ์มีชาวคริสต์กะเหรี่ยง

ข้าง หนึ่งใน สองเชือก ที่กะเหรี่ยงฝังพม่าขายให้แก่กะเหรี่ยงสวนผึ้ง เสียชีวิตถึง 200 คน¹⁵⁰ บาดเจ็บจำนวนมาก เป็นจุดเริ่มต้นของความรุนแรงที่นำไปสู่การลุกขึ้นตอบโต้และขยายพื้นที่ไปทั่วประเทศพม่า ปลายเดือน มกราคม พ.ศ. 2491 (1949) กองกำลังกะเหรี่ยงลุกฮือโจมตีเมือง บะเส่ง (พะสิม) อิเส่ง

* ประวัติของ พี้ย กะปั้ง เอ็นทู้ บ้านทุ่งแฝก หมู่ที่ 2 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

¹⁴⁹ • เนื้อแคว้นแดนสยาม ปราณี ศิริธร 2528

¹⁵⁰ • เนื้อแคว้นแดนสยาม ปราณี ศิริธร 2528

ตองอู มณฑล¹⁵¹ เมื่อชาวกะเหรี่ยงที่บ้านปะละและถูกสังหาร กะเหรี่ยงได้ตอบโต้ด้วยการบุกโจมตีหมู่บ้านชาวพม่า มีชาวกะเหรี่ยงจากทวายและมะริดอพยพเข้ามายังชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งอีกครั้งหนึ่ง เข้ามาอยู่กับญาติพี่น้อง และคนรู้จัก ผู้นำชาวกะเหรี่ยงในพม่าได้ติดต่อกับครู ระเอน บุญเลิศ ผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งขอให้ช่วยเหลือชาวบ้านที่อพยพเข้ามา ผู้นำกะเหรี่ยงในพม่าได้นำช้าง 2 เชือก เข้ามาขายให้แก่ผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้ง นำเงินซื้อ อาวุธ กระสุน กลับไปต่อสู้กับฝ่ายพม่า* ในปี พ.ศ.2501 (1958) สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่าง สหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยงกับรัฐบาลพม่าภายใต้การนำของ อู นู ซึ่งมีนายพล เนวินเป็นผู้นำทางทหารได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น รัฐบาลพม่าเข้าปราบปรามที่สุดฝ่ายกะเหรี่ยงต้องถอนกองกำลังถอยร่นออกจากเขตเมืองในพื้นที่ราบ เข้าไปอยู่ในเขตป่าและภูเขาทางด้านทิศตะวันออกที่ติดกับชายแดนไทย กองกำลังสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยงเข้ามาตั้งฐานที่มั่นในป่าลุ่มน้ำตะนาวศรี ยึดกุมพื้นที่ตลอดแนวชายแดนพม่าที่ติดกับประเทศไทย เรียกพื้นที่ที่ตนเองยึดครองว่า “กอดูเล” (Kawthoolei) กะเหรี่ยงสวนผึ้งเรียกกะเหรี่ยงกลุ่มนี้ว่า “กะเหรี่ยงอิสระ” เพราะไม่ยอมอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลพม่า

ความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยง (K.N.U) กับรัฐไทย

ชนกลุ่มน้อยในพม่า กลุ่ม กะเหรี่ยง มอญ กับรัฐบาลไทยมีการติดต่อกันก่อนหน้านี้แล้ว ระหว่างวันที่ 14 ก.พ. – 20 มี.ค. พ.ศ.2497 (1954) มีตัวแทน กะเหรี่ยง มอญ ได้เดินทางเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อเจรจากับทางการไทย ทั้งสองกลุ่มได้รับอนุญาตให้ตั้งค่ายตามแนวพรมแดนไทยและหาซื้อเสบียงอาหารจากไทยได้*

นาย สุเย คณะกรรมการจังหวัดมะริดทวายของสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยงเล่าว่า เบื้องหลังของความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง KAREN NATIONL UNION (K.N.U) กับรัฐไทย ในพื้นที่ทวายกับประเทศไทย มาจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างฝ่ายรัฐบาลพม่า กับชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงและพรรคคอมมิวนิสต์แดง ของพม่า ในปี พ.ศ.2490 (1947) เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์พม่าถูกประกาศเป็นกลุ่มการเมืองนอกกฎหมายถูกปราบปรามจากฝ่ายรัฐบาล จึงถอยร่นเข้าไปในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ป่าเขาในเขตมะริดทวาย ฝ่ายต่อต้านรัฐบาลพม่าทั้งสองกลุ่มอาศัยอยู่ในป่าเขาบริเวณลุ่มน้ำตะนาวศรี พรรคคอมมิวนิสต์แดง ของพม่าที่เข้ามาอยู่ก่อนต้องสละพื้นที่ให้ฝ่ายกะเหรี่ยงโดยขยับลงมาอยู่ในพื้นที่ป่าเขา ตรงข้ามจังหวัด เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ การสละพื้นที่ของพรรคคอมมิวนิสต์พม่ามาจากอิทธิพลของฝ่ายสหภาพกะเหรี่ยงที่สามารถยึดกุมมวลชนในพื้นที่ ซึ่งมวลชน

¹⁵¹ ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า น.97 พรพิมล ตรีโชติ 2542

* ลุง กำนัน ประเทือง ทองปรางะ กะเหรี่ยงจกอว์ อดีตกำนัน ต.บ้องตี้ อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี ยังเล่าว่าในเหตุการณ์ครั้งนั้นชาวกะเหรี่ยงในเขตพม่ายังได้นำช้างเข้ามาขายในเขตไทยทางด่านบ้องตี้ ให้ชาวกะเหรี่ยงในฝั่งไทยอีกด้วย

• “การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองในพม่า” น.101 มล.พันธุ์สุริย ลดาวัลย์ 2545 สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ส่วนมากเป็นคนกะเหรี่ยง เอกสารของสำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด “ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง” 2518 ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง KAREN NATIONL UNION (K.N.U) ดังนี้

“กะเหรี่ยงมีแนวนโยบายการปกครองแบบประชาธิปไตย มีส่วนน้อยที่เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ของพม่า และต้องพึ่งไทยตลอดเวลา ไทยเคยให้ความสะดวกในการปฏิบัติงานของกะเหรี่ยง เช่นยอมให้กะเหรี่ยงหาซื้ออาวุธและกระสุนตลอดจนเสบียงอาหารและยุทธภัณฑ์อื่นๆ ในไทย กะเหรี่ยงจึงมีท่าที่เป็นมิตรกับไทยตลอดมา จะเห็นได้ว่าในเขตชายแดนที่กะเหรี่ยงมีอิทธิพลอยู่ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยไม่สามารถเข้าไปแทรกซึมได้ ส่วนด้านการทหาร กองทัพกะเหรี่ยงยังไม่มีขีดความสามารถที่จะคุกคามไทยได้ แต่อาจสร้างความหนักใจแก่ไทยได้เช่นเดียวกัน”¹⁵⁴

นาย สุเย คณะกรรมการจังหวัดมะริดทวายของสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์พม่ากับกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) ในพื้นที่เขตมะริดทวาย ว่า

“กะเหรี่ยง (เขตมะริดทวาย) ถือคติที่ว่า “ศัตรูของศัตรูคือมิตร” จึงไม่ได้แสดงตนเป็นศัตรูกับคอมมิวนิสต์พม่า เพราะต่างก็มีศัตรูคือฝ่ายรัฐบาลพม่าด้วยกัน ได้มีการติดต่อกันโดยผ่านบุคคลที่ทั้งสองฝ่ายเชื่อใจ และพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง เมื่อกะเหรี่ยงจะไปตีพม่าที่ด่านสิงขร ก็ขอผ่านพื้นที่ของฝ่ายคอมมิวนิสต์พม่า เวลาผู้นำคอมมิวนิสต์พม่าต้องการเดินทางก็ขอผ่านดินแดนฝ่ายกะเหรี่ยง ในกลุ่มของคอมมิวนิสต์พม่าก็มีคนกะเหรี่ยง โผล่ร่วมด้วย พวกนี้มีการติดต่อกัน ไปมาหาสู่กัน”¹⁵²

จากปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดนด้านตะวันตก ประเทศไทยได้กลับมาให้ความสำคัญกับพื้นที่สวนผึ้งอีกครั้งหนึ่ง ในครั้งนี้รัฐไทยได้มองข้ามเทือกเขาตะนาวศรีไปยังกลุ่มกะเหรี่ยงในพม่า เริ่มตระหนักในบทบาทของกะเหรี่ยงอิสระที่อยู่ตามแนวชายแดน และสถานการณ์ชายแดนที่จะส่งผลกระทบต่อรัฐไทยในอนาคต ในปี พ.ศ.2500 รัฐบาลได้ตัดสินใจส่งตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 1 หมวด มี ร.ต.ต.สมชาติ วรสิงห์ ผบ.ตชด.บก.461 เป็น ผู้บังคับหมวด เข้ามาตั้งฐานอยู่ที่ บ้าน หุ่นเจดีย์ ติดเชิงเขาตะนาวศรีห่างจากหมู่บ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้งไปทางทิศตะวันตกระยะทางประมาณ 18 กิโลเมตร ในฤดูฝนการส่งเสบียงบำรุงมีความยากลำบากฐานปฏิบัติการของตำรวจตระเวนชายแดนถูกตัดขาดจากโลกภายนอก ต้องใช้ม้าต่างขนเสบียงข้ามน้ำห้วยบ่อเพียงลำห้วยเดียวถึง 15 ครั้ง ฐานที่มั่นของตำรวจตระเวนชายแดนตั้งประชิดติดชายแดน เมื่อมีเหตุการณ์ปะทะกันตามชายแดน อาจจะเสียเปรียบฝ่ายตรงข้ามได้ นาย บำรุง คงสวัสดิ์ เจ้าของกิจการเหมืองแร่ ตะโกปิดทอง อดีต สมาชิกสภาจังหวัดราชบุรีเขตอำเภอสวนผึ้ง. พูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงอิสระกับ ตำรวจตระเวนชายแดนในปี 2502 ดังนี้

¹⁵⁴ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง น. 77 ของสำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด โรงพิมพ์ กรมแผนที่ทหาร กรุงเทพฯ 2521

¹⁵²* นาย สุเย กะเหรี่ยงโผล่ กรรมการจังหวัด มะริด – ทวาย ของ กะเหรี่ยงอิสระ (KNU)

“ประมาณปี 2502 ลุงยังเป็นลูกจ้างขององค์การเหมืองแร่ เวลานั้นผู้นำกะเหรี่ยงคือ จอนุ่นนำข้ามเขาตะนาวศรีมาจากฝั่งกะเหรี่ยงมาพบกับหัวหน้า ต.ช.ด. ที่เหมืองแร่ทุ่งเจดีย์ ทั้งสองฝ่ายได้พูดคุยกันจนเป็นที่เข้าใจ ฝ่ายกะเหรี่ยงบอกกับทาง ต.ช.ด.ว่า ไม่ต้องห่วงชายแดนด้านนี้กะเหรี่ยงจะช่วยดูแลให้ และบอกว่าไม่จำเป็นที่ ต.ช.ด.ต้องมาตั้งค่ายอยู่ที่เหมืองแร่ทุ่งเจดีย์ ต่อมาพวก ต.ช.ด. จึงได้อพยพออกจากเหมืองแร่ทุ่งเจดีย์ มาอยู่ที่ริมแม่น้ำภาษีฝากตะวันออก ที่เรียกว่าค่ายไทรงาม” ตั้ง ตามชื่อของผู้บังคับหมวด ต.ช.ด. สมบูรณ์ ไทรงามในขณะนั้น¹⁵³

กองกำลังสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยงตั้งฐานที่มั่นอยู่ในที่ราบกลางหุบเขาในเขตพม่าทางชายแดนไทยประมาณ 5-6 กิโลเมตร อยู่ใกล้เหมืองแร่เขากระโจม มีอดีตนายทหารกะเหรี่ยงในกองทัพของอังกฤษ คือ พันเอก ซอนู Sow nu และ พันตรี ทุ มั่ง เป็นผู้นำทางการทหาร ทั้งคู่เป็นคนกะเหรี่ยงจกอร์ ในพื้นที่จังหวัดมะริดทวาย นับถือศาสนาคริสต์ ควบคุมชายแดนด้าน กาญจนบุรี ราชบุรี จนถึงประจวบคีรีขันธ์ ผู้นำทหารกะเหรี่ยงอิสระได้ยินเสียงเครื่องยนต์สูบน้ำของเหมืองแร่ดังกระหึ่ม เพราะเครื่องทำงานเป็นกะๆ ละ 4 ชั่วโมง วันละ 16 ชั่วโมง อยากจะมาดูและอยากจะเป็นมิตรด้วย นาย อนันต์ เพ็งธนัง ซึ่งสำรวจแร่อยู่แถวนั้นพอเห็นหน้าพันเอก ซอนู ก็รู้ว่ามาอย่างมิตร นาย อนันต์ เพ็งธนัง พูดภาษาอังกฤษได้ดีจึงเชิญ พันเอก ซอนู มาเที่ยวในเมืองไทย คุณ เดิม ดิษายาภิรมย์ เมื่อครั้งอยู่เหมืององค์การเหมืองแร่ที่ต้อง อำเภอลำทะเมนชัย กาญจนบุรี พูดภาษาพม่า มอญได้ดี จึงได้พันเอก ซอนู หัวหน้า กะเหรี่ยงอิสระเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน กะเหรี่ยงอิสระเริ่มเรียนรู้การทำแร่จากคนไทยนำแร่เข้ามาขายให้แก่เจ้าของเหมือง กะเหรี่ยงอิสระมีรายได้จากการขายแร่ดิบจนนับแต่นั้นมา ชาวเหมืองแร่รับซื้อเสบียงอาหารจากฝ่ายกะเหรี่ยง

....สมัยก่อนที่เหมืองแร่มีแต่เครื่องกระป๋อง มีเพื่อนกะเหรี่ยงได้กินหมู กินไก่ ของป่ามาขาย พวกเราเลยสบายไม่อึด เขามาซื้อเสื้อผ้า ยารักษาโรค จึงอยู่กันอย่างมีความสุขไม่ต้องกลัวระแวงกัน

....นาย จันทร สมบูรณ์กุล ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี จะขึ้นเขากระโจมทุกปีมาดูชายแดนปักป้ายเขตแดนไทย-พม่า พ.อ. ซอนู จะมาเยี่ยมผู้ว่า จันทร สมบูรณ์กุล ทั้งคู่พูดภาษาอังกฤษเก่ง บุคคลที่หนักคืออาญาผ่านมาจากเขาจะจับส่งมาให้ คดีการเมืองจะให้ผ่านไป กะเหรี่ยงนับถือศาสนาคริสต์ เสาร์-อาทิตย์ จะเข้าโบสถ์ ไม่มีขโมย ที่เหมืองจะมีทีวี กลางคืนผู้ชาย หญิง ลูกเด็กเล็กแดงกะเหรี่ยงจะมาดูทีวีจนเลิก เขามีระเบียบเราอยู่กันอย่างสงบสุข...¹⁶⁴

ชาวเหมืองแร่จึงเป็นคนไทยกลุ่มแรกที่เข้าไปมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับกะเหรี่ยงอิสระเป็นความสัมพันธ์ที่เรียกว่า “ หมูไป ไก่มา “ ด้วยเหตุที่ทั้งสองฝ่ายต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในยามยากจึงเกิดความเข้าใจและไว้วางใจต่อกัน

¹⁵³ บำรุง คงสวัสดิ์ อดีต ส.จ. สวนผึ้งและเจ้าของกิจการเหมืองแร่ ตะโกปิดทอง 11 ธ.ค.2545

¹⁶⁴ นาย วิเชียร โลหะศิริ วันเสาร์ที่ 18 มกราคม 2545 บนเขากระโจม

กะเหรี่ยงสวนผึ้งในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

พ.ศ.2486 หลัง จากที่ประเทศไทยต้องยอมให้ญี่ปุ่นใช้ดินแดนประเทศไทยเป็นเส้นทางผ่านที่จะบุกเข้าไปในพม่าและอินเดีย กองทหารญี่ปุ่นเดินทางเข้าหมู่บ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้งพักอาศัยอยู่ที่โรงเรียนประชาบาลประจำหมู่บ้านลุงบุญธรรม คึงลิ้ง พุดถึงทหารญี่ปุ่นว่า

“ พวกทหารญี่ปุ่นตัวเตี้ย ผิวขาว นุ่งผ้า
ผืนเล็กนิดเดียว มองอะไรก็เห็นหมดเลย
ลงไปอาบน้ำที่ลำห้วย พวกผู้หญิงไม่กล้าลง
ไปอาบน้ำที่ลำห้วยพวกผู้ใหญ่ก็บอกให้ผู้
หญิงกะเหรี่ยงแต่งตัวมอมแมม สกปรก
เพราะกลัวทหารญี่ปุ่นจะปล้ำขึ้นใจ ค่ะนะที่
พวกเขาไม่มาอยู่กับชาวบ้าน.. “

ทหารญี่ปุ่นต้องการสำรวจเส้นทาง
ไปทวายในประเทศพม่า ให้กำนันตาไม้ หา
ชาวบ้านที่รู้เส้นทางและชำนาญภูมิประเทศ

ครู ระเอิน (ถือปืน) เป็นเสรีไทย สถานที่ ร.ร.เบ็ญจมาภูทิต จ.ราชบุรี
เป็นผู้นำทางไปยังพม่า ด้วยความวิตกว่าถ้าญี่ปุ่นเปิดเส้นทางจากสวนผึ้งไปพม่า จะทำให้เกิด
สงครามระหว่างไทยกับพม่าอีกครั้งหนึ่ง ชาวบ้านกะเหรี่ยงจะเดือดร้อน กำนันตาไม้ ได้แอบกระซิบ
บอกลูกบ้านที่พาทหารญี่ปุ่นไปสำรวจเส้นทาง ให้ชาวบ้านเดินถ่วงเวลาแกล้งเดินให้หลงทาง เมื่อทหาร
ญี่ปุ่นไม่สามารถเดินทางไปเมืองทวายจึงถอนตัวกลับไป เวลาเดียวกันครูระเอินได้ทำหน้าที่เป็นเสรีไทย
รายงานความเคลื่อนไหวในทางลับให้กับฝ่ายต่อต้านทหารญี่ปุ่น¹⁶⁵

เมื่อโจรครองบ้าน เลือครองเมือง¹⁶⁶

สงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลงไม่นาน ได้เกิดภาวะข้าวยากหมากราคาแพง ในเวลานั้นโจร
ผู้ร้ายชุกชุม คนลาวยวนที่เป็นหัวขโมยจากหมู่บ้าน ท่าเคย บ้านกล้วย บ้านหนองศรีนวล ด่านทับตะโก
เข้ามาขโมยวัวควายในหมู่บ้านกะเหรี่ยงบ่อยครั้ง เวลากลางคืนชาวบ้านต้องจัดเวรยามเฝ้าระวังขโมยที่
จะมาปล้นวัวควายในหมู่บ้าน หมู่กะเหรี่ยง 2 คนคือ นาย ตู บุญเลิศ และ นาย ปี่ คึงลิ้งค์ ทั้งสอง
ได้เข้ารับสมัครเป็นตำรวจกลับมาดูแลรักษาความสงบในหมู่บ้าน ต่อมาทั้งสองต้องออกจากการเป็น
ตำรวจเพราะทางการไม่มีเงินเดือนจ่าย

¹⁶⁵ บันทึก ของนาย ระเอิน บุญเลิศ

¹⁶⁶ • สัมภาษณ์ แม่คุณเล็ก ศรีสำราญ บ้านนาขุนแสน ผู้ใหญ่เล็ก กังพู หมู่ 5 ห้วยแห้ง เวทีพุดคุย 9.พ.ย.44

ที่หมู่บ้านกอไผ่อำเภopakท่อ จังหวัดราชบุรี เป็นที่ส่องสมของชุมชนโจรบ้านกอไผ่ ที่ออกปล้นในพื้นที่ ราชบุรี สมุทรสงคราม และจังหวัดใกล้เคียง คนลาวยวนบ้านนาขุนแสนบางคนมีความสัมพันธ์กับลาวยวนที่บ้านกอไผ่ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ยกพลเข้าโจมตีชุมชนโจรที่บ้านกอไผ่ กลุ่มโจรนำโดย เสือไสวและเสือสอิ่ง ได้พาลูกสมุนจำนวน 7 คนมี เสือชู เสือหยัด เสือจุ่ม เสืออูบ เสือแขก เสือช้วน เสือนกเล็ก หลบมาเลียบาดแผลที่หมู่บ้านนาขุนแสนที่อยู่ใกล้หมู่บ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

ในช่วงเวลาเดียวกัน ที่บ้านเก่า อำเภอมือง กาญจนบุรี เป็นพื้นที่ของเสือสองพี่น้องคือ เสือแก้วผู้พี่ และเสือหนอมผู้น้องที่มีชื่อเป็นกะเหรี่ยงว่า“จะกะโล”เสือหนอมพูดกะเหรี่ยงได้ดีมีภรรยาและพรรคพวก เป็นคนกะเหรี่ยงจกอร์ที่แม่น้ำตะนาวศรีประเทศพม่า เสือแก้ว เสือหนอม โจร บ้านเก่า พาพรรคพวกหลบหนีตำรวจมาอยู่สวนผึ้ง เมื่อเสร็จภาระกิจการปล้นก็กลับมาแบ่งทรัพย์สินที่ได้มาที่หมู่บ้านกะเหรี่ยง พอถึงเวลาค่ำคืนพากันล้อมวง ร่ำสุรา ร้องเพลง เล่นรำวงกันอย่างสนุกสนานเป็นที่ครื้นเครง พวกเสือเมืองกาญจน์อยู่บ้านกะเหรี่ยง พวกเสือบ้านกอไผ่เสือนาขบุรีอยู่ที่บ้านนาขุนแสน พ่อค้าคนจีนที่ตั้งร้านค้าอยู่ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงคือ แป๊ะคีลิ้น เตียของ กำนัน ประกิจ ใจบาเพ็ญ ถูกเสือรบกวนต้องหอบผ้าพาลูกเมียหลบหนีไปอยู่ในเมือง ราชบุรี ลงบุญธรรม คึงลึงเล่าว่า

“...พวกเสือมีอาวุธปืนดี ๆ ทั้งนั้นเป็นปืนที่ใช้ในสงคราม มีปืนกล เอ็มทูล คาไบ มีกันคนละไม้ ต่ำกว่าสองกระบอก ไม่รู้ว่าเอามาจากที่ไหน ส่วนอาวุธปืนของพวกตำรวจผู้ของพวกเสือไม่ได้เลย..”

นาย ด้ ลูกชาย กำนันตาไม้ เมื่อได้ขังใจว่าถ้าไม่เข้ากับกลุ่มเสือ พวกเสือก็จะไม่ไว้ใจเพราะตนเองเคยเป็นตำรวจมาก่อน ถ้าเข้ากับพวกเสือชาวบ้านก็จะไม่ถูกข่มเหง นาย ด้ กับพรรคพวกจึงผูกมิตรกับ เสือแก้ว เสือหนอม เพราะเสือทั้งสองมีพรรคพวกและสมุนเป็นคนกะเหรี่ยงหลายคน กลุ่มเสือกะเหรี่ยง ได้ชวนกันออกปล้นในพื้นที่บ้านคนลาวยวนเป็นการตอบโต้ที่ชาวบ้านกะเหรี่ยงถูกลักขโมยวัวควาย เมื่อกลุ่มเสือกะเหรี่ยงทั้งหมู่บ้านของตนออกปล้นหมู่บ้านต่างถิ่น ทางบ้านด่านมะขามเตี้ย เขตเมืองกาญจนบุรี เสือจากถิ่นอื่นก็แอบมาตีท้ายครัวเข้ามาปล้นบ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้ง เสืออูบคนลาวยวนได้พาพวกเข้ามาปล้นร้านค้าคนจีน ปล้นบ้านกำนัน ตาไม้ ได้จับเอาลูกสาวไปเป็นตัวประกัน

ลุงผู้ใหญ่ บุญ สุขสวัสดิ์ คนลาวยวน อดีตผู้ใหญ่บ้านนาขุนแสน พ่อของ ผู้ใหญ่ สะอาด สุขสวัสดิ์ ได้แอบมากระซิบบอก ครู ระเอน บุญเลิศ พี่ชายของเสือดุว่า พวกเสือบ้านกอไผ่วางแผนจะมาทำ เพราะไม่ไว้ใจที่ครูระเอน ไปประชุมครูที่อำเภोजอมบึงคงจะแอบส่งข่าวให้พวกตำรวจ ครูระเอนเห็นถึงภัยที่จะมาถึง จึงตัดสินใจนั่งม้าออกเดินทางจากบ้านเวลาตี 4 ไปแจ้งตำรวจที่โรงพัก กิ่งอำเภोजอมบึง ในวันเดียวนั้นเองประมาณเวลาบ่ายคล้อยชาวบ้านนาขุนแสนเริ่มทยอยกันกลับมาจากการทำไร่ บ้างกำลังหุงข้าวทำอาหาร ตำรวจจากกิ่งอำเภोजอมบึงนั่งม้าเข้ามาถึงบ้านนาขุนแสน เปิดฉากควลปืนต่อสู้กับเสือกักบ้านกอไผ่ เสียงปืนระเบิดดังก้องเหมือนกอไผ่ถูกเปลวไฟเผาไหม้ เสียงปืนก้องมาถึงหมู่บ้านกะเหรี่ยง เสือจึงถูกยิงบาดเจ็บที่ข้อเท้า พาพรรคพวกเผ่นหนีไปทางชายแดนพม่า เสือดุรู้จักกับพวกตำรวจโรงพักจอมบึง เป็นสายให้กับตำรวจไล่ติดตามกลุ่มเสือบ้านกอไผ่จนต้องหนี

เติลค้ำมเทือกเขาตะนาวศรีเข้าไปหลบอยู่ในฝั่งประเทศพม่า ต่อมาเสื้อฮู้ได้พาลูกสมุนไล่ตลอด
 กลับเข้ามาประเทศไทยทางบ้านห้วยเมี่ยงได้บังคับหญิงกะเหรี่ยงจกอวมาเป็นเมีย กลุ่มชาวกะเหรี่ยง
 ได้ขึ้นตามไล่ล่าเสื้อฮู้ที่บ้านเมี่ยงเกิดการยิงปะทะกันบนบ้าน เสื้อฮู้ใช้หญิงกะเหรี่ยงที่ตกเป็น
 เมียเป็นโล่กำบังตัวจึงถูกยิงเสียชีวิตทั้งคู่

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นช่วงเวลาที่โจรครองเมือง คนกะเหรี่ยงสวนผึ้งอยู่ในสถานะที่
 ต้องหวาดผว นาง สมนึก กิ่งลิ้ง หญิงสาวกะเหรี่ยงต้องตกเป็นเมียของเสือคนเล็กสมุนเสื้อฮู้ เช่น
 เดียวกับหญิงสาวคนลาวยวนบ้านนาขุนแสน ก็ต้องตกเป็นเมียของเสือบ้านกอไฟ ด้วยสถานการณ์ที่
 บีบบังคับและเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยทำให้ สาวกะเหรี่ยงแรกรุ่นคนอื่นๆ ในหมู่บ้านต้องแต่งหน้าทา
 ตัวด้วยขี้เถ้าสวมเสื้อผ้าเก่าและสกปรกเพื่อให้เป็นที่รักเกียจของพวกเสือต่างถิ่น

การที่กะเหรี่ยงสวนผึ้งต้องเปลี่ยนพฤติกรรมมาเป็นเสือนั้น วิเคราะห์ได้ว่าเบื้องหลังของการเป็น
 เสือเกิดจากสถานการณ์ที่บีบบังคับ เพื่อความอยู่รอดของชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง เป็นการตอบโต้และ
 ปกป้องชีวิตทรัพย์สินของคนกะเหรี่ยงจากพวกโจรถิ่นอื่นที่มารบกวน

บทที่ 5

กะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุคไทยตะนาวศรี

(พ.ศ. 2511- ปัจจุบัน)

ก่อนปี พ.ศ.2511 ตำบลสวนผึ้งเป็นเขตการปกครองหนึ่งของอำเภอจอมบึง มีพื้นที่ถึง 663,125 ไร่ เนื้อที่ 2,145 ตารางกิโลเมตร กินพื้นที่ถึงร้อยละ 60 ของอำเภอจอมบึง ประชากรดั้งเดิมเป็นชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงที่ดำเนินชีวิตอย่างสมถะ เรียบง่าย พึ่งพาตนเอง มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ตำบลสวนผึ้ง มีหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลกันถึง 12 หมู่บ้าน อยู่ในถิ่นทุรกันดารสภาพภูมิประเทศเป็นป่าเขา มี 7 หมู่บ้าน ที่เป็นหมู่บ้านหลักของคนกะเหรี่ยง คือ บ้านบ่อ บ้านสวนผึ้ง บ้านทุ่งแฝก บ้านท่ามะขาม บ้านบึง บ้านคา บ้านโป่งกระทิง มีผู้ใหญ่บ้านเป็นกะเหรี่ยงโพลั่ว อีก 5 หมู่บ้าน คือ บ้านท่าเคย บ้านนาขุนแสน บ้านกล้วย บ้านทุ่งแหลม บ้านหนองขาม เป็นคนเชื้อสายลาววน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นคนเชื้อสายลาววน ทั้ง 12 หมู่บ้าน อยู่ภายใต้การปกครองของกำนันเชื้อสายกะเหรี่ยง อาณาเขตของตำบลสวนผึ้ง ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมือง จังหวัด กาญจนบุรี และตำบลด่านทับตะโก อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลรางบัว อำเภอจอมบึง และอำเภอปากท่อ จ.ราชบุรี ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอเขาชัยย้อย จังหวัดเพชรบุรี ทิศตะวันตก ติดกับประเทศพม่าที่มีเทือกเขาตะนาวศรีเป็นแนวพรมแดน

การติดต่อกับโลกภายนอกมีสองวิธีคือ เดินด้วยเท้าระยะทาง 30 กิโลเมตร เพื่อจะมาขึ้นรถโดยสารที่อำเภอจอมบึงไปยังตัวเมืองราชบุรี บางครั้งคนเดินทางต้องขออาศัยรถยนต์ของเหมืองแร่ที่บรรทุกแร่เข้าสู่ตัวเมืองราชบุรี ซึ่งรถเหมืองแร่ก็ไม่ได้เข้าเมืองราชบุรีทุกวัน ในฤดูฝนรถเหมืองแร่ต้องหยุดวิ่งเพราะน้ำในแม่น้ำภาชีและลำห้วยสาขาเอ่อล้นฝั่งรถข้ามไปมาไม่ได้ ไข้มาเลเรียเป็นโรคท้องถิ่นที่แพร่ระบาดตลอดทั้งปี สถานีนอนมียมีเพียงแห่งเดียวอยู่ที่บ้านบ่อ พื้นที่ตรงข้ามกับตำบลสวนผึ้งเป็นชุมชนกะเหรี่ยงในพม่า ที่อยู่ภายใต้การยึดครองของกองกำลังสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (K.N.U.) ที่อำนาจของรัฐบาลทหารพม่าไม่สามารถเข้าถึง ด้านทิศใต้ของตำบลสวนผึ้งเป็นพื้นที่ป่าดิบสลับภูเขาเชื่อมต่อกับจังหวัดเพชรบุรี หมู่บ้านชายขอบป่าเขาในพื้นที่อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี และอำเภอเขาชัยย้อย จังหวัดเพชรบุรี เริ่มมีสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเคลื่อนไหว มีเพียงค่ายตำรวจตระเวนชายแดนอยู่ในพื้นที่ เจ้าพนักงานของรัฐที่คุ้นเคยกับชาวบ้านอีกกลุ่มหนึ่งคือเจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันโรคมาเลเรีย ที่เข้ามาพ่นยา ดี.ดี.ที.เพื่อกำจัดยุงกันป้องกันเข้ามาในหน้าแล้งปีละครั้ง เจ้าหน้าที่หน่วยมาเลเซียได้เป็นเขยคนกะเหรี่ยง 2 คน นานๆครั้งจะมีตำรวจภูธรจากอำเภอจอมบึงขึ้นมาสักครั้งหนึ่ง ภาระกิจพิเศษของพวกตำรวจคือการรับซื้อวัว ควาย จากพม่า และมาเก็บค่าก๊อ • กับพ่อค้าวัว

• คำก๊อ คือภาษีเถื่อน ที่พวกตำรวจเรียกเก็บจากพวกพ่อค้าวัว ควาย, คำว่า ก๊อ มาจากคำว่า จิ้นก๊อ ในภาษาจีน หมายถึงเครื่อง บรรณาการ หรือ ส่วย ในภาษาไทยใช้จิมก๊อ

ความสัมพันธ์กับอำนาจรัฐ

ระหว่าง ปี พ.ศ.2500 – 2510 เป็นช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านจากยุคครอบงำของไทยเข้าสู่ยุคไทยตะวันตก เป็นช่วงเวลาเดียวกันที่ประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ด้วยสถานการณ์และปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงในพม่า ที่ส่งผลกระทบมาถึงชายแดนด้านตะวันตกของไทยด้านตำบลสวนผึ้ง รัฐได้ตัดสินใจส่งตำรวจตระเวนชายแดนเข้ามาในพื้นที่สวนผึ้ง ตำรวจตระเวนชายแดนคือกลไกอำนาจรัฐที่เข้ามาเป็นพวกแรกตั้งค่ายอยู่ห่างจากหมู่บ้านกะเหรี่ยงในภูมิประเทศที่เป็นป่าเขาติดกับเทือกเขาตะนาวศรี หมู่บ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้งเป็นเพียงเส้นทางผ่านของตำรวจตระเวนชายแดน คนกะเหรี่ยงมีความรู้สึกว่ามีอิสระที่ได้อยู่ห่างไกลจากพวก “เหงอด้”^{*} ครูตำรวจตระเวนชายแดนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชาวบ้านทำหน้าที่หาข่าวและสอนลูกหลานของคนในชุมชน ในช่วงเวลานั้นไม่มีตำรวจชายแดนได้แต่งงานกับหญิงกะเหรี่ยงในท้องถิ่น เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าสังคมกะเหรี่ยงในเวลานั้นยังไม่ไว้วางใจพวกข้าราชการ ที่ถือปืนอยู่ในมือ

ในทางกลับกันระหว่างปี พ.ศ.2500-2510 ข้าราชการครูที่เป็นคนไทยที่เข้ามาสอนเด็กในหมู่บ้านกะเหรี่ยงจำนวน 3 คน ได้มาเป็นลูกเขยกะเหรี่ยงสวนผึ้งฝังรากปักฐานอยู่ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงจนถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ.2506 รัฐบาลได้สร้าง สุขศาลา หรือ สถานีอนามัยแห่งแรกที่บ้านบ่อ ส่งเจ้าหน้าที่อนามัยเข้ามาดูแลสุขภาพแก่ชาวกะเหรี่ยง เจ้าหน้าที่อนามัยรักษาชาวบ้านด้วยยาแผนใหม่ แจกจ่ายยาชุดตำราหลวงให้แก่ชาวบ้านในยามเจ็บป่วย ก่อนหน้าที่จะมีสถานีอนามัยชาวบ้านในท้องถิ่นรู้จักการรักษาความเจ็บป่วยด้วยวิธีการนิตยาโดยมี นาย พร บุญญาศรี อดีตทหารเสนารักษ์ เมื่อได้มาเป็นเขยเปื้อนอ่อนคนจีนในหมู่บ้านจึงออกจากการเป็นลูกจ้างในเหมืองแร่มาจัดการรักษาชาวบ้าน

ในช่วงฤดูแล้งที่การคมนาคมสะดวก นาย จันทร สมบูรณ์กุล ข้าหลวง* จังหวัดราชบุรี นาย ประกิจ พิณเจริญ นายอำเภอจอมบึง และบรรดาข้าราชการจะเข้ามาพบปะเยี่ยมเยียนชาวบ้านกะเหรี่ยง ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็นโครงการ “จังหวัดเคลื่อนที่ - ผู้ว่าพบประชาชน ” โดยอาศัยรถยนต์ของเหมืองแร่ พร้อมกับนำภาพยนตร์มาฉายให้คนกะเหรี่ยงได้ชม ข้าหลวงและนายอำเภอจะขึ้นไปยังเขากระโจมเพื่อตรวจดูชายแดนอย่างสม่ำเสมอ ได้พบกับ พันเอก จอนุ หัวหน้ากะเหรี่ยงอิสระ ในระหว่างปี พ.ศ.2507 – 2514 นาย ระเณน บุญเลิศ ถูกเลือกให้เป็นกำนันตำบลสวนผึ้ง การเข้ามาเป็นกำนันตำบลสวนผึ้ง ของ นาย ระเณน ที่เคยเป็นครูประชาบาล ทำให้ผู้นำชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างข้าราชการ กับประชาชน และกลุ่มผู้นำในท้องถิ่น รวมทั้งกลุ่มคนลาวยวน คนนอกพื้นที่ก็ให้ความนับถือ นาย ระเณน ยัง พูดภาษากะเหรี่ยงจกอวได้ดี จึงสื่อสารกับผู้นำกะเหรี่ยง อิสระได้อย่างเข้าใจ ทำให้การติดต่อสัมพันธ์ระหว่าง ฝ่ายกะเหรี่ยงอิสระกับฝ่ายไทยดำเนินไปด้วยดี

ระหว่างปี พ.ศ.2508-2510 กลุ่มเมฆเหนือท้องฟ้าสวนผึ้งเริ่มเป็นสีเทา และพื้นที่ใกล้เคียงเริ่มเป็น

* เหงอด้ ภาษากะเหรี่ยงโพลั่ว สวนผึ้ง มีความหมายว่า ผู้เป็นใหญ่,ผู้มีอำนาจ ซึ่งหมายถึง ตำรวจ,ข้าราชการของรัฐ

* คนกะเหรี่ยงสวนผึ้งเรียก ผู้ว่าราชการจังหวัด ราชบุรี ในเวลานั้นว่า ข้าหลวง , มีความหมายว่า ข้าของในหลวง

สีชมพูระเรื่อ เมื่อสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเริ่มเคลื่อนไหวในพื้นที่รอยต่อ ระหว่าง ตำบลสวนผึ้ง อำเภोजอมบึง กับตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี รัฐวันเกรงว่ากะเหรี่ยงสวนผึ้งจะไปเป็นคอมมิวนิสต์ รัฐเริ่มตระหนักถึงภัยที่จะเกิดขึ้น จึงให้ความสำคัญกับพื้นที่ชายแดนด้านตะวันตกอีกครั้งหนึ่ง ในครั้งนี้รัฐได้หันกลับมาเหลียวมองและให้ความสนใจต่อคนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ที่เป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ไกลปืนเที่ยง ไกลจากอำนาจรัฐ ที่วิถีชีวิตยังถูกห่อหุ้มด้วยวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง อำนาจรัฐค่อยๆ คืบคลานเข้ามายึดกุมพื้นที่ เพื่อสร้างสำนึกของคนในท้องถิ่นให้เป็นคนไทย และเข้าครอบครองจิตใจของคนกะเหรี่ยงสวนผึ้งในเวลาต่อมา

การเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์ในภาคกลางตะวันตก

หลังจากรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ประหารชีวิตและจับกุมผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์ครั้งใหญ่เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2501 ปัญญาชน นักหนังสือพิมพ์ นักการเมือง กรรมกรชาวนา ถูกปราบปราม บ้างถูกจับกุม ผู้รักชาติและประชาธิปไตยจำนวนหนึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ต้องหลบหนีเพื่อเอาชีวิตรอด คนเหล่านั้นได้ออกจากเมืองกรุงมุ่งสู่ชนบทเพื่อหลบหนีการปราบปรามจากรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้เริ่มบุกเบิกงานในพื้นที่ชนบทได้จัดตั้งกองทัพลดแอกเพื่อต่อสู้กับอำนาจรัฐด้วยอาวุธ เริ่มปฏิบัติการแทรกซึมหาสมาชิกและแนวร่วมในพื้นที่ภาคอีสาน เขตงานภาคกลาง และ ด้านตะวันตก ในปี พ.ศ.2502¹⁶⁷ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเขตงานภาคกลางและตะวันตก เริ่มงานที่บ้านท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง บ้านพุพลู บ้านจะปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี มีสหาย ลุงสี ลุงแสง เป็นผู้เคลื่อนไหวได้ ลุงเหล็ก ลุงเปลี่ยน กะเหรี่ยงโพลั่ว มาช่วยงานด้านมวลชนกับชาวกะเหรี่ยง พื้นที่กาญจนบุรีมี ลุงผึ้ง สหาย พูน สหายเชียร สหายเดือน สหายไม้ คูแลรับผิชอบร่วมกัน เขตงาน ป่าละอู ห้วยสัตว์ใหญ่ ลุ่มแม่น้ำปรางค์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีคุณจิต คุณใจ ได้พ้อจ้อเขย คนกะเหรี่ยงจกอว์ ชายหลังค่อมแต่แข็งแรง พ้อจ้อเขย มีวิชาอาคม เป็นผู้นำทางศาสนาดั้งเดิม มีตำแหน่งเป็น โป้งคู้ หรือเจ้าวัด เป็นที่นับถือของคนกะเหรี่ยงจกอว์ เป็นแกนสำคัญในกลุ่มของกะเหรี่ยงจกอว์ พวกเจ้าหน้าที่ตั้งฉายาให้แก่ พ้อจ้อเขย ว่า นาย ค่อม ค่นองไพร เข้าสู่ปีพ.ศ.2506 ทางกรมได้ส่งทหารตำรวจเข้าติดตามกลุ่มสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ “ลุงคำตัน”หรือ พ.ท.โพยม จุลานนท์¹⁶⁸ นักการเมืองท้องถิ่น อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเพชรบุรี ถูกทางฝ่ายการติดตามและถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ เมื่อไม่สามารถทำงานการเมืองในรัฐสภาและอยู่ในเมืองก็ไม่ปลอดภัย “ลุงคำตัน” จึงได้ส่งสมาชิกบางคนขึ้นไปอยู่ที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงโพลั่ว บ้านสองพี่น้อง อำเภอท่ายาง ปลายแม่น้ำเพชรบุรี โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่าง “ลุง

¹⁶⁷ ตะนาวศรีรำลึก น.25 สหายสม ขาวทอง ผู้ชนบทสนองแนวนโยบายของพรรค 2545 (“ลุงคำตัน”หรือ พ.ท. โพยม จุลานนท์ บิดาของ พลเอก สรยุทธ จุลานนท์ อดีต ผบ.ทบ.)

¹⁶⁸ ตะนาวศรีรำลึก น.10 อนุสาวรีย์วีรชน ภาคกลางด้านตะวันตก พิชัย จำเพชร สมาชิกวุฒิสภา จังหวัดเพชรบุรี

คำตัน” กับกำนันพูด โกงกาง กะเหรี่ยงโพล่ว ทั้งสองเป็นมิตรร่วมน้ำสาบานโดยการรินเลือดดื่ม “ลุงคำตัน” ได้กล่าวย้ำตอกย้ำอย่างหนักแน่นกับกำนันพูดต่อหน้าผู้ที่ตนนำมาอยู่ในพื้นที่ชาวกะเหรี่ยงว่า ถ้าบุคคลที่ตนเองพามากระทำผิด ลวนลาม ลูกสาวชาวกะเหรี่ยงให้กำนันพูดยิงทิ้ง ได้เลย

อุปสรรคและปัญหาของพรรคพรรคคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ตะวันตก

ปีพ.ศ.2506เป็นการเริ่มต้นงานของพรรคคอมฯในเขตป่าเขาด้านตะวันตกบริเวณเทือกเขาตะนาวศรี และลุ่มน้ำปรางบุรี แพรกตะลื้อย สวนทุเรียน ป่าละอู อำเภอหัวหิน อำเภอ ฤๅษี ในเขตงานประจวบคีรีขันธ์พรรคคอมฯมีมวลชนเป็นชาวกะเหรี่ยงเผ่าจกอว์ ในเขตงานจังหวัดเพชรบุรี ปลายน้ำเพชร น้ำบางกลอย ห้วยแม่เพรียง น้ำแม่ประจัน สองพี่น้อง จะปรง พรุพลู ห้วยแห้ง ลิ่นช้าง อำเภอ เขาย้อย และ เขตงานจังหวัด ราชบุรี ที่บ้านตากแดด ยางหัก บ้านหินสี ไทยประจัน อำเภอปากท่อ อำเภอจอมบึง ที่บ้านโป่งกระทิง บ้านกล้วย ด่านทับตะโก บ้านท่าเคย บ้านคา สวนผึ้ง เขตงานราชบุรี เพชรบุรีมีมวลชนเป็นกะเหรี่ยงโพล่ว และคนไทยลาวยวน ชาวกะเหรี่ยงเป็นคนท้องถิ่นแต่ดั้งเดิมรู้จักและคุ้นเคยกับภูมิประเทศในเขตป่าเขาเป็นอย่างดี มีธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูด และอาหารการกินท้องถิ่นที่แตกต่างจากคนไทยในชนบท ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่เป็นป่าเขาที่สลับซับซ้อน ทุรกันดาร ต้องขึ้นเขาลงหุบห้วย ในป่าดงดิบที่อับชื้น เต็มไปด้วยไข้ป่า และคงทาก มีสัตว์ร้ายนานาชนิด งานของพรรคคอมฯท่ามกลางชาวกะเหรี่ยงจึงเป็นงานที่ โหด หิน ยากลำบาก ทำท่าย อุดมการณ์ และจิตใจของนักปฏิวัติ การปฏิบัติงานจึงต้องเข้มข้นกว่าเขตงานอื่นๆ

เมื่อกะเหรี่ยงเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์

ประมาณปี พ.ศ.2507 ทางพรรคเริ่มเข้ากดดันและติดตามความเคลื่อนไหวของสมาชิกพรรคคอมฯ ในพื้นที่เพชรบุรี ที่บ้านตากแดด ยางหัก อำเภอปากท่อ มีเหตุการณ์คล้ายๆกับทางเพชรบุรี เมื่อทางการกดดันด้วยการจับกุมชาวบ้านที่ไปทำไร่ในป่า ทำร้ายร่างกายชาวบ้านด้วยการซ้อม และจำคุก ได้สังหาร ลุงแสง ลุงนึ่ง ด้วยข้อหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ เมื่อชาวบ้านต้องทำมาหากินในป่า ล่าสัตว์ หาของป่ามาขาย ทำไร่เขตชายป่า ขากลับออกมาถูกเจ้าหน้าที่ชุมยิง ขวางป่าด้วยระเบิด ผู้ที่รอดชีวิตก็ไม่กล้ากลับเข้ามาในหมู่บ้าน บางคนก็กลับเข้าไปก็ถูกจับติดคุก 2 ปี 3 ปี สภาพที่หัวหน้าครอบครัว

ครัวจำเป็นต้องหนีเข้าป่าบรรดาลูกเมียที่อยู่ทางบ้านมีความยากลำบาก ผู้เฒ่า เหล็ก กะเหรี่ยงโพล่ว ถูกเจ้าหน้าที่คุกคามไม่เว้น ดังนั้นเมียและลูกๆ ก็ต้องอพยพเข้าป่าตามกันไปด้วยความจำเป็น

ในกรณีของลุงเหล็ก บุญชูเชิด กะเหรี่ยงโพล่วบ้าน ตากแดด ตำบล ยางหัก อำเภอ ปากท่อ ที่

ต้องหนีเข้าป่าเกิดจากความแค้นใจที่ ถูกจับป็นลูกของชาวที่ใช้ดูแลวัวฝูง เป็นปิ่นที่ไม่มีทะเบียน¹⁶⁹ ฝูงวัวถูกฆ่าและลักขโมย ลูกชายถูกทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัส “ป่าเหล็ก” นางพี่ บุญชูเชิด เมียลุงเหล็กถูกข่มขืนและไม่ได้รับความเป็นธรรม ท้ายที่สุดลุงเหล็กก็หนีเข้าป่าด้วยความเจ็บแค้นเคืองใจ

กรณีของ “ลุงต๋อง” นาย ต๋อง ทองเกียะ¹⁷⁰ กะเหรี่ยงโพล่ว อยู่หมู่บ้านเดียวกับลุงเหล็กเมื่อญาติพี่น้องเข้าป่าในระยะแรกพวกเขาต้องพบความทุกข์ยากลำบาก ไม่มีข้าวเพียงพอ พี่น้องในหมู่บ้านได้ช่วยกันขนข้าวแบ่งให้พี่น้องที่อยู่ในป่า เจ้าหน้าที่เผ่าติดตาม มาสอบถามครั้งใดชาวบ้านก็บอกว่าไม่รู้ไม่เห็น เจ้าหน้าที่ได้ข่มขู่ลุงต๋อง ทองเกียะ จนพิการตลอดชีวิต ต้องหนีเตลิดเข้าป่าด้วยภาวะจำเป็น ลุงต๋องได้เสียชีวิตในป่าในเวลาต่อมา

ในการเคลื่อนไหวเข้าหามวลชนเพื่อสร้างแนวร่วมของพรรคคอมฯได้กระทำเป็นกระบวนการเรียกว่า 5 ร่วม¹⁷¹ คือ ร่วมกิน ร่วมนอน ร่วมคิด ร่วมเรียน ร่วมงาน และใช้จิ้งหะกั่ว ทั้ง 7 จิ้งหะ ได้แก่ การ ปรับทุกข์ ผูกมิตร ปักหลัก ชักชวน เพาะป่า สร้างแกน เข้าร่วมจัดตั้ง เรียกจิ้งหะกั่วการทำงานทั้ง 7¹⁷² จิ้งหะดังนี้ คบเป็นเพื่อน ให้การศึกษาทางการเมือง ชักชวนเข้าร่วมการเคลื่อนไหว ค้นพบแกนสร้างแกน เลือกร่วมเข้าร่วมการจัดตั้ง สรุปรบทเรียน ยกย่องบทปฏิบัติ ขยายงานใหม่หมู่บ้านข้างเคียง

เพื่อให้เกิดความปรองดองและความสามัคคีระหว่างสมาชิกพรรคคอมฯที่เป็นคนไทยกับมวลชนชาวกะเหรี่ยง บรรดาสหยาที่เป็นคนไทยเมื่อเอ่ยถึงคนเผ่ากะเหรี่ยงซึ่งเป็นชนชาติส่วนน้อยในขบวนการปฏิวัติ จะใช้คำขึ้นต้นเรียกคนกะเหรี่ยงว่า “พี่น้อง” ดังที่ปรากฏในเพลงปฏิวัติที่ สหาย เขียน วงจุ่มโจม ได้แต่งชื่อว่า รำวงกะเหรี่ยงไทย สามัคคี

รำวง กะเหรี่ยงไทย สามัคคี ทำนอง-คำร้อง ส. เขียน วงจุ่มโจม

(สร้อย) กะเหรี่ยงและชนชาติไทยถึงตัวไม่ใหญ่แต่ใจอดทน

กะเหรี่ยงและชนชาติไทย ร่วมจิตร่วมใจ ดูกพี่น้องกัน

มาร่วมรบเคียงบ่าด้วยกันสู้ไป

ขับไล่อเมริกาศัตรูที่ครอบครองไทย

อย่าช้าเร็วไว้ร่วมกันต่อสู้

เพื่อสิทธิเสรีของไทย

เราจับปืนขึ้นสู้ พี่เอย เพื่อกู้เอกราชไทย(ซ้ำ)

อเมริกาไอ้หมาบ้าตัวใหญ่ มาข่มขืนเราทำไม เราจะไม่กลัวมัน

¹⁶⁹ สัมภาษณ์พิเศษ สหายรุ่นบุกเบิกงานภาคกลางฯ ตะนาวศรีรำลึก วันที่ 24 ธ.ค. 2545

¹⁷⁰ ใครทำให้พ่อแม่ต้องเข้าป่า ตะนาวศรีรำลึก น.68

¹⁷¹ คู่มือบทสนทนาของนโยบายของพรรค สหายสม ขาวทอง ตะนาวศรีรำลึก น. 27

¹⁷² ธงแดงบนขุนเขาตะนาวศรี สหาย ป.บุญบุรี ตะนาวศรีรำลึก น.17

อวดดีว่าตัวใหญ่โตคุยโม้ว่าเก่งหนักหนา

เสือกระดาษอเมริกาแม้ว่าเราตัวไม่ใหญ่ แต่สู้สุดใจไม่ถอยมัน

กะเหรี่ยงและชนชาติไทยถึงตัวไม่ใหญ่แต่ใจอดทน(ซ้ำ)

กะเหรี่ยงและชนชาติไทยถึงตัวไม่ใหญ่แต่ใจอดทน..

นับแต่ปี พ.ศ.2502 – 2512 ที่พรรคคอมมิวนิสต์กลางสามารถบุกเบิกขยายงานและจัดตั้งมวลชนในชนบทจากพื้นที่ราบไปยังเขตป่าเขา จนกระทั่งสามารถสร้างฐานที่มั่นและมีกองกำลังติดอาวุธ ได้ตอบโต้และรับมือกับฝ่ายอำนาจรัฐคือ ทหารและตำรวจ ระหว่างปี พ.ศ.2510 – 2511 ได้ตอบโต้ฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจจนเสียชีวิตและบาดเจ็บร่วมสิบคน รวมทั้งพ.ต.ท.ผู้กำกับตำรวจภาค 7¹⁷³ ได้รู้จักฐานที่ตั้งจนสามารถยึดค่ายหน่วยพลร่มที่กุ่มบุรีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์¹⁷⁴ ในขณะที่ตำรวจพลร่มกำลังกินข้าวเช้า ได้อาวุธและเครื่องมือสื่อสารทันสมัยได้ทั้งหมด

จากการสรุปบทเรียนพบว่าพรรคฯมีสหยาและผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณสมบัติและท่วงทำนองดี 9 ประการ คือ 1. คุณลักษณะพรรคดี 2. คุณลักษณะจัดตั้งดี 3. เดินแนวทางมวลชนดี 4. เดินแนวทางชนชั้นดี 5. สามัคคีดี 6. เป็นแบบอย่างที่ดี 7. มีระบบงานดี 8. ประสานงานดี 9. มีการนำดี

ระหว่างปี 2508 – 2511 ที่ทางการได้ดำเนินการกดดันปราบปรามอย่างหนัก สมาชิกพรรคคอมฯ และแนวร่วมชาวกะเหรี่ยงต้องล่าถอยลึกเข้าไปในป่าดิบ เข้าไปถึงต้นน้ำเพชรบุรี ห้วยแม่ประโคน ห้วยแม่เพรียง แม่น้ำบางกลอย โป่งลึก บ้านใจแผ่นดิน มาอยู่ในที่ปลอดภัยทั้งหมดทั้ง 3 ค่าย คือ ค่ายกลาง ค่ายผลิตหนึ่ง ค่ายผลิตสอง มีค่ายของลุงเหล็กตั้งอยู่ที่ ห้วยเสือกัดช้าง เป็นค่ายหน่วยงานเคลื่อนไหวยาวไกล ที่ต้องใช้เวลาเดินไปประมาณ 2 วัน

เสียงปืนแตกที่บ้านทุ่งกระถิน

หมู่บ้านทุ่งกระถิน เป็นหมู่บ้านคนลาววนตั้งอยู่ริมน้ำแม่ภาชี ในตำบลด่านทับตะโก อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอจอมบึงไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 15 กิโลเมตร ชาวบ้านมีอาชีพทำไร่ และทำนา บ้านทุ่งกระถินอยู่ในเส้นทางจรยุทธเปรียบดังเส้นทางเสือผ่านของบรรดาสหายพรรคคอมฯ ที่ต้องใช้เส้นทางผ่าน บ้านด่านทับตะโก เพื่อไปยังจังหวัดกาญจนบุรี ในเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ.2512 เป็นช่วงเวลาที่ชาวในหมู่บ้านทุ่งกระถินสุกเป็นสีทองเต็มท้องทุ่ง ชาวนาพร้อมที่จะเก็บเกี่ยวเสียงปืนนัดแรกได้ระเบิดขึ้นในท้องที่อำเภอจอมบึง เมื่อสอง พี่น้อง นาย เฝ้ม และนาย ทอง บรรจบปี ชาวบ้านทุ่งกระถิน ได้ร่วมกันสังหารแนวร่วมสมาชิกพรรคคอมฯ 2 คน ที่มาขอที่พักและหาเสบียง นาย ประกิต พิณเจริญ นายอำเภอจอมบึงได้มอบรางวัลเป็นปืนพกและรับทั้งสองคนเข้ามาเป็นอาสาสมัครรักษาดินแดน ให้ย้ายคนทั้งสองออกจากหมู่บ้านมาอยู่ประจำที่ ที่ว่าการอำเภอจอมบึง เพราะ

¹⁷³ ราลิกเขตเขาตะนาวศรี ..เขียวขจี ตะนาวศรีราลิก น. 40

¹⁷⁴ เรื่องเดียวกัน น. 44

เกรงว่าจะถูกสหายในป่ากลับมาตามล้างแค้น

ยุทธการ “เลือกข้าง”

ระหว่าง ปี 2512-2514 เป็นช่วงปีสงบที่สมาชิกพรรคคอมฯฝ่ายผลิตสามารถผลิตข้าวได้จำนวนมาก เมื่อหายเหน็ดเหนื่อยจากการเก็บเกี่ยวข้าวไร่ กำลังเตรียมการที่จะฉลองวันก่อตั้งพรรคคอมฯ สิ่งที่สมาชิกพรรคฯไม่คาดคิดก็เกิดขึ้น ประมาณเดือนพฤศจิกายนปลายปี 2514 ทางกรได้ใช้เฮลิคอปเตอร์ 4 ลำ บินลาดตระเวน เพื่อสำรวจค่ายตลอดทั้ง 3 วัน พอวันที่ 4 เฮลิคอปเตอร์ มากันทั้งหมด 8 ลำ ทำการยิงถล่มค่าย ทั้ง 3 ค่าย ยิงข้าวถูกเผาเสียหาย พรรคฯได้สูญเสียสหายนักรบคือ “สหายหลัง” นาย ป๊อ ลิมประยูร 1 คน ในยุทธการที่ห้วยเลือกข้าง

“...เมื่อเสียงระเบิดลูกสุดท้ายเวลาประมาณ 18.00น สงบลง “ป่าเรียม” ที่จับต้องไถ่ตลอดมาทั้งวันก็ตลอดถูกพวกเรที่ตั้ง ชื่อว่า “ธงชัย” ในคืนนั้นต้องช่วยกันหาม”ป่าเรียม”ส่วนลุงต้องที่พิการก็ช่วยกันแบก พวกเราเคลื่อนที่ไปอย่างช้าๆ และทุลักทุเล....”

...วันหนึ่งช่วงเย็น สหายเข้ม พาสหายหญิง 3 - 4 คน ไปขุดมันมาปนข้าวเพื่อจะหุงให้สหายกิน บังเอิญ ส. ก็ตั้งใจบินมายังป่ามันพอดี สหายชุดขุดมันจึงระดมยิงใส่อย่างพร้อมเพรียงกัน คราวนั้น ส.ลำนี้นั้นชนและตกในป่ามัน เจ้าหน้าที่บาดเจ็บหลายคน หนึ่งในเจ้าหน้าที่ที่จะกล่าวถึงมี พลเอกสุนทร คงสมพงษ์¹⁷⁵ (ตอนยังหนุ่ม) รวมอยู่ด้วย ขณะนั้นเป็นผู้บัญชาการรบที่ค่ายเขากระวด ราชบุรี...

...จากนั้นก็ถอยมาอยู่แถวต้นน้ำลำภาชี แต่ก็ยังคงถูกลบปรามจึงตัดสินใจเข้าไปยังฝั่งพม่า ได้พบกับพรรคที่พรรคน้อง เขาสลักทหารทุ่งโสร่งไว้ที่ต้นไม้และแขวนข้าวสารไว้ให้เรากิน เราตอบแทนด้วยการเขียนรูปค้อน เคียวไว้ที่ต้นไม้...

ปี 2515 การผลิตทำได้น้อยและยังถูกล้อมปราบอีกด้วย ชีวิตความเป็นอยู่ของเราลำบากมาก เพราะยุงข้าวที่เราเก็บเกี่ยวข้าวได้มากถูกเผาทำลาย จนราบเรียบ จึงต้องล้มข้าวล้มปนหัวกลัก หน่อไม้ หัวกลอย โดยเฉพาะกลอย อากาศเมากลายเป็นเรื่องปกติ ลุงเหล็กจึงได้ล้มช้างไป 2 เชือก ล้มเพราะความจำเป็นและกินจนหมด

สหาย เขียนวงจูโจม ได้ให้ภาพของผู้ที่เมากลายโดยผ่านบทเพลงปฏิวัติแห่งเทือกเขาตะนาวศรี ในเพลง “เมากลาย” ดังนี้

เมากลาย ทำนอง - คำร้อง ส.เขียน วงจูโจม

เมากลายเสียจนตาย ทั้งหญิงทั้งชาย เมามายกันทุกคน
ไม่ว่าเด็กเล็กหรือชราชน (ซ้ำ) เมากันทุกคนนอนกันเรียงราย
มองทางดูเหมือนมีสองทาง พอหลบเข้าข้างทางหัวชนต้นไม้
แข็งใจเดินทางไปได้ไม่ทำไหร (ซ้ำ) ต้องตัดสินใจล้มตัวลงนอน

¹⁷⁵ เรื่องเดียวกัน น.71

มองดูตะวันตะวันตกแสง แดดเปรี้ยวร้อนแรงเห็นแสงเหลืองเหมือนขมิ้น
 ดินเบาหัวหนักเหมือนถ่วงหิน (ซ้ำ) แต่เราไม่สิ้นทรทอดทน
 เมาอะไรก็พอมาได้ แต่จำเอาไว้อย่าเมาความคิดเอกชน
 เมาที่ไร้มักจะไร้เหตุผล (ซ้ำ) จะพาคนหัวชนกำแพง
 ลืมอะไรนั้นก็พอลืมได้ แต่จำเอาไว้อย่าลืมมวลชน อย่าลืมพรรค
 สิ่งสำคัญเป็นหลัก (ซ้ำ) ถ้าลืมพรรคจะหลงทิศผิดทาง¹⁷⁶

คืนวันที่ 14 ธันวาคม 2545 เป็นคืนที่อากาศยามหัวค่ำเย็นสบาย ภายใต้แสงตะเกียงน้ำมันก๊าซที่สว่าง
 ริบหรี่ในบ้านหลังเล็กๆของ ผู้เฒ่า เหล็ก บุญชูเชิด กะเหรี่ยงโพล่วบ้านห้วยเกษม อำเภอหนองหญ้า
 ปล้อง จังหวัดเพชรบุรี อดีตแกนนำที่มีบทบาทสำคัญในงานด้านมวลชนผู้ที่พรรคไว้วางใจจนถูกคัด
 เลือกให้เดินทางไปศึกษางานการเมืองถึงประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ และเวียดนาม ผู้เฒ่าเหล็กได้ฟื้นความ
 ทรงจำเล่าให้ฟังว่า

“.... คนของเราตอนนั้นยังมีจำนวนน้อย ยังไม่มากพอที่จะขยายงานให้กว้างออกไปทางสวนผึ้ง
 แต่มีคนของเราอยู่ที่สวนผึ้ง บ้านคา ท่าเคย กะเหรี่ยงทางสวนผึ้งเขารักกันดี เคารพเชื่อฟังผู้นำ กำนัน
 ตาไม้ เป็นคนดีที่น่านับถือ พื้นที่สวนผึ้งจึงถูกกำหนดให้เป็นทางผ่านที่คนของเราจะใช้เดินทาง”¹⁷⁷

สหาย เขียน กล่าวสรุปถึงสาเหตุที่พรรคคอมฯไม่ขยายพื้นที่ในตำบลสวนผึ้งว่า

... สภาพการตั้งหมู่บ้านของกะเหรี่ยงสวนผึ้งไม่ใช่เขตป่าเขาต่างจากพื้นที่ในเพชรบุรี ในสวน
 ผึ้งนั้นอำนาจรัฐแข็ง แต่ไม่ใช่สาเหตุที่จะรุกคืบไม่ได้ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของงานในเขตสวนผึ้งที่ยังไม่สุก
 งาม เรามีคนของเราอยู่ที่ สวนผึ้ง บ้านคา ท่าเคย สวนผึ้งจึงเป็นพื้นที่จรยุทธ์ที่เปิดไว้สำหรับใช้ในการ
 การเดินทางติดต่อกับเขตงานทางกาญจนบุรี

เส้นทางจรยุทธ์ที่บรรดาสหายพรรคคอมมิวนิสต์ใช้เดินทางผ่านสวนผึ้งเพื่อจะออกไปทาง
 จังหวัดกาญจนบุรี เริ่มจากผืนป่ารอยต่ออำเภอปากท่อ ผ่าน บ้านบึงกะมา หมู่บ้านกะเหรี่ยงโป่งกระทิง
 บ้านพุน้ำร้อน ข้ามเขาภูมกมายังบ้านบ่อเก่า สวนผึ้ง ผ่านทุ่งกระด่าย ไปท่ากุลา เข้าห้วยคลุ้ม ออกไป
 ยัง บ้านทุ่งกระถิน โกรกสิงขร ตำบลด่านทับตะโก บ้านทุ่งแฝก แก้มอัน หนองปรือ ด่านมะขามเตี้ย
 หนองตากยา เข้าเขตจังหวัดกาญจนบุรี

คนกะเหรี่ยงโพล่วเข้าใจตามที่ฝ่ายรัฐชี้แนะว่า สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ไม่ใช่พวกคนไทยแต่
 เป็นพวกคนจีน จึงได้เรียกฝ่ายคอมมิวนิสต์ว่า “เหง่อ เจ้ย โห่ว” แปลว่า “พวกจีนแดง และเรียกชาว
 กะเหรี่ยงที่เข้าร่วมงานกับคอมฯว่า “โพล่ว เม ลา กล่า” แปลว่า พวกคนในป่า นาย จุ่ง ชาวกะเหรี่ยง
 บ้านบ่อ หมู่ที่ 1 ต.สวนผึ้ง อดีตอาสาสมัครรักษาดินแดนกล่าวถึงการหลีกเลี่ยงการปะทะกันระหว่างคน

¹⁷⁶ ส. เขียน วงจุโถม น.104

¹⁷⁷ ผู้เฒ่า เหล็ก บุญชูเชิด วัย 80 ปี บ้านห้วยเกษม (ห้วยแห้ง) อำเภอ หนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี 14 ธันวาคม 2545

กะเหรี่ยงที่เป็นอาสาสมัครรักษาดินแดน กับชาวกะเหรี่ยงที่เป็นทหารป่าของพรรคคอมมิวนิสต์ เมื่อขณะออกลาดตระเวนหาข่าวในหมู่บ้านกะเหรี่ยงแถบบ้านพุน้ำร้อน ไปกระทั่ง พื้นที่เคลื่อนไหวของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ดังนี้

“ เวลาพวกเราเข้าหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่บ้านพุน้ำร้อน ก็ไปนอนไปกินตามบ้านชาวบ้าน พวกในป่าเขาก็มาพูดคุยด้วย ใครเป็นใครก็รู้กันอยู่ บางทีไปลาดตระเวนก็พยายามหลบเลี่ยงกัน พวกเขาบอกกับพวกเราว่า พวก อ.ส. ที่เป็นคนกะเหรี่ยง เวลาออกลาดตระเวน ขอให้ใช้ผ้าขาวม้าโพกหัว อย่าสวมหมวก อ.ส. เพราะจะไม่รู้ว่าใครเป็นคนไทย ใครเป็นคนกะเหรี่ยง เวลาปะทะกันเดียวจะเกิดการยิงผิดตัว

ที่นี้ปลัดฝ่ายป้องกันที่เป็นหัวหน้าชุดออกลาดตระเวนก็ผิดสังเกต ที่เห็น อ.ส.กะเหรี่ยงไม่สวมหมวก อ.ส. จึงถามว่าทำไมไม่สวมหมวก อ.ส.พวก.อ.ส.กะเหรี่ยงก็ตอบว่า ใส่หมวกแล้วไม่ถนัด ใช้ผ้าโพกหัว มันแน่นและก็สะดวกดี¹⁷⁸

นาย สวงศ์ บุญเลิศ อดีตกำนันตำบลสวนผึ้งระหว่างปี พ.ศ.2515 – 2521 ได้กล่าวถึงการเคลื่อนไหวของหน่วยจรยุทธ์ของพรรคคอมฯ ที่เดินทางมาหาซื้อเสบียงอาหารผ่านเข้ามาในหมู่บ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้ง เมื่อชาวบ้านพบเห็นหน่วยจรยุทธ์ ของพวกในป่าก็แอบมาบอกกำนัน

“ บางครั้งชาวบ้านก็เห็น พวกในป่ามาถึงบริเวณชายป่าใกล้หมู่บ้าน บ้านบ่อ ห้วยแห้ง มากัน 5 คน คนที่เห็น ก็มาบอก เมื่อเรารู้เราก็รีบไว้ ไม่ได้บอกเจ้าหน้าที่ทันที เมื่อเจ้าหน้าที่มาถามก็บอกเลียง ไปว่า ชาวบ้านมาบอกว่าเคยเห็นเมื่อ 2 – 3 เดือนที่ผ่านมา ... เราก็รู้ว่าพวกเขาใช้เป็นผ่านแต่ทางเราไม่อยากให้เป็นเรื่องใหญ่โต ถ้าเจ้าหน้าที่รู้จะเป็นเรื่องใหญ่ ชาวบ้านจะอยู่ไม่สงบ จะเดือดร้อน ก็ได้ฝากบอกไปให้พวกเขารู้ว่าอย่ามาอยู่ที่สวนผึ้ง ส่วนกะเหรี่ยงคนไหนที่ อ.ส.บางคนสงสัยและกล่าวหาว่าเป็นสายให้คอมมิวนิสต์ เราก็เรียกมาสอบถาม แล้วก็ พาไปหาอำเภอ เมื่อรู้ว่าไม่ใช่เราก็ปล่อยไป ทุกวันนี้พวกเขายังไม่ลืมบุญคุณของเรา แต่ทางเพชรบุรี ไม่ใช่อย่างนี้พวกเขา ไม่สามัคคีกัน”

ก่อนหน้าปี พ.ศ.2510 เล็กน้อย มีพระสงฆ์รูปหนึ่งที่ได้จาริกแผ่ธรรมเข้ามาในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง พระสงฆ์รูปนี้ได้รับการปรณิบัติจากคนกะเหรี่ยงด้วยความเลื่อมใสศรัทธา ภายในบ้านของชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งมักจะพบภาพถ่ายของพระสงฆ์รูปนี้แขวนอยู่ข้างฝาบ้าน กำนัน ระเณิน บุญเลิศ ได้อำนวยความสะดวกในการจาริกแผ่ธรรมเข้าไปในดินแดนของกะเหรี่ยงอิสระที่นับถือคริสต์ศาสนา ในลุ่มน้ำตะนาวศรีในพม่า โดยแจ้งข่าวให้แก่ ผู้พัน จอห์น ผู้นำกะเหรี่ยงแห่งกองทัพสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยงที่ควบคุมพื้นที่ในจังหวัดมะริด-ทวายเพื่อให้ความสะดวกในการจาริกแผ่ธรรมแด่พระ

¹⁷⁸ นาย จุ่ง จากการสัมภาษณ์อดีตอาสาสมัครรักษาดินแดนชาวกะเหรี่ยง บ้านบ่อ หมู่ที่ 1 ต.สวนผึ้ง

นาย สวงศ์ บุญเลิศ อดีตกำนันตำบลสวนผึ้ง ระหว่างปี 2515- 2521

ภิกษุรูปนี้ ชาวบ้านกะเหรี่ยงเรียกนามท่านว่า “พระครูวิจิตรธรรมมาจารย์ “ เป็นพระปาวธยาสาวิสัย หลวงปู่มั่น อดีตเจ้าอาวาสวัดพระธาตุเขาน้อย ถึงอำเภอ บ้านคา ท่านเข้าใจวิถีชีวิตและรับรู้ปัญหาที่ชาวกะเหรี่ยงในภาคกลางที่ได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากนโยบายและการพัฒนาของรัฐ ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้สร้างเงื่อนไขและก่อปัญหาต่อชาวกะเหรี่ยง ในขณะที่พื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย นับแต่จังหวัด อุทัยธานี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ เริ่มมีการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์ พระครูวิจิตรธรรมมาจารย์ได้ติดตามถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวกะเหรี่ยงตะวันตกรวมถึงกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ที่จะต้องได้รับการแก้ไขโดยการทูลเกล้าถวายฎีกาต่อองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีจดหมายถึงผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งเพื่อยื่นถวายฎีกาต่อองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพราะท่านเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจะได้รับการแก้ไขก็ต่อเมื่อสถาบันพระมหากษัตริย์ได้ทรงทราบ ดังมีเนื้อความจดหมายดังนี้

“...ขอให้กำนัน ระเณิน กับกำนัน สวงค์ อ่านหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตยคอยล์พรีองเกี่ยวกับกรรมกรไทย แต่ขอให้เปลี่ยนจากกรรมกรไทยมาเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง...ต้องใช้คำว่าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงแทนแล้วจะอ่านสภาพตัวเองออก อาตมาใช้ชีวิตคลุกคลีกับชาวป้ามาทั่วประเทศทนดูสภาพการเอาเปรียบของข้าราชการปกครองทุกๆแผนก ข้าราชการที่เข้ามาเพื่อการเมืองทุกหน่วยมานานทนดูความเดือดร้อนของชาวป้าชาวเขาที่อยู่ในป้ามานับศตวรรษไม่ถ้วน ถูกลิดทอนสิทธิเสรีภาพในชีวิตทรัพย์สิน เศรษฐกิจ คงจำได้เคยพูดกับนายจันทร์ สมบูรณ์กุล ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี ถึงปัญหาต่างๆ เมื่อมีคนเข้ามาว่าปัญหาจะแทรกซ้อนจะตามมา ขอให้วางมาตรการป้องกันให้ชาวป้าชาวเขา ปัญหาเตรียมการไว้ล่วงหน้าส่วนราชการแต่ละแผนก ต่างก็รับปากว่าจักทำๆ แล้วเงียบหายๆ ปัญหาในเวลานี้ไม่ผิดไปจากคำของอาตมาเลย อาตมายังไม่หยุดยั้งเรื่องการขอเข้าเฝ้า เวลานี้ส่งน้องสาวเลขานุการคณะรัฐมนตรีขึ้นไปเฝ้าพระบรมราชินีนาถ พระเจ้าอยู่หัว และฟ้าชาย ที่ภูพิงค์ราชนิเวศน์ เชียงใหม่ เพื่อแก้ปัญหาให้แก่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หัวหิน ปราณบุรี เพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี อุทัยธานี ด้านคณะรัฐมนตรีมอบให้เลขาธิการคณะรัฐมนตรี เลขาธิการนายกรัฐมนตรี.....ทั้งนี้เพราะทนดูความเดือดร้อนเป็นพื้นเป็นไฟของชาวป้าชาวเขาไม่ได้ ชาวป้าชาวเขาถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกข่มเหง ถูกปราบปรามแบบป่าเถื่อน ถูกกีดกัน ถูกปิดหูปิดตา ถูกบังคับให้เป็นคอมมิวนิสต์ทางอ้อม..

.....พระมหากษัตริย์อยู่ในฐานะเหนือการได้เปรียบเสียเปรียบ ต้องเล่นกันกับพระมหากษัตริย์ลงมาจึงสามารถแหวกปัญหานานาชนิดให้ชาวป้าชาวเขา เชื่อว่าอีกไม่นานวันจักปรากฏผลทางเปิดโอกาสให้เข้าเฝ้าในพระราชวังสวนจิตร...อาตมาเพียรพยายามช่วยปัญหาให้ได้เข้าเฝ้าพระเจ้าอยู่หัว กำนันนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรี เฝ้าสมเด็จพระสังฆราช กำหนดวันศุกร์ที่ 26 กรกฎาคมนี้ ขอให้กำนัน ระเณิน กำนัน สวง

ร่วมจัดการ巴士ขนาดบรรจุได้ 80-90-100 คนทางเข้าๆมาก...¹⁷⁹

การแย่งชิงมวลชนในสวนผึ้ง

เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเคลื่อนไหวและปฏิบัติการต่อต้านอำนาจรัฐด้วยอาวุธ รัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจร ห่วงวิตก รัฐเกรงว่าฝ่ายพรรคคอมมิวนิสต์จะเข้ามาแทรกซึมสร้างแนวร่วมเอากะเหรี่ยงสวนผึ้งเป็นมวลชน จึงตัดสินใจส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 20 (น.พ.ค.) ก.ร.ป. กลาง บก.ทหารสูงสุด มี น.ท.สันต์ อัจฉิมาร เป็น ผู้บังคับหน่วย มีส่วนราชการทั้งฝ่าย ทหาร จาก 3 เหล่าทัพและพลเรือนจากกระทรวง ทบวงกรมต่างๆ เข้ามาพัฒนาท้องถิ่นทั้ง ด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ได้เข้ามาสวนผึ้ง เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2511 - 2514 หัวหน้าส่วนราชการและผู้นำท้องถิ่นในขณะนั้น คือ นาย ยุทธ หนูนุกคิ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี พลโท สำราญ แพทย์สกุล เป็น แม่ทัพ กองทัพภาคที่ 1 นาย ประกิต พิณเจริญ เป็นนายอำเภอจอมบึง นาย ระเณน บุญเลิศ เป็นกำนันตำบลสวนผึ้ง ฝ่ายเจ้าหน้าที่ ดำรงได้ดำเนินการปราบปรามสมาชิกพรรคคอมฯในพื้นที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงใน อำเภอ ปากท่อ จังหวัดราชบุรี และ อำเภอ หนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ก็ช่วงชิงมวลชนควบคู่กันไปในพื้นที่เป้าหมายคือ ตำบล ด่านทับตะโก ตำบลสวนผึ้ง อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยการปรับปรุงและเปิดเส้นทางคมนาคมระหว่างชุมชน เพื่อให้การส่งกำลังเจ้าหน้าที่และการติดต่อกับทางราชการดำเนินไปด้วยความสะดวก

การปรับปรุงเส้นทางคมนาคม

หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ได้ปรับปรุงสภาพเส้นทางจากอำเภอจอมบึงมายังสวนผึ้ง ที่มีระยะทาง 30 กิโลเมตร โดยแบ่งระยะทางออกเป็น 4 ช่วง เรียกเส้นทางแต่ละช่วงในเวลานั้นดังนี้

เส้นทางช่วงแรก “หลับไม่ลง” เริ่มจากอำเภอจอมบึงมุ่งตรงมาทางทิศตะวันตก ผ่านหมู่บ้านคนลาวยวน บ้าน สันดอน หนองแล้ง รางบัว ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร เรียกว่าเส้นทางช่วงนี้ว่า “หลับไม่ลง” ด้วยสภาพเส้นทางในฤดูแล้งที่เต็มไปด้วยฝุ่นเมื่อผ่านท้องทุ่ง ตามท้องทุ่งเต็มไปด้วยฝูงวัวของคนลาวยวนเดินและเล็มหญ้า เมื่อถึงยามหน้าฝนสภาพทางจะเป็นหลุมเป็นบ่อมี ดินโคลน สองฝากทางเป็นทุ่งนาที่มีข้าวเขียวขจี

เส้นทางช่วงที่ 2 “อนงค์นาง” จากบ้านรางบัวถึงบ้านหนองขาม เป็นหมู่บ้านคนลาวยวน สภาพภูมิประเทศเป็นป่าเต็งรัง ป่าโปร่ง เป็นทางเปลี่ยวไม่มีหมู่บ้านริมทาง มีเขาคันหมอกและเขาสน เป็นแนวเขตกันระหว่างตำบลสวนผึ้งและตำบลรางบัว เส้นทางช่วงนี้ เรียกว่า “อนงค์นาง” เรียกตามชื่อหญิงงามบ้านรางม่วง คนจอมบึง หญิงสาวที่เป็นที่หมายปองของเจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ใน

¹⁷⁹ จดหมาย ของพระครูวิโรจน์ธรรมมาจารย์ถึงผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งกรกฎาคม 2517 วัดป่าพระธาตุเขาน้อย บ้านคา ต.บ้านบึง อ.จอมบึง, สัมภาษณ์ กำนัน สว่าง บุญเลิศ นาง โสภา เนตึก บ้านบ่อ

เวลานั้น

เส้นทางช่วงที่ 3 “ กลางพนา ” จากบ้านหนองขามถึงบ้านซำหนองหมี เป็นเส้นทางที่ถูกตัดใหม่เพื่อที่จะผ่านซำป่าหวายที่มีบ้านไม่กี่หลังคาเรือน เส้นทางช่วงนี้เรียกว่า “กลางพนา” สภาพภูมิประเทศเริ่มเป็นป่ารกชัฏไม่มีหมู่บ้านริมทาง ความหนาแน่นของพันธุ์ไม้และทรงต้นที่สูงชันที่อยู่สองฝากเส้นทางที่เป็นทางลัดของรถขนแร่ ได้บังคับสายตาจนมองไม่เห็นเทือกทิวเขาตะนาวศรีที่ตั้งตระหง่านอยู่เบื้องหน้า ป่าช่วงนี้ยังมีสัตว์ป่าจำพวก หมี เก้ง เสือ อาศัยอยู่

ป้าย ที่ทำการเคลื่อนที่ กำนัน ต.สวนผึ้ง เสาว์-อาทิตย์
ถนนสาย หมู่บ้านซำป่าหวายพัฒนา - บ้านบ่อ ในปี พ.ศ.2513
(ปัจจุบันคือบริเวณหน้าโรงพยาบาลสวนผึ้ง)

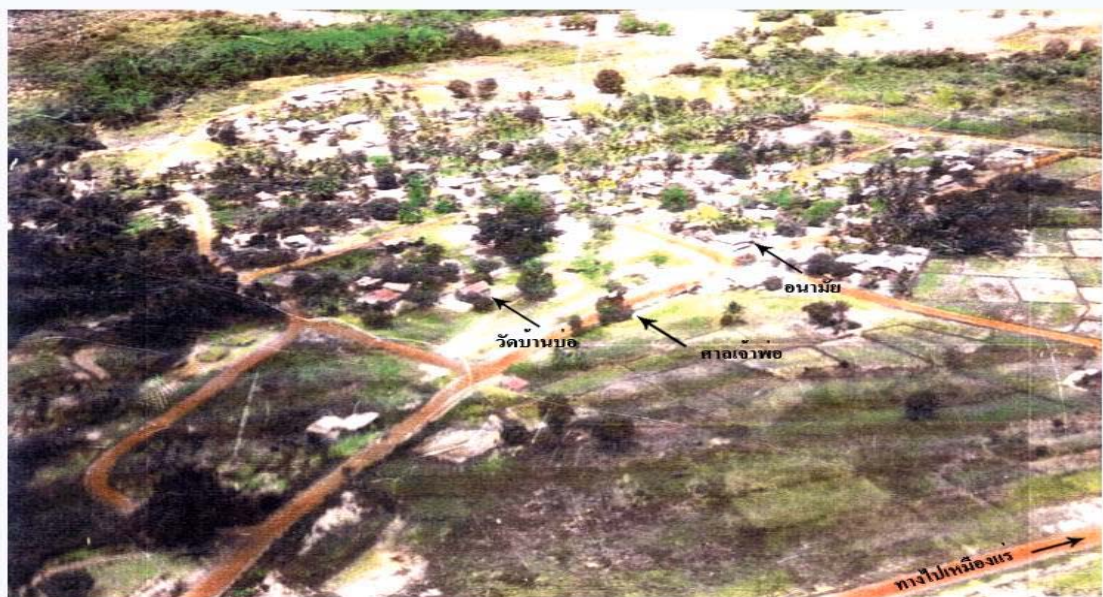
อ่างสวนผึ้งระหว่างปี 2511 - 2514
ปัจจุบันเป็นบริเวณที่ทำการอำเภอ ตลาด และสถานีตำรวจ

เส้นทางช่วงสุดท้าย เรียกว่า “ ลำภาชี ” ลำภาชีเป็นชื่อเรียกของลำน้ำสายหลักที่หล่อเลี้ยงชีวิตคนกะเหรี่ยง ก่อนที่จะเข้าสู่หมู่บ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้ง จะต้องข้ามผ่านลำน้ำแม่ภาชี หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ได้จ้างชาวบ้านกะเหรี่ยงและคนลาวยวนบ้านนาขุนแสนสร้างสะพานคอนกรีตข้ามลำน้ำแม่ภาชีสำเร็จในฤดูแล้งปี พ.ศ.2512 ทำให้สามารถเดินทางเข้ามายังสวนผึ้งได้ตลอดทั้งปี

เส้นทางต่อจากลำภาชีมายังเหมืองแร่ดีบุกชายแดนไทยพม่าด้านทิศตะวันตก เป็นป่าเขาต้องข้ามห้วยดิบอกคลุสายน้ำสายเดียว 15 ครั้ง นาย วิเชียร โลหะศิริ ซึ่งเป็นประธานชมรมเหมืองแร่ภาคตะวันตกได้

เรียกรายเงินจากผู้ประกอบการเหมืองแร่ เป็นค่าน้ำมันและเบี้ยเลี้ยงแก่นักงานกองช่างกรมทรัพยากรธรณีทำทางลูกรังระยะทางกว่า 15 กิโลเมตร ถึงสามแยกทุ่งเจดีย์ เหมืองแร่ห้วยม่วงได้ตัดเส้นทางจากบ้านสวนผึ้งผ่านพื้นที่ป่าเขาทางด้านทิศใต้ของบ้านสวนผึ้ง และไปตามแนวชายแดนไทย-พม่า ระยะทางกว่า 30 กิโลเมตร เมื่อเส้นทางสายหลักได้รับการปรับปรุงใช้การได้ตลอดทั้งปี นาย โชติ มั่นใจ ได้ซื้อรถกระบะบรรทุก 1 คัน วิ่งรับส่งคนไปซื้อสิ่งของถึงตัวเมืองราชบุรี สามารถ ไป – กลับ ภายในวันเดียว ค่าโดยสาร ไป-กลับ 120 บาท

การจัดระเบียบหมู่บ้าน เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในหมู่บ้าน หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ได้จัดระเบียบใหม่ในหมู่บ้านกะเหรี่ยง เหมือนกับการผ่าตัดเปลี่ยนร่างกายให้ดูดี เริ่มที่บ้านบ่อหมู่บ้านอันเป็นที่ตั้งของตำบลสวนผึ้ง มีการตัดถนนแบ่งซอยภายในหมู่บ้าน บ้านหลังไหนที่ขวางแนวถนนก็ทำการรื้อและปรับปรุงใหม่ ทำรั้วบ้าน สร้างส้วม สร้างเล้าหมู แทนการเลี้ยงแบบปล่อย สร้างห้องสมุดประชาชน ปรับปรุงศาลเจ้าพ่อในหมู่บ้านให้ดูดีและแข็งแรงสวยงามกว่าเดิม ทำแปลงเกษตรสาธิต ชาวบ้านส่วนมากอยากจะได้ถนนเชื่อมต่อหมู่บ้าน แต่ผู้เฒ่าบางคนก็หัวนเกรงว่าจะเป็นการสร้างเส้นทางไปทำสงครามกับพม่า

ชุมชนบ้านบ่อระหว่าง ปี 2511 - 2514

เมื่อ ร.ป. เข้ามาใหม่ๆ มีการตัดถนน ไปทางเหมืองแร่ เป็นทางจะออกไปพม่า พวกคนแก่เขากลัวว่า เมื่อเกิดเส้นทางไปพม่า ต่อไปข้างหน้าคนไทยกับพม่าจะรบกันอีก พวกคนแก่ไม่อยากได้ถนน บางคนย้ายออกจากหมู่บ้านไปอยู่ที่อื่น อย่างกะลุงนี้ ย้ายบ้านไปอยู่ที่ห้วยคลุม

“ ชาวบ้านกะเหรี่ยงบางคนก็ไม่ยอมให้ตัดถนนผ่านที่ของตน ถึงกับไปนอนขวางทางไม่ให้รถแทรกเตอร์ทำงานก็มี เจ้าหน้าที่ก็ไปขอร้องพวกครูให้ไปคุยกับชาวบ้าน และเอาพันธุมะพร้าวไปแจก

ชาวบ้านแทนต้นที่จะต้องถูกโค่นเพราะอยู่ในแนวที่จะต้องตัดถนน ชาวบ้านถึงยอม¹⁸⁰

ลุง แบน แยชิด ต้องรื้อ خانه บ้านของตนเพราะอยู่ในแนวที่ดินตัดผ่าน นาย เส็ง กงพระ ชาวกะเหรี่ยง แสดงความไม่พอใจถึงกับไปนอนขวางทางไม่ยอมให้เจ้าหน้าที่ ตัดถนน เพราะแนวถนน ต้องตัดผ่านหน้าบ้านและสวนผลไม้ กุส่งน้ำเข้ามาของลุงบุญธรรม ทางบ้านโคกสนั่นถูกถมเพื่อตัดเส้นทาง

ฝ่ายเจ้าหน้าที่ตั้งใจว่าจะย้ายวัดที่อยู่ในหมู่บ้าน ไปอยู่บริเวณเนินเขาเล็กๆทางด้านทิศเหนือของหมู่บ้าน ทางกรได้ตั้งชื่อเนินเขานั้นว่า “ภูภักดี” แต่ชาวบ้านโดยเฉพาะพวกคนเผ่าคนแก่ที่ไม่เห็นด้วย ได้รวมกันคัดค้าน

“ ตอนแรกพวกเจ้าหน้าที่จะย้ายวัดบ้านบ่อ ไปอยู่ที่เนินเขา ติดกับโรงเรียนหลังปัจจุบันแต่ชาวบ้านไม่ยอม เพราะไกลจากหมู่บ้าน เมื่อชาวบ้านไม่ยอมเขาก็ตามใจชาวบ้าน วัดจึงไม่ถูกย้ายยังอยู่ที่เดิมเหมือนทุกวันนี้¹⁸¹

การจัดตั้งหมู่บ้านป้องกันตนเอง กลางปี พ.ศ.2512 ช่วงฤดูฝนน้ำป่าได้ไหลท่วมบ้านเรือนราษฎรที่อาศัยอยู่ในที่ราบชายฝั่งน้ำแม่ภาชี กระแสน้ำได้สร้างความเสียหายแก่บ้านเรือนและพื้นที่เกษตรในตำบลด่านทับตะโก อำเภอจอมบึง เพื่อความสะดวกในการควบคุมประชากรอีกทั้งเป็นการป้องกันการแทรกซึมของสมาชิกพรรคคอมฯในพื้นที่ด่านทับตะโก หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่จึงได้

อพยพชาวบ้านในตำบลด่านทับตะโกที่ถูกน้ำท่วม ให้มาอยู่รวมกันที่หมู่บ้านแห่งใหม่คือบ้านชำป่าห้วยพัฒนา ในตำบลสวนผึ้ง จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ได้เดินทางมาเปิดหมู่บ้านป่าห้วยพัฒนา ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2513

จอมพลถนอมนายกรัฐมนตรีทักษาย ผู้นำกะเหรี่ยง วันที่ 23 ก.พ.2513

นโยบายของไทยที่ใช้ต่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย

นโยบายของไทยที่ใช้ต่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย มี 2 วิธีด้วยกันคือ

¹⁸⁰ • ลุงบุญ ธรรม กิ่งสิงค์ บ้านบ่อ ครู นิกร มณี โชติ อดีตครูใหญ่โรงเรียนวัดบ้าน บ้านบ่อ เวที พูดคุย 24พ.ย. 45

¹⁸¹ • ครู นิกร มณี โชติ อดีตครูใหญ่โรงเรียนวัดบ้าน บ้านบ่อ

1.นโยบายผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม เห็นได้จากกรณีการควบคุมโรงเรียนจีนและการจัดการกับกลุ่มมุสลิมภาคใต้ ในสมัยรัฐบาลจอมพลป.พิบูลสงคราม

2.นโยบายรวมพวก หรือบูรณาการทางสังคมและวัฒนธรรม เช่นการปฏิบัติต่อชาวมุสลิมในช่วงหลังและนโยบายเกี่ยวกับชาวเขา นโยบายเหล่านี้มุ่งที่จะให้เกิดความเป็นอันหนึ่งเดียวกัน ด้านภาษาผ่านทางโรงเรียน ด้านศาสนา ผ่านทางสถาบันต่างๆ เช่น วัด หรือโครงการ ธรรมจาริก¹⁸²

ในเอกสาร ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ของสำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด ได้เสนอว่า และเพื่อให้ชาวกะเหรี่ยงมีสำนึกกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชนชาติไทย จึงสมควรที่จะต้องศึกษาถึงองค์ประกอบแห่งปัญหาต่างๆที่ซับซ้อน “เพื่อจะได้ไม่มีชาวเขาอยู่ และจะมีแต่คนไทยทั้งหมด...”¹⁸³

ในช่วงเวลานั้นปัญหาด้านความมั่นคงของประเทศไทยคือภัยจากลัทธิคอมมิวนิสต์ พรรคคอมมิวนิสต์ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ประสบชัยชนะในการต่อสู้กับรัฐบาลที่สหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุน ทั้งสามประเทศที่อยู่รอบข้างประเทศไทยปกครองด้วยลัทธิสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ พม่าใช้ระบบเศรษฐกิจสังคมนิยม รัฐบาลไทยตระหนักถึงภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้นกับประเทศชาติ โดยเฉพาะกับประชากรชาวเขาในประเทศไทยที่อาศัยอยู่ในถิ่นรกร้างดงที่ห่างไกล ที่อยู่ตามแนวชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านที่ใช้ระบบปกครองต่างจากประเทศไทย รัฐจึงได้สำรวจและขึ้นทะเบียนชาว

เขาในช่วงปี พ.ศ.2512 เพื่อต้องการทราบจำนวนประชากรที่แท้จริงของชาวเขาที่มีอยู่ในประเทศ

¹⁸² กิตติพร ใจบุญ การสร้างรัฐชาติและความหมายเชิงชาติพันธุ์ น. 8 เมืองโบราณ ปีที่ 19 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2536 โรงพิมพ์ ด้านสุทธาการพิมพ์ 2536

¹⁸³ • ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด 2518 บทสรุป น. 86

ไทย และเป็นการควบคุมชาวเขาไม่ให้อยู่ภายใต้เงื้อมมือที่จะถูกชักนำไปเป็นคอมมิวนิสต์ โดยการอพยพชาวเขาลงมาอยู่ในที่ราบจัดที่ดินทำกินในรูปแบบของนิคมชาวเขา เช่นจัดนิคมชาวเขาบ้านแสนใจ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พร้อมทั้งจัดทำเหรียญชาวเขามอบให้แก่ชาวเขาทุกคน

ก่อนที่รัฐบาลยังไม่ได้จัดทำเหรียญชาวเขา คนกะเหรี่ยงสวนผึ้งไม่ได้มีความรู้สึกว่าเขาอยู่ในกลุ่มของชาวเขา เนื่องจากชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งหรือในภาคกลางไม่ได้อยู่บนเทือกเขาสูง เหมือนดังชาวกะเหรี่ยงและชาวเขาเผ่าอื่นๆทางภาคเหนือ ที่มีเทือกเขาเปรียบเหมือนปราการธรรมชาติที่ปิดกั้นมิให้ความเจริญและวัฒนธรรมจากภายนอกเข้าถึง ความเชื่อในพุทธศาสนาและประเพณีท้องถิ่นของชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งสอดคล้องกับวิถีไทยในท้องถิ่นชนบท ภายหลังการสำรวจประชากรกะเหรี่ยงเพื่อจัดทำเหรียญชาวเขาในตำบลสวนผึ้งคนกะเหรี่ยงสวนผึ้งจึงถูกเรียกว่าเป็น ชาวเขา และเมื่อทางการเข้ามาตั้งหน่วยพัฒนาสงเคราะห์ชาวเขาที่บ้านห้วยน้ำหนัก ยังเป็นการตอกย้ำจากฝ่ายราชการว่าคนกะเหรี่ยงสวนผึ้งนั้นเป็น ชาวเขา ความหมายของคำว่า“ชาวเขา”[•] นั้น ยังมีนัยยะถึงการแบ่งแยก ว่ากลุ่มชนที่อยู่บนที่สูงซึ่งมีเอกลักษณ์ทาง ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ที่ต่างจากคนพื้นราบ เป็นพวกที่ล่าหลังเป็นคนป่า ไร้การศึกษา อาจจะเป็นภัยแก่ประเทศชาติ คือ“พวกชาวเขา” ไม่ใช่คนไทย กับกลุ่มชนที่อยู่ในที่ราบคือพวกที่เจริญกว่า ได้รับการพัฒนา มีความศิวิลีย มีเอกลักษณ์ร่วมกันในวัฒนธรรมของชาติ คือ“พวกชาวเรา”ที่เป็นคนไทย

จากนโยบายรวมพวกของรัฐบาลนโยบายที่ถูกนำมาใช้กับชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งโดยหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ได้บัญญัติศัพท์ใหม่เรียกชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งว่า “ชาวไทยตะนาวศรี” ซึ่งหมายถึงชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่อาศัยอยู่ บริเวณเทือกเขาตะนาวศรี ชายแดนไทย – พม่า การเลือกใช้ชื่อ ชาวไทยตะนาวศรี” แทนการใช้ชื่อเรียก กะเหรี่ยง ก็เพื่อต้องการให้เกิดความเป็นอันหนึ่งเดียวกัน มีท่าทียอมรับว่าชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งก็คือคนไทยแต่เป็นไทยตะนาวศรี อีกทั้งยังเป็นการหลีกเลี่ยงไม่ให้คนกะเหรี่ยงมีความรู้สึกว่าเขาถูกดูถูกเมื่อถูกเรียกว่ากะเหรี่ยง มีหลักฐานการเรียกชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งว่าไทยตะนาวศรีที่ปรากฏอยู่บนซุ้มประตูทางเข้าวัดทางด้านทิศเหนือของวัดบ้านบ่อที่มีข้อความว่า “วัดบ้านบ่อไทยตะนาวศรี” และชื่อศาลเจ้าพ่อไทยตะนาวศรีที่อยู่ริมถนนหน้าวัดสวนผึ้งเป็นต้น

จากการเฝ้าสังเกตของผู้ศึกษาซึ่งเป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยงและเป็นคนในพื้นที่พบว่ากะเหรี่ยงสวนผึ้ง ยินดีที่จะให้ผู้อื่นเรียกพวกเขาว่า “ไทยตะนาวศรี” มากกว่าที่จะเรียกตนเองหรือให้คนอื่นเรียกเขาว่า “ชาวเขา เผ่ากะเหรี่ยง ” อย่างไรก็ตามในมุมมองส่วนตัวของผู้วิจัย(วุฒิ บุญเลิศ) กลับเห็นว่า ศัพท์ที่รัฐบาลบัญญัติขึ้นใหม่นั้นได้ทำลายตัวตนและสำนึกของท้องถิ่น สิ่งที่รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐสมควรที่จะทำ

• ชาวเขา (“ Hill tribe “) คำว่า tribe มาจากภาษาลาตินว่า “ tribu ” แปลว่า คนป่าที่อาศัยอยู่นอกอาณาจักร เป็นคนไร้อารยธรรม, จีวรธรณ ประจวบเหมาะ ว่าด้วยการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ น.7 ศูนย์มานุษยวิทยา 2547 ,ในสมัยโรมัน tribesถือว่าเป็นกลุ่มชนซึ่งมีฐานะด้อยกว่าพลเมือง ต้องส่งสิ่งของเป็นบรรณาการแก่เผ่าที่อยู่สูงกว่าเพื่อขอการคุ้มครอง ลิจิต ธีรเวคิน ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย น.68 พ.ศ.2521

คือการแสวงหาคู่ค่าของความแตกต่างเพื่อให้เกิดการยอมรับในความหลากหลาย และนำความแตกต่างที่หลากหลาย มาบูรณาการเพื่อให้เกิดพลังในท้องถิ่น ต้องมีท่าทีพร้อมทั้งการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมชาติ “พวกชาวเขา” และเห็นด้วยที่จะเรียก “ชาวเขา” ว่า ชาวไทยภูเขา เผ่า..(ระบุชื่อเผ่า...)

กิจกรรมด้านมวลชนสัมพันธ์

“ พวก ก.ร.ป.เข้ามาเขาก็ดีกับชาวบ้านนะ... พอตกเวลากลางคืนก็ออกไปเที่ยวสาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ไปช่วยพวกผู้หญิงตำข้าว นั่งแกะละหุ่ง เด็ดพริกกะเหรี่ยง บางคนก็ได้เมีย คนบ้านบ่อ นับดูแล้วมีตั้ง 5 คู่ แต่งกับผู้หญิงกะเหรี่ยง 3 คู่ มีเพลงที่พวก ก.ร.ป. ไปร้องเกี่ยวสาว เนื้อเพลงเป็นอย่างนี้

“...ก.ร.ป. รูปไม่หล่อแต่น้ำใจดี รักกับ ก.ร.ป. จะให้คุณพ่อมาขอทันที”¹⁸⁴

มีการนำผู้นำชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้เฒ่าคนแก่ ทั้งชาวกะเหรี่ยงและลาวยวน ไปทัศนศึกษาเยี่ยมชมสถานที่สำคัญเช่น พระบรมมหาราชวัง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว) เข้าเยี่ยมชมมรดกโลก พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร นำเยาวชนจากหมู่บ้านต่างๆ เข้าค่ายเยาวชนระดับประเทศ

“เมื่อก่อนคนกะเหรี่ยงไม่มีโอกาสได้ไปกรุงเทพฯ ไปก็ไม่ได้ถูก พอ ก.ร.ป. เข้ามา พวกเขาก็พาชาวบ้านไปกรุงเทพฯ ไปไหว้พระแก้ว ไปพระราชวัง ไปหานายกคกก.ก.ร.ป. ไปกันหลายคน คนแก่หนุ่มๆ พวกผู้หญิงก็ให้แต่งชุดกะเหรี่ยงกันไป ลุงเป็น สารวัตรกำนันลุงก็ได้ไปกับเขาด้วย”¹⁸⁵

ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ได้ส่งเสริมให้ ชาวบ้านกะเหรี่ยงปลูกฝ้าย และละหุ่ง เพื่อมีรายได้เสริม ละหุ่งเป็นพืชที่สามารถปลูกแซมในไร่นาของชาวกะเหรี่ยง ราคา กิโลกรัมละ 1.50 บาท มีพ่อค้ารับซื้อในหมู่บ้าน บางครั้งก็บรรทุกรถยนต์ของ นาย โชติ มั่นใจไปขายในเมืองที่ราชบุรี ทำให้ชาวบ้านเริ่มมีรายได้เสริม หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ได้จัดทำทุ่งหญ้าสาธิตภายในหมู่บ้าน

¹⁸⁴ นาย ปู บุญกร หมู่ที่ 1 บ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง 17 มกราคม 2545 ในเวลานั้นพวกสาวลาวยวนที่ บ้านนาขุนแสน เป็นภรรยาของเจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่หลายคน เมื่อพวกเจ้าหน้าที่ย้ายกลับไปอยู่ที่อื่น ได้ถูกละทิ้งทั้งหมด ตรงกันข้ามกับหญิง สาวกะเหรี่ยง ที่ได้อยู่กินด้วยกัน 3 คู่

¹⁸⁵ นาย บุญธรรม คุ่งลิ่ง หมู่ที่ 1 บ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง 17 มกราคม 2545

ในพื้นที่ของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ส่งเสริมให้มีการเลี้ยงวัว มีการผสมเทียมวัว แนะนำการเลี้ยงสุกรในคอกแทนการเลี้ยงแบบดั้งเดิมที่เป็นการปล่อยไม่ถูกสุขลักษณะ การส่งเสริมให้คนกะเหรี่ยงหันกลับมาปลูกพืชเพื่อจะมีรายได้เสริม และถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร ได้รับการขานรับจาก ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ดังเช่น นาย บ่าย เณต์เก ชาวนาหัวก้าวหน้าซึ่งเป็นเจ้าของโรงสีข้าวขนาดเล็กในหมู่บ้าน ภายหลังจากที่ได้ไปเที่ยวงานเกษตรแห่งชาติที่อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ลุง บ่าย เณต์เกเป็นกะเหรี่ยงคนแรกที่ได้ตัดสินใจซื้อรถแทรกเตอร์เพื่อใช้ในการเกษตร

ด้านการศึกษา รัฐบาลต้องการที่จะให้เยาวชนในท้องถิ่นได้รับการศึกษาถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เห็นว่าบริเวณที่ตั้งของโรงเรียนในหมู่บ้านมีพื้นที่แคบ ได้ย้ายโรงเรียนหลังเดิมที่อยู่ในเขตบริเวณวัดในหมู่บ้าน ไปอยู่ที่บริเวณเนินเขาสูงๆ ที่ทางการตั้งชื่อใหม่ว่า “ภูภักดี” บริเวณดังกล่าวเคยเป็นป่าช้าเก่าที่ใช้ฝังศพกรรมกรเหมืองแร่คนจีนและคนพเนจรที่ไร้ญาติ ได้สร้างอาคารเรียนหลังใหม่ขยายชั้นเรียนจากเดิมที่เปิดชั้นเรียนเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขยายชั้นเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ทำให้เด็กๆ ในท้องถิ่นมีโอกาสได้เรียนในโรงเรียนมากขึ้น ไม่ต้องออกไปเรียนนอกชุมชนที่อยู่ห่างไกล

ด้านการรักษาผู้เจ็บป่วย

หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ได้จัดหน่วยแพทย์และพยาบาลเคลื่อนที่ไปเยี่ยมเยียนและรักษาคนเจ็บป่วยตามหมู่บ้านต่างๆ ที่อยู่ห่างไกลและกันดาร ในบางกรณีที่มีผู้เจ็บป่วยอาการหนัก หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่จะเรียกเฮลิคอปเตอร์มารับคนป่วยส่ง

ไปรักษาตัวถึงโรงพยาบาลจังหวัดราชบุรีในทันที

ด้านความมั่นคง มีการเปิดรับชายกะเหรี่ยงที่เคยเป็นทหารเกณฑ์ ให้เข้ามาเป็นอาสาสมัครรักษาดินแดนมีเงินเดือนและเบี้ยเลี้ยงตอบแทน ชายกะเหรี่ยงเหล่านี้มีหน้าที่ในการเข้าเวรยามรักษาความปลอดภัยในที่ตั้งของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ อยู่ประจำฐานที่มั่นตามหมู่บ้านที่เป็นพื้นที่เคลื่อนไหวของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ ทำหน้าที่เป็นล่าม หาข่าว เป็นผู้นำทาง ให้แก่เจ้าหน้าที่ในการออกลาดตระเวนในพื้นที่ ภายในหมู่บ้านกะเหรี่ยงจัดให้มีเวรยามรักษาความปลอดภัยในยามค่ำคืน บรรดาผู้นำที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ถูกส่งไปอบรมให้ความรู้ ทางด้านการเมือง ความมั่นคงที่ค่ายทหารช่าง เขากรวด จังหวัดราชบุรี

การย้ายคนกะเหรี่ยงออกจากป่าต้นน้ำภาษี

กะเหรี่ยงเผ่าจกอร์ ในสวนผึ้งอาศัยอยู่ในเขตป่าต้นน้ำภาษีและเพชรบุรี อยู่กันเป็นหย่อมบ้านเล็กๆ 3 – 4 หลัง อยู่โดดเดี่ยว เรียบง่าย ห่างไกลจากหมู่บ้านกะเหรี่ยงโพล่ว หลังจากพรรคคอมฯถูกปราบปรามจากฝ่ายรัฐบาลในยุทธการที่ห้วยแม่ประโคน ห้วยเสือกัดช้าง บรรดานักรบและมวลชนปฏิวัติของพรรคคอมฯต้องล่าถอยมาอยู่ที่บริเวณป่าต้นน้ำภาษีและข้ามไปอยู่ในที่ปลอดภัยในเขตประเทศพม่า สมาชิกพรรคและมวลชนเกาะติดหน่วยรบขาดแคลนเสบียงอาหารอย่างหนัก ลุงเหล็กแกนนำงานด้านมวลชนของพรรคได้ลงมาเคลื่อนไหวกับพี่น้องกะเหรี่ยงจกอร์ต้นน้ำภาษี ในเขตตำบลสวนผึ้ง ที่บ้านพระกำ ห้วยน้ำหนัก งานปรับทุกข์ผูกมิตรของ ลุงเหล็กเริ่มเกิดผล มีเยาวชนกะเหรี่ยงจกอร์เข้าร่วมและถูกส่งไปโรงเรียนการเมืองทางเขตงานทางภาคใต้ แต่งานของลุงเหล็กก็ต้องถูกได้กลับจากทางการเมืองในปี พ.ศ.2521 เมื่อรัฐบาลใช้นโยบายทั้งกดดัน ทางยุทธการ และงานด้านการเมืองได้ใช้ “ลุงเม็ค เค็มบิง”¹⁸⁶ อาสาสมัครรักษาดินแดน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านกะเหรี่ยงโพล่วบ้านทุ่งแฝก เข้าไปฝังตัวในหมู่บ้านกะเหรี่ยงจกอร์ที่บ้านพระกำ เพื่อเป็น “นกต่อ” ทำการ กลี้ยกล่อม และรวบรวม ชาวกะเหรี่ยงที่อยู่ในเขตป่าเขาให้ลงมาอยู่ที่บ้านพระกำ

เสียงปีนดับ ที่เทือกเขาตะนาวศรี

ในการช่วงชิงมวลชนระหว่างฝ่ายรัฐกับพรรคคอมมิวนิสต์ ได้สร้างความสูญเสียให้แก่คนไทยด้วยกัน “ตะนาวศรีรำลึก” หนังสือที่จัดพิมพ์ในโอกาสจัดงานอนุสรณ์สถานวีรชนภาคกลางของนักรบกองทัพปลดแอกแห่งประเทศไทย ที่บ้านห้วยแห้ง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ได้ให้รายชื่อผู้ที่ชีวิตทั้งสมาชิกพรรคคอมฯและมวลชนเชื้อสายกะเหรี่ยงในเขตงานราชบุรี เพชรบุรี จำนวน 51 คน เมื่อดูรายชื่อและสอบถามชาวกะเหรี่ยงที่เคยเข้าร่วมกับพรรคคอมฯ ปรากฏว่าผู้ที่เสียชีวิตร้อยละ 50 ของจำนวน 51 คน เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยงโพล่ว สาเหตุใหญ่ของการเสียชีวิตมาจากความเจ็บป่วยในขณะที่อยู่ในป่า

อนุสรณ์สถานผู้เสียชีวิตพรรคคอมมิวนิสต์
เขตประจวบฯ, เพชรบุรี, ราชบุรี สถานที่ อ.หนองหญ้าปล้อง เพชรบุรี

ประจวบคีรีขันธ์มียอดผู้เสียชีวิตจำนวน 38 คน มีรายชื่อที่เป็นคนกะเหรี่ยงจกอร์จำนวน 17 คน¹⁸⁸ ในที่สุดฝ่ายรัฐก็เป็นผู้ประกาศชัยชนะในสงครามแย่งชิงประชาชน แต่ฝ่ายพรรคคอมฯก็ไม่เคยประกาศอย่าง

¹⁸⁶ ลุง เม็ค เค็มบิง บ้านทุ่งแฝก ม.2 ต.สวนผึ้ง

¹⁸⁸ ตะนาวศรีรำลึก น. 108-112, งานอนุสรณ์สถานวีรชนภาคกลางของนักรบกองทัพปลดแอกแห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2545 บ้านห้วยแห้ง อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี

เป็นทางการว่าตนเองเป็นฝ่ายปราชัย^{*} การที่ฝ่ายรัฐบาลเป็นฝ่ายมีชัยนั้นมาจากเงื่อนไขและเหตุปัจจัยหลายประการดังนี้

สถาบันพระมหากษัตริย์กับความมั่นคงในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พร้อมทั้งสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอฯ มีความสนพระทัยและเอาพระทัยในทุกข์สุขของทวยราษฎร์และชาวกะเหรี่ยง ระหว่างปี 2509 – 2521 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชนิได้เสด็จเยี่ยมพื้นที่ตำบลสวนผึ้งบ่อยครั้ง หมู่บ้านที่เสด็จเยี่ยมนั้นเป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่มีการเคลื่อนไหวของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะที่หมู่บ้านโป่งกระทิง ที่มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดเพชรบุรี อันเป็นพื้นที่แย่งชิงมวลชนระหว่างรัฐบาลกับพรรคคอมมิวนิสต์

เสด็จบ้านคา 23 พฤษภาคม 2518

พล.ต.อ.วสิษฐ เดชกุญชร เมื่อครั้งที่เข้ารับหน้าที่เป็นนายตำรวจประจำราชสำนักได้กล่าวถึงสถานการณ์บ้านเมืองในปี พ.ศ.2513 ว่ามีการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ก่อการร้ายในภาคกลางในพื้นที่จังหวัด สุพรรณบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่เสียชีวิตอยู่เนืองๆ พล.ต.อ.วสิษฐ เดชกุญชร กล่าวว่า ทันทที่มีข่าวว่าที่ไหนมีเหตุการณ์รุนแรง เจ้าหน้าที่ได้รับความสูญเสีย และประชาชนตกอยู่ในความหวาดกลัว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ จะเสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่นั้นในทันที เพื่อทรงเยี่ยมเจ้าหน้าที่และพสกนิกรพระราชทานเครื่องอุปโภคบริโภค สิ่งของที่พระราชทานเป็นส่วนหนึ่ง แต่ที่สำคัญคือการปรากฏพระวรกายของทั้งสองพระองค์และพระราชปฏิสันถารที่ทรงพระกรุณาพระราชทานอย่างใกล้ชิดแก่ผู้ประสบเคราะห์กรรม และฟื้นฟูขวัญกำลังใจทั้งต่อเจ้าหน้าที่และประชาชนให้กลับอบอุ่นและมั่นคงในทันที¹⁸⁹ เหตุการณ์ที่ยังอยู่ในความทรงจำของบรรดาอาสาสมัครรักษาดินแดนชาวกะเหรี่ยงคือเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2521 ทั้งสองพระองค์ได้เสด็จ เยี่ยมหุดคุ่มครองที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงโป่งกระทิงล่างเป็นปีที่มีการปะทะกันระหว่าง

^{*} สุรัชย์ แซ่ด่าน คำกล่าว ในงานอนุสรณ์สถานวีรชนฯ บ้านห้วยแห้ง อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี พฤศจิกายน 2545 ที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าร่วมสังเกตการณ์ด้วย

¹⁸⁹ บันทึกความทรงจำ รอยพระยุคลบาท น.35 พล.ต.อ.วสิษฐ เดชกุญชร มติชนสุดสัปดาห์ ก.พ.2543

เจ้าหน้าที่ตำรวจกับสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ที่ลงมารับเสด็จที่บ้านโป่งกระทิงตำบลสวนผึ้ง

ลำดับเหตุการณ์ในการเสด็จมายังชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

วันที่ 25 เม.ย. พ.ศ.2509
สมเด็จพระเจ้าเสด็จเยี่ยมกะเหรี่ยง
สวนผึ้งครั้งแรกทรงเปิดโรงเรียน
ตำรวจตระเวนชายแดนอ้อ
บำเพ็ญ^{*}

วันที่ 14 มิ.ย.2512 สมเด็จพระเจ้าเสด็จเยี่ยมราษฎรกะเหรี่ยงโป่ง
กระทิงและทรงเปิดโรงเรียน
ต.ช.ด.

วันที่ 8 ม.ค. 2514 สมเด็จพระเจ้าเสด็จเยี่ยมราษฎร ทรงเปิดโรงเรียนวังน้ำเขียว (หมู่บ้านลาววน)

วันที่ 5ก.ค. 514 สมเด็จพระเจ้าเสด็จเยี่ยมราษฎรเปิดทรงโรงเรียนทุ่งแหลม (หมู่บ้านลาววน)

วันที่ 29 ก.ค. 2514 สมเด็จพระเจ้าเสด็จเยี่ยมราษฎรกะเหรี่ยง บ้านคา

วันที่ 23 พ.ค. 2518 ทั้งสองพระองค์เสด็จเยี่ยมราษฎร บ้านคากิ่ง.อ.สวนผึ้ง ทอดพระเนตรฝายน้ำ
ล้นบ้านโป่งกระทิงล่าง กำนัน ระเอน กำนัน สวง บุญเลิศ และนายป๋อง แยมพรม ทูลเกล้าถวายฎีกา
เพื่อขอพระราชทานที่ดิน 10,000 ไร่ เพื่อให้ชาวกะเหรี่ยงได้ อาศัยทำกิน

วันที่ 19 มิถุนายน 2518 สมเด็จพระเจ้าเสด็จเยี่ยมราษฎรกะเหรี่ยงบ้านบ่อหวี ทรงเปิดโรงเรียนต.ช.ด บ้าน
บ่อหวี

วันที่ 23 พฤษภาคม 2521ทั้งสองพระองค์เสด็จเยี่ยมชุดคุ้มครองที่หมู่บ้านกะเหรี่ยง โป่งกระทิงล่าง
เป็นปีที่มีการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์

บทบาทของผู้นำท้องถิ่นชาวกะเหรี่ยง

ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทต่อการคลี่คลายสถานการณ์ หรืออาจจะนำไปสู่ความขัดแย้งก็ได้ ถ้าผู้นำไม่
เข้าใจบทบาทของตนเอง เพราะผู้นำเป็นคนกลางระหว่างรัฐและประชาชน การสร้างพื้นที่ทางสังคม
และการจัดความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ที่เอื้อประโยชน์ต่อส่วนรวมย่อมนำมาความสงบสุขต่อชุมชน ใน
สถานการณ์ที่พื้นที่ใกล้เคียงมีความขัดแย้งและประชาชนสับสนเพราะถูกยื้อแย่ง ผู้นำชุมชนในขณะ
นั้นคือ นาย ระเอน บุญเลิศ เคยรับราชการครู เป็นที่นับถือของคนในพื้นที่ มีเชื้อสายทางพ่อเป็น

สมเด็จพระเจ้าเสด็จสวนผึ้งครั้งแรก
เปิดโรงเรียน ต.ช.ด. อ้อบำเพ็ญปี 2509
กะเหรี่ยงสวนผึ้งเข้าเฝ้า

* อ้อบำเพ็ญ มาจากชื่อตระกูล อ้อจ้อเหลียง ที่เป็นผู้บริจาคเงินสร้างโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

กะเหรี่ยงจกอว์มีสายตระกูลมาจากต้นน้ำภาชี มีสายสัมพันธ์ทางเครือญาติครอบคลุมโยงโยไปถึงชาวกะเหรี่ยงต้นน้ำเพชรบุรี แม่น้ำปรางค์ ทุกๆปีในหน้าแล้งเครือญาติที่เป็นกะเหรี่ยงจกอว์ จากพื้นที่ต้นน้ำ สามสาย จะมาเยี่ยมกันตามน้ำที่สวนผึ้ง ด้วยความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติทำให้ผู้นำชุมชนได้รับข่าวสารในพื้นที่ ปัญหาต่างๆจึงลดระดับความรุนแรง และสามารถควบคุมมวลชนของตนเองได้ กำนัน ระเณิน มีความสัมพันธ์กับ กำนัน พุด โกงกาง ผู้นำกะเหรี่ยงโพลั่ว ตำบล สองพี่น้อง อำเภอกำแพง จังหวัดเพชรบุรี ที่เป็นมิตรร่วมน้ำสาบานกับ “ลุงคำตัน” พ.ท.โพยม จุลานนท์ ผู้นำกะเหรี่ยงทั้งสองได้มีการติดต่อกันอย่างต่อเนื่อง กำนัน ระเณิน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและเข้าถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐในทุกระดับนับแต่ นายประกิจ พิณเจริญ นายอำเภอจอมบึง นายจันทร์ สมบูรณ์กุล นาย ยุทธ หนูนภักดี ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี และพลโท สำราญ แพทย์สกุล แม่ทัพภาคที่ 1 ด้วยการที่เคยเป็นข้าราชการจึงเข้าใจระบบราชการ และวัฒนธรรมของข้าราชการ จึงได้รับความเชื่อถือและไว้วาง

กำนัน ระเณิน บุญเลิศ

ใจจากทางการ พวกข้าราชการและตำรวจในพื้นที่ไม่กล้าเข้มงวดกับชาวบ้านในตำบลสวนผึ้ง ต่างจากพื้นที่ในตำบลยางหัก อำเภอกำแพง จังหวัดเพชรบุรี ผู้นำชุมชนยังมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพันเอก จอน ผู้นำกะเหรี่ยงอิสระในพม่า ความสัมพันธ์ที่แนบแน่นเกิดขึ้นเมื่อครั้งที่กำนัน ระเณิน ได้หลบภัยไปอยู่กับชาวกะเหรี่ยงลุ่มน้ำตะนาวศรีเมื่อครั้งที่ตนเองนำพาพันเอกพระยาสุรพันธ์เสนีย์ เทศาภิบาลมณฑลราชบุรี ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏหลบหนีไปทวาย ด้วยความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกะเหรี่ยงทั้งสองทำให้ฝ่ายไทยคลายความวิตกกังวลต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตะวันตก ด้วยบุคลิกอันมาจากลักษณะนิสัยดั้งเดิมภายใต้วัฒนธรรมกะเหรี่ยง รวมทั้งความรู้ประสบการณ์ที่ตนเองมีความสัมพันธ์กับ คนชวร้าย จากภายนอก ในการสร้างพื้นที่และจัดความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้นำท้องถิ่น จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้ความสถานการณ์ในพื้นที่ลดระดับความรุนแรง

ภารกิจของตำรวจตระเวนชายแดน

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นกิจกรรมนำร่องที่สามารถเข้าถึงชุมชนกะเหรี่ยง ตำรวจชายแดนยังได้ผู้ปกครองนักเรียนเป็นแหล่งและสายข่าว งานจิตวิทยามวลชนโดยเฉพาะงานลูกเสือชาวบ้านโดยความร่วมมือกับครูการศึกษาที่อยู่ในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น บรรดาพ่อค่านักธุรกิจ กลุ่มสมาคมชาวไร่อ้อย เจ้าของกิจการเหมืองแร่ดิบที่สนับสนุนการฝึกอบรมลูกเสือชาวบ้าน ทำให้คนในท้องถิ่นมีใจจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และแผ่นดิน

อำนาจของรัฐเข้มแข็ง

ในพื้นที่มีฐานตำรวจตระเวนชายแดนตั้งอยู่ประจำ และมีหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ประกอบด้วยทหารจาก กองทัพบก และหน่วยราชการกระทรวงอื่นๆ เข้ามาปฏิบัติงาน การเมือง เศรษฐกิจ สังคม

จนเกิดผล

กองกำลังกะเหรี่ยงอิสระเป็นรัฐกันชน

กองกำลังกะเหรี่ยงในพื้นที่ชายแดนไทยพม่าที่มีนโยบายประชาธิปไตย ได้ให้ความร่วมมือกับฝ่ายไทยในป้องกันชายแดน เพื่อไม่ให้สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ใช้พื้นที่กะเหรี่ยงในเขตพม่าเป็นที่พักพิง และคอยส่งข่าวความเคลื่อนไหวของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ในเขตพม่า

พรรคคอมมิวนิสต์กำหนดให้พื้นที่ตำบลสวนผึ้งเป็นเส้นทางจรยุทธ์ พรรคคอมมิวนิสต์กำหนดให้พื้นที่ตำบลสวนผึ้งเป็นเส้นทางผ่าน เพื่อจะเดินป่าออกไปยังจังหวัดกาญจนบุรี ด้วยเหตุที่เขตพื้นที่ของพรรคคอมมิวนิสต์ภาคตะวันตก อยู่ใกล้กรุงเทพฯ อยู่แค่ปลายจมูกของฝ่ายอำนาจรัฐ ทำให้งานเคลื่อนไหวและการต่อสู้ต้องใช้ความระมัดระวัง มีความจำกัดในการเปิดแนวรบด้วยอาวุธ มีความยากลำบากในการติดต่อประสานงานกับทางพรรคเพื่อขอการสนับสนุน ด้าน กำลัง และยุทธปัจจัย เมื่อเปรียบเทียบกับเขตงานของพรรคคอมฯในพื้นที่ภาคเหนือและอีสาน ที่มีพื้นที่เปิดกว้างและอยู่ใกล้ชายแดนประเทศลาวที่ ความช่วยเหลือจากพรรคที่พรรคน้องและคอมมิวนิสต์จีนเข้ามาได้โดยง่าย

การปรับตัวและการดิ้นรนของกะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุคไทยตะวันตริ¹⁹⁰

เมื่อหน่วยพัฒนาการเคลื่อนสร้างสะพานคอนกรีตเสริมเหล็กข้ามน้ำแม่ภาชีสำเร็จในฤดูแล้ง ปี พ.ศ. 2512* ยานพาหนะต่างๆ สามารถเดินทางเข้าออกสวนผึ้งได้ตลอดทั้งปี สิ่งบันเทิงต่างๆจากนอกชุมชนเช่น ภาพยนตร์ได้เข้ามาแทนที่ หนังสือ วังดนตรีลูกทุ่ง เข้ามาแทนที่ หมอตำแย งานปีใหม่วัดบ้านบ่อ นอกจากมี ภาพยนตร์ มวย ดนตรีลูกทุ่ง คณะ ส.เมืองสมุทร และวงดนตรีของ ขุนพลเพลงแคน คณะสมัย อ่อนวงศ์ ขวัญใจคนลาวยวนและกะเหรี่ยง ยังมีโรงสาวงามจาก บ้านเจ็ดเสมียน โขธาราม บ้านวังมะเดื่อ จอมบึง มาสร้างสีสันในงาน นาย เงิน จำปาลอด คนลาวยวนในหมู่บ้านได้ล้อมรั้ววัดแต่ละด้วยไม้รวก เพื่อทำเป็นโรงภาพยนตร์กลางแจ้งบริการผู้ฉายภาพยนตร์ที่มาจากภาพยนตร์คลื่นละ 4 - 5 เรื่องฉายจนได้รุ่ง บรรดาหนุ่มกะเหรี่ยงพาสาวนุ่งผ้าซิ่นนั่งซ้อนจักรยานปั่นมาจากบ้าน พวกผู้ใหญ่อุ้มลูกงุมมือหลานถือไฟฉายส่องทางเดินมาชมภาพยนตร์ตั้งแต่เพลาค่ำ นั่งชมภาพยนตร์ตลอดทั้งคืน รอจนถึงเวลาฟ้าสางจึงม้วนเสื่อเดินแบกกลับบ้าน ยามสายก็ชวนกันไปไร่เปิดวิทยุหมุนคลื่นหารายการเพลงลูกทุ่งที่ตนเองชื่นชอบ ยามบ่ายเก็บละหุ่งแบกกลับมาตากแห้งที่บ้าน เพื่อแกะเมล็ดไปขาย เก็บเงินเอาไว้เป็นค่าตัวชมภาพยนตร์ในครั้งต่อไป

กะเหรี่ยงโผล่สวนผึ้งเริ่มเรียนรู้และซึมซับ สิ่งที่เข้ามาในชุมชน เริ่มปรับตัวยอมรับสิ่งที่มาจากภายนอก นาย ปู่ บุญกร กะเหรี่ยงบ้านบ่อ นาย ปั้น แยมพรหม คนลาวยวนมีภรรยาเป็นคนกะเหรี่ยงร่วมกับคนหนุ่มสาวรวมกันจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่งกะเหรี่ยงขึ้นมา มีผู้ใหญ่สูงอายุบางคนคอยให้กำลังใจและสนับสนุน ช่วยออกเงินเพื่อซื้อเครื่องดนตรีเป็นเงินจำนวน 4,000 บาทให้แก่คนหนุ่มสาว เครื่อง

¹⁹⁰ เวที พูดคุย บ้านนายปู่ บุญกร บ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง 2 ธันวาคม 2545

* ผู้วิจัย (วุฒิ บุญเลิศ) ขณะเมื่ออายุ 14 ปี ก็ยังได้มีโอกาสรับจ้างทำงานสร้างสะพานแห่งนี้

ดนตรีมี กลอง ฉาบ ฉิ่ง แคน เสริมด้วย กลองชุด นักร้องและหางเครื่องสวมชุดกะเหรี่ยงประจำถิ่น เพลงแคนกะเหรี่ยงที่มีเนื้อร้องลูกผสมไทยวน-กะเหรี่ยง ถูกนำเสนอบนเวทีตามงานในหมู่บ้านคนลาว วนในเขต ราชบุรี เพชรบุรี ครั้งหนึ่งวงดนตรีกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้ออกจากบ้านป่ามุงหน้าไปแสดงถึง เมืองมินบุรี ชายขอบเมืองหลวง ในงานศพ ของนาย เต็ม ดิษายิมย์ ผู้สร้างตำนานเหมืองแร่เขา กระโจม เป็นความตื่นเต้นและความภาคภูมิใจของนักร้องนักดนตรีกะเหรี่ยงที่มีโอกาสนำเสนอผลงาน เพลงของคนชายขอบ ต่อสายตาคนเมืองกรุง

มีบทเพลงที่ผู้แต่งเพลงกะเหรี่ยงแต่งขึ้นมา ในเนื้อเพลงได้สะท้อนให้เห็นการปรับตัวตนและ ลักษณะนิสัยของคนกะเหรี่ยงที่เป็นคนถ่อมตัวและเจียมตน จากการใช้ศัพท์เรียกตนเองว่า “กระผม” แทนที่จะเลือกใช้ศัพท์คำว่า “ผม” เพื่อต้องการให้สังคมภายนอกได้รู้จักและยอมรับว่าคนกะเหรี่ยงก็คือ คนไทย แต่เป็นไทยตะนาวศรีจึงใช้ชื่อเพลงว่า หนุ่มตะนาวศรี แทนที่จะใช้ชื่อเพลงว่า หนุ่มกะเหรี่ยง สวนผึ้ง

เนื้อเพลง หนุ่มตะนาวศรี

กระผม นี่เป็นหนุ่มตะนาวศรี อยู่ไกลเต็มที อยู่ไกลสุดซึ่ง
บ้านของกระผมอยู่ที่ ตำบลสวนผึ้ง อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี
กระผม นี่เป็นกะเหรี่ยงโดยตรง อยู่ไกลสังคมน้องคงไม่รู้จัก
คนอย่างผมนี้เป็นชายผู้อภัย พูดถึงเรื่องความรักกระผมนั้นยังไม่มี
เหยื่อเอ๋ยหน่อ แปลว่า ฉันรักเธอ บ้าสะหน่อ แปลว่า อยากจะได้เธอ
คำกะเหรี่ยงสองคำอย่าได้เพ้อ ตอบซิเพื่อนเกลอชอบคำไหนที่ดี
กระผมนี้เป็นหนุ่ม ตะนาวศรี อยากฝากไมตรีกับสาวสักคน
บ้านของกระผมถึงจะไกลสังคม แต่ว่าใจของผมยังไผ่ฝืนถึงสาว...ราชบุรี¹⁹¹

เมื่อก่อนคนหนุ่มสาวและผู้อาวุโสตั้งวงดนตรีได้สำเร็จ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ได้นำวงดนตรี ไปออกกรายการพิเศษที่สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 ในรายการหารายได้ให้แก่มูลนิธิ สายใจไทย วงดนตรีลูกทุ่งกะเหรี่ยงมีลมหายใจได้เพียง 4 ปีก็ต้องยุบวง เพราะนักร้องนักดนตรีที่มีครอบครัวเริ่มมีปัญหา ภรรยาของนักร้องนักดนตรีเกิดความหึงหวงสามี ไม่ไว้ใจสามีที่ออกไปแสดงดนตรีไกลหูห่างตา

กลุ่มนักร้องนักดนตรีลูกทุ่งกะเหรี่ยงจึงเปรียบเหมือนตัวแทนของคนกะเหรี่ยงสวนผึ้งรุ่นใหม่ ที่เลือกใช้พื้นที่และเวทีวัฒนธรรม ใช้ดนตรีเป็นสื่อให้สังคมภายนอกได้เห็นความ “มีอยู่ และ เป็นอยู่” ของกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่ถูกเรียกว่า “ชาวไทยตะนาวศรี”

กะเหรี่ยงสวนผึ้งถวายฎีกาขอที่ทำกิน

ขณะที่หนุ่มสาวกะเหรี่ยงอยู่ในบรรยากาศของความบันเทิง และอยู่ในห้วงอารมณ์สนุก

¹⁹¹ นาย ปู่ บุญกร บ้านบ่อ ม.1 ต.สวนผึ้ง 18 กันยายน 2544

สนาน ในอีกด้านหนึ่งของกลุ่มผู้อาวุโสและผู้นำที่มองกาลไกลได้ทบทวนอดีต ครุ่นคิดถึงสถานการณ์ในปัจจุบัน มีความวิตกกังวลกับอนาคตของคนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ความวิตกกังวลของบรรดาผู้เฒ่าผู้แก่และผู้นำบางคนได้ตกผลึก เมื่อมีพระสงฆ์เข้ามาร่วมวิเคราะห์ถึงสภาพที่เป็นจริงที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมกะเหรี่ยง ผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งและพระครูวิโรจน์ธรรมมาจารย์ มีความเป็นห่วงวิตกกังวลถึงอนาคตของชาวกะเหรี่ยงที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนา ต่อไปภายหน้าคนกะเหรี่ยงจะไม่มีที่ดินทำกิน จากการไหลทะลักเข้ามาของคนนอกพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นจำนวนมาก จึงได้เตรียมการถวายฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปี พ.ศ.2517 วันที่ 23 พฤษภาคม 2518 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในพื้นที่กิ่ง อำเภอสวนผึ้ง ผู้แทนกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้ถวายฎีกากราบขอพระราชทานที่ดินจำนวน 10,000 ไร่ เป็นพื้นที่ว่างเปล่าบริเวณห้วย ชาดึง ห้วยโป่งลึก เพื่อขอจัดสรรที่ดินให้ชาวกะเหรี่ยงได้อาศัยทำกิน แบบเดียวกับโครงการหุบกระพง สำนักพระราชเลขานุการได้เสนอเรื่องให้จังหวัดราชบุรีพิจารณาดำเนินการ วันที่ 10 มิถุนายน 2518 นาย จาด อรุณชนะนันท์ รองปลัด กระทรวงมหาดไทย พร้อมด้วยผู้แทน กระทรวง ทบวง กรม ได้มาประชุมที่จังหวัดราชบุรี เพื่อพิจารณาดำเนินการ ที่ประชุมได้พิจารณาพื้นที่ที่ชาวกะเหรี่ยงขอพระราชทาน เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นบริเวณป่าต้นน้ำ ไม่สมควรนำมาจัดสรร จึงได้นำที่ดินที่หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่สงวนไว้ 2 ช้างทาง ถนน สาย จอมบึง – บ้านโป่งกระทิง ขนาดกว้าง 2 ก.ม. ยาว 3 กิโลเมตร เนื้อที่รวม 12 ตารางกิโลเมตร เนื้อที่ 7,500 ไร่ มาจัดสรรให้ราษฎรได้ทำกิน จำนวน 220 ครอบครัว มีราษฎรที่เข้าทำประโยชน์ที่เป็นคนไทย 109 ครอบครัว¹⁹²

การที่ราชการได้ดำเนินการโครงการหมู่บ้านสหกรณ์โป่งกระทิง เพื่อช่วยเหลือประชาชนกลับเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่คนภายนอกที่เข้ามาเป็นสมาชิกโครงการ ส่วนชาวกะเหรี่ยงถึงแม้จะได้รับการจัดสรรที่ดิน แต่การที่ต้องไปอยู่ร่วมกันกับคนภายนอก ที่เข้ามาอยู่ใหม่โดยอยู่กระจัดกระจายตามที่ดินที่ได้รับจากการจับฉลาก จึงไม่มีชาวกะเหรี่ยงเข้าไปอยู่ในหมู่บ้านโครงการโป่งกระทิงที่ทางการจัดให้

การศึกษาของกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ในยุคไทยตะนาวศรี

ในปี พ.ศ. 2513 หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ได้สร้างอาคารเรียนหลังใหม่และได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนจากโรงเรียนบ้านบ่อ กิตติราษฎร์บำรุง มาเป็นชื่อโรงเรียนบ้านบ่อ ก.ร.ป.กลางอุปถัมภ์ ได้ขยายชั้นเรียนจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 รุ่นแรกได้ออกไปศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาที่อำเภोजอมบึง ซึ่งมีระยะทางห่างจากสวนผึ้ง เป็นระยะทางไป-กลับ วันละ 60 กิโลเมตร โดยสามารถประหยัดค่ารถที่รับส่งผู้โดยสารจากกิ่งอำเภอสวนผึ้งไปยังตัวเมืองราชบุรี ฝั่งวันละ 1 เทียว นักเรียนต้องเร่งรีบในการเดินทางไปโรงเรียนแต่เช้า ต้องเลิกเรียนก่อนเวลาเพราะต้องรีบขึ้นรถโดยสารให้ทัน

¹⁹² • โครงการหมู่บ้านตัวอย่างโป่งกระทิง หนังสือ ที่ระลึก เปิดป้ายที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ สวนผึ้ง จังหวัด ราชบุรี 9 สิงหาคม 2523

กลับบ้าน ถ้าไม่ทันเวลารถโดยสารนักเรียนต้องโบกรถผู้อื่นอาศัยกลับบ้าน บางครั้งต้องเดินทางด้วยเท้าจากบ้านซุฎป่าห้วยมายังบ้านบ่อเป็นระยะทาง 10 กิโลเมตรก็เคยมี¹⁹³ นักเรียนชายบางคนไปอาศัยอยู่ที่วัดจอมบึง ในปี พ.ศ.2519 กรมสามัญศึกษาได้ตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยอาศัยอาคารเรือนไม้หลังเดิมของโรงเรียนวัดบ้านบ่อ ต่อมาได้สร้างอาคารเรียนในสถานที่แห่งใหม่ซึ่งเคยเป็นป่าช้าของชาวกะเหรี่ยง ตั้งชื่อว่า “โรงเรียนตะนาวศรีรัฐประชาสรรค์” ภายหลังเปลี่ยนเป็น “โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา” โดยมี นาย อุดร นิยมสุจริต ผู้บริหารโรงเรียน ระหว่างปี พ.ศ.2519 - 2523 มีนาย สมจิตร กิ่งลึงค์ นักเรียนเชื้อสายกะเหรี่ยง เป็นประธานนักเรียนคนแรก เมื่อโรงเรียนในท้องถิ่นเปิดเรียนถึงชั้นมัธยม กะเหรี่ยงสวนผึ้งเริ่มเห็นความสำคัญของการศึกษา เด็กนักเรียนกะเหรี่ยงมีโอกาสได้เรียนต่อมากขึ้น คนกะเหรี่ยงได้หันกลับมาปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย ตามที่เจ้าหน้าที่การเกษตรและกลุ่มสหกรณ์การเกษตรส่งเสริม ต้องหาและเก็บเงินมากขึ้นเพื่อการศึกษาของบุตรหลาน เด็กๆเริ่มหันหลังให้กับไร่ นา แต่ใช้เวลาในโรงเรียนมากขึ้น ครอบครัวเริ่มขาดแคลนแรงงานในไร่ ปี พ.ศ.2546 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยาทำการสอนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียน 1,199 คน 32 ห้องเรียน ครู 39 คน¹⁹⁴

กะเหรี่ยงสวนผึ้งกลับมาเป็นคริสเตียน

องค์กรคริสเตียนโปรเตสแตนต์คณะอเมริกันแบپติสท์ที่ทำงานกับชาวกะเหรี่ยงในภาคตะวันตก ได้เริ่มงานในปี พ.ศ. 2503 (1960) โดยเปิดสถานีมิชชันเรียกว่า คริสเตียนมิชชันแม่น้ำแควน้อย

(คม.คน.) ที่อำเภอ สังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีพันธกิจด้านการเผยแผ่คริสต์ศาสนา ด้านการศึกษา งานหอพักนักเรียนบ้านไกล การรักษาพยาบาลโดยตั้งโรงพยาบาลรักษาผู้เจ็บป่วยที่อำเภอสังขละบุรี หลังปี พ.ศ.2511 มิชชันนารีได้ชวนกลับมาที่สวนผึ้งอีกครั้ง เป็นมิชชันนารีชาวอเมริกัน ชื่ออาจารย์ เอ็มมิลี บาร์ลัดสังกัดคณะอเมริกันแบปติส เคยเป็นมิชชันนารีที่ทำงานกับคนกะเหรี่ยงที่เมืองพะ

มิชชันนารี ชาวอเมริกัน เอ็มมิลี บาร์ลัด

ลิม ประเทศพม่า เมื่อรัฐบาลพม่าไม่อนุญาต อาจารย์ เอ็มมิลี บาร์ลัด มิชชันนารี คณะอเมริกันแบปติสท์ให้มิชชันนารีในพม่าอาจารย์เอ็มมิลีบาร์ลัด ได้เข้ามาเป็นมิชชันนารีทำงานกับคนกะเหรี่ยงในประเทศไทย ที่สถานีมิชชันแม่น้ำแควน้อยอำเภอสังขละบุรีจังหวัดกาญจนบุรี มิชชันนารีท่านนี้ พูด อ่าน เขียนหนังสือกะเหรี่ยงจอร์ได้ดี อาจารย์เอ็มมิลีบาร์ลัดมีเพื่อนร่วมพันธกิจเป็นคริสเตียนกะเหรี่ยงจากสังขละบุรี งานเผยแผ่คริสต์ศาสนาในสวนผึ้งเริ่มเกิดผล เมื่อคนในครัวครอบครัวยุ่นำท้องถื่นกลับมา

¹⁹³ * ทองห่อ อำนวยศิลป์ สมาชิก อ.บ.ต.สวนผึ้ง 22 มิถุนายน 2545

¹⁹⁴ สารสนเทศ โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี ปีการศึกษา 2544

เป็นคริสเตียน และมีคริสเตียนกะเหรี่ยงจอร์ที่อพยพมาจากพม่า มาอยู่ที่บ้านห้วยน้ำหนักจนเกิดคริสตจักรสวนผึ้ง และคริสตจักร ห้วยน้ำหนัก

ระหว่างปี พ.ศ. 2530 – 2533 ศาสนาจารย์ เบนเน็ต ดิกเคอร์สันชาวอเมริกัน ได้มาเช่าบ้านอยู่ในหมู่บ้านบ้านบ่อ เพื่อทำหน้าที่ดูแล อบรม พุ่มไฟคริสเตียนกะเหรี่ยงที่สวนผึ้ง

พันธกิจของกลุ่มคริสเตียนกะเหรี่ยง ได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างคริสเตียนกะเหรี่ยงในท้องถิ่นและนอกพื้นที่ เกิดเครือข่ายระดับภาคตะวันตกนับแต่อำเภอสังขละบุรี อำเภอทองผาภูมิ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ถึงสวนผึ้ง ข้ามผ่านอำเภอหนองหญ้าปล้อง ลงไปยังหมู่บ้านกะเหรี่ยงจอร์ที่บ้านป่าแดง กิ่งอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ไปสิ้นสุดที่บ้านป่าละอู อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เครือข่ายคริสเตียนกะเหรี่ยงยังเชื่อมโยงไปยังองค์กรและชุมชนคริสเตียนกะเหรี่ยงในเขตมะริด ทวาย และในภาคเหนือของประเทศไทย

พระครู วิโรจน์ธรรมมาจารย์ มีความวิตกกังวลที่ กำนัน ระเอนมาเป็นคริสเตียนเกรงว่าจะทำให้กะเหรี่ยงสวนผึ้งหันกลับมาเป็นคริสเตียนเพิ่มขึ้น ท่านได้เขียนจดหมายถึง กำนันระเอน ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้

.....ไม่เห็นด้วยกับกำนันที่พาเอาชาวกะเหรี่ยงไปเข้าคริสต์ ชาวพุทธต้องแก้ด้วยให้รักษาศาสนาพุทธการแก้ด้วยไปเข้าวัดทางพุทธเรียกว่า”อัญญัสสุทเทศ” ถ้าเป็นพระเณรพระพุทธรเจ้าแสดงไว้ว่าเป็นปาราชิกในทางพุทธศาสนา ลัทธิห้ามเข้าสวรรค์ มัคคาวรรคห้ามอริยมรรค อริยสัพพพาน ๙ ปัญญาญาณที่เกิดญาณในสมาธิว่าห้ามสวรรค์ห้ามนิพพาน เป็นบาปที่สุด ข้อนี้อย่าไปเพ่งบุคคล ให้เพ่งธรรมวินพุทธศาสนา เรื่องคนแล้วมีดีมีชั่วเสมอ ธรรมวินัยพุทธธรรมดีมีค่าสมควรแก่การปฏิบัติเสมอ....¹⁹⁶

การมาเป็นคริสเตียนของผู้นำชุมชนไม่มีผลต่อการที่จะนำกะเหรี่ยงสวนผึ้งมาเป็นคริสเตียน ซึ่งวิเคราะห์ได้จากผู้ที่มาเป็น คริสเตียนนั้นมาจากบุคคลในครอบครัวของกำนัน ระเอน บุญเลิศ ไม่มีญาติพี่น้อง ลูกบ้าน หรือ ผู้นำ กะเหรี่ยง ที่เคยเป็นลูกศิษย์ หันกลับมาเป็นคริสเตียน จึงเป็นบทพิสูจน์ได้ว่าไม่เป็นการง่ายนักที่กะเหรี่ยงโผล่ที่มีพื้นฐานความเชื่อศรัทธาในพระพุทธศาสนาจะกลับใจมาเป็นคริสเตียน

นับจากปี 2513 – 2522 มีผู้รับเชื่อเป็นคริสเตียน รวมทั้งคริสเตียนกะเหรี่ยงที่กระจายอยู่ในพื้นที่ทั้งหมด 55 คน เป็นผู้มิชชันนารีชาวไทย 23 คน บัณฑิตผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า 20 คน วันที่ 25 พฤษภาคม 2522 ได้ก่อตั้งคริสตจักรขึ้นที่หมู่บ้านบ้านบ่อ ศาสนาจารย์ ทอง คำ พันธุพงศ์ แห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย เป็นผู้ประกอบพิธีสถาปนาคริสตจักรสวนผึ้งเวลานั้นยังไม่มีอาคารโบสถ์ กลุ่มคริสตชนจึงพลัดเปลี่ยนไปประกอบศาสนพิธีตามบ้าน ถึงแม้ว่าคริสตชนชาวกะเหรี่ยงจะเป็นชนกลุ่มน้อยในชุมชนสวนผึ้ง แต่ก็ไม่ได้เป็นกลุ่มชนที่ถูกโดดเดี่ยวมีกลุ่มคริสตชนที่เป็นคนไทยจากคริสตจักรในตัวเมือง ราชบุรี เพชรบุรี ได้เข้ามาเยี่ยมเยียนและหนุนใจจิตใจอย่างต่อเนื่อง

¹⁹⁶ จากสำเนาต้นฉบับ จดหมาย จากพระครู วิโรจน์ธรรมมาจารย์ ถึง กำนัน ระเอน บุญเลิศ

คริสตจักรกะเหรี่ยงในชุมชนสวนผึ้งแห่งที่สองคือคริสตจักร บ้านห้วยน้ำหนัก คริสตสมาชิกรับบัพติศมา มีภูมิลำเนาจาก ทวาย มะริด ในพม่า เข้ามาอยู่กับญาติพี่น้องและมาเป็นแรงงานในเหมืองแร่ ครุศาสนา เจริญ พะจี ได้ประกาศเผยแผ่ที่บ้านห้วยน้ำหนัก ในปีค.ศ. 1977 นาย สว่าง จอริ กะเหรี่ยงจอร์จากพม่า มาเป็นครุศาสนาช่วยเหลือครุศาสนา เจริญ พะจี โดยการสนับสนุนของคริสเตียนมิชชันแม่น้ำแควน้อย อำเภอสังขละบุรี เมื่อคริสตสมาชิกรับบัพติศมาจำนวนมากขึ้นได้ตั้งเป็นคริสตจักรในปี พ.ศ.2530 โดย ศาสนาจารย์ บุญรัตน์ บัวเย็น เลขธิการสภาคริสตจักรในประเทศไทยเป็นผู้ประกอบพิธีมีจำนวนคริสตสมาชิกรวม 45 คน¹⁹⁷

พันธกิจของคริสตจักรกะเหรี่ยง

คริสเตียนมิชชันแม่น้ำแควน้อย(กม.คน.) ผู้สนับสนุนงานในคริสตจักร เปรียบเสมือนพี่เลี้ยงของคริสตจักรท้องถิ่น ได้สลายองค์กรเข้าไปสังกัดสภาคริสตจักรในประเทศไทย คริสตจักรกะเหรี่ยงสวนผึ้งและคริสตจักร ห้วยน้ำหนักที่อยู่ภายใต้คริสตจักรภาคที่ 16 จึงอยู่ภายใต้สภาคริสตจักรในประเทศไทย

คริสตจักรสวนผึ้ง สังกัด คริสตจักรภาคที่ 16 สภาคริสตจักรในประเทศไทย ก่อตั้งปี 2522 เริ่มจากสมาชิก 55 คน มีบัพติศมา 20 คน ไม่มีบัพติศมา 10 คน สมาชิกคริสตจักร ในปี 2528 มี 30 คน¹⁹⁸ จำนวนยอดสมาชิกคริสตจักรสวนผึ้ง ปี 2544 สมาชิกสมบูรณ์ คือสมาชิกที่รับศีลบัพติศมามีรายชื่ออยู่ในทะเบียนสมาชิก 108 คน สมาชิกสำรองคือบรรดาบุตร หลานของสมาชิกสมบูรณ์ที่ยังไม่ได้รับศีลบัพติศมา ยังไม่ได้ผ่านพิธีบัพติศมาประกาศตนเป็นคริสเตียน 41 คน สมาชิกสมทบคือคริสเตียนจากคริสตจักรอื่นๆที่ไม่ได้ลงทะเบียนเป็นสมาชิกของคริสตจักร แต่มาร่วมกิจกรรมในคริสตจักร 71 คน หมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่การประกาศเผยแผ่ของคริสตจักรสวนผึ้ง เป็นหมู่บ้านกะเหรี่ยง 5 หมู่บ้านบ้านห้วยผาก บ้าน เขาลูกช้าง บ้าน ท่ามะขาม บ้านท่าเคย บ้าน ตะโกกลาง บ้าน นาขุนแสน

การบริหารงบประมาณของคริสตจักรสวนผึ้ง งบประมาณของคริสตจักรมุ่งเน้นด้านประกาศและเผยแผ่คริสตศาสนาสนับสนุนงานของคริสตจักรภาค16 เป็นค่าใช้จ่ายในการประชุมประจำปี ที่คริสตจักรภาค16จัดขึ้นในทุกๆปี และเพื่อสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานภายในกลุ่มเครือข่ายคริสตจักรในพื้นที่ จังหวัด กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ผู้นำคริสตจักรสวนผึ้งคือ ศิษยาภิบาล นางชิง คาวัย มีสามีเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานป้องกันโรคมาเลเรียนของรัฐมีรายได้พอสมควรกับการยังชีพคริสตสมาชิกรับบัพติศมาจำนวนน้อยคริสตจักรจึงตั้งงบประมาณในการเลี้ยงดูศิษยาภิบาลปี

¹⁹⁷ รายงานการประชุมธรรมกิจคริสตจักรภาคที่ 16 ครั้งที่ 25/02 คริสตจักร ห้วยน้ำหนัก วันที่ 15-17 เมษายน 2002

¹⁹⁸ รายงานการประชุมธรรมกิจคริสตจักรภาคที่ 16 ครั้งที่ 25/02 คริสตจักร ห้วยน้ำหนัก วันที่ 15-17 เมษายน 2002

ละ 3,000 บาท

คริสตจักรห้วยน้ำหนัก

สังกัดคริสตจักรภาคที่ 16 สภาคริสตจักรในประเทศไทย ก่อตั้งปี 2530 จากสมาชิก 45 คน สมาชิกในปี 2528 มี 27 คน จักร ปี 2544 มี 183 คน ผู้นำคริสตจักร คือ นาย สว่าง จอริ คณะกรรมการคริสตจักร พื้นที่ประกาศเผยแผ่ ของคริสตจักร ห้วยน้ำหนักมีบ้าน หนองตาดั้ง บ้าน ห้วยกระวาน บ้านโป่งแห้ง บ้าน ห้วยผาก

ยังมีคริสตจักรกะเหรี่ยง ที่อยู่ในสังกัดองค์กรสหกิจคริสเตียนแห่งประเทศไทยอีก 2 คริสตจักร คือคริสตจักร นาวา บ้านห้วยแห้ง คริสตจักร ตะโกกลาง มีจุดประกาศเผยแผ่ที่ บ้านผาปก ศาสนาจารย์ เจริญ พะจี เป็นผู้นำ

กิจกรรมของคริสตจักรกะเหรี่ยง

ทุกวันอาทิตย์เวลาประมาณ 10.00 น คริสตชนมาร่วมกันประกอบศาสนกิจในโบสถ์ ร้องเพลงสรรเสริญพระเป็นเจ้า อ่านพระคัมภีร์ อธิษฐาน เด็กๆเยาวชนออกมาท่องข้อพระคัมภีร์ กลุ่มสตรีคริสเตียน ร้องเพลงพิเศษนมัสการพระเจ้า เพลงที่ใช้เป็นเพลงกะเหรี่ยง ศิษยาภิบาลหรือคณะผู้ปกครองในคริสตจักรเป็นผู้เทศนาให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตคริสเตียน ศาสนาจารย์เป็นผู้ประกอบพิธีมหาสนิท ถวายทรัพย์ตามจิตศรัทธาบริจาคเงินมาใช้เพื่อสงเคราะห์ผู้ทุกข์ยาก ใช้ในการประกาศและเผยแผ่เป็นเงินค่าตอบแทนผู้นำคริสตจักร นอกจากถวายทรัพย์ในวันอาทิตย์แล้ว คริสตชนกะเหรี่ยงถูกสอนให้ถวายทรัพย์ ที่เรียกว่า ถวาย 10 ลด คือถวายทรัพย์ 10 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ส่วนบุคคล ถวายคืนให้แก่พระเจ้าที่ได้วยพรให้คริสตชนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงมีงานทำ ในวันอาทิตย์คริสเตียนกะเหรี่ยงจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้ากะเหรี่ยง ใช้ภาษากะเหรี่ยงในการสื่อสารในโบสถ์ กลางสัปดาห์กลุ่มคริสตชนจะไปศึกษาพระคัมภีร์และอธิษฐานหนุนใจให้แก่กันและกันตามบ้าน เยี่ยมเยียนผู้ป่วยที่อยู่ตามบ้านหรือที่รักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล ระหว่างวันที่ 20 – 31 ธันวาคม ของทุกปี มีกิจกรรมวันคริสมาสต์ การฉลองวันประสูติของพระเยซูคริสต์ คริสตจักรเชิญผู้นำชุมชนและคริสตชนจากที่ต่างๆมาร่วมงาน จัดงานฉลองวันอีสเตอร์เป็นวันระลึกถึงวันคืนพระชนม์ของพระเยซูคริสต์ในฤดูร้อนปิดภาคเรียน กลุ่มเยาวชนกะเหรี่ยงเข้าค่ายฤดูร้อน ที่กลุ่มคริสตจักรในภาคที่ 16 จัดขึ้น เยาวชนคริสเตียนจากคริสตจักรต่างๆมีความสัมพันธ์และใกล้ชิดกัน มีการประชุมประจำปีของผู้นำคริสตจักรเพื่อรายงานผลการดำเนินงานของคริสตจักรในรอบปีที่ผ่านมา หมุนเวียนเปลี่ยนสถานที่ประชุมตามคริสตจักรต่าง ในจังหวัด กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ด้วยระบบการปกครองและโครงสร้างในการบริหารในคริสตจักรที่มีกลุ่มและคณะต่างๆ ทำหน้าที่ตามบทบาทภายใต้ธรรมนูญการปกครองของสภาคริสตจักรทำให้คริสตจักรกะเหรี่ยงมีเครือข่ายเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

คริสตจักรกะเหรี่ยงกับการเลี้ยงตนเอง

คริสตจักรกะเหรี่ยงมีภูมิหลังมาจากคณะนิกายแบปติส ที่มีมิชชันนารีชาวอเมริกันเข้าไปเผยแผ่ศาสนาในประเทศไทยมา ในประเทศไทยคณะอเมริกันแบปติสได้ทำงานกับกลุ่มไทยภูเขาเขา รวมทั้งคนกะเหรี่ยงทางภาคเหนือ ในคริสตจักรกะเหรี่ยงแบปติสมีคณะผู้ปกครองคริสตจักรเรียกว่า คณะธรรมกิจคริสตจักร ประกอบด้วยศิษยาภิบาลหรือศาสนาจารย์เป็นประธาน คริสตจักรมีคณะกรรมการฝ่ายคณะสตรี เยาวชน ฝ่ายงานเผยแผ่ และคณะต่างๆ คณะธรรมกิจคริสตจักร ทำหน้าที่บริหารคริสตจักรร่วมกับศิษยาภิบาล และเลี้ยงดูครอบครัวศิษยาภิบาล ธรรมเนียมปฏิบัติในการเลี้ยงดูศิษยาภิบาลในคริสตจักรกะเหรี่ยง กระทำโดยการมอบหน้าที่ให้คณะธรรมกิจคริสตจักรจัดเวรให้สมาชิกมาช่วยเหลืองานบ้านศิษยาภิบาล เช่น ทำความสะอาดบ้าน เตรียมอาหารคอยต้อนรับแขกที่มาเยือน คริสตจักรจัดงบประมาณจากเงินถวายเป็นเงินค่าตอบแทนประจำเดือนหรือเป็นข้าวสารอาหารแห้ง ศิษยาภิบาลในคริสตจักรกะเหรี่ยงได้รับเงินค่าตอบแทนมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับความเชื่อศรัทธาและเศรษฐกิจรายได้ของสมาชิกในท้องถิ่น คริสตจักรกะเหรี่ยงจึงเน้นให้สมาชิกได้รับบทบาทและรับผิดชอบการถวาย เงิน 10 ลด เป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่มาจากข้อบัญญัติในพระคัมภีร์ไบเบิล ในพระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิม ที่ผู้พยากรณ์ชื่อมาลาคีย์ได้ กล่าวกับชนชาติอิสราเอลในเรื่องการถวายทศกัณฑ์* เป็นการทำให้ชนชาวอิสราเอลให้ถวายทศกัณฑ์แด่พระเจ้า ว่าพระเจ้าจะอวยพรผู้ที่ถวายทศกัณฑ์ต่อพระองค์ดังนี้

...พระเจ้าจอมโยธาตรัสว่าจงนำทศกัณฑ์เต็มขนาดมาไว้ในคลังเพื่อจะมีอาหารในนิเวศน์ของเรา จงลองดูเราในเรื่องนี้ดูทีหรือว่าเราจะเปิดหน้าต่างในฟ้าสวรรค์ให้เจ้าและเทพรอย่างล้น ไหลมา ให้เจ้าหรือไม่...¹⁹⁹

จากรายงานงบประมาณรายจ่ายปี 2544 ของคริสตจักรสวนผึ้งช่วยเหลือศิษยาภิบาลตลอดทั้งปี เป็นเงินจำนวน 3,000 บาท คริสตจักร ห้วยน้ำหนัก ช่วยศิษยาภิบาลเป็นเงิน 10,000 บาท เงินค่าตอบแทนศิษยาภิบาลที่มาจากงบประมาณที่ตั้งไว้ในแต่ละ คริสตจักร ไม่เพียงพอต่อครอบครัวศิษยาภิบาล คู่สามี หรือภรรยาศิษยาภิบาลต้องมีอาชีพเสริมเพื่อจะมีรายได้เพียงพอกับสถานะของบรรพชิต

¹⁹⁹ พระคริสตธรรมคัมภีร์ พระธรรมมาลาคีย์ บทที่ 3 ข้อ 10 *ทศกัณฑ์ คือ ผลผลิตจาก พืชผล สัตว์เลี้ยง หรือรายได้จากการประกอบอาชีพ เช่น ถวายลูกแกะให้แก่พระเจ้า 1 ตัว จากจำนวนลูกแกะมีอยู่ 10 ตัว หรือ ถวายข้าวเปลือก 1 ถัง จากจำนวนข้าวเปลือกที่มีอยู่ 10 ถัง หรือถวายเงินจำนวน 100 บาท จากรายได้ที่ได้มา 1,000 บาท (ลิบชักหนึ่ง หรือลิบลด) ของถวายหรือทรัพย์สินเหล่านี้ ชาวียต้องถวายแก่พระเจ้าผ่านทางนักบวช ศิษยาภิบาลซึ่งมีสถานภาพเป็นเช่นนักบวชจึงควรได้รับของถวายหรือสิ่งตอบแทนจากสมาชิกคริสตจักร และผู้ที่กระทำการดังกล่าวนี้คริสตชนเชื่อว่าพระเจ้าจะอวยพรอย่างล้นเหลือ

ด้วยความเชื่อในพระเจ้าว่าพระเจ้าจะไม่ปล่อยให้ผู้ที่รักพระองค์ต้องอดอยากจนดำรงชีพอยู่ไม่ได้ ศิษยาภิบาลคริสตจักรแบปติสตะกะเหรี่ยงต้องพร้อมที่จะเผชิญกับความมั่งมีศรีสุขหรือความยากจน

การถวายทรัพย์สินหรือเงิน 10 ลด ขึ้นให้แก่พระเจ้าผ่านทางคริสตจักร เพื่อกิจการของคริสตจักรอันหมายรวมถึงการเลี้ยงดูครอบครัวศิษยาภิบาลด้วย เป็นสิ่งที่คริสตจักรกะเหรี่ยงในคณะแบปติส มุ่งเน้นเพื่อความอยู่รอดของคริสตจักรท้องถิ่น โดยไม่ต้องหวังพึ่งเงินงบประมาณการสนับสนุนจากองค์กรมิชชันนารีต่างประเทศ และจากแหล่งอื่นๆแต่เพียงด้านเดียว การที่คริสตจักรกะเหรี่ยงจะเลี้ยงตนเองได้จึงขึ้นอยู่กับความเชื่อศรัทธาต่อพระเจ้า และการยึดถือปฏิบัติตามข้อพระคัมภีร์อันเป็นจารีตของคริสตจักรในคณะนิกายแบปติส

พันธกิจของคาทอลิกในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

ในช่วงเวลาเดียวกันที่กลุ่มคริสเตียนกลับเข้ามาเผยแผ่งานในชุมชนสวนผึ้งระหว่างปี พ.ศ.2513 -2514 มีคริสชนชาวคาทอลิกจากเมืองราชบุรีนำโดยครอบครัว คุณ ประสาน กิจเจริญ ซึ่งเป็นคุณพ่อของบาทหลวง ปัญญา กิจเจริญ ได้ออกมาเยี่ยมเยียนติดตามชาวคาทอลิกที่เข้ามาทำกินอยู่ในตำบลสวนผึ้ง สนับสนุนงานแพร่ธรรม ของบาทหลวง ชาวีโอ นักบวชชาวไทยเชื้อสายจีน ผู้บุกเบิกงานแพร่ธรรมในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง เข้ามาพักและประกอบพิธีมิสซาแก่กลุ่มผู้แพร่ธรรมในบ้านของ กำนันระเณน คุณพ่อชาวีโอ สนใจสมุนไพรพื้นบ้านได้แนะนำชาวบ้านให้รู้จักและใช้สมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่น งานแพร่ธรรมในระยะแรกของคุณพ่อ ชาวีโอ ไม่เกิดผล

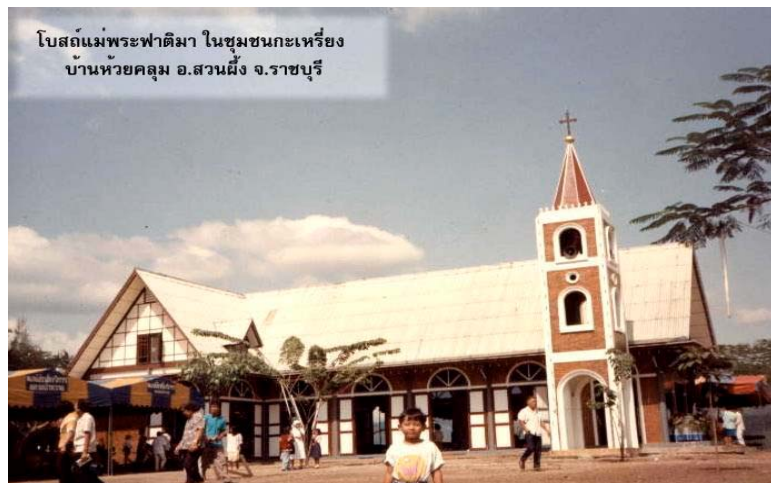
มาจากการที่ฝ่ายคาทอลิกไม่มีบุคคลที่ บาทหลวง ชาวีโอ กับกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ภายในโบสถ์ที่ราชบุรี สามารถสื่อสาร หรือใช้ภาษากะเหรี่ยงกับคนในท้องถิ่น ในขณะที่ฝ่ายโปรเตสแตนต์มีมิชชันนารีที่อ่านและพูดภาษากะเหรี่ยงได้ดี มีชาวกะเหรี่ยงเป็นแกนนำ มีการใช้ภาษา หนังสือกะเหรี่ยง งานของกลุ่มคาทอลิกเริ่มเกิดผลเมื่อบาทหลวง วิโรจน์ อินทรสุขสันต์ ผู้ที่คุ้นเคยกับคาทอลิกปกากะญอและประจำอยู่ที่สังฆมณฑลเชียงใหม่ กลับมาอยู่ในสังฆมณฑลราชบุรีได้กลับมา เริ่มงานกับชาวกะเหรี่ยงที่สวนผึ้ง นำครูคำสอนชาวกะเหรี่ยงจากเชียงใหม่มาอยู่ประจำในพื้นที่ มีการรวบรวมกลุ่มคริสชนคาทอลิกกะเหรี่ยงที่กระจายอยู่ในที่ต่างๆในสวนผึ้งมาอยู่รวมกันที่บ้านห้วยคลุม เมื่อกลุ่มคาทอลิกมาอยู่รวมกันมากขึ้นจึงได้ซื้อที่ดินเพื่อที่คริสตชนกะเหรี่ยงได้มีที่อยู่อาศัยและอยู่เป็นหมู่เหล่า ต่อมาได้สร้างวัดคาทอลิกแม่พระฟาติมา ที่บ้านห้วยคลุม

ลำดับบาทหลวงคาทอลิกที่ทำงานแพร่ธรรมในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

- 1.คุณพ่อ ซาวิโอ คนไทยเชื้อสายจีน ผู้เริ่มงานแพร่ธรรม ในยุคแรก พ.ศ.2512
- 2.คุณพ่อ วิโรจน์ อินทรสุขสันต์ ผู้รวบรวมกลุ่มคริสชนคาทอลิก และสร้างวัด แม่พระฟาติมา
- 3.คุณพ่อ วิชาญ กิจเจริญ
- 4.คุณพ่อ ประสิทธิ์ รุจิรัตน์ ผู้อภิบาล พ.ศ 2528 - 2546²⁰⁰

องค์กรคริสต์คาทอลิกให้การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส โดยไม่เลือกกลุ่มศาสนา เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนอาชีวคอนบอสโก อำเภอบ้านโป่ง ออกเยี่ยมเยียนและรักษาผู้เจ็บป่วยสงเคราะห์ ผู้ที่ยากจนอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งตนเองโดยการก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงบ้านป่อ เริ่มต้น

ในปี 2542 - 2546 มีสมาชิก 90 คน มีเงินออมกว่า 300,000.บาท ประสานงาน กับองค์กรภาคเอกชนให้ ความรู้เรื่องสิทธิของประชาชนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้นำชุมชนในพื้นที่ ประสานงานกับสภานายความแห่ง

ประเทศไทย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร.ศ.ดร.พันธ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร คณะนิติศาสตร์ ศูนย์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษากรณีการถูกละเมิดสิทธิของชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่สวนผึ้ง

ซิสเตอร์ โรเบิร์ต ชาวอเมริกัน ออกเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือคนกะเหรี่ยงที่เจ็บป่วย คณะนักบวชหญิงได้สร้างบ้านพักธารพัยที่บ้านซำปำหวาย เพื่อรับเด็กๆที่มีปัญหาทางทางครอบครัวรวมทั้งเด็กกะเหรี่ยงเข้ามาพักอาศัย สนับสนุนการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส

พระศาสนจักรคาทอลิกในจังหวัดราชบุรี และคริสตจักรกะเหรี่ยงในชุมชนสวนผึ้งจึงเปรียบเสมือนกับคอกแกะ ที่บรรดาคริสตชนกะเหรี่ยงที่เปรียบดั่งแกะพลัดหลง พลัดบ้านจากเมืองไม่มีผู้เลี้ยงดู ตามแนวชายแดนประเทศไทยได้มีพื้นที่ ฟานักพักพิง มีแหล่งอาหารทางด้านจิตวิญญาณ เมื่อยามทุกข์ยากมีผู้ปลอบประโลม เมื่อยามหิวก็มีอาหาร เมื่อยามเจ็บป่วยก็มีผู้รักษา เมื่อถูกละเมิดสิทธิก็มีผู้คอยสอดส่องดูแล คริสตจักรท้องถิ่น เป็นชุมชนชาวกะเหรี่ยงที่ได้รับการอัดลัทธิของชาวกะเหรี่ยงทางด้านภาษา หนังสือ การแต่งกาย

²⁰⁰ .บาทหลวง ประสิทธิ์ รุจิรัตน์ 6 ,20 ธันวาคม 2544

คริสเตียนมิชชันแม่น้ำแควน้อย ได้คัดเลือกเด็กที่ด้อยโอกาสให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชนกะเหรี่ยง เปิดโอกาสให้เยาวชนยากจนได้มีโอกาสศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา เมื่อจบออกมามีอาชีพเป็น ครู พยาบาล เป็นผู้นำในคริสตจักร และเป็นนายแพทย์ เช่นนายแพทย์ ศักดา เนติกร นายแพทย์ เชื้อสายกะเหรี่ยงคนแรกของประเทศไทย จบจากคณะแพทยศาสตรมหาวิทาลัยสงขลานครินทร์ ทำงานในโรงพยาบาลคริสเตียนมิชชันแม่น้ำแควน้อย อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย²⁰¹ เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนของคริสเตียน สังกัดสหกิจคริสเตียนแห่งประเทศไทย ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อพันธกิจด้านการพัฒนาและสงเคราะห์เด็กและชุมชนที่ยากจน ด้วยการระดมเงินบริจาคจากผู้ใจบุญช่วยเหลือเด็กและครอบครัว หาบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในวงสังคม อาทิ ดารา นักแสดง และนักร้อง เช่น อัญชลี จงคดีกิจ ลงมาถ่ายภาพคู่กับเด็กๆกะเหรี่ยงที่บ้านห้วยน้ำหนัก ภาพของเด็กกะเหรี่ยงที่มีแววตาใสสะอาด ภาพความยากจนของครอบครัวเด็กถูกนำเสนอโดยผ่านสื่อสาธารณะและแผ่นพับที่มูลนิธิจัดทำขึ้นมา สร้างความรู้สึกเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่พบเห็น การหาแหล่งทุนของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ดำเนินการโดยนำเสนอประวัติของเด็กส่งภาพถ่ายไปยังแหล่งทุนคือผู้ที่บริจาคเงินให้แก่เด็ก ผู้อุปการะหรือพ่อแม่อุปถัมภ์บริจาคเงิน เดือนละ ประมาณ 10 เหรียญ ดอลลาร์สหรัฐ ประมาณ 450 บาท ต่อคนต่อเดือน²⁰² ผู้อุปการะบริจาคเงินให้เด็กเฉลี่ยคนละ 5,400 บาทต่อคนต่อปี เงินบริจาคของผู้อุปการะเด็กที่ผ่านทางมูลนิธิ นอกจากถูกนำมาใช้เพื่อการบริหารองค์กรเพื่อให้องค์กรอยู่รอดแล้ว เงินจำนวนหนึ่งจากผู้ใจบุญได้นำมาช่วยเหลือเด็กและครอบครัวที่ยากจน มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยได้เปิดโครงการช่วยเหลือครอบครัวนักเรียนที่ยากจนในอำเภอสวนผึ้ง เริ่มดำเนินงานในปี 2535 จนถึงปัจจุบัน ในงานพัฒนาด้านอนามัยและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ ด้านองค์กรชุมชน ด้านการศึกษาเด็กและเยาวชน สังคมสงเคราะห์ ประกาศเผยแผ่คริสต์ศาสนาโดยผ่านการสนับสนุนและร่วมมือกับคริสตจักรในท้องถิ่น ด้วยความช่วยเหลือของมูลนิธิทำให้เด็กกะเหรี่ยงได้มีปัจจัยทางการศึกษาเช่น ชุดนักเรียน อุปกรณ์การเรียน และค่าเทอม เป็นการแบ่งเบาภาระทางการเงินของผู้ปกครองนักเรียน อีกทั้งยังให้ภาพลักษณ์ที่ดีต่อทางการและชุมชนทำให้คริสตจักรและคริสตชนในท้องถิ่นเป็นยอมรับในสังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงคริสต์กับกะเหรี่ยงพุทธในสวนผึ้ง

ยังไม่มีเหตุการณ์ที่เป็นความขัดแย้งอันจะนำไปสู่ความแตกร้างภายในชุมชนสวนผึ้งระหว่างคนกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธกับกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์ ผู้นำชุมชนกะเหรี่ยงเช่นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้รับเชิญให้เข้าร่วมกิจกรรมที่ชาวคริสต์กะเหรี่ยงจัดขึ้นในชุมชน เช่นกิจกรรมในวันคริสต์

²⁰¹ กรอบแผนงาน โครงการ ADP ตะนาวศรี หมายเลข T11-168031 File:SP1.DOC ADP ตะนาวศรี มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย

²⁰² เอกสารประชาสัมพันธ์ของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ข้อมูล ณ.วันที่ 28 มกราคม 2545

มาส งานแต่งงาน ฯลฯ คริสเตียนที่เป็นคนท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมที่ญาติพี่น้องที่เป็นชาวพุทธจัดขึ้น เช่น งานทำบุญระลึกถึงบรรพบุรุษ มีการหยิบยืมของใช้ในวัดเพื่อมาใช้ในการงานของชาวคริสต์ ใช้ศาลา วัดในการประชุมกิจกรรมออมทรัพย์ เชิญเจ้าอาวาสวัดบ้านบ่อและบาทหลวงคาทอลิกให้โอวาทและข้อคิดในการประชุมกลุ่มออมทรัพย์เป็นต้น เมื่อคริสตจักรจัดกิจกรรมคริสต์มาสได้นำเงินจากการถวายทรัพย์มอบให้แก่โรงเรียนชุมชนบ้านบ่ออย่างต่อเนื่อง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้รับเชิญให้เข้าร่วมอบรมดูงานของกลุ่มชาวคริสต์ที่จัดขึ้น เช่น กำนัน สกกล ก้าวพู่ ผู้ใหญ่เล็ก คังพู เคยไปร่วมประชุมอบรมกับคณะกรรมการคาทอลิกเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์ ที่จังหวัดเชียงใหม่ คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์ ได้มาให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ชาวกะเหรี่ยงในชุมชนสวนผึ้ง²⁰³

กำนัน สกกล ก้าวพู่ ตำบลสวนผึ้งกล่าวในที่ประชุมชาวบ้านทุ่งแฝกเมื่อมีชาวคริสต์อยู่ร่วมด้วยว่า ไม่ว่าศาสนาพุทธ หรือคริสต์ต่างก็สอนให้เป็นคนดีด้วยกันทั้งนั้น..แต่ปฏิบัติไม่เหมือนกันมันเหมือนกับการเดินทางสุดท้ายแล้วมันก็ต้องมาเจอกัน คนจะดีหรือไม่ดีมันไม่ได้อยู่ที่ศาสนามันอยู่ที่ตัวของคนแต่ละคนต่างหากจะปฏิบัติอย่างไร จะทำอะไรก็แล้วแต่มันต้องพึ่งพาสามักก็กันถึงจะอยู่ด้วยกันได้ ทำอะไรก็ทำตามอย่าไปถือดีกว่าคนอื่น...²⁰⁴

เมื่อ สวนผึ้ง ถูกยกสถานะเป็น อำเภอ

สภาพทาง สังคม เศรษฐกิจ

ช่วงระยะเวลานับแต่ปี 2511-2517 อยู่ในช่วงที่รัฐบาลใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2-3 (2510-2514, 2515-2519) แผนพัฒนาฯของรัฐบาลในช่วงดังกล่าว มุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ กระจายความเจริญไปยังภูมิภาค กำหนดแผนนโยบายด้านประชากรและลดอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากร ส่งเสริมการส่งออก ปรับปรุงโครงสร้างเศรษฐกิจและยกระดับการผลิต เร่งรัดการส่งออกแทนการนำเข้า ปรับปรุงสถาบันและองค์กรทางด้านการเกษตร และสินเชื่อ รักษาระดับราคาสินค้าเกษตร

ประชากรจากนอกพื้นที่เริ่มย้ายเข้ามาในตำบลสวนผึ้งมีจำนวนมากขึ้น เพื่อหาพื้นที่ทำกินตำบลสวนผึ้งจากเดิมที่มีเพียง 16 หมู่บ้านต้องแยกตำบลออกไป อีก 2 ตำบล คือตำบลบ้านบึง และตำบลป่าหวาย กระทรวงมหาดไทยได้ยกฐานะตำบลสวนผึ้งขึ้นมาเป็นกิ่งอำเภอสวนผึ้งในวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ.2517 โดยใช้พื้นที่บริเวณที่เคยเป็นที่ตั้งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนเป็นกิ่งอำเภออีก 7 ปีต่อมาในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2524 กิ่งอำเภอสวนผึ้ง ได้แบ่งเขตปกครอง เพิ่มขึ้นอีก 2 ตำบล คือ ตำบลท่าเคย และตำบลบ้านคา รวมทั้งหมด 5 ตำบล 32 หมู่บ้าน ช่วงระยะเวลา 14 ปีนับแต่ พ.ศ.2511 – 2524

²⁰³ • การอบรมเยาวชนพิทักษ์สิทธิ ชาวสวนผึ้ง วันพุธที่ 18 ธันวาคม 2545 โบสถ์แม่พระฟาติมา ห้วยคลุ่ม สวนผึ้ง ราชบุรี

²⁰⁴ • กำนัน สกกล ก้าวพู่ กำนัน ตำบลสวนผึ้ง 24 ธันวาคม 2545

เป็นช่วงระยะเวลาเดียวกับที่รัฐบาลได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 2 – 4 เป็นช่วงเวลาที่ชุมชนสวนผึ้งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเร่งรีบรวดเร็ว อันเนื่องมาจากปัจจัยทาง ด้าน เศรษฐกิจ เมือง การปกครอง

หมู่บ้าน ใน ตำบลสวนผึ้ง ปี 2524 – 2525

หมู่บ้าน	เชื้อสายประชากร	ชาย / หญิง	รวม	ครัวเรือน
1.บ้านบ่อ	กะเหรี่ยง/ไทยยวน/ไทย	1,149 1,074	2,223	376
2.บ้านทุ่งแฝก	กะเหรี่ยง	312 248	560	82
3.บ้านสวนผึ้ง	กะเหรี่ยง /ไทย	315 507	882	138
บ้านนาขุนแสน	ไทยยวน	376 357	733	115
5.บ้านท่ามะขาม	กะเหรี่ยง	377 196	467	78
6.บ้านห้วยคลุม	กะเหรี่ยง /ไทย	256 204	460	98
7.บ้านห้วยผาก	กะเหรี่ยง/ไทย	279 113	392	67
8.บ้านห้วยม่วง	กะเหรี่ยง/ไทย	176 120	296	82
รวมทั้งหมด		3,134 2,819	5953	1036

จำนวนครัวเรือน ตำบล สวนผึ้งในปี 2524 - 2525 ที่ทำการวางแผนครอบครัว

ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนที่วางแผนครอบครัว	ร้อยละของครัวเรือน
1.บ้านบ่อ	376	218	33.7
2.บ้านทุ่งแฝก	82	41	3.7
3.บ้านสวนผึ้ง	158	82	13.5
4.บ้านนาขุนแสน	115	76	12.5
5.บ้านท่ามะขาม	73	52	8.58
6.บ้านห้วยคลุม	98	61	10.0
7.บ้านห้วยผาก	67	35	5.7
8.บ้านห้วยม่วง	82	44	7.2
รวม	1,051 ครอบครั้ว	609 ครอบครั้ว	ร้อยละ 94.88

การครอบครองและใช้ที่ดิน

ประชากร 82.3% เป็นเจ้าของที่ดินของตนเอง

ประชากร 17.7% เป็นผู้เช่าที่ดินของผู้อื่น จะเป็นบุคคลจากนอกพื้นที่

ผู้ที่มีที่ดินมากที่สุด 400 ไร่ เป็นคนไทยที่เข้ามาปลูกอ้อย

ผู้ที่มีที่ดินน้อยที่สุด 8 ไร่
 โดยเฉลี่ย จะมีที่ดิน 40 ไร่/ครอบครัว
 ขนาดพื้นที่ในการทำเกษตรเฉลี่ย/ครอบครัว 30 ไร่

การเคลื่อนย้ายของประชากร การอพยพเคลื่อนย้ายประชากรในตำบลสวนผึ้งมีสาเหตุมาจากเข้ามาทำงานในเหมืองแร่ การเข้ามาหาที่ทำกินเพื่อการเกษตร ปลูกอ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด และค้าขาย

สถิติการย้ายเข้า - ออก

ย้ายเข้า 216 คน ร้อยละ 3.7 สาเหตุ ย้ายมาหาที่ทำกิน มาทำแร่ และค้าขาย

ย้ายออก 128 คน ร้อยละ 2.2 สาเหตุ หาที่ดินทำกิน

ปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนสวนผึ้งในปี 2524 – 2525 ²⁰⁶

ด้านการอาชีพ

1. ด้วยลักษณะทางกายภาพในพื้นที่ที่เป็นป่าเขาและมีเทือกเขาตะนาวศรีตั้งกั้นขวางแนวฝนในฤดูฝน และไม่มีระบบชลประทานเพื่อการเกษตรทำให้ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
2. ขาดแคลนน้ำบริโภคในหน้าแล้ง
3. ปัญหาเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดิน ประชาชนเข้าไปแผ้วถางป่าเป็นป่า ที่ทางราชการไม่สามารถออกหลักฐานเอกสารสิทธิได้ เพื่อเพาะปลูกพืชไร่
4. ประชาชนมีฐานะยากจนไม่มีเงินทุนในการประกอบอาชีพ
5. ประชาชนกลุ่มดั้งเดิมในพื้นที่ขาดความรู้ความชำนาญทางการเกษตร ยังยึดถือทัศนคติแนวคิดแบบดั้งเดิม ไม่นิยมใช้วิทยาการแผนใหม่ทำให้ผลผลิตได้น้อย
6. การคมนาคม มีเส้นทางหลัก 2 เส้นทางคือ ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3087 ระยะทาง 57 กิโลเมตร จากจอมบึง มายัง กิ่งอำเภอสวนผึ้ง และเหมืองแร่ ผาปกค้างคาว มีสถิติปริมาณจราจรระหว่างวันที่ 16 – 17 มกราคม 2522 ปริมาณ 2,567 คัน เท่ากับปริมาณจราจร(เอ.ดี.ที.) เท่ากับ 1,985 คันต่อวัน สภาพถนนเป็นดินลูกรัง ยังไม่ได้ราดยาง

เศรษฐกิจในยุคไทยตะนาวศรี

ในยุคไทยตะนาวศรีนับเป็นการเริ่มต้นของการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตของคนในท้องถิ่นรวมทั้งคนกะเหรี่ยง จากการผลิตเพื่อยังชีพเข้าสู่ระบบการผลิตเพื่อการตลาด เป็นยุคที่รัฐเห็นและให้ความสำคัญกับที่ดิน เนื่องจากที่ดินคือทุนสำคัญในการผลิตสินค้าเกษตร รัฐและเอกชนสนับสนุนและส่งเสริมให้ปรับเปลี่ยนสภาพพื้นที่ของป่าให้เป็นพื้นที่เกษตร ผู้คนต่างถิ่นเริ่มเข้ามาจับจอง บุกเบิกที่ทำกินทางฝากตะวันออกของแม่น้ำภาชี การเติบโตและขยายพื้นที่เพื่อการเกษตรในตำบลสวนผึ้ง อยู่ในช่วง

²⁰⁶ * ที่มา เอกสาร หนังสือที่ระลึกเปิดป้ายที่ว่าการกิ่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 9 สิงหาคม 2523

เวลาเดียวกันที่รัฐบาลส่งเสริมการส่งน้ำตาลเป็นสินค้าส่งออก โรงงานน้ำตาลทรายหลายโรงเกิดขึ้นริมแม่น้ำแม่กลองในพื้นที่จังหวัด กาญจนบุรี ราชบุรี การปลูกพืชพานิชย์ในสวนผึ้งเริ่มต้นในช่วงระยะเวลาเดียวกับที่รัฐบาลได้เข้ามาแย่งชิงประชาชนนับแต่ปี พ.ศ.2511 เมื่อมีการตัดถนนและปรับปรุงเส้นทางเพื่อการเข้าถึงพื้นที่ความมั่นคงทำให้ความสะดวก ในการขนส่งพืชเกษตร ละหุ่งไม่ล้มลุกใบกว้าง เมล็ดใช้ทำน้ำมัน สามารถปลูกแซมในไร่อ้อยของคนกะเหรี่ยงได้ ละหุ่งเป็นพืชเกษตรพานิชย์ชนิดแรกที่ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งปลูกและนำรายสู่ครัวเรือน

พืชที่ปลูก

1. มันสำปะหลัง ราษฎรปลูกประมาณ 50.2 % ของครัวเรือนทั้งหมด
2. อ้อย 21.7%
3. ข้าวโพด 9.8 %
4. สับปะรดและผักต่างๆ 7.7 %
5. ข้าวไร่กะเหรี่ยง 38 ครัวเรือน คิดเป็น 3.7 %

ก่อนปี พ.ศ. 2535 ในอำเภอสวนผึ้ง มีโรงงานมันสำปะหลัง 15 แห่ง หลังปี 2535 –2536 เหลือ 11 โรง เพราะพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังมีจำนวนลดลง และเกิดภาวะฝนทิ้งช่วงติดต่อกัน 2 ปี รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวของผู้ทำไร่ข้าวโพดประมาณ 8,000 ต่อปี ²¹⁵ มีคนกะเหรี่ยงทำไร่ข้าวเพียง 38 ครอบครัว คิดเป็น 3.7 %

เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตการเกษตร

เริ่มมีการนำเครื่องจักรกลเช่นรถแทรกเตอร์เข้ามาในการไถและใช้ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช

เครื่องพ่นยา ใช้เครื่องยนต์	22 เครื่อง	เครื่องพ่นยาใช้มือ	145 เครื่อง
รถแทรกเตอร์ 4 ล้อ	4 คัน	เครื่องสูบน้ำ	10 เครื่อง
จอบ	1,526 เล่ม	รถแทรกเตอร์ให้เช่า	7 คัน

กลุ่มผู้ใช้ยาปราบศัตรูพืชเป็นกลุ่มผู้ที่ ปลูกอ้อย ข้าวโพด 528 ครัวเรือน 50.9%

กลุ่มที่ไม่ใช่ยาปราบศัตรูพืช 815 ครัวเรือน 78.7%

การใช้ปุ๋ย 86 ครอบครัว 8.3

พร้อมกันนี้รัฐได้ส่งเสริมให้เกษตรกรจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์การเกษตรเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับเกษตรกร สหกรณ์การเกษตรกลุ่มพืชไร่จัดตั้งปี 2517 มีสมาชิก 120 คน

²¹⁵ • วรรณนาการของการบุกเบิกที่ทำกินในเขตป่า เจริญศักดิ์ ปิ่นทอง น.58 สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา 2535 ส.น.พ. บริษัท พิมพ์จุลา จำกัด กรุงเทพฯ

แหล่งเงินทุนในท้องถิ่นในอำเภอสวนผึ้ง ปี 2524- 2525

1.จากธนาคาร	-เพื่อการเกษตร	47	ราย	ดอกเบี้ย /เดือน	4.6 %
	-กรุงเทพ/กรุงเทพ	86	ราย	1.5	8.3%
	- กลุ่มสหกรณ์ชาวไร่	35	ราย	1.5	3.4%
2.พ่อค้าคนกลาง	- เจ้าแก้ว ลานมัน,รถไถ	147	ราย	3	14.2 %
3.จากญาติ		65	ราย	3.	6.3
4.จากเพื่อน		71	ราย	3	6.8

ระหว่างปี พ.ศ.2517 -2524 ที่ตำบลสวนผึ้งถูกยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอ และเป็นอำเภอในปี พ.ศ.2524 รัฐได้สร้างสาธารณูปโภค มีไฟฟ้า และถนน มีรถโดยสารประจำทางรับส่งผู้โดยสารจากตัวอำเภอไปยังตัวจังหวัดราชบุรี โรงเรียนมัธยมขยายชั้นเรียนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คนกะเหรี่ยงสวนผึ้งเริ่มหันหลังให้กับการทำไร่ข้าวและตอบสนองต่อนโยบายการเกษตรเพื่อการตลาด หันกลับมาปลูกเศรษฐกิจ หารายได้เพื่อ การศึกษาของลูกหลาน ซื้อ เครื่องใช้ไฟฟ้า โทรทัศน์ รถมอเตอร์ไซด์

อุตสาหกรรมเหมืองแร่ในยุคไทยตะนาวศรี

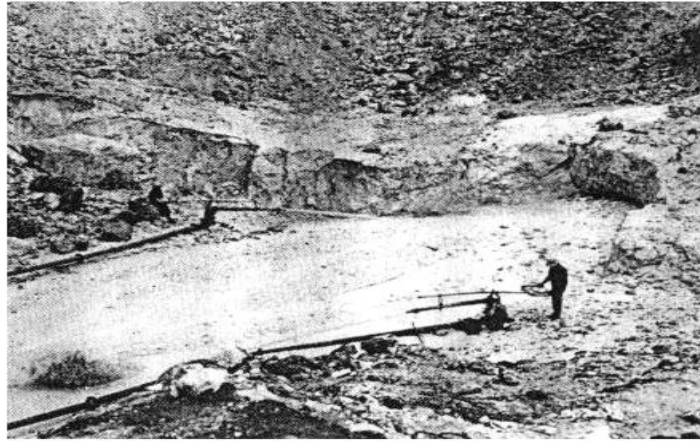
การเติบโตของเหมืองแร่ในตำบลสวนผึ้งเกิดขึ้นภายหลังปี พ.ศ.2512 เมื่อสะพานข้ามน้ำแม่ภาชีสร้างสำเร็จ การคมนาคมมีความสะดวกรถยนต์สามารถเข้าถึงเหมืองแร่ได้ทุกเหมือง พรรคคอมฯใช้พื้นที่ในตำบลสวนผึ้งเป็นเพียงเส้นทางผ่านในการจรรยเหตุ ทำให้กลุ่มผู้ทำธุรกิจเหมืองแร่มีความมั่นใจในความปลอดภัยในการลงทุน เมื่อตำบลสวนผึ้งถูกประกาศให้เป็นกิ่งอำเภอ ในปี พ.ศ.2517 ราคาดีบุกโลกเริ่มขยับตัวสูงขึ้น กิจกรรมเหมืองแร่ในอำเภอสวนผึ้งจึงเติบโตอย่างรวดเร็ว ระหว่างปี พ.ศ.2522-2528 จึงเป็นยุคทองที่โชติช่วงของผู้ประกอบการเหมืองแร่ ราคาแร่ดีบุกในพื้นที่คิดเป็นน้ำหนัก 1 กิโลกรัม เทียบขนาดปริมาณ 1 กระป๋องนมข้นหวาน มีราคาถึง150บาท นาย สุวัฒน์ อามฤโชค และอดีตข้าราชการครูที่สอนในโรงเรียนบ้านท่ามะขามผู้เป็นเขยกะเหรี่ยงสวนผึ้ง กล่าวถึงเศรษฐกิจรายได้ที่ชาวบ้านหาได้ในแต่ละวันจากการจรร่อนหาแร่เพื่อนำมาขาย และยังพูดถึงความอุดมสมบูรณ์ของแร่ดีบุกในยุคทองของเหมืองแร่ดังนี้

... เวลานั้นมีแร่เยอะมาก ที่ทุ่งกระต่ายทางไปบ้านบ่อแก้ว บ้านท่ามะขาม เมื่อเอามือขุดไปที่รังมดบนต้นไม้ในรังมดยังมีแร่ผสมดินติดอยู่เลยตามร่องห้วยที่ดินแห้งๆ ขอโทษเถอะเอาดินเขี่ยๆแร่ทั้งนั้นเลย... เวลานั้นมีแร่เยอะมาก ที่ทุ่งกระต่ายทางไปบ้านบ่อแก้ว บ้านท่ามะขาม เมื่อเอามือขุดไปที่รังมดบนต้นไม้ในรังมดยังมีแร่ผสมดินติดอยู่เลยตามร่องห้วยที่ดินแห้งๆ ขอโทษเถอะเอาดินเขี่ยๆแร่ทั้งนั้นเลย ขนาดผมยังเกโรงเรียนไปทำแร่เลย ชาวบ้านเวลานั้น ไม่ได้ออกไปรับจ้าง ค่าแรงเวลานั้นประมาณวันละ 50 บาท แต่ชาวบ้านออกไป ร่อนแร่อย่างน้อยได้แล้ววันละ 150 บาทชาวบ้านพกเงิน

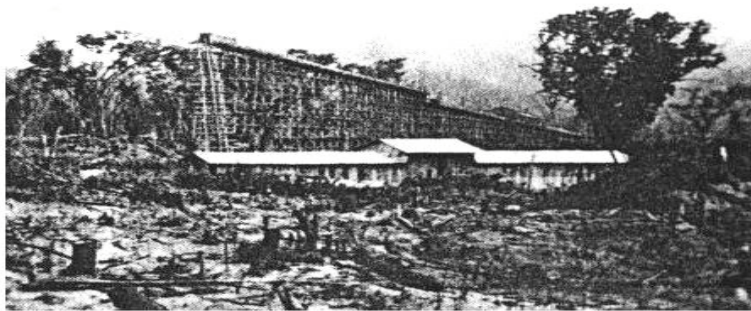
เป็นหมื่น ๆ ตามเมืองแร่ มีทั้งพวกเล่นไฟ เล่นโต๊ะสนุก....²⁰⁷

การเติบโตของเมืองแร่ทำให้มีการเคลื่อนย้ายคนต่างถิ่นเข้ามาเป็นกรรมกรในเมืองแร่คนเชื้อสายมอญ มาจากประเทศพม่าเข้ามาทางอำเภอ ทองผาภูมิ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี คนกะเหรี่ยงในเขตมะริด ทวายในพม่า คนไทย จากภาคอีสาน ภาคเหนือ จากอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ลำปาง คนงานจากภาคใต้ นครศรีธรรมราช ระนอง เข้ามาในฐานะของนายช่างและผู้ควบคุมแรงงานในเมืองแร่

ในเอกสารสรุปข้อราชการ กิ่งอำเภอสวนผึ้ง พ.ศ.2523 กล่าวถึงรัฐมีรายได้จากการเก็บค่าภาคหลวงแร่ในเขตท้องที่กิ่งอำเภอสวนผึ้งปีหนึ่งๆ ประมาณ 100 ล้านบาท²⁰⁸ เมื่อเริ่มสร้างอาคารที่ว่าการกิ่งอำเภอสวนผึ้งหลังแรก รัฐบาลให้งบประมาณในการก่อสร้างจำนวน 1,329,000 บาท แต่งบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากค่าวัสดุมีราคาสูงขึ้นจึงต้องหางบประมาณเพิ่มเติม ประชาชนในท้องถิ่นได้บริจาคเงินจำนวน 385,930 บาท จากผู้ที่มีรายชื่อจำนวน 41 ราย ผู้ที่บริจาคในวงเงิน ตั้งแต่ 10,000 – 30,000 ขึ้นไปมีจำนวน 16 ราย ในจำนวน 16 รายนั้นมี 14 รายที่เป็นผู้

คนงานฉีดยาฆ่าแมลงบนถนนหน้าเมืองให้ไหลไปตามรางไปลงขุมสุม

เหมืองแร่ดีบุก สิ้นแร่สยาม ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

²⁰⁷ * นาย สุวัฒน์ อมฤตโชคบ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง อ.ดีดครุ ร.ร.ท่ามะขาม 25 มกราคม 2546

²⁰⁸ * หนังสือที่ระลึกเปิดป้ายที่ว่าการกิ่งอำเภอสวนผึ้ง 9 สิงหาคม 2523 น.11

ที่มีธุรกิจจากการทำแร่* จากการเพิ่มขึ้นของประชากรชาวเหมืองแร่ทำให้เกิดชุมชนรอบๆบริเวณเหมืองแร่ เจ้าของเหมืองแร่ได้ช่วยสร้างโรงเรียน เช่น โรงเรียนสินแร่สยาม บ้านผาปก โรงเรียน รุจิรพัฒน์ บ้านห้วยม่วง เด็กๆในท้องถิ่นซึ่งเป็นเด็กลูกๆชาวเหมืองรวมทั้งเด็กกะเหรี่ยงได้มีโอกาสเรียนหนังสือ ชาวเหมืองแร่ยังได้บริจาคเงินบำรุงศาสนา สร้างวัด สร้างศาลาการเปรียญ อุโบสถ แก่ท้องถิ่น ในปี พ.ศ. 2524 มีเหมืองแร่ในอำเภอสวนผึ้งถึง 49 เหมืองแร่ เป็นเหมืองแร่ในตำบลสวนผึ้ง ถึง 29 เหมือง ในตำบลบ้านบึง 16 เหมือง ตำบลป่าห้วย 4 เหมือง แหล่งแร่ดีบุกที่สามารถผลิตแร่ได้จำนวนมาก ตั้งอยู่ตามแพรกห้วย ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำ ของลำน้ำภาชีและลำน้ำท่าเคย ในปี พ.ศ.2528 ราคาดีบุกในตลาดโลกเริ่มตกต่ำจากราคาโลกรั่มละ 150 บาท ขยับลงมาเหลือโลกรั่มละ 60 บาท เจ้าของเหมืองแร่เริ่มรู้ตัวว่ากิจการเหมืองแร่ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ เพราะไม่คุ้มกับการที่จะลงทุนเหมืองแร่จึงเริ่มทยอยหยุดกิจการ ขนย้ายเครื่องจักรออกจากพื้นที่

นับแต่ปี พ.ศ.2456 – พ.ศ.2534 เป็นเวลากว่า 78 ปี ที่รัฐเริ่มได้ให้สัมปทานเหมืองแร่ดีบุกในตำบลสวนผึ้ง ลมหายใจเอือกสุดท้ายของเหมืองแร่ในสวนผึ้งได้มาถึงในปี.พ.ศ.2534

รถยนต์บรรทุกแร่ และชากรยนต์ ของเหมืองแร่ บ่อคลึง

ชากรยนต์ของเหมืองแร่ บ่อคลึง

รายชื่อเหมือนแร่ในอำเภอสวนผึ้งในปี พ.ศ.2525²¹¹

1.โพธิ์ทอง	บ้านบึง	เฟลด์สปาร์	494 ไร่	เจาะ
2. ห.จ.ก.สันติเกษมสุข	สวนผึ้ง	ดีบุก	267	สูบ
3.เริ่มชัย	สวนผึ้ง	ดีบุก	299	สูบ
4.อิสระ ไม่นิ่ง	สวนผึ้ง	ดีบุก	296	สูบ
5.นางอุบล จุลไพบูลย์	บ้านบึง	เฟลด์สปาร์	53	เจาะ
6.สินแร่สยาม (3แปลง)	สวนผึ้ง	ควอตซ์	1523	สูบ
7.สินลาโพ	สวนผึ้ง	ดีบุก	234	สูบ
8.ราชบุรีเหมือนแร่และเกษตร	สวนผึ้ง	ดีบุก	297	สูบ
9.เริ่มชัย	สวนผึ้ง	ดีบุก	299	สูบ
10.เขาสอง	สวนผึ้ง	ดีบุก	218	เจาะ
11.บำรุง คงสวัสดิ์	สวนผึ้ง	ดีบุกกุลแฟรม	296	สูบ
12.น.ส.พัชรินทร์พิริงคะเปาระ	ป่าหวายรางบัว	ฟลูออไรท์	492	เจาะกัน
13.นายยัง อึ้งทอง	ป่าหวาย	ดีบุก	38	สูบ
14.เหมืองสมนึก	บ้านบึง	ดีบุก	298	สูบ
15.น.ส.ทิพย์รัตน์ ภูมิราช	ป่าหวาย	ควอทซ์	18	หาบ
16.ห้วยปะติ	บ้านบึง	ฟลูออไรท์	299	หาบ
17.ผาทอง	สวนผึ้ง	เฟลด์สปาร์	220	หาบ
18.เขาสน	ป่าหวาย	ฟลูออไรท์	224	อุโมงค์
19.ถ่านพัฒนา	สวนผึ้ง	ดีบุก	279	หาบ
20.ถ้องเจริญ	บ้านบึง	ดีบุก	289	หาบ
21.บุญเลิศ บุญจิตติ	บ้านบึง	ควอทซ์	48	เจาะ
22.พุน้ำร้อน	บ้านบึง	ดีบุก	289	สูบ
23.พฤษ์เจริญ	บ้านบึง	บ้านบึง	279	หาบ
24.นาง จุมพร นัยสวัสดิ์	สวนผึ้ง	ดีบุก	261	สูบ
25. สินแร่	สวนผึ้ง	ดีบุก	235	หาบ
26. .นาย เจน สินประสูตร์	สวนผึ้ง	ดีบุก	235	สูบ
27.จารุณีย์	บ้านบึง	ดีบุก	56	สูบ
28.เริ่มชัย	สวนผึ้ง	ดีบุก	597	สูบ

²¹¹ ทำเนียบรายชื่อผู้ประกอบการทำเหมืองแร่ 2525 กรมทรัพยากรธรณี สมาคมเหมืองแร่ไทย จัดพิมพ์

29.นายเชื้อ ดำรงสกุล	สวนผึ้ง	ดิบูก	267	หาบ
30.ทุ่งเจดีย์ หวายน้อย	สวนผึ้ง	ดิบูก	548	สูบ
31.นาย ตระหนักยศ ภวังคานนท์	บ้านบึง	เฟลสปาร์	197	สูบ
32.เทพประทานโป่งกระทิง	บ้านบึง	ดิบูก	81	สูบ
33.แดนชัย	สวนผึ้ง	ดิบูก		สูบ
34.ห้วยเสือ	บ้านบึง	ดิบูก	297	หาบ
34.ฉัตรชัย กฤษดานนท์ (ถูกยิง)	บ้านบึง	ดิบูก	438	หาบ
35.ทุ่งเจดีย์	สวนผึ้ง	ดิบูก	297	สูบ
36. ประยูรย์ โมริยะกุล ฟาอิส	สวนผึ้ง	ฟลูออไรท์	226	สูบ
37. วิชัย เตียตระกูล	สวนผึ้ง	ดิบูก	233	สูบ
38. สุภา ลิ้มมานนท์ ห้วยน้ำขาว	สวนผึ้ง	ดิบูก	279	สูบ
39.ตะเคียนทอง	สวนผึ้ง	ดิบูก	265	สูบ
40. แสงทอง	สวนผึ้ง	ดิบูก	188	สูบ
41.สุวัฒน์ นาคสมบูรณ์	สวนผึ้ง	ดิบูก	215	สูบ
42.สยามเมททรัธโปรดักชั่น	สวนผึ้ง	ดิบูก	215	สูบ
43. ลำบัวทอง	บ้านบึง	ดิบูก	84	สูบ
44. ดิบูกไทย		ดิบูก	296	สูบ
45.แหลมพิชัย ตะโกปิดทอง	สวนผึ้ง	ดิบูก	492	สูบ
46.อวยพร	สวนผึ้ง	ดิบูก	130	หาบ
47.เจิงเจีย.	บ้านบึง	ดิบูก วูลแฟรม	266	สูบ
48.สินสยามการแร่	สวนผึ้ง	ดิบูก ฟลูออไรท์	49	หาบ
49.รัตนชาติ	บ้านบึง	ฟลูออไรท์	845	สูบ
50.อิสระไผ่นิ่ง				สูบ หาบ
51.นางอุบล จุลไพบูลย์				เจาะ

ผลกระทบจากการเติบโตทางเศรษฐกิจต่อชุมชนสวนผึ้ง

ด้วยความอุดมสมบูรณ์ในทรัพยากรแร่ธาตุ รวมทั้งธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในสวนผึ้ง และเส้นทางคมนาคมที่สะดวก เพราะไม่ไกลจากโรงงานอุตสาหกรรมและตลาด อีกทั้งอำนาจรัฐคืออำเภอสวนผึ้งได้เข้ามาตั้งอยู่ในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงรับสนองนโยบายรัฐในการส่งเสริมและสนับสนุนระบบเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้เศรษฐกิจที่มาจากฐานภาคเกษตรเพื่อการส่งออก และภาคอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ในชุมชนสวนผึ้งเติบโตอย่างรวดเร็ว ข้าราชการตำรวจได้ผลประโยชน์จากธุรกิจแร่เถื่อนนอกพื้นที่

ล้มปทาน การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ใช้ฐานทรัพยากร ที่ดิน ป่าไม้และทรัพยากรแร่ในท้องถิ่นได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสภาพแวดล้อมและสังคมในชุมชน

“...พอเหมืองแร่มันเข้ามามากขึ้น หน้าฝนมาถึง น้ำก็พัดเอาโคลนกับทรายเข้ามา ข้าวก็ไม่แตกกอ พอชาวบ้านเดือนร้อนก็ไปบอกผู้ใหญ่กำนัน พวกผู้ใหญ่กำนันก็ไปบอกพวกเหมืองแร่ บางทีพวกเหมืองก็หยุดปล่อยน้ำเสีย ต่อมาก็ปล่อยอีก จะไม่ปล่อยลงห้วยก็ไม่ได้มันไม่มีที่ปล่อยที่อื่น เหมืองแร่มากก็ตอนที่.ก.ร.ป.เข้ามา เส้นทางมันสะดวกใครๆก็เข้ามา มาค่อยยังชั่วเอาตอนที่เหมืองแร่เลิกกิจการ แล้วก็รัฐบาลมาสร้างฝายทดน้ำที่ทุ่งไม้แดงทำท่อส่งน้ำถึงทำนาได้เดี๋ยวนี้...”²⁰⁹

ชาวนากะเหรี่ยงได้รับผลกระทบจากเหมืองแร่ที่ปล่อยน้ำเสียลงลำห้วยธรรมชาติ ลำห้วยที่เคยเป็นวังน้ำลึกเป็นแหล่งแพร่พันธุ์ของสัตว์น้ำขึ้นเงิน พันธุ์ปลาหลายชนิดเช่น หมอช้างเหี้ยบ (ปลาตะกับ) ปลาจดหิน ปลาปักเป้า ปลากระสูบ ปลาถั่ว ฯลฯ สูญพันธุ์ไปจากลำน้ำ ฝายทำนบกั้นน้ำไม่อยู่น้ำที่ขุ่นข้นเต็มไปด้วยดินโคลนปนทรายไหลไปตามคูเหมืองเข้าผืนนาทำให้ข้าวไม่แตกกอ จำนวนพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจนทำนาไม่ได้ คิดเป็นพื้นที่ ร้อยละ 80 % ของพื้นที่นาที่มีอยู่ เฉพาะที่บ้านทุ่งแฝกจำนวนครอบครัวชาวนาได้เลิกทำนาถึง 13 ครอบครัว ปัจจุบันบ้านทุ่งแฝกเหลือครอบครัวทำนา 8 ครอบครัว นับแต่ปี พ.ศ 2505 เป็นต้นมากะเหรี่ยงบ้านบ่อ ต้องกลับมาขุดบ่อน้ำในหมู่บ้านเพื่อใช้อาบและดื่มกิน นาย บ่าย เนเต็ก เป็นคนแรกผู้ที่ริเริ่มขุดบ่อน้ำในหมู่บ้าน

เมื่อประชากรชาวเหมืองมีจำนวนมากขึ้น เหมืองแร่จึงเป็นแหล่งรองรับการจำหน่ายเนื้อสัตว์ป่าที่พรานในท้องถิ่นนำมาขาย สัตว์ป่าจำพวก กระตัง กวาง วัวแดง ถูกล่าและมีจำนวนลดลง ที่เหลืออยู่ได้หลบหนีเข้าไปอยู่ในป่าใหญ่ฝั่งพม่า เส้นทางลำเลียงแร่ได้เปิดช่องทางให้คนภายนอกเข้ามาตัดไม้มีค่า เช่น ไม้ยาง และไม้ตะเคียน ที่ขึ้นต้นตามชายน้ำแม่ภาชี ห้วยบ่อ ห้วยคลุม ถูกตัดโค่นและชักลากออกไปนอกพื้นที่

คนงานจากอำเภอเมือง ราชบุรี อำเภอ จอมบึง เข้ามาตัดไม้ฟันเพื่อเป็นเชื้อเพลิงป้อนโรงงานอุตสาหกรรม ปั่นโม่ ในอำเภอ เมือง ราชบุรี ซึ่งมีโรงปั่นโม่ ถึง 42 โรงงาน โรงงานเครื่องเคลือบมีจำนวน 59 โรง รวมทั้งโรงงานทำปูนขาวปูนแดงในอำเภอเมืองและอำเภอโพธาราม ซึ่งมีแหล่งวัตถุดิบคือหินปูนที่เทือกเขาอำเภอเมือง ราชบุรี ในการผลิตปูนขาว ปูนแดง และโรงงานปั่นโม่ ต้องใช้เชื้อเพลิงในการเผาหินปูน เชื้อเพลิงที่ใช้เป็นไม้ฟันเป็นไม้จากป่าเบญจพรรณจากป่าสวนผึ้ง

คนลาวยวนจากหมู่บ้าน หนองแวง รามบัว ชฎาใหญ่ ตำบล รามบัว อำเภอจอมบึง ลาวบ้านหนองแวง เขา หนองปลาหมอ อำเภอบ้านโป่ง เข้ามาตัดไม้รวกในพื้นที่สวนผึ้ง ราคาไม้รวกในป่าลำละ 50 สตางค์ เมื่อนำไปถึงบ้านโป่งตกราคาลำละ 2 บาท 50 สตางค์ นำไม้รวกไปจักสานแข่งสำหรับ

²⁰⁹ * นาย คริ่งคิน เอ็นทุ บ้านทุ่งแฝก ต.สวนผึ้ง 10 กุมภาพันธ์ 2545

ใส่ผัก ขายเป็นพ้อค้ำและชาวสวนทางอำเภอดำเนินสะดวก โพธาราม และ จังหวัด นครปฐม²¹² ไม่ไผ่ ป่าถูกตัดและลำเลียงมายังทำนน้ำในอำเภอเมืองราชบุรี ผูกเป็นแพล่องไปตามลำน้ำแม่กลองนำไปขายให้ แก่ พ้อค้ำเมืองแม่กลอง สมุทรสงครามเพื่อ ทำโป๊ะเพาะเลี้ยงปลา เลี้ยงหอย

ผลกระทบจากการเพิ่มพื้นที่สัมปทานเหมืองแร่ การขยายพื้นที่การเกษตรและการตัดไม้เพื่อเป็น เชื้อเพลิงป้อนโรงงานอุตสาหกรรมปิ่นโอ่ง โรงงานปูนขาว ทำให้สภาพแวดล้อมในผืนป่าสวนผึ้งได้รับ ผลกระทบ ระหว่างปี พ.ศ.2526 – 2527 เริ่มมีสิ่งบอกร่องเหตุ เมื่อฝนเริ่มแล้งและทิ้งช่วงติดต่อกัน 2 ปี เมื่อ ถึงฤดูแล้งเกิดไฟป่าบ่อยครั้ง ไฟป่าได้ลามเข้าใกล้หมู่บ้านทุ่งแฝกจนชาวบ้านต้องออกมาช่วยกันดับไฟ ป่า เหมือนเป็นคราวเคราะห์ซ้ำกรรมซ้ำ ผีซ้ำคำพลอยของชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ในระหว่างเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน 2528 เป็นช่วงปลายฤดูฝน กระแสลมได้พัดพาเมฆฝนมาจากอ่าวไทย กลุ่มเมฆ ฝนสีเทาหม่นกระจายตัวปกคลุมทั่วท้องฟ้าสวนผึ้ง ฝนตกอย่างหนักอย่างไม่ลืมหูลืมตาและตกติดต่อกัน หลายวัน จนเกิดน้ำป่าที่รุนแรงอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน คนกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนักกำลังนอน หลับอยู่ในบ้านไม่รู้ตัว น้ำป่าที่ล้นฝั่งแม่ภาชีทะลักมาโดยไม่ทันตั้งตัว พัดพาบ้านเรือนลอยไปกับสาย น้ำเชี่ยว เจ้าของบ้านจมน้ำเสียชีวิต บางคนประคองตัวเกาะกอไผ่ที่ลอยมาตามกระแสน้ำจากบ้าน ตะเคียนทองลอยมาตามน้ำแม่ภาชีถึงบ้านบ่อเกาล่าง เป็นระยะทางกว่า 10 กิโลเมตรรอดชีวิตมาได้ อย่างน่าอัศจรรย์ ราษฎรหมู่ที่ 3 บ้านห้วยม่วงเสียชีวิตทั้งสิ้น 12 คน ถนนและคอสะพานข้ามลำน้ำแม่ ภาชีทั้งสองด้านถูกน้ำเซาะจนขาด ไม่สามารถใช้เส้นทางข้ามไปมาได้ อำเภอสวนผึ้งถูกตัดขาดจาก โลกภายนอก กระแสน้ำที่ไหลแรงจากลำห้วยดิบออกคลุ ได้ไหลท่วมทะเลาะเข้าหมู่บ้านทุ่งแฝกที่อยู่ติดชาย น้ำผืนนาข้าวล้มเสียหาย²¹³ น้ำห้วยบ่อเปลี่ยนเส้นทาง ฝายทดน้ำเข้านาพังย่อยยับไม่สามารถสร้างใหม่ได้ เป็นเวลาเดียวกับที่พี่ นังโป้ง แม่ยาย ลุง บุญธรรม กุ้งถึง เสียชีวิตที่บ้านทุ่งแฝกการจัดงานศพจึง ทุลักทุเล ชาวบ้านทุ่งแฝกได้แต่ทอดถอนใจที่เห็นทุ่งนามีแต่ทราย ที่โถมทับเต็มผืนนา ทางการได้นำสิ่งของ อาหารแห้ง มาช่วยเหลือชาวบ้าน นาย บำรุง คงสวัสดิ์ เล่าว่าในครั้งนั้นมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลนำข้าวสารที่นำมาแจกช่วยเหลือชาวบ้านไปขายต่อ

ลำดับเหตุการณ์น้ำป่าในสวนผึ้ง ในรอบ 40 ปี

พ.ศ. 2512 น้ำท่วมตำบล ด่านทับตะโก อำเภอจอมบึง ทางการอพยพชาวบ้านมาอยู่ในที่ จัดสรรจึงเกิดหมู่บ้านชฎป่าห้วยพัฒนา ตำบลสวนผึ้ง

พ.ศ.2528 ระหว่างปี 2512 – 2528 ระยะเวลา ห่างกัน 17 ปี เป็นเหตุการณ์ที่รุนแรงสุด ๆ ภายหลังเหตุการณ์น้ำป่าในปี 2528 รัฐบาลได้จัดสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กเพื่อเป็นพื้นที่รองรับปริมาณ น้ำในฤดูฝน ป้องกันน้ำป่า ไหลหลาก มีอ่างเก็บน้ำเกิดขึ้น จำนวน 9 แห่ง

²¹² • ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัด ราชบุรี ปี 2535 ส.น.ง.อุตสาหกรรมจังหวัด ราชบุรี

²¹³ นาย วันจันทร์ เจ้าคุณ บ้านทุ่งแฝก 19 พ.ย.44 เวทีพูดคุย

• บำรุง คงสวัสดิ์ ในขณะนั้นเป็นสมาชิกสภาจังหวัด เขตอำเภอสวนผึ้ง

พ.ศ. 2540 ระหว่างปี 2528–2540 ระยะเวลายาวกัน 13 ปี ป่าไม้ในเขตไทยเสื่อมโทรม ปี 2535

–2537 รัฐบาลปิดป่า รัฐบาลไทยและรัฐบาลทหารพม่าเปิดให้พ่อค้าไทยเข้าทำสัมปทาน

ไปตัดไม้ในเขตยึดครองของกะเหรี่ยงอิสระ ป่าไม้ในเขตพม่าลดลงปลายปี พ.ศ.2540

ได้เกิดน้ำพายุลินดา เกิดน้ำป่าอีกครั้งความรุนแรงไม่น้อยกว่าปี 2528 คอสะพานลำภาชีขาด

พ.ศ. 2543 เกิดน้ำป่าอีกครั้งความรุนแรงไม่น้อยกว่าปี 2540 สะพานข้ามลำภาชีขาด จนต้องสร้างขยาย สะพานให้มีความยาวกว่าเดิม

อิทธิพลของนายทุนเหมืองแร่ต่อชาวกะเหรี่ยง

ในขณะที่ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้รับผลกระทบจากน้ำเสียที่เหมืองแร่ปล่อยระบายลงไปในลำน้ำธรรมชาติ ชาวไร่กะเหรี่ยงบ้านพุน้ำร้อน ตำบลบ้านบึง ถูกละเมิดสิทธิของเหมืองแร่ ข่มขู่บีบบังคับให้ขายที่ บ้านพุน้ำร้อนเป็นหมู่บ้านที่อยู่ต้นน้ำท่าเคย เคยเป็นพื้นที่เคลื่อนไหวของพรรคคอมฯ ชาวกะเหรี่ยงพุน้ำร้อนมีอาชีพหลักคือการทำไร่ข้าว มีพื้นที่ทำไร่ข้าวครอบครัวละ 4–5 แปลง แปลงละ 6–8 ไร่ ในระบบไร่หมุนเวียนชาวกะเหรี่ยงต้องปล่อยไร่ข้าวที่กลายเป็นไร่ชากทิ้งไว้ให้สภาพป่าฟื้นคืนกลับมาใหม่ เพื่อให้เนื้อดินมีธาตุอาหารอุดมสมบูรณ์ เพื่อจะได้หวนกลับมาทำไร่ในที่เดิม เมื่อไร่ชากกลับคืนสภาพเป็นป่า แต่นายทุนก็ไม่ยอมรับว่าพื้นที่ที่ฟื้นกลับมาเป็นป่านั้นครั้งหนึ่งเคยเป็นไร่ชากของคนกะเหรี่ยงมาก่อน คนกะเหรี่ยงบ้านพุน้ำร้อนอยู่ในป่าไม่รู้หนังสือ อ่านหนังสือไม่ออก และไม่มีเอกสารแสดงสิทธิการครอบครองในการเป็นเจ้าของที่ดิน จึงถูกละเมิดสิทธิของนายทุนเหมืองแร่ ข่มขู่และบีบบังคับ ด้วยการกว้านซื้อที่ทำกินในราคาที่ถูกรวบรวมของนายทุนเหมืองแร่ สร้างความเจ็บแค้นให้แก่ ชาวกะเหรี่ยงบ้านพุน้ำร้อน จึงได้ร่วมมือกับชาวกะเหรี่ยงบางคนที่เคยเข้าป่าเป็นคอมมิวนิสต์ดักข่มยิงนาย ฉัตรชัย กฤษดานนท์ เสียชีวิตขณะขับรถยนต์ออกจากเหมืองแร่ ที่บ้านพุน้ำร้อน โดยไม่ได้แต่ต้องทรัพย์สิน หรือทำร้ายผู้ร่วมโดยสารที่มากับรถคันดังกล่าว²¹⁰ ผู้มีอิทธิพลผู้หนึ่งล่องลัดดับไปเหมือนคลื่นทะเลที่ซัดเข้าหาฝั่ง ปัจจุบันเหมืองกาลีเทาทมีนยังคงปกคลุมท้องฟ้าเหนือหมู่บ้านกะเหรี่ยงบ้านพุน้ำร้อน

การจัดการทรัพยากรป่าไม้ในสวนผึ้งผลกระทบต่อชุมชนกะเหรี่ยง

ในปี พ.ศ.2521รัฐได้ประกาศพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหิมาลัย ครอบคลุมชุมชนดั้งเดิมของคนกะเหรี่ยงต้นน้ำภาชี รัฐส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลจัดการป่าการที่รัฐเข้ามายึดกุมและครอบครองพื้นที่ป่าโดยการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภาชี เป็นการช่วงชิงสมบัติสาธารณะของชุมชนไปอยู่ในการควบคุมและจัดการของรัฐ ชาวกะเหรี่ยงซึ่งมีชีวิตที่ต้องพึ่งพาและผูกพันกับป่าถูกปิดกั้นและเข้าไม่ถึง”สมบัติสาธารณะ” การประกาศพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหิมาลัย ได้ส่งผลกระทบต่อชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง พื้นที่ไร่ข้าวเริ่มหดหายเพราะถูกควบคุมและจำกัดพื้นที่ พันธุ์พืชดั้งเดิม ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีฐานมาจากระบบการทำไร่หมุนเวียนไม่มีพื้นที่ที่จะนำมาใช้ถ่ายทอด ความเชื่อและความนอบน้อมต่อธรรมชาติ

²¹⁰ นาย บำรุง คงสวัสดิ์ อดีตสมาชิกสภาจังหวัดราชบุรีเขตอำเภอสวนผึ้ง 10 มกราคม 2545

และแผ่นดินของชาวกะเหรี่ยงก็เปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติก็เริ่มห่างจากกัน ปัจจุบัน พ.ศ.2545 ยังคงมีคนกะเหรี่ยงที่ทำไร่หมุนเวียนนอกเขตอนุรักษ์ของกรมป่าไม้ ที่บ้านห้วยคลุ่ม ตำบลสวนผึ้ง และบ้านห้วยน้ำหนักตำบล ตะนาวศรีรวมทั้งหมด จำนวน 14 ครอบครัว แนวโน้มของการทำไร่ข้าวหมุนเวียนของชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งมีแต่จะลดลง เพราะบุคคลภายนอกที่มีชุดความคิดที่มาจากคนทำนา ทำสวน และทำการค้า เข้าใจว่าคนกะเหรี่ยงทำ “ไร่เลื่อนลอย” ทำลายสภาพแวดล้อมของป่า เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ยอมรับภูมิปัญญาในการทำ “ไร่หมุนเวียน” ของชาวกะเหรี่ยง รัฐบาลจึงไม่เปิดพื้นที่และให้โอกาสแก่คนกะเหรี่ยงได้มีทางเลือกและกำหนดชะตากรรมของตนเอง

พื้นที่ป่าที่รัฐได้ประกาศและเข้ามาจัดระเบียบควบคุมดูแล *

รัฐได้เข้ามาควบคุมดูแลและประกาศให้เป็นป่าประเภทต่างๆ ซึ่งก่อนที่จะได้ประกาศให้พื้นที่ป่าตามประเภทที่กำหนดนั้น ได้มีชุมชนเกิดขึ้นอยู่ก่อนแล้ว

ประเภทป่า	พื้นที่	เนื้อที่ / ไร่	ตารางกิโลเมตร
1.พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ	ป่าฝั่งซ้ายแม่น้ำภาชี	977,250.00	1,563.60
2.พื้นที่ป่าไม้อาวร	สวนผึ้ง กิ่งบ้านคา	50,018.75	80
3.เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภาชี	สวนผึ้ง	305,818.75 ไร่	489.31
4.สวนป่าสรีกิติดี	สวนผึ้ง	3,000 ไร่	4.80
5.โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยา	สวนผึ้ง	87,500 ไร่	140

โครงการจัดสรรที่ทำกินให้แก่ชาวบ้าน

ปี 2528 ทางกรมเห็นว่าพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-พม่า และบริเวณป่าต้นน้ำภาชีเป็นพื้นที่ล่อแหลมต่อความมั่นคงของชาติ กองทัพบก ร่วมกับกรมป่าไม้ จึงได้มอบภาระกิจให้ตำรวจตระเวนชายแดนเข้ามาจัดตั้งหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง โดยมีตำรวจตระเวนชายแดนเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ ได้อพยพคนกะเหรี่ยงจากอรัญประเทศมาอยู่ในที่จัดสรรที่บ้านห้วยน้ำหนัก หนองตาดัง ครอบครัวละ 14 ไร่ครึ่ง ที่สำหรับปลูกบ้าน ครึ่งไร่ (200 ตารางวา) ที่บ้านพระกำชาวกะเหรี่ยงได้ที่ดินทำกินครอบครัวละ 8 ไร่ ในการจับฉลากเพื่อจัดแบ่งพื้นที่ทำกินให้แก่ชาวกะเหรี่ยง เจ้าหน้าที่ได้ซ่อนฉลากที่เป็นที่ดินดีไว้ในกระเป๋าสีเสื้อ²¹⁶ เพื่อกันที่ดินดีติดขายน้าไว้สำหรับพวกพ้องและคนที่รู้จัก ชาวกะเหรี่ยงจอร์ที่อยู่มาแต่ดั้งเดิมซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีทะเบียนบ้าน ถูกกันออกจากที่ดินของตนเองจึงต้องเสียพื้นที่ของตนให้แก่คนไทยที่มีทะเบียนบ้านเข้ามาใช้สิทธิขอที่ทำกิน

รัฐบาลยังมีโครงการสร้างเขื่อนและฝายน้ำล้น เพื่อแก้ปัญหาหน้าท่วมอย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2528 จึงเป็นโอกาสทองที่นักเก็งกำไรจากการเวนคืนที่ดินจากรัฐที่คอยจ้องหาโอกาส ได้มีคนนอกพื้นที่เช่น จากบ้านซำป่าหวายเข้ามากว้านซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไร โดยมีผู้นำท้องถิ่นเป็นนายหน้า

* ที่มา พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ราชบุรี น.32

²¹⁶ นาย บำรุง คงสวัสดิ์ อดีต สมาชิกสภาจังหวัดราชบุรี เขต อำเภอสวนผึ้ง.

ที่ดินจำนวนมากที่ถูกกันออกนอกเขตป่าอนุรักษ์ถูกขายไปในราคาถูก²¹⁷ ภายหลังปี 2530 ได้เกิดกระแสความตื่นตัวด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งจากภาคประชาชนและรัฐบาล เจ้าหน้าที่ของรัฐคือฝ่ายทหารและป่าไม้ได้ผลักดันให้เกิดโครงการสวนป่าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ภาคกลางในปี พ.ศ.2536 และโครงการอุทยานธรรมชาติศึกษา เพื่อเป็นการแสดงถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

เมื่อครั้งที่พรรคคอมมิวนิสต์เคลื่อนไหวในเขตภาคตะวันตก สถาบันพระมหากษัตริย์มีบทบาทต่อการแก้ปัญหาความมั่นคง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เช่นเดียวกันเมื่อรัฐเข้ามาจัดการป่าโดยกรมป่าไม้และฝ่ายทหาร สถาบันพระมหากษัตริย์ได้มีโครงการในพื้นที่เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่พสกนิกรในพื้นที่ จึงเกิดโครงการสวนป่าเฉลิมพระเกียรติ, โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่, และโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยา การที่มีโครงการในพระราชดำริในสวนผึ้ง เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าทรัพยากรธรรมชาติในสวนผึ้งอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการถูกทำลาย เพียงภาคราชการที่อาศัยเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายเดียวไม่มีศักยภาพเพียงพอ ที่จะรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมได้ สถาบันพระมหากษัตริย์จึงต้องมีโครงการในพระราชดำริในพื้นที่สวนผึ้ง

โครงการสวนป่าเฉลิมพระเกียรติ (สวนป่าสิริกิติ์ฯ)

ในปี พ.ศ.2532 นาย บำรุง คงสวัสดิ์ สมาชิกสภาจังหวัด ราชบุรี เขตอำเภอสวนผึ้งร่วมกับกำนันผู้ใหญ่บ้านกะเหรี่ยงได้ขอร้องให้บรรดานายทุนและข้าราชการทหารบางคนที่จะเข้าไปกว้านซื้อที่ดินบริเวณแก่งส้มแมว คั้นให้ฝ่ายราชการเพื่อเป็นการถวายเป็นความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยผู้นำท้องถิ่น ที่เป็นแกนนำคือ ส.จ.บำรุง คงสวัสดิ์ กำนัน ประคิด ใจบำเพ็ญ กำนัน จีบ จะนุ พร้อมทั้งผู้อาวุโสชาวกะเหรี่ยงในท้องถิ่น ได้ไปรวมตัวกันประกอบพิธีเซ่นไหว้เจ้าที่โดยเชิญทหารและเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าร่วมพิธีที่ริมแม่น้ำแม่กลองบริเวณแก่งส้มแมว เป็นการประกาศให้ทุกคนได้รู้ว่าชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งต้องการถวายเป็นความจงรักภักดีต่อสถาบันเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน และมอบพื้นที่ถวายให้แก่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ จากการรวมตัวกันของชาวบ้านจึงได้ที่ดินบริเวณแก่งส้มแมวกลับคืนมาจากกลุ่มนายทุน และได้มอบให้ทางราชการเพื่อเป็นโครงการสวนป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ภาคกลางที่มีเนื้อที่ 140 ตารางกิโลเมตร จำนวน 3,000 ไร่ เป็นแหล่งรวบรวมศึกษาพรรณไม้ป่าของไทย เพื่อมิให้พันธุ์ไม้ป่าหายากของไทยต้องสูญพันธุ์ มีพันธุ์ไม้ป่าต่างๆ 200 กว่าชนิด สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินประกอบพิธีเปิดสวนป่าเมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ.2536 พระองค์มีพระประสงค์ให้ชาวไทยกะเหรี่ยงและราษฎรที่อพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่รอบๆเขตสวนป่าได้มีอาชีพเลี้ยงตนเองในโครงการศิลปาชีพ เข้ามาฝึกงานเพื่อจะมีอาชีพเสริม ซึ่งมีงาน เครื่องปั้นดินเผา งานทอผ้าและปักผ้า งานจักสาน และเป็นคนงานรับจ้างดูแลสวนป่า

²¹⁷ • วิชาการของการบุกเบิกที่ทำกินในเขตป่า น.79 เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง

• เวทีพูดคุย 18 ก.ค. 2545 บ้านห้วยน้ำหนัก

โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่

รัฐบาลโดยหน่วยงานของฝ่ายทหารเข้ามาฝึกอาชีพให้คนกะเหรี่ยงจกอร์ที่บ้านพระคำ เป็นหมู่บ้านชายขอบป่าดงดิบแดนพม่า กะเหรี่ยงจกอร์บ้านพระคำต้องอยู่ในกฎระเบียบตามที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้กำหนด ชาวบ้านได้รับการฝึกงานฝีมือต่างๆ เช่นจักสาน ทอผ้า ในโรงฝึกงานของหมู่บ้าน²¹⁸ ได้รับค่าแรงงานวันละ 80 บาท

ทางการจัดแบ่งพื้นที่ทำกินที่ให้ครอบครัวละ 8 ไร่ แต่ก็ไม่สามารถปลูกข้าวเลี้ยงตนเองได้ เพียงพอพื้นที่เป็นที่ลาดเอียง ต้องผลิตข้าวจากในที่เดิมดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านไม่ได้รับอนุญาตให้ปลูกบ้านหลังใหม่เพื่อขยายครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากจำนวนที่มีอยู่ ถึงแม้ว่าจะแต่งงานแล้วก็ต้องอยู่ในบ้านหลังเดิม ช่วงเวลาที่เจ้าหน้าที่บอกว่า “จะมีการเสด็จ” ชาวบ้านจะต้องทำงานพัฒนาหมู่บ้านจนไม่มีเวลาประกอบอาชีพของตนเอง การออกนอกพื้นที่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ ผู้ใดที่ไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนา เจ้าหน้าที่ก็ออกกฎระเบียบโดยผ่านผู้นำและกรรมการหมู่บ้านที่อยู่ภายใต้การชี้นำของเจ้าหน้าที่ควบคุมพื้นที่ให้ย้ายออกจากหมู่บ้าน เช่น ย้ายนาย สมชาย ทับไกรสกล ออกมาอยู่ที่บ้านห้วยน้ำหนัก ย้าย ลุง เม็ด เต็มบิง ผู้ที่เคยนำชาวบ้านกะเหรี่ยงลงมาจากป่าต้นน้ำในปี 2521 ออกไปอยู่ที่ บ้านทุ่งแฝกเหล่านี้เป็นต้น

“....กะเหรี่ยงพระคำ... ระกำเหมือนชื่อ เหมือนกับเอาต้นไม้ม้าปลูกในกระถาง จะเป็นจะตายก็อยู่ที่เขาจะเอาใจใส่ ดูแล รดน้ำ ให้ปุ๋ย มันจะเติบโตกว่านี้ไม่ได้แล้ว มันไม่มีรากแก้วที่จะยึดลำต้นและหาอาหารกินเอง ไม่ได้ปลูกลงดินธรรมชาติ คนอื่นจะมาคอยดูแลตลอดไปนั้น ไม่มีหรอก พวกเขามือนกที่บินบนท้องฟ้า พวกเราเหมือนปลาที่อยู่ในน้ำ .นกะมาสอนปลาให้ว่ายน้ำจะสอนได้อย่างไร ปลาจะสอนให้คนบินก็สอนไม่ได้ กะเหรี่ยงคิดอย่างหนึ่งคนไทยคิดอย่างหนึ่ง คนเราอยู่กิน....คิดไม่เหมือนกัน”²¹⁹

โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ •

“...พระเจ้าอยู่หัวเป็นน้ำ ฉันจะเป็นป่า ป่าที่ถวายความจงรักภักดีต่อหน้า

พระเจ้าอยู่หัวสร้างอ่างเก็บน้ำ ฉันจะสร้างป่า..”

“..การที่มีต้นน้ำลำธารใช้ชั่วกาลนานนั้น

สำคัญอยู่ที่การรักษาป่าและปลูกป่า บริเวณต้นน้ำ.. “

พระราชดำรัส สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

²¹⁸ กลุ่มพูดคุย บ้าน สวนผึ้ง 27-28 พฤศจิกายน 2544

²¹⁹ • ลุงเม็ด เต็มบิง บ้านทุ่งแฝก 17 มกราคม 2546

• รายงานผลดำเนินงานปี(พ.ศ.2543-2544) โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี

ความเป็นมาของโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระองค์ทรงสนพระทัยในการศึกษาสภาพธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในลักษณะของการดำเนินงานทางวิชาการ พระองค์เสด็จไปเยี่ยมราษฎรทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ พระองค์ทรงเล็งเห็นว่าป่าไม้ในหลายพื้นที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ สมควรที่จะอนุรักษ์ไว้เพื่อให้เยาวชนและราษฎรในท้องถิ่น ตลอดจนผู้ที่สนใจในธรรมชาติได้ใช้เป็นแหล่งศึกษาสภาพธรรมชาติเป็นห้วงประเทศ ดังนั้นเพื่อเป็นการสนองพระราชประสงค์ สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงร่วมกับกองทัพบก และส่วนราชการ ตลอดจนนักวิชาการสาขาต่างๆ ได้คัดเลือกและปรับปรุงสภาพพื้นที่เพื่อใช้เป็นแหล่งการศึกษาสภาพธรรมชาติบริเวณที่ราชพัสดุที่กองทัพบกเป็นผู้ควบคุมดูแล โดยมีสำนักงานในพื้นที่โครงการที่บ้านห้วยผาก บริเวณที่เคยเป็นเหมืองร้าง โดยเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2538 เป็นปีเดียวกับที่ชาวกะเหรี่ยงจากฝั่งพม่าอพยพหนีการปราบปรามจากฝ่ายทหารพม่าเข้ามายังดินแดนไทยในตำบลสวนผึ้ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเสด็จราชดำเนินทอดพระเนตรพื้นที่ดังกล่าว พระองค์ทรงมีแนวพระราชดำริกับคณะผู้ดำเนินการดังนี้

แนวพระราชดำริ

- 1.ปรับปรุงสถานที่ ใช้เป็นสถานที่ศึกษา ต้องกำหนดรูปแบบที่ชัดเจน โดยเริ่มโครงการขนาดเล็กก่อนแล้วจึงขยายในพื้นที่อื่นๆ
- 2.สำรวจทรัพยากรทางชีวภาพและกายภาพ รวบรวมเก็บข้อมูลให้ครบถ้วน
- 3.นำผลสำรวจมาทำการศึกษา วิจัย เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและใช้ในท้องถิ่น
- 4.ในการดำเนินทุกขั้นตอนควรให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

วัตถุประสงค์โครงการ

1. พิทักษ์รักษา อนุรักษ์ พื้นฟูสภาพธรรมชาติ ในพื้นที่โครงการให้เป็นสถานที่ศึกษาสภาพธรรมชาติ
- 2.สำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย สภาพ พรรณไม้ สัตว์ป่า ทรัพยากรต่างๆ เพื่อประโยชน์ด้านวิชาการและนำมาประยุกต์ใช้กับประชาชน
- 3.เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้เห็นถึงความสำคัญของสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ผลกระทบจากการทำลายธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ให้ประชาชนในพื้นที่โครงการมีจิตสำนึกรักหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ

เนื้อที่โครงการ 132,905 ไร่ 210 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมหมู่บ้านในตำบลสวนผึ้งคือ คือ บ้าน ตะโกบน ตะโกล่าง บ้านห้วยสุด บ้านห้วยน้อย ห้วยน้ำใส ห้วยเจดีย์ เขากระโจม(ผาปกใหม่) ผาปก ห้วยสาม ห้วยน้ำขาว ห้วยผาก และบ้านบ่อหวี ตำบลตะนาวศรี ประชากร 4,188 คน

897 ครอบครัว คนไทย 2,569 คน กะเหรี่ยง,มอญ 1,150 คน ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า 415 คน ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า 54 คน

แบ่งพื้นที่ดังนี้	1.ที่อยู่อาศัย	3,235 ไร่
	2.ทำกิน	40,152 ไร่
	3.ฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ	3,075 ไร่
	4.อนุรักษ์	86,443 ไร่

มีแผนงานด้วยกัน 6 ด้าน

- 1.ด้านวิชาการและวิจัย
- 2.ด้านการจำแนกเขตอุทยานธรรมชาติ
- 3.ด้านการบริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี
- 4.ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- 5.ด้านการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ สำนักควบคุมไฟฟ้า กรมป่าไม้
- 6.ด้านอำนวยการและประสานงาน

จากการที่ผู้วิจัยอยู่ในพื้นที่และเคยเข้าร่วมประชุมกับอนุกรรมการคณะต่างๆในการดำเนินงานของโครงการโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่าคนท้องถิ่นดั้งเดิมมีความพอใจและต้องการให้โครงการในพระราชดำริต่างๆของเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินในสวนผึ้งเกิดผล เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและท้องถิ่น เพื่อจะได้มีโอกาสได้ใกล้ชิดและเข้ารับเสด็จและถวายฎีกาในเรื่องความเดือดร้อน ดังที่เคยมีการทูลเกล้าถวายฎีกาที่ผ่านมา แต่คนระดับชาวบ้านรากหญ้า คือคนไทยท้องถิ่น กะเหรี่ยง,มอญ , ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า, ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่า, คนเหล่านี้เหลือทุนที่ดินอยู่เพียงเล็กน้อย ส่วนมากไม่มีที่ดิน จึงไม่ได้รับผลกระทบ พวกเขาเป็นเพียงผู้รับรู้และปฏิบัติตามส่วนกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยเพราะเกรงว่าตนเองจะเสียพื้นที่ที่ได้ซื้อมาจากคนท้องถิ่น กลุ่มเหล่านี้คอยดูท่าทีและอยู่เบื้องหลังการเคลื่อนไหวในการคัดค้านและต้องการเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน กิจกรรมต่างๆของโครงการยังคงอยู่ในการขึ้นและดำเนินการจากทางฝ่ายราชการ ในส่วนของเจ้าหน้าที่ภาคราชการนั้นมักจะปรับเปลี่ยนโยกย้าย ไม่ใช่คนในพื้นที่ การดำเนินงานจึงล่าช้า ฝ่ายทหารซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ซึ่งในอดีตเคยเจ้าหน้าที่บางชุดมีปัญหาเกี่ยวกับชาวบ้านในเรื่องการจัดระเบียบพื้นที่ทหารภายใต้พระราชกฤษฎีกา ปี พ.ศ.2481 และทหารต้องมารับผิดชอบงานด้านการประชาสัมพันธ์โครงการอีกทั้งเป็นฝ่ายดูแลรักษาป้องกันการบุกรุก ผู้เสียผลประโยชน์จากการใช้พื้นที่จึงหวาดระแวงฝ่ายทางการคือทหาร

ป่าไม้และระบบนิเวศจะถูกทำลายมากกว่าที่เป็นอยู่ พื้นที่ป่าจะถูกบุกรุก นายทุนและผู้มีอิทธิพลจะช่วงชิงสมบัติสาธารณะมาเป็นของตน คนยากจนจะไร้ที่ทำกิน เพียงหวังให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดูแลจัดการทรัพยากรป่าไม้ฝ่ายเดียวคงไม่เพียงพอเพราะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบางกลุ่มบางพวกได้รับผลประโยชน์จากกลุ่มนายทุนผู้นำในท้องถิ่นที่ลักลอบตัดไม้ จนชาวบ้านและพระสงฆ์ ต้องลุกขึ้นมาตั้งกลุ่ม “คนรักป่าสวนผึ้ง” เพื่อรักษาและควบคุมการใช้ทรัพยากรภายในท้องถิ่น การทำให้เจ้าหน้าที่ของ

รัฐทำหน้าที่แต่เพียงฝ่ายเดียวโดยขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นเป็นดังเช่น การปล่อยให้ “แมวเฝ้าปลา
ย่าง”

* การช่วงชิงทรัพยากรที่ดิน ในสวนผึ้ง

ที่มาของปัญหาการช่วงชิงทรัพยากรที่ดินในสวนผึ้ง ในพระราชกฤษฎีกา พ.ศ.2481 ได้กำหนดเขตหวงห้ามที่ดินในท้องที่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอ วังขนาย อำเภอ บ้านทวน และอำเภอ รางะ จังหวัดกาญจนบุรี พุทธศักราช 2481 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2481²²⁰ ในพระราชกฤษฎีกาฉบับดังกล่าวมิได้กล่าวระบุพื้นที่ส่วนหนึ่งส่วนใดของตำบลสวนผึ้ง หรือของ จังหวัดราชบุรี แต่ในแผนที่แนบท้ายพระราชกฤษฎีกาได้ขีดคร่อมผนวกเอาอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ ทั้งหมดของฝั่งตะวันตกแม่น้ำภาษีซึ่งเป็นพื้นที่ที่ชุมชนชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้อาศัยอยู่มาก่อนปี พ.ศ.2481 เป็นที่ราชพัสดุที่ใช้ในราชการทหารในจังหวัดราชบุรีเป็นพื้นที่ฝึกของกองพลพัฒนาในอำเภอ จอมบึง อำเภอสวนผึ้งมีจำนวน 1 แปลง เนื้อที่ 500,000 ไร่ เป็นพื้นที่ตามพระราชกฤษฎีกาปี พ.ศ.2481 ฝ่ายราชการอ้างว่ามีราษฎรบุกรุกที่ดินดังกล่าวรวม 4,196 แปลง เนื้อที่ 83,477-0-4 ไร่ อยู่ในตำบลสวน ผึ้ง 2,554 แปลง ,เนื้อที่ 48,054-0-9 ไร่ ในตำบลตะนาวศรี 638,แปลง เนื้อที่ 7,989 ไร่-3-61 ไร่ ดังเช่นที่ ที่ดินบริเวณธารน้ำร้อนบ่อคลึง อ.สวนผึ้งมี เนื้อที่ 49-2-60 และ 55-2-00 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่กองพลพัฒนา มีโครงการก่อสร้างสำนักงานโครงการธรรมชาติวิทยาเพื่อมอบถวายแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา

ในยุคที่รัฐบาล พลเอก ชชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี เศรษฐกิจของไทยได้ขยายตัวและ เติบโต มีการตื่นตัวในการซื้อขายแลกเปลี่ยนที่ดินในอำเภอสวนผึ้ง ส่งผลให้ที่ดินที่เคยอยู่ในการครอบ ครองของคนท้องถิ่นถูกซื้อขาย เปลี่ยนมือไปอยู่ในมือของนักเก็งกำไร และนายหน้าซื้อขายที่ดิน ที่ ดินรกร้างว่างเปล่าถูกจับจองและมีการซื้อขาย ฝ่ายทหารจึงได้เข้ามาควบคุมการใช้พื้นที่ ทำให้ชาว บ้านได้รับความเดือดร้อนจากการปรับที่ และขยายพื้นที่เพาะปลูก ฝ่ายทหารอ้างว่าที่ดินอยู่ในเขตหวง ห้าม ตามพระราชกฤษฎีกา พ.ศ.2481 ที่ทหารเป็นผู้ใช้ประโยชน์

ปี พ.ศ. 2535 นาย สงกรานต์ มั่นใจ กำนันตำบลสวนผึ้ง นำชาวบ้านไปร่วมประท้วงเรื่องที่ในพระ ราชกฤษฎีกา พ.ศ.2481 ที่จังหวัดกาญจนบุรี ในปี พ.ศ.2543 กลุ่มผู้ที่เดือดร้อนจากพระราชกฤษฎีกา 2481 ได้เตรียมร่างคำถวายฎีกาแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี เอกสารลงวันที่ 1 มกราคม 2544 เพื่อให้ผู้นำชาวไทยเชื้อกะเหรี่ยงเป็นผู้ยื่นถวาย การดำเนินการดังกล่าวไม่บรรลุผลผู้นำ ชาวกะเหรี่ยงไม่ได้แสดงความกระตือรือร้นและลงชื่อเพื่อถวายฎีกา²²¹ บรรดาแกนนำได้ประชุมเพื่อ กำหนดแนวทางในการเรียกร้องสิทธิเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2545 ที่ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบล

²²⁰ เอกสารสำเนาพระราชกฤษฎีกา เอกสารคัดสำเนาถูกต้อง วันที่ 2 เม.ย.39 พ.ท.วิศาล กุศลฤๅณวงศ์ รับรองเอกสาร สำเนา

²²¹ หนังสือคำร่างถวายฎีกาสมเด็จพระเทพฯ ลงวันที่ 1 มกราคม 2544

สวนผึ้ง มีผู้เข้าร่วมประชุม 21 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้นำเชื้อสายกะเหรี่ยง 3 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน รวมทั้งนาย สุทัศน์ สระทองแก้ว สมาชิกสภาจังหวัดราชบุรีเขตพื้นที่ กิ่งอำเภอบ้านคา²²² จังหวัดราชบุรีเข้าร่วมสมทบด้วย

ในการดำเนินการมี นาย สกล ก้าวพู่ กำนันตำบลสวนผึ้ง เป็นแกนนำด้านมวลชนให้ผู้นำชาวบ้าน ล่าลายเซ็นเพื่อคัดค้านการเช่าที่ดิน นาย ชุศักดิ์ ริมศิริกุล เป็นที่ปรึกษาฝ่ายกฎหมาย ในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2545 ประชาชนชาวสวนผึ้งได้รวมตัวกันประมาณ 1,000 คน ณ ที่ว่าการอำเภอสวนผึ้ง แสดงความจำนงค์ไม่ยอมที่จะเช่าพื้นที่ ได้ยื่นหนังสือผ่านทางสมาชิกผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิกในพื้นที่ กลุ่มผู้คัดค้านที่ลุกขึ้นปราศรัยประกอบด้วย สมาชิกสภาจังหวัดเขต อำเภอสวนผึ้ง กิ่งอำเภอบ้านคา ตัวแทนชาวบ้านจากบ้านผาปก ไม่มีผู้นำชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงลุกขึ้นไปพูดบนเวที

ภาพของการชุมนุมและผู้ที่ถูกขังมาปราศรัยจึงถูกมองว่าการประท้วงในครั้งนี้มีนักการเมือง กลุ่มธุรกิจนายทุนที่ดินเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลัง กลุ่มบุคคลเหล่านี้มีความคาดหวังว่าตนเองจะได้ประโยชน์โดยตรงเมื่อมีการเปิดเส้นทางชายแดนในโครงการเส้นทางการค้าไทย-พม่าด้านอำเภอสวนผึ้งในอนาคต ที่ดินสองฝั่งถนนสายอำเภอสวนผึ้ง ไปยังชายแดนไทย - พม่าระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร อยู่ในมือของกลุ่มบุคคลเหล่านี้ เป็นบุคคลนอกพื้นที่ที่เข้ามาซื้อ ที่ดินในสวนผึ้ง

การช่วงชิงทรัพยากรที่ดินเป็นการต่อสู้เพื่อเข้าถึงทุนที่จะสร้างอำนาจให้แก่ผู้ครอบครองซึ่งมีนายทุน ข้าราชการ นักการเมืองท้องถิ่นฝ่ายหนึ่ง กับฝ่ายรัฐซึ่งมีทหารที่ได้รับมอบภาระกิจให้เป็นผู้ดูแลฝ่ายหนึ่ง ชาวบ้านชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงที่เป็นคนท้องถิ่นดั้งเดิมเปรียบได้ดั่งเช่น ตัวเบีย้ ตัวเล็ก ๆ ที่อยู่บนกระดานหมากรุก ที่จะถูกนำมาใช้ในการเคลื่อนไหว และต่อรอง จากการประเมิลท่าทีแนวคิดของผู้นำชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งในขณะนั้นแยกได้ 3 แนวคิด กำนันจิบ จะนู มองว่าถึงอย่างไรทหารก็ไม่ยึดที่ดินของชาวบ้านที่เป็นคนจน คนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงจากตำบลตะนาวศรีจึงมาร่วมชุมนุมกันเพียงจำนวนเล็กน้อย ประธานประชาคมอำเภอสวนผึ้งเชื้อสายกะเหรี่ยงมองว่า ปัจจุบันชาวบ้านกะเหรี่ยงโดยส่วนมากมีที่ดินของตนเองเหลืออยู่น้อยมาก ทหารจะไม่กระทำการใดๆที่จะทำให้คนยากจนต้องเดือดร้อน เมื่อเปิดโอกาสให้มีการเช่าที่ดินครอบครัวละ 15 ไร่ คนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงก็จะได้รับสิทธิและประโยชน์จากการเช่าที่ดินแต่มีการตั้งคำถามว่ารัฐจะมีที่ดินเหลือให้ประชาชนคนจนได้เช่าอีกหรือ การที่มีชาวบ้านกะเหรี่ยงจำนวนหนึ่งเข้าร่วมคัดค้านจึงมีคำถามว่าชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงร่วมคัดค้านและเรียกร้องสิทธิเพื่อใครเพราะทุนที่ดินที่เคยมีอยู่ในมือของคนกะเหรี่ยงได้หลุดไปอยู่ในมือของอื่นเกือบจะหมดแล้ว คำตอบของกำนัน สกล ก้าวพู่กำนันเชื้อสายกะเหรี่ยงที่เป็นผู้หนึ่งในหัวขบวนในการเคลื่อนไหว ให้เหตุผลว่าทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นในระบบประชาธิปไตย

²²² รายงานการประชุมครั้งที่ 1/2545 เรื่องกรณีปัญหาที่ดินเขตหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกา 2481 เกี่ยวข้องกับอำเภอสวนผึ้งและอำเภोजอมบึง วันที่ 18 ตุลาคม 2545 นายเสน่ห์ กล่อมเกลี้ยงผู้จัดบันทึกการประชุม

²²³ นาย วัชร แยมอรุณ ประธานบริหาร อ.บ.ต.สวนผึ้ง 20 พฤศจิกายน 2545

ประชาชนมีเสรีภาพในการชุมนุมและแสดงความคิดเห็นภายใต้กฎหมาย การแก้ปัญหาต้องเข้าสู่กระบวนการทางศาลปกครอง และเพื่อให้ปัญหาที่ดินทหารในอำเภอสวนผึ้งจะได้มีข้อยุติ ชาวบ้านและทหารจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้องเสียที กลุ่มตัวแทนผู้ประท้วงได้ยื่นหนังสือถึงศาลปกครองเพื่อดำเนินการทางศาลเพื่อให้มีการยกเลิกพระราชกฤษฎีกา 2481 ฉบับดังกล่าว ปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนของการบวนการยุติธรรมทางศาลปกครอง

ความสัมพันธ์กับกะเหรี่ยงในพม่า

ความสัมพันธ์ทางด้านการมั่นคง

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกองกำลังกะเหรี่ยงอิสระ (K N U) เป็นความสัมพันธ์ในการพึ่งพาซึ่งกันและกันเพื่อความมั่นคงในพื้นที่ ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายไทยและฝ่ายกะเหรี่ยงอิสระผ่านทางผู้นำกะเหรี่ยงในท้องถิ่น ไทยให้ความช่วยเหลือกะเหรี่ยงอิสระในด้านมนุษยธรรมเมื่อประชาชน ทหาร หรือผู้นำกะเหรี่ยงบาดเจ็บจากการปะทะ ได้รับอนุญาตให้เข้ามารักษาตัวในโรงพยาบาลราชบุรี ผู้นำกะเหรี่ยงอิสระพันเอกจอนูขอให้ผู้ว่าราชจังหวัดราชบุรี รับเด็กกะเหรี่ยงเข้ามาเรียนหนังสือในประเทศไทย เพื่อเด็กเหล่านี้จะมีความรู้ภาษาไทย ในอนาคตเด็กเหล่านี้จะได้อาศัยอยู่กับครอบครัวผู้นำกะเหรี่ยงในท้องถิ่นเมื่อโตขึ้นได้ช่วยงานการข่าวให้แก่ไทยและฝ่ายกะเหรี่ยง

ความสัมพันธ์ทางการค้าชายแดน

กะเหรี่ยงสวนผึ้งทำการค้ากับกะเหรี่ยงอิสระในฝั่งพม่า แรกเริ่มจากการนำอาวุธปืนลูกซองไปแลกกับวัวปืนลูกซองยาว 1 กระบอกแลกกับวัวจำนวน 4 – 5 ตัว กะเหรี่ยงอิสระนำอาวุธที่ได้มาไปต่อสู้อย่างและป้องกันตนเองจากทหารพม่า กะเหรี่ยงสวนผึ้งรับซื้อสินค้าของป่า เช่น น้ำผึ้ง ขี้ผึ้ง งาช้าง เนื้อแห้ง หนังสัตว์ ใช้เส้นทางจากบ้านค่ายทุเรียนฝั่งประเทศพม่าข้ามเทือกเขาตะนาวศรี ผ่านลำห้วย แม่เพียะ เข้ามาทางห้วยคอกหมูบ้านบ่อหวี เส้นทางหนึ่ง เส้นทางจากบ้านปากห้วยโป่งริมแม่น้ำตะนาวศรีเข้ามาทางช่องทางห้วยสุด ตะโกปิดทอง อีกช่องทางหนึ่ง ช่วงฤดูแล้งการเดินทางสะดวกการค้าขายตามแนวชายแดนจะคึกคัก พ่อค้าวัวชาวกะเหรี่ยงจะด้อนฝูงวัวจากหมู่บ้านต่างๆมารวมกันที่บ้านค่ายทุเรียนฝั่งแม่น้ำตะนาวศรี เพื่อให้พ่อค้าจากฝั่งไทยมาคัดเลือกรับซื้อด้อนกลับเข้ามายังสวนผึ้ง ต้องเสียค่าก๊อกรหรือภาษีเถื่อนให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องถิ่นที่ควบคุมดูแลพื้นที่ชายแดน ในแต่ละปีวัวและควายไม่น้อยกว่า 1,000 ตัวเข้ามาในเขตสวนผึ้ง พ่อค้าวัวจากจังหวัดกาญจนบุรีหลีกเลี่ยงเส้นทางภาษีเถื่อนด้านสวนผึ้ง ใช้เส้นทางช่องบ้านพุ่มวง บ้านห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง กาญจนบุรี ช่องทางด้านนี้ไม่มีด่านตำรวจตระเวนชายแดน²²⁵

²²⁴ นาย กะเป้ง คึงลิ้ง บ้านบ่อ 7 มิ.ย. 2545

²²⁵ สุเย สุวรรณ ทาล่าปาง คณะกรรมการสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง มะริด-ทวาย 10 สิงหาคม 2545

สินค้าที่กะเหรี่ยงในฝั่งพม่านำเข้าจากฝั่งประเทศไทยคือ น้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อการขนส่งทางน้ำในแม่น้ำตะนาวศรี เวชภัณฑ์ เสื้อผ้า ผงชูรส ทองรูปพรรณ กระสุน อาวุธปืน เครื่องมือจับสัตว์น้ำ รวมทั้งเครื่องยนต์ เรือหางยาวที่ใช้ในการเดินทางในแม่น้ำตะนาวศรี

ความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรม

คนกะเหรี่ยงจากภาคต่างๆในประเทศไทยรวมทั้งพ่อค้านักธุรกิจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงของไทย ไปฉลองวันชาติของ

กะเหรี่ยง K N U ที่บ้านแม่สะมิ้งริมฝั่งแม่น้ำตะนาวศรี จ.มะริด-ทวายในเขตปกครองของกะเหรี่ยงอิสระ เมื่อวันที่ 13-14 กุมภาพันธ์ ปี 2536 เป็นการฉลองวันชาติที่ยิ่งใหญ่เป็นครั้งสุดท้ายที่ฝ่ายกะเหรี่ยงจัดขึ้น

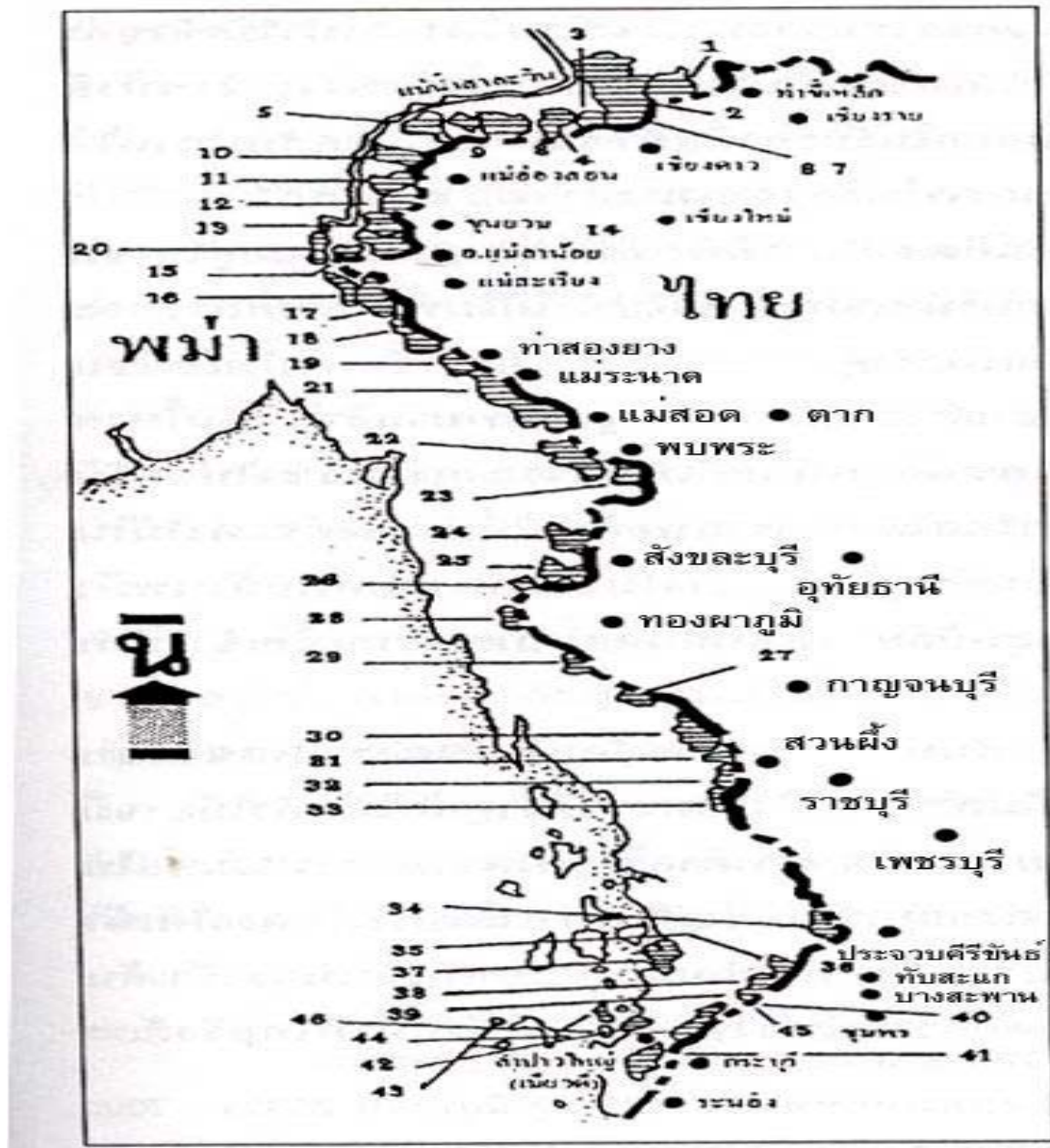
ก่อนที่ฐานที่มั่นใหญ่ของกอลพลน้อยที่ 4 จะเสียให้แก่ฝ่ายรัฐบาลพม่าในเดือน กุมภาพันธ์ ปี 2537 กะเหรี่ยงโผล่จากสวนผึ้ง ราชบุรีนำโดย นาย ปู่ บุญกร และผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้ร่วมทอดผ้าป่ากับญาติพี่น้องที่วัดกะเหรี่ยงบ้านอัมลา ริมฝั่งแม่น้ำตะนาวศรี กลางเดือน กุมภาพันธ์ปี 2538 ฐานที่มั่นฝ่ายกะเหรี่ยงอิสระถูกทหารรัฐบาลพม่าเข้ายึดครอง

การให้สัมปทานตัดไม้ในพม่า 2535 - 2537

“ในช่วงปี พ.ศ.2520 เป็นต้นมาปัญหาป่าไม้ทวีความรุนแรงมาก เราตัดไม้บริเวณชายแดนของเราจนแทบจะเกลี้ยง พวกทำไม้ก็ยับเข้าไปเรื่อยๆยับเข้าไปหาฝั่งพม่า มีการดำเนินนโยบายผ่านระดับผู้นำประเทศให้มีการให้สัมปทานตัดไม้และชักลากไม้จากประเทศพม่า ต่อรัฐบาลพม่า ปัญหาไม้ชายแดนมันเริ่มจากจุดนี้เพราะช่วงนั้นปัญหาการปราบปรามชนกลุ่มน้อยในประเทศพม่ากำลังเป็นไปอย่างรุนแรง กองกำลังกู้ชาติกะเหรี่ยงถอยร่นมาอยู่แถวพื้นที่ชายขอบ และยึดพื้นที่ไว้เป็นที่พัก กองทัพพม่าก็เข้ามาไม่ถึง พุดง่ายๆก็คือแถวนั้นกลายเป็นเขตอิทธิพลกะเหรี่ยง แต่ก็พื้นที่ที่ไทยเราขอสัมปทานตัดไม้ไว้ปัญหาจึงเกิดขึ้นกับนักธุรกิจไทยเข้าไปตัดและชักลากงูออกมาไม่ได้ถ้าจะทำก็ต้องจ่ายเงินให้กะเหรี่ยงด้วยอีกต่างหาก “

นับแต่ปี พ.ศ.2532 ทรัพยากรธรรมชาติไทยลดลง ขณะที่ความต้องการวัตถุดิบสำหรับภาคการผลิตมีอัตราสูงขึ้นเรื่อยๆ ประกอบกับเศรษฐกิจไทยในช่วงนั้นอยู่ในช่วงเติบโต ทำให้ขาดแคลนปัจจัยใน

การผลิต นโยบายทางเศรษฐกิจของไทยขณะนั้นจำเป็นต้องหาทรัพยากรหรือวัตถุดิบที่มีคุณภาพ

เข้ามาทดแทน รวมไปถึงทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งไม้สักหรือไม้มีค่าอื่นๆที่มีคุณภาพเท่ากับไม้ไทยนั้นคือไม้ฝั๋งพม่าดินแดนแห่งความขัดแย้งนั่นเอง รัฐบาลไทยติดเหตุผลทางด้านความมั่นคง คือนโยบายป้องกันหรือรัฐกันกระแทก ให้กะเหรี่ยงยืนขวางเรากับพม่า ฝ่ายความมั่นคงของเราก็ช่วยพวกกะเหรี่ยงอยู่ด้วย ดังนั้นจะไปกะโตะกะตากจับมือกับรัฐบาลพม่าช่วยกันปราบกะเหรี่ยงก็ไม่ได้²²⁶

นโยบายดังกล่าวเป็นไปในทิศทางที่ขัดแย้งกับนโยบายความมั่นคงบริเวณชายแดนทางตะวันตก ในทางปฏิบัติ เพราะอย่างที่กล่าวมาแล้วว่าผู้คุมพื้นที่อันอุดมไปด้วยทรัพยากรในฝั่งพม่าจริงๆแล้วคือรัฐกะเหรี่ยงหรือกองกำลังกู้ชาติกะเหรี่ยง

²²⁶ ป่าไม้ไทย บทสรุปของอำนาจและผลประโยชน์ ตฤณชัย นพคุณ 2544 น. 111 รากเหง้าแห่งปัญหาป่าไม้ชายแดน บทสัมภาษณ์ พลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมป่าไม้

การให้สัมปทานไม้ฝั่งพม่าด้านตะวันตกตรงข้ามสวนผึ้งเริ่มขึ้นระหว่างปี 2535 – 2537 พื้นที่ที่ได้รับสัมปทานอุดมสมบูรณ์ด้วยไม้มีค่าจำนวนมากมาย พื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตยึดครองของฝ่ายกะเหรี่ยงอิสระ สหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง เขตปกครองของจังหวัด มะริด – ทวาย นับแต่พื้นที่บ้านอิต้อง ตรงข้ามอำเภอทองผาภูมิจังหวัด กาญจนบุรี ลงมายัง พื้นที่ตรงข้ามจังหวัด ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง ของกองพลน้อยที่ 4 มี พลจัตวา โอลิเวอร์ ผู้คุมพื้นที่ทางทหาร มี นาย กวยู เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด

ชายแดนด้านตะวันตกของสวนผึ้งมีพื้นที่ติดต่อกับชายแดนประเทศพม่ามีความยาว 53 กิโลเมตร มีช่องทางผ่านชายแดน 11 ช่องทางที่คนกะเหรี่ยงใช้ข้ามไปมาแต่อดีต ช่องทางทั้ง 13 ช่องมีดังนี้ •

1.ช่องกะลาโ	พิกัด NR182125	เป็นเส้นทางเดินเท้า
2.ช่องท่ามะพร้าว	พิกัด NR189113	เป็นเส้นทางเดินเท้า
3.ช่องตะโกบน	พิกัด NR185116	เป็นเส้นทางเดินเท้า
4.ช่องทางตะโกล่าง	พิกัด NR187081	เป็นเส้นทางเดินเท้าและรถยนต์ที่บริษัททำไม้เปิดเส้นทาง
5.ช่องทางห้วยสุค	พิกัด NR186058	เป็นเส้นทางเดินเท้าและรถยนต์ที่บริษัททำไม้เปิดเส้นทาง
6.ช่องทางเขากระโจม	พิกัด NR193013	(กะมาปลอ) ฐานกะเหรี่ยง ก๊อดอาร์มี เส้นทางเดินเท้า
7.ช่องทางห้วยอะมิ	พิกัด NR 197982	เป็น เส้นทางเดินเท้า
8.ช่องทางห้วยคอกหมู	พิกัด NQ 220860	เป็นเส้นทางเดินเท้าและรถยนต์ที่บริษัททำไม้เปิดเส้นทาง
9.ช่องทางโป่งแห้ง	พิกัด NQ226817	เป็นเส้นทางเดินเท้าและรถยนต์ที่บริษัททำไม้เปิดเส้นทาง
10.ช่องทางบ่อหวิ	พิกัด NQ221893	เป็นเส้นทางเดินเท้าและรถยนต์ที่บริษัททำไม้เปิดเส้นทาง
11.ช่องทางพระกำ	พิกัด NQ219732	เป็นเส้นทางเดินเท้าและรถยนต์ที่บริษัททำไม้เปิดเส้นทาง
12.ช่องกะซึ้ง	พิกัด NQ222655	เป็นเส้นทางเดินเท้า
13.ช่องจะเเว	พิกัด NQ 228614	เป็นเส้นทางเดินเท้า

รถบรรทุกไม้ท่อน จากพม่าเข้ามาทางช่อง บ้านบ่อหวิ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง พ.ศ.2535-2537

สถิติการนำเข้าไม้ในจุดผ่านแดนชั่วคราว 5 จุด คือ บ้านห้วยสุคบ้านตะโกล่าง บ้านทุ่งเจดีย์ บ้านบ่อหวิ บ้านโป่งแห้ง ระหว่างปี 2533 - 2535 มีมูลค่า 1,117 ล้านบาทจุดผ่านแดนด้าน

อำเภอสวนผึ้งได้ปิดลงเมื่อปี พ.ศ.2535 พม่าเริ่มถูกโจมตีจากกลุ่มประเทศ ยุโรป อเมริกา ว่ารัฐบาลทหารพม่าร่วมมือกับพ่อค้าไทย ทำลายสิ่งแวดล้อมโลก บริษัทเอกชนไทยที่เข้าไปทำไม้ในพม่าถูกกล่าวหาว่าลักลอบค้าอาวุธไปให้ชนกลุ่มน้อยที่ต่อต้านรัฐบาลพม่า บริษัทคนไทยตัดไม้เกินกว่าจำนวนที่ได้รับอนุญาต การตัดไม้มีขนาดต่ำกว่าเส้นรอบวงต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้²²⁹ตามที่ได้รับอนุญาต

รายชื่อบริษัทที่ขอสัมปทานไม้ พื้นที่ มะริด-ทวาย ระหว่างปี พ.ศ2535 – 2537*

ชื่อผู้ขอสัมปทานไม้	ช่องทางนำไม้เข้า	ระยะเวลาสัมปทาน	จำนวนปริมาณไม้
1.บ. โรงเลื่อยจักรกาญจนบุรี จำกัด	ด่านเจดีย์สามองค์	20พ.ค.35-18 ก.ย. 37	24,000 ต้น
2.ห.จ.ก โรงเลื่อยจักรถ.นันทมานพ	บ้านอี่ปู้ ทองผาภูมิ	20.พ.ค36 -18 ต.ค.37	20,000 ต้น
3.บโรงเลื่อยจักรชุมทอง จำกัด	โป่งแห้ง สวนผึ้ง	20.พ.ค.36-19พ.ค 37	15,000 ต้น
4.บ.เอ็น แอนด์ เอ็น ห้วยสุด	ราชบุรี		
5.ห.จ.ก.ศรีเด่นชัย1992 จำกัด		20.พ.ค.36-19พ.ค.37	15,000 ต้น
6.บ.สุวันนีอุตสาหกรรม จำกัด	สวนผึ้ง ราชบุรี	20.พ.ค.36-19พ.ค.37	15,000 ต้น
7.ห.จ.ก.ชัยชนสาร	บ้องตี้ ไทรโยค		
	วังกระแจะ ไทรโยค		15,000 ต้น
	บ้องตี้ ไทรโยค		
	1.บ่อหวีสวนผึ้ง ราชบุรี	20 พ.ค36-20พค37	รวมทั้งหมดของบ.ชัย
	2.ตะโกกลาง สวนผึ้ง ราชบุรี		ชนสาร
	3.ทุ่งเจดีย์ สวนผึ้ง ราชบุรี		4 จุด นำเข้า
	4.ตะเคียนงาม กาญจนบุรี		34,503,396 ต้น

²²⁹ “เปิดประตูสู่เมียนมาร์ เส้นทางประวัติศาสตร์ ด่านเจดีย์สามองค์ เมาละหม่ง ร้างกึ่ง” เอกสารประกอบการสัมมนาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางการค้าไทย – เมียนมาร์ น.15 – 16 ธันวาคม2537 โรงแรมริเวอร์แควกาญจนบุรี จัดโดยส.น.ง.พานิชย์จังหวัดกาญจนบุรี หอการค้ากาญจนบุรี สภาอุตสาหกรรมกาญจนบุรี

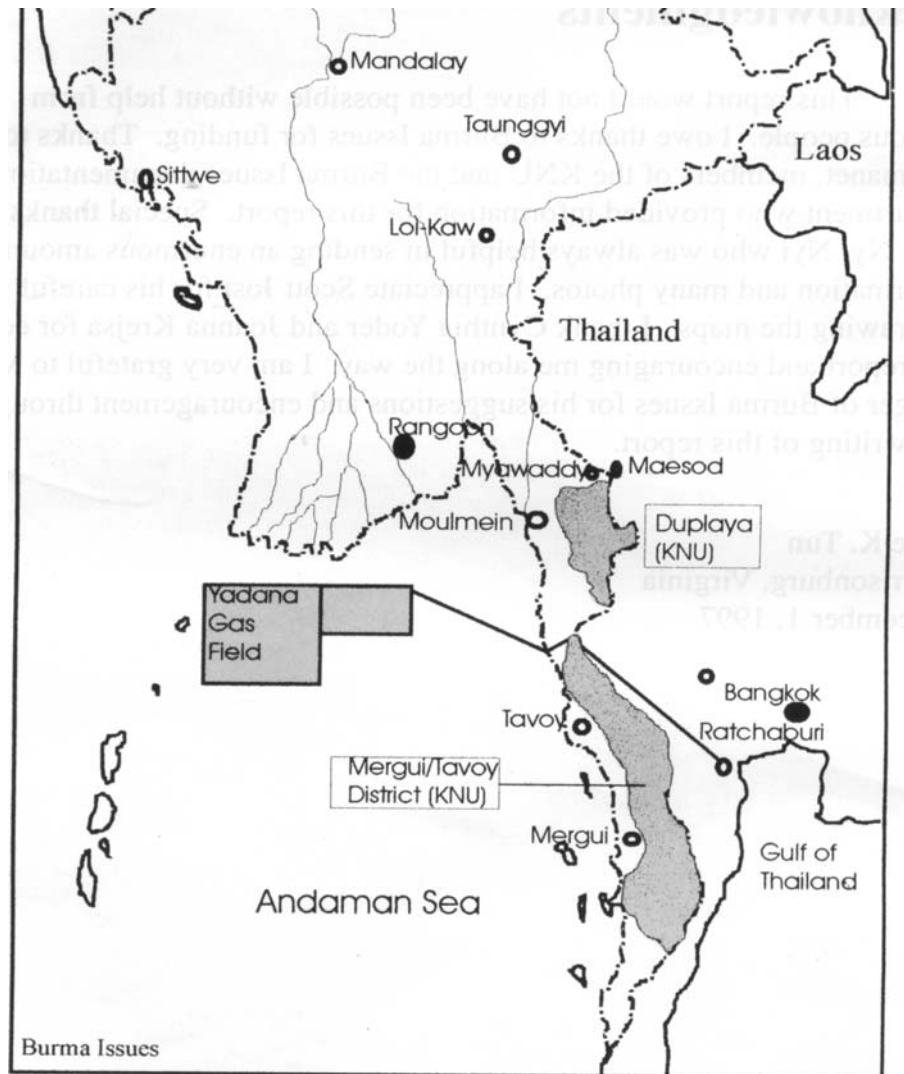
* ²³⁰ ที่มา = กรุงเทพฯธุรกิจ 25 ตุลาคม, 2535 หน้า 13

ตลาดมืดขายแดนสวนผึ้ง

เมื่อไทยและพม่าได้ทำข้อตกลงเพื่อเปิดสัมปทานไม้ในเขตกะเหรี่ยง บริษัททำไม้ได้ตัดเส้นทางลำเลียงไม้ สินค้าจากฝั่งกะเหรี่ยงนอกจากไม้ซุงซึ่งเป็นของผู้ได้สัมปทาน พ่อค้าไทยยังได้รับซื้อ หวาย ไม้รวก ไม้ไผ่ วัว ควาย สัตว์น้ำ ของป่า น้ำผึ้ง จี๊ผึ้ง หนังสือสัตว์ รดขายสินค้าประเภท ของใช้ เสื้อผ้า อาหารแห้งและสดจากฝั่งไทย เข้าออกตลอดเวลาไปกลับได้ภายในวันเดียว โดยใช้เส้นทางสายหลัก สายบ้านพุน้ำร้อน ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมืองกาญจนบุรี ผ่านเข้าไปทางช่องแม่สะมิงซึ่งเป็นฐานบัญชาการใหญ่ของกองพลน้อยที่ 4 ของฝ่ายสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง สินค้าผิดกฎหมายจากฝั่งไทยที่ถูกลักลอบนำไปขายในฝั่งพม่า ที่เป็นที่นิยมของชาวฝั่งพม่านั้นคือ รถมอเตอร์ไซด์ ถูกลักลอบขนออกไปเป็นจำนวนมาก

โครงการวางท่อก๊าซไทย – พม่า

ด้วยเหตุผลเรื่องปริมาณก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทยที่ลดลง ผนวกกับความต้องการใช้ไฟฟ้าในประเทศสูงขึ้น ทำให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่เสริมสร้างความมั่นคงทางด้านพลังงานให้กับประเทศอย่างการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย หรือ ป.ต.ท. ยกเป็นเหตุผลสำคัญในการเร่งรัดหางานทั้งในประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ

Map of Burma at time of the Burmese Army's offensive against the KNU in 1997

จำนวนมากแต่มีการนำมาใช้ประโยชน์น้อยอย่างพม่า การจัดหาก๊าซธรรมชาติเริ่มขึ้นเมื่อ วันที่ 30

ตุลาคม 2531 เมื่อรัฐบาลของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีมติให้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ไปเจรจากับพม่า เพื่อขอเข้าไปลงทุนสำรวจและพัฒนาผลิตก๊าซธรรมชาติในอ่าวมะตะมะเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2536* รัฐบาล นายชวน หลีกภัย มีมติอนุมัติแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยเร่งดำเนินการเจรจากับรัฐบาลพม่าและผู้รับสัมปทานเพื่อรับซื้อก๊าซจากแหล่ง ยาดานา เขตากุน เพื่อนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าที่โรงไฟฟ้าพลังความร้อนร่วมของ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จประมาณปี 2541 – 2542

ในวัตถุประสงค์หลายๆข้อของโครงการท่อก๊าซธรรมชาติไทย-พม่า ก็คือการนำก๊าซไปนโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับโครงการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศ ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างไทยและสหภาพพม่าที่หลายรัฐบาลของไทยให้ความสนใจด้วยดีตลอดมา รัฐบาล บรรหาร ศิลปอาชา ได้กำหนดให้โครงการเวสเทิร์น ซีบอร์ดหรือโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายฝั่งทะเลไทย-พม่า (Thai-Myanmar Seaboard Development Zone) เป็นหนึ่งในโครงการยุทธศาสตร์ ที่จะพัฒนาการขนส่งเชื่อมระหว่างโครงการอีสเทิร์นซีบอร์ดของไทยกับโครงการเซาเทิร์น ซีบอร์ด ของพม่า ที่กำลังมีการก่อสร้างถนน ทางรถไฟ และท่าเรือน้ำลึกรองรับการเปิดประตูสู่ อันดามันของกลุ่มทุนจากประเทศไทยและชาติอื่นๆ *ในการสำรวจและศึกษาเส้นทางท่อก๊าซของการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ได้ศึกษาเส้นทางไว้ 3 เส้นทางคือ เส้นทางผ่าน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัด ราชบุรี เส้นทางผ่านเจดีย์สามองค์ จังหวัด กาญจนบุรี และเส้นทางผ่านด่านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ •

มีเหตุผลหลักๆอยู่ 2 – 3 ข้อ ที่ การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ป.ต.ท) ยกขึ้นมาอ้างเพื่อสนับสนุนการลงทุนซื้อก๊าซและสร้างท่อก๊าซจากพม่าคือ ความจำเป็นที่ต้องหาแหล่งพลังงานสำรองเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจในอนาคต ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงราคาถูก โดยจะประหยัดค่าเชื้อเพลิงเมื่อเทียบกับการใช้น้ำมันเตาและน้ำมันดีเซลผลิตกระแสไฟฟ้าได้ปีละประมาณ 7,000 ล้านบาท และก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงที่สะอาด มีประสิทธิภาพ และไร้มลภาวะเมื่อเทียบกับถ่านหินและน้ำมัน*

โครงการท่อก๊าซธรรมชาติจากแหล่งยาดานา ถือเป็นโฉมใหม่ของการลงทุนจากต่างชาติ หลังจากที่พม่าถูกหลายชาติบอยคอตจากเหตุการณ์ปราบจลาจลในปี 1988 ประเทศไทยในฐานะผู้ซื้อรายเดียวของ

* 231 เรื่อง = พม่า ธุรกิจทำไม้ ฝ่ายวิชาการ ธนาคารกสิกรไทย หนังสือ “เปิดประตูสู่เมียนมาร์ เส้นทางประวัติศาสตร์ด่านเจดีย์สามองค์ เมาละแหม่ง ร้างกุ้ง เอกสารประกอบการสัมมนาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางการค้าไทย – เมียนมาร์ 15 – 16 ธันวาคม 2537 โรงแรมริเวอร์แคว กาญจนบุรี จัดโดยส.น.ง.พานิชย์จังหวัดกาญจนบุรี หอการค้ากาญจนบุรี ๑ สภาอุตสาหกรรมกาญจนบุรี

• การค้าชายแดนในจังหวัดราชบุรี หน้า 13 เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาโครงการส่งเสริมและพัฒนาการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน เรื่อง ศักยภาพของจังหวัดราชบุรีในการเปิดเส้นทางขนส่งสินค้าผ่านแดน และการค้าชายแดนกับพม่า 5 ก.พ. 2545 โรงแรม โกลเด้นซิตี้ อำเภอเมือง ราชบุรี จัดโดย สำนักงานพาณิชย์จังหวัดราชบุรี

* 232 จับตาท่อก๊าซไทย – พม่า กองบรรณาธิการ โลกลีเขียว ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มีนาคม – เมษายน 2541

โครงการนี้ต้องจ่ายให้พม่าเป็นเงิน 400 ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี นับว่าเป็นเงินก้อนใหญ่ที่สุดที่พม่าจะได้รับจากต่างชาติ เป็นที่เชื่อกันว่ารัฐบาลทหารพม่าจะนำเงินจำนวนนี้ไปใช้ในการซื้ออาวุธ เพื่อปราบปรามชนพื้นเมืองและผู้ต่อต้านรัฐบาล

การฆ่าฟันชนกลุ่มน้อยของรัฐบาลทหารพมานั้น เกิดขึ้นก่อนหน้าที่จะมีการวางท่อก๊าซในฝั่งพม่าด้วยซ้ำไป หลังจากเริ่มการก่อสร้างระยะทาง 63 กิโลเมตรบนฝั่งพม่า ทั่วโลกก็ล่วงรู้ถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่าการใช้กำลังทหารเข้ากวาดล้างชนชาติมอญ กะเหรี่ยง และทวาย ที่อยู่ในรัศมี 5 กิโลเมตรจากแนวท่อก๊าซ พร้อมทั้งประกาศเป็นพื้นที่ควบคุม ชนกลุ่มน้อยจำนวนมาก ที่อยู่ตามแนวท่อก๊าซถูกผลักดันให้ออกจากพื้นที่ด้วยวิธีการที่รุนแรงและเหี้ยมโหด ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนสากล ไม่ว่าจะเป็นการเผาบ้านเรือน ข่มขืน การบังคับประชาชน เด็ก ผู้หญิง และคน ชรา ให้สร้างทาง รถไฟสาย เย ตะนาวศรี เพื่อลำเลียงเครื่องมือและอุปกรณ์เข้าไปก่อสร้างแนวท่อก๊าซ ♦

การปีโตเลียมแห่งประเทศไทยได้วางแผนการป้องกันการก่อวินาศกรรมท่อก๊าซธรรมชาติ โดย สรุปสถานการณ์ว่า รัฐบาลพม่าจะขยายผลในการลดอิทธิพลและบทบาทของชนกลุ่มน้อย และดำเนินการกวาดล้างชนก

ค่ายพักแรงงานสร้างทางรถไฟสาย เย-ทวาย ปี พ.ศ.2536-37 (ภาพถ่ายจากฝ่าย KNU เอื้อเฟื้อ) กลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนไทย – พม่า อย่างจริงจัง ส่งผลให้อาจจะมีการก่อวินาศกรรมจากชนกลุ่มน้อยในระหว่างการก่อสร้างในปี 2540 – 2541 จึงต้องให้มีชุดคุ้มครองรักษาความปลอดภัยประกอบด้วย ชุดคุ้มครองรัตนารัฐ ค่าย สุรหสิห์ กองพล 9 เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า กรมป่าไม้ เจ้าหน้าที่ป.ต.ท. โดยมีงบประมาณ สิบล้านบาท *

สถานการณ์ชายแดนไทยพม่าผลกระทบต่อชุมชนสวนผึ้ง

รัฐบาลพม่าได้เปิดฉากโจมตีชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงอย่างหนักหน่วงและสามารถยึด ฐานที่มั่นใหญ่ที่สุดของกะเหรี่ยงที่ ค่าย มาเนอร์ปโล ริมฝั่งแม่น้ำเมย ตรงข้าม อำเภอ สบเมย จังหวัด

♦ 234 จัปตาท่อก๊าซไทย-พม่า กองบรรณาธิการ โลกสีเขียว ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มีนาคม-เมษายน

* 235 การปีโตเลียมแห่งประเทศไทย แผนปฏิบัติการป้องกัน แก้ไข และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โครงการท่อก๊าซธรรมชาติจากแหล่ง ยาดานา สหภาพพม่า น. 50 วันที่ 5 มีนาคม 2540

แม่ฮ่องสอน เมื่อ วันที่ 27 มกราคม 2538 เวลาเดียวกันทหารพม่าได้รุกเข้าตีกองกำลังกะเหรี่ยงในพื้นที่ของกองพลน้อยที่ 4 ที่ บ้าน กำมะฮ่อ ตรงข้ามบ้านบ้องตี้ อ.ไทรโยค จังหวัด กาญจนบุรี มีชาวบ้านกะเหรี่ยงกว่า 200 คน อพยพหนีเข้ามาในเขตไทยเป็นชุดแรก

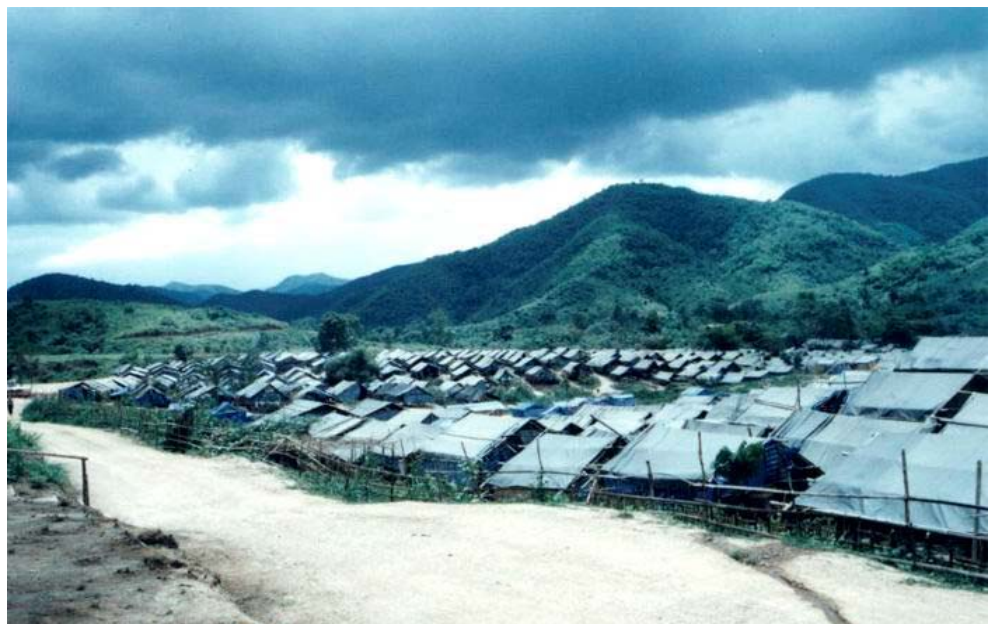
ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ทหารพม่าสามารถยึดฐานที่มั่นใหญ่ค่ายแม่สะมิงกองพลน้อยที่ 4 ของกะเหรี่ยงอิสระได้ ประชาชนชาวกะเหรี่ยงอพยพหนีภัยเข้ามายังบ้านพุน้ำร้อน อำเภอเมือง กาญจนบุรี และถูกขนย้ายมายังบ้านพุ่มวง อำเภอ ด่านมะขามเตี้ย ผู้ชายกะเหรี่ยงถูกนำไปปล่อยใน พื้นที่สู้รบที่บ้านท่ามะพร้าวเขตพม่า ตรงข้าม ต.สวนผึ้ง ผู้อพยพชาวกะเหรี่ยงจากบ้านพุ่มวงและผู้อพยพที่เข้ามาในเขตสวนผึ้งถูกนำมาอยู่รวมที่ ศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านอ้าหิน กว่า 8,200 คน ที่ สวนผึ้ง ในเวลาต่อมา

พลจัตวา โอลิเวอร์ ผบ.กองพลน้อยที่ 4 เขตมะริด -ทวาย

การเข้าโจมตีของทหารพม่าต่อชนกลุ่มน้อย

กะเหรี่ยงเพื่อหวัง”จัดระเบียบชายแดน” ประสบผลสำเร็จสาเหตุหนึ่งมาจากการที่ทหารพม่าสามารถรุกเข้าพื้นที่กะเหรี่ยงได้อย่างรวดเร็ว รู้เส้นทางเข้าตีทุกจุด ใช้เส้นทางที่บริษัทสัมทานป่าไม้ของไทยได้ตัดเส้นทางไปตามผืนป่าเพื่อชักลากไม้ ทหารพม่ามีอาวุธที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ใช้ปืนใหญ่โจมตีนำร่องเพื่อเปิด

แนวรบผู้นำกะเหรี่ยงในพื้นที่ไม่ได้ได้ออกคำสั่งที่ชัดเจนให้ทหารกะเหรี่ยงตอบโต้อย่างรุนแรงสิ่งที่ชัดเจนให้ทหารกะเหรี่ยงตอบโต้อย่างรุนแรงไม่ยอมส่งกระสุนปืน ให้

แก่ทหารกะเหรี่ยง

วันที่ท้องฟ้าสีหม่นที่ศูนย์พักพิงผู้ลี้ภัยจากการสู้รบบ้านอ้าหิน สวนผึ้ง ที่คอยคักข่มทหารพม่าในจุดสกัดที่ได้วางไว้ มันใจว่าทหารพม่าไม่สามารถยึดฐานที่มั่นของตนได้

เนื่องจากในอดีตทหารพม่าไม่เคยเปิดยุทธการทางทหารที่สามารถเข้า ถึงฐานที่มั่นสำคัญของกะเหรี่ยงในพื้นที่มะริด-ทวาย ในขณะที่มีข่าวลือออกมาว่าผู้นำทหารกะเหรี่ยงได้รับเงินจำนวน 50 ล้านบาทจากโครงการดังกล่าว ผู้หลบหนีการสู้รบส่วนมากเข้าไปอยู่ในศูนย์อพยพที่บ้านถ้ำหิน แต่ยังมีประชาชนกะเหรี่ยงที่ยังหลบภัยอยู่ในป่าตามแนวชายแดนไทย-พม่าคนเหล่านี้เป็นมวลชนเกาะติดหน่วยรบของทหารกะเหรี่ยงอิสระ(K.N.U)

กองกำลังกันชนที่ชายแดนสวนผึ้ง

การสู้รบระหว่างชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงกับทหารรัฐบาลพม่าตามแนวชายแดนไทย-พม่า มีอย่างต่อเนื่องและยาวนาน พื้นที่ชายแดนจึงเป็นพื้นที่สู้รบ เป็นช่องทางหลบหลีก และเส้นทางขนส่งเสบียงและยุทโธปกรณ์

“ คนไทยบริเวณชายแดนส่วนหนึ่งมีความสัมพันธ์อันดีกับชนกลุ่มน้อยโดยเฉพาะกะเหรี่ยงด้าน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัด ราชบุรี มีญาติพี่น้องเป็นทหารของชนกลุ่มน้อย สู้รบในพม่าด้วย ดังนั้นเมื่อเกิดการสู้รบชนกลุ่มน้อยถูกทหารพม่ารุกไล่จนต้องถอยร่นแล้ว มักจะหลบหนีเข้ามาอยู่ในเขตไทยพักพิบบ้าง หาเสบียงอาหารบ้าง พอเหตุการณ์สงบก็จะออกไปต่อสู้ใหม่จนรัฐบาลพม่าไม่ไว้วางใจประเทศไทย หาวาไทยให้การสนับสนุนชนกลุ่มน้อย ซึ่งความเป็นจริงเป็นเรื่องของเครือญาติช่วยเหลือกันตามแนวชายแดนรัฐบาลไทยไม่มีส่วนรู้เห็น”²⁴⁰

“ การที่กองกำลังชนกลุ่มน้อย ในพม่าจับอาวุธต่อสู้กับรัฐบาลพม่านั้น นับว่าเป็นส่วนดีสำหรับประเทศไทย ที่ลดการปะทะทางการทหารกับพม่าโดยตรง ซึ่งข้อเท็จจริงนั้นชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ถือเป็นรัฐกันชนระหว่างไทยกับพม่านั้นเอง ฝ่ายไทยในระยะแรกๆดูเหมือนจะเอาใจพวกชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ด้วยซ้ำไป ...หากชนกลุ่มน้อยมีความเข้าใจ และร่วมมือเป็นกำแพงที่ดีต่อทหารรัฐบาลพม่าแล้ว เท่ากับกันชนระหว่างไทยกับพม่านั้นทลายลง หากจบแค่นั้นคงจะไม่มีผลกระทบต่อประเทศไทย แต่หากคนคุ้นเคยกันเหล่านี้ผนึกกำลังอย่างแน่นเหนียวแล้วพร้อมหันปากกระบอกปืนมายังประเทศไทยแล้วจะเกิดอะไรขึ้น ปัญหาชายแดน เส้นเขตแดนยังไม่ชัดเจน ช่องทางผ่านต่างๆ คนสองสัญชาติ การอพยพหนีภัยศูนย์อพยพ แรงงานต่างด้าว คนเถื่อน ของหนีภาษียาเสพติด ฯลฯ คิดแล้วเสียว... หอกข้างแคร่เล่มนี้อาจคมกว่าที่คิดก็ได้...”²⁴¹

ก้านัน ประเทือง ทองเปราะ อดีตก้านันเชื้อสายกะเหรี่ยงจกอว์ ตำบลบ้องตี้ อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายไทยกับกะเหรี่ยงอิสระว่า

.....กะเหรี่ยงอิสระอยู่ได้ก็เพราะไทยเราช่วยเหลือ ไทยเราก็อาศัยกะเหรี่ยงต่างก็พึ่งกันนานมาแล้ว ไทยเราได้ วัว ควาย แร่ธาตุ ไม้ การข่าวตามชายแดน กะเหรี่ยงได้ความสะดวกในการเดินทางของ

²⁴⁰ “ก๊อดอาร์มี มณิลอย ปลูกราชบุรี เขย่าโลก” น. 50ปริษา เรื่องจันทร์ รองผู้ว่าราชการจังหวัด ราชบุรี 2543

²⁴¹ เรื่องเดียวกัน

พวกผู้นำ คนเจ็บป่วยเราก่อนญาติมา รักษาฝั่งไทย ทุกอย่างมาจากฝั่งไทยของเราทั้งนั้น กะเหรี่ยงอยู่ได้เพราะเรา ไทยเราช่วยกะเหรี่ยง.....ช่วยไม่ให้ตาย...แต่ก็ไม่ให้โต •

กำเนิดกลุ่ม “ กองทัพพระเจ้า” God s Army ยั่ว ชี มี โด๊ะ

เริ่มแรกกอง กำลังก๊อดอาร์มี อยู่ที่บ้านท่ามะพร้าวในเขตพม่า เมื่อถูกโจมตีก็อพยพถอยร่นมาถึงบ้านท่ามะปอดตรงข้ามช่องเขากระโจม ตำบล สวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง ซึ่งเป็นยุทธภูมิทางการรบที่ดีมาก ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่สูงชัน มีผาชันเป็นแนวตั้ง การเข้าถึงของทหารพม่าทำได้ยากมากเนินเขาข้างเคียงอยู่ในยุทธภูมิที่ต่ำกว่าทั้งสิ้น

ประมาณเดือนมีนาคม 2540 ได้มีการประชุมกันเพื่อจัดตั้งกองกำลังอย่างเป็นทางการที่บ้านท่ามะปอด และเรียกชื่อกองกำลังนี้ว่า “ กองทัพพระเจ้า” แบ่งการบังคับบัญชาออกเป็น 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายปกครองมี ศาสนาจารย์ ตาเผ่ เป็นผู้นำ ชอ โต โต เป็น เลขานุการ ฝ่ายทหารมี ร.อ.ช่วยเบีย อดีตทหารกะเหรี่ยงอิสระเป็นผู้นำ ทั้งนี้อยู่ภายใต้การตัดสินใจและอำนาจสูงสุดของ จ่อนีบู และ ลูเธอร์ สองฝาแฝดผู้นำทางจิตวิญญาณที่มีอำนาจสูงสุด กองกำลังก๊อดอาร์มี มีกำลังติดอาวุธประมาณ 150 – 180คน มีมวลชนเกาะติดกองกำลังประมาณ 300 – 400 คน

กองกำลังก๊อดอาร์มีเป็นเพียงชาวบ้านธรรมดา ไม่มีความสนใจทางการเมือง ไม่มีแนวคิดและความรู้ที่จะไปเรียกร้องประชาธิปไตย การตั้งกองกำลังขึ้นมาเพื่อปกป้องตนเองและพวกพ้องให้ปลอดภัยจากการรุกรานของทหารพม่า ซึ่งเป็นการรวมตัวกันเพื่อความอยู่รอดเท่านั้น •

ร.อ.ช่วยเบีย ในตำแหน่ง รองผู้บังคับบัญชา “ กองทัพพระเจ้า” กล่าวถึงผู้นำซึ่งเป็นเด็กฝาแฝดทั้งสองคนว่า

“ พระเจ้าได้ให้พลังแก่พี่น้องฝาแฝดคู่นี้เพื่อช่วยชาวกะเหรี่ยงต่อสู้กับศัตรู และเพื่อเสริมสร้างกำลังใจแก่พวกเราในปีหนึ่งเราสู้รบกับพม่าราว 70 ครั้งและเราชนะเกือบทุกครั้ง” ♦

ร.อ.ช่วยเบีย ยังกล่าวถึงทหารในกองทัพพระเจ้าว่า เป็นนักรบที่ดุขัน เสริมด้วยความกล้าหาญสูง และระเบียบวินัยจัด พวกเขาต้องปฏิบัติตามกฎพระคัมภีร์ใหม่ที่ว่า ห้ามกินเนื้อหมู ไช้ และแอลกอฮอล์ ห้ามพูดปด สบถ ขโมย และประพฤติดีกในกามและจะต้องสวดมนต์วันละสามครั้ง ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์เช่นไร

ในเวลาเดียวกันผู้นำทางทหารของสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง KNUและกองกำลังฝ่ายไทย ก็หวาดระแวงกลุ่มนักศึกษาพม่าที่นำโดย นาย จอนนี่ นายปริดา โดยเชื่อว่ากลุ่มนักศึกษาพม่าเข้าร่วมกับกลุ่มก๊อดอาร์มี เพื่อสร้างความแตกแยกระหว่างชาวกะเหรี่ยงด้วยกัน รวมทั้งกลุ่มเยาวชนกัซซาดิ ซึ่งเป็นกลุ่มนักรบชาวพุทธกะเหรี่ยงโพลั่วที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มกองกำลังกะเหรี่ยงพุทธ (DKBA) พันธ

• 241ก้านัน ประเทือง ทองเปราะ อดีตก้านัน ต.บ้องต้อ อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี 24 พฤศจิกายน 2545

• 242ปริชา เรื่องจันทร์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี “ก๊อดอาร์มี มณิลอย ปลุกกราชบุรี เขย่าโลก”2543น. 50

♦ 243 นักรบกะเหรี่ยง นิตยสารสารคดี เดือน มีนาคม 2543 น. 121

มิตรของกลุ่ม ก้อดอาร์มี นำโดยร้อยโท คีลา ดูเหมือนว่าการเกิดและการลุกขึ้นสู้ทหารพม่าของชาวบ้านกะเหรี่ยงที่เรียกตนเองว่า ก้อดอาร์มี อาจจะไม่ต่างจากชาวบ้านบางระจันที่ลุกขึ้นสู้ทหารพม่าเมื่อครั้งที่ไทยต้องเสียอยุธยาให้แก่พม่าในปี พ.ศ.2310

นักรบ ก้อดอาร์มี ในมิติ ทางประวัติศาสตร์ กะเหรี่ยง

การบังเกิดขึ้นมานักรบประชาชนกลุ่ม ก้อดอาร์มีในพื้นที่กะเหรี่ยงอิสระเขตมะริด-ทวายนั้น เปรียบได้กับการลุกขึ้นสู้ของ “กบฏผู้มีบุญ” ของผู้คนระดับรากหญ้า ที่มีประเด็นที่สัมพันธ์กับตำนานและประวัติศาสตร์ รวมทั้งความเชื่อในท้องถิ่น ของคนกะเหรี่ยง ดังนี้

1. ความเชื่อในตำนานท้องถิ่น เกี่ยวกับเรื่อง ภูเขาศักดิ์สิทธิ์ ดินแดนของคนมีศีลธรรม คล้ายกับความเชื่อเรื่องเมืองลับแล ชาวบ้านกะเหรี่ยงในเขตยึดครองของสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยงมะริด-ทวายเชื่อว่า เมื่อทหารและประชาชนครองตนเป็นผู้มีศีลธรรมเคร่งครัดในข้อห้ามของศาสนา เมื่อถึงยามยากลำบากจะมีคนจากเมืองลับแลออกมาช่วยเหลือ พวกเขาจึงตั้งชื่อกองทัพอหฺพระชาชนว่า “ กองทัพอหฺพพระเจ้าจากภูเขาศักดิ์สิทธิ์ เกอะเจอโตะ” ความเชื่อในเรื่อง ภูเขาศักดิ์สิทธิ์ เกอะเจอโตะ ตอบสนอง และเปิดช่อง ให้ประชาชนกะเหรี่ยงที่มีความเชื่อแบบดั้งเดิมอาสาเข้ามาเป็นนักรบด้วยความเต็มใจ

2. กะเหรี่ยงในเขตมะริด-ทวายกลับมาเป็นคริสเตียนมากกว่า 170 ปี องค์การกะเหรี่ยงอิสระมีผู้นำที่มาจากชาวคริสต์ การตีความและใช้ข้อพระคัมภีร์ไบเบิล จึงถูกนำมาเพื่อสร้างสำนึกร่วมทางชาติพันธุ์และเพื่อปกป้องเผ่าพันธุ์ กลุ่มผู้นำที่เป็นชาวคริสต์ได้ชูธงรบโดยการตั้งชื่อกองทหารว่า “ ก้อดอาร์มี, กองทัพอหฺพพระเจ้า” ที่ต่อสู้กับกองทัพอหฺพของชาตาน หรือความชั่ว เป็นภาพการต่อสู้ระหว่างธรรมกับอธรรม การลุกขึ้นสู้กับรัฐบาลทหารพม่าของกองทัพอหฺพพระเจ้าจึงมีความชอบธรรม การถือเครื่องในกฎระเบียบข้อห้ามทางศาสนา เป็นการควบคุมกองทหารในกองทัพอหฺพพระเจ้าให้มีระเบียบวินัย การนำข้อพระคัมภีร์มาวางนากการอธิษฐานและอดอาหารก่อนออกรบเพื่อขอให้พระเจ้าคุ้มครอง จึงเป็นพลังทางจิตวิญญาณที่ผลักดันให้ทหารเด็ก และชาวบ้านออกรบด้วยใจห้าวหาญ

3.การเชื่อมโยงประวัติศาสตร์กะเหรี่ยง-พม่า ชาวบ้านและผู้นำกองทัพอหฺพพระเจ้าจากภูเขาศักดิ์สิทธิ์ เกอะเจอโตะ” เชื่อผู้นำกลุ่มเด็กลี้ন্দ้าคือพระเจ้าลี้ন্দ้าอดีตกษัตริย์ในชาติก่อนของคนกะเหรี่ยงมาบังเกิดเพื่อกอบกู้ชนชาติกะเหรี่ยง กษัตริย์ลี้ন্দ้าพระองค์นี้ในประวัติศาสตร์พม่าคือ พระเจ้าตะเบงชเวตี้ * นักประวัติศาสตร์กะเหรี่ยงเชื่อว่าพระเจ้าตะเบงชเวตี้มีเชื้อสายของคนกะเหรี่ยง คนกะเหรี่ยงจึงรื้อฟื้นตำนานและความทรงจำทางประวัติศาสตร์ นำอดีตมารับใช้ปัจจุบัน การที่เด็กลี้ন্দ้าและเด็กฝาแฝด “ได้บังเกิดขึ้นมาภายในจิตใจ” ของนักรบและประชาชนกะเหรี่ยงในสถานการณ์ที่มวลชนขาดความเชื่อมั่นในพลจัตวา โอลิเวอร์ ผู้บัญชาการกองพลน้อยที่ 4 ย่อมเป็นสัญญาณที่บอกกับองค์การสหภาพแห่ง

* แผ่นดินสงคราม น.42 เฉลิมศักดิ์ แห่งมาม 2537 กะเหรี่ยงเรียกชื่อพระเจ้าตะเบงชเวตี้ ว่าพระเจ้า ตะนาตู ซอ และเชื่อว่าเป็นกษัตริย์พม่าที่มีเชื้อสายกะเหรี่ยง

ชาติกะเหรี่ยงว่า สหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง KNU ไม่ได้เป็นที่พึ่งและความหวังของประชาชน ในภาวะคับขัน

4.การที่กองทัพกะเหรี่ยงอิสระ (KNU)เขต มะริด-ทวาย ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขการจัดระเบียบชายแดนของฝ่ายไทยและพม่า เพื่อให้ตลอดแนวท่อแก๊สไทย-พม่า จาก ทวายถึงโรงไฟฟ้าราชบุรี มีความปลอดภัยไร้กองกำลังต่อต้านทหารพม่า ทำให้ผู้นำทหารกะเหรี่ยง ต้องยอมสละพื้นที่เพื่อให้ประชาชนปลอดภัยไว้ก่อน การไม่มีคำสั่งตอบโต้ หรือส่ง เครื่องกระสุน และอาวุธ ให้แก่ทหารกะเหรี่ยงที่อยู่แนวหน้าทำให้ทหารละทิ้งหน้าที่ แยกแยะ ไปเข้ากับกองกำลัง ก๊อดอาร์มี

ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มกองทัพของพระเจ้ากับแนวร่วม

ความสัมพันธ์กับกลุ่ม Karen Solidarity Organization (K.S.O.) เป็นกลุ่มที่แยกตัวจากกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (K.N.U.) มีผู้นำคือ พันเอก โรเบิร์ต สัน ลูกชาวนาย มาบาซาน อดีตประธานาธิบดี ของสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง เคยเดินทางไปพบกับเด็กฝาแฝดเพื่อชักชวนให้กลุ่มกองทัพของพระเจ้า ร่วมกับกลุ่ม (Karen Solidarity Organization) K.S.O. แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเพราะกลุ่มกองทัพของพระเจ้า เป็นเพียงชาวบ้านธรรมดา ความสัมพันธ์กับกลุ่มนักศึกษาในศูนย์มณิลอย อำเภอ ปากท่อ จังหวัด ราชบุรี ประมาณเดือน กันยายน 2542 นาย เอ กะ ปอ สมาชิกกลุ่มกองทัพพระเจ้า ได้หลบหนีเข้ามาอยู่ในศูนย์นักศึกษาบ้านมณิลอย ได้รับการติดต่อจากกลุ่มนักศึกษาพม่า กลุ่ม Vigorous Burmese Student Warrier (V.B.S.W) ซึ่งมีสมาชิกประกอบด้วย นาย ชันโน หรือ เติชะ นาย จอห์นนี่ นาย ปรีดา ทั้งหมดได้พบกับ นาย โต โต เลขธิการกลุ่ม ซึ่งนาย โต โต มีบ้านอยู่ที่บ้านตะโกกลาง ตำบลสวนผึ้ง มีจุดประสงค์เพื่อขอการสนับสนุนอาวุธจากกลุ่มกองทัพพระเจ้า เพื่อนำไปก่อการร้ายในพม่า ปรากฏว่ากลุ่มนักศึกษาพม่าไม่สามารถเดินทางเข้าไปปฏิบัติการได้ จึงได้หันกลับเข้ามาในประเทศไทย ได้ปฏิบัติการยึดสถานทูตพม่าที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2542 * ได้สำเร็จ โดยได้ต่อรองกับทางการไทยให้นำเฮลิคอปเตอร์ไปส่งที่ชายแดนด้านอำเภอสวนผึ้ง ฝ่ายไทยได้มีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศ ขอร่วมเป็นตัวประกันในการไปส่งกลุ่มนักศึกษาพม่า

ต่อมาทางการไทยได้ดำเนินการกดดันฝ่ายกะเหรี่ยงก๊อดอาร์มี เพื่อให้ส่งตัวนักศึกษาพม่าให้ทางการไทย ในเดือน พฤศจิกายน ทหารไทยได้เข้าไปยังคริสตจักรตะโกกลางซึ่งเป็นชุมชนกะเหรี่ยงคริสต์ที่อยู่ติดชายแดนไทย-พม่า กะเหรี่ยงเหล่านี้ถูกทางการเพ่งเล็งว่าเป็นแหล่งข่าว และสนับสนุนด้านเสบียงแก่กลุ่มก๊อดอาร์มี เข้าทำการกวาดต้อนชาวกะเหรี่ยงคริสต์กว่า 100 คน นำไปไว้ที่บ้านต้นยาง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี สร้างความไม่พอใจให้แก่กลุ่มก๊อดอาร์มี วันที่ 12-15 เดือน มกราคม 2543 ทหารพม่า สังเกต กองพันเคลื่อนที่ 119 ประมาณ 1,000 คน เข้ากวาดล้างชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงสามารถยึดพื้นที่บ้านเมเพียะเล็กได้ ทหารกะเหรี่ยง K.N.U. พายหนีไปสมทบกับกลุ่ม ก๊อดอาร์มี มวลชนเกาะติด 1,700 คน บาดเจ็บและล้มตายจำนวนหนึ่ง จึงหนีทะลักเข้ามาในเขตไทย ถูกทาง

* 244 ปรีชา เรืองจันทร์ รองผู้ว่าราชการจังหวัด ราชบุรี “ก๊อดอาร์มี มณิลอย ปลุกราชบุรี เขย่าโลก” 2543 น. 50

การไทย ควบคุมตัวไว้ที่ห้วยคอกหมูบ้านบ่อหวี เหตุการณ์ยังไม่ทันสงบดี ในวันที่ 13 มกราคม ทางกรมไทยได้กดดันชาวกะเหรี่ยงให้ออกไปนอกเขตไทย ส่วนใหญ่ไม่กล้ากลับไปที่บ้านเมื่อยังคงรวมตัวอยู่ตามชายแดน ในที่สุดก็ไม่สามารถหยุดยั้งชาวกะเหรี่ยงที่หนีความตายได้ ต้องยอมให้เข้ามาและถูกส่งไปที่บ้านต้นยางอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

การเคลื่อนย้ายผู้หนีภัยจากการสู้รบไปยังจังหวัดกาญจนบุรีมีการวิเคราะห์ว่า เป็นการคัดลอกกองกำลังชาวกะเหรี่ยงบริเวณชายแดนไทย-พม่าด้านอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความผูกพันเป็นเครือญาติ อีกกระแสหนึ่งวิเคราะห์ว่า เป็นการเคลียร์พื้นที่เพื่อรองรับกลุ่มก่อการร้าย ที่ถูกทหารพม่าโจมตีอย่างหนักและส่อเค้าว่าจะแตก ที่มีกำลังทหารประมาณ 150 คน ชาวบ้านกว่า 300 คน รวมทั้งสิ้นประมาณ 500 คน หากก่อการร้ายแตกคาวผู้ลี้ภัยจะเข้ามาประมาณ 300 คนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นชาวบ้าน²⁴⁵

มีหลักฐานเป็นภาพจากม้วน V.D.O.* ที่ถูกถ่ายไว้เป็นภาพชาวกะเหรี่ยง ขณะเดินลงมาจากฐานที่มั่นของ กลุ่ม ก่อการร้าย ที่ถูกพม่าโจมตี มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยเข้าไปควบคุมตัวนำมารวมไว้ที่ห้วยคอกหมูที่บ้านบ่อหวีในจำนวนผู้หนีความตายเหล่านี้มีทั้ง ผู้ชาย เด็ก ผู้หญิง คนบาดเจ็บ คนเหล่านี้ถูกส่งไปไว้ที่บ้านต้นยาง อำเภอ สังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ในเวลากลางคืน ในจำนวนนี้มีผู้เสียชีวิตกะเหรี่ยงจำนวน 53 คน ที่ถูกทางการไทยควบคุมตัวไว้ ไม่ได้ถูกนำตัวส่งไปในครั้งนั้น ได้หายสาบสูญไป ซึ่งไม่สามารถหาร่องรอย หรือหลักฐานใดๆได้ว่าคนเหล่านี้มีชีวิตอยู่ ฝ่ายกะเหรี่ยงเชื่อว่าคนเหล่านี้ถูกฆ่าตายทั้งหมด²⁴⁶

ความขัดแย้งระหว่างทหารไทย กับก่อการร้าย ชนวนเหตุยึดโรงพยาบาลราชบุรี

ระหว่างที่ทหารชุดเฉพาะกิจ (ฉก.ร 29) เข้าตรึงพื้นที่ตามแนวชายแดนด้านอำเภอสวนผึ้ง ได้เกิดการกระทบกระทั่งกันเล็กน้อยระหว่างก่อการร้าย และทหารไทยจำนวน 10 นาย ที่ประจำการที่ชายแดนฝั่งไทย ถ้าเข้าไปในเขตก่อการร้าย และถูกควบคุมตัวไว้ จนกระทั่งตำรวจตระเวนชายแดนต้องเข้ามาเคลียร์ปัญหาให้ จนถูกปล่อยตัวออกมา ต่อมาทหารไทยแก้แค้นด้วยการจับกุมกะเหรี่ยงที่เข้ามาตักน้ำในลำห้วย ในที่สุดก็เคลียร์กันได้อีกครั้งหนึ่งโดยตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อเป็นการป้องกันตนเองของกลุ่มกะเหรี่ยง จึงวางกับระเบิดไว้ในเขตของตนป้องกันทหารพม่าที่จะใช้ดินแดนไทยอ้อมมาโจมตีกะเหรี่ยง พร้อมกับได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนทราบ เนื่องจากความสัมพันธ์อันดีต่อกัน อย่างไรก็ตาม มีการยืนยันจากแหล่งข่าวว่า เรื่องดังกล่าวเป็นความจริง ตำรวจตระเวนชายแดนก็ได้บอกเตือนทหารแล้ว

เหตุการณ์ได้บานปลายเมื่อทหารไทยจำนวน 9 นายที่ออกลาดตระเวนไปเหยียบกับระเบิดเสียชีวิต 4

²⁴⁵ กะเหรี่ยงพลัดถิ่นและสงครามไธวันภาค เนชั่นสุดสัปดาห์ น. 15 มกราคม – 6 กุมภาพันธ์ 2543

²⁴⁶ หลักฐาน ม้วนเทปภาพ การอพยพของชาวกะเหรี่ยง สัมภาษณ์ นาย สุเย กรรมการจังหวัด มะริด-ทวาย ของกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง K.N.U.

นาย บาดเจ็บ 5 นาย เมื่อ วันที่ 17 มกราคม 2543

“...ทางไทยก็เลยตอบได้ด้วยการนำปืน ค.120 ไปตั้งไว้แล้วก็ยิงในวิถีโค้งในช่วง 2 วันนั้น ตั้งแต่วันที่ 19 - 20 ยิ่งหนักมาก วันที่ 3 ก็ยังยิงอยู่ นักข่าวเข้ามาก็เห็นนี้ แล้วเผชิญจุดที่ยิงกระสุนปืนไปตกที่ด้านช่องเขากระโจม บ้านกัมมาปอ ซึ่งเป็นบ้านเรือนของกะเหรี่ยงจริง เขาทั้งตาย ทั้งบาดเจ็บ เยอะมาก แล้วเสียงปืนใหญ่ฟังโน้นดังตลอดเลย พวกเราก็ดีใจหลังเขาตลอด ทางไทยเราบีบหนัก มันก็ไม่มีทางออก” ♦

แหล่งข่าวจากบ้านผาปก อ.สวนผึ้งให้ข้อมูล และชี้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวน่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้กลุ่มก่อการร้าย เลือกลงมือออกสุดท้าย คือ การเข้าไปยังเขตไทย เพื่อวิงวอนขอให้หยุดยิงชนกลุ่มน้อย หยุดช่วยเหลือทหารพม่าที่เข้ามาใช้พื้นที่แนวชายแดนไทยในการต่อสู้กับกองกำลังกะเหรี่ยงและถ้าเป็นไปได้จะขอหมอ พยาบาลกลับไปช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ

ปรากฏว่าวันที่ 24 มกราคม 2543 นาย ปรีดา นักศึกษาพม่า นำกำลัง 10 คน เข้ายึดโรงพยาบาลศูนย์ราชบุรีได้ยื่นหนังสือเรียกร้อง 5 ข้อต่อทางการไทยคือ

1. ขอร้องให้ฝ่ายรัฐบาลไทย ทหารไทยหยุดยิงผู้พลอยพหยาแดน เช่น กะเหรี่ยง มอญ พม่า ซึ่งขณะนี้ผู้เสียชีวิตประมาณ 200 – 300 คนแล้ว มีทั้งเด็ก ผู้หญิง ไม่ใช่ทหาร
2. ขอร้องให้ทหารไทยหยุดให้ความช่วยเหลือทหารพม่า โดยหยุดช่วยเหลือด้านนำกำลังเข้ามาในเขตไทย หยุดยิงจากเขตแดนไทย หยุดฆ่า ข่มขืนพวกผู้พลอยพ
3. ขอร้องให้รัฐบาลไทยทำการช่วยเหลือผู้พลอยพ โดยให้นำผู้พลอยพเข้ามาอยู่ในเขตไทย เนื่องจากผู้พลอยพไม่มีอาหารประทังชีวิต ขอให้ช่วยเหลือด้านอาหารโดยด่วนและเต็มที่
4. ขอร้องให้รัฐบาลไทยและสหประชาชาติประชุมปรึกษากัน กดดันรัฐบาลพม่าให้ยอมรับและช่วยเหลือผู้พลอยพให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
5. ให้รัฐบาลไทยดำเนินคดีลงโทษ หัวหน้าทหารไทย ซึ่งเป็นผู้สั่งให้ยิงผู้พลอยพ *

วันที่ 25 มกราคม 2543 07.00 น. พลโททวีป สุวรรณสิงห์ แถลงข่าวปิดสถานการณ์ ผู้ก่อการ 10 คน ถูกสังหารจบชีวิตทั้งหมด เป็นของขวัญ วันกองทัพไทย ตัวประกันทุกคนปลอดภัย ฝ่ายเจ้าหน้าที่บาดเจ็บ 8 นาย วันที่ 27 มกราคม 2543 เวลา 17.00 น. ทหารพม่ายึด พื้นที่ กะมาปอฐานที่มั่น ของกลุ่มก่อการร้ายได้สำเร็จ

ผลกระทบจากเหตุการณ์ยึดโรงพยาบาลราชบุรี

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วโลกได้รู้จักจังหวัดราชบุรี โดยไม่ต้องเสียงบประมาณด้านประชาสัมพันธ์แต่อย่างใด แต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นตามมาไม่รู้เท่าใด โรงพยาบาลศูนย์ราชบุรีต้องหางบประมาณซ่อมแซมส่วนที่เสียหายไม่น้อยกว่า 5 ล้านบาท สภาพจิตใจที่เป็นภาพ

♦ ²⁴⁷ ใครเป็นผู้จุดชนวน เนชั่นสุดสัปดาห์ น. 15 ฉบับที่ 8 วันที่ 31 มกราคม – 6 กุมภาพันธ์ 2543

* ²⁴⁸ ปรีชา เรืองจันทร์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี “ก่อการร้าย มฉลย ปลุกราชบุรี เขย่าโลก” 2543

หลอนตลอดชีวิตคิดประเมิลไม่ได้ เศรษฐกิจย่อยยับไปกับเสียงปืนแตกที่ราชบุรี การท่องเที่ยวแห้งตายสนิท เศรษฐกิจพังย่อยยับสถานีผู้โดยสารเจียบเหงา ตลาดน้ำว่างเปล่า ถ้าเขาช่องพรานเหลือแต่ค้างคาวไร้คนดู น้ำตกสวยสวนผึ้งยังครองคนไปเยือน ราชินีตะวันตก ใกล้จะสิ้นชีพ จังหวัดมีงานหนักต้องฟื้นฟู นาย โกเมศ แดงทองดี ผู้เป็นเจ้าเมืองปลูกราชบุรีให้นำgrimย์อีกครั้ง โครงการต่างๆพึ่งพรูจากสมอง แรลลี่สายน้ำไหลกลับรับวันวาเลนไทน์ที่ชายแดนอำเภอสวนผึ้ง วันนี้มีคำตอบ, ผู้ว่า/ทหารพบชาวบ้าน ปลอบขวัญประชาชนทุกกลุ่มคามโดยเฉพาะแนวชายแดนและเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี ทำบุญสะเดาะห์ วันที่9 - 21 กุมภาพันธ์2543 ปลุกวิญญาณคนราชบุรีให้ลุกขึ้นสู้ภัยก่อการร้ายก็อดอาร์มีได้เห็นอย่างผลชัดเจน ผู้คนในจังหวัด ต่างจังหวัด ต่างประเทศมาเที่ยวชมของดีเมืองราชบุรีเที่ยวราชบุรีปี 2000 อย่างอบอุ่นจนแน่นหนา ภาพลพราชบุรีกลับมาเป็นเสมอตัว •

สถานการณ์ชายแดนไทย-พม่าผลกระทบต่อชุมชนสวนผึ้ง

ผลกระทบโดยตรงที่กะเหรี่ยงสวนผึ้งได้รับจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คือกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาคริสต์ถูกเพ่งเล็งว่า มีส่วนสนับสนุนกลุ่มกะเหรี่ยงก็อดอาร์มี ถูกกดดันโดยทหารได้กวาดต้อนคริสเตียนกะเหรี่ยงบ้านตะโกกลาง นำตัวไปไว้ที่บ้านคันยาง อำเภอ สังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่เป็นคนท้องถิ่นมาแต่เดิม ไม่กล้าที่จะเปิดเผยตนเองว่าเป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยง เพราะถูกสังคมมองว่าคนกะเหรี่ยงเป็นผู้สร้างปัญหาตามแนวชายแดน เริ่มมีใจอคติกับชาวกะเหรี่ยงในศูนย์อพยพว่าเป็นผู้สร้างปัญหาแก่ประเทศไทย

กะเหรี่ยงสวนผึ้งรู้สึกไม่ปลอดภัยในการหาของป่าตามแนวชายแดนเพราะมีทหารพม่าตั้งฐานอยู่ตลอดแนวชายแดน ช่องทางที่เคยใช้เดินทางเข้าออกระหว่างฝั่งไทยกับฝั่งพม่าถูกปิด ไม่สามารถเดินทางกลับไปเยี่ยมญาติพี่น้อง หรือทำการค้าเหมือนดังแต่ก่อน

ชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่มีบัตรบุคคลบนพื้นที่สูง (บัตรสีฟ้า) และบัตรชุมชนบนพื้นที่สูง(บัตรสีเขียวขอบแดง) ที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยได้ชั่วคราว ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งด่านเถื่อน จับกุมและรีดไถโดยตั้งข้อหาเป็นคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ไม่สามารถออกไปหางานทำนอกพื้นที่ได้ ธุรกิจท่องเที่ยวในอำเภอสวนผึ้ง หดชะงักเพราะนักท่องเที่ยว มีหวาดกลัว รู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่กล้าเข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอสวนผึ้ง เศรษฐกิจ การค้า และการบริการ ชะงัก •

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในสวนผึ้ง ศูนย์พักพิงชั่วคราวผู้หนีภัยจากการสู้รบบ้านถ้ำหินอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงมหาดไทย โดยฝ่ายกิจการพิเศษของอำเภอสวนผึ้งให้อาสาสมัครราษฎร (อ.ส.) เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ดูแล มีนายอำเภอและปลัดอำเภอเป็นผู้บังคับบัญชา ผู้อพยพได้รับความช่วยเหลือประมาณ ในด้านอาหาร การรักษาพยาบาล การศึกษา การส่งเสริมอาชีพ และการสร้างเพิงพักอาศัยชั่วคราวจากองค์กรภาคเอกชน ผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อมนั้นเกิดจากการใช้วัสดุ

• 249 ปรีชา เรืองจันทร์ รองผู้ว่าราชการจังหวัด ราชบุรี “ก็อดอาร์มี มณีลอย ปลูกราชบุรี เขย่าโลก”2543

• 250 เวทีพุดคุย บ้านห้วยแห้ง วันที่ 25 มกราคม 2545

จำพวกไม้ ไม้รวก ไม้ไผ่ เพื่อสร้างที่อาศัยให้แก่ผู้อพยพ ไม้เหล่านี้องค์กรภาคเอกชนเป็นผู้สั่งซื้อจากผู้ที่ได้รับประมูล การที่ผู้ประมูลไม้เพื่อนำเข้าไปสร้างสิ่งปลูกสร้างในศูนย์นั้นจะต้องถูกหักค่าเปอร์เซ็นต์จากเจ้าหน้าที่ ถ้าไม่ยอมก็จะไม่ได้รับความสะดวกในการนำไม้เข้าไปในศูนย์อพยพ ผู้ประมูลคือสมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชน ไม้ส่วนหนึ่งซื้อจากร้านค้าเป็นไม้ประเภทโตเร็วคือ ไม้ยูคาลิปตัส ไม้อีกจำนวนหนึ่งได้จากกลักลอบตัดไม้ในป่าสวนผึ้งไปขาย และยังได้ลักลอบนำผู้อพยพในศูนย์ออกไปตัดไม้อีกด้วย การดำเนินการดังกล่าวเกิดขึ้นภายใต้ผลประโยชน์ร่วมของผู้มีอิทธิพล ในท้องถิ่นกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เกิดการถ่ายทอดวัฒนธรรมของคนกะเหรี่ยง ในท้องถิ่น ภายหลังจากมีชาวกะเหรี่ยงอพยพเข้ามาอยู่ในท้องถิ่นสวนผึ้ง คนกะเหรี่ยงเหล่านี้เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกในชาติพันธุ์ของตน ต้องการที่จะรักษาสืบทอดอัตลักษณ์ของคนกะเหรี่ยง โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนกุ่มชาติซึ่งเป็นกะเหรี่ยงโพลั่วนับถือศาสนาพุทธที่มีผู้นำคือ ร.ท.คีล่าเป็นผู้นำ กะเหรี่ยงกลุ่มนี้ได้ฝึกการรำกะเหรี่ยงที่เรียกว่า “รำดง” ให้แก่ชาวนักเรียนในโรงเรียนที่ โรงเรียนบ้านบ่อหวี โรงเรียนสินแร่สยาม และโรงเรียนตะโกกลาง เด็กนักเรียนในโรงเรียนเหล่านี้ได้มีโอกาสเผยแพร่และแสดงในงานต่างๆในท้องถิ่น บางครั้งก็ถูกเชิญให้ไปแสดงนอกพื้นที่ และให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามายังสวนผึ้งได้ชม ทำให้เด็กๆมีรายได้พิเศษ ชุด “รำดง” ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกะเหรี่ยง จึงเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับในท้องถิ่นสวนผึ้ง

บทที่ 6

อนาคตกะเหรี่ยงสวนผึ้ง

ผู้นำและเครือข่ายกะเหรี่ยงสวนผึ้งในยุคไทยตะนาวศรี

ในอดีตผู้นำในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือกลุ่มผู้นำที่รัฐเป็นผู้แต่งตั้งเรียกว่าผู้นำทางการ คือกำนันและผู้ใหญ่บ้าน การขึ้นมาเป็นผู้นำของคนกลุ่มนี้มาจากการเลือกของชาวบ้าน กำนันเป็นผู้นำท้องถิ่นที่มีตำแหน่งสูงสุดในท้องถิ่น การเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม มีความรู้ และประสบการณ์ เป็นสิ่งที่นำมาซึ่งการยอมรับนับถือ ผู้นำอีกกลุ่มหนึ่งคือผู้นำธรรมชาติ คนกลุ่มนี้ประกอบด้วย ผู้นำเมืองฝ้าย ผู้นำทางด้านกิจกรรมทางศาสนา ในอดีตภายใต้เงื่อนไขความสัมพันธ์ทางสังคมที่ต่างต้องพึ่งพาแรงงานซึ่งกันและกันในระบบการผลิตเพื่อยังชีพ ผู้คนในชุมชนจึงหลีกเลี่ยงที่จะสร้างความขัดแย้งภายในชุมชน สถานภาพทางเศรษฐกิจที่ไม่แตกต่างกัน ทำให้ต่างฝ่ายเข้าใจและยอมรับสถานะของกันและกัน กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชนถูกกำหนดขึ้นจากคนในชุมชน เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น อำนาจอริยังอยู่ห่างไกลจากท้องถิ่นไม่ได้ก้าวล่วงเข้ามาในพื้นที่ ผู้นำท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทที่จะให้คุณและให้โทษต่อประชาชนและแผ่นดิน ขึ้นอยู่กับการมีคุณธรรมที่จะคำวจิตใจของผู้นำแต่ละคน ภายหลังจากที่รัฐเข้ามาตั้งที่ว่าการอำเภอในตำบลสวนผึ้ง พื้นที่ที่เคยเป็นศูนย์กลางการปกครองของคนในท้องถิ่น และเมื่อประชากรนอกพื้นที่อพยพเข้ามาเพิ่มขึ้น เมื่อมีการแยกหมู่บ้านใหม่ ผู้ที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้นำคือคนไทยจากนอกพื้นที่ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชน บทบาทและพื้นที่ของผู้นำชุมชนกะเหรี่ยงก็เริ่มหดแคบลง

ปัจจุบันจากการเฝ้าสังเกตบทบาทของผู้นำทางการ พบว่าท่าทีพฤติกรรมของผู้นำท้องถิ่นที่เป็นผู้นำทางการ เช่นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงได้ปรับเปลี่ยนต่างไปจากผู้นำในรุ่นก่อนๆ มาจากวิถีและค่านิยมของสังคมที่เปลี่ยนไป และด้วยกระแสวัตถุนิยมในสังคมที่จุดดิ่ง ทำให้ผู้นำเหล่านี้ต้องมีค่าใช้จ่ายเพื่อกิจกรรมทางสังคม แนนอนทีเดียวการที่จะต้องจ่าย “ภาษีสังคม” ย่อมเป็นภาระที่หนักในขณะที่รายได้จำกัด การบำบัดทุกข์และบำรุงสุข ต่อลูกบ้านจึงต้องมีสิ่งตอบแทน เช่น การทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยและต่อรองราคาของการกระทำความผิดของชาวบ้านต่อเจ้าหน้าที่ การเรียกรับเงินจากชาวบ้านในการขึ้นทะเบียนลงรายการสถานะบุคคลเพื่อขึ้นทะเบียนต่างด้าว การรับผลประโยชน์จากกลุ่มผู้ตัดไม้ทำลายป่า เป็นค่านิยมที่ผู้นำท้องถิ่นเรียนรู้และได้ประสบการณ์จากความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และคนนอกเผ่าพันธุ์

ในการปรับตัวเพื่อยกสถานะตนเองทางสังคม เพื่อการเข้าถึงพื้นที่อำนาจการเมืองท้องถิ่นของผู้นำชุมชนชาวกะเหรี่ยงบางคน เริ่มด้วยการทำตัวเป็นผู้ใกล้ชิด และเป็นฐานเสียงของนักการเมืองและผู้มีเงินทุนในท้องถิ่น ปัจจุบันผู้นำชุมชนที่เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านสมาชิกองค์การบริหารส่วน

ท้องถิ่นและคณะกรรมการในชุมชนต่างๆที่เป็นคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงซึ่งเป็นคนดั้งเดิม มีสัดส่วนการเป็นผู้นำและเป็นกรรมการต่างๆในชุมชนน้อยกว่าคนไทยที่ย้ายมาจากที่อื่น ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่ามาจากสาเหตุดังนี้

1. การเข้าสู่การเป็นผู้นำชุมชนและการดำรงอยู่ในตำแหน่ง ของผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีฐานะทางการเงิน คนกะเหรี่ยงซึ่งฐานะทางการเงินด้อยกว่า เพราะพื้นฐานทางเศรษฐกิจในสังคมกะเหรี่ยงมาจากระบบไร่หมุนเวียน ที่อาศัยการพึ่งพาธรรมชาติ และการแลกเปลี่ยน ไม่มีฐานมาจากการค้าขายและธุรกิจ

2. ความรู้การศึกษาและประสบการณ์ของคนเชื้อสายกะเหรี่ยงยังด้อยกว่าคนไทย ผู้ใหญ่บ้านกะเหรี่ยงที่มีความรู้ระดับปริญญาตรี มีเพียง 1 คน คือผู้ใหญ่ ชูศิลป์ ชีช่วง บ้านโป่งกระทิงกิ่ง อำเภอบ้านคา นอกนั้นมีความรู้ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการขาดโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจในครอบครัว ทำให้ผู้นำเหล่านี้ขาด “ความรู้ที่จะทำให้อะไรสำเร็จ”

3. ลักษณะนิสัยของคนกะเหรี่ยง เป็น คนชอบเกรงใจผู้อื่น ชื่อ ชอบอยู่อย่างสงบ ไม่ชอบความขัดแย้ง ชาวกะเหรี่ยงโดยส่วนมากมักจะ ไม่เปิดเผยหรือแสดงความคิดเห็นในเชิงขัดแย้งต่อที่ประชุม ซึ่งต่างจากคนลาววนหรือคนไทย ที่เปิดเผยกล้าแสดงความคิดเห็น ในทางกลับกันในที่ประชุมที่เป็นกิจกรรมทางศาสนาวัฒนธรรม งานวัด งานบุญ งานประเพณีท้องถิ่น คนไทยจะให้ความสนใจและเข้าร่วมประชุมน้อยกว่าคนกะเหรี่ยง ดังตัวอย่างในชุมชนบ้านบ่อ ที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลสวนผึ้ง

ในเวทีพูดคุยที่มีนาย จีบ จะนุ กำนันตำบลตะนาวศรี นาย สกล คุณาพิทักษ์(นามสกุลเดิม ก้าวพู่) กำนัน ตำบลสวนผึ้ง ทั้งคู่เป็นคนกะเหรี่ยง* ต่างยอมรับว่าต่อไปในอนาคตคนเชื้อสายกะเหรี่ยงที่จะขึ้นมาเป็นผู้นำท้องถิ่น หรือเข้าไปเป็นสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีจำนวนน้อยลง การปกครองลูกบ้านในปัจจุบันต่างจากสมัยก่อน ที่มีแต่คนกะเหรี่ยงซึ่งปกครองง่ายและพูดจากันรู้เรื่อง แต่เดี๋ยวนี้มีลูกบ้านเป็นคนหลายสัญชาติปกครองลำบากไม่ค่อยเชื่อฟังกัน ในเวลาเดียวกันชาวบ้านกะเหรี่ยงก็เริ่มเห็นความเปลี่ยนแปลงในตัวของผู้นำชุมชนที่เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยงบางคนที่มีพฤติกรรมอย่างคนไทย (คูชนต่างชาติในทัศนะของกะเหรี่ยงในบทที่ 1)

ผู้นำชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งในปัจจุบัน (2546)

ตำบลสวนผึ้ง	เชื้อสายผู้นำ	เชื้อสายลูกบ้าน
ม.1 บ้านบ่อ	หมู่บ้านดั้งเดิม ผู้ใหญ่บ้าน กะเหรี่ยง	กะเหรี่ยง /ลาววน/ไทย
ม.2 บ้านทุ่งแฝก	หมู่บ้านดั้งเดิม กำนัน / กะเหรี่ยง	กะเหรี่ยง / ไทย
ม.3 บ้านผาปก	หมู่บ้านเกิดใหม่ ผู้ใหญ่บ้าน / คนไทย	ไทย / มอญ / กะเหรี่ยง/พม่า
ม.4 บ้านนาขุนแสน	หมู่บ้านดั้งเดิม ผู้ใหญ่บ้าน / คนลาววน	ลาววน

* เวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มกราคม 2546 บ้านกำนัน สกล ก้าวพู่ บ้านทุ่งแฝก ต.สวนผึ้ง

ม.5 บ้านห้วยคลุม	หมู่บ้านดั้งเดิม	ผู้ใหญ่บ้าน / คนไทย	กะเหรี่ยง/ไทย
ม.6 บ้านถ้ำหิน	หมู่บ้านเกิดใหม่	ผู้ใหญ่บ้าน / คนไทย	ไทย/กะเหรี่ยง
ม.7 บ้านห้วยผาก	หมู่บ้านเกิดใหม่	ผู้ใหญ่บ้าน / คนไทย	กะเหรี่ยง/ไทย
ม.8 บ้านตะโกกลาง	หมู่บ้านเกิดใหม่	ผู้ใหญ่บ้าน / คนไทย	ไทย / กะเหรี่ยง/มอญ

รวมกะเหรี่ยง 2 คน คนไทย 6 คน

ตำบลตะนาวศรี	เชื้อสายผู้นำ	เชื้อสายลูกบ้าน
ม.1 บ้าน สวนผึ้ง/บ่อเก๋ากลาง	หมู่บ้านดั้งเดิม	กำนัน กะเหรี่ยง
ม.2 บ้าน ท่ามะขาม	หมู่บ้านดั้งเดิม	ผู้ใหญ่บ้าน / กะเหรี่ยง
ม.3 บ้าน บ่อหวี	หมู่บ้านดั้งเดิม	ผู้ใหญ่บ้าน / กะเหรี่ยง
ม.4 บ้าน ห้วยม่วง เกิดใหม่	จากการทำเหมืองแร่	ผู้ใหญ่บ้าน / คนไทย
ม.5 บ้าน ห้วยแห้ง	หมู่บ้านดั้งเดิม	ผู้ใหญ่บ้าน / กะเหรี่ยง
ม.6 บ้าน ห้วยน้ำหนัก	หมู่บ้านดั้งเดิม	ผู้ใหญ่บ้าน / กะเหรี่ยง
ม.7 บ้านบ่อเก๋	หมู่บ้านดั้งเดิม	ผู้ใหญ่บ้าน/ กะเหรี่ยง

รวม กะเหรี่ยง 7 คน คนไทย 1 คน

หมายเหตุ หมู่บ้านเกิดใหม่ เป็นหมู่บ้านที่เกิดขึ้นมาจากชุมชนคนทำเหมืองแร่ คนภายในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างหลวมๆ มีการแบ่งกั๊กแบ่งพวก กลุ่มชน มอญ กะเหรี่ยง เป็นคนชายขอบภายในชุมชน เพราะคนกลุ่มนี้ไม่มีที่ดินเพื่อประกอบอาชีพ

กิ่ง อ.บ้านคา มี 24 หมู่บ้าน มีคนกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ 7 หมู่บ้าน มีผู้ใหญ่บ้านเชื้อสายกะเหรี่ยง 5 หมู่บ้าน คือบ้านดงคา บ้านโป่งกระทิง บ้านคา บ้านบึง บ้านพุู้เหล็ก บ้านโป่งกระทิง อำเภอปากท่อ ในตำบลยางหัก มีนาย สัมพันธ์ ทองเกียะเป็นกำนัน และนาย กาฝาก ปลื ดอก ทั้งคู่เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยง

เครือข่ายและองค์กรในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง •

เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์

กลุ่มออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินในท้องถิ่นเกิดขึ้นจากชาวบ้านที่ต้องการออมเงินที่มีอยู่นำเงินจากการออมของสมาชิกภายในกลุ่มมาไว้ให้สมาชิกกู้ไปใช้เพื่อแก้ปัญหาในยามฉุกเฉิน โดยยึดถือความไว้วางใจ การเสียสละ การช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม นำเงินออมที่เหลือจากการกู้ของสมาชิกไปฝากธนาคารนำดอกเบี้ยจากเงินกู้ของสมาชิกและจากธนาคารมาปันผลให้แก่สมาชิกภายในกลุ่ม

- รายงานผลการดำเนินงานของทีมวิจัยภาคสนาม ระยะที่ 2 ตามโครงการสนับสนุนเครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี ระยะที่ 2 พฤศจิกายน 2545-พฤษภาคม 2546เสนอต่อ โครงการสนับสนุนเครือข่ายองค์กรชุมชน(สค.อช.) กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย

กลุ่มออมทรัพย์บ้านบ่อ

เกิดขึ้นและเติบโตจากการเริ่มต้นโดยชาวบ้าน โดยไม่ได้พึ่งความช่วยเหลือจากสถาบันการเงินของเอกชนและจากรัฐบาล การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์บ้านบ่อ เกิดขึ้นจากการแนะนำและสนับสนุนจากหน่วยงานสังคมพัฒนาขององค์การคาทอลิกเริ่มก่อตั้งในปี 2542 - 2546 จากสมาชิกเริ่มต้น 10 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 98 คน จากรายงานความก้าวหน้าของกลุ่มออมทรัพย์บ้านบ่อ ปี 2545 มียอดจำนวนผู้กู้เงิน 48 คนจำนวนการกู้เงิน 72 ครั้ง ยอดเงินกลุ่มออมทรัพย์มี.ค.2546 จำนวน 389,760 บาทการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ที่ผ่านมา พบว่าสตรีที่เป็นคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ มีความ สัตย์ซื่อ ตั้งใจช่วยเหลืองานของกลุ่มออมทรัพย์ กิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์จึงเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้สตรีทั้งคนไทยและกะเหรี่ยงได้มีพื้นที่ทางสังคมได้เข้ามาแสดงบทบาทและความสามารถเพื่อชุมชน เป็นพื้นที่ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่อยู่ร่วมกันในชุมชน

ชมรมเพื่อนรักเพื่อน

เป็นชมรมที่ก่อตั้งโดยชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง มีนาย สมจิตร เพิ่มพูนนิติธรรม(คิงลิง) อาชีพทหารพราน เป็นประธาน ชมรม ก่อตั้งเมื่อวันที่ 7 ก.พ. 2545 มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมคนในท้องถิ่นทั้งไทยและกะเหรี่ยงให้เกิดความสามัคคี ช่วยเหลือ บำเพ็ญประโยชน์เพื่อท้องถิ่น กิจกรรมของชมรมที่ผ่านมาคือการหาทุนเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนให้โรงเรียนในท้องถิ่น ชมรมเพื่อนรักเพื่อน มีสมาชิกชมรม 71 คนร้อยละ 90 ของสมาชิกเป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยงในท้องถิ่น มีที่ปรึกษา 7 คน ที่มาของที่ปรึกษาชมรม มาจาก ผู้นำชุมชน ประธานบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตะนาวศรีและ ตัวแทนนักการเมือง ชมรม “เพื่อนรักเพื่อน” ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ในชุมชน ในทำนองเดียวกันชมรมเพื่อนรักเพื่อนของกะเหรี่ยงสวนผึ้งก็หาและเป็นแนวร่วมกับกลุ่มบุคคลอื่นๆ ที่มาจากนักธุรกิจและฐานันการเมืองซึ่งมองได้จากคณะที่ปรึกษาที่มีตัวแทนของนักการเมือง ในทางกลับกันนักการเมืองก็ย่อมคาดหวังที่จะได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มต่างๆในท้องถิ่น

การเกิดขึ้นมาของชมรมเพื่อนรักเพื่อนที่มีคนเชื้อสายกะเหรี่ยงเป็นแกนนำนั้น มองได้ว่าในขณะที่พื้นที่ทางด้านการปกครองท้องถิ่นที่ชาวกะเหรี่ยงเคยมีบทบาทกำลังหดแคบลง เพราะคนต่างชาติพันธุ์ที่เป็นคนนอกพื้นที่ได้เข้ามาเบียดแทรกแทนที่ ทำให้คนกะเหรี่ยงสวนผึ้งกลุ่มหนึ่งรวมตัวกัน เป็นการสร้างตัวตนทางสังคม แสวงหาพื้นที่ที่จะยืนอยู่ทดแทนพื้นที่ที่กำลังสูญเสียไป

เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม*

ความเป็นมาของเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เกิดขึ้นเมื่อผู้นำชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงจากจังหวัด กาญจนบุรี ราชบุรี ตาก เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ได้ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเมื่อปี 2542 ที่ประชุมครั้งนั้นได้มีการทบทวนวิเคราะห์ถึงสภาพชุมชนและสังคมของชาวไทยกะเหรี่ยง พบว่าในระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมาการพัฒนาได้หลั่งไหลเข้าไปยังชุมชนกะเหรี่ยง ส่งผลกระทบต่อชุมชนมากมาย ทั้งเป็นการเสริมสร้างและเข้าไปทำลายชุมชน จึงมีความเห็นร่วมกันในการที่จะสืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษ เพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน ให้ชาวกะเหรี่ยงยึดมั่นคุณธรรม

พื้นที่เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ภาคเหนือ มีจังหวัด เชียงใหม่ ลำพูน แพร่ แม่ฮ่องสอน จังหวัดตาก ในภาคกลางมี จังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี อุทัยธานี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์

กิจกรรมของเครือข่ายกะเหรี่ยงฯ ได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงในภาคเหนือและภาคกลาง เป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้นำในแต่ละพื้นที่

กิจกรรมเครือข่ายกะเหรี่ยงฯ

เสริมสร้างผู้นำทั้งผู้นำชาวบ้าน คนรุ่นใหม่ เพื่อให้มีศักยภาพในการบริหารกลุ่มและองค์กร ส่งเสริมฟื้นฟูสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม ส่งเสริมสนับสนุนให้ยึดมั่นในการเคารพจิตวิญญาณของธรรมชาติ การจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม

เครือข่ายฯ ได้ประชุมผู้นำชุมชนชาวกะเหรี่ยง ที่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อ.บ.ค. อบรบ.แกนนำเครือข่ายระดับประเทศ ที่เชียงใหม่ อบรบ.เยาวชนจากหมู่บ้านต่างๆ ในอำเภอสวนผึ้ง กิ่งอำเภอบ้านคา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้นำเยาวชนและแกนนำระดับเขต ที่ วัดป่าสะมะแก ต.นาสวน อำเภอ ศรีสวัสดิ์ และที่ หมู่บ้าน บ้องตี้ อำเภอ ไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ที่บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอ หนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

กิจกรรมด้านสิทธิ ร่วมจัดเวทีศึกษาปัญหาการละเมิดสิทธิในพื้นที่สวนผึ้งกับเครือข่ายด้านสิทธิคือคณะกรรมการคาทอลิกเพื่อกลุ่มชาติพันธุ์ ศูนย์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยประสานงานกับองค์กรและกลุ่มบุคคลต่างๆ อาทิ วุฒิสมาชิก เตือนใจ ดีเทศน์ อนุกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนด้านชนชาติ สภานายความ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สื่อมวลชน จาก ส่วนกลางและท้องถิ่น

การสำรวจพื้นที่และการเก็บข้อมูลในพื้นที่ เป็นการเก็บข้อมูลของหมู่บ้าน ข้อมูลเรื่องไร้หมุนเวียน จำนวน 11 หมู่บ้าน ในพื้นที่ อำเภอสวนผึ้ง และหมู่บ้านกะเหรี่ยงเผ่าจกอร์ ในป่าต้นน้ำเพชรบุรี โดยประสานงานกับผู้นำหมู่บ้านและอาสาสมัครแกนนำของเครือข่าย

* แผ่นพับ เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ตู้ ป.ณ.121 ป.ณ.เชียงใหม่ 50000

กิจกรรมด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเครือข่ายฯ

เพื่อให้ชาวบ้านเกิดจิตสำนึกในการ ดูแลรักษา และใช้ สอย ทรัพยากรป่าไม้ อย่างรู้คุณค่า เป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และสร้างความเข้าใจระหว่าง ชาวบ้าน ฝ่ายราชการในการ อนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและเครือข่ายด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

เครือข่ายฯได้ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายประชาคมในหมู่บ้านกะเหรี่ยงร่วมกันจัดเวที ชาวบ้าน เรื่องการอนุรักษ์ป่าที่สำนักสงฆ์บ้านกะเหรี่ยง บังกะมา กิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี และที่วัดท่ามะขาม ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง มีเครือข่ายจากที่ต่างๆประกอบด้วย กลุ่มเยาวชน อนุรักษ์ป่า สวนผึ้ง กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ชมรมเพื่อนรักเพื่อน ประชาคมอนุรักษ์ จังหวัดราชบุรี กลุ่มเยาวชนกะเหรี่ยงจากอำเภอ ปากท่อ กิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี เยาวชน จาก อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ได้สร้างและขยายเครือข่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใน ท้องถิ่นในชื่อ”เครือข่ายอนุรักษ์ป่าสวนผึ้ง” มีก้านัน จีบ จะนุเป็นประธาน

จากการศึกษาองค์กรชุมชนที่ภาครัฐ ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในหมู่บ้าน 7 หมู่บ้าน ของตำบลตะนาวศรี คือ เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ เครือข่ายสตรีอาสาพัฒนา เครือข่ายอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นชุมชนที่มีชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ปะปนด้วยคนไทย คนลาวยวน สมาชิกส่วนมากเป็นชาวกะเหรี่ยงมีปัญหาในการสื่อสารในการร่วมกิจกรรม

ข้อจำกัดและปัญหาของเครือข่ายองค์กรชุมชน

- 1.ผู้นำสวมหมวกหลายใบเป็นกรรมการหลายอย่างไม่มีเวลาที่จะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- 2.สมาชิกที่สนใจขาดทุนทรัพย์ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม บางคนอยู่ไกล พื้นที่เป็นเขต ป่าเขา บ้างต้องยืมเงินเพื่อนบ้านเดินทางมาร่วมกิจกรรม
- 3.การอยู่ในพื้นที่ชายแดนที่มีหน่วยงานต่างๆเข้ามาสนับสนุนงบประมาณในการช่วยเหลือ แบบให้เปล่า ทำให้สมาชิกรอคอยแต่การช่วยเหลือ ไม่ค่อยเกิดความคิดในการพึ่งตนเอง
- 4.แกนนำยังไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมชาวบ้านส่วนหนึ่งไม่สามารถอ่าน เขียนหนังสือได้
- 5.ยังขาดการประสานงานกับหน่วยงานองค์กรเอกชนในพื้นที่
6. สมาชิกส่วนมากเป็นชาวกะเหรี่ยงมีปัญหาในการสื่อสารในการร่วมกิจกรรม

ข้อเสนอแนะการแก้ไข

- 1.สร้างผู้นำรุ่นใหม่ในระดับหมู่บ้าน ตำบล ให้การอบรม ศึกษาดูงาน
- 2.ในการอบรมควรสนับสนุนงบประมาณให้ แก่ผู้เข้าอบรมเป็นค่าพาหนะหรือเบี้ยเลี้ยง
- 3.สร้างจิตสำนึกให้ชาวบ้านพึ่งตนเอง
- 4.ควรมีการนำแกนนำที่พูดภาษากะเหรี่ยงเป็นกรรมการ

กะเหรี่ยงสวนผึ้งสำนึกของความเป็นไทย

อาจารย์ ศรีศักดิ์ วัลลิโกดม “การธำรงชาติพันธุ์กับความเป็นชาติในสังคมไทย” กล่าวว่า กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในสังคมไทยได้มีส่วนร่วมในการกู้ชาติ ในกองทัพไทยจึงมี จีน ไทย ละว้า ลาว ญวน มอญ กะเหรี่ยง เมื่อเสร็จสิ้นสงคราม ก็ได้พระราชทานรางวัลแก่แม่ทัพนายกองและทหารที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้น พระราชทานยศตำแหน่งบรรดาศักดิ์ และพระราชทินนามให้กับแม่ทัพนายกองให้กลายเป็นขุนนางข้าราชการไทย หรือนัยหนึ่งก็คือให้ความเป็นคนไทยแก่

บุคคลที่เป็นหัวหน้าและผู้นำของเหล่าบรรดาชาติพันธุ์เหล่านั้น • อาจจะกล่าวได้ว่าการยอมรับความเป็นพลเมืองไทยของรัฐไทยต่อชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้งนั้น เริ่มขึ้นเมื่อทางการไทยได้มอบตำแหน่ง หลวงพิทักษ์ศิริมัตย์ ให้แก่นายกองด่านชายแดน และในรัชสมัยพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 พระองค์มอบหมายกะเหรี่ยงให้เป็นผู้ดูแลรักษาแนวชายแดน ตั้งแต่ทางเหนือจากจังหวัดตาก ถึง ราชบุรี ตำแหน่งนี้ได้ถูกยกเลิกไป เพราะมีการปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อหลวงพิทักษ์ศิริมัตย์คนสุดท้ายถูกเลือกให้เป็นกำนันตำบลสวนผึ้ง พร้อมกับผู้ใหญ่บ้านคนอื่นๆ ทำให้ผู้นำท้องถิ่นเข้าไปมีบทบาทและสัมพันธ์กับโครง

สร้างของอำนาจรัฐมากยิ่งขึ้น เมื่อรัฐได้ตั้งโรงเรียนในหมู่บ้านกะเหรี่ยงสวนผึ้งในปี พ.ศ. 2474 พร้อมกับที่คนท้องถิ่นได้เป็นครูใหญ่ สำนึกในความเป็นพลเมืองไทยได้รับการต่อยอดผ่านระบบการศึกษา พุทธศาสนาที่รัฐประกาศเป็นศาสนาประจำชาติได้หลอมรวมชาวพุทธกะเหรี่ยงให้เป็นส่วนหนึ่งในความเป็นพลเมืองไทย การที่สถาบันพระมหากษัตริย์ ได้เสด็จเยี่ยมเยียนพสกนิกรในตำบลสวนผึ้ง ระหว่างปี พ.ศ. 2509 – 2518 จึงเป็นการ “เข้าถึง” และ “เข้าใจ” สถาบันสูงสุด ที่คนกะเหรี่ยงมีโอกาสเท่าเทียมกับคนไทยหมู่บ้านอื่นๆ กิจกรรมลูกเสือชาวบ้านในพื้นที่สวนผึ้งหลังปี พ.ศ. 2519 • เป็นกิจกรรมที่สังคมเปิดพื้นที่ให้คนกะเหรี่ยงได้แสดงออกถึงความเป็นคนไทย ที่มี

• “การธำรงชาติพันธุ์กับความเป็นชาติในสังคมไทย” น. 13 อาจารย์ ศรีศักดิ์ วัลลิโกดม ศิลปวัฒนธรรม ตุลาคม 2542

• ถ่ายฝีกอบรมลูกเสือชาวบ้าน ร.ร.บ้านบ่อ กิ่ง อ.สวนผึ้ง รุ่นที่ 123/3 วันที่ 2-6 สิงหาคม 2519

ความรักชาติ รักแผ่นดินไทย มีจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้หลอมละลายความสำนึกของกลุ่มชาติพันธุ์ในท้องถิ่น ให้มีความเป็นคนไทยมากยิ่งขึ้น ดังเช่นคนกะเหรี่ยงจากพม่าที่เข้ามาอยู่ในสวนผึ้งมานานแต่ไม่มีหลักฐานทะเบียนบ้าน ไม่มีประจำตัวบัตรประชาชน คนกลุ่มนี้ได้สมัครเข้าฝึกอบรมลูกเสือชาวบ้าน เพื่อรับบัตรประจำตัวลูกเสือชาวบ้านพกติดตัวแทนบัตรประชาชน

ปัจจุบันเกือบทุกสายตระกูลของกะเหรี่ยงสวนผึ้งล้วนมีลูกเขย หรือสะใภ้ เป็นคนต่างเผ่าพันธุ์ คู่แต่งงานระหว่างคนกะเหรี่ยงด้วยกัน มีจำนวนลดลง เพราะการที่หนุ่มสาวออกไปทำงานนอกพื้นที่ห่างไกลครอบครัว ทำให้หนุ่มสาวมีอิสระในการเลือกคู่ครอง หนุ่มสาวบางคนมีโอกาเรียนสูงขึ้นในระดับ อุดมศึกษา กว่า ร้อยละ 90 ของหนุ่มสาวกะเหรี่ยงที่ออกไปศึกษา นอกชุมชนแต่งงานกับคนต่างชาติพันธุ์ การแต่งงานกับกลุ่มคนนอกชาติพันธุ์ เริ่มต้นจากการแต่งงานกับ คนลาวยวน คนจีน และกลุ่มข้าราชการครู โดยบทบาทและหน้าที่ของผู้นำชุมชนต้องสัมพันธ์กับคนทุกชาติพันธุ์ คนในครอบครัวต้องให้การต้อนรับแขกหรือข้าราชการที่มาพักในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวของผู้นำชุมชนยังเป็นคนกลุ่มแรกๆ ที่ได้ออกไปศึกษานอกชุมชน โดยพักตามบ้านข้าราชการ หรือไปอาศัยกับผู้อื่นที่เป็นคนไทย จึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกเลยที่คนกลุ่มนี้คือคนกลุ่มแรกๆ ที่ได้แต่งงานกับคนชาติพันธุ์อื่นๆ เมื่อเห็นว่าครอบครัวผู้นำทำเป็นตัวอย่างลูกบ้านจึงเห็นดีเห็นงามและเอาเป็นเยี่ยงอย่าง

ยังพบอีกว่ากะเหรี่ยงสวนผึ้งเริ่มมีค่านิยมในการเปลี่ยนนามสกุล จากนามสกุลที่เป็นภาษาท้องถิ่นที่เป็นชื่อของปู่ ย่า ตา ทวด ที่บรรพบุรุษตั้งให้ ได้เปลี่ยนมาเป็นนามสกุลที่แสดงความเป็นคนไทยมากขึ้น เช่น นามสกุล “จ่าย” เป็น “สมรรถชัย” จาก “สมรรถชัย” มาเป็น “ทศพลอุดมพงษ์” “จับโปรย” เป็น “แจ้งปกรณกิจ” “วาหุ” เป็น “อมรวาตรี” วงศ์กิจเกษม “ช่อทอง” เป็น ชวน ช่อสุวรรณ, เทิดสกุลธรรม กิ่งสิง เป็น เพิ่มพูนนิติธรรม ก้าวฟู เป็น คุณาพิทักษ์ และมีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนนามสกุลเพิ่มขึ้น กลุ่มผู้ที่เปลี่ยนนามสกุลมาจากครอบครัวกลุ่มผู้นำในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ชาวชนหนุ่มสาวที่เรียนในระดับปริญญาตรี ผู้ที่ทำงานในหน่วยงานราชการ หนุ่มสาวหลายคนอับอายที่ถูกเพื่อนร่วมชั้นเรียนล้อนามสกุลของตน เหตุผลส่วนหนึ่งของบางคนที่เปลี่ยนนามสกุล เพราะไม่ต้องการให้ ผู้อื่นรู้ว่าตนเองเป็นคนกะเหรี่ยง ในการประชุมผู้นำเครือข่ายกะเหรี่ยงฯ มีผู้นำชุมชนเชื้อสายกะเหรี่ยงจากอำเภอปากท่อ กิ่งอำเภอบ้านคา เข้าร่วมประชุมด้วยที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลตะนาวศรี ผู้ใหญ่เล็ก คังฟู จากบ้านห้วยแห้ง ได้กล่าวต่อที่ประชุมว่า อีกไม่นานคนกะเหรี่ยงสวนผึ้งจะสาบสูญ เพราะคนกะเหรี่ยงโผล่สวนผึ้งไม่มีตัวหนังสือ และย้ำอีกว่าคนที่ชอบเปลี่ยนนามสกุลเป็นกลุ่มที่ล้มเผ่าพันธุ์กะเหรี่ยง ในการเปลี่ยนนามสกุลของกะเหรี่ยงสวนผึ้งเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยน หลอมรวม สำนึกท้องถิ่นของคนกะเหรี่ยง มาเป็นสำนึกร่วมทางสังคมไทย

บทสรุปจากการศึกษา

กะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมกลุ่มหนึ่งที่อยู่ร่วมกับคนละว้าในดินที่เรียกว่าสยาม เมื่อกลุ่มคนสยามได้แผ่อำนาจสร้างอาณาจักร กะเหรี่ยงต้องเสียพื้นที่และถอยร่นไปอยู่ตามภูเขา ทางทิศตะวันออก กับทิศตะวันตกตั้งถิ่นฐานอยู่จนทุกวันนี้ เมื่อครั้งที่พระเจ้าอนรรฆยกทัพุกรานมอญในรัชกาลพระเจ้ามอญกะเหรี่ยงที่อยู่ภายใต้การปกครองของมอญที่รอดพ้นจากการกวาดต้อนไปเมืองพุกามของพม่าได้อพยพเข้ามายังดินสยาม ครั้นพระเจ้าอลองพญา, พระเจ้ามังระ กษัตริย์พม่ามีอำนาจได้ปราบปรามชนชาติมอญที่ต้องการเอกราช มอญและสหายกะเหรี่ยงได้อพยพเข้าสู่อยุธยาอีกละรอกหนึ่ง กะเหรี่ยงมีความสัมพันธ์กับรัฐไทยนับแต่สมัยอยุธยา ต้นรัตนโกสินทร์จนถึงกาลปัจจุบัน

กะเหรี่ยงสวนผึ้ง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต เป็นแบบแผนของตนเอง กะเหรี่ยงสวนผึ้งมีด้วยกันสองเผ่า คือ โผล่ว และ จกอรี ตั้งถิ่นฐานตลอดลุ่มน้ำภาษีบริเวณที่ราบเชิงเขาตะนาวศรีติดชายแดนไทย พม่า ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอสวนผึ้ง อำเภอบางแพ และกิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี

ยุคคนชายขอบ 2325 -2444

ระหว่างปี พุทธศักราช 2317-2336 เป็นช่วงระยะเวลาที่ไทยและพม่าเป็นคู่ศึกสงคราม ด้านเจ้าหัวว้าเป็นด้านชายแดนด้านตะวันตกของเมืองราชบุรี ที่กองทัพทั้งสองฝ่ายใช้เป็นเส้นทางเดินทัพในการรุกรบ กะเหรี่ยงสวนผึ้งมีหน้าที่ปกป้องผืนแผ่นดินมาตุภูมิ พวกเขาถูกวางบทบาทให้เป็นผู้ตระเวนไพร่สืบทอดชายแดนด้านตะวันตก

เมื่ออังกฤษเข้าครอบครองพม่าตอนใต้ได้ทั้งหมด ความสงบสุขได้หวนกลับมาสู่ชาวกะเหรี่ยงในเขตเมืองทวายและชายแดนไทยอีกครั้งหนึ่ง กะเหรี่ยงสวนผึ้งยังคงใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย สันโดษ และสมถะ มีรายได้จากค้าของป่าที่มีอยู่ในผืนป่าตะนาวศรี ด้านเจ้าหัวว้าเป็นเส้นทางการค้าของพ่อค้าชาวสยามและพม่า ระหว่าง ทวาย ราชบุรี คนพม่า ต้องสู้ เดินทางไกลไปสุดพลอยถึงเมืองจันทบุรี

ยุคครอบงำสยามไทย พ.ศ.2444 - 2510

เมื่อรัฐไทยปฏิรูประบบราชการแบ่งการปกครองออกเป็นมณฑล บทบาทของผู้นำกะเหรี่ยงที่เคยเป็นนายกongด่านได้เปลี่ยนหน้าที่มาเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 พระองค์ได้แสดงออกถึงความสนพระทัยและเอาพระทัยใส่ชาวกะเหรี่ยง ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างกะเหรี่ยงสวนผึ้งกับรัฐไทยเกิดขึ้น โดยผ่านผู้นำท้องถิ่นและตัวแทนอำนาจรัฐที่มีศูนย์อำนาจการปกครองอยู่ที่เมืองราชบุรี เป็นความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ การค้นพบแหล่งแร่ดีบุกในสวนผึ้งเปิดประตูให้คนจีนเข้ามาทำเหมืองแร่ ชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งชุมชนชายขอบเริ่มเปิดตัวและถูกดึงเข้ามาใกล้อำนาจรัฐ

กะเหรี่ยงสวนผึ้งมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน คือคนลาวยวนจากเมืองราชบุรี กลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกกวาดต้อนมาจากเชียงแสนได้เข้ามาติดต่อกำขายเป็นสะพานเชื่อมความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมระหว่างคนกะเหรี่ยงกับสังคมไทย

ในปี 2474 ที่การศึกษาเริ่มต้นโดยคนกะเหรี่ยงในท้องถิ่น ได้สร้างสำนักความเป็นพลเมืองไทยให้แก่กะเหรี่ยงสวนผึ้ง สังคมกะเหรี่ยงเริ่มปรับเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างช้า ๆ

ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกะเหรี่ยงกับพม่าในเขตมณฑลทวายทวีความรุนแรงกะเหรี่ยงจากพม่าต้องอพยพ เข้ามาที่สวนผึ้ง เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์แดงของพม่าและกลุ่มสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (K.N.U.) ถูกรัฐบาลปราบปรามได้ถอยร่นมาตั้งฐานที่มั่นใกล้ชายแดนไทย รัฐไทยตระหนักถึงปัญหาความมั่นคงได้กลับมาให้ความสำคัญกับพื้นที่สวนผึ้งจึงส่งกำลังตำรวจตระเวนชายแดนเข้ามาอยู่ประจำที่สวนผึ้งเพื่อปกป้องชายแดน ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยกับกะเหรี่ยงจึงได้เกิดขึ้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU) กับรัฐไทยทั้งสองฝ่ายต่างพึงพา ฝ่ายไทยได้ประโยชน์เมื่อกะเหรี่ยงทำหน้าที่เป็นรัฐกันชน ฝ่ายกะเหรี่ยงได้ประโยชน์ที่พึงพิง

ยุคไทยตะนาวศรี พ.ศ.2510 -ปัจจุบัน

สงครามแย่งชิงประชาชนระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยกับรัฐบาลเกิดขึ้นหลังปี 2508 กองทัพปลดแอกแห่งประเทศไทยประกาศแนวทางการต่อสู้อำนาจรัฐโดยใช้นโยบายป่าล้อมเมืองและจับอาวุธขึ้นสู้ ผืนป่าตะวันตกที่ตั้งของชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง คือป้อมปราการและบ้านหลังใหม่ในผืนป่าของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ รัฐได้ส่งหน่วยพัฒนาการ เคลื่อนที่ได้เข้ามาเพื่อแย่งชิงมวลชน โดยอาศัยการพัฒนาด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง รัฐได้บัญญัติศัพท์ใหม่เรียกกะเหรี่ยงสวนผึ้งว่า “ไทยตะนาวศรี” เพื่อหลอมละลายจิตวิญญาณและสำนึกของคนชนเผ่า ให้มีความเป็น “ไทย ”

ผลของการแย่งชิงมวลชนระหว่างรัฐบาลกับพรรคคอมมิวนิสต์ ทำให้ชุมชนสวนผึ้งเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างเร่งรีบและรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สวนผึ้งชุมชนชายขอบที่มีชาวกะเหรี่ยงเคยดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ได้เปิดรับผู้คนหลากหลายจากนอกพื้นที่ที่ถึงโถมเข้ามาบุกเบิกพื้นที่ทำกินในตำบลสวนผึ้ง พืชเศรษฐกิจเพื่อการส่งออกได้รับการส่งเสริม การขยายพื้นที่สัมปทานเหมืองแร่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ผืนป่าตะนาวศรีเริ่มทรุดโทรม สภาพแวดล้อมเริ่มเปลี่ยนแปลง รัฐได้ควบคุมและจัดการป่าด้วยการประกาศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภางี ไร่มุมนเวียนของชาวกะเหรี่ยงถูกควบคุม กะเหรี่ยงจกอร์ที่อาศัยอยู่ต้นน้ำถูกโยกย้ายลงมาอยู่ในพื้นที่ที่ทางการกำหนดไว้เพื่อความมั่นคง จากความไม่แน่นอนของราคาพืชเกษตรที่พ่อค้าเป็นผู้กำหนดราคา ความไม่คุ้นเคยกับระบบการผลิตพืชเกษตรเพื่อการส่งออก และด้วยสภาพแวดล้อมที่ถูกเปลี่ยนแปลง ธรรมชาติเริ่มเปลี่ยนใจ ที่สุดกะเหรี่ยงสวนผึ้งก็เริ่มเป็นหนี้ ที่ดินคือทุนที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษเริ่มหลุดมือตกไปอยู่ในอุ้งมือของคนนอกเผ่า ไร่มุมนเวียนเริ่มหดหาย แม่โพสพถูก

ละลิม ข้าวเริ่มหนีจากคนกะเหรี่ยง

พลเอกเขาวลิต ยงใจยุทธ ขึ้นมาเป็นผู้นำรัฐบาลได้สร้างสัมพันธกับ ผู้นำรัฐบาลทหารพม่า เปิดช่องให้เอกชนไทยเข้าไปทำสัมปทานป่าไม้ในเขตยึดครองของสหภาพชาติกะเหรี่ยง(K.N.U) การตัดไม้ในเขตพม่าทำให้สภาพป่าลุ่มน้ำตะนาวศรีเริ่มเปลี่ยนแปลง ปริมาณน้ำฝนที่ตกบริเวณพื้นที่ชายแดนไทยพม่าด้านอำเภอสวนผึ้งมีปริมาณลดลง เมื่อรัฐบาลไทยและพม่าร่วมลงนามในโครงการชื้อก๊าซเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าป้อนโรงงานไฟฟ้าราชบุรี ทหารพม่าเข้ากวาดล้างชาวกะเหรี่ยงเพื่อจัดระเบียบตามแนวชายแดนที่แนวท่อก๊าซพาดผ่าน กองกำลังทหารพม่าเข้ารุกรบดขยี้ชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงจนยึดพื้นที่ได้ทั้งหมด ตลอดแนวสันเขาตะนาวศรีซึ่งเคยเป็นพื้นที่ได้เปรียบทางการรบที่ฝ่ายกะเหรี่ยงเคยยึดครองเป็นฐานที่มั่น ทหารจากย่างกุ้งได้เข้ามาตั้งฐานที่มั่นทุกจุด ในขณะที่การกำหนดเส้นเขตแดนไทยพม่ายังไม่สามารถตกลงกันได้ วันนี้ฝ่ายไทยเริ่มเสียเปรียบในพื้นที่ยุทธศาสตร์ แรงกระแทกจากรัฐพม่าและแรงบีบอัดจากรัฐไทยทำให้ชาวกะเหรี่ยงสัญชาติพม่าต้องหลบหนีภัยสงครามเข้ามาพักพิงในศูนย์พักพิงชั่วคราวบ้านถ้ำหิน กว่า 8,200 คน แรงอัดและแรงกระแทกส่งผลสะท้อนมาถึงคนกะเหรี่ยงสวนผึ้งเมื่อนักศึกษาพม่าที่เข้ายึดสถานทูตพม่าในกรุงเทพฯถูกส่งตัวมาอยู่ที่ชายแดนสวนผึ้งและกองกำลัง” ก๊อดอาร์มี” ที่ถูกบีบและอัดทั้งฝ่ายไทยและพม่า ได้ตัดสินใจเข้ายึดโรงพยาบาลศูนย์ราชบุรีในเดือนมกราคม 2543

ในวันนี้ชายแดนไทย-พม่าและชุมชนสวนผึ้ง ดูเหมือนจะสงบนิ่งเปรียบดังทะเลที่ปราศจากคลื่นลมแต่ในความสงบนิ่งนั้น เปลวไฟแห่งความขัดแย้งระหว่างชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงกับรัฐบาลทหารพม่ายังดับไม่สนิท รอเวลาโอกาสและเงื่อนไขที่ไฟได้นำจะระเบิดปะทุขึ้นมาตราบไค้ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลทหารพม่ากับชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงยังไม่มีข้อยุติ คนกะเหรี่ยงและชุมชนสวนผึ้งก็ไร้ซึ่งความสุข

เมื่ออำนาจรัฐได้เข้าครอบครองพื้นที่โดยประกาศเป็นอำเภอสวนผึ้ง เป็นช่วงเวลาที่ชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้รับผลกระทบ ต้องปรับตัวและยอมรับความเปลี่ยนแปลงซึ่งรัฐเป็นผู้กำหนด ในด้านบวรรัฐได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างทั่วถึง การบริการจากรัฐเข้าถึงทุกพื้นที่เยาวชนได้รับการศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา ข่าวสารสิ่งบันเทิงผ่านทางสื่อโทรทัศน์เข้าถึงทุกครัวเรือน โรคประจำถิ่นลดลงสุขภาพดีขึ้น ในด้านลบ คนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงสวนผึ้งต้องทำงานหนักและดิ้นรนหาเงินและมีหนี้สิน ทุนที่ดินเสื่อมสภาพ และถูกเปลี่ยนมือ หนุ่มสาวเข้าเมืองเพื่อขายแรงงาน จิตวิญญาณกะเหรี่ยงเริ่มสาบสูญเมื่อภูมิปัญญาและวิถีท้องถิ่นที่มีฐานรากมาจากวัฒนธรรมไร่หมุนเวียนถูกริดกึ่งและตัดแขนง

ชุมชนคนกะเหรี่ยงสวนผึ้งได้ผ่านเหตุการณ์ต่างๆ มามากมาย เป็นเหตุการณ์ที่เป็นนำยินดีและระทมทุกข์ อันเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ อาทิ ทางด้านภูมิศาสตร์ ที่ชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งตั้งอยู่ในเส้นทางดินทัพของไทยและพม่า ที่เปรียบเหมือนทางเสื่อผ่าน เส้นทางติดต่อค้าขายทางบกจากทวาย เข้าสู่เมืองราชบุรี ชุมชนสวนผึ้งมีฐานทรัพยากร ป่าไม้ แร่ธาตุ สัตว์ป่า เป็นแหล่งป้อนวัตถุดิบ

ดิบเพื่อการค้าและอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรม ปั่นโอง ปูนขาว จักสานแข่ง ตะกร้า และ ประมงน้ำตื้น ฯลฯ ชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งอยู่ใกล้เมืองหลวงศูนย์กลางของอำนาจรัฐเพียงปลาย จมูก อำนาจรัฐสามารถเข้ามาดำเนินการผลักดันนโยบายได้อย่างต่อเนื่อง เกิดผล ด้านความ สัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงกับพม่าซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงขัดแย้งทางด้าน เชื้อชาติได้ส่งผลกระทบมายังพื้นที่ชายแดน ปัญหาความขัดแย้งนี้จะรุนแรงและพองบวมหรือสงบ นิ่ง ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่าง ไทย – พม่า – กะเหรี่ยง และ มหาอำนาจ ในยุคสงครามเย็น ปัญหาภายในระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและรัฐบาล รัฐได้เข้ามาควบคุมพื้นที่ พัฒนาและสร้างสำนึกความเป็น ชาวไทยตะนาวศรี ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจระหว่างรัฐไทย กับพม่าในกรณีการให้สัมปทานป่าไม้และแก๊สธรรมชาติ ได้เร่งกระตุ้นให้เกิดความไม่สงบตามแนว ชายแดน

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงและการสูญเสียพื้นที่ทางวัฒนธรรม พื้นที่การเมืองการปก ครองท้องถิ่น กะเหรี่ยงสวนผึ้งได้สร้างและหาพื้นที่ใหม่ในสังคมเพื่อจะดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของ ตน ด้วยการหาความหมาย การตีความและ อธิบายตัวตน โดยการรื้อฟื้น กิจกรรมทางด้านประเพณี ท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรม และ เครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และนำ เสนอกิจกรรมผ่านทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภาคผนวก

ลำดับ เหตุการณ์ ชายแดนด้านตะวันตก และ ท้องถิ่น สวนผึ้ง

รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

- 2310 คีบกางกุ่ม พระยาทวายยกมาราชบุรี สมุทรสงคราม ถูกตีพ่ายกลับไปทาง ด้านเจ้าขว้าว
ด้านตะวันตกริมลำน้ำภาษี ด้านสวนผึ้ง
- 2317 คีบกางแก้ว ท้องที่ โพธาราม ทหารพม่าหาเสบียงและตามจับชาวด้านเจ้าขว้าว ด้าน ประดู
สามบานด้านสวนผึ้ง

ลำดับเหตุการณ์ ยุคคนขายขอบ (พ.ศ.2325 - 2444)

รัชสมัยรัชกาลที่ 1

- 2325 สร้างกรุงเทพฯ
- 2328 เกิดศึก 9 ทัพ กองทัพพม่าจากทวายยกมาราชบุรี ถูกตีพ่ายกลับไปอีกครั้งทางด้านเจ้าขว้าว
ด้าน สวนผึ้ง
- 2329 ไทยรบพม่า ที่ทำดินแดง พื้นที่ สังขละบุรี –ทองผาภูมิ
- 2330 ไทยรบพม่าที่ทวาย ครั้งที่ 1
- 2334 ครั้งที่ 2 เจ้าเมืองทวายขอเป็นเมืองขึ้นกับไทย
- 2335 ครั้งที่ 3 ร.1 ยกทัพไปตีทวาย
- 2336 ครั้งที่ 4 ไทยเสียทวายให้พม่าเพราะ เจ้าเมืองทวายกบด
- 2340 ชาวด่านชายแดนราชบุรีนำหนังสือที่พม่านำมาแขวนไว้ที่ชายแดนแจ้งให้แก่ฝ่ายไทยทราบ
- 2347 กวาดต้อนลาวขวน จากเมืองเชียงแสนมาราชบุรี มาอยู่ริมแม่น้ำแม่กลอง
- 2358 ครั้วมอญนำโดยสมิงสอคเบาเข้ามาทางเจดีย์สามองค์ ให้อาศัยอยู่ในเขตชายแดน กาญจนบุรี
โดยมากลงมาอยู่ริมแม่น้ำแม่กลอง บ้านโป่ง โพธาราม

รัช สมัยรัชกาลที่ 2

- 2360 โปรดให้ย้ายเมืองราชบุรีไปอยู่ฝั่งตรงข้ามทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำแม่กลองและสร้างเมืองใหม่
- 2363 ขัดตาทัพที่ราชบุรีพม่ายกเลิกทัพเพราะมีปัญหาด้านตะวันตกกับอังกฤษ
- 2365 ขุนสุวรรณ กะเหรี่ยงเมืองสังขละบุรี นายด่านเจดีย์สามองค์จับพม่า ได้ 36 คน
- 2366 กะเหรี่ยงชาวด่านเมืองอุทัยธานี จับพม่าได้ 9 คน

รัชสมัยรัชกาลที่ 3

- 2367 รัชกาลที่ 3 ขึ้นครองราช อังกฤษยึด มะริด ทวาย ตะนาวศรี ของพม่า กองทัพไทยไปช่วย
อังกฤษรบพม่า
- 2374 ร.3 ย้ายเมืองกาญจนบุรีจากลาดหญ้ามาอยู่ที่ปากแพรก สร้างกำแพงเมืองใหม่ ป้องกัน อังกฤษ

พม่า

- 2375 (1832) โจนารานเวด มิชชันนารีในพม่า คิดอักษรกะเหรี่ยงโดยดัดแปลงจาก พม่า มอญ เพื่อแปลพระคัมภีร์ เป็นภาษากะเหรี่ยง
- 2384 สุนทรภูไปหาแร่ปรอท ที่ชายแดนเมืองสุพรรณ-กาญจนบุรี พบกะเหรี่ยง ละว้า ได้บันทึกเหตุการณ์ในการเดินทางโดยแต่งเป็นนิราศสุพรรณ
- 2388 รัชกาลที่ 3 มอบหมายให้กองกำลังกะเหรี่ยงเป็นผู้ดูแลรักษาแนวชายแดนตั้งแต่ทางเหนือจากจังหวัด ตาก ลงมา ถึง ราชบุรี
- 2390 คนจีนก่อนกาลจลาจลที่ สมุทรสาคร คนจีนวางแผนที่จะหนีไปพม่าทางด้านเจ้าขัว พื้นที่สวนผึ้ง

รัชสมัยรัชกาลที่ 4

- 2403 กะเหรี่ยงสวนผึ้งรับเสด็จและนำถวายหน้าพระที่นั่งรัชกาลที่ 4 ที่เสด็จทอดกฐินวัดมหาธาตุ ราชบุรี
- 2407 ปักปันเขตแดนไทย-อังกฤษ มีกะเหรี่ยง ละว้า อยู่ตามชายแดน ดันน้ำ เพชรบุรี
- 2409 ชุคคลองดำเนินสะดวก โดยสมเด็จพระปรมมาหาศรีสุริยวงศ์(ช่วงขุนนาถ) ร.5 ขึ้นครองราชเมื่อพระชนมพรรษา 15 พรรษา

รัชสมัยรัชกาลที่ 5

- 2416 ผู้นำกะเหรี่ยงเฝ้ารับเสด็จรัชกาลที่.5 ที่ด่านทับตะโกริมน้ำภาษีเมื่อครั้งเสด็จประพาสไทรโยค ครั้งที่ 1 โดยเสด็จผ่านราชบุรี
- 2431 ร.5 เสด็จไทรโยคครั้งที่ 3 คนจีนถวายนรบดีบุกที่นำมาจากลำน้ำภาษี
- 2434 ชันวาคม สถาปนากรมเหมืองแร่ เริ่มให้สัมปทานเหมืองแร่ที่ หุ้งเจดีย์ (สวนผึ้ง) ราชบุรี
- 2437 ตั้งมณฑลราชบุรี ยกเลิกหัวเมือง 7 เมืองมอญรวมทั้งเมือง สังขละบุรีที่มีพระศรีสุวรรณคีรีเชื้อสายกะเหรี่ยงเป็นเจ้าของเมือง
- 2438 พรานกะเหรี่ยงเข้าเฝ้า ร.5 ครั้งเสด็จถ้ำจอมพล อ.จอมบึง
มร.เซอร์เบิร์ต วาริงตันสมิธ รองเจ้ากรมโลหกิจ สำรวจแร่ดีบุก ที่สวนผึ้ง

ลำดับเหตุการณ์ในยุครอบสังคมไทย (พ.ศ.2444-2510)

รัชสมัยรัชกาลที่ 5

- 2444 วันที่ 10 มกราคม พระยาราชเสนาฯ ตั้งหลวงพิทักษ์ศิริมัตย์ นายกองด่านเป็นกำนันคนแรกและตั้งผู้ใหญ่บ้านกำนันกะเหรี่ยง 7 คน มี พ.รบ.เหมืองแร่
- 2446 มีการสำรวจประชากรกะเหรี่ยง ในมณฑลราชบุรีครั้งแรกมี ชาวกะเหรี่ยง จำนวน 6,288 คน
- 2448 ออก พ.ร.บ. เลิกทาส
- 2449 สำรวจประชากรกะเหรี่ยงมณฑล ราชบุรี ครั้งที่ 2 มีประชากรกะเหรี่ยง 6,023 คน

2450 ดำรวจ กะเหรี่ยงมณฑล ราชบุรี ครั้งที่ 3 มีประชากรกะเหรี่ยง 6,437 คน

2453 รัชกาลที่ 5 เสด็จสวรรคต ร.6 ขึ้นครองราช

รัชสมัยรัชกาลที่ 6

2456 ให้สัมปทานเหมืองแร่ดีบุก บริษัท เอมาควล แก่คนสัญชาติเยอรมันและพระศรีทิพย์
โกชน์ คนไทยที่ เจดีย์สามองค์ได้ สวนผึ้ง

2462 ขุนทิพย์มณีเทียร นายเฉย ฉายอุไร ขอสัมปทานเหมืองแร่ดีบุกที่ผาปกค้างคางคว
ที่สวนผึ้ง

2467 พระศรีสุวรรณคีรี นายอำเภอสังขละบุรี เชื้อสายกะเหรี่ยง เกษียณอายุราชการ

รัชสมัยรัชกาลที่ 7

2474 ตั้งโรงเรียนแห่งแรกในสวนผึ้ง กะเหรี่ยงสวนผึ้งเป็นครูใหญ่

2475 พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในประเทศพม่าเกิดกบฏผู้มีบุญ อาจารย์ ชาน ต่อดัน
อังกฤษ

2476 เดือนตุลาคม เกิดขบถพระยาบวรเดช พระยาสุรพันธ์ เสนีย์ สมุหเทศาภิบาลมณฑล
ราชบุรี หลบหนีมาทางสวนผึ้ง ครู ระเณ และชาวบ้านพาหนีออกนอกประเทศ
กำนันตาไม้ถูกตั้งข้อหาพาหลบหนีตำรวจบังคับให้ไปติดตามตัวพระยาสุรพันธ์

2481 พระราชกฤษฎีกาพื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำภาชีเป็นที่สงวนไว้เพื่อเอาไม้ไผ่ป้อนโรงงาน
กระดาษที่จังหวัดกาญจนบุรี ทำให้ราษฎรสวนผึ้งไม่สามารถมีเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน
จนถึงปัจจุบัน

2483 สงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นบุกไทย ทหารญี่ปุ่นเข้าสวนผึ้ง กะเหรี่ยงถูกบังคับให้เป็นผู้นำ
ทางพา ไปทวาย กะเหรี่ยงหลอกทหารญี่ปุ่นให้หลงทาง

2485-86 ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 กะเหรี่ยงในเขตมะริด-ทวาย อพยพเข้ามาในสวนผึ้ง กว่า 400
คน

2491 พม่าเข้มงวดกะเหรี่ยง ที่ปะละในเขตจังหวัดมะริด กะเหรี่ยงอพยพหนีเข้าสวนผึ้ง ครั้งที่ 2
และนำช้าง 2 เชือก มาขายให้กะเหรี่ยงสวนผึ้ง ได้เงินไปซื้ออาวุธต่อสู้กับฝ่ายพม่า

2439 พรานกะเหรี่ยงสวนผึ้งล่า แรดตัวสุดท้ายในป่าต้นน้ำภาชี รอยต่อเพชรบุรี – ราชบุรี นำซาก
ไปขายให้ร้านขายยาจีน(ร้านยาไทยสมบูรณ์) ของขุนพรรคพานิช สีแยกสะพานแดง ที่ราชบุรี

2498 ออกเอกสาร ส.ค.1 ให้แก่กะเหรี่ยงสวนผึ้ง เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับผู้ที่มีที่ดินที่ใช้ประโยชน์
ในการทำนา 1 มิถุนายน พระเจ้าอยู่หัว พระราชินี สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
เถิน ครูกะเหรี่ยง ลาออกจากราชการครูหลังจากที่สอนได้ 25 ปี

2500 ดำรวจตระเวนชายแดนเข้ามาตั้งค่ายที่ บ้านทุ่งเจดีย์ ตำบลสวนผึ้ง กะเหรี่ยงอิสระ K.N.U
เริ่มติดต่อกับไทย เหมืองแร่เริ่มปล่อยน้ำเสียลงลำห้วยบ่อ

- 2501 ยกกิ่งอำเภอ จอมบึง ขึ้นเป็นอำเภอ
- 2506 ตั้งสถานีอนามัยแห่งแรก ที่หมู่บ้านกะเหรี่ยง บ้านบ่อ
- 2507 ครู ระเ็น ได้รับการแต่งตั้งเป็นกำนัน ตำบลสวนผึ้งลำดับที่ 5
พล.ต.อ.ประเสริฐ รุจิรพัฒน์ อธิบดีกรมตำรวจ เปิดเหมืองแร่ ขนาดใหญ่ที่สุดในสวนผึ้งที่
ห้วยม่วง
- 2508 พรรคคอมมิวนิสต์จับปืน ต่อสู้อำนาจรัฐ เริ่มเคลื่อนไหวในภาคตะวันตก
- 2509 เปิดเขื่อนแก่งกระจาน กะเหรี่ยงเพชรบุรี อพยพหนีน้ำจากการสร้างเขื่อนแก่งกระจาน
25 เมษายน สมเด็จพระสังฆราช สอนฆราวาสธรรม บวรสังฆาราม วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร
เริ่มเคลื่อนไหวในชุมชนกะเหรี่ยง พื้นที่อำเภอ ปากท่อ จ.ราชบุรี

ยุคไทยตะนาวศรี (พ.ศ.2511-ปัจจุบัน)

- 2511 รัฐบาลส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เข้าตั้งมวลชนกะเหรี่ยงกะเหรี่ยงสวนผึ้งถูกเรียกชื่อ
ใหม่ว่า”ไทยตะนาวศรี” น.ท.สันต์ อัจฉิมาร รม.เป็น ผ.บ. น.พ.ค.ที่ 20.ก.ร.ป กลาง
- 2512 สมเด็จพระสังฆราชเสด็จเยี่ยมกะเหรี่ยงโป่งกระทิง
สะพานข้ามลำน้ำแม่ภาชีสร้างเสร็จ การคมนาคมสะดวก
โรงเรียน บ้านบ่อ (ก.ร.ป.กลางอุปถัมภ์) เปิดเรียนถึง ป.7
ครูนิกร มณีโชติ เป็นครูใหญ่แทน ครู ชอบ ม่วงสวยที่เสียชีวิต
เกิดน้ำป่าท่วมใหญ่
- 2513 จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีเปิดหมู่บ้านชาฎป่าห้วยพัฒนา ย้ายประชาชนจากด่าน
ทัพตะโก มาอยู่บ้านชาฎป่าห้วยพัฒนา
- 2514 สมเด็จพระสังฆราชเสด็จเยี่ยม พื้นที่ สวนผึ้ง
กะเหรี่ยงสวนผึ้งตั้งวงดนตรีลูกทุ่ง
- 2515 พระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชินีฯ เสด็จเยี่ยมราษฎร ที่สวนผึ้ง-เดิม ต.สวนผึ้ง มี 16หมู่บ้าน
แยกตำบล ป่าห้วย ตำบล บ้านบึง
- 2517 ผู้นำกะเหรี่ยงเตรียมถวายฎีกา ต่อพระเจ้าอยู่หัวเพื่อขอคืนพื้นที่ทำกินแก่ชาวกะเหรี่ยง
ตั้งกิ่งอำเภอ สวนผึ้ง 21 ตุลาคม
- 2518 ทั้งสองพระองค์เสด็จสวนผึ้ง ผู้นำกะเหรี่ยงถวายฎีกาขอที่ 10,000 ไร่ เพื่อเป็นที่ทำกินให้
แก่คนกะเหรี่ยง
- 2519 กรมสามัญศึกษาได้ตั้ง โรงเรียนมัธยมศึกษาสวนผึ้งวิทยาเริ่มเปิดชั้นเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1
- 2520 ประกาศเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภาชี ไร่หมุนเวียนของคนกะเหรี่ยงถูกจำกัดพื้นที่
- 2521 อพยพกะเหรี่ยงต้นน้ำลงมาอยู่ในพื้นที่จัดสรร
ยกฐานะสวนผึ้งเป็นอำเภอ สวนผึ้ง

พฤษภาคม ทั้งสองพระองค์เสด็จชุดคุ้มครองหมูป้านกะเหรี่ยง ไปงะกรังล่าง
ตำรวจ อ.ส. ปะทะคอมฯที่ ไปงะกรังบน

2522 พฤษภาคมก่อตั้งคริสตจักรสวนผึ้ง

2523 เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็นโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ(ก.ร.ป.กลางอุปถัมภ์)

2524-26 ยุคทองของเหมืองแร่ดีบุก

2526-27 เกิดฝนทิ้งช่วง เกิดไฟป่า บ่อยครั้ง

2528 น้ำท่วมครั้งใหญ่ น้ำป่าทำลายพื้นที่เพาะปลูก บ้านเรือนเสียหายคนตาย
ป่าถูกทำลาย

2535 ปิดป่าทั่วประเทศ เปิดสัมปทานป่าไม้ในพม่าตรงข้ามสวนผึ้ง

แรงงานจากพม่าเริ่มเข้ามารับจ้างในไทยมากขึ้น ไทย-พม่า ทำสัญญาซื้อ แก๊ส
กะเหรี่ยงเริ่มหนี การถูกบังคับแรงงานสร้างทางรถไฟสาย เย ทวาย ในพม่าเข้ามาสวนผึ้ง
กะเหรี่ยงสวนผึ้งไปร่วมประท้วงที่ 2481 ครั้งที่ 1 26 เม.ย.2535 ที่กาญจนบุรี

2537 กะเหรี่ยงสวนผึ้งไปทอดผ้าป่าที่วัดอัมลา แม่น้ำตะนาวศรี เขตกะเหรี่ยง K N U จ.ทวายในพม่า

2538 มีนาคม พม่าเริ่มรุกโจมตีกะเหรี่ยง ตรงข้ามสวนผึ้งผู้อพยพหนี เข้ามาที่ห้วยสุด และห้วยคอก
หมู

2540 กะเหรี่ยงมากกว่า 8,000 คนเข้าไปอยู่ในศูนย์อพยพถ้ำหิน

2542 ตุลาคม นักศึกษาพม่ายึดสถานทูตพม่าที่กรุงเทพฯกลับมาอยู่ชายแดนตรง
ข้าม สวนผึ้ง

สำรวจบุคคลไม่มีบัตร และออกบัตรบุคคลบนพื้นที่สูง (สีเขียวขอบแดง)

2543 15มกราคม พม่าเข้าตีกะเหรี่ยง การสู้รบรุนแรง กะเหรี่ยง1,000 คนหนีเข้ามาทาง ช่องเมฝ้ายะ
17 มกราคม ทหารไทยเหยียบกับระเบิดที่ชายแดน ตาย 4 บาดเจ็บ5 และยิงปืนใหญ่ใส่ฐาน
ที่มั่น กลุ่มก่อการมีที่ ฐาน กะมาปโล ตรงข้ามเขากระโจม

24 มกราคม นักศึกษาพม่าและแนวร่วมก่อการมีบุญยิดโรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี

27 มกราคม ทหารพม่ายึดที่มั่นฐานกะมาปโล ของกลุ่มก่อการมี เวลา 5 โมง เย็น
คนไทยสวนผึ้งจับไล่ศูนย์อพยพถ้ำหินอวสาน ก่อการมี

2544 กะเหรี่ยงสวนผึ้งประท้วงตำรวจที่ทำร้ายชาวบ้านทุ่งแฝกในงานเรียกขวัญเดือนสิงหาคม

2545 รถนักเรียนบ้านคาถูกยิง น.ร.ตาย-บาดเจ็บ นายจอบิ คนกะเหรี่ยงถูกกล่าวหาว่าเป็นคนร้าย
ต่อมาศาลตัดสินว่าไม่มีความผิด

ทุจริตบัตรประชาชนคนต่าง ค้าที่สวนผึ้ง

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และสภาพนาถความ ลงพื้นที่สวนผึ้ง

15 ธ.ค. ชาวสวนผึ้ง เรียกร้องให้ศาลปกครอง ตีความ กฎฎีกา 2481 เรื่องที่ทหาร

กรรมการสิทธิมนุษยชน มาช่วยคลุม ห้วยแห้ง

- 2546 กำนันจิบ จะนุ พากลุ่มชาวบ้านจับผู้ลักลอบตัดไม้รวกที่เขาดกน้ำ บ้านทุ่งแฝก ต.สวนผึ้ง ผู้นำท้องถิ่น (อบต.)กับเจ้าหน้าที่รัฐตัดไม้รวก ในตำบลสวนผึ้ง ส่งศูนย์อพยพบ้านถ้ำหิน
- 2547 สมเด็จพระเทพฯเสด็จเปิดโครงการอุทยานธรรมชาติวิทยา หึงกะเหรี่ยงร้องทุกข์เรื่องถูกละเมิดสิทธิและเรื่องบัตรประชาชน

ความสัมพันธ์ระหว่างกะเหรี่ยงกับพม่า

- 2369 (ค.ศ 1826) อังกฤษทำสงครามกับพม่าครั้งแรก ชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้นำทางพาทหารอังกฤษเข้าตีเมืองอังวะจนได้รับชัยชนะ ร.3
- 2372 (ค.ศ 1829) มิชชันนารีได้ไถ่ตัว ซอว์ โคตาบิว กะเหรี่ยงจกอร์จากความเป็นทาสของชาวพม่าให้เป็นอิสระ ซอว์ โคตาบิว เป็นคริสเตียนกะเหรี่ยงคนแรก
- 2375 โจนธานเวด คัดอักษรกะเหรี่ยง ร.3
- 2396 (ค.ศ.1854) พระคริสตธรรมคัมภีร์ภาษากะเหรี่ยงได้ถูกนำมาใช้กับกะเหรี่ยงจกอร์ในพม่า
- 2395 (ค.ศ.1852) สงครามครั้งที่ 2 ชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้นำพาทหารอังกฤษเข้าโจมตีย่างกุ้ง ร.3
- 2428 (ค.ศ.1885) สงครามครั้งที่ 3 ที่อังกฤษรบชนะพม่าได้ทั่วประเทศ สมัย ร.5
- 2431 จัดตั้งสมาคมกะเหรี่ยงในพม่า ร. 5
- 2470 เซอร์ซานซีโพ ปัญญาชนชาวกะเหรี่ยงพิมพ์ เรื่อง พม่าและกะเหรี่ยง
- 2475 เกิดกบฏผู้มีบุญญาโดย อาจารย์ซาน อังกฤษใช้กะเหรี่ยงปราบกลุ่มกบฏ
- 2484 สงครามโลกครั้งที่ 2 ระเบิดขึ้น
- 2485 กองทัพภูษาดิพม่า โจมตีหมู่บ้านกะเหรี่ยง ผาปูน เยชิน เมียวเมียะ มอบิน เฮนชาคะ
- 2486 กะเหรี่ยงร่วมต่อต้านญี่ปุ่น เมื่อสงครามยุติ กะเหรี่ยงถูกกองทัพ เพื่อเอกราชของพม่าสังหารจำนวนมาก ญี่ปุ่นบุกพม่า (2485) B.I.A โจมตีหมู่บ้านกะเหรี่ยง กะเหรี่ยงอพยพเข้าสวนผึ้ง
- 2489 สงครามโลกยุติอังกฤษกลับเข้ามาในพม่า สิงหาคม กะเหรี่ยงส่งผู้แทนไปอังกฤษเจรจา ขอรัฐกะเหรี่ยง
- 2490 อุณูเป็นนายกแทน อุ อองซาน 19 กรกฎาคม อุ อองซาน ถูกลอบสังหาร
- 2491 ธันวาคม กะเหรี่ยงที่ปะเลาะ ถูกทหารพม่าฆ่ากว่า 80 คน รัฐบาลจับกุมผู้นำกะเหรี่ยง ที่มะริด ทวาย ทั่วประเทศ ไว้ที่ค่ายอินแสง กะเหรี่ยง ทวาย-มะริด หนีการข่มขู่จากชาวพม่า เข้ามายังสวนผึ้งและได้ ขายช้างให้กะเหรี่ยงสวนผึ้งนำเงินไปซื้ออาวุธสู้กับพม่า มีกะเหรี่ยงอพยพ รุ่นที่ 2 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2
- 2492 มกราคม พม่าโจมตีอิงแสง 1 กุมภาพันธ์ นายพล สมิต ดัน ผู้บัญชาการทหารเป็นชาวกะเหรี่ยง ถูกพักรักษา ณวิน จิ้นแทน ผู้นำกะเหรี่ยงหลายคนถูกจับกุมขัง
- 2493 รัฐบาลพม่ายึดครองอุคินจากกะเหรี่ยง สิงหาคม ซอบาอุจิ เสียชีวิตในที่รบ ตั้งรัฐกะเหรี่ยง

- KNU กะเหรี่ยงเข้ามาซื้ออาหารด้านสวนผึ้ง
- 2494 พม่าเริ่มจับกุมผู้นำกะเหรี่ยง เช่นฆ่าชาวบ้าน
- 2497 กะเหรี่ยงประกาศเป็นรัฐอิสระ กะเหรี่ยงเริ่ม เสียพื้นที่ให้พม่า
เสียเมียที่ดีให้พม่า พม่าตั้งรัฐกะเหรี่ยง 4 หัวเมือง ผาอัน สะเทิม เลงบอย สะเทิม
- 2503 กะเหรี่ยงก่อวินาศกรรมทางรถไฟ สาย ย่างกุ้ง-มณฑลเทศาภิบาล คนตาย 17 บาดเจ็บ 100 จับ
เป็นตัวประกัน 80 กะเหรี่ยงบุก อินเส่ง
- 2505 2 มีนาคม เนวิน ยึดอำนาจ กะเหรี่ยงเผาที่ว่ากล่าวอำเภอสอด แค้นใจไทยหักหลังเรื่องอาวุธ
2505- 2530 เป็นยุค การยั่วยุระหว่าง รัฐบาลกับชนกลุ่มน้อยเป็นยุคสงครามเย็นระหว่าง
ค่ายคอมมิวนิสต์ กับอเมริกา ไทยใช้กะเหรี่ยงเป็นรัฐกันชน กะเหรี่ยงได้อาวุธจาก ผลของ
สงครามอินโดจีน
- 2527-2535 ยุคสัมปทานไม้ ประมง แก๊ส ในพม่า เป็นโอกาสทองของพม่าชน กลุ่มน้อย
กะเหรี่ยงเริ่มเสียฐานที่มั่นให้พม่า รัฐบาลไทยติดต่อกับรัฐบาลพม่า
- 2538 มกราคม มานอร์ปโล ค่าใหญ่ของกะเหรี่ยงแตก กะเหรี่ยงมะริด-ทวายอพยพเข้ามายังสวน
ผึ้ง
- 2547 นายพล โบเมียะ ผู้นำกะเหรี่ยง KNU พร้อมคณะ 21 คน ไป พม่า เริ่มเปิดเจรจา ไทยจัด
เครื่องบินรับ-ส่ง
ฉลอง 150 ปี ที่แปลพระคัมภีร์ออกมาเป็นภาษากะเหรี่ยงในพม่าที่เมืองพะสิม กะเหรี่ยงใน
ไทย 42 คนไปพม่าร่วมฉลองด้วย

รายนาม กำนัน ตำบลสวนผึ้ง ปี พ.ศ.2507 – 2546

<u>รายนามกำนันตำบลสวนผึ้ง</u>	<u>ปีที่ดำรงตำแหน่ง</u>	<u>เหตุการณ์และสถานการณ์</u>
1.นายระเอิน บุญเลิศ กะเหรี่ยง 7 ปี ครบอายุ 60 ปี กำนันลำดับที่ 5 (เสียชีวิต)	2507-2514	2509 เมษายน สมเด็จพระเจ้าสุริเยन्द्रวงศาธิบดี ทรงเสด็จเยือนสวนผึ้งครั้งแรกเปิดโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเอื้อบาเพ็ญ 2511 รัฐบาลส่งหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เข้าตั้งมวชนกะเหรี่ยง ในสวนผึ้ง 2512 มิถุนายนสมเด็จพระเจ้าสุริเยन्द्रวงศาธิบดี เสด็จเยี่ยมราษฎร กะเหรี่ยงโป่งกระทิงและทรงเปิดโรงเรียน -สร้างถนนและสะพานข้ามลำน้ำภาษีสำเร็จ -น้ำป่าท่วม สร้างหมู่บ้านป่าวายพัฒนา -2513 จอมพล ถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี มาเปิดหมู่บ้านขลุ่ยป่าวายพัฒนา -2514 สมเด็จพระเจ้าสุริเยन्द्रวงศาธิบดี เสด็จเยี่ยมราษฎร พื้นที่ สวนผึ้งเปิดโรงเรียนวังน้ำเขียว บ้านลาวยวน สมเด็จพระเจ้าสุริเยन्द्रวงศาธิบดี เสด็จเยี่ยมราษฎรทุ่งแหลมบ้านลาวยวน เปิดทรงโรงเรียน ต.ช.ค. สมเด็จพระเจ้าสุริเยन्द्रวงศาธิบดี เสด็จเยี่ยมราษฎรกะเหรี่ยง บ้านคา - คนภายนอกเริ่มอพยพเข้ามาบุกเบิกที่ทำกินในตำบล
2.นาย สวงศ์ บุญเลิศ กำนันลำดับที่ 6 กะเหรี่ยง	2514 –2523	- กะเหรี่ยงตั้งวงดนตรี ไทยตะนาวศรี - เหมืองแร่ดีบุกเริ่มขยายพื้นที่ - กะเหรี่ยงเริ่มตั้งปลูกพืชเศรษฐกิจ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 2516 นักเรียนในสวนผึ้ง จบชั้น ป.7 รุ่นแรกไปเรียนที่อ.จอมบึง อาศัยอยู่กับวัดจอมบึง 2517อำนาจรัฐยึดพื้นที่เข้ามาตั้งกิ่งอำเภอสวนผึ้ง 2518กะเหรี่ยงถวายฎีกาขอที่ทำกินแก่พระเจ้าอยู่หัว

นาย ประกิต ใจบำเพ็ญ 13 ปี กำนันลำดับที่ 7 เป็นคนจีนเมีย กะเหรี่ยง	2523 –2535	สมเด็จพระเจ้าเสด็จเยี่ยมราษฎรกะเหรี่ยงบ้านบ่อ หวี ทรงเปิดโรงเรียน ต.ช.ค บ้านบ่อหวี 2520 พระบรมโอรสาธิราชเปิดโรงพยาบาล ยุพราช อ.จอมบึง กะเหรี่ยงไม่ต้องไปรักษา ตัวที่ ร.พ.ราชบุรี - ประกาศเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าภาชี 2521 พฤษภาคมทั้งสองพระองค์เสด็จชุดคุ้ม ครองหมู่บ้านกะเหรี่ยง ไปงกระทิงล่าง - กระแสลูกเสือชาวบ้านครอบคลุมพื้นที่ - คริสเตียนก่อตั้งคริสตจักรกะเหรี่ยงสวนผึ้ง - น้ำประปาไหล-ไฟฟ้าสว่าง -ทางดี - ที.วี.มีดู - ตั้งโรงเรียนมัธยมสวนผึ้งเปิดเรียน ม.1 – ม.3 - พื้นที่ไร่มุณเวียนเริ่มถูกจำกัดพื้นที่ - อพยพคนกะเหรี่ยงจากอ้วนต้นน้ำภาชีลงมาจัด ที่ทำกิน ให้ครอบครัวละ 14 ไร่ 2522 วันที่ 23 พฤษภาคม ทั้งสองพระองค์ เสด็จเยี่ยมชุดคุ้มครองที่หมู่บ้านกะเหรี่ยง ไปงกระทิงล่างเป็นปีที่มีการปะทะกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับสมาชิกพรรค คอมมิวนิสต์ 2524 – ตั้งอำเภอสวนผึ้ง 2525 –2526 ฝนแล้ง น้ำแห้ง ทุ่งช่วง มีไฟฟ้า 2526 เข้าสู่ยุคทองของเหมืองแร่ดีบุก ดินเริ่มจืด ปลุก พืชเศรษฐกิจเริ่มขาดทุน มี หนี้สิน 2528 เกิดน้ำป่า นาล่ม ข้าวหนึนา ปลาหนี น้ำนายทุนเหมืองแร่จู่บังคับกะเหรี่ยงขายที่ บ้านพุน้ำร้อน 2530 คนจนขายที่เศรษฐกิจเล่นหุ้นที่ดินเริ่มหลุด มือ
--	-------------------	---

4. นาย สงกรานต์ มั่นใจ 9 ปี กำนันลำดับที่ 8 คนไทยเมียกะเหรี่ยง เสียชีวิต	2535 –2543	2531 แยกตำบล ตะนาวศรี ตั้งกำนัน จีบ จะนุ 2533 10 สิงหาคม เปิดโครงการสวนป่าสิริกิตติ์ 2535 – 2537 เปิดสัมปทานป่าไม้ในฝั่งพม่า ตรงข้าม อำเภอสวนผึ้งไทย-พม่าตกลงเซ็นสัญญาซื้อ ภาษีไทย-พม่า ไทย-พม่า จัดระเบียบชายแดน เพื่อรักษาแนว ท่อแก๊ส 2538 กุมภาพันธ์ ค่ายกะเหรี่ยงแม่สะมิ้งแตก เริ่มอพยพ อยู่ศูนย์ชั่วคราวที่ห้วยคอกหมู ห้วยสุด พม่า ใจดี ยึดพื้นที่ตลอดชายแดน 2540 กะเหรี่ยงอพยพเข้าสู่ศูนย์อพยพที่ถ้ำหิน แยกกิ่งบ้านคา ออกจากสวนผึ้ง 2542 เดือนสิงหาคม สำรวจชุมชนบนพื้นที่ สูง
5. นาย สกอล ก้าวปู่ กะเหรี่ยง เป็นกำนันโดยไม่มีผู้ลงสมัครแข่ง กัน กำนันลำดับที่ 9	2543 ปัจจุบัน	2543 ตุลาคมนักศึกษาพม่ายึดสถานทูตพม่า กรุงเทพฯ ก๊อดอาร์มียึดโรงพยาบาลราชบุรี รอยนตร์ ส.จ.แมวกุ๊กชุมยิง สันนิษฐานว่าเป็น กลุ่มกะเหรี่ยง ก๊อดอาร์มี คนไทยสวนผึ้งจับ ไล่กะเหรี่ยงในศูนย์อพยพ กะเหรี่ยงประท้วง ดำรงที่ทำร้ายชาวบ้านทุ่งแฝก 2544 ทุจริตการลงรายการสัญชาติ/คนต่าง ค้าว 2545ประท้วงเรื่องที่ทหาร ที่หน้าอำเภอสวน ผึ้ง - เริ่มรื้อฟื้นประเพณี ส่งทะเล่แด่ แห่นัดร ใน วันออกพรรษา ครั้งแรก 2546 –47 นายทุนตัดไม้รวก เจ้าหน้าที่รับ ส่วยไม้

รายนามข้าราชการที่รับตำแหน่งปลัดอำเภอหัวหน้ากิ่งและนายอำเภอสวนผึ้ง

<u>ผู้นำท้องถิ่น</u>		<u>ปลัด - นายอำเภอ</u>	
กำหนดตำบลสวนผึ้ง	ระหว่างปี	ปลัดและนายอำเภอสวนผึ้ง	ดำรงตำแหน่งปี
1.นาย ระเ็น บุญเลิศ	2507 – 2514	1.นายอำเภอจอมบึง นาย ประกิต พิณเจริญ	2509 - 2514
2.นาย สวงศ์ บุญเลิศ	2514 - 2523	2.ปลัดอำเภอ สวนผึ้ง นาย อุทัย ใจหงษ์	2514 - 2516
		3.ปลัด นาย เกษม กิตติบำรุงสุข	พ.ย.2517 - พ.ค.2521
		4.ปลัด นาย สถาพร วาริสร	พ.ค.2521 พ.ย.2523
3.นาย ประกิต ใจบำเพ็ญ	2523 – 2535	5.ปลัด ร.ต. ลิข แ่งสภา	พ.ย.2523 พ.ค.2524
		6.นายอำเภอ นาย สม ทองคำดี	เม.ย 2524 6 ต.ค 2529
		7.นาย พิระศักดิ์ พูนเดช	6ธ.ค.2531-13 ม.ค.2533
5.นาย สงกรานต์ มั่นใจ	2535 - 2543	8.นาย ปราโมทย์ ไพชนม์	13ม.ค 2533 - 8 พ.ย.2536
		9.นาย บุญสืบ เกตุพิชัย	8 พ.ย 2536 - 17มิ.ย.2539
		10.นาย มงคล สันฐิตวิฑูรย์	17 มิ.ย 2539 - 2 พ.ย.2541
		11.นาย สมดี คชาลัยยืน	2 พ.ย.2541 - 22 พ.ย.2542
6. นาย สกล ก้าวผู้	2543- ปัจจุบัน	12.นาย พยัคฆพันธ์ โพธิ์แก้ว	22 พ.ย.2542 - 15ธ.ค.2545
		13.นาย อรรถนนท์ ไบสุวรรณ	15ธ.ค. 2545 - 3 ต.ค.2547

การเผยแพร่ / ประชาสัมพันธ์ และใช้ข้อมูลจากการศึกษาวิจัย

จัดการแสดง “ภาพเก่าเล่าอดีต” คณะผู้วิจัยจึงได้นำภาพถ่ายเก่าที่ได้มาจัดแสดง ให้คนในท้องถิ่นได้ศึกษา ในงานประเพณีสำคัญของท้องถิ่น เช่นในงานวันสงกรานต์ งานประเพณีเรียกขวัญเดือน อ.สวนผึ้ง ถึง อ.บ้านคา อำเภอ ปากท่อ จ.ราชบุรี ระหว่างปี 2544 – 2546 จำนวน 6 ครั้ง วัตถุประสงค์ในการจัดแสดงภาพเก่าก็เพื่อให้ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงและคนในท้องถิ่นรู้จักประวัติศาสตร์ความเป็นมาของกะเหรี่ยงสวนผึ้ง และกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในท้องถิ่น ภาพถ่ายและเนื้อหาที่นำมาแสดงยังเป็นที่สนใจของฝ่ายความมั่นคงคือทหารจากชุด ฉก.ร.29 ค่ายทัพพระยาเสือ

ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่ได้มาขอใช้ข้อมูลจากงานวิจัยและจัด

ทำสำเนาภาพเก่าและภาพอื่นๆเพื่อกิจการฝ่ายความมั่นคง

การเสนองานวิจัย ต่อองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ได้ร่วมประชุมกับสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้งในการพิจารณาแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพิจารณาโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจที่รัฐบาลอุดหนุนงบประมาณแก่ท้องถิ่นเพื่อจัดทำโครงการในงบประมาณ 1,000,000 บาท ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากการศึกษากรณีการทำเหมืองแร่ดิบบุกในตำบลสวนผึ้ง ต่อที่ประชุมประชาคมตำบลสวนผึ้งเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2545 มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 28 คน ที่ประชุมได้จัดทำโครงการ “ท่องเที่ยวแบบครบวงจรอย่างยั่งยืน” โดยจัดทำโครงการ สร้างเหมืองแร่จำลอง และสร้างเจดีย์สามองค์ได้จำลองเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว และนำเสนอเนื้องานวิจัย ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล สวนผึ้ง เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2546 ในการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น ในปีงบประมาณ 2547 งบประมาณ 1,400,000 ซึ่ง ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ และอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในพื้นที่

การแลกเปลี่ยนและบริการข้อมูลงานวิจัย

1. ทหารจากชุด ฉก.ร.29 ค่ายทัพพระยาเสือ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่ได้มาขอใช้ข้อมูลจากงานวิจัย และถ่ายสำเนาภาพเก่าและภาพอื่นๆเพื่อกิจการฝ่ายความมั่นคง

2. เจ้าหน้าที่ โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยา อ.สวนผึ้ง ได้มาขอใช้ข้อมูลจากงานวิจัยเพื่อเป็น

ฐานข้อมูลงานเพื่อนานในโครงการ

การเข้าร่วมประชุมสัมมนาวิชาการ

ครั้งที่ 1 ผู้ศึกษาวิจัยได้เข้าร่วมเวทีสัมมนาวิชาการ การวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น กรณีศึกษาชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง จัดโดยสมาคมประวัติศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2545 เป็นการนำเสนอรูปแบบและวิธีศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในปัจจุบันที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ให้การสนับสนุน

ครั้งที่ 2 เข้าร่วมเวทีสัมมนาวิชาการ ในการสัมมนาวิชาการเรื่อง “ชายแดนศึกษาภาคตะวันตก” วันที่ 14 สิงหาคม 2545 ณ.หอราชพลภักษ์ ประชุมสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี ได้นำเสนอต่อเวทีสัมมนาถึงงานการศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและขอค้นพบเบื้องต้นในการศึกษาต่อเวทีสัมมนา

ครั้งที่ 3 ผู้วิจัยได้ รับเชิญให้เป็นวิทยากร ในโครงการการฝึกอบรม การจัดทำคู่มือ การพินิจภาษาสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ปฏิบัติงานในเขตชายแดนไทย-พม่า ซึ่งมีที่มาจากเหตุการณ์ที่มีคนร้ายฆ่าชิงรถนักเรียนโรงเรียนบ้านควายกั้ง อำเภอบ้านคา จังหวัด ราชบุรีจนมีนักเรียนบาดเจ็บและเสียชีวิต เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชายแดนจังหวัดราชบุรี เจ้าหน้าที่จากหน่วยราชการต่างๆในพื้นที่ชายแดนไม่มีความรู้ด้านภาษาท้องถิ่นของชาวกะเหรี่ยง และไม่มีความเข้าใจในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและวิถีสังคมของชาวกะเหรี่ยง นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยจึงได้เสนอให้มีการอบรมให้ความรู้ด้านภาษาแก่เจ้าหน้าที่ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคกลางจึงได้จัดการอบรมการให้ความรู้ด้านภาษา วิถีสังคม ของชาวกะเหรี่ยงแก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันตก ในการอบรมครั้งนี้ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคกลางได้จัด ระหว่างวันที่ 10 - 13 กันยายน 2545 ผู้วิจัยจึงได้นำองค์ความรู้จากการศึกษาข้อค้นพบมาเผยแพร่และนำเสนอต่อกลุ่มผู้เข้าอบรม ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติราชการตามแนวชายแดน เนื้อหาในที่ผู้วิจัยนำเสนอในการอบรมสัมมนา

ที่ สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี กะเหรี่ยงในประวัติศาสตร์ กะเหรี่ยงในภาคตะวันตก ประเพณี ความเชื่อ ลักษณะอุปนิสัย ของกะเหรี่ยงภาษากะเหรี่ยง โพล่ง และกะเหรี่ยงจกอว์ การทำงานในพื้นที่กับกลุ่มชนชาวกะเหรี่ยง

สิ่งที่ค้นพบจากการสัมมนา เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ชายแดนขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในชายแดนด้านตะวันตก ไม่สามารถจำแนกข้อต่างกันของภาษากะเหรี่ยงโพล่ง- และกะเหรี่ยงจกอว์ ก่อนเข้ารับการสัมมนาเจ้าหน้าที่จำนวนหนึ่งยังมีความรู้สึกว่าคนกะเหรี่ยงเป็นชนกลุ่มน้อยนอกสังคมไทย ไม่ใช่คนสัญชาติไทยและไม่ใช่คนพื้นเมืองดั้งเดิม

จัดเวทีเสวนา “คนกับป่าอยู่อย่างไรให้อยู่เย็น” ในขณะที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาในพื้นที่ ได้พบปัญหาการช่วงชิงทรัพยากรในท้องถิ่นโดยเฉพาะไม้รวกที่ชาวบ้านกลุ่มจักสานแข่ง และกลุ่มทำไร่พุงรา ใช้ ทรัพยากรร่วมกัน แต่ไม้รวกอยู่ในพื้นที่เขตป่าสงวนและป่าอนุรักษ์ มีการนำไม้รวกออกไปขายนอกพื้นที่ ปัญหาดังกล่าวมีผลกระทบต่อชุมชน องค์กรปก ครองส่วนท้องถิ่น พระสงฆ์ รวมทั้ง เจ้าหน้าที่ของรัฐ คณะวิจัยจึงได้จัดเวที ร่วมกับประชาคมหมู่บ้าน และเครือข่ายประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวบ้านรอบๆผืนป่า“เขาดกน้ำ”และผืนป่าใกล้เคียงเกิดจิตสำนึกในการ ดูแลรักษา และใช้ สอย ทรัพยากรป่าไม้อย่างรู้คุณค่า เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เป็นการสร้างจิตสำนึกสำนึกและความเข้าใจระหว่าง ชาวบ้าน วัด และฝ่ายราชการในการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่ายชาวบ้านด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในอำเภอสวนผึ้ง ลดปัญหาความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ จึงได้จัดเวทีเสวนา “คนกับป่าอยู่อย่างไรให้อยู่เย็น” ร่วมกับเครือข่ายประชาคมหมู่บ้าน 4 หมู่บ้านทุ่งแฝก บ้านท่ามะขาม บ้าน ห้วยแห้ง บ้านบ่อเก่า เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เขตราชบุรี กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ป่า อำเภอ สวนผึ้ง กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า อำเภอ สวนผึ้ง ชมรมเพื่อนรักเพื่อน วันที่ 23 มีนาคม 2546 ที่ สำนักสงฆ์ ท่ามะขาม หมู่ 2 ตำบลตะนาวศรีผู้เข้าร่วมเวทีเสวนา จำนวน 80 คน ประกอบด้วย พระสงฆ์ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน กลุ่มอาชีพ จักสาน ไร่พุงรา อื่นๆ เครือข่ายประชาคมอนุรักษ์ จังหวัดราชบุรี มูลนิธิกระต่ายในดวงจันทร์ เยาวชนอนุรักษ์ป่า บ้านโป่งกระทิง กิ่งอำเภอบ้านคา เยาวชนบ้านยางหักอำเภอบางแพ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทหารพราน ตำรวจภูธร เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ครู โดย นักวิจัยได้จัดทำเอกสารเรื่อง เรื่อง “ จาก อดีต สู่ ปัจจุบัน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ ใน อำเภอ สวนผึ้ง” เป็นการนำเสนอข้อมูลจากการศึกษาวิจัยต่อชุมชน ผลของการจัดเวที เกิดความเข้าใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ดูแลทรัพยากรป่าไม้กับชาวบ้าน ทั้งสองฝ่ายมีท่าทียอมรับบทบาทของกันและกัน ตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังเป็นการส่งสัญญาณให้ผู้เกี่ยวข้องไม่ส่งออกนอกพื้นที่และเจ้าหน้าที่บางคนต้องหยุดการกระทำ และเปิดพื้นที่ให้พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทในการมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรป่าไม้ในท้องถิ่น

ภายหลังการจัดเวทีเสวนา “คนกับป่าอยู่อย่างไรให้ยั่งยืน” กลุ่มผู้เข้าร่วมเวทีเสวนา ได้จัดตั้งกลุ่ม “คนรักภัยป่าสวนผึ้ง” เพื่อการจัดการปกป้องรักษาป่าโดยมี กำนัน จิบ จะนุ เป็นประธานกลุ่ม

จัดเวที “คนอยู่รอด ป่าอยู่ได้ อย่างยั่งยืน” จากปัญหาพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยมีจำนวนลดลง ทำให้รัฐบาลต้องการเพิ่มพื้นที่ป่า โดยการประกาศเขตอุทยานไทยประจัน ในพื้นที่รอยต่ออำเภอปากท่อ และกิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ในระหว่างการกำหนดแนวเขตเพื่อจะประกาศเป็นเขตอุทยานได้เกิดปัญหาเรื่องความไม่ชัดเจนของแนวเขต ที่มีผลกระทบกับพื้นที่ทำกินของชาวบ้านรอบๆเขตอุทยาน กลุ่มเครือข่ายชาวบ้านประกอบด้วย ประชาคมราชบุรี เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม กลุ่มเยาวชนต้นกล้า ตะนาวศรี ประชาคมหมู่บ้านตากแดด อ.ปากท่อ องค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก จึงได้ร่วมกันจัดเวทีชาวบ้านโดยมี ผู้นำชาวบ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่เขตอุทยานไทยประจัน ทหารในพื้นที่ เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเสนอแนะหาแนวทางในการแก้ปัญหา เพื่อนำผลสรุปในเวทีพูดคุยเสนอต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ได้จัดเวทีพูดคุยเมื่อวันที่ 28 –28 ตุลาคม 2546 ที่หมู่บ้าน ตากแดด ต.ยางหัก อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี บทสรุปและข้อเสนอจากชาวบ้านคือ การเรียกร้องสิทธิของชุมชนในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการกำหนดแนวเขตอุทยานร่วมกับฝ่ายอุทยานไทยประจัน

การสืบสานกิจกรรมด้านประเพณีท้องถิ่น

การสืบสานกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่นในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้ง เริ่มเกิดขึ้นภายในปี 2543 – 2545 ในช่วงเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัย ที่คนกะเหรี่ยงได้มีการพูดคุยกันในเวทีพูดคุย ระหว่างผู้เฒ่าและผู้นำรุ่นใหม่ ชาวกะเหรี่ยงในชุมชน เริ่มเข้าใจ ภาควิชาใจ มีสำนึกและเห็นคุณค่าของประเพณีท้องถิ่น จึงเสนอให้มีการรื้อฟื้นประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมดังกล่าวได้สร้างความสัมพันธ์

สามัคคีระหว่างชาวกะเหรี่ยง และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆในชุมชน โดยมีความเชื่อศรัทธาในพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางที่นำคนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม

การเริ่มต้นสืบสาน กิจกรรมด้านประเพณีท้องถิ่นในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งนั้น

การละเล่น กะบ้า หรือ ทอยสะบ้า

เกิดขึ้นในหมู่บ้านบ่อหมูที่ 1 หมู่ที่ 2 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง ที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบล สวนผึ้ง เป็น

หมู่บ้านนาร่อง อยู่ในพื้นที่ศึกษางานวิจัย บ้านบ่อเป็นหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมามากที่สุด กำลังเริ่มต้นรื้อฟื้นประเพณีท้องถิ่นของชุมชนตนเอง ประเพณีที่มีการรื้อฟื้นของท้องถิ่นมีดังนี้ การเล่น กะบ้ำ หรือ ทอยสะบ้า เป็นการละเล่นท้องถิ่นของชาวกะเหรี่ยงที่เล่นในงานประเพณีของสงกรานต์ เริ่มมีการรื้อฟื้น ในปี 2544-2545 โดยเริ่มต้นจาก ชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน บ้านบ่อ หมู่ที่ 1 ที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลสวนผึ้ง

การสร้างเจดีย์ทราย

การสร้างเจดีย์ทราย มาจากความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงที่ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ในอดีตชาวกะเหรี่ยงจะมีประเพณีสักการะบูชาเจดีย์ ในวันสำคัญทางศาสนาในเวทีพูดคุยได้นำเสนอให้มีการรื้อฟื้นการอระพระเจดีย์ทรายในหมู่บ้านขึ้นอีกครั้ง กิจกรรมต่อเนื่องจากการก่อพระเจดีย์ทรายคือการแห่ฉัตรในเทศกาลออกพรรษา ซึ่งได้เริ่มต้นอีกครั้งหนึ่ง ในวันออกพรรษา ปี 2545 และ 2546 ที่ผ่านมา

การถวายฉัตร ในเทศกาลออกพรรษา เป็นประเพณี ดั้งเดิมในชุมชนกะเหรี่ยงสวนผึ้งที่เคยปฏิบัติกันมาในอดีตแต่ได้ถูกละทิ้งมากกว่า 50 ปี เป็นพิธีที่จัดขึ้นมาเพื่อต้อนรับการเสด็จลงมาจากสวรรค์ของพระพุทธเจ้า ในวัน “เปิดโลกไตรภูมิ” คนกะเหรี่ยงเชื่อว่า วันออกพรรษาพระพุทธเจ้าและบรรดาเทวดา พระอินทร์ เสด็จลงมา บนโลกมนุษย์ จึงสร้างฉัตร ขึ้นมาแห่ไปปักไว้ที่เจดีย์ทราย ซึ่งพระเจดีย์คือสัญลักษณ์ และตัวแทนของพระพุทธเจ้า ฉัตร

(ทะเล) ทำด้วยไม้ไผ่สานเป็นฉัตร ซ้อนกัน 7 ชั้น พิธีดังกล่าวยังเป็นโอกาสที่จะได้ขอขมาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ตนเองได้ละเมิดศีลและข้อห้ามต่างๆในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา เป็นการชำระจิตใจให้ผ่องใสเพื่อจะมีความบริสุทธิ์สมควรแก่การที่จะได้รับเสด็จพระพุทธเจ้า

กิจกรรมดังกล่าวได้จัดขึ้น 2 ครั้ง ในวันออกพรรษา ปี 2545 และ 2546 ที่ วัดบ้านบ่อ หมู่ที่ 1 ตำบลสวนผึ้ง โดยมีชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง จาก 7 หมู่บ้าน อ.สวนผึ้ง และ กิ่งอำเภอ บ้านคา จังหวัดราชบุรี มีผู้เข้าร่วมงาน จำนวน ประมาณ 900 คน วัดอุปประสงค์ของการสืบสานงานประเพณีส่องทะเล

1. เพื่อพัฒนาจิตใจของพุทธศาสนิกชนในท้องถิ่นได้ปฏิบัติธรรมในเทศกาลออกพรรษา

2. เพื่อสร้างพื้นที่ทางสังคม ให้คนหลากหลายชาติพันธุ์ในท้องถิ่นได้เข้าร่วมกิจกรรมและมีความสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์
3. เพื่อเป็นการ รื้อฟื้น สืบสาน ประเพณีที่ดั้งเดิมของท้องถิ่นให้ดำรงอยู่สืบไป
4. เพื่อให้ชาวไทยเชื้อกะเหรี่ยงมีสำนึกในและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ได้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง

การใช้มูลทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่นในการคลี่คลายความขัดแย้งในชุมชน

ในเทศกาลประเพณีเรียกขวัญเดือน 9 ตรงกับเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2544 ของชาวกะเหรี่ยงสวนผึ้ง ในขณะที่ผู้เผ่ากะเหรี่ยงกำลังประกอบพิธีเรียกขวัญของหมู่บ้านกะเหรี่ยงบ้านทุ่ง

แฟก ภายในงานมีแขกรับเชิญ เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายอำเภอสวนผึ้ง และข้าราชการจำนวนมาก เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอสวนผึ้งได้เข้ามาในงาน ได้เกิดการทะเลาะวิวาทและทำร้ายร่างกายชาวบ้านกะเหรี่ยงทุ่งแฟก ชาวบ้านไม่พอใจ

จึงพากันประท้วง จนเป็นเหตุให้เกิดข้อขัดแย้งกันระหว่างชาวบ้านกับตำรวจ ผู้นำชาวบ้านและผู้อาวุโสในหมู่บ้านได้ประเมินสถานการณ์และสรุปว่า ถ้ามีการฟ้องร้องต้องต่อสู้เป็นคดีความกันจนต้องขึ้นโรงขึ้นศาล ชาวบ้านอาจจะเสียเปรียบ เพราะไม่มีความรู้ด้านกฎหมาย ชาวบ้านไม่มี

เงินพอที่จะเป็นค่าใช้จ่าย การต่อสู้จะยืดเยื้อ ชาวบ้านจะอ่อนล้า เป็นการต่อสู้นอกพื้นที่ ชาวบ้านจะขาดความมั่นใจ และชาวบ้านไม่ต้องการให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับชาวบ้าน จึงได้ปรึกษากันและตกลงกันว่า ต้องใช้มิติทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม โดยใช้กฎหมายจารีต

เจ้าหน้าที่ตำรวจขอมาพระภูมิเจ้าที่ บ้านกะเหรี่ยง ทุ่งแฟก

ประเพณีซึ่งเป็นกฎหมายท้องถิ่น ต้องต่อสู้ในฐานะที่ตั้งภายในหมู่บ้าน โดยนำคู่กรณีคือเจ้าหน้าที่ตำรวจมาขอมาพระภูมิเจ้าที่ในหมู่บ้าน ชาวบ้านได้เชิญสื่อมวลชนมาทำข่าว มีการนิมนต์พระมาเทศนาและประกอบพิธี ในการขอมาศาลเจ้าที่ ชาวบ้านจัดพิธีคัมมน้ำมิตรระหว่างชาวบ้านกับ

เจ้าหน้าที่ตำรวจพร้อมทั้งหัวหน้าส่วนราชการที่ถูกเชิญมาร่วมพิธีเพื่อเป็นสักขีพยาน ในพิธีดังกล่าวชาวบ้านได้เปิดประเด็นและนำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนำเสนอ โดยอ่านประวัติหมู่บ้าน ความหมายของพิธีเรียกขวัญ ความสำคัญของพื้นที่ที่ชาวบ้านเชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์ให้ผู้มาร่วมงานพิธีได้เข้าใจประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของคนในชุมชนจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อถึงวันนี้ปัญหาต่างๆได้คลี่คลาย วันนี้กะเหรี่ยงสวนผึ้งได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ตำรวจดีขึ้นกว่าในอดีต

บรรณานุกรม

1. กฤตยา อาชวนิกุล ปัญหาการจัดการผู้อพยพจากพม่า ไทยกับพม่า-ข้อควรทำและไม่ควรทำ , น.136สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย พ.ศ. 2544
2. กรอบแผนงาน โครงการ ADP ตะนาวศรี หมายเลข T11-168031 File:SP1.DOC ADP ตะนาวศรี มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย
3. การปีโตเลียมแห่งประเทศไทย แผนปฏิบัติการป้องกัน แก้ไข และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โครงการต่อต้านชาติจากแหล่ง ยาดานา สหภาพพม่า น. 50 วันที่ 5 มีนาคม 2540
3. กัญญา ลีลาสัย ประวัติศาสตร์ชนชาติไทย น.150 2544
5. กิณพอ อิม นุ่งพอ อุน ชีวิตบนเส้นด้ายของ 13 เผ่าไทย” น.51 มี.ค 2537
6. กรุงเทพธุรกิจ 25 ตุลาคม, 2535 หน้า 13
7. ขจัดภัย บรูซพัฒน์ ชาวเขา น. 69 แพร์พิทยา 2538
8. ข้อมูล ที่ทำการปกครอง อำเภอสวนผึ้ง การดำเนินการพิจารณาให้สถานะบุคคลบนพื้นที่สูง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี
9. คณินนิตย์ จันทรบุตร ชนกุลลา วัฒนธรรมกับการพัฒนา ทางเลือกของสังคมไทย น.28-31 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ มี.ย.2541
10. โครงการหมู่บ้านตัวอย่างโป่งกระทิง หนังสือ ที่ระลึก เปิดป้ายที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ สวนผึ้ง จังหวัด ราชบุรี 9 สิงหาคม 2523
11. จดหมายเหตุ(BANGKOK RECORDER) กรกฎาคม ปี ค.ศ.1844
12. จิตร ภูมิศักดิ์ ความเป็นมาของ คำ สยาม ไทย ลาว และขอม น.318 ส.น.พ.สยาม 2535
13. เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง วิวัฒนาการของการบุกเบิกที่ทำกินในเขตป่า น.58 สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา 2535 ส.น.พ.บริษัท พิมพ์ตุลา จำกัด กรุงเทพฯ
14. ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ ว่าด้วยการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ น.7 ศูนย์มานุษยวิทยา 2547 ,
15. ฉลอง สุนทราวาณิชย์ พม่า กับการต่อต้านจักรวรรดินิยมอังกฤษ น.258 2546 แปล
16. เฉลิมศักดิ์ แหยมงาม แผ่นดินสงคราม น.42 พ.ศ.2537
17. ชีวิตและงานของสุนทรภู่ น. 220 กรมศิลปากร 2538 โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว กรุงเทพฯ
18. ชยันต์ ออโอสถู สถาปเสรษฐกิจมณฑลราชบุรี พ.ศ.2437-2453 น.107 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร 2526
19. ชาลี เอี่ยมกระสินธุ์ เมื่อพระพุทธเจ้าหลวงนิยมนิไพร น.162 –163 ส.น.พ.ต้นไม้ ธ.ค.2538
20. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ บันทึกการเดินทางสำรวจพนมแดน ไทย-พม่า-ลาว กับพญา ส.น.พ.ม.ธรรมศาสตร์ 2540 น.37น.38 , ฝ่าแก่งต้นน้ำแม่กลองที่ ตาก ศิลปวัฒนธรรม น.125 ตุลาคม 2546
21. เขย เทพยสุวรรณ หนังสือในงานพระราชทานเพลิงศพ น.2430 มิถุนายน 2533

- 22.ซอว์อ่องละ SAW AUNG HLA The Karen History ฉบับภาษากะเหรี่ยง พฤษภาคม 1939 (2482) ย่างกุ้ง
- 23.ชานซีโพ พม่าและกะเหรี่ยง” ตีพิมพ์ในปี 2471
- 24.ตฤณัย นพคุณ ป่าไม้ไทย บทสรุปของอำนาจและผลประโยชน์ 2544 น. 111 รากเหง้าแห่งปัญหาป่าไม้ชายแดน บท สัมภาษณ์ ปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมป่าไม้
- 25.ตะนาวศรีรำลึก น10 อนุสาวรีย์วีรชน ภาคกลางด้านตะวันตก
- 26.ทุ่งใหญ่ บนเส้นทางมรดกโลก น. 3 หนังสือประกอบงาน ทุ่งใหญ่ บนเส้นทางมรดกโลก 27-28 มีนาคม 2535,
- 27.ทวีศักดิ์ เพื่อกสม คนแปลกหน้านานาชาติของกรุงสยาม น.32 ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ 2546
- 28.เที่ยวทั่วไทยไปกับนายรอบรู้ ศาลเจ้าพ่อพะวอ น. 82 นิตยสารในเครือ สารคดี 2542
- 29.ทะเบียนประวัตินักเรียนโรงเรียนประชาบาลวัดบ้านบ่อ23กันยายน2499บันทึกครุระเิน บุญเลิศ,
- 30.ทำเนียบรายชื่อผู้ประกอบการทำเหมืองแร่2525กรมทรัพยากรธรณีสมาคมเหมืองแร่ไทยจัดพิมพ์
- 31.ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัด ราชบุรี ปี 2535 ส.น.ง.อุตสาหกรรมจังหวัด ราชบุรี
- 32.ทำเนียบหมู่บ้านชุมชนบนพื้นที่สูง ปี 2536
- 33.ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง ปี 2540 กองสงเคราะห์ ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์
- 34.ธรรมชาติ ประภาศิริส.ครูบาศรีวิชัย จอมทัพธรรมแห่งล้านนาไทย” น.18 – 45 ส.น.พ.ธารบัวแก้ว มิถุนายน 2543 ,
- 35.ธเนศ งามสม คู่มือท่องเที่ยว อุทัยธานี น.4 อนุสาร อ.ส.อ. 2545
- 36.นันทนา ดันติเวสสแปลเมืองประเทศราชของสยามในสมัยรัตนโกสินทร์.66กรมศิลปากร 2542
- 37.นิตยสารสารคดี นักรบกะเหรี่ยง เดือน มีนาคม 2543
- 38.นคร พันธุ์ณรงค์ ปัญหาชายแดนไทย-พม่า น. 23 โครงการหนังสือชุด “ประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย 2540
- 39.นิธิ เอียวศรีวงศ์ ปากไก่และใบเรือ น.174 2527
- 40.นิธิ เอียวศรีวงศ์ นิพพานวังหน้า ศิลปวัฒนธรรม มีนาคม 2545
- 41.เนชั่นสุดสัปดาห์ ใครเป็นผู้จุดชนวน น. 15 ฉบับที่ 8 วันที่ 31 มกราคม – 6 กุมภาพันธ์ 2543
- 42.บุญทอด อรมุต เพลงกะเหรี่ยง คำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 2540 น.49
- 43.บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ ชาวเขา ในไทย
- 44.บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ 30 ชาติในเชียงราย น.190 ส.น.พ. สยาม 2547
- 45.ประวัติศาสตร์ชนเผ่าชู น. 71
- 46.ประวัติวัดแจ้งเจริญ หนังสือ งานปิดทองฝังลูกนิมิต วัดแจ้งเจริญ ต.จอม ประทัด อ.วัดเพลง จ.

ราชบุรี มกราคม 2538

- 47.ปราณี ศิริธร ณ.พัทลุง เพชรลำนนา 2538 หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ ภาคเหนือ
- 48.ปราณี ศิริธร เหนือแคว้นแดนสยาม น.450-454 พ.ศ.2528
- 49.ประวิตร โพธิ์อาสน์ กะเหรี่ยงสะกอว่าชาวเขา ความเข้าใจกับชนเผ่าต่างวัฒนธรรม น.32 สถาบันวิจัยชาวเขา เชียงใหม่ 2541
- 50.ปรีชา เรื่องจันทร์ รองผู้ว่าราชการจังหวัด ราชบุรี “ก๊อดอาร์มี มณีลอย ปลูกราชบุรี เขย่าโลก” น. 50 พ.ศ.2543
- 51.พรพิมล ศรีโชติ ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า น.97 2542
- 52.พรพิมล ศรีโชติ มิติชาติพันธุ์ในความสัมพันธ์ไทย-พม่า เอกสารประกอบการสัมมนา โลกาภิวัตน์กับปัญหาสังคม
- 53.พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 แพร่พิทยา กรุงเทพฯ 2522
- 54.พิษณุ อรรถภิญญา เริ่มที่เพชรบุรี” น.24-25 พิมพ์ที่ เบสส์ซิงการพิมพ์ กรุงเทพฯ 2001,.
- 55.แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี น.6 พ.ศ.2545-2549
- 56.แผนปฏิบัติงานประจำปี 2544 โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัด ราชบุรี
- 57.เพื่อนไร่พรมแดน เพลงในถ้ำ “กะเหรี่ยงนี้ เพื่อนบ้านฝั่งตะวันตก” บทความ น. 1-12 อัมรินทร์ บุค เซ็นเตอร์ จำกัด กรุงเทพฯ 2545
- 58.เพื่อนไร่พรมแดน ข้อมูลจาก Burmese Border Consortium ธันวาคม 2546 ระหกระเหิน ยี่สิบปีค่ายผู้ลี้ภัยชนเผ่าจากพม่าในประเทศไทย
- 59.พยงค์ ศรีทอง คนไผ่ลว กะเหรี่ยงเมืองสุพรรณ น.107 ศิลปวัฒนธรรม กุมภาพันธ์ 2537
- 60.พระบรมราชจักรีวงศ์กับเมืองราชบุรี ตลอด 200 ปี น.82 กรุงเทพฯ
- 61.พระคริสตธรรมคัมภีร์ พระธรรมมาลาตี บทที่ 3 ข้อ 10
- 62.พระครูวิโรจน์ธรรมมาจารย์ จดหมาย ถึงผู้นำกะเหรี่ยงสวนผึ้งกรกฎาคม 2517 วัดป่าพระธาตุเขาน้อย บ้านคา.
- 63.พระยาวรเดชศักดิ์ดาฐ บันทึกการตรวจราชการ มณฑล ราชบุรี พ.ศ.2443 น.10 หอจดหมายเหตุ
- 64.พงสาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับวันวลิต พ.ศ.2182 น.91 ศิลปวัฒนธรรมฉบับพิเศษ พ.ศ.2546
- 65.พระราชพงสาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา น. 310 เล่มที่ 2 กรมศิลปากร พ.ศ.2542
- 66.พระราชพงสาวดาร กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 เจ้าพระยาทิพากรวงศ์มหาโกษาธิบดี น.128 กรมศิลปากร 2538
- 67.พระราชพงสาวดาร ฉบับ เจ้าพระยาทิพากรวงศ์ ประชุมพงสาวดารฉบับราชบุรี น.63 ศาสตราจารย์ นิธิเอียวศรีวงศ์ บรรณาธิการ 2539

- 68.พระราชพงศาวดารพม่า พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ น.137
- 69.หนังสือจดหมายเหตุ THE BANGKOK RECORDER Nov.3 1865 No.17
- 70.Sir John Bowring เมืองประเทศราชของสยามในรัชสมัยต้นโกสินทร์ น.70
- 71.Trips MAGAZINE น. 8-9 ฉบับพิเศษ อัมผาง
- 72.มหาราชวงษ์ พงศาวดารพม่า น. 280 ศิลปวัฒนธรรม พิมพ์ที่ บริษัทพิมพ์เนส พรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์ กรุงเทพฯ 2545
- 73.ราชบุรี น.130 กรมศิลปากร 2543
- 74.รายงานผลดำเนินงานปี(พ.ศ.2543-2544) โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี
- 75.รายงานการประชุมธรรมกิจคริสตจักรภาคที่ 16 ครั้งที่ 25/02 คริสตจักร ห้วยน้ำหนัก วันที่ 15-17 เมษายน 2002
- 76.รายงานการประชุมครั้งที่ 1/2545 เรื่องกรณีปัญหาที่ดินเขตหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกา 2481 เกี่ยวข้องกับอำเภอสวนผึ้งและอำเภอบึง
- 77.รายงานการประชุมครั้งที่ 1/2545 เรื่องกรณีปัญหาที่ดินเขตหวงห้ามตามพระราชกฤษฎีกา 2481 เกี่ยวข้องกับอำเภอสวนผึ้งและอำเภอบึง
- 78.รายงานเบื้องต้น ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 2525 หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
- 79.โรนัลด์ ดี.รีนาร์ด สถานภาพของกะเหรี่ยงในชุมชนไทยระหว่างต้นรัตนโกสินทร์ สมัย ร.1-ร.5 (พ.ศ.2325-2411 1782-1873
- 80.โรนัน ดี.รีนาร์ด ข้อเสนอแนะบางประการเกี่ยวกับชนชาวกะเหรี่ยงและคนตรี น.26 มกราคม 1991
- 81.รวมศักดิ์ ไชยโกมินทร์ พลโท อดีตแม่ทัพกองทัพภาคที่ 3 ประธานชมรมประวัติศาสตร์เมืองกาญจนบุรี 9 ธ.ค.45 ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านบ้องตี้ เอกสารโรเนียว
- 82.รวมศักดิ์ ไชยโกมินทร์ พลโท 9 ธ.ค.49 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จไพรโยค มกราคม พ.ศ.2420 เอกสารโรเนียว
- 83.“รุ่งฟ้า” สงครามสร้างชาติชนกะเหรี่ยง น.92 “รุ่งฟ้า” 2530
- 84.ร่าง โครงการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในระดับประถมศึกษา ชนเผ่า ปกาเกอะญอ น.3
- 85.มด.พันธุ์สุริย อดาวลัย “การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองในพม่า” น.101 2545 สถาบันเอเชีย
- 86.มนัส จรรย์รงค์ ฝันร้ายในชีวิตจริงของข้าพเจ้า บันทึกความทรงจำของพระยาสุรพันธ์เสนี น. 24 น. 29,31 2521
- 87.ลิขิต ชีรเวทิน ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย น.68 พ.ศ.2521
- 88.โลกสีเขียว จับตาทอผ้าไทย – พม่า กองบรรณาธิการ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มีนาคม – เมษายน 2541

- 89.วุฒิ บุญเลิศ ประวัติการก่อตั้งคริสตจักรภาคที่ 16 เอกสารนำเสนอ ต่อสภาคริสตจักร เพื่อการตั้งภาคที่ 16
- 90.วรกิจทิม (ขุน) นิราศเมืองกาญจนบุรี ...น. 61 – 62 กาญจนบุรีศึกษา 2542 ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม กาญจนบุรี
- 91.วรวิฑูร สุวรรณฤทธิ ประวัติศาสตร์เมืองกาญจนบุรี น.96 2543
- 92.วัดบางแคใหญ่ น.18 ส.นพ.เมืองโบราณ, ราชบุรี น.130 กรมศิลปากร 2543
- 93.วินัย ศิริเสวีวรรณ กะเหรี่ยง กะหรั่งในจิตกรรมไทย วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร 2527
- 94.วิไลลักษณ์ ศรีป่าซาง ตนบุญล้านนา ประวัติครุบา ฉบับอ่านม่วน พ.ศ.2545 น.9
- 95.วลิชฐ เดชกุญชร พล.ต.อ. พล.ต.อ. บันทึกความทรงจำ รอยพระยุคลบาท น.35 มติชนสุดสัปดาห์ ก.พ.2543
- 96.สารสนเทศ โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี ปีการศึกษา 2544
- 97.สุรพงษ์ กองจันทิก เอกสารโรเนียว ที่มาการเกิดประเพณีการผูกข้อมือด้วยด้ายต่างๆและการกินน้ำสุกและพระพุทธศาสนา ศึกษากรณีกะเหรี่ยงไปภาคกลาง 2530
- 98.สุริยา รัตนกุล พจนานุกรม ภาษาไทย-กะเหรี่ยงสะกอ บัณฑิตวิทยาลัย และสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล
- 99.สมทรง บุรุษพัฒน์ , สรินยา คำเมือง สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยงกะยัน
- 100.สวรชัย พิภูษณนันทน์ ปนุต มธุรพจน์ น.ส.พ.สยามโพสต์ อาทิตย์ 10 เมษายน 2537
- 101.สถิตินัยพัฒนาสงเคราะห์ชาวเขา ปี 2521
- 102.แสงชัย ประสาทสันต์ ผู้แปล เรื่องราวเกี่ยวกับภูเขาใหญ่และทหารพระเจ้า (2542) วันที่ 1 กรกฎาคม 1999
- 103.สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด 2518 น.86ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง บทสรุป
- 104.เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน น.427 กรมศิลปากร 2513 โรงพิมพ์ รุ่งวัฒนา กรุงเทพ
- 105.สมชาย ศรีสุข 2544บทบาทหน้าที่ผู้บริหารกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและวรรณกรรมท้องถิ่นอำเภอสังขละบุรี น.214ประวัติพระศรีสุวรรณคีรี
- 106.เสถียร พันธรัณย์ แลหลังเมืองพม่า น. 142 ส.นพ.สุขภาพใจ
- 107.สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เที้ยวเมืองพม่า น.198 –100 ศิลปวัฒนธรรม ฉบับ พิเศษ 2545
- 108.สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ไทยรบพม่า น.317-318 ,น. 362-323
- 109.สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์ ตำนานพระธาตุอินทแขวนของพม่า ศิลปวัฒนธรรม ตุลาคม 2534
- 110.สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์ ประวัติศาสตร์ไทยใหญ่ น.121
- 111.เสถียร โกเศศ สารานุกรม น.90

- 112.สรีสวัสดิ์อ่องสกุลวัดพระสิงห์วรมหาวิหารจังหวัดเชียงใหม่(เมืองโบราณ กค-กย.36)2539 น.126
- 113.สมภพ ลาขโรจน์ แปลความเป็นมาของกะเหรี่ยง พ.ศ.2393-2475 เอกสาร โรเนียว
- 114.สมุดราชบุรี น. 23 พ.ศ.2468 โรงพิมพ์ หนังสือพิมพ์ไทย กรุงเทพ,
- 115.สมุด กาญจนบุรี 2492 น.228
- 116.ส่วนการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง 2544คู่มือการกำหนดสถานะของบุคคลบนพื้นที่สูง
- 117.เสียงนกระจิบ จุลสาร คณะกรรมการเพื่อการศึกษาและวัฒนธรรมของชุมชนกะเหรี่ยงทุ่งใหญ่นเรศวร ค้นหาที่มาของเผ่าพันธุ์ น.29
- 118.ศรีศักร วัลลิโภดม ลุ่มน้ำแม่กลอง พัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม น.32,50 มหาวิทยาลัยศิลปากร 2536
- 119.ศุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล 2544 หาอยู่หากินเพื่อค้าเพื่อขาย เศรษฐกิจไทย รัตน โกสินทร์ตอนต้น น.145-146
- 120.หนังสือที่ระลึกเปิดป้ายที่ว่าการกิ่งอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี 9 สิงหาคม 2523
- 121.หอดจดหมายเหตุ สำเนา หนังสือทูลเกล้า จาก เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ ผู้ลงพระนามรพีพัฒนศักดิ์ กรมราชโลหกิจ กรุงเทพฯ ที่ 25/211 วันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ.2456
หอดจดหมายเหตุ ที่ 5/210, พระที่นั่ง อัมพรสถาน วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ 2456 หนังสือถึงกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ลายพระหัตถ์ สยามินทร์
หอดจดหมายเหตุ หมายเลขเอกสาร กส.16/371 เลขทะเบียน 2272 หนังสือ ที่ 3/376 ลงวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ.2457
หอดจดหมายเหตุ หมายเลขเอกสาร กส.16/739 เลขทะเบียน 2275 สำเนา ที่ 144/3552 กระทรวงเกษตราธิการ แผนกราชโลหกิจ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2462 พระยามโนปกรณนิติธาดา ลงนามแทน เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ
หอดจดหมายเหตุ หมายเลข กส .16/740 เลขทะเบียน 2273 กรมราชเลขา ที่ 163/2087 วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2462
หอดจดหมายเหตุ หอดจดหมายเหตุ เอกสารหมายเลข ก.ศ. 16/305 ,
- 122.เอกสารสำเนาพระราชกฤษฎีกา พ.ศ.2481 เอกสารคัดสำเนาถูกต้อง วันที่ 2 เม.ย.39 พ.ท.วิศาล กุศลภูษณงค์
- 123.เอกสารประชาสัมพันธ์ของมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ข้อมูล ณ.วันที่ 28 มกราคม 2545
- 124.เอกสารประกอบการสัมมนาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางการค้าไทย – เมียนมาร์ “เปิดประตูสู่เมียนมาร์ เส้นทางประวัติศาสตร์ ผ่านเจดีย์สามองค์ เมะละเหม่ง ร้างกุ้ง” น.15 – 16 ธันวาคม2537 โรงแรมริเวอร์แคว กาญจนบุรี จัดโดยส.น.ง.พานิชย์จังหวัดกาญจนบุรี หอการค้ากาญจนบุรี สภา

125.เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาโครงการส่งเสริมและพัฒนาการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน เรื่อง ศักยภาพของจังหวัดราชบุรีในการเปิดเส้นทางขนส่งสินค้าผ่านแดน และการค้าชายแดนกับ พม่า 5 ก.พ.2545 หน้า 13 โรงแรม โกldenชีดี อำเภอเมือง ราชบุรี จัดโดย สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดราชบุรี

126.ฮอร์เบิร์ต วารින්ตัน สมิธ ห้าปีในสยาม เล่ม 1 (ค.ศ.1891-1896) น.320 กรมศิลปากร 2544

127. เอช วารින්ตันสมิธ บันทึกการเดินทางไปยังบางจังหวัดทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของสยาม นางสาวธัญญา ทองซ้อนกลีบ แปล รวมเรื่องแปล หนังสือและเอกสารทางประวัติศาสตร์ชุดที่ 1 กรมศิลปากร พ.ศ.253

รายชื่อ วิทยากรชาวบ้านในการจัดเวทีพูดคุย

ผู้สัมภาษณ์คือคณะวิจัย ที่เป็นผู้เก็บข้อมูลพื้นเป็นบุคคลที่เกิดและอยู่ในพื้นที่ศึกษา จึงเป็นทั้งผู้เก็บข้อมูลและ ประเมิล วิเคราะห์ ข้อมูล

นาย วุฒิ บุญเลิศ เกิดและอยู่ในพื้นที่ 48 ปี

นาย เสรี คลังนาค รับราชการครู อยู่ในพื้นที่ วิจัย 41 ปี

นาย สุรเศรษฐ บุญเกตุ รับราชการอยู่ในพื้นที่ วิจัย 20 ปี

การเก็บข้อมูล ใช้วิธีจัดกลุ่มย่อย ในการพูดคุย สัมภาษณ์ และนำข้อค้นพบ มาวิเคราะห์ สรุป

กลุ่มผู้ถูกสัมภาษณ์

คือกลุ่มที่เป็นคนกะเหรี่ยงที่เกิดและอาศัยอยู่ในพื้นที่ ที่มีอายุ ระหว่าง 34 ปี – 86 ปี

1.นาย บุญธรรม คึงถึง อายุ 75 ปี ผู้เข้าร่วมเวทีพูดคุย เป็นวิทยากร

เป็นคนกะเหรี่ยงโพลั่ว เคยเป็นสารวัตรกำนัน 5 สมัย เป็นนักเรียนประชาบาลรุ่นที่ 4 หมายเลข ที่ 77 เข้าเรียน พ.ศ.2477 –2481 จบชั้น ป.2 เป็นหมอยาสมุนไพร ช่างตีเหล็ก นักดนตรีพื้นบ้าน เป่าแคน ผู้นำทางด้านพิธีกรรมท้องถิ่น อยู่บ้านบ่อ หมู่ที่ 1 ต.สวนผึ้ง

2.นาย สวงค์ บุญเลิศ อายุ 75 ปี

เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยงโพลั่วอดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านบ่อ และกำนันตำบลสวนผึ้ง ลำดับที่ 6 อาชีพ ทำไร่ อยู่บ้านห้วยแห้ง ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง

3 นาย ประกิต ใจบ่าพิญ อายุ 67 ปี

อดีตกำนันตำบลสวนผึ้ง ลำดับที่ 7 เป็นคนเชื้อสายจีน เกิดในหมู่บ้านบ่อ บิดาเป็นคนจีนโพ้นทะเล มีภรรยาเป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยง อยู่ที่บ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง

4.นาย ปู บุญกร อายุ 65 ปี เข้าร่วมเวทีพูดคุย เป็นวิทยากร

เป็นคนเชื้อสายกะเหรี่ยงโพลั่วเคยเป็นผู้นำในการตั้งวงดนตรีลูกทุ่งกะเหรี่ยง ปี2513-2514 และฝึกเด็กรำกะเหรี่ยง เคย บวชเป็นพระสงฆ์ และมีบทบาทเป็นกรรมวัดบ้านบ่อ อดีตกรรมการ สุขาภิบาล อยู่ที่บ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง ผู้นำวงดนตรี กะเหรี่ยง ปี2513-2514

5.นาย นิกร มณีโชติ อายุ 63 ปี

อดีตอาจารย์ใหญ่ ข้าราชการครู เกษียณอายุ เป็นคน อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี เข้ามาเป็นครูในชุมชนกะเหรี่ยงในปี พ.ศ.2502 ได้ภรรยาเป็นคนกะเหรี่ยง อยู่ในพื้นที่กว่า 40 ปี อยู่บ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง

6..นาย สมบุญร์ บุญทิน (หม่อง) อายุ 77 ปี

เป็นกะเหรี่ยงโพลั่วพูดจกอว์ได้ อดีตเป็นนายพรานป่า เป็นนักดนตรีพื้นบ้านเป่าแคนเป็นผู้นำตามธรรมชาติ อาชีพ เกษตรกร อยู่บ้าน ห้วยน้ำหนัก ต.ตะนาวศรี

7.นาย ป๊อก บุญทิน อายุ 84 ปี

เป็นกะเหรี่ยงโพลั่ว มีพ่อเป็น ต่อกซู่(ปะโอ) แม่กะเหรี่ยง แต่งงานกับคนลาวยวน บ้านท่าเคย

เป็นผู้นำตามธรรมชาติ อยู่บ้านท่าเคย ต.ท่าเคย

8.นาย เดชา ชีช่วง อายุ 68 ปี

เป็นกะเหรี่ยงโพล้ออดีตกำนัน ตำบล บ้านบึง อยู่บ้านโป่งกระทิง เป็นประธานสภาวัฒนธรรมกิ่งอำเภอบ้านคา อาชีพ เกษตรกร

9.นาย ดี ลาเทศ อายุ 86 ปี เป็นวิทยากร เวทีพูดคุย อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นกะเหรี่ยงได้ภรรยาเป็นคนลาวยวนบ้านนาขุนแสนหมู่ที่ 2 ต.สวนผึ้ง เป็นผู้นำตามธรรมชาติ อาชีพทำนา

10.นาย จีบ จะนุ อายุ 55 ปี ร่วมเวทีพูดคุย

เป็น กะเหรี่ยงโพล้อ กำนัน ต.ตะนาวศรี ลำดับที่ 1 ถูกเรียกว่าผู้ว่ากะเหรี่ยงเพราะมีความสนิทและคุ้นเคยกับกะเหรี่ยงในทวาย ประเทศพม่า มีอาชีพ เกษตรกร อยู่หมู่บ้านสวนผึ้ง ต.ตะนาวศรี

11.นาย สกล กั้วพู่ (กำนันจันทร์) อายุ 47 ปี ร่วมเวทีพูดคุย

เป็นกะเหรี่ยงโพล้อกำนันตำบลสวนผึ้ง ลำดับที่ 10 เป็นกำนันโดยที่ไม่มีผู้สมัครลงแข่งขัน อยู่บ้านทุ่งแฝก อาชีพ เกษตรกร เป็นคนกล้าพูด ตั้งใจทำงาน

12.นาย เงิน ขำปลอด อายุ 75 ปี เป็นคนเชื้อสายลาวยวน ย้ายมาจากบ้านรางบัว ต.รางบัว อ.จอมบึง เข้ามาอยู่ในชุมชนสวนผึ้ง

13.นาย บุญเล็ก กังฟู อายุ 53 ปี ร่วมเวทีพูดคุย

เป็นกะเหรี่ยงโพล้อ ผู้ใหญ่บ้านห้วยแห้ง ม.5 ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง อดีตเป็น.อาสาสมัครรักษาดินแดน(อ.ส.) สมัยแย่งชิงมวลชน

14. นาย จำริญ อำนวยศิลป์ อายุ 37 ปี ร่วมเวทีพูดคุย มีแม่เป็นคนกะเหรี่ยง พ่อเป็นจีน สมาชิกสภาเทศบาล ตำบลสวนผึ้ง อาชีพเกษตรกร ค้าขาย อยู่บ้านบ่อ.1 ตสวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง

15.นาย สมชาย ทับไกรสกล อายุ 35 ปี เป็นกะเหรี่ยงจกอร์อยู่บ้าน ห้วยน้ำหนัก ต.ตะนาวศรี อาชีพ เกษตร หาของป่าบางครั้ง เป็นผู้นำธรรมชาติ ปัจจุบันเสียชีวิตไปแล้ว

16.นาย ธนพล บุญเลิศ อายุ 34 ปี ร่วมเวทีพูดคุย เป็นกะเหรี่ยงลูกผสม โพล้อ และจกอร์ อยู่บ้านห้วยน้ำหนัก ต.ตะนาวศรี หาของป่าบางครั้ง อาชีพ เกษตรกรผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

17.นาง โสภา เนตึก อายุ 86 ปี เป็นกะเหรี่ยงโพล้อ เป็นลูกสาว ของกำนัน ตาไม้ บุญเลิศ กำนัน ต.สวนผึ้งคนที่ 3 เคยไปอยู่กับ พระยาสุรพันธ์เสนี อิน บุนนาค สมุหเทศาภิบาลมณฑลราชบุรี เมื่อครั้งเป็นเด็กสาว อยู่บ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง เป็นผู้นำทางธรรมชาติ

18.นาง เย็น จิวเซอ อายุ 58 ปี ร่วมเวทีพูดคุย เป็นกะเหรี่ยงโพล้อ ผู้ที่สืบสานงานทอผ้ากะเหรี่ยง ที่ยังทอผ้ากะเหรี่ยง และร้องเพลงกะเหรี่ยงอยู่ในปัจจุบัน อยู่ บ้านบ่อ หมู่ที่ 1 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง ราชบุรี

19.นาย นัฐพล วงศ์ทอง อายุ 48 ปี ร่วมเวทีพูดคุย เป็นกะเหรี่ยงโพล้อ อาชีพเกษตรกร ผู้ใหญ่บ้าน บ่อหวี หมู่ที่ 3 ต.ตะนาวศรี พูดภาษา พม่าได้

- 20.นาง ไต่หู่ จะนุ อายุ 76 ปี วิทยากร เวทีพูดคุย เป็นกะเหรี่ยงโพลั่ว เป็นหมอดำเย็บเส้น ทอผ้า ความจำแม่น อยู่บ้านสวนผึ้ง ต.ตะนาวศรี
- 21.นาย สุวรรณ ทาลำปาง (สุย) อายุ 49 ปี เป็นกะเหรี่ยงโพลั่วพูดจกอว์ได้ สัญชาติไทย อยู่หมู่ที่ 1 ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี กรรมการจังหวัด มะริด-ทวาย แห่งสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU)
- 22.บำรุง คงสวัสดิ์ บ้านบ่ออดีต ส.จ. สวนผึ้งและเจ้าของกิจการเหมืองแร่ ตะโกปิดทอง 11 ธ.ค. 2545
- 23.นาย สุวัฒน์ อมฤโชค บ้านบ่อ ต.สวนผึ้ง อดีตครู รร.ท่ามะขาม 25 มกราคม 2546 มีภรรยา เป็นกะเหรี่ยงโพลั่ว
- 24.ผู้เฒ่า เหล็ก บุญชูเชิด กะเหรี่ยงโพลั่ววัย 80 ปี บ้านห้วยแห้ง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัด เพชรบุรี อดีตสมาชิกพรรคคอมฯ เคยไปศึกษาต่อที่ จีน เวียดนามเหนือ
- 25.นาย วันจันทร์ เจ้าคุณ กะเหรี่ยงโพลั่ว ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านบ้านทุ่งแฝก ม.2 ต.สวนผึ้ง พ.ย.44 เวทีพูดคุย อาชีพเกษตรกร
- 26.นาย ครึ่งดิน เอ็นทู้ กะเหรี่ยงโพลั่ว ทำนา บ้านทุ่งแฝกม.2 ต.สวนผึ้ง พ.ย.44 ต.สวนผึ้ง ทำนา
27. บาทหลวงคาทอลิก คุณพ่อประสิทธิ์ รุจิรัตน์ 6 ,20 ธันวาคม 2544 วัดแม่พระฟาติมา ห้วยคลุม ต.สวนผึ้ง
- 29.สหาย เขียน วง จูโจม สมาชิกพรรคคอมฯ เป็นคนไทย พูดคุยที่บ้านห้วยแห้ง อำเภอ หนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี 14 ธันวาคม 2545
- 30.พระครู ศรีธรรมภรณ์ มหาสุรนาถ ปช4หลวงพ่อดำเจ็ญเจริญ เจ้าคณะอำเภอ วัดเพลง 13-15. มีนาคม 2545, 12 เม.ย.2546
- 31.เจริญ พะจี กะเหรี่ยงจกอว์ศาสนาจารย์คริสเตียน บ้านห้วยแห้ง ต.ตะนาวศรี 25 –26 มกราคม 2545
- 32.ทองห่อ อำนวยศิลป์ เป็นกะเหรี่ยงโพลั่วผสมจีนสมาชิก อบต.สวนผึ้ง บ้าน ห้วยคลุม ต.สวนผึ้ง
- 33.นาย วัชร แยมอรุณ ประธานบริหาร อ.บ.ต.สวนผึ้ง 20 พฤศจิกายน 2545
- 34.นาย จุ่ง บุญคอน อดีตอาสาสมัครรักษาดินแดนชาวกะเหรี่ยง บ้านบ่อ หมู่ที่ 1 ต.สวนผึ้ง
- 35.นาย วิเชียร โลหะศิริ เจ้าของเหมืองแร่ โลหะศิริ วันเสาร์ที่ 18 มกราคม 2545 บนเขากระโจม
- 36.นาย กวยทุ ผู้ว่าราชการจังหวัด มะริด-ทวาย ของสหภาพแห่งชาติกะเหรี่ยง (KNU)
- 37.นาย นังกะดิง เณยา อายุ 60 ปี บ้านบ่อ หมู่1 ต. สวนผึ้ง
- 38.นาย บุญเลิศ จัปโปรย บ้านห้วยแห้ง ต.ตะนาวศรี
- 39.มหา สุชาติ (อภิชาติ) เสตะพันธ์ พระสงฆ์ ชาวกะเหรี่ยง ทายาทพระศรีสุวรรณคีรี บ.กองม่องทะ ต.ไล่โว่ อ.สังขละบุรี กาญจนบุรี